

НАША СЦЕНА

**ХУДОЖНЯ САМОДІЯЛЬНІСТЬ
УКРАЇНСЬКИХ ПОСЕЛЕНЦІВ У КАНАДІ**

diasporiana.org.ua

Редакційна рада старших громадян "Нові горизонти", яка підготувала книжку "Наша сцена". Сидять зліва направо: Петро Кравчук (упорядник книжки), Богдан Гарматюк (скарбник), Марія Оленюк, Дмитро Чупило (голова), Анна Чачковська, Іван Рогожинський, Степан Лялька, Пилип Марущак. Стоять зліва направо: Йосип Сенишин, Павло Цапко, Микола Савчук, Софія Грибань, Михайло Король (секретар), Анна Милер, Іван Унгурян, Петро Малас, Семен Беркета, Павло Дрозда.

Канадсько-Український Бібліотечний Центр

Канадське Товариство Приятелів України
Торонто - Канада

Мич Сейго оформив обкладинку "Наша сцена" і разом з Марією Скрипник упорядкував фотографії у цій книжці.

НАША СЦЕНА

У п о р я д к у в а в

Петро Кравчук

Торонто, Канада — 1981

Видавниче товариство "Кобзар"

Compliments: NATIONAL EXECUTIVE COMMITTEE
ASSOCIATION OF UNITED UKRAINIAN CANADIANS
42 RONCESVALLES AVE., TORONTO, ONT. M6R 2K3

99 IX 1981

A C K N O W L E D G M E N T

We owe a great debt to the hundreds of people who provided information, materials, photographs, time and funds in the preparation and printing of this book. We also wish to express our sincere appreciation for the work, advice and assistance rendered by the Editorial Board of Senior Citizens who supervised the undertaking. The Board wishes to express its thanks to Mr. Peter Krawchuk for his research, compilation and preparation of the text.

Our sincere appreciation to all contributors of funds and for the grant of funds by the New Horizons of the Department of Health and Welfare.

— The **PUBLISHER.**

В Д Я Ч Н І С Т Ь

Ми вельми вдячні сотням осіб, які постачили інформації, матеріали, фотографії, які жертвували час і фонди для підготовки і надрукування цієї книжки. Ми також бажаємо висловити нашу щирю вдячність за зусилля, пораду і допомогу, подані Редакційною радою старших громадян, яка керувала справою.

Рада бажає висловити свою подяку Петрові Кравчукові за дослідження, компіляцію і підготовку тексту.

Наша щира вдячність усім вкладникам фондів і за дотацію фондів "Новими горизонтами" Департаменту здоров'я і добробуту.

Видавництво.

ВСТУП

Художня самодіяльність займає важливе місце в житті канадських українців. Вона відіграла велику роль у їхньому культурно-освітньому і громадському вихованні. Вона була значним чинником у зміцненні їхньої національної свідомості.

Художня самодіяльність канадських українців започаткувалась 75 років тому першим представленням у хаті Кирила Геника у Вінніпегу. 1904 року група молодих ентузіастів-аматорів поставила п'єсу галицького драматурга Григорія Цеглинського "Аргонавти".

З того часу, за три чверті століття, у Канаді було поставлено кілька тисяч театральних спектаклів драматичними гуртками різних українських товариств: буквально від одного до другого кінця Канади — від Атлантичного до Тихого океану. Ті постановки здійснювали тисячі аматорів. Їх дивились сотні тисяч глядачів.

Театральні постановки започаткувались на провізорних сценах у житлових хатах. Згодом здійснювались на більш вигідних сценах Українських робітничих домів і Українських народних домів. Ставились вони і на професійних сценах у більших містах країни.

Художня самодіяльність канадських українців не обмежувалась лише театральними постановками. Вона проявлялась і в концертах, які виконувались оркестрами, хорами і танцювальними гуртками. Перший концерт, наскільки відомо, був улаштований на пошану українського національного поета, революційного демократа, борця за соціальну справедливість — Тараса Григоровича Шевченка 1904 року.

Хорове, музикальне і танцювальне мистецтво канадських українців паралельно з театральним мистецтвом швидко розвивалось і вийшло на простору арену — продемонструвалось на всекрайових фестивалях у різних містах країни. Виконували програми тих концертів і фестивалів тисячі хористів, оркестрантів, танцюристів. Їх дивились і слухали сотні тисяч людей не тільки українського походження, але канадців різних національностей.

Про художню самодіяльність написано чимало статей, оглядів і рецензій, які були опубліковані на сторінках газет і журналів, як у Канаді, так і на Україні. Але дотепер не було написаної більшої праці, в якій була б широко розглянена ця дуже важлива діяльність, без якої не можна уявити собі організованого життя канадських українців.

Зваживши на важливість цієї справи, ми поставили своїм завданням зробити першу спробу ширше насвітлити художню самодіяльність українських прогресивних товариств від часу їх виникнення аж до нинішнього дня.

Розуміється, в одній книжці важко охопити всю ту багату і широку діяльність на протязі 75 років. Для цього потрібно декілька томів. Навіть стислий нарис важко втиснути в одну книжку.

Для написання цього нарису були використані, в першу чергу, українські прогресивні газети, почавши від "Червоного прапора" (1907 р.) і скінчивши "Життям і словом" (1980 р.), протоколи відділів ТУРФДім і ТОУК у різних місцевостях, спогади багатьох аматорів, записані на магнітофонну стрічку, листи з архіву Дем'яна Вихристового, Івана Яшана, Івана Навізівського, Матвія Шатувльського, Матвія Поповича, Мирослава Ірчана, афіші, листівки, рецензії, фотографії, надіслані різними людьми, особливо митцями, які брали активну участь у художній самодіяльності у різних місцевостях Канади.

Треба підкреслити, що багато цінних матеріалів-документів у роки своєрідного "лихоліття" (під час припинення властими діяльності ТУРФДім) були знищені або пропали безповоротно. Чимало цікавих матеріалів (особливо фотографій і афіш) були нерозумно знищені спадкоємцями і нащадками учасників драматичних гуртків, хорів, оркестрів. Напевно у багатьох людей ще зберігаються вартісні речі, які могли б бути використані при написанні цього нарису.

Будемо сподіватися, що дехто, після прочитання цих рядків, збереже такі матеріали і передасть їх у відповідні установи, щоб вони були використані в майбутньому для дальшого висвітлення цієї великої і благородної праці.

ДЕЩО З ІСТОРІЇ ТЕАТРУ

Що таке театр і коли він виник? Слово театр — грецького походження і означає місце для видовищ. У ширшому розумінні — це вид мистецтва, особливістю якого є художнє відображення життя за допомогою драматичної дії, виконаної акторами перед глядачами.

Український вчений Олександр Білецький писав, що розвиток театру був найбільшим художнім досягненням V віку до нашої ери. Грецьку драму виводять із культових обрядів — релігії землеробських богів. Уже в тих перших грецьких драмах хор був її неодмінним елементом — він співав пісні на честь богів і займав важливе місце у самій будові театру. На його основній частині, на круглому майданчику співав і танцював хор. З трьох боків майданчика були місця для глядачів. За оркестром, проти глядачів, було приміщення з трьома дверима. Це приміщення і, зокрема, його стіна, видима глядачами, звалась с к е н е (звідси і пішло слово с ц е н а).

Протягом 240 років (від VI до IV до н. е.) в Афінах, припускають, було поставлено не менше 1500—1600 трагедій.

Олександр Білецький пише, що театр в Афінській державі-місті V віку був школою соціального виховання громадян і ареною боротьби політичних партій, ареною класової боротьби.

Театр — мистецтво синтетичне, яке поєднує драматургію, музику, співи, танці, творчість актора і режисера.

Український театр бере початок з часів Київської Русі — з народних обрядів та ігор, мистецтва скоморохів *). Однак писана історія українського театру виводиться з 1619 року, коли вперше на ярмарку у Кам'янці-Струмівській (Східна Галичина) було поставлено дві українські інтермедії **). У першій інтермедії оповідалось про веселі пригоди бідняка Стецька, що обдурив недоумковатого багатія Климка. У другій, по-

*) Скоморох — мандрівний середньовічний актор.

***) Інтермедія — невелика драматична п'єса, переважно комедійного змісту, яку виконують між діями вистави.

будованій на сюжеті народного анекдота, показувалось кумедні пригоди трьох селян, що знайшли на дорозі пиріг: найспритніший з них з'їв його, обдуривши своїх товаришів.

Отже, українському театрові вже більше 350 років, якщо виводити його початкову історію з тих інтермедій, що були поставлені у Кам'янці-Струміловій (тепер Кам'янка-Бузька).

Олексій Казимирсов у своїй праці "Український аматорський театр" пише, що протягом XVII—XVIII ст. з'явилося багато українських одноактних комедійних п'єс, які користувались великою популярністю через те, що були написані народною мовою, їх зміст відзначався злободенністю, демократичністю, гостротою ідейного спрямування, вони служили боротьбі народу за соціальне й національне визволення.

В інтермедіях широко використовувались народні пісні, афоризми, прислів'я, приказки, типові епізоди з життя і побуту народу.

Як і перші дві інтермедії у 1619 році були поставлені на ярмарку, так і пізніше на ярмарках Наддніпрянської України (в Ромнах, Харкові, Стародубі, Києві, Умані, Лубнах, Сумах, Полтаві, Ніжині, Бахмуті) відбувались розваги. Тут народний театр знаходив вдячну аудиторію. Різні лицедії виступали просто неба на майдані серед народу. Відбувались вистави лялькового театру — живого вертепу. Виступали ансамблі музикантів та співаків, лірники.

У тому ж періоді існували й домашні театри. Виникали аматорські театри в містах. Особливо розвинув свою діяльність такий театр у Харкові. У першій половині XIX ст. розгортають діяльність аматорські театри у Глухові і Києві. У Полтаві аматорський театр почав посилено працювати після того, як була видана "Наталка Полтавка" Івана Котляревського. У Кишиневі на Полтавщині в маєтку поміщика Д. Троцинського був відкритий домашній театр. На початку XIX ст. були організовані аматорські театри в навчальних закладах на Україні.

Про ті театри Олексій Казимиров пише: "З середовища аматорського театру виріс професійний український театр зі своїми видатними драматургами і майстрами сцени. Їхній досвід, творчі надбання і досягнення в свою чергу стали школою майстерності, для аматорського театру — могутнім стимулом його дальшого розвитку".

Незважаючи на те, що у другій половині XIX століття

був прийнятий горезвісний Емський указ, яким заборонялось вистави українською мовою та прилюдні читання творів українських письменників на Наддніпрянській Україні, аматорські театри продовжували існувати підпільно. Незважаючи на загрозу суворого покарання, аж до заслання на Сибір, українські аматорські театри влаштовували вистави нелегально.

У другій половині XIX ст. на Україні (як і в Росії) прогресивно настроєні професори, студенти і вчителі утворювали недільні школи, при яких організувались аматорські драматичні гуртки. Олексій Казимиров говорить, що на Україні 1862 року нараховувалось 64 недільні школи, при більшості з них існували аматорські драматичні гуртки. Ті гуртки ставили п'єси Івана Котляревського, Григорія Квітки-Основ'яненка, Леоніда Глібова, Миколи Гоголя та інших. При тих школах влаштовувались вечори, на яких аматори виступали з художнім читанням, співами, грали на музичних інструментах. На таких вечорах звучали твори Тараса Шевченка — “Гайдамаки”, “Катерина”, “Наймичка”, “Заповіт”, “Сон”, “Кавказ”, “Юродивий”.

Восени 1859 року при Київському університеті був створений аматорський театр, фундаторами якого були студенти Михайло Старицький, Микола Лисенко, Павло Чубинський, які згодом відіграли видатну роль у розвитку української національної культури.

У Чернігові в 1861—1866-х роках існував український аматорський театр — “Товариство, кохаючи рідну мову”, засновником якого був відомий байкар Леонід Глібов.

Брати Тобілевичі, які відомі під псевдонімами Іван Карпенко-Карий, Микола Садовський і Панас Саксаганський та їх сестра Марія Садовська-Барілотті, разом з Марком Кропивницьким, проявили велику діяльність в українських аматорських театрах у Бобринці та Єлисаветграді. Всі вони згодом відіграли дуже важливу роль у створенні і розвитку українського професійного театру, а Іван Карпенко-Карий і Марко Кропивницький написали цілий ряд п'єс, які стали золотим фондом української драматургії.

Серед аматорських колективів 60—80-х років XIX ст. був театр у Сумах, організований М. Бабичем. Через 10 років пізніше на території Лівобережної України в кожному повітовому містечку, у великих селах, на цукроварнях, гураль-

нях ставилися вистави аматорських гуртків. Організаторами таких гуртків були учасники аматорських театрів великих міст — переважно вчителі, лікарі, землеміри, техніки, пошт-мейстери. Саме в таких аматорських театрах починали або розвивали свій талант такі прославлені українські артисти, як Ганна Борисоглібська, Ганна Затиркевич-Карпинська, Іван Замичковський, Федір Левицький і багато інших.

Хоч перша українська театральна вистава відбулась 1619 року в Кам'янці-Струміловій (дві інтермерії), то з того часу в Східній Галичині, Буковині і Закарпатті, які знаходились під пануванням Австро-Угорщини, аматорських вистав не спостерігалось аж до 1848. року. Того ж року була поставлена у Коломиї комедіопера "Дівчина на виданню, або на милування нема силування" (переробка "Наталки Полтавки"). Тоді ж почали влаштовуватись вистави в Тернополі і Перемишлі.

Степан Чарнецький, один з перших істориків українського театру у Східній Галичині, писав, що після того, як у Коломиї, Перемишлі і Львові були поставлені на схилі 40-х рр. XIX ст. аматорські вистави, "була піднесена думка організувати українську сцену" у Східній Галичині, але "здійснитися цій думці не дав десятилітній застій культурно-літературного життя в п'ятидесятих роках".

З 1850 до 1864 року на українських землях, що входили до Австро-Угорської монархії, не відбулося жодної української вистави.

З 1864 року з різними перипетіями розвивається український театр у Східній Галичині — на певному періоді він досягає значних успіхів, або цілковито занепадає через різні причини. Майже повна відірваність не тільки від Наддніпрянської України, але й від Східної Галичини, причинила певний застій у культурному розвитку Закарпаття. Про перші вистави аматорського театру на Закарпатті згадується на сторінках "Вістника русинів" за 1851 рік. Вони відбувалися у кількох народних школах. Це була п'єса Олександра Духновича "Добродетель перевишає богатство". У цьому ж "Вістнику русинів" розповідається про постановку, яку здійснили школярі і селяни сіл Страняни і Тополяни в 1850 році.

Ужгородський гімназичний аматорський гурток у 1863—1865-х роках ставив переробки перекладних творів. У травні 1867 році єпископ Степан Панкович, який зайняв посаду Мукачівської єпархії, заборонив будь-які видовища. "Ця забо-

рона, — пише Олексій Казимиров, — тривала до 1920 року, і жодних відомостей про вистави аматорського театру до цього часу знайти не вдалося”.

Вперше буковинці побачили і почули українські театральні вистави, коли на Буковині гастролювала група Омеляна Бачинського в 1870-х роках. Вона показала майже 20 вистав. Наприклад, у Вижниці Омелян Бачинський до участі в п'єсі “Довбуш”, яку написав буковинський письменник Юрій Федькович, залучив групу гуцулів з гір.

Справжньою подією великої культурної ваги були приїзди на Буковину театру “Руської бесіди” під керівництвом Теофіли Романович. Вона показала свої вистави в Чернівцях, Кіцмані, Сереті, Радівцях і Сучаві. Треба завважити, що в деяких тих виставах брав участь Марко Кропивницький, який був запрошений Теофілею Романович з Наддніпрянської України.

У 1884 році утворилось “Перше руське драматичне товариство в Чернівцях”, яке очолював відомий поет і композитор Ізидор Воробкевич (Данило Млака).

Швидкими темпами розвивався український аматорський театр в 1900-х роках. В 1901—1904-х роках на Полтавщині, Київщині і Чернігівщині виникло кілька аматорських театрів, які ставили п'єси на високому рівні. З аматорами самовіддано працював Марко Кропивницький — він виховував у них любовне, сумлінне ставлення до мистецтва.

Відомий письменник Архип Тесленко кілька років свого життя віддав народному театрові в рідному селі Харківцях на Полтавщині. Він зорганізував з сільської молоді драматичний гурток.

У період першої російської революції (1905—1907 рр.) на Україні було організовано чимало драматичних гуртків — у Ніжині, Нижньо-Дніпровському, Донбасі (на станції Лозовій), Луганську, Новій Празі на Херсонщині, Проскуріві, Лубнах, Катеринославі і в багатьох інших.

Треба зазначити, що в багатьох містечках і селах Наддніпрянщини ставили вистави гастролюючі театральні трупи.

Швидко розвивався український аматорський театр у той же час і у Східній Галичині. У таких містах, як Дрогобич, Коломия, Станіслав, Самбір, Тернопіль тоді були споруджені народні дома, в яких оживилась діяльність аматорських гуртків.

Драматичний гурток Товариства “Бесіда” у Стрию у 1899—1905-х роках здійснив постановки кращих творів класичної і сучасної драматургії. Аматори Золочева 1907 року поставили “Запорожець за Дунаєм” і “Наймичку”. Робітники тютюнової фабрики у Винниках показали “Безталанну”.

У самому Львові, за словами Степана Чарнецького, було в 1909 році 7 аматорських драматичних гуртків.

Особливе місце в історії українського аматорського руху займає “Гуцульський театр”, організований у селі Краснолі 1909 року письменником з Наддніпрянської України Гнатом Хоткевичем. Цей театр поставив драму Юзефа Коженювського “Верховинці” у Краснолі, Жаб’ю, Снятині, Бориславі, Дрогобичі, Перемишлі, Чернівцях і навіть у Кракові.

Аматорський театральний рух на Буковині також набрав у тому часі великого розмаху. Наприкінці ХІХ ст. активізувало свою діяльність Товариство “Буковинський Боян”. Аматорський гурток Товариства на протязі 1899—1907-х років поставив кілька п’єс. Був утворений драматичний гурток при Товаристві руських ремісників “Зоря” в Чернівцях. Він згодом відіграв важливу роль у справі створення українського професійного театру на Буковині. Відзначився своєю діяльністю гурток Товариства Руський міщанський хор. Четвертого квітня 1906 року організувався Руський селянський театр, який у 1907 році прибрав собі назву Буковинський народний театр. При Чернівецькому студентському товаристві “Союз” організувався драматичний гурток. Учасники його по закінченню навчальних закладів організовували аматорські гуртки на периферії — в Путилові, Неполоківцях, Кіцмані, Кучерові Великім, Садгорі, Шипинцях тощо.

ПОЧАТКИ В КАНАДІ

Масова українська еміграція до Канади почалась у 1890-х роках. Особливо вона розгорнулась у 1896 році, коли вже не поодинокі люди, але цілі громади односельців, цілі сім'ї “вибирались за море”.

Розміщувались вони майже виключно у Західній Канаді — в Алберті, Манітобі, Саскечевані, переважно на земельних ділянках (гомстедах). Селились вони один побіч одного, щоб триматись купи, щоб поблизу були “свої люди”, бо ж їм було потрібно у початкових роках спиратися один на одного у новому незвіданому краю. Потреба відчуття плеча свого односельця, рідного, близького земляка була щораз частішою, бо ж це була чужа-чужениця, бо ж не знали вони мови, довелось їм починати з нічого голіруч.

І так виникли на преріях Західної Канади селища, яким присвоювали українські назви (часто своїх рідних сіл чи містечок), в яких зберігали свій побут, свої традиції, свої релігійні ритуали.

Не зразу вони взялися до організування своїх церковних громад, бо й засобів для цього не було, і священників не було (вони тоді не хотіли їхати за тридев'ять земель до своїх країв-бідарів і виконувати культу за звичайне “спасибі”).

Але ж у неділі і свята люди все-таки сходились до землянок чи бурдеїв, збудованих нашвидкуруч, щоб побалакати, повеселитись чи посумувати, відвести душу, забути лихо-горе, згадати рідний край і близьких своїх в ньому. Бували, хоч ще тоді рідко, весілля, хрестини і похорони, які довелось самим проводити, бо ж не було духовної особи, хіба десь об'явився дяк, який трішки розумівся на таких справах. Це було на початках — у перших роках перебування на “новій землі”.

На таких сусідських чи односельчанських сходинах часто співали пісні — релігійні і світські. Співали індивідуально, співали гуртом в унісон, утворювали імпровізований хор, на зразок церковного хору, що був у їхньому рідному селі. Треба сказати, що тоді майже всі дорослі емігранти привезли

з собою молитовники. Дехто привіз і пісенник світських пісень. Але через рік-два вже тут, або там виникали церковні громади (уніатські й православні). Споруджувались церкви. Навідувались із Сполучених Штатів Америки, де вже церковне життя українців було досить розвинуте, священники. У Канаді почалось організоване життя українських поселенців. У церквах під час богослужіння співали релігійні пісні-молитви. Ставали голоснішими (часто й буйними) весілля і різні забави односельців.

Але серед перших поселенців уже були такі, які у “старому краю” цікавились громадським життям, брали участь у діяльності читалень “Просвіти”, бували на представленнях, слухали концерти. Були й такі, які навчались у середніх школах (гімназіях), яких світогляд уже відкидав релігійну обмеженість, тупість, заскорузлість. Замість молитовників, біблій і катехізисів, привезли з собою твори Тараса Шевченка, Івана Франка, Михайла Павлика, Михайла Драгоманова. Їх не задовольняли релігійні культи і церковні громади, в яких з перших років поселення українців тут почалась жорстока внутрішня боротьба, і вони почали робити наполегливі заходи, щоб організувати світські товариства, в яких можна було б проводити культурно-освітню і громадську діяльність, яка так потрібна була емігрантам, бо багато з них були або цілком неграмотні, або тільки вміли з трудом і бідною читати і підписатися. До таких діячів, в першу чергу, належав Кирило Генник з Березова Нижнього, друг Івана Франка, з яким перебував у коломийській тюрмі за поширення соціалістичних ідей у Східній Галичині.

І саме Кирило Генник, який прибув до Канади 1896 року, перший взявся за організування культурно-освітньої і громадської діяльності у Вінніпегу, у якому вже тоді жило декілька тисяч українських емігрантів. І яким би згодом шляхом не пішов він, то в перших роках Кирило Генник відіграв дуже важливу роль, бо проорав першу борозну на цій цілинній землі у Канаді. Він не тільки сміло голосив соціалістичні ідеї (хоч деякі з них сьогодні звучать примітивно), але дав почин до створення читальні ім. Т. Г. Шевченка, був одним з організаторів першої в Канаді української газети (“Канадійський фермер”). Він також був одним з перших ініціаторів художньої самодіяльності українців в Канаді.

З газети “Канадійський фермер” (від 17 грудня 1903 року)

довідуємося, що 6 грудня відбулися другі збори Читальні ім. Т. Шевченка у Вінніпегу. Читальня була організована 29 листопада того ж року у хаті Кирила Геника на 109 Юклід Стр.

Кілька місяців пізніше (12 травня 1904 р.) згадана газета опублікувала звіт з зібрання на честь Тараса Шевченка, яке відбулось у читальні 1-го травня. Газета писала, що це був "перший вечерок в честь Т. Шевченка на канадській землі". Це також був і перший український концерт у Канаді.

Крім реферату про життя і творчість Тараса Шевченка, який прочитав Кирило Геник, були виконані пісні на слова поета, прочитані його твори, виконувалась музика. Теодозія Яремій, яка недавно прибула до Канади з "старого краю", відспівала соло "Думи мої" і "Вулиця" в супроводі скрипаля Петра Угринюка. Іван Косовий виконав кілька творів на піаніно. Степан Колтик прочитав твір поета "До Основ'яненка". На концерті виступав і чоловічий хор.

Автор звіту писав, що "беручі уділ в концерті вив'язались з своєї задачі, можна сказати, дуже добре, коли взяти до уваги, що кожний занятий тяжкою цілоденною працею".

Отже, треба вважати, що художня самодіяльність організованих канадських українців започаткувалась першим концертом на честь Тараса Григоровича Шевченка у Вінніпегу 1-го травня 1904 року.

Майже одночасно започаткував свою діяльність і драматичний гурток при Читальні ім. Т. Шевченка у Вінніпегу. У "Канадійському фермері" від 12 травня 1904 року на першій сторінці було опубліковане таке повідомлення: "В суботу дня 14 с. м. о годині 7 і пів вечер буде відіграна комедія в 3-ех діях Гр. Цеглінського "Аргонавти" в сали читальні при Euclid Str. 109". Через два тижні газета надрукувала допис про постановку п'єси "Аргонавти". Це була, до речі, перша рецензія на українську театральну постановку у Канаді. Автор огляду писав, що зал був заповнений людьми і присутні були вповні задоволені, бо "всі аматори вив'язались добре зі своєї задачі".

Ось прізвища тих аматорів, які започаткували історію українського театального мистецтва в Канаді 75 років тому: Н. Козаченко, І. Косовий, Л. Антонюк, С. Колтик, А. Новак, І. Пугатий, Д. Кирстюк, Я. Макогін, П. Теслюк, Е. Новак, Й. Косовий, М. Пасічник, В. Деделюк.

Після спектаклю виступив чоловічий хор у складі В. Де-

делока, І. Каралаша, І. Далеврака, І. Корбутяка, С. Грицюка і В. Грицюка, який відспівав кілька українських пісень.

Далі в огляді читаємо: “Ціна вступу на салю була приступна, бо лише 15 і 10 ц. Отже, кождий мав спосібність за пара центів убавити себе цілий вечір”.

Зібрано з першої української театральної постановки 7 доларів і 45 центів. По цьому можна судити, що на виставі не було багато глядачів. Але скільки ж можна вмістити навіть у найбільшій хатній кімнаті?!

Автор допису писав, що в п'єсі “Аргонавти” представляється галицьких теологів (питомців), які “перед висвяченням шукають за дівчатами з більшими маєтками, щоби посплачувати довги, пороблені у жидів і інших лихварів під час учащання на факультет богословія, або як то наші кажуть, тогди, “як вчиться на ксьондза”.

Чому драматичний гурток обрав саме цю п'єсу другорядного галицького драматурга? Мабуть не важко догадатися, бо в п'єсі “Аргонавти” висміювались галицькі попи, які були дуже захланні, горопашили грошенята, бо хотіли легко і швидко розбагатіти. Треба пам'ятати, що членами драматичного гуртка були молоді люди, які прибули до Канади переважно з Покуття, де були сильні радикальні і антиклерикальні настрої. Крім того, п'єси Григорія Цеглинського тоді ж у Східній Галичині були досить популярні своїм сюжетом і простою мовою, хоч без глибокого соціального змісту, низької літературної вартості.

Після постановки “Аргонавти” нема ніяких даних про будь-яку дальшу діяльність драматичного гуртка Читальні ім. Т. Шевченка у Вінніпегу 1904—05-х роках. Аж у листопаді 1906 року вперше у своїм власнім приміщенні члени Читальні ім. Т. Шевченка поставили п'єсу “Верховинці”. Про те знаходимо допис В. Пиндиковського з Вінніпега в американській газеті “Свобода”. Автор допису досить детально переповідає зміст п'єси. Про гру аматорів він пише, що вони “вив'язались дуже добре”. Він вирізняє деяких виконавців ролей і каже, що вони “могли б рівнятися з світовими силами акторськими”. В. Пиндиковський висловлював надію, що аматори “на будуче еще ліпше вив'яжуться та вдоволять не менше, як тепер, своїх гостей”. Далі він писав, що не треба тратити охоти до дальшої праці, бо вона напевно принесе винагородження.

“Канадійський фармер” опублікував довшу кореспонденцію “Шевченківські вечорниці”. У ній говорилося, що 30 березня 1907 року учні Русько-українського семінара влаштували “концерт для звеличення пам’яті 46 роковин русько-українського генія Тараса Г. Шевченка”. Концерт відбувся у залі Товариства ім. Т. Г. Шевченка. Вступне слово про життєвий шлях Тараса Шевченка виголосив Д. Коцан, в якому підкреслив “демократизм нашого народного генія”. Учень семінара Б. Марек переповів біографію поета по-англійськи, бо серед присутніх були також англійці. Учні семінара прочитали твори поета: В. Кучер — “Кавказ”, Д. Вовк — “Тарасова ніч”, С. Литвин — “Сон”, О. Климоків — “До Основ’япенка”, М. Остапович — “Гамалія”. Хор семінаристів відспівав “Пробудилась Русь”, “Гуляли”, “Думи мої” і інші пісні. З доповіддю про Тараса Шевченка виступив Т. Ферлей, який “представив Шевченка jako правдивого і вірного сина пролетарної Русі-України”. Т. Ферлей “пояснював дальше, що учасники, даючи концерт в пам’ять Тараса Шевченка на чужині, уважали також за відповідне дати щось і в англійській мові, щоб дати чужим змогу пізнати нашого генія”.

У тому ж 1907 році у Вінніпегу сформувався український відділ Соціалістичної партії Канади, який також започаткував художню самодіяльність, яка відображалась на сторінках газети “Червоний прапор”, що тоді виходила в цьому ж місті. 22 листопада в газеті було вміщене таке повідомлення: “В суботу 30 новембра (листопада) в галі ім. Т. Шевченка відбудеться представлення Карпенка-Карого “Бурлака”. Початок о 8 годині вечером. Гроші підуть на підмогу кандидатам до Українсько-англійської школи в Брендоні”.

У повідомленні нічого не говориться, який драматичний гурток ставив п’єсу. Правдоподібно це був перший твір Івана Тобілевича (Карпенка-Карого) поставлений у Канаді. Керівники драмгуртка не випадково обрали ту п’єсу для постановки, бо в ній відображено боротьбу за правду, за соціальну справедливість. Автор в творі показав тяжке економічне становище, безземелля і бідкування трудящих селян і наживу сільських глитаїв. Він також викрив у п’єсі свавілля сільської влади. Ці питання, до речі, були дуже близькі першим українським поселенцям у Канаді, бо ж вони ще так недавно вирвались із цієї нужди і безправ’я, що панували у їх

галицьких і буковинських селах, з яких вони втекли за океан, з надією, що тут знайдуть краще життя і волю.

Через кілька місяців у “Червоному прапорі” була вміщена така реклама: “Представлення. В суботу 18 січня 1908 с. р. в галі ім. Т. Шевченка 467 Манітоба аве буде відіграна знаменита комедія Карпенка-Карого “Мартин Боруля” в 5 діях. Аматори знамениті”.

Через місяць в цій же газеті повідомлялось, що “на бажання публики буде відіграна другий раз знаменита комедія Карпенка-Карого “Мартин Боруля”.

Чому користувалась п'єса “Мартин Боруля” таким успіхом у канадських українців? Як і у п'єсі “Бурлака”, так і в п'єсі “Мартин Боруля” драматург зобразив постаті сільських багатіїв, їхню жадобу швидко вибитися у дворяни, щоб зрівнятися з панівною поміщицькою верхівкою.

Треба зазначити, що ця п'єса десятки років не сходила з кону драматичних гуртків українських товариств у Канаді. Сміло можна сказати, що п'єси Івана Тобілевича зразу увійшли міцно у репертуар перших українських драматичних гуртків у Канаді: “Бурлака”, “Мартин Боруля”, “Чумаки”, “Безталанна”, “Хазяїн”, “Сто тисяч”.

Вперше у Канаді було поставлено невмирущий твір Івана Котляревського — прославлену “Наталку Полтавку” — 21 березня 1908 року у тому ж залі Товариства ім. Т. Г. Шевченка у Вінніпегу. В об'яві про виставу був такий заклик: “Приходіть численно, коли бажаєте провести хоч хвилиночку в приємности”.

У 1909 році у Товаристві ім. Т. Г. Шевченка стався розкол. Приміщення залишилось під контролем українських соціалістів. В ньому було організоване Драматичне товариство ім. М. Кропивницького. Частина членів, що вийшла з Товариства ім. Т. Г. Шевченка, зорганізувала Товариство “Відродження”, яке поклато початок Драматичного гуртка “Боян”, що проіснував багато років і провів велику працю на полі художньої самодіяльності — особливої театральної.

З газети “Робочий народ”, яка почала виходити у Вінніпегу 1909 року, довідуємося, що в місті існував Український робітничий драматичний кружок. Про цей аматорський колектив у “Робочому народі” від 1-го липня 1910 року читаємо: “УРДК складається з членів, які більшу часть дня проводять або під лучами палючого сонця, або в душних, брудних, дим-

лих шапах (заводах). Змучені невольною працею, вертаються вони вечером додому і треба величезної сили волі, аби тоді ще учитися роль або ходити на проби. Крім сего, будучи нечисленними, мусять виповняти всяку підрядну роботу для приготування штуки: мити галю, убирати її, достарчувати убрань, бігати по шторах (крамницях) за всякою купівлею і т. п.”.

Український робітничий драматичний кружок не тільки зустрічався з різними труднощами у своїй діяльності, але, як писав “Робочий народ” 11 березня 1911 року, йому робили всілякі перешкоди власті. Ось що говорилося про це в газеті: “П’ять років міські і провінціальні власті робили безперестанні перешкоди культурно-мистецькій діяльності українських соціалістів. А робили вони ці перешкоди через доноси українських націоналістів, які вислугувувались консервативній партії”. І як приклад, газета писала, що була зроблена підготовка до поставлення п’єси “Мартин Боруля” Івана Тобілевича в Українському соціалістичному залі, але в п’ятницю, 3-го березня, прибів міський інспектор і заборонив виставу в суботу 4-го березня, мовляв, через те, що “зал дерев’яний”, але дозволив на забаву з танцями. Інспектор загрозив, що коли драматичний гурток буде ставити п’єсу, то провінціальна поліція розжене і арештує людей. За порушення заборони драматичний гурток мусять заплатити 200 доларів кари.

Треба сказати, що драматичний гурток в Українському соціалістичному залі реорганізувався і виступав під новими назвами. Наприклад, Д. Петраш у кореспонденції, яка була опублікована в “Робочому народі” 21 серпня 1911 року, писав, що “недавно організований “Драматичний кружок” під управою тов. М. Поповича відіграв вже 15-го липня, як першу штуку, “Кляте серце”, драму в 5-ти діях Ів. Тобілевича”.

Автор кореспонденції говорить, що гра “випала знаменито” і вдоволенна публіка гарно висловлювалась про постановку. Він також повідомляв, що колектив приготувався під батуюю М. Поповича до концерту.

Четвертого жовтня 1911 року газета повідомляла, що відбулися збори членів Драматичного кружка ім. Ів. Тобілевича. Доповідь на зборах робив М. Попович. Він повідомив, що за один місяць вписалося 58 членів — 46 чоловік і 12 жінок. Чоловіки платили місячно 15-центові внески, жінки — 10-цен-

тові. Проби відбувалися щосуботи. При драмгуртку існував і хор — він відбував свої проби кожного вівтірка.

Про розгалужену діяльність драматичних гуртків у Вінніпегу свідчить той факт, що тільки в театральному сезоні 1908—1909-х роках були поставлені такі п'єси: “Украдене щастя”, “Що було, то мохом поросло”, “Безталанна”, “Чумаки”, “Мартин Боруля”, “Москаль-чарівник”, “Мати-наймичка”, “Сватання на Гончарівці”, “Нахмарило”, “Сто тисяч”, “Перехитрили”, “Ой не ходи, Грицю”, “Верховинці”, “Бурлака”, “Батраки”, “Кара совісті”.

Драматичний гурток ім. Ів. Тобілевича посилив свою діяльність у 1912 році. Його секретар І. Навізівський у “Робочому народі” повідомляв, що проби “відбуватимуться кожного вівтірка, четверга і неділі вечером о 8 годині”.

У 1911 році при Українськсму народному домі у Вінніпегу утворилося Драматичне товариство ім. М. Заньковецької, яке згуртувало біля себе талановитих аматорів, багато з яких згодом перейшли до Драматичного гуртка при Стоварищенні Український робітничий дім. Тоді ж утворюється Драматичне товариство ім. Ів. Котляревського. Отже, у 1911—1914-х роках у Вінніпегу існували чотири сильні мистецькі колективи: Драматичний гурток ім. Ів. Тобілевича, Драматичне товариство “Боян”, Драматичне товариство ім. Ів. Котляревського і Драматичне товариство ім. М. Заньковецької.

Уже в перших роках існування української художньої самодіяльності у Вінніпегу між драматичними гуртками започаткувалась внутрішня боротьба, замість творчої співпраці і обміну досвідом. Правда, вона тоді носила характер лише “професійної зазвисті”, бо тільки пізніше вона переросла в ідеологічну боротьбу.

Товариство ім. Т. Г. Шевченка приміщувалось у власному будинку на розі вулиць Манітоба і Паверс. Воно мало, як на тодішні часи, досить відповідний театральний зал зі сценою. Тут знаходилось зорганізоване Драматичне товариство ім. М. Кропивницького. Воно було під впливом членів Соціалістичної партії Канади. Але в ньому були також люди, які знаходились під контролем націоналістів і саме вони почали внутрішню боротьбу, в результаті якої 1911 року в Драматичному товаристві ім. М. Кропивницького стався розкол: соціалісти зорганізували окремий Драматичний кружок ім. Івана Тобі-

левича, а націоналісти — Товариство “Відродження”, яке стало основою Українського драматичного товариства “Боян”.

Треба підкреслити, що з усіх тоді існуючих драматичних гуртків у Вінніпегу “Боян” був найбільш активним і він ставив з успіхом великі театральні вистави. Тоді ж ним були поставлені вперше в Канаді п'єси: “Невольник” і “Назар Стодоля”. Згодом він поставив “Чорноморці”, “Запорожець за Дунаєм”, “Дай серцю волю”. Правда, крім класичних п'єс, “Боян” ставив і низькопробні твори власного “драмороба” Семена Ковбеля — “Дівочі мрії” і “Ляхотатари”. Постановки здійснювались у театральному залі “Гренд опера”.

У 1911 році організувалось Просвітньо-драматичне товариство ім. М. Заньковецької при Читальні “Просвіта”. Драмгурток зразу вирішив підготувати до постановки п'єси “Наталка Полтавка”, “Ох, не люби двох”, “Побіда світла над тьмою”. Вистави відбувались в залі Школи св. Николая на розі вулиць Флора і Мекгрегор. Там же приміщувалась і Читальня “Просвіта”. При драмгуртку існував хор. Його зусиллями був влаштований 13 квітня 1912 року концерт на пошанування Тараса Шевченка.

Драматичний гурток ім. М. Заньковецької знаходився у Школі св. Николая, яка була під контролем католицької церкви. Уніатський священник Филипів забороняв його діяльність, яку називав “аморальною”, бо, мовляв, під час репетицій аматори “цілуються”, “любляться”, “співають непристойні пісні”. Драматичному гуртку довелося перенести свою діяльність в інше приміщення — до відомої тоді “Галі Ястрембського”. Крім класичних, він поставив ряд “сенсаційних” п'єс, які були написані таки канадськоукраїнськими драморобами на низькому мистецькому і ідейному рівні.

Драматично-співацьке товариство ім. Ів. Котляревського було зорганізоване восени 1911 року з членів Читальні “Просвіта”, яка тоді вже була припинила свою діяльність. Новозорганізований драматичний гурток начислав більше 50 членів. Першу виставу, яку здійснив драмгурток, була п'єса “На старості літ”. Він приміщувався при Малій церкві на Стелла. Але як і Українське товариство ім. М. Заньковецької, так і Драматично-співацьке товариство ім. Ів. Котляревського швидко знайшлося у конфлікті з католицьким клером. Воно приневолене було вийти з приміщення Малої церкви і перенести свою діяльність також до “Галі Ястрембського”. Після того,

як був куплений будинок для Українського народного дому 1916 року, в ньому приміщувались всі три драматичні гуртки.

Драматично-співацьке товариство ім. Ів. Котляревського у перших роках свого існування поставило ряд великих вистав: "Ой не ходи, Грицю", "Невольник", "Запорожець за Дунаєм", "Чорноморці", "Мартин Боруля", "Назар Стодоля".

Як уже згадувалось, між цими трьома драматичними гуртками відбувалась боротьба — "конкуренційна заздрість". Всі три драматичні гуртки приміщувались в Українському народному домі від 1916 до 1922 року. Тоді вони об'єдналися і утворили Драматично-співацький гурток при Українському народному домі. Цей гурток проіснував багато років і влаштував багато театральних вистав і концертів.

ДРАМГУРТОК ІМ. В. ВИННИЧЕНКА

Коли між драматичними гуртками “Боян”, ім. М. Заньковецької і ім. Ів. Котляревського відбувалась “конкурентійна заздрість”, то Драматичний гурток ім. В. Винниченка, який існував при відділі Української соціал-демократичної партії у Вінніпегу, стояв на зовсім інших ідеологічних позиціях, ніж згадані вище мистецькі колективи. Коли вони були під впливом націоналізму, то драмгурток УСДП у своїй діяльності проповідував інтернаціональні ідеї.

В 1912—1920-х роках Драматичний гурток ім. В. Винниченка, який зразу існував при відділі Української соціал-демократичної партії, а потім при відділі Товаришення Український робітничий дім, провів велику діяльність — він здійснив десятки вистав, які користувались успіхом не тільки серед українських робітників, але й серед трудящих інших національностей — польської, російської, єврейської. Він ставив свої вистави у театральній залі “Гренд опера” і у Квінс театрі, бо тоді жодне українське товариство не мало свого відповідного приміщення для постановок.

У “Робочому народі” 28 лютого 1916 року опублікована коротка рецензія на виставу драмгуртка “Ілько Пащак”. Автор рецензії схвально висловлюється про гру всіх аматорів. Однак він вирізняє гру Степана Василина, назвавши його “найздібнішим аматором в цілім Товаристві”. Треба підкреслити, що Степан Василина прославився талановитим коміком, багато років виступав на сцені Українського робітничого дому у Вінніпегу.

Коли “народовські” драматичні гуртки ганялись за “сенсаційними” п’єсами, що їх ліпили доморослі драмороби, то Драматичний гурток при УСДП ставив п’єси класиків, особливо Івана Тобілевича — “Сто тисяч”, “Суета”, “Безталанна”. Наприклад, популяризуючи виставу “Безталанна”, газета “Робочий народ” вмістила 2 березня 1917 року такого змісту об’яву: “Покиньте все проче! А приходіть на представлення в суботу 17-го марта вечером до “Гренд Опера Гауз” на Мейн стр. Драматичний кружок ім. В. Винниченка у Вінніпегу ві-

діграє того вечора одну з найкращих драм найбільшого українського драматурга Ів. Тобілевича п. з. "Безталанна". Драма в п'ятьох діях з співами і танцями.

В представленню беруть участь найлучші сили кружка. Аматори докладають усіх старань, щоби дати дійсний образ тої справжньої української любовної драми, живцем схопленої автором з нашого народного життя там в рідному краю. Щоби полюбуватися милими споминами про ті гарні сторони нашого народного життя, котрих на чужині не найдеш, а за котрими душа тужить і плаче — приходить побачити те життя бодай на сцені. Відрадініше стане.

Вступ: 50, 35, 25 і 15 центів.

Чистий дохід призначений на пресовий фонд "Робочого народу".

Як бачимо з цієї сентиментально-підсолодженої об'яви, вистави драматичних гуртків ставили собі у той час завдання розвіювати ностальгію, яка тоді була дуже сильна серед перших поселенців, які у рідному краю залишили батька, неньку, сестру, брата чи навіть дружину з дітьми.

Слід звернути увагу і на той факт, що дохід з вистави призначався на газету "Робочий народ". До речі, з того часу встановилась міцно традиція, що з представлень і концертів дохід призначався у певні місяці для української прогресивної преси.

На цю виставу появилася 6 квітня у "Робочому народі" рецензія. Автор огляду говорив, що хоч драматичний гурток "не робив крикливого оголошування", то все одно присутні заповнили зал "Гренд Опера Гауз", бо п'єса викликала заінтересування серед місцевого українського загалу".

Далі рецензент писав, що дотепер "у Вінніпегу ще жодної штуки так добре не відіграно", як поставив тим разом згаданий драматичний гурток п'єсу "Безталанна". Він високо оцінив гру аматорів, деяких зарахував до "справжніх талановитих артистів".

З рецензії довідуємося, що ролі в п'єсі виконували Л. Попович, М. Попович, Ю. Рудка, Л. Никоряк, А. Еферс, С. Василина, І. Зелез, М. Топоровська, М. Грицюк, Й. Крушельницький, А. Денцевич, О. Будникова, А. Хома, Н. Кочук.

Автор закінчує свій огляд словами: "Згодом публіка була захоплена грою аматорів, в доказ чого нагороджувала їх без-

перервними оплесками і визивала (викликала) декотрих аматорів покілька разів на сцену”.

Він говорить, що успіх постановки треба завдячувати “трудо́ві режисера” — Матвія Поповича.

Діяльність драматичного гуртка після успішних вистав ще більше оживилась. Приходили до нього нові аматори, які бажали виступати в представленнях. Щоб їх підготувати до сцени, драматичний гурток у вересні 1917 року організував курс, особливо для хористів, який відбувався вечорами — у понеділок і четвер. Лекції відбувались в приміщенні драматичного гуртка — 907 Мейн.

“Робочий народ” повідомив, що 30 грудня 1917 року Драматичний гурток УСДП відбув свої річні збори. На них було звітовано, що драматичний гурток тоді уже начисляв 129 членів. Режисером був Степан Василина. Цей драматичний гурток на протязі 1917—1918-х років здійснив кілька десятків вистав.

У 1918 році започатковано будову Українського робітничого дому у Вінніпегу. Тоді сформувалось Товарищення Український робітничий дім (у 1925 році перейменоване на Товариство Український робітничо-фермерський дім). У вересні 1918 року домінальний уряд заборонив діяльність Української соціал-демократичної партії Канади і видавання газети “Робочий народ”. Хоч драматичний гурток далі існував, але його діяльність була сповільнена, бо був установлений строгий поліцейський контроль, навіть афіші про вистави потрібно було друкувати двома мовами — українською і обов’язково англійською мовою. Будівництво Українського робітничого дому було завершене аж в березні 1919 року. Він мав прекрасний театральний зал на 1000 місць. Це був єдиний український театральний зал у Вінніпегу, в якому тоді влаштовували свої вистави Товариство “Боян”, Драматичне товариство ім. М. Заньковецької і Драматично-співацьке товариство ім. Ів. Котляревського. Навіть студенти Католицької бурси ім. митрополита Шептицького поставили у ньому 13 травня 1919 року “знамениту трагедію писателя Вільяма Шекспіра (в українському перекладі П. Куліша) п. н. “Юлій Цезар”.

При Українському робітничому домі у Вінніпегу сформувався Український робітничий театр, у склад якого входили: М. Попович, Л. Попович, Л. Никоряк, С. Василина, М. Кузик,

М. Покімброда, В. Пура, І. Тимошик, Д. Вихристов, А. Васи
лина, А. Янішевська, П. Лотоцький, Ю. Янішевська, Л. Цібій

Деякий час через день-два той або інший драматичний гурток влаштовував виставу у театральному залі Українського робітничого дому. Ось список вистав, що були в ньому влаштовані у грудні 1919 року:

Четвер 4 грудня: Товариство ім. М. Заньковецької — “Хмара” (О. Суходольський).

Субота 6 грудня: Драматичний гурток ім. В. Винниченка — “Торгівля жемчугами” (Гр. Цеглинський).

Четвер 11 грудня: Драматичний гурток ім. В. Винниченка — “Пан писар”.

Субота 13 грудня: Українське драматичне товариство ім. Ів. Котляревського — “За двома зайцями” (М. Старицький).

П'ятниця 19 грудня: Товариство “Бандурист” — “Юдит” (В. Лісенко).

Субота 20 грудня: Товариство ім. Т. Шевченка з Брукленд — “Царицині черевички” (В. Держирука).

Вівторок 23 грудня: Аматорський кружок Читальні Товариства “Прсвїта” — “Терновий вінок” (В. Сиротенко).

Середа 24 грудня: Запomoгове товариство св. Николая — “Пімства за кривду”.

Субота 27 грудня: Драматичний гурток ім. В. Винниченка — “Наймичка”.

Середа 31 грудня: Запomoгове Товариство св. Николая — “Бондарівна” (І. Тобілевич).

Субота 3 січня 1919 року: Товариство “Боян” — “Дівочі мрії” (С. Ковбель).

У 1919 році розгорнув свою широку і живу діяльність уже вище згаданий Український робітничий театр у Вінніпегу. Він, наприклад, навесні 1919 року запланував влаштувати такі вистави в театральному залі Українського робітничого дому: “Украдене щастя”, “Євреї”, “Невольник”, “Ревізор”, “Нещасне кохання”, “Хазяїн”, “Ой не ходи, Грицю”, “Сто тисяч”, “Хуртовина”, “Сватання на Гончарівці”, “Дай серцю волю”, “Запорожець за Дунаєм”, “Вій”.

Доход з тих вистав Український робітничий театр передав на сплату боргу Українського робітничого дому. Гурток, який перетворився на професійний колектив, довго не проіснував, бо в ньому почалася внутрішня боротьба. Декілька амбітних осіб відокремились від колективу і створили мандрівну Укра-

їнську театральну дружину “Відгомін” під управою І. Дороша (І. Квасняка). Вона підготувала програму-вар’єте і виїхала з нею на гастролі. Однак група довго не проіснувала, бо між її керівником і членами дійшло до конфлікту, коли вона прибула до Портедж ла Прейрі. Вона розпалася і її члени повернулися до Вінніпегу — деякі з них приєдналися до Драматичного гуртка ім. В. Винниченка.

На початку 1920 року ліквідується Драматичний гурток ім. В. Винниченка і на його місце формується Драматично-співацький кружок при Українському робітничому домі.

В ІНШИХ МІСТАХ КРАЇНИ

Спочатку художня самодіяльність прогресивних українців концентрувалася переважно у Вінніпегу. Тут були організовані різні товариства, читальні, виходили газети. Вінніпег уже тоді вважався “столицею канадських українців”.

Але художня самодіяльність почала швидко розвиватися і в інших канадських містах, де поселялись більшими громадами українці. Одним з таких міст був Венкувер. У “Робочому народі” від 27 грудня 1911 року була опублікована така об’ява: “Позір! Перше українське “представлення”! Відіграє Український театральний-аматорський кружок в суботу 13 січня о 8 год. вечером в Орендж Галл, Венкувер.

“Ох, не люби двох!”

Оперетка в 3-х діях. Це перша п’еса грана на сцені українською мовою над Спокійним Океаном, між канадськими горами Бритиш Колумбії у Венкувер”.

Після постановки в “Робочому народі” появилася рецензія, в якій говорилось про цей перший виступ на українській сцені у Венкувері так:

“Перше українське представлення у Венкувер, відігране “Українським аматорським кружком”, випало цілком вдоволяючо. Результат несподіваний. Помимо браку відповідних декорацій, особи, котрі перший раз виступили на сцену, своєю грою заінтересували не лише українську публіку, що розуміла слова, але й англійців, котрі прийшли тільки з цікавості. Тепер, де тільки навинеться, зараз питають, коли іще буде грати український театр”.

Окрилений успіхом першої постановки “Ой, не люби двох!”, Український театральний-аматорський кружок у Венкувері вирішив 22 червня 1912 року влаштувати виставу “Наталка Полтавка”.

У тому ж періоді започатковується художня самодіяльність і серед українських фамерів у Західній Канаді. Першу театральну постановку підготували фармерські хлопці і дівчата у місцевості Сейнт Норберт (Манітоба) — драму Івана

Франка "Украдене щастя". П'єсу гурток поставив у Вінніпегу. На виставу прибули фермери з довколишніх околиць. Постановку підготував учитель Василь Курдидик.

При відділах Української соціал-демократичної партії у різних місцевостях країни існували драматичні гуртки, які ставили театральні вистави, подекуди влаштовували концерти, особливо для вшанування пам'яті Тараса Шевченка, або відзначення Дня міжнародної солідарності трудящих — Перше травня. Ті гуртки так довго існували, як довго в якійсь місцевості існував відділ УСДП, але як він ліквідувався через виїзд членів, тоді припиняв діяльність і драматичний гурток. Треба підкреслити, що тоді українські емігранти переважно були самітні, не мали постійної праці, тому в місцевостях перебували так довго, як могли знайти для себе якесь заняття.

Але в різних місцевостях існували також прогресивно-демократичні товариства під різними назвами, які проводили культурно-освітню діяльність. Вони не були централізовані. Такі товариства і читальні мали подекуди свої власні будинки і в них приміщувались їхні драматичні гуртки. Наприклад, в місцевості Транскона (Манітоба) при Товаристві "Прогресу" ім. Т. Г. Шевченка, до якого належали члени УСДП, існував духовий оркестр, однак через брак диригента і матеріальних засобів він ліквідувався.

Подекуди односельці організовували свої власні гуртки художньої самодіяльності. У Вінніпегу 1919 року існував Духовий оркестр односельців з Васильківців під керівництвом Г. Шевчука. Цей духовий оркестр був тоді дуже популярним і часто виступав на концертах в Українському робітничому домі.

У фермерській місцевості Брокенгед (Манітоба) уже в 1918 році молодь зібралась у гурток і в місцевій школі влаштовувала "аматорські вистави". Також до цієї школи приїздив драматичний гурток з сусідньої місцевості Лейдівуд.

В околиці Торонто існували три відділи Товариства "Злука". Вони деякий час працювали окремо. При них існували драматичні гуртки — кожен з них ставив свої "представлення". У місті був також відділ Українсько-російських соціал-революціонерів (лівих), який проводив чималу мистецьку діяльність. Згодом від нього перейшли до Товариства Український робітничий дім такі діячі, як Йосип Зрадовський, Іван Бойчук, Іван Яшан, Дем'ян Вихристов (Коваленко), які віді-

гнали важливу роль в громадсько-політичному і культурно-мистецькому житті Товариства Український робітничо-фермерський дім і Товариства об'єднаних українських канадців.

Культурно-освітнє та мистецьке життя українських поселенців у Монреалі почалось ще на початку 1900-х років. Сьомого жовтня 1914 року в місті було зорганізоване Українське музичне товариство "Боян", до якого належав Петро Ковалишин, який згодом був організатором Української соціал-демократичної партії у Східній Канаді.

У Гемилтоні (Онтеріо) існувало Товариство "Просвіта" ім. Т. Г. Шевченка. При ньому був драматичний гурток. Пізніше Товариство з драматичним гуртком приєдналося до Товарищення Український робітничий дім. Місцевий драматичний гурток уже тоді поставив ряд п'єс.

У Торолд (Онтеріо) активну діяльність проводило Просвітнє товариство ім. Т. Г. Шевченка у підвалі хати члена А. Марчина. Там влаштувалися і концерти. Згодом Товариство приєдналось до СУРД.

У 1917 році у Киченер-Ватерлю (Онтеріо) було організоване Товариство ім. Ів. Франка. Одна членкиня Е. Бабій написала "драматичний твір" п. з. "В кігтях розпусти". У 1921 році Товариство приєдналось до СУРД.

Один з перших Українських робітничих домів був споруджений у місцевості Велланд (Онтеріо) у 1917 році. Зразу в ньому розгорнулася художня самодіяльність драматичного гуртка УСДП. Він поставив ряд театральних вистав, серед них відому п'єсу Івана Франка "Украдене щастя". У цьому драматичному гуртку активну участь брали Микола Харик, Юрій Никифорук, Марія Цінцірук, Яків Помейчук.

У Форт Вільям (Онтеріо) гурток молодих людей організував Товариство "Просвіта" 1914 року, при якому зразу сформувався драматичний гурток, який регулярно ставив "представлення". Доход з них передавався на фонд Товариства "Просвіта".

У провінції Саскечеван у різних місцевостях існували незалежні товариства, при яких розгорталась художня самодіяльність. У Саскатуні 1917 року було організоване Робітничє заповомогове товариство, яке "встроювало представлення і концерти", з яких "був добрий успіх моральний і матеріальний".

У Ріджайні існувало Товариство "Злука" — воно влаштувало підприємства з добрим успіхом.

Після розгромлення Української соціал-демократичної партії у місті Мус Джо (Саскечеван) у 1918 році був зорганізований Драматичний гурток ім. В. Винниченка. В "Альманаху ТУРФДім 1918—1929" читаємо: "Цей гурток почав знову скорим темпом розвиватися, робітники й робітничі почали до нього горнутись, грали представлення, влаштовували концерти, заснували робітничу діточу школу і таким робом закипіла громадська праця на культурно-світньому полі".

Драматичні гуртки існували у таких саскечеванських місцевостях: Бінфейт, Кемсак, Веригін, Канора. Наприклад, драматичний гурток у Канорі влаштовував театральні вистави не тільки у своїй місцевості, але також і в сусідніх — Доннвиллі і Йорктоні.

Великого розгалуження набрала художня самодіяльність українців в провінції Алберта. В її столиці Едмонтоні почалося організаційне життя українських поселенців уже в 1900 році. Хоч немає поки що документальних даних, однак старожили твердили, що вже в 1901 році в місті існувала Читальня ім. Т. Г. Шевченка, до якої належало понад 100 членів. Якщо це правда, то вона була першою такою українською інституцією в Канаді, бо у Вінніпегу Читальня ім. Т. Г. Шевченка була створена 1903 року *).

В 1910 році в Едмонтоні був сформований відділ Федерації українських соціал-демократів. У 1915 році організувалось Товариство "Самообразование". Воно розгорнуло велику містецьку діяльність у місті. Про це так говориться у згаданому "Альманаху ТУРФДім 1918—1929": "Своїми першими кількома драматичними виставами Т-во "Самообразование" завоювало симпатію українського робітництва в Едмонтоні й ряди його почали хутко зростати. Воно згуртувало коло себе свідоміші й дуже активні сили, переважно молодь, добре поставило хор під проводом т. М. Шатувльського та драмгурток під проводом т. І. Соколова й т. І. Клибановського. В той час воно рентувало салю пресвітеріанської бурси. Але вже тоді салья бурси не вмещала людей на представлення й концерти, тому шевченківські концерти Т-во давало в англійських теат-

*) Дехто твердить, що перша Читальня ім. Т. Г. Шевченка була організована Кирилом Геником 1898 року, але для підтвердження цієї гіпотези поки що нема документальних даних.

рах, а більші представлення грало в католицьким Народнім домі”.

У місті Келгарі також існувало Товариство “Самообрання” і при ньому існував драматичний гурток.

Історія українського робітничого руху в шахтарській місцевості Колмен почалась 1911 року. Тут існував один з найживіших відділів УСДП. Після заборони УСДП в місцевості утворився драматичний гурток, який у 1920 році перетворено у відділ Стоварищення Український робітничий дім.

Існували українські прогресивні товариства і в інших шахтарських місцевостях Алберти — в Колгорст, Летбридж, Вейн, Дромгеллер, Белв'ю, Кенмор, Беверлі. Існували вони також в Медисин Гет і фармерських місцевостях — Вегревилл, Пакан, Торгилд, Лейк Елайза, Ланюк, Спедден. Вони в силу своїх можливостей проводили художню самодіяльність.

Крім Венкувера, де художня самодіяльність почалась 1911 року, існували драматичні гуртки ще в таких місцевостях Британської Колумбії: Корбін і Ревелсток.

Отже, в періоді між вереснем 1918 і 1920 роком в цілому ряді місцевостей існували окремі прогресивні товариства і читальні, при яких утворились драматичні гуртки, які проводили чималу художню самодіяльність.

На початку 1920-х років пройшла консолідація тих товариств і читалень: вони афілювались до Стоварищення Український робітничий дім — стали його відділами. Їхня діяльність координувалась і скеровувалась Центральним Виконавчим Комітетом Стоварищення Український робітничий дім (від 1925 року Товариством Український робітничо-фармерський дім). При ЦВК ТУРФДім була створена Мистецька комісія, яка подавала велику допомогу у діяльності драматичних гуртків, мандолінових оркестрів, хорів, танцювальних гуртків. Почався новий період у художній діяльності українських прогресивних товариств у Канаді.

ТОДІШНІЙ РЕПЕРТУАР

Репертуар драматичних гуртків у тих часах був різnorodний. Він диктувався спроможністю аматорського колективу поставити п'єсу. Якщо він був більший (у Торонто, Венкувері, Вінніпегу, Едмонтоні або Монтреалі), то він брався, як говорили, до "серйозного представлення", тобто до багатоактних п'єс, з великим числом дійових осіб, особливо ставив такі, які вимагали або співу, або танців, гуртів. У менших місцевостях, з обмеженою кількістю аматорів, ставились одноактні вистави, переважно комедії або фарси.

Якщо прослідкувати список перших вистав, які були представлені у різних місцевостях, то можна легко прийти до переконання, що основну частину тодішнього репертуару становили твори українських драматургів-класиків — Івана Тобілевича, Михайла Старицького, Марка Кропивницького, Івана Франка, Івана Котляревського, Тараса Шевченка.

Перша вистава, яка була поставлена у залі Товариства ім. Т. Г. Шевченка у Вінніпегу 22 листопада 1907 року була п'єса "Бурлака" Івана Тобілевича. Ця п'єса була підібрана не випадково, бо в ній автор показав поневолене українське село, в якому панували писар і старшина над скривдженою біднотою. Ця п'єса нагадувала глядачам галицькі чи буковинські села, в яких також верховодили гмінні посіпаки — секретарі і війти, через сваволю яких селяни часто приневолені були втікати за тридев'ять земель — аж у далеку Канаду.

Другою виставою драматичного гуртка була п'єса того ж автора — "Мартин Боруля". Вистава користувалась великою популярністю, бо на домагання публіки "знаменита комедія" була повторена ще раз. До речі, вона багато десятиріч не сходила зі сцени Українського робітничого дому у Вінніпегу, миставлялась і в інших місцевостях Канади. П'єса подобалась канадським українцям тим, що драматург в ній висміював українських багатіїв, які прагнули вибитися "ще вище", у дворянський стан. Чимало було таких "кандидатів" у пани і в їх селах, з яких емігрували бідняки, а їхні останні морги

чи фальчі прибирали у свої загребущі руки галицькі чи буковинські картини борулі.

Третьою п'єсою, яка була поставлена Українським робітничим драматичним гуртком у Вінніпегу (15 червня 1910 р.), була комедія Івана Тобілевича — "Чумаки". В п'єсі автор показує чумацьке життя кінця XVIII століття, зображує конфлікт поглядів на щастя людини на прикладі двох братів, з яких один добачав "щастя" в багатстві, а другий був переконаний, що "не в грошах щастя". П'єса розвінчувала марні ілюзії тих, які мріяли "швидко розбагатіти в Канаді", повернутись до краю і стати власниками великих маєтків.

Четвертою п'єсою Івана Тобілевича, поставленою у Вінніпегу у тодішніх часах (21 серпня 1911 р.), була драма "Кляте серце".

Всі головні п'єси Івана Тобілевича, які користувались великою популярністю на Великій Україні і в Східній Галичині та Буковині, ставились на сценах у Канаді різними драматичними гуртками. Крім уже згаданих вище, з великим успіхом ішли і його п'єси "Наймичка", "Безталанна", "Сто тисяч", "Батькова казка", "Хазяїн", "Сава Чалий", "Суєта", "Розумний і дурень".

Скоро завоювала собі міцне місце на сценах українських театральних колективів у Канаді безсмертна "Наталка Полтавка" Івана Котляревського. Вона вперше була поставлена у Вінніпегу 17 березня 1908 року. Український аматорський театр у Венкувері поставив її 22 червня 1912 року. З того часу вона ставилась сотні разів у різних містах країни.

Коли драматичні гуртки зміцніли, розширили свій склад, поповнились співаками і музикантами, то вони почали щораз частіше ставити музикально-співацькі спектаклі — "Ой не ходи, Грицю, та на вечерниці", "За двома зайцями", "Циганка Аза", "Сватання на Гончарівці", "Запорожець за Дунаєм".

У "Робочому народі", наприклад, була вміщена об'ява такого змісту:

"Українці, любителі нашої пісні! Не забудьте, що Тов. "Боян" виставить в суботу, дня 12 мая (1917) в Квін театрі на Селкірк вул. славу українську оперу п. з. "Запорожець за Дунаєм".

Українці! Ви відколи мешкаєте в Вінніпегу і взагалі в Канаді ще не бачили опери, тож старайтеся бути першими,

щоби її побачити. Приходять всі і приводять своїх знайомих”.

Не меншою популярністю у Канаді серед українців користувались п'єси Марка Кропивницького — “Дай серцю волю, заведе в неволю”, “Глитай, або ж павук”, “Пошились у дурні”, “Доки сонце зійде, роса очі виїсть”, “Зайдиголова”, “Невольник”. Його п'єси глибокозмістовні, вони виступали проти соціальної несправедливості, відстоювали право українського народу на національне самовизначення, проповідували благородні, гуманні ідеї. Вони глибоко проникали в серця українських трударів у Канаді.

П'єса Тараса Шевченка “Назар Стодоля” вперше була поставлена у Вінніпегу 21 березня 1914 року. Вона була приурочена до 100-річчя з дня народження Великого Кобзаря. Після того п'єса чимало разів ставилась у більших містах. Вона, як правило, ставилась разом з славними “Вечорницями” Петра Ніщинського.

Часто ставилась п'єса Івана Франка “Украдене щастя”, яка робила великий вплив на глядачів, бо в Канаді було чимало молодих жінок, в яких “украдено щастя”. В силу економічних умов і родинного оточення молоді дівчата приневолені були приймати нерівний шлюб.

Треба зазначити, що у тому часі користувалась чималим розголосом п'єса “Січинський-Потоцький”, яка мала відобразити атентат студента Мирослава Січинського на цісарського намісника у Львові графа Андрія Потоцького 12 квітня 1908 року. Хоч п'єса позбавлена літературної та мистецької вартості, бо була “написана на коліні”, вона все-таки мала чималу мобілізуючу силу, бо заторкувала актуальне питання — вирвати від смерті виконавця цього історичного чину за соціальні і національні кривди українського народу в Австро-Угорській монархії. Цю п'єсу ставили багато драматичних гуртків і вона притягала масово глядачів.

Тоді були досить популярними побутові і мелодраматичні п'єси другорядних драматургів: “Соколики”, “Торгівля жемчугами”, “Процесовичі” Григорія Цеглинського, “Убийники” Івана Бодруга, “Блудний син” Я. Луцика, “Без метрики” І. Юзенкова, “Пещена дитина” Р. Сурмача, “Вихрест”, “Жидівка-вихрестка”.

Але зі зміцненням Товаришення Український робітничий дім вирости кількісно і якісно драматичні гуртки у різних міс-

НАША СЦЕНА

цествостях — почався новий період художньої самодіяльності канадських українців. Їхній репертуар збагатився новими п'єсами, в яких уже була відображена боротьба українського народу за свою соціальну і національну волю, за свою державність.

КОНСОЛІДАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ

У днях 16—20 січня 1920 року у Вінніпегу відбулися Загальні збори Українського робітничого дому. Це, по суті, був Перший крайовий з'їзд Стоварищення Український робітничий дім (пізніше Товариства Український робітничо-фермерський дім).

На тому першому з'їзді були делегати від афільованих організацій з різних місцевостей. У звіті з'їзду згадується, що в його роботі брав участь делегат від Драматичного гуртка ім. В. Винниченка у Мус Джо (Т. Гриценюк).

На з'їзді говорилось про те, що в Західну Канаду виїздила з концертами співачка Ліза Попович. Доход з концертів призначався на сплату боргу на Українському робітничому домі у Вінніпегу. Разом з співачкою подорожував її чоловік — громадський діяч Матвій Попович. Під час концертів він закликав присутніх щедро жертвувати на погашення боргу. Але із заборною Української соціал-демократичної партії вони під час подорожі наштотувались на різні перешкоди, тому приєвлені були припинити турне. Але ця подорож залишила глибокий слід серед української громадськості в Західній Канаді. Це вперше пролунала українська народна і класична пісня тодішньої славної співачки Лізи Попович, яка згодом відіграла важливу роль у розвитку художньої самодіяльності, бо не тільки виступала з піснями на концертах, але також виконувала ролі у театральних постановках драматичного гуртка у Вінніпегу.

Під час Других загальних зборів Українського робітничого дому у Вінніпегу в днях 27—31 січня 1921 року Драматично-співацький кружок при Українському робітничому домі поставив для делегатів і гостей дві п'єси — “Базар” В. Винниченка і “Хуртовина” С. Черкасенка. Тоді ж був влаштований і концерт учнями Робітничої дитячої школи під керівництвом Матвія Поповича.

У звіті Других загальних зборів УРД говориться:

“Програма концерту була дуже багата. Діточий хор від-

співав кілька гарних народних пісень. Виступила також діточа оркестра, декламації, соля на скрипці, піано.

Присутні вітали дітей дуже щиро і закидали їх шоколадами, навіть грішми. Програма діточого концерту була виконана дуже добре і зробила на присутніх дуже миле враження. Майже кожний кусник діти виконували по два рази і кожний раз присутні вітали їх грімкими оплесками.

Найкраще враження зробило виконання діточою мандоліновою оркестрою “Марселези” і “Інтернаціоналу”.

Того вечора хор Драматично-співацького кружка відспівав “Марселезу” “Інтернаціонал”, уривки з “Вечорниць” і ряд інших українських пісень.

На Четвертих Загальних зборах УРД, які відбулися 15—18 січня 1923 року, делегат Іван Бойчук повідомив, що у Торонто існував Робітничий духовий оркестр “Бандурист”, який безплатно грав на всіх організаційних підприємствах.

На тих же зборах повідомлялось, що при відділі Стоваришення Український робітничий дім у Вегревиллі (Алберта) був заснований Співацько-драматичний кружок, який влітку 1922 року “дав цілий ряд концертів між фермерами в околиці”. Під час таких концертів виступав промовець, який говорив про становище в Радянських Республіках та про життя фермерів у Канаді.

На тому ж з'їзді Стоваришення Український робітничий дім була схвалена резолюція, в якій говорилось, щоб філіали і відділи висилали найменше два рази на рік співацькі і музикальні групи у фермерські околиці, щоб вони там влаштували концерти і театральні вистави. Там, де це можливо, пропонувалось влаштувати і дитячі концерти.

На П'ятому з'їзді Стоваришення Український робітничий дім, який відбувався 6—9 лютого 1924 року, багато делегатів звітували про діяльність мистецьких колективів у своїх місцевостях.

У Вінніпегу існував Драматично-співацький гурток, 2 дитячі мандолінові оркестри, симфонічний оркестр. В 1923 році Драматично-співацький гурток влаштував 34 театральні вистави і 27 концертів. У Тиммінсі (Онтеріо) існував Драматично-співацький гурток з 50 осіб. Такі ж мистецькі колективи існували в Гемилтоні, Мус Джо, Дромгеллері, Едмонтоні. У Торонто мандоліновий оркестр при Робітничій дитячій школі

мав 23 музиканти. У Трансконі духовий оркестр мав 40 членів.

На тому ж з'їзді було поставлено на денний порядок справу мистецьких колективів при філіалах і відділах СУРД. Для того була обрана Драматично-музикальна комісія, яка на основі звітів делегатів виробила резолюцію, в якій були втілені такі пропозиції:

Екзекутивний Комітет Товаришення Український робітничий дім має назначити Драматично-музичний комітет, якого завдання буде допомагати драматично-співацьким гурткам у їхній праці. Його діяльність має проводитися під контролем Екзекутивного Комітету СУРД.

Драматично-музичний комітет має організувати театральну бібліотеку, в якій мають знаходитися драматичні твори для дорослих і молоді, музичні твори для чоловічих, жіночих, мішаних і дитячих хворів, мандолинових, мішаних і духових оркестрів, сольні партії, пісні для дуетів, терцетів і квартетів.

Драматично-музичний комітет повинен взяти на облік усю театральну літературу і розподілювати її там, де вона була б найефективніше використана. В центральній театральній бібліотеці повинні знаходитися всі такі твори по одній копії. І якщо на них є запотребування, Драматично-музичний комітет повинен їх передруковувати.

Для допомоги місцевим мистецьким колективам Драматично-музичний комітет має зготовити список відповідних до вистави п'єс, з зазначенням їх назв, кількості дійових осіб і потрібним реквізитом та бутафорією.

Всі диригенти мають бути на обліку Драматично-музичного комітету і мають користуватися апробованим колективом.

Кожний філіал і відділ мають організувати в місцевості, де це можливо, драматично-співацький гурток. В цих гуртках повинна знайти собі місце молодь, охоча грати і співати на сцені. Потрібно сприяти розвитку її музикальних здібностей.

Філіали і відділи СУРД, при яких існують драматично-співацькі гуртки, повинні висилати їх в такі місцевості, де нема таких, щоб там влаштовувати представлення і концерти. Це, особливо, відноситься до фермерських місцевостей. Під час представлень і концертів повинні виступати промовці.

Отже, після П'ятого з'їзду Товаришення Український робітничий дім почався новий період у художній самодіяльності прогресивних українців Канади. Швидко росло число нових

НАША СЦЕНА

відділів і збільшувалась кількість місцевих товариств, які афілювались до Стоварищення Український робітничий дім. У різних місцевостях споруджувались Українські робітничі доми і Українські фермерські доми, в яких зразу організувалась художня самодіяльність, яка з кожним роком ставала масовішою і якіснішою. Вона була вже більш упорядкованою і кординованою.

МАНДОЛІНОВІ ОРКЕСТРИ

Художня самодіяльність серед українців у Канаді почалась театральною виставою "Аргонавти" у Вінніпегу 1904 року. У перших роках громадського життя українських поселенців у різних містах країни представлення були важливою його частиною. Правда, тоді вже у Вінніпегу (можливо і в інших містах) відбувались спорадичні концерти на пошанування пам'яті Тараса Шевченка, в яких брали, нашвидкуруч створені провізорні хори, а також виступали і музиканти-скрипалі з сольними номерами.

Пізніше при драматичних гуртках організувались, як їх складові частини, мішані хори. Лише значно пізніше, на початку 1930-х років, хори виділились як окремі одиниці, хоч знаходилися у спільному мистецькому колективі при відділах Товариства Український робітничо-фермерський дім.

Але з сформуванням Товаришення Український робітничий дім, на початку 1920-х років, почали організуватися мандолінові оркестри, які згодом розширились у струнні оркестри, і сьогодні відіграють дуже важливу роль у мистецькій діяльності Товариства об'єднаних українських канадців. Перший мандоліновий оркестр був утворений при Робітничій дитячій школі Українського робітничого дому у Вінніпегу. Його організатором і диригентом був Матвій Попович.

Як уже згадувалось, цей оркестр влаштував концерт для делегатів Других загальних зборів УРД в січні 1921 року. Це була тоді велика сенсація. Делегати, які прислухались до концерту, так ним захопились, що як тільки повернулися додому, то зразу почали агітувати за зорганізування таких мандолінових оркестрів у своїх місцевостях. І дійсно, в цілому ряді міст і фермерських околиць вони утворились, бо вже на третьому і четвертому з'їздах делегати здавали звіт з їхньої діяльності, про їхні концерти не тільки в своїх місцевостях, але в поблизьких, чи навіть подальших околицях, куди вони час від часу загощували.

З кожним роком у Вінніпегу розширювалась мистецька діяльність, утворились два дівочі мандолінові оркестри, крім

дитячого. Вони майже щонеділі влаштовували концерти в Українському робітничому домі.

Матвій Попович, всебічно талановита людина, багато часу віддавав, поза своєю основною працею, як редактор журналів "Голос праці" і "Голос робітниці", художній самодіяльності Товаришення Український робітничий дім. Він мав музичну освіту. Перебуваючи деякий час у Нью-Йорку, виступав у хорі Метрополітан Опера Гауз. У Вінніпегу часто виступав у різних ролях драматичного гуртка, керував мішаним хором, молодіжним симфонічним оркестром, мандоліновим оркестром при Робітничій дитячій школі СУРД. Фактично він поклав основи мандоліновим оркестрам у Канаді, які відіграли величезну роль у художній самодіяльності прогресивних канадських українців.

Як уже згадувалось, Матвій Попович, крім дитячого мандолінового оркестру, керував ще і молодіжним симфонічним оркестром. Цей оркестр влаштував свій перший концерт 5 жовтня 1923 року. Його програма складалася з таких творів: увертюри з "Діани" Е. Ашера; секстету з опери "Лучія ді Ламмермур" Доніцетті; "Мізерере" з опери "Іль Траваторе" Верді; "Баркароля" з опери "Казка Гофмана" Оффенбаха; "Беркеузе" з "Жоселен" Годарда. Оркестр відкрив концерт "Інтернаціоналом" і закінчив "Марселезою". Участь у концерті взяли солістка-співачка Ліза Попович, скрипаль Джордж Борнов і гармоніст Й. Луїс.

Дуже швидко мандолінові оркестри почали розростатися і Матвій Попович, який мав цілоденну журналістичну працю і багато громадських обов'язків, не міг доглянути їх і потрібно було знайти диригента, який весь свій час віддавав би тій справі. Таким першим постійним диригентом при Українсько-робітничому домі у Вінніпегу був Петро Угринюк. Він керував мандоліновими оркестрами в 1923—1926-х роках. Під його досвідченим керівництвом (він був учитель музики) мандолінові оркестри технічно вдосконалились, набули великого досвіду, розширили свій репертуар.

Оркестри, чергуючись, щонеділі під час мистецького сезону (жовтень — травень) влаштовували концерти в Українському робітничому домі у Вінніпегу. Інколи виступали з концертами в довколишніх місцевостях і у фермерських околицях (особливо влітку).

Треба завважити, що членкині мандолінових оркестрів

співали колективно, акомпануючи собі на інструментах. Серед них були і солістки-співачки. Кілька членкинь, переодягнувшись в козацький стрій, виконували різні танці. Лише пізніше, коли мистецькі колективи розширились, при них утворились окремі танцювальні гуртки, що складались з хлопців і дівчат, які виступали на концертах під акомпанемент мандолинових оркестрів. Під час концертів мандолинових оркестрів у Вінніпегу інколи виступав і мішаний хор під керівництвом К. Кирстюка.

Як правило, під час антракту (перерви) концерту виступав промовець, який говорив про життєвоважливі справи: світові або канадські події, організацію, прогресивну пресу. Часто промовець закликав присутніх жертвувати гроші на культурно-освітню працю, прогресивну пресу, допомогу політичним в'язням, допомогу страйкарям, жертвам повені в Західній Україні. Слід зазначити, що після таких промов робітники вступали до Товариства Український робітничо-фермерський дім, передплачували газети "Українські робітничі вісті", "Фармерське життя", журнали "Голос праці", "Голос робітниці", "Світ молоді".

Концерти відбувались виключно в неділю вечером і вступ на них був за добровільними датками. Це називалась "вільна колекта". Тоді не дозволялось продавати білетів у "божий день".

Треба зазначити, що мандолинові оркестри інколи виступали в кінотеатрах, куди їх запрошували, на різних мітингах, що їх влаштовували Комуністична партія Канади, професійні спілки, Канадська робітнича оборонча ліга.

Репертуар мандолинових оркестрів тоді був обмежений, бо ще не було багато музичних творів, спеціально аранжованих для таких інструментів. Лише згодом репертуар їх почав збагачуватися новими розробками пісень і танців для мандолін. В основному він складався з українських народних і революційних пісень.

Дівочий мандолиновий оркестр у 1925 році почав частіше виїздити поза місто з концертами — до Транскони, Іст Килдонан, Нерол. Наприклад, дописувач в "Українських робітничих вістях" 20 серпня 1925 року звідомляв, що на гостинний концерт оркестру в Трансконі прибули не тільки українці, але й італійці, англійці, французи, які захоплено слухали пісні,

музику, дивились танці і рясними оплесками нагороджували митців.

Того ж року дівочий мандоліновий оркестр вирушив у свою першу “малу подорож” з концертами до Форт Вільям і околиці. Він дав там чотири концерти. Робітничий кореспондент у газеті “Українські робітничі вісті” від 25 серпня писав, що не збирається хвалити концерти, бо всі ті, які слухали їх, дуже задоволені, не пропускали ані одного виступу, хоч зараз в околиці є масове безробіття. На концерти приходили люди різних національностей.

Далі він буквально писав: “Хоч не довго перебував у нас мандоліновий оркестр з Вінніпегу, але праця, яку він виконав, залишилась надсво в пам’яті не тільки серед українських товаришів, але й серед чужинецьких. Бо, як довідуюся, то і поміж фінляндськими робітниками поширюється думка зорганізувати такий оркестр”.

ПЕРШІ РЕЦЕНЗІЇ

Треба завважити, що чомусь у перших роках художньої самодіяльності мало публікувалось в пресі оглядів концертів і театральних вистав. І з приводу цього 12 грудня 1923 року хтось з присутніх написав допис до “Українських робітничих вістей”, в кому нарікав, що хоч майже щонеділі відбуваються в Українському робітничому домі концерти, які всі гарні і користуються популярністю серед українців, про що свідчить завжди заповнений театральний зал, але про них дуже мало пишеться оглядів в пресі. Він говорив, що “крім оголошення і програми, майже ніколи (газета) не подає рецензії на ці концерти, як це, звичайно, водиться у таких случаях”. І автор зробив огляд концерту 9 грудня, зазначивши, що він відрізнявся від інших тим, що на ньому було читання прозового твору. Читав свій власний твір, новелу “Княжна” із збірки “Фільми революції”, письменник Мирослав Ірчан.

Дописувач пропонував, щоб Мирослав Ірчан “частіше виступав з своїми творами перед українською публікою в Вінніпегу”. Він закінчив свій огляд такими словами: “Все було якесь близьке, товариське, чулось єдність між виконавцями і слухачами”.

Через тиждень газета опублікувала огляд концерту, який відбувся 16 грудня. У ньому відзначалось, що маленька Геня Біла декламувала (читала) вірш Миколи Тарновського “Робочому народові”. До речі, у тих часах читання віршів і навіть цілих поем було популярним на концертах в Українських робітничих домах. На згаданому концерті мішаний хор відспівав “батьору і радісну пісню” — “Україно-мати, кат сконав”. Дитячий мандоліновий оркестр виконав пісню “Перебендя” в супроводі музики. На домагання публіки довелось оркестрові повторити ще раз цей твір.

Це саме стосувалось і театральних вистав, які відбувалися в Українському робітничому домі у Вінніпегу (і в інших місцевостях). В газеті “Українські робітничі вісті” 26 грудня була опублікована кореспонденція “В справі театральних вистав в Укр. роб. домі”. Автор писав: “Я хочу сказати дещо

про представлення і концерти в УРД та про тих, які виконують їх і які приходять дивитися. Я бачив багато театральних вистав на російській, українській, німецькій і французькій сцені. Мав нагоду не раз бачити славного Кропивницького, Садовського, Заньковецьку, великих Бернія, Мистервунда в німецькому театрі, Давидова і Орленова в російському, два рази бачив безсмертну Сару Бернар на французькій сцені. Та ще й незабутнього жидівського артиста Адлера.

І коли я перший раз прийшов на представлення в Укр. роб. дім, я, звичайно, надіявся побачити гру аматорів. Як же я був приємно здивований, коли найшов гру товаришів дуже доброю, а ті, що грали головні ролі, не були гірші від професіональних артистів. З цього часу я почав ходити точно на всі представлення в УРД. Мені ще й досі перед счима дії драм: “За синім океаном”, “Бог помсти”, “Жидівка вихрестка”, “Бунтар”, “Дванадцять”, “Безробітні” і т. д. Сцени були захоплюючі, ролі відіграні славно і талановито. Були хвилини, що хотілось плакати, проклинати або бігти на сцену і з’єднатися з тим, що діється там . . .” Далі він писав: “Думаю, що представлення в УРД мають великий научний і виховуючий характер для українського працюючого народу міста Вінніпегу”.

Далі він продовжував: “Було б добре, як би після кожного представлення поміщувалась в “УРВ” рецензія штуки, роль і їх виконавців. Думаю, що товаришки і товариші не будуть сердитися, як їх гру будуть критикувати, бо це буде тільки корисне для них, а присутні навчатись розуміти штуку і виконання, бо добру дію відрізняють від злої навіть діти і вміють шанувати її”.

Безіменний автор закінчив свою цікаву рецензію такими словами: “Драматично-співацький гурток при УРД у Вінніпегу має в себе такі таланти, якими не повстидалися б й кращі європейські театри. Тому відносимся до них з пошаною, на яку вони заслуговують”.

На жаль цю цінну рецензію автор не підписав своїм прізвищем. Видно, що це була людина високої культури, яка була знайома з театальною справою. Була це людина старшого віку, бо якщо вона бачила гру, наприклад, славного Марка Кропивницького, який помер 1910 року, то в 1923 році їй уже було чимало років.

Розуміється, така висока оцінка мистецького колективу

при УРД у Вінніпегу додавала йому ще більшої заохоти до праці. І він дійсно посилив її, добиваючись з кожною новою постановкою нових творчих успіхів. Треба сказати, що після того частіше появлялись рецензії на видатніші вистави драматичного гуртка. Писали їх, переважно, Мирослав Ірчан (Бі-бі) і Матвій Шаткульський (Дядя). Писали до газети огляди театральних постановок і концертів кореспонденти з різних місцевостей країни, серед яких були хороші рецензенти, зокрема у великих містах. Особливо широкі огляди друкувались про гастролі Дівочого мандолінового оркестру з Вінніпегу в Західній Канаді (1926) і в Східній Канаді (1927). Тоді ж друкувались рецензії на ці концерти в багатьох англійських щоденних газетах у різних місцевостях.

ЗВ'ЯЗОК З УКРАЇНОЮ

Українські поселенці в Канаді походили з Східної Галичини, Буковини і Закарпаття. Отже, як хто з них і бачив коли-небудь представлення, то лише ті, які виставлялись у залах читалень “Просвіти”, Народних домів, чи просто у великих сільських стодолах. Напевно мало хто з них бачив вистави професіональних театральних труп. Лише ті, що прибули з Наддніпрянської України (їх у Канаді тоді був незначний процент), могли бачити такі вистави, бо вони виставлялись у більших містах, таких як Одеса, Київ, Харків, Чернігів, до яких час від часу загощували мандрівні театри, бо тоді українських стаціонарних театрів не було, царська влада на такі не дозволяла, вони приневолені були мандрувати від міста до міста.

Мало тоді друкувалось і театральних підручників. Лише з встановленням радянської влади на Україні почався розквіт українського національного мистецтва — театру, пісні, музики. Правда, воно почало розвиватися повним ходом в 1920—1925-х роках, коли після революції, громадянської війни і імперіалістичної інтервенції почався відбудовний період — нове соціалістичне життя.

І як тільки стало можливим, як налагодились поштові зв'язки, Екзекутивний Комітет Стоваришення Український робітничий дім і газета “Українські робітничі вісті” встановили співробітництво з відповідними установами на Радянській Україні. Треба підкреслити, що в цьому надзвичайно багато зробив Матвій Шаткульський, який не тільки листувався з тими установами, але на сторінках українських радянських періодичних видань висвітлював діяльність Стоваришення Український робітничий дім, особливо працю драматично-співацьких гуртків і мандолінових оркестрів.

У 1923 році Матвій Шаткульський вперше відвідав Радянський Союз і про свої враження написав цикл статей, які друкувались через довший час у газеті “Українські робітничі вісті”. Перебуваючи на Україні, він встановив зв'язки між

культурно-освітніми і мистецькими організаціями та Стіваришенням Український робітничий дім.

Щоб познайомити з діяльністю Стіваришення Український робітничий дім широкі кола громадськості України, він опублікував в авторитетному громадсько-політичному і літературно-науковому місячнику "Червоний шлях" (№ 4—5, 1923 р.) інформаційну статтю. В ній він розповідав, зокрема, про працю мистецького колективу Українського робітничого дому у Вінніпегу: "Театральнo-хоральне мистецтво при Укр. роб. домі розвинено дуже гарно. Театральний сезон розпочався 11-го жовтня 1922 року виставою п'єси Я. Мамонтова "Веселий хам". Від того часу до 26 травня 1923 року виставлено 24 п'єси".

В кореспонденції відзначувалось, що в кінці сезону було поставлено п'єсу "Дванадцять", яку Мирослав Ірчан спеціально написав для драматичного гуртка "на тлі повстання в Східній Галичині минулої осені (1922 р.). П'єса пройшла з великим успіхом". Вистави в цьому сезоні режисерували Матвій Шатувський, Михайло Шевців, Анна Мойсюкова, Федір Гордієнко. Дитячий гурток виставив з великим успіхом оперету "Коза-дереза" і одноактівку "Іменини Влодка".

Про концерти, які влаштовувались в Українському робітничому домі, Матвій Шатувський писав: "... дано за минулий сезон (від 27 вересня 1922 до 27 травня 1923 року) 19 концертів. Концерти давались переважно мішаним хором Укр. роб. дому і дитячим мандоліновим оркестром школи при Укр. роб. домі. Деякі концерти давали самі діти. (Дитячі концерти, власне старша група, виступала і в великих англійських театрах). Зокрема улаштовано було два концерти-мітинги і дві музикально-театральні вечірки, на котрих, крім концертних річей, були в програмі й одноактівки.

Всю цю широку театральну працю виконали не фахівці-артисти, а любителі, без жодної матеріальної винагороди, за виймком деяких режисерів. При Укр. роб. домі гарні вокальні сили: солісти — Ліза Попович (сопрано) і К. Кирстюк (баритон). Музикальні сили розвиваються серед молоді. Великим успіхом користувався на концертах в УРД скрипак (син бідного українського робітника) Н. Гүцалюк".

У цій кореспонденції Матвій Шатувський нарікав, що бракує відповідного репертуару п'єс, бо доводилося "перетря-

сати старі”, бо де ж взяти на імміграції пролетарських театральних творів.

Зацікавлення до художньої самодіяльності прогресивних українців у Канаді постійно зростало серед мистецької громадськості на Україні. Часто появлялись замітки або й довші статті у спеціалізованих журналах Києва і Харкова.

Журнал “Голос праці” (№ 12, 1923 р.) опублікував на своїх сторінках нотатку про те, що український радянський композитор Пилип Козицький надіслав рукопис кількох своїх творів, як “дарунок українським робітникам у Канаді”, з щирим привітом-автографом. У листі до редакції журналу композитор писав, що “ні довга путь, ні холодні хвилі океану не перервуть зв’язків, що існують поміж нами, що творять нове життя, і Вами, що прагнете до нього”.

Київський журнал “Музика” (№ 7—9, 1924 р.) опублікував статтю Я. Юрмаса “Музичне життя українських робітників у Канаді”. Автор зазначував, що свій огляд написав на основі фактів, почерпнутих із статей Матвія Шатувльського, які друкувалися у газеті “Українські робітничі вісті”. Автор у статті не тільки розповів про художню самодіяльність мистецького колективу Українського робітничого дому у Вінніпегу, але й дещо з історії українських поселенців у Канаді. Він писав, що при робітничих клубах, селянських будинках, школах і військових частинах на Україні є оркестри народних інструментів, які переважно живляться не художніми речами, але “порпурами малоросійських народних песень”. Він радив композиторам звернути належну увагу на ці оркестри і створити для них відповідний репертуар.

Далі він писав: “Канадські ж робітники, хоч і скаржуться у своїх листах (до Музичного Товариства ім. Леонтовича) на брак в них людей музично підготовлених, проте, як бачимо, активно прагнуть поліпшити репертуар мандолінових оркестрів, ввести до його репертуару народні та революційні твори (напр. твори Вериківського та ін.).

Ми в цьому мусимо брати приклад з канадійських товаришів”.

Він також радив брати приклад з канадських мандоліністок, які, виконуючи музичні твори, одночасно співають і грають. “Це, — писав він, — має велике виховуюче значення. Може і нам, громадянам УСРР, варто було б взяти приклад з канадійців: по шкільних закладах оркестри (струнні) об’ед-

нати з хором; в багатьох випадках це може піти на користь музичного виховання учнів. Коли ж хор та оркестр існуватимуть окремо, то варто було б частіше влаштовувати спільні виступи: розумувати однакові речі й спільно їх виконувати”.

Свою статтю Я. Юрмас закінчив словами: “Одне ж ми мусимо пам’ятати: нам є чому повчитися в канадських товаришів”.

Через кілька місяців той же журнал “Музика” (№ 2, 1925 р.) опублікував фото і під ним помістив такий текст “Другий (молодший) мандолиновий оркестр при Укр. роб. домі в Вінніпегу (Канада) зі своїм учителем т. П. Угринюком. Цей оркестр грає і співає переважно революційні і народні укр. пісні. В його репертуарі переважно твори Леонтовича, Лисенка, Степового, збірник “Червоний юнак” та деякі твори Богуславського. Оркестр робить значні успіхи. Бере участь у всіх концертах в Укр. роб. домі. Всі діти, що працюють в оркестрі — вихованці Дитячої робітничої школи при Укр. роб. домі у Вінніпегу”.

Іван Кулик, український радянський письменник, який перебував у Канаді на посаді радянського консула, цікавився художньою самодіяльністю Товариства Український робітничо-фермерський дім. Живучи в Монреалі з своєю дружиною письменницею Люціаною Піонтек, брав безпосередню участь у діяльності місцевого драматичного гуртка. Він навіть малював для нього декорації і писав рецензії про окремі вистави. Для харківського журналу “Нове мистецтво” (№ 5, 1925 р.) написав статтю “Робітниче театральне мистецтво”. В статті автор також інформував читачів Радянської України про українських поселенців у Канаді, про те, де вони розміщені, чим займаються, про їхню громадсько-суспільну, культурно-освітню і мистецьку діяльність.

У перших роках радянської влади на Україні бракувало коштів на діяльність театрів, хорів, оркестрів, видання музичних творів. Навіть бракувало нотного паперу для друкування пісень і музики композиторів. Наприклад, молодий, талановитий композитор Пилип Козицький звернувся прямо до Екзекутивного Комітету Товаришення Український робітничий дім з пропозицією допомогти у виданні написаних музичних творів.

Матвій Шатувльський опублікував в “Українських робітничих вістях” 3-го січня 1925 року статтю “Музичне Товариство ім. Леонтовича в Києві”, в якій повідомляв, що Екзекутивний

Комітет Товариства Український робітничо-фермерський дім вислав 8 липня 1924 року 50 доларів на нотний фонд для українських радянських композиторів. Він, як секретар Екзекутивного Комітету, закликав інші відділи і музичні товариства у Канаді асигнувати на цю ціль певну суму грошей і допомогти створити міцний нотний фонд Музичного товариства ім. Леонтовича в Києві.

Матвій Шатувльський говорив, що "Товариство ім. Леонтовича відплатиться музичними творами так нашому центрові, як і всім нашим музично-співацьким організаціям з подинокка".

І треба сказати, що його передбачення скоро здійснювались, бо на Радянській Україні постійно виходили нові твори сучасних композиторів — Михайла Вериківського, Пилипа Козицького, Левка Ревуцького, Бориса Лятошинського, Костя Богуславського, Василя Верховинця, Григорія Верьовки. Перевидавались і твори композиторів-класиків — Миколи Лисенка, Миколи Леонтовича, Кирила Стеценка, Якова Степового, галицьких композиторів Станіслава Людкевича, Філарета Колесси, Василя Барвінського, Дениса Січинського і буковинського Ізидора Воробкевича. Саме ці твори (ноти) надсилались до Канади і вони поповнювали репертуар мандолінових оркестрів, хорів, танцювальних гуртків.

На Шостому крайовому з'їзді Товариства Український робітничо-фермерський дім, який відбувався в днях 26—28 січня 1925 року, була схвалена резолюція Драматично-музичної комісії, в якій говорилось:

"З'їзд доручає Центральному Виконавчому Комітетові, аби цей, в порозумінню з Центральним мистецьким комітетом, нав'язав тісні зв'язки з драматичними й музичними товариствами на Радянській Україні та подбав, щоб в майбутньому діставати від нього для нашої драматично-музичної бібліотеки найновіші драматичні і музичні твори".

Далі в резолюції говорилося, що Центральний Виконавчий Комітет ТУРФДім зобов'язаний звернутися до всіх драматично-співочих гуртків при відділах, щоб кожний з них внасигнував із своєї каси 5 доларів на цю ціль, бо тоді буде започаткований нотновидавничий фонд, з допомогою якого можна буде видавати музичні твори і створити місцеві музичні бібліотеки.

ЗА П'ЯТЬ РОКІВ

У зв'язку з п'ятиріччям відкриття Українського робітничого дому у Вінніпегу вийшов 23 лютого 1924 року спеціальний святковий номер газети "Українські робітничі вісті". У ньому вміщена стаття, в якій розповідається про художню самодіяльність Товаришення Український робітничий дім, що була проведена у Вінніпегу.

За неповними підрахунками на сцені Українського робітничого дому було поставлено за п'ять років 215 п'єс, з того числа 137 мистецькими силами СУРД, а 78 — силами інших українських драматичних гуртків міста. Пізніше, коли різні українські товариства спорудили або набули свої будинки з театральними залами, вони вже більше не послуговувалися сценою Українського робітничого дому.

За те п'ятиріччя було влаштовано 69 концертів. Вони, за виключенням двох концертів, були організовані власними силами Товаришення Український робітничий дім. Автор зазначає, що пісня і музика почали ширше розвиватися тільки з 1921 року і частіше відбувалися концерти.

Театральний зал Українського робітничого дому мав 1000 крісел. Пересічно на вистави вчашало 750 осіб. Отже, за п'ять років на 215 виставах побувало 161,250 осіб. На концерти завжди приходило по 1000 осіб (часто з браку місця в залі чимало людей верталися додому). Отже, на 69 концертах було 69,000 осіб. Разом вистави і концерти відвідало 230,250 осіб.

Режисерами в Драматично-співочому гуртку були Матвій Попович, Анна Мойсюкова (Янішевська), Лев Никоряк, Михайло Шевців, Степан Василина, Федір Гордієнко, Анна Василюва, Осип Демків.

Хором диригував до 1923 року Матвій Попович, пізніше — К. Кирстюк. Першим організатором і диригентом Дитячого мандолінового оркестру був Матвій Попович. Він також був диригентом Молодіжного симфонічного оркестру. Згодом деякий час диригував мандоліновими оркестрами Петро Угрюнок.

Своєю грою у різних п'єсах на сцені Українського робітничого дому у Вінніпегу завоювали у публіки широке визнання, крім згаданих режисерів, аматори Г. Грабчук, Степан Хвалібога, Федір Хоміцький, Микола Матейчук, Маріян Змійовський, Марія Навізівська, Марія Лотоцька, Катерина Шатгульська, Андрій Хоркавий, Микола Липка, Денис Мойсюк, Пилип Лотоцький, Анастасія Сидорова, Марія Ярова (Виноградова), Іван Гунька.

Тоді рідко публікувались рецензії. Але навіть з тих скупих оглядів, які інколи появлялись у газеті "Українські робітничі вісті", бачимо, що згадані аматори гарно справлялись із своїми ролями у серйозних і досить складних п'єсах. Для прикладу слід зацитувати кілька рядків з нотатки "Два вечори в УРД", що була опублікована 24 грудня 1923 року. В ній читаємо. "Драматично-співочий гурток при УРД у Вінніпегу виставив у суботу 22 грудня відому драму Івана Франка "Украдене щастя". Не можна пропустити цієї вистави мовчанкою і не зайвим буде сказати декілька коротких слів про гру та постановку драми".

Далі:

"Вистава зробила незатерте вражіння на присутніх і в цьому перш усього заслуга робітничих акторів, що дбайливо і зі зрозумінням виконували свої ролі".

Автор у своєму огляді зупинився на грі окремих аматорів, відзначаючи їх інтерпретацію дійових осіб. Зокрема похвально висловився про гру Г. Грабчук, "яка працює щиро над кожною ролею і глибоко розуміє значення театрального мистецтва".

Свій огляд він закінчив так: "Одним словом помітно, Драмспівгурток при УРД у Вінніпегу поступає вперед і не треба дивуватися, що притягає своїми виставами так багато української робітничої публіки".

За п'ять років мандоліновий оркестр з дитячого виріс у дівочий і став першою групою, бо скоро створилась друга група з молодших дівчат. Отже, в кінці першого п'ятиріччя мистецької діяльності в Українському робітничому домі у Вінніпегу існували три мандолінові оркестри: два дівочі і один дитячий. Вони влаштовували на зміну, або разом, концерти. В першій групі відзначались не тільки грою на мандолінах, але також виконанням народних танців сестри Дора, Марія і Га-

ля Харчини, декламуванням Маруся Равлюк, Маруся Ткачук, Геня Біла.

Великий вклад тоді зробили у мистецьку діяльність солісти Ліза Попович, К. Кирстюк, Н. Колісникова.

У тому ж періоді розгорнули живу діяльність драматично-співочі гуртки при філіалах, товариствах і відділах Товаришення Український робітничий дім у різних місцевостях. Перший концерт у Венкувері був улаштований 30 грудня 1922 року під керівництвом А. Гагалюка. Це був дитячий концерт. Діти грали на скрипках, мандолінах, виконували танці. Присутні вітали дітей бурхливими оплесками.

У кореспонденції до "Українських робітничих вістей" І. Юзва 13 січня 1923 року писав: "Концерт дав перший почин для утворення в Венкувері сталої школи для дітей українських робітників. Весь чистий доход з концерту призначено на фонд школи. Товариство "Наука" обрало спеціальний комітет, який має завідувати сею школою. Комітет взиває всіх родичів слати своїх дітей до школи, де вони зможуть учитися української мови, гри, співу. Школа має своїм завданням виховувати робітничих дітей якнайкраще".

Петро Купинич повідомляв, що в січні 1923 року в Іст Килдонан зорганізовано дитячий мандоліновий оркестр під керівництвом Петра Угринюка. У цій школі проявив свій великий талант танцюрист Михась Федірчук. Треба зазначити, що при УРД в цій місцевості був сильний драматичний гурток, який під час театрального сезону регулярно влаштовував вистави — майже кожної суботи. Інколи цей драматичний гурток ставив свої п'єси і на сцені УРД у Вінніпегу. Керівником драматичного гуртка був Іван Корчинський.

Хоч не маючи власного приміщення, велику діяльність розгорнула Українська театральна дружина у Торонто, влаштовуючи свої вистави у різних винаймлених залах. Третього лютого 1923 року вона поставила в Роял Темпл п'єсу Івана Тобілевича "Суета".

Ще в 1919 році при Товаристві "Злука" у Вест Торонто за ініціативою Петра Качали було утворене Українське музичне товариство. Воно організувало духовий оркестр. Ним керував Максим Баш.

В газеті "Українські робітничі вісті" у тих роках появлялись об'яви про те, що в такій-то місцевості такого-то дня "відбудеться представлення". Вони ставились у Трансконі,

Ошаві, Бінфейті, Летбриджі, Едмонтоні, Монреалі, Форґ Вільям, Вегревиллі, Саскатуні, Колмені і т. д.

На Четвертому крайовому з'їзді Товаришення Український робітничий дім на початку 1924 року було зроблено підсумок діяльності за перше п'ятирічне існування. Делегати звітували, що в цілому ряді місцевостей існують мистецькі колективи, які проводять хорошу роботу. У звітній доповіді Екзекутивного Комітету і резолюціях було вказано на потребу ще ширше розгорнути художню самодіяльність при відділах Товаришення Український робітничий дім.

ДІЯЛЬНІСТЬ МИРОСЛАВА ІРЧАНА

Письменник Мирослав Ірчан познайомився з українським робітничо-фермерським рухом у Канаді у 1919 році з газети “Українські робітничі вісті”, яку хтось з солдатів привіз на фронт. Пізніше, коли він опинився у Празі (Чехословаччина), зв’язався з тією газетою і посилав до неї свої художні твори і публіцистичні статті, які друкувались під різними псевдонімами. Тоді ж друкувались його новели і вірші на сторінках канадсько-українських журналів “Голос праці” і “Голос робітниць”. Піддержував він тісний зв’язок із українськими робітничими організаціями у Сполучених Штатах Америки і, зокрема, з пролетарським поетом і громадським діячем Миколою Гарновським у Нью Йорку.

Мирослав Ірчан був видатним драматургом і своїми п’єсами зайняв важливе місце в українській пролетарській літературі. Свою першу п’єсу “Бунтар” написав влітку 1920 року під час боїв з польсько-панськими військами. Вона з великим успіхом ставилась театром Червоної Армії і, за словами автора, своєю агітаційністю піднімала бійців на революційні подвиги. У Канаді “Бунтар” був уперше поставлений Драматично-співочим гуртком при УРД у Вінніпегу 20 січня 1923 року.

Одинадцятого листопада 1922 року в Чорткові (Східна Галичина) польсько-панська влада розстріляла галицьких народних месників — Степана Мельничука і Петра Шеремету. Розстріляні герої були особистими друзями Мирослава Ірчана. Дізнавшись про їх трагічну смерть, він на протязі короткого часу написав п’єсу “Дванадцять”. Рукопис негайно надіслав Робітничо-фермерському видавничому товариству у Вінніпегу, яке зразу надрукувало твір окремою книжкою (масовим тиражем). П’єса широко розійшлася серед канадських українців, бо її купували не тільки для постановок, але і для читання.

Драматично-співочий гурток у Вінніпегу включив п’єсу “Дванадцять” до свого репертуару. Йому доводилось багато разів повторювати виставу і кожного разу вона проходила при переповненому залі. Швидко її ставили і інші драматичні

гуртки у Канаді. Вона довгі роки не сходила зі сцени Українських робітничих домів.

(Треба зазначити, що з 1935 року п'єси Мирослава Ірчана не ставились на сценах Українських робітничих домів, бо він був в Радянському Союзі проголошений "ворогом народу" і репресований. В 1956 році після викриття "культу особи" Сталіна він разом з іншими незаконно репресованими радянськими письменниками був реабілітований, його твори знову почали передруковуватись, п'єси ставитися в театрах. Відновили їх також і драматичні гуртки Товариства об'єднаних українських канадців на своїх сценах).

Цікаво, що рецензія на першу постановку "Дванадцять" у Вінніпегу була опублікована у львівській прогресивній газеті "Земля і воля" 8 липня 1923 року. Вона була підписана криптонімом М. Ш. (Матвієм Шатувльським). Рецензент писав: "Дня 26 мая 1923 р. на сцені Українського робітничого одому у Вінніпегу була поставлена нова драма в 5-х діях М. Ірчана п. н. "Дванадцять". Драма написана дуже талановито, побільшій часті досить реалістичними моментами, схожими з життєвою правдою.

Незважаючи на велику спеку надворі, зал Українського робітничого дому був переповнений українським робітництвом по береги. Погасили світло, і почалася в темноті інтродукція драми. На сцені і в залі була така тривожна тишина, що навіть публіка стримувалась від віддиху. Публіка хвилинами забувалася, що вона в театрі, і все приймала з ентузіазмом. В другій дії під час появи "дванадцятьох" публіка хвилювалася і засипала їх гарячими, бурхливими оплесками. Ми вже думали, що зал завалиться. Наш дім ще не пам'ятає таких оплесків.

Остання дія була надто зворушаюча... Ролі були прекрасно виконані... Вся публіка ревно плакала... А жінки ридали на голос, так що декотрих мусили виводити із залу. Остання картина в привиді була ефективна: земна куля і довкола неї робітники і робітниці з прапорами, з тужною піснею "Ви жертвою в бою..."

Драма зробила незатерте враження на українських робітників у Вінніпегу".

У повідомленні, що появилось було в "Українських робітничих вістях" перед постановкою п'єси, говорилося, що Мирослав Ірчан написав її "спеціально для Драматичного кружка

у Вінніпегу" і вона "тільки що наспіла з Європи і ставиться перший раз на сцені". До речі, вона була поставлена у Вінніпегу ще до того, як вийшла з друку окремою книжкою.

Через вісім місяців (16 лютого 1924 року) газета повідомляла, що драма "Дванадцять", яка "безперечно належить до найкращих пролетарських sztuk на американському континенті", ставилась уже три рази. Дев'ятого лютого 1924 року, коли знову ставилась ця п'еса, зал був заповнений глядачами і "сотки вернулись додому з браку місця".

У тому ж періоді драматичні гуртки УРД ставили й інші його п'еси: "Нежданий гість" і "Безробітні". Восени 1923 року він написав п'есу "Родина щіткарів", яка примножила йому ще більшу славу талановитого драматурга. П'еса увійшла міцно у фонд української драматургії і сьогодні високо ціниться і часто ставиться на сценах українських радянських театрів і театрів інших радянських республік.

Отже, коли Мирослав Ірчан прибув до Канади у жовтні 1923 року, то він уже був добре відомий не тільки як прозаїк і поет, але і як талановитий драматург. Він зразу став редактором журналу "Робітниця" і тісно зв'язався з діяльністю Драматично-співочого гуртка при УРД — став його душею.

У Канаді Мирослав Ірчан пробув порівняно не довго — лише п'ять з половиною років. Але це був, мабуть, найбільш плідотворний період його життя, бо крім редагування журналів "Робітниця" і "Світ молоді", він написав багато художніх творів ("В бур'янах", "Карпатська ніч", "Проти смерти", "Біла мавпа", "Бейбі", п'есу "Підземна Галичина"). Правда, багато творів, над якими він працював, не побачили світу — загинули під час його заслання. Він також переклав декілька п'ес з інших мов (німецької, російської, чеської, польської). Деякі українські драматичні твори пристосував до сцени Українських робітничих домів.

Для драматичних гуртків при УРД написав практичний театральний підручник "Сцена". Він сам деколи виконував ролі в різних виставах і режисерував ряд постановок: "Гайдамаки", "Король бавиться", "Батальйон мертвих", "Дванадцять", "Підземна Галичина", "Родина щіткарів" і інші.

Треба сказати, що Драматичний гурток Українського робітничого дому у Вінніпегу мав сильний склад талановитих аматорів, які вже мали за собою багаторічний досвід праці

на сцені. І Мирослав Ірчан побачив, що при кращій творчій дисципліні, при знайомстві з теорією драматичного мистецтва і історією української драматургії колектив може домогтися ще кращих успіхів, грати на професійному рівні. Отже, він разом з Матвієм Шаткульським, з ентузіастом-театралом і любителем сценічного мистецтва, вирішив створити Театральну робітничу студію.

Навіть після того, як Мирослав Ірчан виїхав у травні 1929 року на Радянську Україну, він піддержував організаційний зв'язок з українськими робітничо-фермерськими організаціями у Канаді. Часто надсилав до "Українських робітничих вістей" статті, в яких інформував про різні аспекти життя на Україні, бо це був бурхливий період соціалістичного будівництва — відбувався процес індустріалізації і колективізації сільського господарства, розвиток національної культури. Зокрема він цікавився діяльністю мистецьких колективів Товариства Український робітничо-фермерський дім, для розвитку і зміцнення яких він зробив дуже багато під час свого перебування у Канаді своїми п'єсами, статтями, керуванням Театральною робітничою студією.

На Україні Мирослав Ірчан знайомив широкі кола громадськості з життям, працею і культурно-освітньою діяльністю прогресивних канадських українців. Зокрема він знайомив їх з роботою колективів художньої самодіяльності ТУРФДім.

Наприклад, негайно після прибуття до Харкова, Мирослав Ірчан дав інтерв'ю журналові "Сільський театр" (№ 8, серпень 1929 р.), в якому, між іншим, поінформував читачів про художню самодіяльність Товариства Український робітничо-фермерський дім. Він говорив: "Це Товариство має свої філії по цілій Канаді... Драматичних і хорових гуртків Товариство має 60, а в них 1650 членів. Окрім цього існує ще 80 оркестрів, переважно мандолинових, в яких є 1080 членів. Мандолинові оркестри цікаві тим, що виконують хорові пісні, одночасно граючи. Багато філій ТУРФДім мають гарні власні будинки, а в них театральні зали з усім устаткуванням (сцена, декорації)... Дуже активно працюють робітничі й фермерські драматичні й хорові гуртки. В минулому році 68 філій дали 856 театральних вистав і 563 концерти... Деякі драмгуртки в своїй праці мають вже великі досягнення. А треба знати, що всі члени драмгуртків, це робітники і робітниці, або фермери і фермерки, які після цілоденної тяжкої праці

приходять в свій будинок і працюють там найчастіше аж поза північ, звичайно, зовсім безплатно. І треба визнати, що театральна робота цих робітничих і фермерських драмгуртків немала й має надзвичайно корисний вплив на широкі трудові українські маси”.

Від робітничих і фермерських драматичних гуртків Канади Мирослав Ірчан передав найгарячіше вітання робітничим і селянським драмгурткам України. Він підкреслив, що у Канаді дуже уважно слідкують за театральною працею на Україні.

Мирослав Ірчан, живучи на Україні, листувався з своїми колегами з драматичного гуртка у Вінніпегу — цікавився їхньою працею, надсилав їм свої нові твори з теплими автографами, просив надсилати йому матеріали про життя трудящих у Канаді, бо планував написати про них п'єсу “Тіло”.

ТЕАТРАЛЬНА РОБІТНИЧА СТУДІЯ

Вперше появилось повідомлення про зорганізування Театральної робітничої студії у Вінніпегу в газеті “Українські робітничі вісті” 11 вересня 1924 року. В ньому говорилось: “Драматичні і співацькі сили при Українському робітничому домі у Вінніпегу після літньої передишки беруться до праці.

Беручи під увагу те, що робітничі аматори й аматорки не мають звичайно теоретичної підготовки і грають на сцені тільки з любові до неї, через що доводиться їм переходити чималі труднощі — необхідно дати їм потрібну підготовку. З цією метою в неділю 7 вересня 1924 року зійшовся Співочо-драматичний гурток при відділі УРД у Вінніпегу і після обміни думок одностайно вирішив, що театральна студія необхідна. На цих зборах засновано Театральну робітничу студію, незалежно від Драматичного гуртка. Члени студії є рівночасно членами і Драмгуртка і навпаки. Досі вписалося 46 членів і членкинь і студійна праця проводитиметься в назначені два дні в тижні, а студійні теоретичні лекції в неділю післяпудні.

Намічаються такі лекції:

Мистецтво і його розуміння. — Історія театру, зокрема українського. — Теорія драматичного мистецтва. — Наука про рухи. — Наука про голос. — Декламація. — Характеризація.

Доступ до студії має кожний робітник і робітниця, які бажають вивчити театральне мистецтво і одержати хоч би перші початкові поняття про нього. Однак кожний студист і студистка обов'язуються пильнувати лекцій, дійсно вчитися і повинуватися товариській дисципліні”.

Далі в повідомленні говорилося, що в рубриці “Театр і музика”, що відкрилася в “Українських робітничих вістях”, час від часу будуть подаватися повідомлення про хід праці в першій Театральній робітничій студії.

Перша лекція студії відбулася через тиждень — 14 вересня. М. Ш. (Матвій Шатувльський) подав короткий виклад лекції, яка проходила під назвою “Активність”. У ній підкреслювалось, що аматор (чи аматорка) повинен обов'язково уважно

прочитати цілу п'єсу, потім добре вглибитися в зміст своєї ролі, приходити регулярно й точно на проби.

На другій лекції було прийнято Регламент і обрано Керуючу раду з трьох членів: голови, секретаря, радного. Вписалось 12 нових членів. Усіх присутніх на другій лекції було 89.

З кожною новою лекцією збільшувалось число членів студії і її закінчило 125 учасників.

Через кілька місяців на сторінках "Українських робітничих вістей" друкувалися виклади лекцій Театральної робітничої студії.

В "Українських робітничих вістях" 9 жовтня 1924 року була опублікована стаття "Відкриття театрального сезону", в якій говорилось, що на сцені УРД глядачі побачать "чимало новин". Там читаємо: "Вже поминаючи це, що буде чимало нових декорацій, але ж головніше, що в самій грі робітничих аматорів і аматорок зайшли поважні зміни. Цього року взяли вони до пильнішого вивчення театрального мистецтва і робітнича публіка матиме змогу побачити на нашій сцені кращі драматичні твори. Драматичний гурток постаріється в цьому сезоні познайомити робітничі маси Вінніпегу з такими драматичними творами, які найбільш корисні для працюючих, найбільш зрозумілі для них. Будуть це твори переважно з класовим підкладом".

Далі в статті говорилось, що члени Драматичного гуртка УРД, учасники лекцій Театральної робітничої студії, багато скористали для поліпшення своєї праці.

Для практичних занять Театральна робітнича студія взяла дві п'єси — "Казку старого млина" Спиридона Черкасенка і "Родину щіткарів" Мирослава Ірчана. П'єси, над якими працювали члени студії, пройшли з великим успіхом під час Шостого крайового з'їзду ТУРФДім. Журнал "Робітниця" (№ 4, 15 лютого 1925) писав, що "цими виставами робітничі театростудійці показали, як треба грати, щоб гра була мистецькою". Далі підкреслювалось, що гра театростудійців "вже далеко не аматорська". Свій успіх студія завдячувала, перш усього, товариській творчій дисципліні, точному виконанню обов'язків її членами.

Сьомого березня в "Українських робітничих вістях" появилася стаття "Дещо про мистецькі сили ТУРФДім у Вінніпегу", автором якої був Ів. Л-к. Він писав: "Не можу про-

мовчати, щоб не висловити своїх поглядів відносно мистецьких сил, що саме тепер існують при ТУРФДім в Вінніпегу. Ці мистецькі сили гуртуються при Робітничій театральній студії, які тут успішно розвиваються та на мистецькому полі досягають вершин.

Щоби не бути голословним відносно моїх поглядів в зв'язку з роботою Театрстудії, вистачить згадати лише про виставу двох драм: "Родина щіткарів" М. Ірчана, "Казка старого млина" і ряд концертів, устроєних в УРД у Вінніпегу.

Ці підприємства відбулися під час з'їзду і безперечно всі товариші делегати і делегатки, що були присутні на тих підприємствах, мали нагоду бачити гарні культурні й просвітні здобутки, як нагороду своєї невситущої праці. В обох виставах брали участь дійсні актори і природні рухи на сцені товаришів, що брали участь в цих представленнях, належить завдячити завзятій праці лекторів і режисерів Робітничої театральної студії, які дуже уміло ведуть роботу в цьому напрямку.

Сам автор драми "Родина щіткарів" брав участь в цьому представленні та своєю талановитою грою в ролі самотнього видючого сина в родині щіткарів — усіх сліпців — викликав надзвичайно велике зворушення у присутніх".

Далі:

"Слід згадати ще й про друге представлення, яке було виконане тими силами при чудово розкішних декораціях, яких вимагала сама штука".

Ролі у тих двох п'єсах, поставлених Театральною робітничою студією, виконували: Осип Демків, Соня Янішевська, Михайло Кащак, Андрій Хоркавий, Мирослав Ірчан, Анна Мойсюкова, Степан Хвалібога, Емілія Грабчак, Анна Василюнова, Григорій Кузик, Федір Гордієнко.

Треба зазначити, що журнали на Радянській Україні широко писали про працю Театральної робітничої студії у Вінніпегу. Наприклад, у журналі "Червоний шлях" (№ 11—12, 1924 р.) говорилось, що студія "має намір стати мистецьким ядром серед української робітничо-фермерської колонії в Канаді". Про Театральну робітничу студію написав широку статтю у харківському журналі "Нове мистецтво" (№ 5, 1925 р.) І. Віктор (І. Кулик). У статті "Робітничче театральне мистецтво за океаном" говорилось: "Осіною 1924 року за ініціативою Заокеанської філії "Гарту" в Канаді, особливо старан-

нями тт. М. Ірчана і М. Волинця зорганізовано при Укр. роб. фарм. домі у Вінніпегу Театральну робітничу студію, яка налічує сьогодні більше 100 чоловік. Всі вони робітники і робітниці, які цілий день працюють на фабриках. Лекції читав переважно т. М. Ірчан і час від часу тт. М. Волинець і М. Попович. Режисером студії від початку по сьогодні є т. М. Ірчан.

Роботу студії було поставлено дуже серйозно і дякуючи товариській дисципліні, студійна праця найшла широкий відгук не тільки у Вінніпегу, але й по цілій Канаді. Театральні робітничі гуртки, беручи приклад з Театростудії, та користуючись її лекціями, розворушилися та почали вибиватись з того примітивізму, в якому киснули цілими роками”.

Журнал “Сільський театр” (№ 3, 1928 р.) у статті М. Лебідя “Український театр за океаном” відзначував, що “роботу студії поставлено дуже серйозно”, що більшість драматичних гуртків за її прикладом “вибиваються з лабетів побутовщини”. Там же зазначувалось, що в 1926 році над Театральною робітничою студією взяв культурне шефство Державний театр ім. Заньковецької”.

ПО ЗАХІДНІЙ КАНАДІ

На шостому крайовому з'їзді ТУРФДім (26—28 січня 1925 року) було схвалено таку резолюцію: “Взявши до уваги домагання відділів ТУРФДім, щоб в часі шкільних вакацій в літі вислати діточу мандолінову оркестру при Українському робітничому домі у Вінніпегу на концертну поїздку по східних і західних провінціях Канади, з'їзд доручає Центральному Виконавчому Комітетові, щоб він доклав старань, аби таку поїздку вінніпегської мандолінової оркестри устроїти цього року, якщо тільки це виявиться можливим”.

Але того задуму не вдалось здійснити в 1925 році. Лише через рік Дівочий мандоліновий оркестр виїхав у свою першу велику мандрівку по Західній Канаді. До речі, той рік дав можливість оркестру ще краще підготуватися, удосконалитися технічно, ліпше координувати гру, спів і танці, збагатити свій репертуар новими творами — музикою, піснями, танцями.

Треба зазначити, що Дівочий мандоліновий оркестр, разом з двома молодшими оркестрами, регулярно виступав на концертах в Українському робітничому домі у Вінніпегу під час осінньо-зимового сезону (1925—1926 рр.). Як зазначалось у річному звіті з діяльності відділу ТУРФДім, що був опублікований 12 січня 1925 року у газеті “Українські робітничі вісті”, “молоді товаришки (членкині мандолінових оркестр) здобули собі широку симпатію серед українського робітництва”.

Крім мандолінових оркестрів у Вінніпегу, такі ж були при відділах ТУРФДім в інших місцевостях країни. Наприклад, Дитячий мандоліновий оркестр при відділі ТУРФДім у Саскатуні здійснив концертну поїздку по місцевостях провінції Саскечеван: Прудгом, Вакав, Канора, Кемсек і Донвер. В “Українських робітничих вістях” 1 вересня 1925 року була вміщена кореспонденція “Подорож мандолінового оркестру в Саскечевані”. Дописувач свій огляд закінчив словами: “Наша діточа мандолінова оркестра під проводом Т. Тимчишина зробила гарну моральну роботу в тих місцевостях, де вони давали концерти”, всюди її публіка вітала грімкими оплесками.

Гарну роботу проводив Дитячий мандоліновий оркестр у Торонто під керівництвом Якова Манчурака. В кореспонденції "Два концерти в Торонто", яка була вміщена в газеті "УРВ" 27 травня 1926 року, Р. Р. наводив уривок з рецензії видатного музичного критика Августа Брайдла про концерти того оркестру. В кореспонденції Р. Р. говорилося, що різні типи, особливо клерикали, робили всякі перешкоди, щоб зірвати концерти. Дехто навіть телефонував до Августа Брайдла, заявляючи, що "музика і пісні, які виконувались на концерті, мали підривний характер". Критик гостро висміяв авторів тих підлих доносів у своєму огляді, опублікованому в газеті "Торонто Дейлі Стар". Про концерт він висловився, як про "першорядне високе мистецьке досягнення".

І нарешті настав час на мандрівку Дівочого мандолінового оркестру (ДМО) у Вінніпегу у Західну Канаду влітку 1926 року.

Треба підкреслити, що це був дуже серйозний крок з боку Центрального Виконавчого Комітету Товариства Український робітничо-фермерський дім у тому часі. ТУРФДім увійшов лише у восьмий рік свого існування. Ще не було міцно закріпленої організаційної основи, Товариство не розпоряджалося потрібними матеріальними засобами, не було ще досвіду в цій справі. Але той захід повністю себе виправдав як з морального, так і фінансового боку. То був новий період у розвитку художньої самодіяльності українського робітничо-фермерського руху у Канаді.

"Українські робітничі вісті" опублікували 3 липня 1926 року статтю Матвія Шатувського "Вінніпегський мандоліновий оркестр відділу Товариства Укр. роб-фарм. дім" (3 нагоди виїзду в Західну Канаду). Він писав, що п'ять років при Дитячій школі Українського робітничого дому був заснований маленький мандоліновий оркестр з 8—9-річних дівчат. Тепер Дівочий мандоліновий оркестр є великим здобутком українських трудящих Канади. Хоч оркестр був невеликий, бо на числяв 17 дівчат, але добре зібраним мистецьким колективом, який п'ять років плекав серед робітників і фермерів любов до музики і пісні, роблячи їх сильним організаційним чинником.

Він вказував, що в 1926 році майже в кожній більшій місцевості, де був відділ ТУРФДім, був дитячий мандоліновий оркестр. Тоді вже існували десятки таких оркестрів. Але

матір'ю всіх їх, підкреслював Матвій Шатувльський, був вінніпегський мандоліновий оркестр. Делегати, які приїжджали на крайові з'їзди і бачили гарні концерти мандолінового оркестру у Вінніпегу, повернувшись додому, організовували такі у своїх місцевостях. Правда, в деяких місцевостях того не можна було здійснити не через те, що не було з кого зорганізувати оркестр, але через брак диригентів, які могли б керувати ними.

Говорячи про репертуар, він вказував, що оркестр поступово від української народної пісні переходив до творів українських композиторів-класиків — Миколи Лисенка, Ізидора Воробкевича, Остапа Нижанківського, Миколи Леонтовича, до сучасних українських композиторів — Пилипа Козицького, Михайла Вериківського, Філарета Колесси. Але оркестр не обмежувався українською музикою. Він включив у свій репертуар твори світових класиків — композиторів Верді, Шуберта, Россіні, Мендельсона, Дворжака, Бетховена.

Оркестр складався не з професійних музикантів. То були учні середніх шкіл, які у вільні хвилини займалися музикою. То були діти українських робітників — їхні родичі важкою фізичною працею заробляли на прожиток сім'ї.

Для оркестру було заплановано 45—50 концертів — переважно у більших центрах і шахтарських околицях. Загально оркестр мав покрити 2500 миль дороги.

Свою статтю Матвій Шатувльський закінчив словами: “Подорож нашого мандолінового оркестру на захід Канади є великою культурною подією в житті українських трудових мас цієї країни.

Наш оркестр понесе між населення Західної Канади прекрасну пісню, а одночасно продемонструє, що організовані українські робітники і фермери в своєму культурному розвитку дійшли вже до творів великих творців міжнародної класичної музики”.

Газета 11 липня опублікувала перший відгук на концерт ДМО. Дописувач з Брендона повідомляв, що концерт відбувся у Ситі Галл. “Публіка, підкреслював він, дуже уважно слідувала за кожною піснею і нагороджувала оркестр гучними оплесками”. На концерті були українці різних поглядів, як також англійці, німці, євреї. Автор допису звернув увагу на рецензію в газеті “Брендон Дейлі Сон” (7 липня), в якій підкреслювалось, що оркестр прекрасно грав класичні твори, що

в програмі зовсім не було джазу. Особливо рецензентові сподобались українські народні пісні, які публіка дуже любила, бо заславляла своїми гучними оплесками оркестр повторювати ті твори.

Дописувач закінчив свою кореспонденцію так: “Коли навіть для англійців цей концерт був такий гарний, то що вже казати про нас, українських робітників”.

Дуже тепло відозвалася газета “Ріджайна Лідер” (8 липня) на концерт в місцевості. Вона писала: “Молоді співаки й музиканти були одушевлено прийняті чисельною публікою, яка була у веселому настрою, слухаючи старі знайомі народні пісні, пригадуючи картини із своїх молодечих літ”. У рецензії підкреслювалось, що організація, захсдом якої оркестр здійснював подорож по Західній Канаді, існувала для того, щоб “поширювати освітню і мистецьку діяльність між українцями в Канаді”.

У Мус Джо концерт відбувся з великим успіхом, що відзначувала у своєму звіті (9 липня) місцева газета “Таймс”.

У Медисин Гет концерт відбувся в Емпаер театрі. Газета “Медисин Гет Ньюс” (12 липня) дала високу оцінку концерту. Автор рецензії хвалив окремі твори і їх виконавців. Давши велике признання за гарну програму диригентові Петрові Угрюнюку, рецензент свій огляд заповнив такими епітетами: “прекрасна техніка”, “найбільш приємна частина”, “унікальне виконання”. Виділивши солістку Катерину Палюк, він писав, що молода артистка мала прекрасний акцент, широкий діапазон голосу, що вона, без вагання можна сказати, піде далеко у музичному світі”. Він також відзначив, що Соня Капуняк зробила не менше вражіння на публіку, бо “її голос було вразно чути у всіх кутках театру”. Прекрасно виконували мандолінове тріо Марія Білінська, Ольга Бобовська і Соломія Третьак. Він не поскупився і на щедру похвалу на адресу Анни Гнатів за виконання українського народного танцю.

Дівочий мандоліновий оркестр виступав у Келгарі в Гренд театрі і газета “Албертан” (13 липня) гарно прокоментувала концерт.

Після концерту в Келгарі оркестр виїхав у шахтарські околиці провінції Алберти. Успішно пройшли його виступи в Кенмор, Летбридж і Кровс Нест Пес. У місцевості Блейрмор на концерт прийшли люди переважно неукраїнського поход

ження. У Гренд театрі в Колмен зал не вмістив багато людей і вони розчаровані мусили вернутися додому.

Григорій Кізема у своїй кореспонденції з Кенмора писав до газети (7 серпня), що концерт пройшов на високому рівні, що це було найкраще, яке доводилось шахтарам околиці чути у своєму житті.

Кореспондент Е. С. М. зробив огляд концертів ДМО у Колмен, Блейрмор, Гилкрест, Белв'ю, Мішел, Ферні.

Дописувач В. Н. у статті "Концерти вінніпегського ДМО в долині Дромгеллер" (14 серпня) писав, що перший концерт відбувся у Дромгеллер у Ріджент театрі, другий у Ньюкестл в Українському робітничому домі, третій у місцевості Вейн. Дописувач свій огляд закінчив так: "Словом, об'їздка вінніпегського оркестру лишає по собі великі сліди гарного приміру і заохоти до щирої праці по організаціях, і то не лише між молоддю, але й між старшими і товаришками. Бажаним є, щоб така поїздка не була останньою, але щоб вона ще колись повторилась, бо вона підносить на дусі наше робітництво".

Влаштувавши ряд успішних концертів серед шахтарів Алберти, Дівочий мандоліновий оркестр вирушив у фермерські околиці цієї провінції. Свої концерти він влаштував у місцевостях: Смокі Лейк, Вегревилл, Ланюк, Мондейр.

У статті "ДМО в Північній Алберті" М. Волинець писав, що у Смокі Лейк зібралась велика громада довколишніх фермерів, як також усе населення містечка, щоб послухати митців з Вінніпегу. Але зал не міг усіх примістити. Виступ відбувся з великим успіхом і фермерська громада ентузіастично вітала мандоліністок, що прибули аж з далекого Вінніпегу, щоб порадувати її рідною піснею, музикою, танцем.

Членкині ДМО прибули з Вегревилл до Мондейр після концерту і зразу поспішили до залу. Він уже був заповнений людьми. Фермери прибули з далеких околиць. Для декого з них не було місця і вони були незадоволені. Понад 150 фермерів обступили будинок і так через відкриті вікна і двері слухали концерт. Присутнім концерт дуже подобався і вони своїми бурхливими тривалими оплесками завертали виконавців повторювати пісні і музику та танці.

М. Волинець дослівно писав: "Кожний виконаний твір звертають, бо хочуть слухати, бо бояться, що черговий твір не буде вже такий гарний. Дівчата грають, співають, бо бачать, що ці вкриті зморшками від праці обличчя фермерів і

фармерок сміються і плачуть одночасно, почувши свою рідну пісню в такому виконанні, в якому вони її ще не чули. На павзі, як і у Вегревилл, так і тут, приходять за сцену старенькі фермери, хочуть придивитися ближче до наших дівчат, стиснути їм руки. Вони їх вітають, усміхаються їм, якимось так не сміливо, просто, і сльози котяться їм з очей”.

Свою мандрівку по Алберті Дівочий мандоліновий оркестр завершив концертами в столиці провінції — в місті Едмонтоні. Тут оркестр дав 8 концертів — 7 в Ріалто театрі і один в Українському робітничому домі. З кожного концерту люди верталися додому з браку місця, без різниці, чи це був виступ вдень, чи вечером. Ріалто театр мав 725 крісел.

Про концерти в Едмонтоні вмістили схвальні рецензії газети “Алберта Лейбор Ньюс” і “Едмонтон Джорнал”.

Рецензент з “Едмонтон Джорнал” писав: “Весь концерт був надзвичайно гарний і трудно вибрати окремих творів для особливого відзначення”. Він тільки жалував, що управа Ріалто театру не затримала оркестр довше, бо багато людей хотіли почути ще його концертів. Обидва рецензенти високо оцінили українські народні пісні.

М. Волинець у згаданій статті “ДМО у Північній Алберті” підкреслював, що до того часу ні одне з більших міст не прийняло так мандоліністок, як їх прийняв Едмонтон.

В “Українських робітничих вістях” появилася стаття дописувача з Вегревилла п. з. “Українські жайворонки”. Ось що він писав: “Подібно, як ті жайворонки, що прилітають весною із теплих полудневих країв в північні околиці і розносять з собою в природі веселі звуки, так теж несподівано з’явилися до нас з чарівною музикою і піснею на устах група мандоліністок з Українського робітничого дому з Вінніпегу.

Співаючи, прилетіли вони зі Сходу на Захід і зараз же з першого дня їх появи залунала мелодія рідної української народної пісні, пронеслися звуки чудової музики, творчості найкращих світових композиторів”.

Великою популярністю і успіхом користувався Дівочий мандоліновий оркестр у провінції Саскечеван. Він влаштував один концерт для української публіки і двічі виступав по радіо у Саскатуні. Газета “Саскатун Дейлі Стар” 24 серпня відзначала: “Програма була надзвичайною і дуже приємною від початку до кінця”.

Газета “Йорктон Ентерпрайс” (31 серпня) писала, що ДМО

“постачив музику найприємнішої якості”, програма була на високому рівні, “кожен твір був виконаний майстерно”.

Концерти відбулися також у Веригін, Кемсак, Канорі. У Веригін прийшло стільки фермерів, які не могли вміститися в залі, тому треба було зробити провізорну сцену надворі і під голим небом влаштувати концерт. На концерт фермера приїздили по 40 і 50 миль.

Мандрівка по Західній Канаді закінчилася і Дівочий мандоліновий оркестр повернувся до Вінніпегу 1 вересня. Його ентузіастично привітали на станції родичі мандоліністок і багато друзів — членів Товариства Український робітничо-фермерський дім. Їх прямо забрали до Українського робітничого дому і вгостили гарячим сніданком. На 4-го вересня був запланований для них звітний концерт.

“Українські робітничі вісті” 11 вересня опублікували “Подяку Центрального Виконавчого Комітету ТУРФДім”, в якій говорилось, що ДМО здійснив об’їздку “з несподіваним моральним і матеріальним успіхом”.

ДМО був у дорозі від 6 липня до 1 вересня, відвідав 33 місцевості, в яких дав 50 концертів і двічі виступав по радіо у Саскатуні.

У склад Дівочого мандолінового оркестру, що здійснив цю історичну поїздку, входили: Соломія Третяк, Катерина Палюк, Соня Капусняк, Галя Салига, Розалія Салига, Анна Гнатів, Марія Харчина, Дора Харчина, Марія Данильченко, Марія Білінська, Ольга Бобовська, Соня Кучма, Павліна Злата, Анна Ділай, Марія Попіль, Анна Гупало, Ольга Орисько. Диригентом ДМО був Петро Угринюк, керівником — Тома Кобзей, доглядачкою — Катерина Шатувльська, агентом — Анна Мойськова.

Підсумовуючи гастролі ДМО, М. Волинець (М. Шатувльський) у статті “Вінніпегський мандоліновий оркестр — вдома” писав: “Так закінчилась історична подорож вінніпегського мандолінового оркестру в Західній Канаді. Успіх його концертів є першою великою перемогою Товариства Український робітничо-фермерський дім на культурному полі. Хай ця перемога додасть цілій нашій організації ще більше заохоти й завзяття до праці на організаційному і культурному полі, хай послужить найкращим прикладом тим робітникам і фермерам, які стоять ще поза організацією, що їх місце в організації, хай переконає родичів, що в дитячих школах Товариства

Український робітничо-фермерський дім виховуються на дійсно свідомих і культурних членів робітничо-фермерської громади”.

Д. Щур з Су Сейнт Мері в кореспонденції “Концерт торонтонців” (“Українські робітничі вісті” 14 вересня) писав, що мешканці Східної Канади зараз не мають нагоди побачити і почути ДМО з Вінніпегу, але він не втрачає надії, що таку нагоду будуть мати в майбутньому. Правда, він писав, що “на Сході товариші не сидять із заложеними руками”, бо їхній Дитячий оркестр в Торонто недавно відвідав місцевість і влаштував гарні концерти.

У той самий час, коли Дівочий мандоліновий оркестр з Вінніпегу подорожував по Західній Канаді, Дитячий мандоліновий оркестр Торонто, який складався з 9 хлопців і 5 дівчат, у віці 8—16 років, і був під керівництвом Якова Манчурака, влаштував ряд концертів в Онтеріо: у Содборі, Коністон, Крейтон, Су Сейнт Мері, Бейв'ю, Тиммінс, Шумейкер, Юроква Фаллс, Киркленд Лейк. Він влаштував 13 концертів. У деяких місцевостях відбулось по два концерти.

В “Українських робітничих вістях” 21 вересня був опублікований звіт про поїздку Торонтонського мандолінового оркестру. У ньому говорилося: “Старанням Торонтонського будівельного комітету та Східного Провінціального Комітету ТУРФДім в другій половині місяця серпня вислано гурток торонтонських дітей в Північне Онтеріо з концертами, щоб в той спосіб допомогти будові Українського робітничого дому в Торонто. Сама ця висилка була більш спробою, чим обрахуванням на те, що допоможе вона в цій справі. З огляду на далекі простори, які відділяють поодинокі місцевості та зв'язані з цим розходи (хоч би тільки самі кошти подорожі), тяжко було наперед сказати, чи така поїздка зможе бодай покрити ці розходи. Та от зараз можемо похвалитися не тільки, що наші побоювання були передчасні, але й великим успіхом, як під взглядом моральним, так і матеріальним”.

Концертний репертуар був відповідно підібраний — різnorodний і важкий до виконання. Концерти склалися з двох частин: з музичних творів — “Інтернаціонал”, “Поет і селянин”, увертюри з “Севільського цирюльника”, “Ля Спаньола”, “Марія Марі”, “О, соло мію”, “Світить місяць”, “Разом товариші”; з танців — “Постава”, “Топак колом”, “Катерина”, “Журавель”, “Козачок подільський”, “Буковинський народний

танець", "Запорожець", "Коломийка", "Верховина", "Аркан", "Гаївка", "Метелиця".

Журнал "Робітниця", редагований Мирославом Ірчаном, опублікував у чотирьох числах (№ 15—18, 1926 р.) великий репортаж Т. К. під заголовком "З піснею по Західній Канаді". У ньому наводились приклади, як реагувала публіка на концерти Дівочого мандолінового оркестру, як їх оцінювала місцева англійська преса.

Значення тієї першої мандрівки було величезне. Вперше оркестр поніс українську музику, пісню і танець в такі місцевості, де ніколи їх не чули і не бачили, ба навіть не мали про них найменшої уяви. Особливо це відносилось до людей інших національностей, особливо англійців. Отже, мандоліністки були піонерами-пропагандистами української національної музичної культури в тих місцевостях. Своїми концертами вони спопуляризували Товариство Український робітничо-фермерський дім, як серед українців, так і людей інших національностей. В результаті поїздки ТУРФДім зріс новими членами. Утворювались в деяких місцевостях, особливо у фермерських, нові відділи ТУРФДім, а при них організувались мандолінові оркестри. Взагалі оживилась художня самодіяльність у тих місцевостях, де виступав оркестр.

Членкині Дівочого мандолінового оркестру були водночас активістами Секції молоді Товариства Український робітничо-фермерський дім. Наприклад, Марія Білінська була членкинею Центрального Комітету Секції молоді ТУРФДім. На кожному концерті у Західній Канаді вона і Соня Кучма виступали з промовама і закликали українську робітничу і фермерську молодь вступати до своєї організації. Подекуди вони відбували засідання з зарядами відділів Секції молоді, виступали з промовама на зборах членів, проводили з ними фізичні вправи.

У тому часі лідери українських націоналістичних організацій і редактори їхніх газет вели брудну кампанію проти українських робітничо-фермерських організацій, робили різні перешкоди концертам Дівочого мандолінового оркестру. Успішна поїздка ДМО була найкращою і найсильнішою відповіддю тим недоброзичливцям.

Ось такими, цілком вірними, словами закінчувався репортаж "З піснею по Західній Канаді" про поїздку ДМО: "Чи принесла вона яку користь? Скажемо коротко: величезну. Широки

працюючі маси Західної Канади мали змогу переконатися хоч про частину чесної праці української робітничої організації, що вибилась в Канаді на перше місце. Вкінці про все найкраще свідчать кореспонденції з різних місцевостей, де тільки був наш оркестр. Дякуючи оркестру, про нас і нашу працю ширше довідались так свої, як і чужі. А щирі, рідні прийняття оркестру нашими товаришами й товаришками Західної Канади доказали наскільки дозріли вже до братерського життя наші організації. Ми гордимось Дівочим мандоліновим оркестром і гордість наша цілком оправдана”.

Треба сказати, що та мандрівка була важка і напружена. Кожного дня доводилося влаштовувати один або навіть і два концерти. Вночі, о 2 або й 3 годині, треба було подорожувати поїздом. Розуміється, оркестрантки не їхали в спальних вагонах, лише в звичайних пасажирських, тому навіть пару годин довелось сидючи дрімати на твердих лавках.

На фармах концерти починалися о 9 або 10 годині ночі і затягались до 2 попівночі. Тоді не було добрих доріг, ні вигідних автомобілів, доводилось вибоїнами їхати на фермерських возах. Спали в приватних хатах або подекуди таки на підлозі в Українських фермерських домах чи школах.

Але треба підкреслити, що всюди оркестрантки відчували теплоту, щедрість і батьківсько-материнське піклування з боку членів ТУРФДім. Їх не тільки ентузіастично вітали за виконання концертних програм, але зустрічали на станціях квітами, відпроваджували їх у такий же самий спосіб у дальшу дорогу. Оркестрантки здобули серед широких кіл української громадськості у Західній Канаді велику любов і пошану.

ПО СХІДНІЙ КАНАДІ

Виступаючи із звітною доповіддю на Восьмому крайовому з'їзді Товариства Український робітничий дім, який проходив у Вінніпегу у днях 17—19 січня 1927 року, секретар Центрального Виконавчого Комітету Матвій Шатувльський багато уваги присвятив мандоліновим оркестрам. Він відзначив, що у багатьох місцевостях вони зміцніли і стали гарними музичними колективами, відомими не тільки серед українського, а й серед загального населення.

Доповідач назвав великою подією поїздки Дівочого мандолінового оркестру ТУРФДім 1926 року по Західній Канаді. Вона мала великий моральний і матеріальний успіх. ЦВК ТУРФДім, висилаючи оркестр, не розчисляв, що фінансово вона оплатиться, але готовий був асигнувати кілька сот доларів, на покриття дефіциту. Але матеріальний успіх був такий великий, що оркестр привіз \$1,065.95 чистого доходу, який призначено на будову друкарні Робітничо-фермерського видавничого товариства і Української дитячої школи. Треба завважити, що тоді \$1,065.95 була поважна сума.

Матвій Шатувльський вказав і на гарний розвиток мандолінових оркестрів у Торонто і Едмонтоні, які здійснили обмежені поїздки з концертами у своїх провінціях — в Онтеріо і Алберті.

Восьмий крайовий з'їзд ТУРФДім прийняв резолюцію про висилку ДМО тим разом у Східну Канаду того ж таки 1927 року.

У резолюції говорилось: "З'їзд стверджує на основі досвіду минулого року, що поїздка Дівочого мандолінового оркестру вінніпегського відділу ТУРФДім в Західну Канаду зробила велику культурно-освітню та організаційну працю, значно піднесла нашу організацію не тільки серед українського робітництва й фермерства, але й серед працюючих мас взагалі."

І далі рекомендувалось:

"Взявши все це на увагу, а зокрема домагання відділів Східної Канади, щоб вінніпегський Дівочий мандоліновий ор-

кестр вислати на Схід — з'їзд поручає ЦВК, щоб в часі шкільних вакацій він вислав вінніпегський Дівочий мандоліновий оркестр в 1927 році в об'їздку у Східну Канаду".

В газеті "Українські робітничі вісті" від 28 червня 1927 року було вміщено фото і під ним такий текст: "Дівочий мандоліновий оркестр під проводом тов. Н. Гоцуляка з Вінніпегу виїде в середу 6 липня в двомісячну подорож по Східній Канаді і вже тепер має замовлень на 60 концертів. Дорога, яку зробить оркестр, виноситиме п'ять тисяч сто миль. Перед від'їздом оркестр дасть в понеділок 4 липня вечером прощальний концерт в Укр. роб. домі у Вінніпегу".

Так почалась друга історична поїздка Дівочого мандолінового оркестру з Вінніпегу — тим разом по Східній Канаді. Починаючи з 21 липня, "Українські робітничі вісті" майже в кожному числі звітували про мандрівку ДМО. Перший концерт відбувся 6 липня у Форт Вільям. Зал Українського робітничого дому був заповнений людьми. Другого дня концерт відбувся у театрі. На обох виступах оркестру було багато присутніх — людей різних національностей.

У Форт Вільям і Порт Артур влаштовано шість концертів. Публіка була переважно англomовна. 11 липня газета "Таймс Джорнал" вмістила на своїх сторінках розгорнуту рецензію, в якій говорилось, що "дівчата оркестру дали чарівний концерт, програма якого була високої якості", а сами оркестрантки були одіті в свої яскраві українські строї.

Далі в рецензії автор робив оцінку окремих номерів, підкреслюючи, що вони були виконані "з великою глибиною відчуття і висловлення", що "приємний тон їхніх інструментів був перемішаний з перфектним ритмом під вмілим керівництвом їхнього диригента Н. Гоцуляка".

Зокрема автор рецензії вказав на прекрасно виконані хорові твори, які збагатили програму. Він зазначував, що ті, які заповнили Каліджіет Аудиторіум, не були розчаровані, навпаки, нагороджені рідкісним подарунком — добіркою музики і пісень.

Кожний рецензент відзначував, що Дівочий мандоліновий оркестр є власністю ТУРФДім, організації, яка сформована для того, щоб поширювати освітню і культурну діяльність між українськими робітниками й фермерами.

"Українські робітничі вісті" 23 липня опублікували допис Й. Петельки з Порт Артур, який писав: "На концерті був ре-

портер місцевої англійської газети "Ньюс Кроникл" і на другий день в цій газеті була поміщена рецензія, яка дуже хвалила цей концерт, кажучи, що він був найкращий в цім році у Порт Артур, що програма була зложена з творів найславніших світових композиторів, дуже тяжких до виконання, а проте були вони виконані артистично".

Дописувач з Су Сейнт Мері Д. Ш. повідомляв 2 серпня, що оркестр влаштував два концерти "через воду" — у Су Сейнт Мері (США) в Темпл театрі. Обидва концерти "випали напричуд гарно". Про них американська газета "Івнінг Ньюс" (18 липня) вмістила рецензію, в якій писала, що яскраві кольори костюмів, прекрасна музика, пісні і танці українок створили найкращий спектакль з часу відкриття того театру". В канадському Су Сейнт Мері оркестр дав чотири концерти — в Орфіум театрі і Фінляндському робітничому домі.

Захоплюючі кореспонденції появились про концерти ДМО в Содборі, Гемилтоні, Велланд. В околиці Содборі оркестр виступав дев'ять разів. Про концерти у Велланд місцева газета "Велланд Трибюн і Телеграф" писала із захопленням, підкресливши, що оркестр складався з талановитих музиканток, які грали з ентузіазмом. Весь концерт назвала "надзвичайним успіхом". Схвальну рецензію вмістила "Ніагара Фаллс Газетт".

Анастасія Перейма з Коністон (учениця школи) писала до "Українських робітничих вістей", що "щасливі ті родичі, що мають таких гарних дітей", як мандоліністки з Вінніпегу, "але ще щасливіші ті діти, про яких їхні родичі дбають, їх виховують, їх навчають і до організації заграють".

У Торонто концерт відбувся в Маргарет Ітон Галл 30 липня. Весь зал (800 крісел) був заповнений. Оркестр також виступав по радіо по станції СКСЛ і його слухали десятки тисяч людей у своїх домах. Про той концерт у журналі "Робітниця" (№ 17, 1927 р.) писалось: "Точно в сьомій годині покотилася українська пісня по широкому Онтерію і Сполучених Штатах. Грали і співали ось що: "Огні горять", "Угорський танець", "Вулиця", "Вечорниці", увертюру "Легка кіннота". К. Палюк у супроводі цілого оркестру відспівала "Там за тихим, за Дунаєм".

Цілу годину десятки тисяч людей слухали українських пісень. Програму проголошував менеджер радіостанції Мр. Говелс, який на початку пояснив в радіо, що це за оркестр.

Після концерту почали телефонічно наспівати з різних кінців великі похвали”.

Зал у Петрішіа театрі у Торолд не вмістив усіх прибулих, коли в ньому виступали митці ДМО з Вінніпегу.

Гарні рецензії опублікували про концерти газети в Ошаві і Монтреалі. “Ошава Дейлі Таймс” 18 серпня писала, що вже перші твори, виконані мандоліністками, впевнили публіку, яка заповнила Нью Мартин театр, що оркестр дасть прекрасний концерт. Наприклад, твір “Поет і селянин” фон Суппе був виконаний так гармонійно і чітко, що важко було подумати, що це можливе здійснити оркестром таких інструментів — мандолін. Зокрема автор статті звертав увагу на прекрасно виконаний уривок (хор ковалів) з опери “Іль Траваторе”.

“Монтреал Дейлі Стар” 20 серпня буквально писала: “Великого успіху загально важко сподіватися з концерту в середині будинку в середині серпня. Але мандоліновий оркестр українських дівчат з Вінніпегу на своєму концерті в п'ятницю в Стенлі Галл зібрав аудиторію, яка більше, ніж заповнила кожне крісло в ньому, людей, які повністю розуміли і насолоджувались музикою.

Мр. Н. Гоцуляк, диригент, витренував свій оркестр все ціло, що оркестрантки завжди подивляючо були спаяні, їхній ритм і нюанси були надзвичайно хороші.

Танці, сольні і групові, були такі прекрасні, як все інше на програмі”.

У Монтреалі Дівочий мандоліновий оркестр виступав на чотирьох концертах. У Пелес театрі було понад 4000 присутніх. На всіх концертах було приблизно 10,500 осіб.

Рецензенти газети “Оттава Джорнал” і “Ді Ситизен” опублікували професійні огляди концерту, який був влаштований в Орендж Галл 22 серпня. Зал був заповнений людьми.

Не менш захоплюючі рецензії опублікували газети в Тиммінс (“Ді Ситизен” і “Ді Поркюпайн Едвенс”). Вони наділяли мандоліністок прекрасними епітетами. Також гарний відгук вмістила газета в місцевості Енсонвилл. Мандоліновий оркестр дав ряд концертів в Північному Онтеріо — в Тиммінс, Савт Поркюпайн, Енсонвилл, Киркленд Лейк, Кобалт. Всюди в тих місцевостях, де виступали мандоліністки, їх сердечно вітали не тільки українські гірники, але й робітники інших національностей, особливо фінляндської і французької.

Оркестр мандрував від одної до іншої околиці. Він влаш-

тував ряд концертів ще у таких місцевостях в Онтеріо: Лондон, Еспанола, Кичинер, Ватерлю, Brentford, Віндзор, Форд Сіті.

Перебуваючи у Віндзор, оркестр загостив до Детройт (США). Члени Просвітнього товариства (відділу Союз Українських робітничих організацій) влаштували для мандоліністок товариську вечірку. Другого дня, 9 серпня, відбувся в Інтернаціональному робітничому домі величавий концерт. Просторий зал був заповнений присутніми. Вони влаштували митцям ентузіастичні овації.

Всюди, як і попереднього року в Західній Канаді, люди під час мандрівки оркестру в Східній Канаді дуже щиро і щедро відносились до оркестранток. Вони не тільки їх нагороджували рясними оплесками, але також і грішми. Ось один з прикладів того теплого відношення українських робітників до оркестранток. Під час концерту в Тиммінс на сцену вийшов Н. Скрипник і передав мандоліністкам в дарунок 50 доларів зі сльозами в очах. Він сказав: "Прийміть, товаришки, цей дарунок від мене. Я не мільйонер, а майнер, і коли почув вашу пісню і побачив ваше спільне товариське життя, я пригадав свої молоді літа, які я змарнував і тепер жалую за ними. Ви, молоденькі товаришки, здивували мене своєю точністю і своїм приємним поведінням. Вчіться далі і співати для слави робітництва".

Під час подорожі на концертах виступала з промовами секретарка Центрального Комітету Секції молоді ТУРФДім Марія Білінська. Вона закликала молодь вступати до організації. В багатьох місцевостях вона разом з Галею Салигою відбувала збори з членами СМ ТУРФДім.

Треба підкреслити, що поїздки оркестру на Заході і Сході Канади були великим стимулом у діяльності відділів Секції молоді ТУРФДім.

Музкор, який покривав поїздки Дівочого мандолінового оркестру по Східній Канаді в літку 1927 року, у журналі "Робітниця" (№ 19) писав: "Слід зазначити, що в своєму виконанні пісень і мелодій оркестр за цих два місяці дійшов до великих досягнень. Це вже дійсно мистецька група, що з нею сміло можна виступати перед найвибагливішою публікою. Слухаеш їхньої гри і хочеш, щоб вона не переставала ніколи".

Повернувшись додому, Дівочий мандоліновий оркестр ви-

ступив 5 вересня в Українському робітничому домі з своїм звітним концертом.

Газета “Українські робітничі вісті” 29 вересня опублікувала інтерв’ю з диригентом ДМО Н. Гоцуляком. Він сказав, що оркестр влаштував за час подорожі 80 концертів, що абсолютно забагато, бо “не було коли і де оглянутися”, потрібно було з поїзду спішити на концерт, з концерту — на поїзд. Не всюди була добра акустика. Але він підкреслив, що поїздка була успішна, що з неї він особисто і членкині ДМО дуже задоволені.

У 1927 році Мандоліновий оркестр при відділі ТУРФДім в Саскатуні під керівництвом Степана Юрійчука здійснив поїздку в провінціях Саскечеван і Манітоба. Концерти пройшли з успіхом. Про них також прихильно відгукувалась місцева преса. Наприклад, Саскатунський мандоліновий оркестр ТУРФДім влаштував ряд концертів у Ді Пес в Українському робітничому домі, для робітників у Фінгервилл у місцевому Лірик театрі. Рецензент газети “Ді Пес Гералд” 12 серпня писав, що концерт у Лірик театрі був “справжнім відкриттям для мешканців міста”. Аудиторія була у великому захопленні від концерту. Диригент Степан Юрійчук під час концертів говорив, що при відділах ТУРФДім було 50 мандолінових оркестрів, 5 з них були в поїздках.

У Вакав, писав Д. Угрин до “Українських робітничих вістей”, зал був переповнений, багато людей вернулось додому з браку місця, коли там давав Саскатунський мандоліновий оркестр концерт. Рецензент газети “Ді Вакав Рекорд” 12 липня писав, що всі твори присутні сприймали дуже щиро, що найбільш яскравими були, на його думку, українські народні танці.

Матвій Шатұльський, виступаючи з доповіддю на Дев’ятому крайовому з’їзді ТУРФДім 23 січня 1928 року, відзначив, що поїздку Дівочого мандолінового оркестру 1927 року “треба вважати великим організаційним чинником”. Він відзначив, що вона увінчалась успіхом, бо “дала значну матеріальну підтримку ЦВК”. Цим разом оркестр привіз \$1,618.70. Доповідач відзначив, що за звітний період відчувалось оживлення дитячих мандолінових оркестрів і що “велику агітацію зробили в цьому напрямі концертні поїздки центрального (вінніпегського) і деяких місцевих оркестрів”.

Дев'ятий з'їзд ТУРФДім прийняв резолюцію Культурно-мистецької комісії, в якій говорилось, що мандолінові оркестри ТУРФДім здобули неабияку популярність серед населення країни, однак не всюди вони добре організовані, тому потрібно, щоб вони були укомплектовані необхідними інструментами.

Дівочий мандоліновий оркестр складався з тих же самих дівчат, що й в минулому році, але під керівництвом нового молодого талановитого диригента Н. Гоцуляка, який керував близько 15 років мистецьким колективом в Українському робітничому домі у Вінніпегу. Доглядачкою справ мандоліністок була Катерина Шаткульська, агентом Анна Мойсюкова, адміністратором Тома Кобзей.

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ТАНЦІ

Народні танці вперше почали появлятися на сцені Українських робітничих домів у Канаді у 1926 році. Як ми вже знаємо, Дівочий мандоліновий оркестр у своїй програмі, яку виконував на концертах, особливо під час першої своєї мандрівки по Західній Канаді, мав і танці: сольні і групові. Виконували їх сами мандоліністки — частина з них переодягалася у парубоцькі одяги (козацькі чи гуцульські). Анна Гнатів сольними танцями викликала у публіки велике захоплення, яка багато разів викликала танцюристку повторювати їх.

У своєму репертуарі мали народні танці й інші мандолінові оркестри, зокрема Торонтонський дитячий мандоліновий оркестр, який подорожував у тому самому часі по провінції Онтеріо. Правда, в його складі були хлопці, тому дівчатам не потрібно було переодягатися в чоловічі одяги.

Але у 1926 році у різних місцевостях створювались окремі танцювальні гуртки при відділах ТУРФДім. Треба відмітити, що танцювальна справа набрала ще більшого стимулу, коли до Канади з Європи прибув хореограф Василь Авраменко і зорганізував у Торонто Школу українських народних танців для усіх тих, які хотіли вивчати цю галузь народної творчості. На курс поступило декілька членів ТУРФДім, серед них і Іван Грекул, який швидко опанував науку і виявився талановитим інструктором. Закінчивши навчання, він організував в Торонто курс танців при відділі ТУРФДім, швидко підготував танцювальний гурток, який часто виступав або сам, або з мандоліновим оркестром перед робітничою публікою. Танці людям подобались і вони ними захоплювались.

Центральний Виконавчий Комітет Товариства Український робітничо-фермерський дім вирішив влаштувати декілька курсів українських народних танців у Канаді під керівництвом Івана Грекула. Такий курс відбувся у Вінніпегу в кінці 1926 року.

Газета "Українські робітничі вісті" 21 жовтня 1926 року писала: "На цьому місці ділимося вісткою з українськими робітниками й робітницями Вінніпегу, Іст Килдонан і Транско-

на, що за старанням відділів ТУРФДім у цих місцевостях приїздить з Торонто т. І. Грекул, інструктор українських народних танців в їх мистецькій формі, й розпічне у вище згаданих трьох місцевостях школу народних танців”.

У повідомленні говорилося, що на курс могли вписуватися від 6 років життя. Але, зазначувалось, що курс призначений не тільки для дітей, на нього могли поступати і молодь, і дорослі, всі ті, що “любили мистецтво і працю на сцені”.

Далі повідомлялось: “Плекаючи українську пісню й музику, ми до цього часу не мали змоги плекати в наших організаціях український танець, бо не мали для цього відповідного інструктора. З приїздом т. І. Грекула ми набудемо такого інструктора і заповнимо цю прогалину в нашій організації”.

Школа українських народних танців при відділі ТУРФДім у Вінніпегу виробила свій власний статут з 9 параграфів. В статуті зазначувалось, що “до школи приймаються всі без різниці національної приналежності або політичних поглядів”.

Особливо важливим параграфом був 5, в якому зазначувалось: “найголовніша справа, від якої зависить добрий хід науки — це точність. Коли говориться, що наука починається о 6-ій або 7-ій годині, так треба точно прийти в означеній годині. В противному разі ученик відпадає зі школи, а притім втрачає науку і гроші”.

В “Українських робітничих вістях” від 8 січня 1927 року був опублікований допис, в якому говорилося про “Вечір українських народних танців” в Українському робітничому домі у Вінніпегу. На ньому виступали учні курсу. Програма складалася з 20 танців. На концерті промовляв Матвій Шатувльський, який пояснив історію народних танців і представив учителя курсу Івана Грекула, “якого публіка нагородила бурею оплесків за його так успішну працю”.

На концерті були виконані такі танці: “Гопак колом”, “Катерина”, “Журавель”, “Козачок подільський”, “Чумак”, “Верховинка”, “Запорожець”, “Коломийка”, “Буковинський танець” і ряд інших. Їх виконували дорослі і діти. Сам інструктор Іван Грекул виконав “Танець сільського парубка”. Концерт був влаштований після двомісячного навчання. Курс тривав три місяці.

Автор допису про концерт відмічував: “Можна прямо по-

дивляти, що на протязі двох місяців наша школа танців могла зробити такі величезні поступи”.

В 1927 році школи українських народних танців відбулись при відділах ТУРФДім у різних місцевостях. В Едмонтоні курс почався 1 березня. Керував ним Степан Михайлюк, учень Івана Грекула. Курс тривав три місяці. На закінчення навчання учні влаштували концерт в Емпаер театрі. Зал мав 1700 крісел і всі вони були заповнені і багато людей з браку місця вернулися додому. Публіка не могла налюбуватися українськими танцями. На концерт прибули люди різних національностей.

Третього вересня того ж року відбувся перший масовий виступ учнів курсу українських народних танців в Українському робітничому домі в Келгарі під керівництвом Івана Юркова.

Десятого вересня у Принс Артур Галл в Монреалі був влаштований Вечір українських народних танців учнями школи ТУРФДім під проводом інструктора Стенлі Вивюрського.

Одинадцятого вересня Школа українських народних танців при відділі ТУРФДім у Савт Поркюпайн влаштувала перший масовий виступ у Фінляндському робітничому домі під проводом Івана Грекула.

Двадцять четвертого вересня група українських танцюристів (дорослих і дітей) при відділі ТУРФДім під проводом інструктора Павла Федоркова виступала у Тавн Галл у Ватерлю.

Двадцять п'ятого вересня в залі Українського робітничого дому у Форт Френсес був влаштований виступ школи учнів українських народних танців під проводом інструктора Миколи Матейчука.

Дев'ятнадцятого листопада учасники школи українських народних танців при відділі ТУРФДім у Дромгеллер зробили свій перший виступ.

Тридцять першого січня 1928 року в “Українських робітничих вістях” був опублікований звіт з діяльності відділу ТУРФДім в Оттаві. В ньому, між іншим, було сказано: “Зараз у нас відбуваються народні танці і молодь робить досить добрий поступ. Надіємося, що курс цих танців скінчиться з добрим успіхом у місяці березні. На танці вчащає 40 дорослих і 30 дітей”.

Танцювальним гуртком, які тоді швидко зростали при відділах ТУРФДім, потрібна була відповідно підібрана музика.

НАША СЦЕНА

Центральний Виконавчий Комітет видав комплект такої музики — ноти для піаніно (мелодії до 24 творів). Видав їх у чотирьох збірниках. Аранжували їх для піаніно Марія Кекищівна, а для скрипки, кларнету і корнету — Петро Угринюк.

З того часу український народний танець міцно зайняв своє місце у художній самодіяльності українських прогресивних товариств. Сьогодні танцювальне мистецтво при відділах Товариства об'єднаних українських канадців стоїть на високому рівні.

ДРУГЕ П'ЯТИРІЧЧЯ

Період від 1924 до 1929 року був дуже важливим у розвитку Товариства Український робітничо-фермерський дім. В країні, як і в цілому капіталістичному світі, існувала відносна стабілізація. Робітники працювали. Фермери мали сякий-такий ринок для збуту своїх продуктів. Щороку до Канади прибували десятки тисяч емігрантів, серед них значне число становили люди із Галичини, Буковини, Волині. Чимало з них вступали до Товариства Український робітничо-фермерський дім і Робітничого заповомого товариства. Деякі з них брали участь у драматичних гуртках чи хорах при читальнях “Прогсвіта” у своїх селах чи містечках. Вони любили працю на сцені і тому зразу включились в діяльність драматично-співочих гуртків різних товариств. Зокрема ті, що ще в “старому краю” були під впливом соціалістичних ідей, приєднувались до художньої самодіяльності в Українських робітничих домах.

Той процес у діяльності ТУРФДім був відображений у доповіді секретаря Центрального Виконавчого Комітету Матвія Шатувльського, у співдоповідях, у дискусії делегатів Десятого крайового з'їзду, який відбувався в днях 4—6 лютого 1929 року.

Вперше на крайовому з'їзді ТУРФДім була окрема доповідь про культуру і мистецтво. Зробив її редактор журналу “Робітниця” Мирослав Ірчан, який багато доклав зусиль за останніх п'ять років для розвитку і зміцнення театрального мистецтва у відділах ТУРФДім.

Його доповідь — синтезована історія художньої самодіяльності українських поселенців у Канаді від самих її початків аж до 1929 року. Він говорив, що театральне й музичне мистецтво народилось у багатьох випадках серед українських робітників і фермерів скоріше, ніж їхня організація. Театральні вистави й концерти влаштовувались уже давно у Канаді. І хоч вони були примітивні, то все одно їх любили глядачі і слухачі, бо в них було щось, що притягало їх увагу.

Доповідач відзначував, що навіть примітивні постановки

і концерти були одними з перших важливих чинників, що гуртували робітництво до організації. Так представлення і концерти відіграли важливу роль у пробудженні українських трударів у Канаді.

Правда, велика частина людей тоді вважали театральні вистави й концерти просто розривкою, своєрідною забавкою. Але свідоміші робітники й фермери розуміли велике значення і організуючу силу сцени і тому наполегливо працювали для того, щоб при допомозі театральних вистав і концертів гуртувати людей до організації і відповідно їх виховувати в класовому дусі.

Мирослав Ірчан провів таку періодизацію художньої самодіяльності українських поселенців:

Перший період — це привезення традицій з “старого краю”. Представлення й концерти були в більшості розривкою і забавкою. Ставили на сцені п’єси ті, які попадали під руку, які “легше було вивчити і поставити”, не потрібно було багато аматорів.

Другий період — це вже більш планований підхід до мистецької праці, кращого розуміння значення мистецтва, як виховника і організатора трудящих. У тому періоді мистецька праця з кожним роком все більше і краще розвивалася, викристалізовувалася, викликала велике зацікавлення як серед глядачів, так і серед виконавців. То були часи розбудови Товариства Український робітничо-фермерський дім. Одну з важливих ролей в тому будівництві відіграла і мистецька праця.

Третій період — це широкий розвиток мистецької праці серед українських робітників і фермерів.

Мирослав Ірчан звернув увагу делегатів на те, що згідно з звітами при ТУРФДім було тоді 56 драматично-співочих гуртків (в них 1622 члени), мандолінових і інших оркестрів 76 (в них 1073 члени). За 1928 рік драмгуртки відіграли 834 представлень і влаштували 558 концертів. Все це, підкреслював доповідач, великий успіх, коли взяти всі ці цифри разом. Все-таки, останнім часом був помітний занепад мистецької праці, не кількісно, але якісно. У багатьох випадках драматичні гуртки ганялися, щоб “якнайбільше” відіграти представлень і улаштувати концертів. Звичайно, якщо драматичний гурток влаштує щосуботи виставу, то аматори не можуть її належно підготувати, не встигають вивчити свої

ролі, грають абияк. Теперішня публіка вже не та, яка була колись, вона вимагає добре поставлених вистав, тому щораз менше приходиться на погано підготовлені представлення.

У деяких місцевостях театральні вистави вважали лише, як чинник здобуття грошей на покриття податку, асекурації, коштів опалення і догляду Українського робітничого дому, не звертали уваги на їх виховавче і мобілізуюче значення.

Доповідач продовжував: “Недбало виведене представлення, не опрацьоване як слід, рішуче не має того впливу на глядачів та слухачів, що повинно мати. Вистогнане, повторене за сфлером представлення, не тільки не має в собі нічого мистецького, але знеохочує теж глядачів до дальших вистав”.

Справа з концертами була поставлена дещо краще, бо в них брали участь діти і молодь. Але часті концерти також не давали можливості вивчити нові твори і вдосконалювати техніку гри на інструментах. Погана підготовка програми помічається слухачами і це відбивається на їх учащання на підприємства.

Хоч тоді не було ще багато хорів при ТУРФДім, але й ті, які існували при більших відділах, підупадали, бо хористи знеохочувались частими виставами, або були зайняті іншими організаційними обов'язками і не приходили на проби.

Зробивши критичний огляд діяльності мистецьких колективів ТУРФДім, Мирослав Ірчан закликав драматичні гуртки підбирати відповідний репертуар, солідніше підготовляти вистави, рідкіше, але краще їх ставити. Концерти також необхідно старанно і планово підготовляти, як можна з кращим підбором програми, не надто довгої.

Мирослав Ірчан продовжував свою доповідь: “Досі я більше говорив про негативний бік нашої мистецької праці, про наші недостачі. Одначе ми не можемо не згадати і про наші досягнення. А вони є — і то значні. З української імміграції на американській землі мистецька справа стоїть без сумніву найкраще в Канаді, в організації ТУРФДім. Наші драмгуртки рішуче стоять вище хоч би своїм репертуаром від драмгуртків навіть у Сполучених Штатах. Наш репертуар прочищено. Беруться у нас за тяжкі постановки. Дбають про ідеологічні витримані п'єси. Те саме із концертами. З другого боку, маємо ми вже поважне число дуже здібних аматорів і аматорок”.

До Десятого крайового з'їзду ТУРФДім заряди відділів приготували річні звіти своєї діяльності.

Наприклад, з Торонто повідомляли, що драматичний гурток відіграв 32 представлення, два мандолінові оркестри і хор влаштували 33 концерти. На концерти пересічно вчащало по 600 осіб.

Драматичний гурток у Вінніпегу налічував 150 членів. Влаштував 26 вистав. Відбулося 30 концертів. При відділі було три мандолінові оркестри — перший начисляв 16 членів, другий 23, третій 41. Поза оркестрами ще 13 дітей навчалися гри на мандолінах. Симфонічний оркестр налічував 20 осіб.

У Саскатуні драматичний гурток начисляв 45 членів і поставив 27 представлень. Два мандолінові оркестри, які начисляли 24 члени, разом з хором влаштували 18 концертів.

Драматично-співочий гурток в Едмонтоні начисляв 40 членів, два дитячі мандолінові оркестри разом мали 35 членів. Відіграно 35 представлень і влаштовано 29 концертів.

За рік драматичний гурток, що начисляв 49 членів, влаштував у Венкувері 9 вистав, а мандоліновий оркестр — 7 концертів.

Драматично-співочий гурток у Монтреалі начисляв 30 членів і улаштував 10 представлень і 22 концерти. Три мандолінові оркестри начисляли 68 членів, смичковий оркестр — 15 членів.

Наведені приклади лише з більших місцевостей — провінціальних центрів.

Треба підкреслити, що на Десятому крайовому з'їзді ТУРФДім була прийнята резолюція про висилку Дівочого мандолінового оркестру з Вінніпегу на Радянську Україну. В резолюції говорилось: "Тому що вінніпегський Дівочий мандоліновий оркестр ТУРФДім у своїй надзвичайно успішній об'їзді по Західній і Східній Канаді здобув собі і цілій нашій організації славу серед української працюючої імміграції, як і серед канадського загалу, за наші культурно-мистецькі досягнення, Десятий з'їзд доручає ЦВК порозумітися в біжучому році з Комісаріатом освіти, з культурно-мистецькими інституціями на Радянській Україні в справі можливостей висилки ДМО на концертну об'їзду по Радянській Україні, щоб там, перед масами робітників та селян, продемонструвати ці досягнення нашої культурно-освітньої організації, а тим самим закріпити тісні зв'язки з Рад. Україною".

У 1924—1929-х роках досить широко висвітлювалась художня самодіяльність відділів ТУРФДім на сторінках “Українських робітничих вістей”, “Фармерського життя”, “Робітничі”.

У Монреалі за 1924—1925 театральний сезон було влаштовано 25 представлень. У статті “На закінчення сезону”, яка була опублікована в “УРВ” 11 червня 1925 року, подані всі назви п’єс, які були поставлені драматичним гуртком. Автор статті далі писав: “Вищі назви говорять, скільки треба було докласти праці, щоб ці штуки виставити. Були деякі перепони, але аматори усували їх з дороги і працювали солідарно”.

У тому ж періоді мистецький колектив при Українському робітничому домі у Вінніпегу здійснив кілька великих постановок, серед них п’єсу “Майська ніч” (за повістю М. Гоголя) і “Гайдамаки” (інсценізація Леся Курбаса поеми Тараса Шевченка).

Бі-бі (Мирослав Ірчан) на постановку “Майська ніч” написав рецензію, яку опублікував в “Українських робітничих вістях” 7 січня 1922 року. Він писав, що ця п’єса була поставлена вперше на американському континенті. Він відзначував, що це в дійсності не п’єса, а просто музика, вона збудована на красі природи. “Серед тихої української ночі сходить на землю Казка і вводить нас в дійсні та фантастичні таємниці українського села на квітучій Полтавщині”, — писав рецензент.

Далі він говорив: “Драматичний гурток доложив чимало старань до того аби відтворити на сцені цю красу, але й старання його не пішли марне. З декоративного боку п’єса вишла дуже добре. Цілий час ми бачили на сцені красу української ночі з блідолицим місяцем, з сріблястим сяйвом, а навіть розкішним тьохканням солов’їв. І серед всього цього співи сільської молоді, що ніби перекликуються з солов’ями”.

Рецензент відзначив хорошу гру аматорів Федора Гордієнка, Степана Василюки, Михайла Кашака, Марії Навізівської, Зоні Капусняк, Степана Хвалібоги, Андрія Хоркавого, Осипа Демкова. Дав велике признання за працю режисерові постановки Матвієві Шатувльському.

Виставу мистецький колектив поставив декілька разів в Українському робітничому домі.

Другою великою постановкою в тому часі була інсценізація “Гайдамаків” 20 листопада 1926 року. В “Українських робітничих вістях” 23 листопада була опублікована рецензія на виставку. В ній говорилось: “Поєма “Гайдамаки” пристусована до сцени Лесем Курбасом, пройшла в суботу 20 листопада з великим успіхом у Вінніпегу. Великий зал Українського робітничого дому був переповнений по береги. Багато прибуло людей навіть з подальших околиць — з Брендона, Комарна, Селкирк, Риверса, Гонора і інших”.

Автор рецензії писав, що “Гайдамаки” були поставлені вперше на американській землі, що їй дотепер ставили лише державні театри на Радянській Україні. П’єса тяжка до постановки, однак на сцені вінніпегського Українського робітничого дому пройшла несподівано успішно. Він завважував: “Навіть люди, що розуміються добре на театральному мистецтві, заявляли опісля, що вони забували, що бачать перед собою робітників-аматорів”.

Треба було дивуватися, що аматори за короткий час опанували п’єсу і дали таку виставу, що викликала велике захоплення публіки. Постановка поеми “Гайдамаки” була таким великим видатним явищем в історії художньої самодіяльності прогресивних українців Канади, що заслуговує, щоб навести довші уривки з цієї рецензії.

Автор рецензії продовжував: “Побачити “Гайдамаки” на американській землі, це, без сумніву, велика рідкість. До того слід додати, що вінніпегський Драмспівгурток при відділі ТУРФДім ставив “Гайдамаки” по зразку театру “Березіль” на Радянській Україні, по вказівках тих товаришів, що бачили цю п’єсу на київській сцені. Тому й не дивниця, що суботнішня вистава зробила на численну робітничу публіку таке велике враження.

Вражала не тільки гарна гра аматорів, не тільки світляні ефекти, нові костюми і декорації, але й моментальне змінування сценічної обстановки та доповнювання змісту музикою. Була це наскрізь нова постановка, далека від тих, які ми привикли бачити”.

Приблизно 400 людей вернулося додому з браку місця в залі. Через тиждень вистава була повторена. І на другу постановку була опублікована рецензія в газеті 4 грудня 1926 року. Автором рецензії був Гр. Лелик (М. Ірчан). Він писав: “Для тих, що не бачили на сцені “Гайдамаків”, дуже тяжко

увявити собі красу і силу цієї наскрізь оригінальної п'єси, що цілком різниться від усіх сценічних постановок, які ми привикли бачити чи то на вінніпегській робітничій сцені, чи де-буть на провінції. Хорові декламації, німа гра цілих гуртків (пантоміма), часті зміни світла і декорації, а в кінці доповнювання гри аматорів на сцені спеціально дібраною музикою — все те, включно з поділом сцени на дві частини — велика новина для всіх нас.

Ми не помилимося, коли скажемо, що дуже сумнівно, чи хтобуть на американській землі візьметься до постановки “Гайдамаків”, хоч ми думаємо про належну постановку, а не партачення. І нас ані трохи не здивувало, що ті товариші, які працювали у Вінніпегу над “Гайдамаками”, після вистави сказали: “Надто багато здоров'я коштує ця постановка”.

Писати рецензію на “Гайдамаки” не легка річ. Така маса вражіннь, що не знаєш про що саме писати. Загально можна сказати, що ця постановка майже не мала слідів аматорства, що так любить кидатися нам увічі. І без сумніву постановкою “Гайдамаків” на канадсько-українській робітничій сцені ми зробили ще один крок вперед. І то не малий крок. Хай що після цієї п'єси ми примушені повертатися до старого способу сценічної гри, але ж постановка “Гайдамаків” в нових формах залишається документом раз назавжди. Хоч цією п'єсою ми проломили старий репертуар і дали змогу тисячній робітничій публіці бодай приблизно познайомитись з новими досягненнями українського революційного театру. В театральному житті української працюючої імміграції Канади постановка “Гайдамаків” це перший сміливий крок до нових досягнень пролетарської культури. По нашій думці “Гайдамаки” слід в недалекому часі ще раз повторити. Не багато в нас п'єс, що залишають по собі таку силу вражень, як “Гайдамаки”.

Через рік — 15 листопада 1927 року — Мистецький колектив при Українському робітничому домі здійснив постановку п'єси “Батальйон мертвих” Якова Мамонтова. Газета “Українські робітничі вісті” писала, що перед розпочаттям вистави Мирослав Ірчан коротко і ясно для всіх розповів зміст п'єси.

В “Українських робітничих вістях” 20 травня була вміщена кореспонденція, в якій багато місця було відведено мистецькому колективу ТУРФДім у Торонто. Дописувач П. П. пи-

сав, що мистецький колектив, який складався з драмгуртка, хору, мандолінових оркестрів і танцювального гуртка, жваво розгортав свою діяльність.

Під час провінціального з'їзду ТУРФДім 17 квітня 1926 року драматичний гурток поставив п'єсу "97" Миколи Куліша у Стендарт театрі з добрим успіхом. Другого дня відбувся прекрасний концерт. Він виявив поступ усіх мистецьких сил в околиці. Дописувач відзначував, що щораз краще грають оркестри, краще співав хор, прекрасно пописувались танцюристи. Справжнім святом був концерт 6 травня, на якому виступала з піснями Ліза Попович. "Публіки, — писав П. П., — прибуло стільки на цей концерт, як ще ніколи цього не було на жодному українському концерті в нашому місті. Було чимало англійців, що цікавляться українським співом і музикою".

"Урочисте закінчення театрального сезону" — під таким заголовком вмістив кореспонденцію Іван Унгурян в "Українських робітничих вістях" 23 червня 1928 року.

У кореспонденції повідомлялось: "Коли говорити про працю нашого відділу (ТУРФДім) на мистецькому полі, то сміло можна сказати, що Торонто зробилось мистецьким центром для українського робітництва на Сході... Від утворення УРД в Торонто відбувалися в нім концерти кожнісінької неділі. Часом більшу частину програми виконував хор, а іншим разом програму заповняв мандоліновий оркестр. Були концерти, які склалися з сольних і дуетних партій та танців. Були концерти, в яких брали участь всі сили мистецького колективу.

Треба сказати, що за минулих кілька місяців зроблено стільки, як за всі попередні роки разом взяті. Відіграно 24 представлення і 20 концертів.

Серед вистав відіграно поважні п'єси "Гайдамаки", "Батальйон мертвих" і інші. Цими виставами ми здобули собі велику симпатію і популярність між українським робітництвом. Про нашу культурно-освітню працю також довідались люди інших національностей. Мандоліновий оркестр дав один концерт по радію, що дуже спопуляризувало нашу організацію. Різні газети подали гарні рецензії про наш радіоконцерт. Чимало запрошень дістали, щоб наш оркестр ще колись загравав в радію".

Треба заважити, що мистецька діяльність у Торонто

швидко розвивалась у театральному сезоні 1927—1928 року, бо вона вже проходила у новозбудованому Українському робітничому домі. До того вона проходила у винаймлених невідгідних приміщеннях.

Гарно проходила художня самодіяльність у Саскатуні у тому часі. “Українські робітничі вісті” 18 квітня 1929 року вмістили допис з Саскатуну “Працюємо повною силою”. В допису говорилось, що мистецький колектив, який складався з 80 членів, проводив хорошу роботу. Старанням того колективу щонеділі відбувалися концерти, на які приходило стільки людей, що не можна було всіх вмістити в залі. Драмгурок відіграв кілька п’єс. Всі представлення були добре підібрані до робітничої сцени і “відіграні досить добре”.

Прходила мистецька праця і в інших менших місцевостях — в робітничих містечках і фермерських околицях.

МІЖ 1929—1935 РОКАМИ

В історії художньої самодіяльності українських прогресивних організацій період між 1929—1935 роками був дуже важливий, бо то були часи великої економічної кризи, яка сильно відбилась на канадських трудящих, особливо на емігрантах, які прибули до Канади після першої світової війни і не мали постійної праці, робили сезоново на “екстра генках”, або в лісах. Багато з них, не маючи постійної роботи, скитались з місцевості до місцевості, сподіваючись знайти там для себе працю. То були в переважній більшості самотні люди.

Така міграція самотніх українських безробітних відбивалась і на діяльності драматичних гуртків і хорів, бо їхній склад, особливо в невеликих містах, часто мінявся, що порушувало їх нормальну роботу. Правда, в таких великих містах, як Вінніпег, Торонто, Едмонтон, Венкювер, знаходились мистецькі колективи з міцним постійним складом. Але навіть і у великих містах зменшилось число театральних вистав. Головною причиною було те, що в Українських робітничих домах були встановлені кіноустановки, які висвітлювали фільми. Треба підкреслити, що то був час, коли на екранах появились озвучені фільми, які тоді користувались великою популярністю у людей. В 1929—1935-х роках дуже часто в Українських робітничих домах у Вінніпегу і Торонто висвітлювались різні голлівудські фільми. Тоді ж одержано з Радянської України декілька фільмів: “Тарас Шевченко”, “Тарас Трясило”, “Микола Джеря”, “Сміх крізь сльози”. Хоч вони були німі, то все-таки притягали багато глядачів, бо ж це були перші кіноластівки з Радянської України.

Якщо драматичні гуртки тоді дещо обмежили свою діяльність, то струнні оркестри і хори не сповільняли темпів своєї роботи, вони й далі регулярно влаштовували щонеділі концерти в Українських робітничих домах, як також влаштовували поїздки по провінціях.

В “Українських робітничих вістях” 8 червня 1929 року була вміщена стаття “Дівочий мандоліновий оркестр закінчив свій сезон”. В статті говорилось, що в Українському робітни-

чому домі відбувалось багато прекрасних концертів, програми яких виконували хор, три мандолінові оркестри і духовий оркестр відділу Робітничого Запomoгoвoгo Тoвaриcтвa. Автор статті писав, що Дівочий мандоліновий оркестр був найстаршим в Канаді, відомий у країні із своїх успішних поїздок у 1926 і 1927 роках. Останніми роками оркестр працював на місці, влаштовуючи концерти у Вінніпегу, Трансконі, Іст Килдонан й Іст Селкирк. За сезон (1928—1929) він влаштував 12 самостійних концертів, з них 5 в театрах для загальної публіки. Крім того, оркестр брав участь в мішаних концертах, тобто в таких, в яких виступали і інші оркестри, хор і танцювальна група.

Далі буквально говорилось: “За останні пару років праці на місці під проводом т. Н. Гоцуляка, доброго диригента й прекрасного скрипача, ДМО виріс на цілу голову. Завдяки вмінню й доброму ознайомленню свого диригента з класичною музикою, ДМО збагатив свій репертуар і прекрасно виконував деякі досить трудні, головню для мандолін, класичні твори”.

Дівочий мандоліновий оркестр включив у свій репертуар уривки музики з опер “Аїда”, “Лучія ді Ламмермур”, “Іль Траваторе”, “Пікова дама”, “Легка кавалерія”, менует з “Місячної сонати” Бетховена, “Пісню Індії” Римського-Корсакова, “Угорський танець” Брамса, музику Рубінштейна, Моцарта, Гріга, Мендельсона, Падеревського, Россіні, Оффенбаха і інших. Оркестр також добре виконував цикл негритянських пісень.

На жаль, Дівочий мандоліновий оркестр мав обмежену кількість української народної музики, яка ще не була пристосована до мандолінового (неаполітанського) складу. Тоді ще мало доходило такої музики з Радянської України. Пізніше стан з українською народною музикою значно покращав і вона зайняла велике місце в репертуарах мандолінових оркестрів у Канаді.

Автор статті підкреслював заслуги диригента, який багато зробив, щоб вирвати ДМО з примітивізму, аматорства, поліпшити його технічне виконання. Оркестр багато завдячував піаністці Марії Баранюк, яка працювала з ним, коли він влаштовував гастролі по Східній Канаді в 1927 році. Вона багато років акомпанувала йому в Українському робітничому домі у Вінніпегу. Також виступала з сольними творами.

Швидко ріс, розвивався і міцнів молодший Дівочий ман-

доліновий оркестр (друга група) під керівництвом Владислава Патека. В липні 1929 року той оркестр відбув поїздку по фермерських околицях Північної Манітоби. Він влаштував концерти в 10 місцевостях. Всюди, де приїздив оркестр, фермери вітали оркестрантів, вгощували їх. То була літня пора і фермери приходили на концерти о 10-ій годині вечора. Концерти закінчувались о 2-ій годині попівночі.

В допису про концерт в Морвіна повідомлялось: “Нас прямо здивувало те, що товариші і товаришки, які так тяжко працюють від ранку до ночі, сиділи до такої пізньої пори і не хотіли розходитися. Вони говорили, що слухали б концерт до самого ранку, бо це перший раз у житті мали нагоду щось подібного почути”.

Мандоліністам часто доводилось таки в залах Українських фермерських домів заночувати. Фермерки привозили з дому подушки і накривала. Фермери приготувляли ліжка з сіна. Також привозили дівчатам сніданок і лонч.

У 1930 році Дівочий мандоліновий оркестр влаштував поїздку в іншій частині Манітоби і в деяких місцевостях Саскечевану. На концертах виступали з солоспівами Анна Мицак, з соло на скрипці Анна Поморянська, танцюристки Галя Харчина і Параня Угрин, діти-танцюристи Сесілія Кусяк і Михайлик Федірчук. Незважаючи, що в країні було масове безробіття, на концерти приходило багато людей.

У тих же роках здійснював концертну поїздку по Алберті Едмонтонський мандоліновий оркестр. В 1929 році така поїздка відбулась під керівництвом Дем'яна Вихрестова. В 1930 році той же оркестр влаштував концерти у 23-х місцевостях провінції.

Проходила жива діяльність драматичних гуртків, оркестрів і хорів в інших місцевостях. У Форт Вільям драмгурток дав в сезоні (1928—1929) п'ятнадцять вистав. Він був мандрівним, бо свої представлення влаштовував, крім Форт Вільям, також у Вест Форт Вільям і Порт Артур. Драмгурток налічував 50 членів. Мандолінові оркестри мали 37 членів і дали 13 концертів.

Тоді ще були дуже популярними на сцені Українських робітничих домів п'єси Мирослава Ірчана, особливо “Дванадцять”, “Підземна Галичина”, “Родина щіткарів”. П'єсу “Дванадцять” традиційно ставили у багатьох місцевостях у листо-

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР В КАНАДІ. ФОТО ЗНЯТЕ У ФЕРНІ, БРИТАНСЬКА КОЛУМБІЯ, 1914 РОКУ.

ІМПРОВІЗОВАНИЙ ОРКЕСТР УКРАЇНСЬКИХ РОБІТНИКІВ НА ЗАЛІЗНІЙ ДОРОЗІ (КЕНЕЙДІАН ПАСИФІК РЕЙЛРОВД). 1912 РІК.

ПРОСВІТНО-ДРАМАТИЧНЕ ТОВАРИСТВО ІМ. МАРІЇ ЗАНЬКОВЕЦЬКОЇ У ВІННІПЕГУ
— ОРГАНІЗОВАНЕ 1911 РОКУ.

ПРОСВІТНО-ДРАМАТИЧНЕ ТОВАРИСТВО ІМ. МАРІЇ ЗАНКОВЕЦЬКОЇ 1914

УКРАЇНСЬКЕ МУЗИЧНЕ ТОВАРИСТВО "БОЯН" В МОНТРЕАЛІ, ОРГАНІЗОВАНЕ 7 ЖОВТНЯ, 1914 РОКУ У МОНТРЕАЛІ.

ДРАМАТИЧНИЙ ГУРТОК ТОВАРИСТВА "САМООБРАЗОВАННЯ" В ЕДМОНТОНІ. 1916 РІК.

**ДРАМАТИЧНИЙ ГУРТОК У ЛАНЮК, АЛБЕРТА, ПІСЛЯ ВИСТАВИ
"УКРАДЕНЕ ЩАСТЯ". 1917 РІК.**

**ДРАМАТИЧНИЙ ГУРТОК ПРИ ВІДДІЛІ УКРАЇНСЬКОЇ СОЦІАЛ-ДЕМОКРАТИЧНОЇ
ПАРТІЇ У ВІННІПЕГУ. 1918 РІК.**

УКРАЇНСЬКЕ МУЗИЧНЕ ТОВАРИСТВО ІМ. М. ЛИСЕНКА В ТОРОНТО. 1918 РІК.

ДРАМАТИЧНИЙ ГУРТОК У КАРДІФ, АЛБЕРТА, ПІСЛЯ ВИСТАВИ "НЕВОЛЬНИК". 1918 РІК.

**ДРАМАТИЧНИЙ ГУРТОК "УКРАЇНА" В РІДЖАЙНІ ПІСЛЯ ВИСТАВИ
"УБІЙНИКИ". 1918 РІК.**

**ДРАМАТИЧНИЙ ГУРТОК У ВЕЛЛАНДІ. СЦЕНА З ВИСТАВИ
"УКРАДЕНЕ ЩАСТЯ". 1918 РІК.**

ДРАМАТИЧНИЙ ГУРТОК ПРИ ВІДДІЛІ УКРАЇНСЬКОЇ СОЦІАЛ-ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПАРТІЇ У СУ СЕЙНТ МЕРІ. 1918 РІК.

ІНСТРУМЕНТАЛЬНИЙ АНСАМБЛЬ "КОЛОКОЛ" ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ДЕМ'ЯНА ВИХРИСТОВА. ВІННІПЕГ 1919 РІК.

**МУЗИЧНЕ ТОВАРИСТВО ВИХІДЦІВ З СЕЛА ВАСИЛЬКІВЦІ НА ТЕРНОПІЛЬЩИНІ ПІД
КЕРІВНИЦТВОМ ГРИГОРІЯ ШЕВЧУКА. ВІННІПЕГ. 1919 РІК.**

УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИЧИЙ ТЕАТР У ВІННІПЕГУ. 1919 РІК.

АМАТОРКИ ДРАМАТИЧНОГО ГУРТКА СТОВАРИШЕННЯ УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИЧИЙ ДІМ В ЕДМОНТОНІ. 1919 РІК.

**УКРАЇНСЬКЕ МУЗИЧНЕ ТОВАРИСТВО "ЗЛУКА" У ВЕСТ
ТОРОНТО. 1919 РІК.**

ДРАМАТИЧНИЙ ГУРТОК У МОНТРЕАЛІ. 1920 РІК.

**Михайло Шевців у ролі
Тумри з п'єси "Хата за
селом". 1919 рік.**

**Ліза Попович, солістка,
1918 рік.**

**Семен Беркета з Монт-
реалу в ролі. 1919 рік.**

ДУХОВИЙ ОРКЕСТР УСДП У ВЕНКУВЕРІ 1916 РОКУ.

СТРУННИЙ ОРКЕСТР ТОВАРИСТВА ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА В ГЕМИЛТОНІ 1920 РОКУ.

Сцена з п'єси "Родина Шіткарів" Мирослава Ірчана, поставленої драмгуртком ТУРФДім у Вінніпегу. 1920-ті роки.

Популярні юні танцюристи ТУРФДім у Вінніпегу Михась Федірчук і Сесілія Кусяк під час концерту. 1920-ті роки.

ДРАМАТИЧНИЙ ГУРТОК У ТИММІНС. 1920-ТІ РОКИ.

ДРАМАТИЧНИЙ ГУРТОК У ВЕЛЛАНД. 1920-ТІ РОКИ.

**АМАТОРИ ДРАМГУРТКА У ВІННІПЕГУ ПІСЛЯ ВИСТАВИ
"ЦИГАНКА АЗА". 1923 РІК.**

**РОБІТНИЧА ТРУПА "МЕЛОДІЯ" В ЕДМОНТОНІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
ДЕМ'ЯНА ВИХРИСТОВА. 1924 РІК.**

ПЕРШИЙ ДИТЯЧИЙ МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР У ТОРОНТО ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ЯКОВА МАНЧУРАКА, 1923 РІК.

ДРАМАТИЧНИЙ ГУРТОК У МОНТРЕАЛІ, 1920-ТІ РОКИ.

**МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР У РІДЖАЙНІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
ВАСИЛЯ ЧУПРИНИ. 1923 РІК.**

**МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР У ТИММІНС ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
ІВАНА ФІВЧУКА 1928 РІК.**

МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР В ТОРОНТО, 1924 РІК.

**СТРУННИЙ ОРКЕСТР У ВЕНКУВЕРІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ РОМАНА
НАЗАРКЕВИЧА, 1925 РІК.**

Група режисерів драмгуртка ТУРФДім у Вінніпегу в 1920-х роках. Сидять зліва направо: Степан Васи́лина і Анна Мойсюкова. Стоять зліва направо: Йосип Демків, Федір Гордієнко, Мирослав Ірчан, Андрій Хоркавий, Михайло Кашак (суфлер), Матвій Шатульський.

АМАТОРИ ДРАМАТИЧНОГО ГУРТКА У ВІННІПЕГУ ПІСЛЯ ВИСТАВИ "ГАЙДАМАКИ". 1920-ТІ РОКИ.

**АННА МОЙСЮКОВА — ТАЛАНОВИТА
АМАТОРКА І РЕЖИСЕР.**

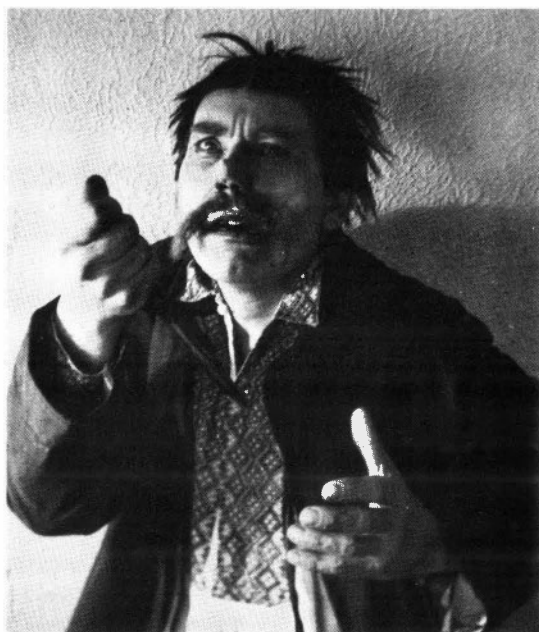
**МИХАЙЛО ШЕВЦІВ В РОЛІ СЕКЛІ В П'ЄСІ
"ЗА ДВОМА ЗАЯЦЬМИ".**

ДРАМГУРТОК В ТОРОНТО. 1925 РІК.

**СЦЕНА З П'ЄСИ "ЗЛИВА" ("СЕЙДІ ТОМПСОН") У ПОСТАНОВЦІ
ДРАМГУРТКА У ВІННІПЕГУ. 1929 РІК.**

**Андрій Хоркавий у ролі
Хоми з п'єси "Ой не ходи,
Грицю". 1924 рік.**

**МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР В НЬЮ КИЇВ, АЛБЕРТА, ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
СТЕПАНА КИТЦА. 1925 РІК.**

**ДІВОЧИЙ МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР З ВІННІПЕГУ ПІСЛЯ КОНЦЕРТУ
В КОЛМЕН, АЛБЕРТА, В 1926 РОЦІ.**

ХОР У КРОВЛЕНД ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ГРИГОРІЯ СМУКА, 1926 РІК.

МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР У ЛАНЮК, АЛБЕРТА, ПІД КЕРІВНИЦТВОМ МИКОЛИ НИКИФОРУКА, 1926 РІК.

**МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР У РІДЖАЙНІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
МИКИТИ КРЕЧМАРОВСЬКОГО. 1925 РІК.**

**МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР У РІДЖАЙНІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
ВАСИЛЯ ГОЛОВАЧА. 1927 РІК.**

**ГОСТЮВАННЯ ДІВОЧОГО МАНДОЛІНОВОГО ОРКЕСТРУ З ВІННІПЕГУ
У КЕЛГАРАХ У СЕРПНІ 1926 РОКУ.**

Група танцюристок Дівочого мандолінового оркестру у Вінніпегу, 1926 рік.

**МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР В ДРОМГЕЛЛЕР ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
ВАСИЛЯ НИКИФОРУКА. 1926 РІК.**

**МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР У ВЕГРЕВИЛЛ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
МИКОЛИ ДАВИДЮКА. 1927 РІК.**

МІШАНИЙ ХОР У ТОРОНТО ПІД КЕРІВНИЦТВОМ МИКОЛИ ДІДУХА. 1927 РІК.

МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР В ОТТАВІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ СЕМЕНА КАЛІНЮКА. 1927 РІК.

**Со́ня Янішевська в п'єсі
"Казка старого млина".
1926 рік.**

**Йосип Демків у п'єсі
"Казка старого млина".
1926 рік.**

**Федір Гордієнко у п'єсі
"Родина щіткаря".
1928 рік.**

МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР У ТОРОЛД. 1927 РІК.

**ТАНЦЮВАЛЬНИЙ ГУРТОК В ПОРТ АРТУР ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
ФЕДОРА МАТІЙЧУКА. 1927 РІК.**

ДУХОВИЙ ОРКЕСТР В ЛЕТЬРИДЖ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ МИКИТИ КРЕЧМАРОВСЬКОГО. 1927 РІК.

Со́ня Янише́вська, заслужена активістка драмгуртка ТУРФДім у Вінніпегу 1920—30 роки.

Йосип Демків, активіст драмгуртка ТУРФДім — ТОУК у Вінніпегу. 1920-30-ті роки.

ДРАМАТИЧНИЙ ГУРТОК У ТОРОНТО. 1928 РІК.

ХОР У ВЕНКУВЕРІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ РОМАНА НАЗАРКЕВИЧА. 1927 РІК.

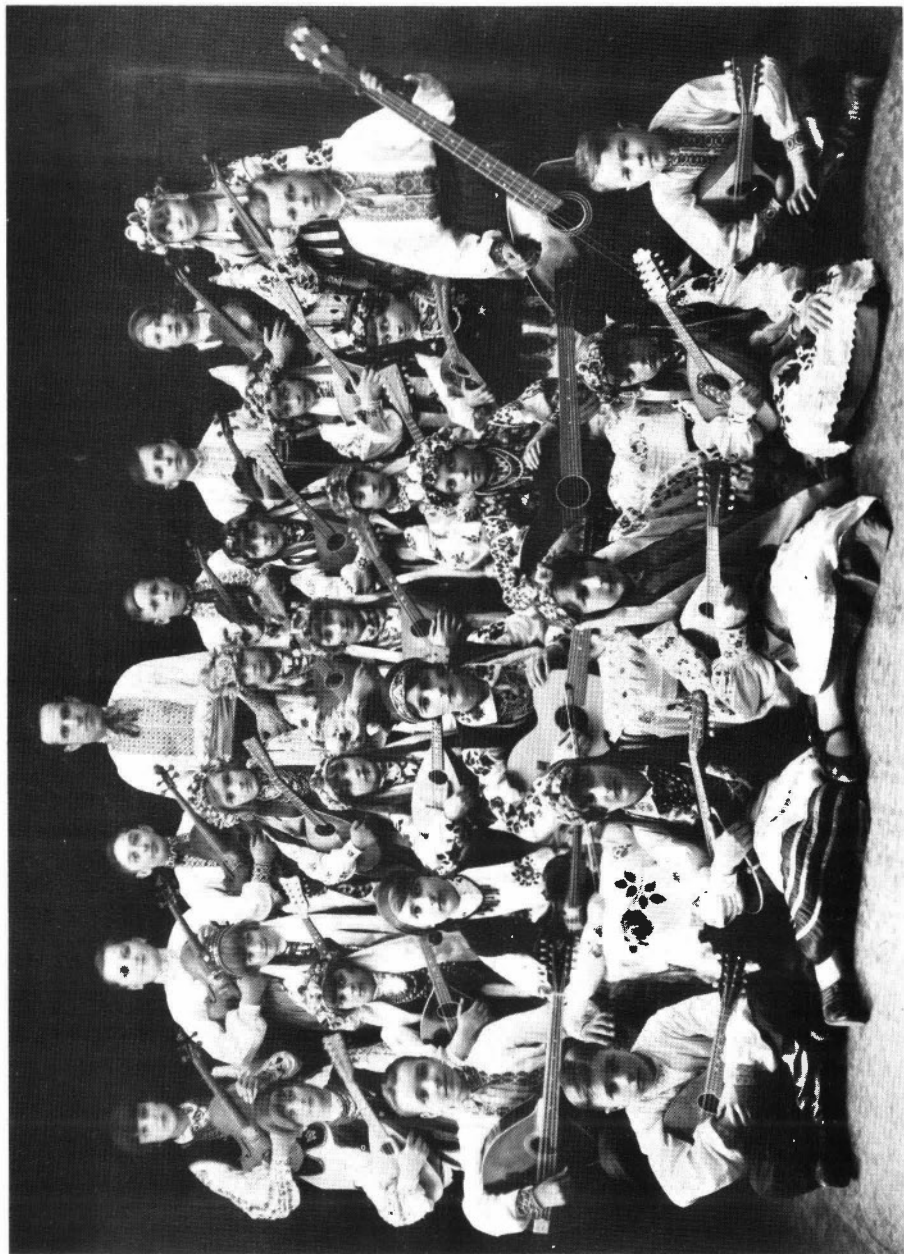
МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР У ЛЕЙК БЕЛВ'Ю, АЛБЕРТА, ПІД КЕРІВНИЦТВОМ МИКОЛИ БУКА. 1928 РІК.

**МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР З САСКАТУНА ПІД ЧАС ПОДОРОЖІ
З КОНЦЕРТАМИ ПО ПРОВІНЦІЇ САСКЕЧЕВАН. 1929 РІК.**

**МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР З ЕДМОНТОНУ ПІД ЧАС ПОЇЗДКИ
В МИРНАМ 29 ЧЕРВНЯ 1929 РОКУ.**

МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР У ВЕСТ ТОРОНТО ПІД КЕРІВНИЦТВОМ КРИСТОФОРА ДАФЕВА. 1920-ТІ РОКИ.

МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР ТУРФДІМ В МОНТРЕАЛІ. 1929 РІК.

ХОР І МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР ТУРФДІМ В МОНТРЕАЛІ.

**ГУРТОК ТАНЦЮРИСТІВ У ВЕСТ ТОРОНТО ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
ПАВЛА ФЕДОРКОВА. 1920-ТІ РОКИ.**

СТРУННИЙ ОРКЕСТР У ТИММІНС ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ГРИГОРІЯ ТКАЧУКА. 1928 РІК.

**СТРУННИЙ ОРКЕСТР У РІДЖАЙНІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
ГРИГОРІЯ ТКАЧУКА. 1929 РІК.**

**АМАТОРИ ДРАМГУРТКА У САСКАТУНІ ПІСЛЯ ВИСТАВИ П'ЄСИ
"ГАЙДАМАКИ" В 1928 РОЦІ.**

**СЦЕНА З ПОСТАНОВКИ "КАЗКА СТАРОГО МЛИНА",
ЗДІЙСНЕНОЇ ДРАМГУРТКОМ ТУРФДІМ У ВІННІПЕГУ. 1920-ТІ РОКИ.**

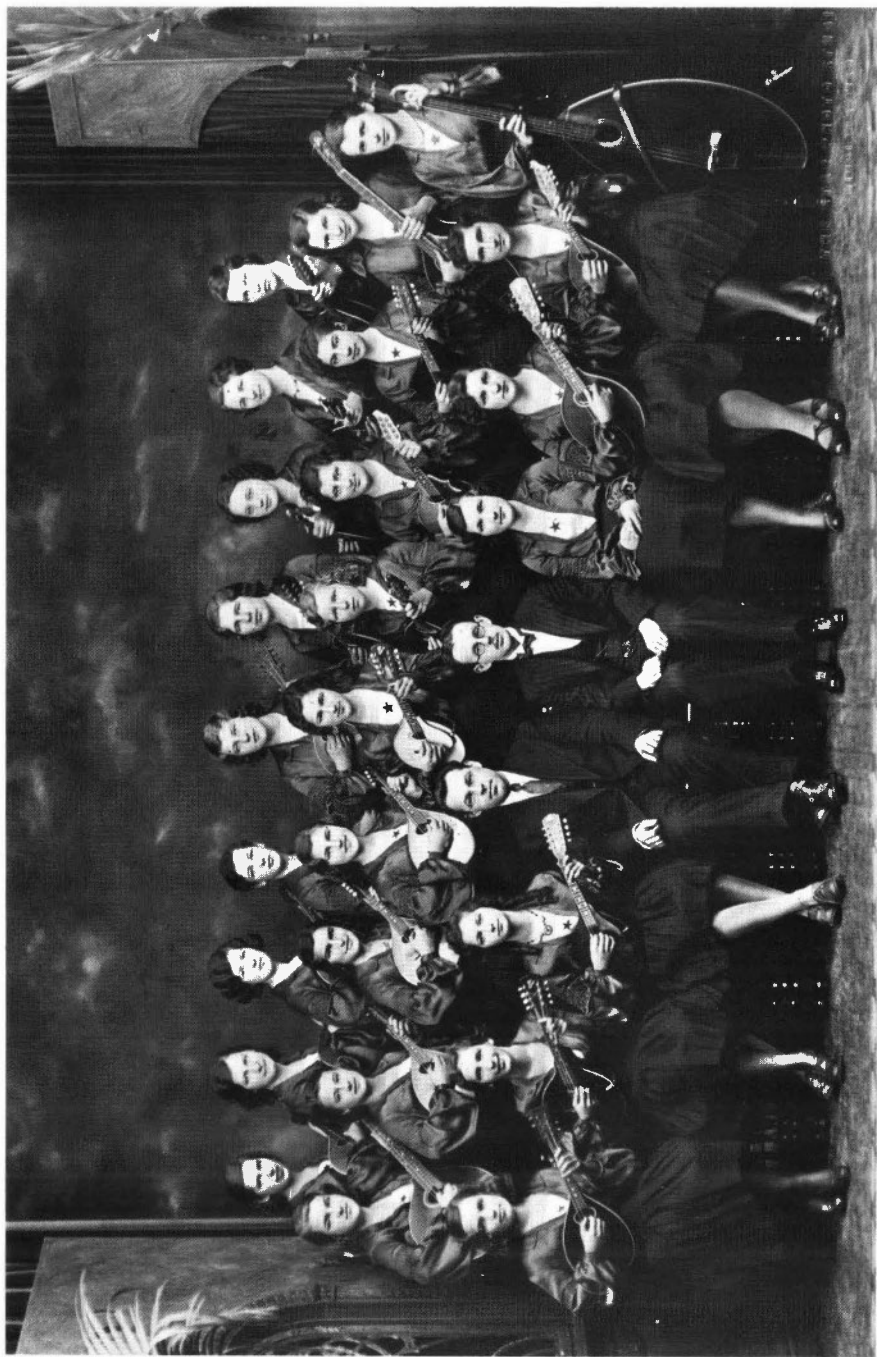
ФРОНТОВА ЗАВІСА СЦЕНИ УКРАЇНСЬКОГО РОБІТНИЧОГО ДОМУ У ВІННІПЕГУ.

Членкині Дівочого мандолінового оркестру ТУРФДім у Вінніпегу виконують український народний танець під час поїздки в Західній Канаді 1926 року.

ЧОЛОВІЧИЙ ХОР ТУРФДІМ У ТОРОЛД. 1920-ТІ РОКИ.

ДІВОЧИЙ МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР У ВІННІПЕГУ. ДИРИГЕНТ
МИКОЛА ГОЦУЛЯК. 1928 РІК.

Петро Угринюк

Матвій Попович

Яків Манчурак

Іван Навізівський

Дем'ян Вихристов

Матвій Шатульський

Микола Гоцуляк

Кристофор Дафев

Олександр Вовчина

Марія Костанюк

Петро Лапчук

Григорій Ткачук

Іван Москалик

Володимир Балай

Іван Косс

Антін Лежанський

Василь Никифрук

Михайло Маланчук

Федір Петруга

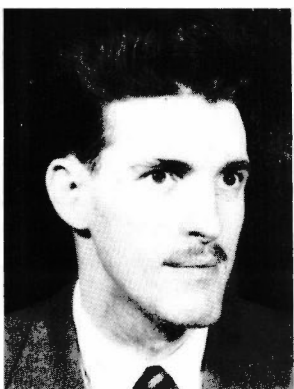
Василь Александрук

Василь Головач

Євген Дольний

Карл Кобілянський

Мирон Шатувльський

Степан Юрійчук

Сильвія Кучмії

Віктор Ланов

Костянтин Костанюк

Марія Пашка-Кузик

Іван Амброз

Іван Романов

Джін Дерій-Світик

Микита Кречмаровський

паді, в місяці, в якому були розстріляні польсько-панською владою народні месники — Степан Мельничук і Петро Шеремета (головні персонажі п'єси).

Необхідно зазначити, що у тому часі п'єси з революційною тематикою витискали твори українських драматургів-класиків. Диктувалось це декількома факторами. Це був час економічної кризи, масового безробіття, запеклої класової боротьби і потрібно було поговорити зі сцени до присутніх на залі такою мовою, яка їх мобілізувала до прямої боротьби за свої негайні життєві інтереси, гартувала їх, зміцнювала їх бойовий дух, вселяла віру, що лише організованою боротьбою не тільки можна поправити своє економічне становище, але й визволитися з соціальної неволі. То був час, коли йшов наступ капіталістичної реакції на робітничий рух, на його радикальні організації. То був час, коли імперіалісти готували світову війну, підштовхували італійський фашизм до мілітаристичних авантур, пособляли всіляко німецьким нацистам захопити насильно владу.

Але й треба зазначити, що тоді були допущені серйозні помилки, які згодом необхідно було виправляти, повертати твори Івана Тобілевича, Марка Кропивницького, Михайла Старицького, Любові Яновської, Бориса Грінченка, Івана Тогобочного на сцени Українських робітничих домів.

У днях 11—15 лютого 1930 року відбувався Одинадцятий крайовий з'їзд Товариства Український робітничо-фермерський дім. На ньому була окрема доповідь про мистецьку діяльність. Зробив її М. Гнатюк (Г. Ткачук). Він говорив, що за 11 років діяльності ТУРФДім багато уваги було присвячено мистецькій праці, щоб з допомогою її можна було наблизитись до українських трударів, приєднати їх до боротьби за свої щоденні інтереси разом з трудящими інших національностей. Він підкреслив, що з допомогою мистецької праці вичувались фонди на різні справи: на сплату боргів на Українських робітничих домах, їх вдержування (догляд, асекюрація, податок), на допомогу жертвам повені на Західній Україні в кінці 1920-х років, українській прогресивній пресі, вдержання дитячих шкіл, на допомогу страйкарям.

М. Гнатюк звертав увагу на те, що подекуди художня діяльність “не проводилась на належному ідеологічному рівні”. В доповіді проходила нотка лівацького підходу до мис-

тецької праці, бо у боротьбі проти “халтури” і “побутовщини” називались твори українських драматургів-класиків.

Доповідач пропонував влаштувати підприємства рідкіше, але краще, до мистецької праці приєднувати ширші кола молоді, вирозуміло підходити до репертуару драмгуртків і оркестрів, влаштувати для аматорів популярні лекції про мистецтво.

На доповідь М. Гнатюка була схвалена резолюція, в якій були такі вказівки:

Доручити Центральному Виконавчому Комітеті ТУРФДім зготовити список наявних у відділах нот для оркестрів.

Видати інструкції для аматорів і публіки.

В інструкціях для публіки говорилося: Заховуватись спокійно під час театральних вистав і концертів; висловлювати своє схвалення оплесками, а не тупанням ногами; не виходити із залу під час гри, співу чи промови; не дозволяти дітям бігати по залу під час підприємства.

В інструкціях для хористів: приходити на проби співу на час; не розмовляти під час лекції; не вириватися наперед у співі; не старатися перекричати всіх.

В інструкціях для аматорів: не перебирати ролями, але приймати ті, які вручає режисер; приходити на проби регулярно і на час; на пробах заховуватись спокійно; не сперечатися з режисером; виконувати всі вказівки режисера; гримуватися так, як вимагає роль; пильнувати, коли виходити, щоб режисеру не доводилось шукати за аматором; під час перерви в жодному разі не виходити загримованим на зал перед публіку.

Ті інструкції сьогодні можуть здаватися наївними, однак тоді вони були потрібні, бо ж рівень як публіки, так і аматорів не був високий, їх потрібно було виховувати.

Уже тоді в резолюції зверталось увагу на потребу придбання п'єс англійською мовою для молоді.

На з'їзді тим разом делегати не здавали звітів з діяльності відділів ТУРФДім. Вони були надіслані до ЦВК ТУРФДім напередодні з'їзду. Вперше у тих звітах згадується про існування драматичного гуртка у Сідні (Нова Скошія), який начисляв 17 членів і влаштував одну виставу. Смичковий оркестр в місцевості начисляв 5 членів.

Звіти виявили, що в 1929 році художня самодіяльність

була ще досить живучою. Наприклад, драматичний гурток у Гемилтоні, який майже ніколи не оголошував в пресі своїх підприємств, у 1929 році влаштував 28 вистав і 17 концертів, в Іст Виндзор — 23 вистави і 18 концертів, в Тиммінс — 33, в Содборі — 31, в Енсонвилл — 18, в Руан — 17.

У Вінніпегу відбувся деякий спад — за рік було поставлено лише 7 вистав.

В Українському робітничо-фермерському русі почався період так званого “звороту”. Пішла перебудова всієї організаційної діяльності Товариства Український робітничо-фермерський дім і Робітничого запомогового товариства. Хоч обі організації були робітничо-фермерські, в усій своїй діяльності — культурно-освітній, мистецькій і громадській — стояли на класових позиціях, то робилось натиск, щоб ще щільніше наблизитись до трудових мас народу, повернутись обличчям до фабрик і заводів, активніше включатися в класову боротьбу канадських трудящих.

В такому дусі проходив Дванадцятий крайовий з'їзд ТУРФДім 15—20 липня 1931 року. У звітній доповіді ЦВК ТУРФДім був розділ “Культурно-освітня та мистецька діяльність”. Вона відзначувала: “З нашої робітничо-фермерської сцени треба викинути усе буржуазно-міщанське сміття — як в драмі, так і в пісні. Всі драматичні гуртки треба оздоровити, заосмотрити їх добрим проводом, попровадити між ними освідомляючу працю про завдання драматичного та музичного мистецтва. Драматичні твори, як також пісню та музику треба підбирати з класовим змістом”. В доповіді був кинутий клич: “Геть халтуру”.

Про завдання керівників мистецьких колективів говорилося: “Керівники — режисери, диригенти та мистецькі комітети повинні бути не тільки “спеціалістами від мистецтва”, але правильними активістами — ударниками в запровадженні на наших сценах мистецтва пролетарського”.

Розуміється, що після такої настанови ЦВК ТУРФДім почалася основна перебудова роботи мистецьких колективів на місцях, під час якої було зроблено багато серйозних помилок, які пізніше шкідливо відбилися на театральних виставах і концертах. На сценах ставились одна за одною п'єси з революційним змістом — особливо з громадянської війни на Україні і в Росії. Зникали зі сцени п'єси українських драма-

тургів-класиків. Деякі з них, особливо комедії, зараховувались до “халтури”. Правда, п'єси Мирослава Ірчана тоді ще користувались великою популярністю, бо вони мали глибокий соціальний зміст. Треба сказати, що крім агітаційних п'єс другорядних драматургів, ставились і серйозні драми та комедії видатних радянських драматургів — Миколи Куліша, Якова Мамонтова, Леоніда Первсмайського, Івана Кочерги, Івана Микитенка.

Диригенти старалися, щоб в програмах концертів було побільше революційних пісень. Вони заповнялись маршовими піснями і музикою. Вони витискали з програм народну пісню і музику. Про те, який тоді превалював репертуар на сценах Українських робітничих домів, свідчать 10 кореспонденцій, які були опубліковані з різних місцевостей в “Українських робітничих вістях” 18 квітня 1931 року. В них повідомлялось: Велланд відіграв п'єсу “Горить Галичина”, Престон-Галт — “Родина щіткарів”, Вінніпег — “Марійка”, Киченер — “Куркулячі мрії”, Роздейл — “Сількорія”, Саскатун — “Бредлайн”, Кенмор — “Батраки” і т. д. Жодної п'єси української класичної драматургії!

Але всі ті п'єси скоро “переїлись”, бо своїм змістом були дуже подібні, тому щораз менше і менше приходило на них глядачів. З усіх усюдів почали надходити до Центрального мистецького комітету листи, в яких говорилося, що “всі ті п'єси сухі”, що люди “хочуть щось живучого”, “щось цікавішого”. Що такі нарікання надходили до ЦВК ТУРФДім, визнав Матвій Шатувльський у статті “Театральне мистецтво на службі пролетаріату” (“УРВ” 23 червня 1931 р.). Але автор, в світлі вказівок ЦВК ТУРФДім (“УРВ” 27 січня 1931 р.) писав, що треба “рішуче виправити свою лінію у художній самодіяльності”, настоював, щоб драматичні гуртки, оркестри свою роботу перетворили у засіб “пропаганди класової боротьби”.

Підхопивши ті вказівки, деякі керівники мистецьких колективів на місцях пішли ще далі — вони навіть такі народні пісні як “Дівка в сінях стояла” і “У сусіда хата біла” називали “халтурою” і пропонували “вигнати зі сцени” Українських робітничих домів”. Деякі “критики” обвинувачували драматичні гуртки ТУРФДім, що вони “плекають буржуазне багно”. Треба сказати, що з тими загинами і перегинами в

боротьбі проти “халтури”, зроблено чимало потрібного і корисного. В ряді місцевостей диригенти перелицьовували кабаретну музику чи пісні російської царської армії на “український лад” і всю ту беззмістовну дешеву мішанину (з ефектами) витягати на сцену Українських робітничих домів. Вони виправдовувались тим, що часто влаштовувались концерти (щонеділі), що “народні пісні уже навкучились людям”. Деякі оркестри, з другого боку, хапались за класику, але не здібні були її вивчити, тому на концертах її калічили.

Центральний мистецький комітет вимагав, щоб диригенти підносили свою музичну освіту, вивчали твори класиків, проникали в їх зміст, добре сами приготувлялися, поки запропонують їх оркестрові.

Тоді, коли зменшилась кількість глядачів на виставах через згадані вище причини, то на концертах завжди було багато людей, зали Українських робітничих домів були переповнені. У Вінніпегу, наприклад, зал УРД, що мав 1000 крісел, не міг вмістити всіх присутніх на один концерт, тому доводилось одного вечора влаштовувати два концерти: від 7 до 9 і від 9 до 11 години. Для тих, що не було місця на першому концерті, поки вони ждали, влаштовувались у шкільному залі лекції на різні теми. І концерти, і лекції були дуже популярні тоді, їх відвідувало велике число самотніх безробітних, які в пошуках праці, подорожуючи з міста до міста, з Сходу на Захід, чи навпаки, зупинялись у Вінніпегу і в Українському Робітничому Домі знаходили для себе притулок — часто навіть нічліг і горнятко гарячої кави. Вступ на ті концерти був за добровільними датками. Дехто кидав в посудину 5 або 10 центів. Хто не мав грошей — заходив безплатно.

У 1932 році діяльність мистецьких колективів мало висвітлювалась на сторінках української робітничо-фермерської преси. Треба сказати, що всна тоді дещо недоцінювалась, вважалась чимось другорядним. То був результат того хвилевого перегину, який був зроблений попередніми роками. І це, до речі, визнав Тринадцятий крайовий з'їзд ТУРФДім, який відбувався 11—12 липня 1932 року. У схваленій резолюції на звітну доповідь говорилось: “Найбільшою недостачою в нашій культурно-мистецькій праці в минулому році було те, що через відтягнення передових сил на фронт класової боротьби робота драматичних гуртків відійшла на другий план”.

Далі в ній говорилося, що не сміє бути недооцінки праці мистецьких колективів, не слід ставитись до неї, як до чогось другорядного, або дивитися на неї, як тільки на засіб здобуття фондів.

Все ж подекуди, особливо в фермерських околицях, розгорталась художня самодіяльність, хоч дуже часто у невіддільних умовах. Наприклад, в "Українських робітничих вістях" 21 квітня 1932 року була вміщена така об'ява: "Елстов, Саск. Старанням драмгуртка ТУРФДім відіграється в понеділок 2 травня в шпихлірі на фермі т. Дмитра Грищука дуже сильну й до сліз зворушуючу драму М. Ірчана "Родина щіткарів". Аматори не зражуються тим, що не маємо свого власного приміщення, а школи не хочуть дати, але беруться завзято до праці й запевняють, що виставою цієї драми задоволять усіх. Фермери та робітники Елстов і околиці, приходять чисельно побачити цю драму, яка представляє життя бідної сліпої родини щіткарів. По представленню з а б а в а з танцями. Вступ 25 центів для дорослих, а для дітей поверх 10 років 15 центів. Чистий прихід піде на будову Українського фермерського дому в Елстов".

Як це нагадує діяльність драматичних гуртків у Східній Галичині, коли їм доводилось ставити представлення у сільських стодолах. В об'яві говориться, що "школи не хочуть дати", в якій драматичний гурток хотів поставити п'єсу "Родина щіткарів". Адже тоді на фермах дуже часто драматичні гуртки ТУРФДім в місцевостях, де не було Українських фермерських домів, ставили представлення або концерти в школах. Розуміється, в місцевостях, де адміністрація школи знаходилась у руках реакціонерів, часто українських націоналістів, не дозволялось драматичним гурткам ТУРФДім ставити свої п'єси в шкільних аудиторіях. Так сталося і в Елстов.

Доводилось драматичним гурткам ТУРФДім переборювати і інші труднощі у своїй діяльності. У Монреалі шеф поліції цензурував п'єси, які ставились на робітничій сцені. Вистачило було йому довідатись, що драматичний гурток ТУРФДім буде ставити п'єсу в Принс Артур Галл, щоб покласти на неї заборону. Про це повідомляв дописувач з Монреалу до газети "Українські робітничі вісті".

У Вегревиллі, коли влаштовувався в Українському робіт-

ничому домі концерт, на нього напали п'яні хулігани (легіонери і українські націоналісти) і здемолювали приміщення, зірвали підприємство.

На особливу увагу заслуговує стаття Матвія Шатувльського в “Українських робітничих вістях” 18 березня 1933 року “Театрально-музичне мистецтво на службі трудящим масам”. У ній він робив п'ятнадцятирічний огляд художньої самодіяльності Товариства Український робітничо-фермерський дім. Він писав, що художня самодіяльність проходила всі ті щаблі свого розвитку, який проходила ціла організація. На початку існування Товариства Український робітничий дім грали як-так різні представлення, лише, щоб у них не було “красоли”. Часто грали все, що тільки попало під руки, або “щоб було з чого посміятись”. Драмгуртки в більших місцевостях починали свою діяльність з п'єс Івана Тобілевича, Марка Кропивницького, Михайла Старицького. Але з самих початків організація звернула увагу на якість і п'єс, і якість гри. У Вінніпегу мистецький колектив добре підготовлявся до вистав. За ним старався іти Едмонтон. Інші місцевості також брали від них приклад. Драмгуртки старалися ставити все краще, що тільки можна було роздобути в українській мові. За творами Івана Тобілевича, Марка Кропивницького і Михайла Старицького пішли п'єси Івана Франка, Бориса Грінченка, Любові Яновської. Тоді ж стали дуже популярними п'єси Володимира Винниченка. З кожним роком репертуар драматичних гуртків розширювався — до нього включались п'єси Шолома Аша, Я. Гордона, Є. Чірікова. Деяко пізніше завоювали собі місце на сцені УРД п'єси пролетарських драматургів — головним радянських. Все ж тоді ще не було подостатком п'єс з сильним пролетарським змістом.

У перших роках існування СУРД (згодом ТУРФДім) рідко влаштовувались концерти. Спершу це були виступи співаків. Переважала українська народна пісня. Мало тоді було робітничих пісень. Музика була великою рідкістю — не було ні нот, ні диригентів. Започаткував мандоліновий оркестр у Канаді Матвій Попович. Будучи вчителем Дитячої школи при УРД у Вінніпегу 1920 року, він зорганізував Дитячий мандоліновий оркестр, який дав свій перший концерт під час Другого крайового з'їзду СУРД і з того почалась його історія. З усіх усюдів надходили домагання надіслати їм учителя, щоб

також міг керувати хором і, головню, мандоліновим оркестром, бо у різних місцевостях вони організувались за прикладом Вінніпегу. Але де було їх взяти? СУРД опинився перед проблемою і вирішив її розв'язати влаштуванням курсу вчителів і диригентів. На курс приймали таких, які або мали вже початкові знання музики, або мали нахил до неї. За 15 років існування було влаштовано три таких курси і вони дали декілька десятків вчителів і диригентів. Частково було задоволено потреби. Але організація зросла, утворювались у різних місцевостях нові відділи, організувались при них оркестри й хори. Тоді ж на сценах появились малозмістовні і другорядні п'єси, сентиментальні і мелодраматичні "представлення" на зразок "Жидівки-вихрестки", "Вихреста", "Нещасного кохання" тощо.

Зразу після Великої Жовтневої соціалістичної революції в Росії 1917 року появилось чимало "революційних" п'єс, переважно зліплених "драматургами" у Нью Йорку, які досить міцно вкорінились на сценах Українських робітничих домів і втримались на них довший час, незважаючи, що їх критикували і вимагали зняти з репертуарів через їхню мистецьку бездарність і беззмістовність.

У 1933 році дуже мало друкувалось рецензій на виставлені п'єси в УРД. Лише в ряди-годи появилсь допис, що в такій-то місцевості відіграно представлення. Крім подання назви вистави, нічого не згадувалось, як п'єса була поставлена, як справились аматори з своїми ролями, як реагувала публіка на зміст п'єси і гру.

Чималою подією у діяльності мистецького колективу при ТУРФДім у Торонто була вистава п'єси Мирослава Ірчана "Плацдарм" в травні 1933 року. Це була його остання п'єса (вона одержала премію ім. М. Скрипника на Радянській Україні). "Плацдарм" — велика вистава на 4 дії і 20 відслон. У ній брало участь понад 100 дійових осіб. Через її масштабність п'єсу довелось ставити двома частинами через два вечори. У п'єсі змальовувалась боротьба робітників і селян всіх країн за засоби життя, проти імперіалістичної війни, проти підготовлюваного нападу на Радянський Союз. У ній показано зрив революційного робітництва і селянства проти польсько-панської влади на Західній Україні, "пацифікацію" українського населення польськими військами. У "Плацдармі" показано

діяльність Комуністичної партії Західної України серед трудящого населення і солдатів. Це був одинокий раз і лише в одній місцевості, що ставилась ця п'єса на сцені в Канаді. Як побачимо далі, п'єси Мирослава Ірчана були незаслужено зняті з репертуару, коли він був незаконно репресований на Радянській Україні під час горезвісного “культу особи”.

31 червня і 1 липня 1933 року відбувався Чотирнадцятий крайовий з'їзд Товариства Український робітничо-фермерський дім. Прийнята резолюція по мистецькому питанню знову вказувала, що “трапляється багато випадків недоцінювання культурно-мистецької праці, відпихання її на задній план, товаришів і товаришок, які беруть у ній участь та віддають цій праці багато часу . . . , вважається як таких, що не хочуть брати на себе організаційних обов'язків”.

Розуміється, що повідомлення в українській радянській пресі про “викриття” Мирослава Ірчана, як “ворога народу”, сколихнуло українською прогресивною громадськістю у Канаді, бо ж він був дуже популярний і люблений широкими колами робітників і фермерів за свої глибоксмистовні мистецькі твори. Його знали, як редактора журналів “Робітниця” і “Світ молоді”, його п'єси не сходили зі сцени Українських робітничих домів і користувались надзвичайним успіхом. Тим повідомленням канадські українці були введені у великий блуд і вони сприйняли його за “добрю монету”. Через багато років виявилось, що то був великий обман і брехня — Мирослав Ірчан впав невинною жертвою (як і багато інших) “культу особи” — жорстокостей сталінського періоду. На багато років твори Мирослава Ірчана були вилучені з бібліотек і його ім'я не згадувалось в історії української радянської літератури. В 1965 році Мирослав Ірчан був посмертно реабілітований, його ім'я зараз у великій пошані в Радянському Союзі, його твори знову перевидаються різними мовами і користуються великою популярністю.

Великою шкодою для художньої самодіяльності українських робітничо-фермерських організацій було вилучення п'єс драматурга з репертуару. Востаннє твір Мирослава Ірчана був поставлений у Вінніпегу на сцені Українського робітничого дому, в якому він провів п'ять років, 26 травня 1934 року — п'єса “Радій”. Ця п'єса написана на тлі життя й умов праці американських робітників, які, працюючи у фаб-

риці виготовлення годинників, отруювались радієм, вмирили серед страшних страждань і мук.

П'еса пройшла з великим успіхом по цілому Радянському Союзові. В одній лише Одесі вона ставилась 35 разів.

Як і в попередніх, так і в 1934 році зникли рецензії на виставлені п'еси з української робітничо-фермерської преси. Газета "Українські робітничі вісті" писала (22 березня), що "класова боротьба витиснула дописи про мистецтво з нашої преси".

На П'ятнадцятому з'їзді ТУРФДім, який відбувся 18 і 19 березня 1935 року, в резолюції знову підкреслювалось, що "по відділах недоцінюється мистецтво, відтягається ця робота на задній план, внаслідок чого постає занепад в мистецькій праці по наших організаціях". В шостому параграфі резолюції говорилось: "В нашій пресі писати побільше про значення мистецтва для працюючих мас, висвітлювати в приступний спосіб добре пролетарське мистецтво, та вказувати на халтурщину, яка ще має горожанство на наших сценах. Такими відповідними статтями ми зможемо позбутися халтури з наших сцен, а також виясниться нашим членам розрізнити халтуру від добрих штук та пісні і музики".

Все одно, навіть після прийняття такої резолюції, справа не покращала, тому про неї заговорив на сторінках "Українських робітничих вістей" Матвій Шатувльський. Він писав: "Із сторінок "УРВ" зникли рецензії на представлення, концерти та інші культурно-мистецькі вистави. Так зникли, що начебто їх нема у наших організаціях, що начебто вони хоч і бувають, непотрібні, некорисні, а тому не слід їх популяризувати, висвітлювати, критикувати, направляти і заставляти їх служити інтересам робітничого класу".

Виступаючи з того приводу в "Українських робітничих вістях" (26 жовтня 1935 р.), рецензент Ів. Лавр писав: "Треба визнати, що в нашій пресі мало пишеться про мистецтво, а вже коли пишеться, то лише короткими згадками, що в такій-то місцевості відіграно драмгуртком таку п'есу. Про це, яку науку виніс глядач, як сприймали присутні гру аматорів, яке моральне враження справила постановка на публіку — майже зовсім не пишеться. А треба писати обов'язково, бо мистецька праця у наших організаціях є одним з важливих чинників у вихованні членства та мобілізацією нових сил в наші лави.

З наближенням театрального сезону в наших організаціях це питання набирає ще більшої ваги і до нього треба поставитися з усією серйозністю”.

— Як і попередніми роками, так і в 1935 році виїжджали на гастролі мандолінові оркестри — Саскатунський у провінції Саскечеван, Вегревильський у Північній Алберті. Перший оркестр влаштував 18, а другий — 15 концертів. Не тільки гастролювали мандолінові оркестри по фермерських місцевостях, але також і драматичні гуртки, які робили поїздки з виставами. Наприклад, драматичний гурток відділу ТУРФДім у Шандро 1935 року влаштував поїздку по фармах і в 9-х місцевостях поставив п'єсу М. Пільного “На гладкій дорозі”.

Хоч у 1936 році було дещо більше звернуто увагу на висвітлення діяльності мистецьких колективів ТУРФДім на сторінках робітничо-фермерської преси, то все одно стан в цій галузі був незадовільний. Рідко появлялись рецензії, дописи, навіть звичайні згадки про театральні вистави і концерти, хоч вони повсюдно влаштовувались.

На увагу заслуговує стаття Матвія Шатувльського в “УРВ” (26 березня 1936 р.) “Центральний Український робітничий дім”. У розділі “Мистецька ділянка праці” говорилося: “Присмно, мабуть, кожному робітникові й робітниці в суботу прийти на представлення посміятися чи посумувати, обурюватися, стиснувши кулаки й зуби, на суспільну несправедливість, показану в п'єсі, взнестися разом з визвольними змаганнями переможців борців за волю...”

Може ще приємніше прийти в неділю на концерт, послухати гарної музики в доброму виконанні.

Але чи багато слухачів завдали собі труда поцікавитися, скільки праці вкладено у все те виконавцями перед тим, як виступити з цією програмою перед публікою.

Щоб можна було дати концерт в Українському робітничому домі кожної неділі, то є для цього чотири мандолінові оркестри, а п'ятий смичковий та мішаний хор Секції молоді ТУРФДім. Вже з цього бачимо, що концерт дає сама молодь, хіба час від часу виступить хтось як соліст або декламатор.

Музична програма — це повністю молодь.

Загально в хорі, мандолінових і смичковому оркестрах є біля 140 хлопців і дівчат. Коли додати танцюристів і солістів, декламаторів, то через цілий сезон бере участь в концертах

колектив з 155 учасників. Разом з драмгуртком буде біля 200 учасників. Багато молоді бере участь в драмгуртку”.

З цієї статті бачимо, яким мистецьким колективом розпоряджався відділ ТУРФДім у Вінніпегу. Автор також вказував на те, яких зусиль потрібно було для того, щоб проводити таку велику діяльність — влаштовувати щосуботи представлення і щонеділі концерти — під час театрального сезону.

Таку ж велику діяльність проводили мистецькі колективи у всіх більших місцевостях: у Торонто, Едмонтоні, Саскатуні, Венкувері, Монтреалі. Особливо у Венкувері широко розгорнув свою діяльність драматичний гурток. А. Пługатор писав в “УРВ”, що драмгурток зробив добру підготовку до вистави п’єси — поеми Тараса Шевченка “Гайдамаки”. Хоч постановка тяжка, вона пройшла з успіхом, аматори вивчили ролі. Відзначились своєю грою Соня Демчук, С. Винник, Борецький. Гарна декорація і світлові ефекти причинились до успіху вистави. 4 і 5 грудня у Венкувері відбулося змагання шістьох аматорських гуртків. За кожну групу відповідав один режисер: Б. Сохацький, М. Майданик, А. Цигульський, М. Сохацький, П. Павлюк, С. Винник. Перемогу здобув аматорський гурток під керівництвом М. Майданика за п’єсу “Ось як воно буває”. Той же драматичний гурток поставив п’єсу “На більшовицькому фронті”, написану місцевим товаришем П. Жданюком.

А. Пługатор писав, що “в п’єсі представляється боротьбу селян і робітників проти білогвардійців”. Він зазначував, що “присутня публіка винесла гарне враження з змісту п’єси”.

Рецензентка Михайлина Лисець опублікувала схвальний огляд на постановку п’єси “Ганьба”, поставлену драмгуртком з Вінніпегу 26 січня. Велике захоплення у глядачів викликала вистава п’єси Олександра Корнійчука “Загибель ескадри”, яку підготували учасники Вищого освітнього курсу у Вінніпегу. П’єсу було поставлено два рази. Про цю виставу Матвій Шатульський писав: “Якщо глядач 26 вересня пильно стежив за грою й розгортанням дій, зрозумів зміст п’єси, то це завдяки тому, що аматори сами зрозуміли зміст і старалися його найкраще передати глядачеві.

Як на аматорів-любителів, до того ж зібраних з цілої Канади не як аматорів, а як курсантів ВОК — п’єсу наші молоді товариші поставили, я сказав би, добре, дуже добре. Тим більше треба їм дати признання за те, що за винятком

деякої технічної допомоги на сцені, вони провели п'єсу повністю власними силами — за режисерством Петра Криськова”.

Драматично-співацький гурток ТУРФДім у Торонто влаштував виставу “Запорожець за Дунаєм”. У зв'язку з цією постановкою в “Українських робітничих вістях” 31 жовтня говорилось, що Софія Романко, яка виконувала роль Оксани, є одною з кращих співачок і за свої виступи на сцені Українського робітничого дому в Торонто одержала велике “признання від трудящих міста”. Не менше признання здобула за свій солоспів Ольга Войтович.

В 1936 році оживив свою працю мандоліновий оркестр при відділі ТУРФДім у Форт Вільям.

ПОВОРОТНИЙ РІК

1937-й рік був поворотним роком у діяльності мистецьких колективів Товариства Український робітничо-фермерський дім. Від самого початку пішло велике зрушення у праці драматичних гуртків, оркестрів, хорів і танцювальних ансамблів по всій країні.

Вся та діяльність знайшла широке відображення в українській прогресивній пресі. До значної міри Центральний мистецький комітет і мистецькі комітети на місцях дещо вилікувалися з лівосектанського підходу до своєї праці. Щораз частіше почали ставитись п'єси українських драматургів-класиків. Розуміється, не ігнорувались і п'єси українських радянських драматургів Івана Кочерги, Івана Микитенка, Якова Мамонтова, Олександра Корнійчука. У більших містах ставились такі музично-співацькі вистави, як "Запорожець за Дунаєм", "Наталка Полтавка", "Ой не ходи, Грицю", "Чорноморці".

Як ніколи перед тим, газета "Українські робітничі вісті" широко відкрила свої сторінки для вміщування рецензій на вистави, як також на публікування матеріалів на допомогу аматорам і режисерам, музикантам, співакам і диригентам. Багато статей було опубліковано про розвиток і розквіт національного мистецтва на Радянській Україні. Велику увагу присвячувала газета для висвітлення художньої самодіяльності у різних місцевостях. Питання праці мистецьких колективів всебічно обговорювалось на провінціальних і окружних конференціях ТУРФДім.

Особливо багато уваги присвятив мистецькій діяльності Шістнадцятий крайовий з'їзд ТУРДім, який, до речі, був останнім перед другою світовою війною і заборонаю урядом існування організації.

У Венкувері 26 грудня 1936 року була поставлена п'єса "Наталка Полтавка". Вона пройшла з великим успіхом, бо загального доходу вплинуло 95 доларів. Якщо зважити, що вступ для старших був 25 центів, для молоді 15 центів, то на виставі було біля 500 присутніх. Автор допису про виставу говорив,

що вона була добре підготовлена, присутні дивились і слухали з великим спокоєм. Дописувач радив ставити менше п'єс, але їх добре підготувати, бо тоді буде кращий успіх, аматорам не треба буде багато працювати і витрачувати зайво час.

На виставу "Ой не ходи, Грицю", відіграну мистецьким колективом ТУРФДім у Вінніпегу, були вміщені критичні замітки в "УРВ" 22 січня 1937 року, які написав І. Л-р. У них відзначувалось: "Від довшого часу на сцені УРД не ставились народні п'єси, які ніколи не втрачають своєї вартості. В цьому була серйозна хиба мистецького колективу не тільки у Вінніпегу, а по всіх майже наших організаціях у Канаді.

Народна творчість — дорога спадщина народу. Вона показує гірке минуле нашого народу. Минуле нам дороге, бо на ньому ми вчимося будувати сучасне і майбутнє. В цьому заслуга народної творчості. Минуле нашого народу зібране в таких цінних мистецьких творах, як "Наталка Полтавка", "Хазяїн", "Мартин Боруля", "Ой не ходи, Грицю та й на вечериці" і в багатьох інших творах Котляревського, Тобілевича, Кривиницького, Старицького".

Автор заміток відзначував далі, що вже сам факт, що п'єсу "Ой не ходи, Грицю" будуть грати ще раз, говорить про її успіх. Аматори вивчили добре ролі, що в такій складній виставі є дуже важливим. В гуртових сценах і діалогах не було безпотрібних павз, кожен вільно, природно говорив, як це буває у житті. Аматори передавали не механічно завчені слова. Рецензент розглянув гру окремих аматорів. Він намагався вникнути і в мову поодиноких виконавців ролей, і поведінку, звернув увагу на жести, міміку, добір реквізиту і декораций. То була одна з тих рецензій, яка не хвалила огулом виставу, але в якій робилась серйозна спроба добачити і позитивні, і негативні моменти вистави, зробити належний висновок. Зокрема рецензент відзначив великі заслуги режисера (Матвія Шатувльського) і диригента (Н. Гоцуляка). І. Л-р писав: "Наймудрішою річчю з боку режисера було те, що він скомбінував гру, спів, гумор з акомпанементом симфонічного оркестру. Хиба може бути щось приємніше, веселіше і вдовольняюче, ніж хоровий спів, веселий гумор, добра гра і мелодійна музика,".

Про постановку п'єси "Ой не ходи, Грицю" тепло висловились і місцева щоденна газета "Трибюн".

Участь у постановці брали аматори: Йосип Багрій, Павліна

Гунька, Марія Білецька, Михайло Волинський, Марія Костанюк, Микола Елендюк, Іван Наконечний, Роза Петраш, Степан Васирина, Анна Мойсюк, Марія Виноградова, Зень Навізівський, Яків Царик, Маргарет Семенюк, Б. Паньків.

У кількох сусідніх місцевостях відбувалися змагання за найкраще виконання ролей. Переважно на змаганнях ставились одноактівки, або окремі дії з більших п'єс. 20 лютого відбулося окружне мистецьке змагання, в якому брали участь драмгуртки з Вінніпегу, Іст Килдонан, Транскона, Сейнт Боніфійс, Брукленд.

У 1937 році частіше появлялись в українській прогресивній пресі об'яви і дописи про діяльність мистецького колективу у Торонто. 26 і 27 березня колектив поставив "Ніч під Івана Купала". Ролі виконували: Ольга Войтович, Іван Амброз, С. Дяків, Параска Зрадовська, Анна Лотоцька, Л. Перегінська, Е. Держко, Михайло Кривичка, М. Бойчук, Е. Гриник, Ю. Вовчина, М. Перегінський, Г. Гой, Петрик. Виставу режисрував Павло Войтович. Диригував оркестром Олександр Вовчина.

Великою популярністю користувались концерти у Торонто. В березні відбувся один з великих концертів в УРД. Виступав хор з 70 співаків під диригуванням Івана Амброза. Соло виконувала Софія Романко. Акомпанувала на піаніно Гелен Піжук. В циганських танцях виступали Ю. Вовчина, Ю. Держко, Л. Луців і О. Лясота. З солоспівами також виступали Ольга Войтович і Анна Лотоцька. Музику приготував Олександр Вовчина. За підбір сценічних декорацій і світлових ефектів відповідали Г. Гой і М. Дубов. Костюми приготувала Софія Руда. "Українські робітничі вісті" писали 20 березня, що "глядачі вийшли з концерту задоволені, якого не мали, можливо, ще в своєму житті".

Добре була поставлена в Торонто і школа танців під керівництвом Івана Гоя, яка дала 13 лютого концерт, програму якого виконували 150 учнів. Школа танців при Українському робітничому домі у Торонто почала другий сезон навчання і за той час дістала велике признание від любителів цього мистецтва.

Гарно розвивалась художня самодіяльність і в сусідньому відділі ТУРФДім у Вест Торонто. Драматичний гурток 10 квітня відіграв п'єсу "Хмара". Ролі виконували: М. Мигай, А. Андрейко, А. Питльована, С. Батюк, М. Чичота, Т. Николишин,

Г. Мороз, П. Федорків, А. Чичота, Н. Дідоха, Ф. Мазур, Ф. Спортун, О. Гоменюк, Е. Галамай, К. Спортун, І. Берлінт.

Мистецька діяльність при відділі ТУРФДім у Саскатуні вийшла поза стіни Українського робітничого дому і часто про неї говорила місцева щоденна газета "Саскатун Стар Фенікс". Місцевий мандоліновий оркестр брав участь у відкритті виставки Космосполитан Ексебишин в Бесборо готелі. Про виступ оркестру газета 17 березня писала: "Крім шотландців, українці були лише одинокою національною групою на вчорашній виставці. В колоритних українських костюмах вони ганцювали, співали і грали. Бурхливими оплесками нагороджено танець "Запорожець" у виконанні Петра Волошина, Йосипа Сенона і Федька Гаврилкова. Мандоліновий оркестр з 36 осіб під керівництвом Володимира Бончара відіграв захоплюючі народні пісні".

Згадана газета "Саскатун Стар Фенікс" опублікувала 8 квітня широкий огляд про молоду вчительку дитячого оркестру Марію Пашку. В огляді, між іншим, говорилося: "Через останні три роки Марія Пашка грала з оркестром Українського робітничого дому. Вона керувала цілим оркестром. Тепер вона керує оркестром з 40 скрипалів, які працюють спільно з освітньою тутешньою громадою.

Останніх два роки вона була першим скрипалем Ді Елвін Тінейдж оркестру, а цього сезону — Ківаніс Джуніор оркестру. Вона грала кілька соло з оркестровим супроводом".

Газета відзначала, що гра Марії Пашки вільна і вправна, з прекрасним тоном, який насичений циганським натхненням. Сама скрипачка заявила, що найкраще виконує угорську, російську і українську музику, вкладаючи у ці твори ритм і живучість, що є характерним для такої народної музики.

Марія Пашка, закінчивши Вищий освітній курс ТУРФДім у 1938 році, до сьогодні активно працює в художній самодіяльності Товариства об'єднаних українських канадців.

Чималу активність проявляв тоді і драматичний гурток у Саскатуні. Він поставив ряд п'єс ("Хмара", "Безталанна", "Ой не ходи, Грицю"). Ролі виконували у тих виставах: М. Пригула, М. Кріпка, А. Стефанюк, М. Площинський, П. Присташ, М. Антонів, В. Фостій, Д. Гойдич, В. Павлюк, С. Жельчик, Ф. Гаврилків, Б. Перегінський, Я. Коваль, Ф. Наконечний.

Саскатунський мандоліновий оркестр і танцювальний гурток часто на "вікенд" виїздили до різних місцевостей, в яких влаштовували концерти. Наприклад, на запрошення Українського освітнього товариства ім. Т. Шевченка саскатунські митці прибули до Норт Бетлфорд і влаштували 14, 15 і 16 травня концерт в Ліджон Галл. На концерті виступали скрипалі-солісти Марія Пашка і Анна Наливайко.

Школа танців при УРД під керівництвом Василя Пашки влаштувала концерт в Ріджент Галл. Газета "Саскатун Стар Фенікс" 20 травня так прокоментувала концерт: "Дві години гарної розваги було дано в Ріджент Галл членами новозорганізованої школи танців Українського робітничого дому, яка влаштувала свій перший концерт. Дух і запальчивість українських танців, притаманних тому героїчному народові, були яскраво продемонстровані молодими виконавцями. За короткий час школа зробила подивляючий поступ".

ТВОРЧА ДИСКУСІЯ

Перед Шістнадцятим крайовим з'їздом ТУРФДім розгорнулася дискусія на сторінках української прогресивної преси, в якій багато уваги присвячувалось обговоренню художньої самодіяльності. Тон тій дискусії завдав Матвій Шатувський своїми статтями "За піднесення культурно-мистецької діяльності у наших організаціях" і "Українська народна пісня, як могутній культурно-виховавчий засіб". Він відзначив, що культурно-мистецька праця в українських прогресивних організаціях була однією з важливих галузей діяльності. Спочатку в деяких місцевостях вона була єдиною працею. В склад мистецького колективу входили: драматичні гуртки, мандолінові оркестри, хори, танцювальні групи, подекуди духові оркестри. Крім того, до нього ще входили індивідуальні митці: солісти-співаки, солісти-музиканти, солісти-танцюристи, декламатори, Загальною діяльністю мистецьких колективів керували заряди відділів через свої мистецькі комітети. Мистецька діяльність залежала від того, чи було кому нею практично керувати, тобто — чи були диригенти, інструктори, режисери.

Автор статей ставив запитання: Яке призначення художньої самодіяльності при ТУРФДім? На це запитання він дав таку відповідь: 1. Вона зміцнює організаційно відділи ТУРФДім, бо притягає на підприємства людей, до яких є можливість поговорити і приєднати їх у свої ряди. 2. Підприємствами підноситься культурний рівень людей. 3. При допомозі підприємств виручаються потрібні фонди на організаційну діяльність.

Матвій Шатувський вказував, що на художню самодіяльність не було звернено належної уваги, не говорилося про неї на засіданнях зарядів і на збсрах членів, вона була занедбана. Далі він визнав, що під час кампанії проти халтурщини було зроблено перегини, бо тоді, коли на Дванадцятому з'їзді ТУРФДім вирішено було зробити зворот на шлях класової боротьби, то "мало що не викинули із сцени УРД" культурно-мистецьку працю. Далі він дослівно писав: "І прийшло

ся на 13-му з'їзді ухвалювати спеціальну резолюцію, витичити лінію по цьому питанні, щоб спинити тих, які вважали представлення й концерти, якщо не шкідливою, то в кожному разі непотрібною, безкорисною роботою". А коли довелось виправляти допущені помилки на цій ділянці, то не раз збочували, бо, по-перше, не було належних сил, щоб могли дати правильний провід, по-друге, на художню самодіяльність ТУРФДім впливала напрямна праця в культурно-мистецькій діяльності на Радянській Україні".

Але треба зазначити, що Матвій Шаткульський, подаючи другу причину, яка доводила до збочення в художній самодіяльності ТУРФДім, дав невірне наświetлення, бо повторив за тодішніми твердженнями, що, мовляв, на Радянській Україні націоналісти прибрали у свої руки мистецьке життя і багато там напакостили. Великі гріхи і шкоди приписувано Остапу Вишні і керівникові "Березоля" Лесю Курбасові. Але ж минуло два десятки років і обидва культурні діячі були повністю реабілітовані, і їхня праця високо оцінена. Обидва вони, як і багато інших діячів української радянської культури, стали жертвами брудних наклепів і доносів у ті роки. І твердження, що "націоналісти прибрали у свої руки мистецьке життя" на Радянській Україні було вигадкою, потрібне для того, щоб репресувати невинних і чесних діячів культури і літератури.

Матвій Шаткульський вказував, що тоді, якщо не зовсім відкинено, то в кожному разі відсунено на задній план п'єси драматургів-класиків, їх заступали "тільки революційними п'єсами", дуже часто "драморобів", на зразок безвартисної писанини "За правду і волю народа". Водночас він тут допускався невірного тлумачення деяких п'єс українських драматургів, як, наприклад, твору Івана Тогобочного "Жидівка-вихрестка", обвинувачуючи автора в пропагуванні расизму. Але ж ця п'єса була дуже популярною і від 1896 до 1933 року була поставлена 400 разів на Україні і інших республіках Радянського Союзу. В ній виступали такі корифеї українського театру, як Марія Заньковецька і Микола Садовський. Слід сказати, що хоч Іван Тогобочний (Щоголів) не зараховується до першокласних українських драматургів, то все ж його твори заторкували соціальні проблеми народу, викривали людські кривди, вказували на капіталістичне і релігійне середовище, яке заподіювало простим людям чималі шкоди.

Матвій Шатунський закликав писати рецензії до преси не для того, щоб хвалити чи гудити вистави, та їх виконавців, але щоб вказати на добрі і слабкі сторони, щоб їх виправити. Він пропонував організувати ще один Вищий освітній курс, щоб на ньому також виховати керівників культурно-мистецької праці, які добре розбиралися б в цьому питанні, щоб могли дати належний провід драматичним гурткам. Він вимагав добре поставити працю Центрального мистецького комітету. До нього повинні були б входити не більш трьох осіб, але таких, що розумілися б на співі, музиці і театральній справі.

У другій дискусійній статті Матвій Шатунський обговорював питання праці оркестрів, хорів, обов'язки диригентів. У вступній частині статті високо оцінив працю багатьох диригентів. Він писав: "Я бачив з яким захопленням деякі (диригенти), почувши якийсь новий музичний твір, старалися його дістати, потім пересилали один одному, переписували, переробляли для мандолінових оркестрів. Сиділи днями і вечорами, якщо мали вільні вечори, над цими творами". Водночас він дорікав деяким диригентам, які говорили, що українська публіка не захоплюється народними творами, народною піснею і музикою, тому ганялися за "модерними творами" і часто тягнули на сцену верескливий джаз. Автор далі вказував на хор Секції молоді ТУРФДім у Вінніпегу, концерти якого публіка дуже любила саме за те, що його репертуар в основному складався з українських пісень.

Включаючись у передз'їздову дискусію, Степан Юрійчук з Едмонтону, один з диригентів оркестру, опублікував в "Українських робітничих вістях" статтю "За умасовлення української народної пісні", в якій також пропонував давати перевагу на концертах в Українських робітничих домах народній пісні. Він писав, що в деяких місцевостях оркестри в свої репертуари включали на 95% марші, увертюри, уривки з опер, революційну музику. Бувало, що на 5—8 таких творів випадково замішались українська народна пісня. Він закликав рішучо виправити цей стан.

У 1937 році відбувся XIV провінціальний з'їзд ТУРФДім в Алберті. На ньому була прийнята резолюція по мистецькому питанню.

У резолюції говорилось: "Чотирнадцятий з'їзд постанов-

ляє, щоб всі драматичні гуртки оздоровити, поорганізувати нові, де їх немає, забезпечити їх добрими керівниками і по-провадити так роботу, щоб вони стало існували". Резолюція звертала увагу на потребу залучити до художньої самодіяльності молодь. Вона також вимагала, щоб мистецькі колективи так поставили роботу, щоб постановки п'єс і влаштування концертів проходили на високому мистецькому рівні, щоб вони задовольняли і виховували глядача і слухача.

Дуже багато уваги на художню самодіяльність звернув Шістнадцятий крайовий з'їзд ТУРФДім, який відбувся в 1937 році, і як вже згадувалося, був останнім перед другою світовою війною. Він прийняв резолюцію по мистецькому питанні, у вступній частині якої говорилося: "В мистецько-театральній галузі український народ має цілу плеяду славних корифеїв українського театру, як драматургів, як організаторів, так і артистів, які в найтяжчих умовах царсько-поліцейського режиму боролися за український театр, віддаючи йому усі свої сили.

Проте тільки Велика Жовтнева революція, звільнивши український народ з економічної й політичної неволі, розбила ті кайдани, які кували його національно, та відкрила перед ним широкий шлях культурного розвитку".

Далі резолюція вказувала, що на західноукраїнських землях під буржуазними окупантськими владами майже 10 мільйонів українців не мали не тільки ані одного державного театру, але власті у Польщі і Румунії забороняли культурно-мистецькі товариства, забороняли невинного змісту представлення, українська драма, пісня, музика та інші галузі мистецтва знаходяться під гнітом.

Далі в резолюції говорилося: "Тільки на Радянській Україні виростають все нові й нові державні, робітничі та колгоспні театри, які грають п'єси усіх кращих українських і світових класиків, тільки там лунають українські опери й пісні старих і нових українських композиторів, тільки в країні соціалізму трудящі України відновили свої національні традиції, влаштовують величезні фестивалі народної пісні, танців, кіновистав і т. ін.

Усе це може й повинно служити прекрасним невичерпним джерелом для культурно-мистецької праці наших організацій,

для їхніх драмгуртків, оркестрів, хорів, танцюристів, музикантів, співаків і співачок”.

Обговорюючи ситуацію в мистецьких колективах ТУРФДім, резолюція вказувала, що, незважаючи на рішення і постанови попередніх з'їздів, художня самодіяльність не піднялася на потрібну висоту, тому необхідно сьогодні, більш як коли-будь передтим, звернути увагу на усі стародавні й сучасні культурні надбання народу, дати канадським українцям його пісню, музику, танці, драму, літературу, такими, якими їх створив він та його кращі працівники.

Резолюція пропонувала зробити такі конкретні заходи:

Збільшити Центральний мистецький комітет ТУРФДім до 5 осіб. Вони повинні давати інструкції місцевим мистецьким комітетам, режисерам, диригентам. Повинні писати в пресі статті на ці теми, видавати час від часу писані лекції й популяризувати мистецтво поміж українцями в Канаді.

Організувати драмгуртки, де їх немає, зміцнити ті, які існують.

Організувати режисерські гуртки не менше з трьох осіб, у більших місцевостях, де є сильніші драматичні гуртки, з більше осіб.

Центральний мистецький комітет повинен якнайшвидше зв'язатися з відповідними культурно-мистецькими центрами, видавництвами та театральними і музичними колективами на Радянській Україні, щоб дістати від них чи через них нові й старі, відповідні для сцен Українських робітничих домів, драматичні твори в такій кількості, щоб можна хоч по одному підручнику вислати до всіх драмгуртків, або перевидати у Канаді для масового поширення.

Центральний мистецький комітет повинен подбати, щоб із набутих театральних підручників з Радянської України вибрати кожного сезону щонайменше дві п'єси, які надаються для сцен УРД, і у визначений тиждень відіграти їх по всіх тих місцевостях. Ці п'єси наперед спопуляризувати в пресі, дати для них всі потрібні вказівки для режисерів, як їх ставити. Після відігнання такої п'єси дати рецензію, наприклад, з Вінніпегу, і точно вказати на хибні і добрі сторони постановки. Цю рецензію драмгуртки на місцях повинні добре простудіювати і засвоїти добру науку.

Для кращого плекання народних і нових радянських тан-

ців Центральний мистецький комітет повинен придбати підручники до танців з Радянської України, щоб відтак відділи ТУРФДім могли набувати їх для курсів танців на місцях і тим поставити цю ділянку праці на вищий рівень.

Центральний мистецький комітет повинен постаратися спровадити також найновіші збірники українських народних пісень і пожовтневих, як також поробити заходи, щоб популярніші збірники з музичної творчості, що є тепер при великих відділах ТУРФДім, видати, по можливості, невеликими збірниками і продавати усім іншим відділам.

Резолюція пропонувала відділам передплачувати для своїх мистецьких колективів журнали з Радянської України — “Радянська музика”, “Театр”, “Радянське кіно”, з яких керівники художньої самодіяльності могли б набиратися потрібного знання.

Резолюція доручила Центральному мистецькому комітету ви подбати, щоб в пресі подавалися час від часу біографії композиторів, видатних драматургів, артистів, щоб такі матеріали з відповідними поясненнями допомагали підняти рівень мистецьких сил.

Резолюція закінчувалася словами: “Ми закликаємо всі наші організації, усі їхні культурно-мистецькі сили найширше використати культурні надбання українського народу в Канаді в боротьбі за краще життя, проти фашизму й війни й за оборону наших братів на окупованих землях Західної України”.

З започаткуванням театрального сезону 1937—1938 року художня самодіяльність, виконуючи резолюцію Шістнадцятого крайового з'їзду ТУРФДім, значно оживилась і домоглась чималих успіхів.

Треба сказати, що вже в 1937 році художня самодіяльність ТУРФДім почала виходити на ширше поле. В ряді місцевостей мандолінові оркестри відбували свої концерти по радіо — у Торонто, Гемилтоні, Вінніпегу, Саскатуні, Ріджайні і, особливо, в Едмонтоні. Степан Юрійчук в “Українських робітничих вістях” писав, що в Едмонтоні мандоліновий оркестр почав виступати по радіостанції СДЖСА два рази на місяць по півгодини. За час мандоліновий оркестр мусив сам платити. За перший виступ потрібно було заплатити із власної каси. Потім був великий відгук від слухачів Алберти і Саскечевану,

де було чути концерти, і вони надсилали пожертви, якими покривались витрати.

Микола Давидюк надіслав допис до “Народної газети” (16 листопада), в якому повідомляв, що Едмонтонський мандоліновий оркестр уже дев’ять місяців виступає з концертами по радіо. Вони були дуже популярні серед шахтарів Південної Алберти і серед фермерів Північної Алберти, там, де живуть українці, але немає мандолінових оркестрів. Люди, незважаючи на економічну кризу, надсилали свої пожертви і так покривали витрати передач. Автор допису надіслав до редакції 800 імен таких жертводавців.

Активно працював в Едмонтоні і драмгурток. Він в 1937 році поставив п’єсу “Ніч під Івана Купала”, ролі в якій виконували: П. Долинська, І. Репіха, І. Антонюк, А. Стечишин, Дж. Кіц, О. Лифенко, А. Гүмен, Т. Головчак, А. Багнюк, С. Строїч, П. Жүкевич, С. Скульська, Г. Павлишин, С. Білик, А. Мокрій. Режисерував постановку Т. Головчак. Диригував — В. Головач.

Хоч у Гемилтоні були мистецькі сили при відділі ТУРФ-Дім від самого його започаткування, але вони не могли проявити належної розгорнутої діяльності, бо не мали відповідного приміщення — сцени і залу. Якщо і робили щось, то приневолені були тиснутися у винаймлених залах, які були невідгідні, за які потрібно було дорого платити.

З спорудженням Українського робітничого дому швидко почала розгортатися мистецька діяльність. Драмгурток регулярно влаштовував вистави. Активну участь у діяльності драмгуртка брали: Д. Левинський, О. Крамар, М. Стефанишин, О. Легкий, М. Милюк, С. Богонос, Ю. Лукасевич, А. Грицюк, Ю. Гнатів, М. Твардовський, П. Гаврилець, М. Титаренко, І. Сас, В. Юрчук, Л. Мазур.

В місцевості було два мандолінові оркестри — старший і молодший. Разом вони налічували 53 музиканти. Старший оркестр був під керівництвом Джорджа Тенегена. Він влаштовував концерти не тільки в Гемилтоні, але виїздив до Брентфорд і Торолд.

Дописувач Л. Мазур у “Народній газеті” писав: “Ми за 15 років не могли цього зробити, що ми зробили за останній рік, коли маємо власне приміщення — Український робітничий дім”.

ЗНАЧНЕ ЗРУШЕННЯ

Значно розширилась художня самодіяльність Товариства Український робітничо-фермерський дім в 1938 році.

В Едмонтоні 17 лютого відбувся Провінціальний з'їзд ТУРФДім, який схвалив організаційну резолюцію, в якій, між іншим, говорилось:

“Виступи едмонтонських молодших і старших сил через радіо є корисні і їх треба продовжувати та докласти усіх старань, щоб поліпшити їх програми якісно, щоб українська народна пісня й музика ще краще і голосніше лунала по Алберті й поза нею, як могутній чинник заклику до єдності українського народу”.

Як і в 1937, так і в 1938 році у більших містах оркестри виступали по радіо — у Гемилтоні, Вінніпегу, Вест Торонто, Саскатуні.

На початку року з великим успіхом пройшла вистава п'єси “Циганка Аза” в Торонто — її ставили два рази. Понад 1500 глядачів дивились гру аматорів. Багато людей примушені були вернутися додому з браку місця в залі. Того ж року мистецький колектив у Торонто поставив “Наталку Полтавку” з участю Софії Романко, Анни Кривички, Михайла Кривички, Теодора Павлюка, Теодора Мотики, Степана Кавецького, Петра Лотоцького. Диригентом постановки був Олександр Вовчина.

Розгорнув свою діяльність мистецький колектив при відділі ТУРФДім у Келгарі. Стенлі Зенюк звідомляв у кореспонденції до “Народної газети”, що до школи музики вчало 82 учні, було в місцевості чотири мандолінові оркестри. Старший оркестр лише в 1937 році влаштував 54 концерти, з того 36 в Українському робітничому домі, 16 на інших сценах. Другий оркестр влаштував 5 концертів. На курсах танців навчалось понад 80 хлопців і дівчат. Хор начисляв 30 співаків.

Едмонтонський драматичний гурток ставив великі театральні постановки — переважно з музикою і співами. Він

того ж року поставив “Чорноморці”. Ролі виконували: Т. Чабан, М. Пашка, А. Базюк, І. Репіха, М. Бей, В. Головач, П. Жукевич, І. Антонюк, Д. Мигович, С. Мокрій, К. Пучко.

В шахтарській місцевості Джералдтон (Онт.) був зорганізований дитячий мандоліновий оркестр при відділі ТУРФДім. Оркестром і мішаним хором керував Денис Кучерявий. 30 жовтня був організований перший концерт.

Гарну працю проводив мистецький колектив у Тиммінс. В місцевості були два мандолінові оркестри і духовий оркестр, в яких було 70 музикантів. Хор мав 30 співаків. Регулярно ставив п'єси драмгурток.

Мистецький колектив у Вінніпегу продовжував свою діяльність без перебою. Драмгурток ставив регулярно п'єси — вони користувались великою популярністю. Ролі виконували відомі і заслужені аматори. До вистав постійно залучалась молодь. Кульмінацією цієї діяльності 1938 року можна вважати виступ мистецьких сил у Вінніпегському аудиторіумі. На цей виступ появилася рецензія Рича Слокома у “Народній газеті” від 12 грудня. Він писав: “Щодо краси — цей фестиваль був, правдоподібно, найкращим, що його це місто бачило. Странно підібрана програма захоплювала тритисячну публіку. Для багатьох присутніх це було прямо відкриттям, що робітнича молодь, розвиваючи свої культурні здібності, просто задля її радості, спромоглася виступити з програмою, що досягла такого високого рівня краси”.

Про диригента цього концерту він говорив: “Микола Гоцуляк, знаменитий диригент хору і оркестру, заслуговує на велике признання за прекрасне вишколення своїх хористів і музикантів. Лише безнастанні зусилля, сполучені з широким розумінням хоральної і оркестральної роботи, можуть дати таку музичну наслідку, яку мали слухачі в аудиторіумі”.

Свою рецензію Рич Слоком закінчив так: “Цей величавий сценічний фестиваль є прикладом того, чого добилася молодь на полі культури, освіти, атлетики. Своїми зусиллями члени Федерації канадсько-української молоді і Універсального атлетичного клубу встановили новий високий рівень своїх аматорських підприємств. Такі зусилля гідні признання — і це признання вони дістали від великого числа глядачів за колоритний фестиваль, який залишається в пам'яті на довгий час”.

Музично-співацьку програму виконувало 85 хористів і 45 музикантів струнного оркестру.

У тих часах талановиті музиканти і співаки мистецьких колективів ТУРФДім притягали увагу музично-співацьких кіл громадськості. Митців ТУРФДім запрошували виступати перед широкою канадською публікою. На тих підприємствах вони завойовували перші місця і призи. “Народна газета” 5 жовтня 1938 року повідомляла, що члени Федерації канадсько-української молоді, скрипалі Анна Петльована, Джов Паш, Іван Москалик і піаністка Гелен Пижук, на Торонтонській національній виставці, з приводу її 60-річчя, завоювали перші місця і одержали золоті медалі. Зростала тоді ж і популярність Анни Гулак-Грейсон у Виндзорі. Вона часто виступала з соло на музичних підприємствах міста. Грала і в інших місцевостях. Влітку 1938 року виступила з великим успіхом перед українською громадськістю на пікніку у Киркленд Лейк. “Народна газета” 16 вересня писала, що “за вмiле виконання музичних творів присутні нагородили її бурхливими оплесками”.

У березні 1938 року минало 20 років існування Товариства Український робітничо-фермерський дім. “Народна газета” у зв’язку з цим ювілеєм друкувала багато матеріалів про діяльність відділів у різних місцевостях. Багато місця присвячено було також художній самодіяльності в Українських робітничих домах.

Для того, щоб виховати потрібних керівників для багатогранної діяльності ТУРФДім (організаторів, диригентів, режисерів, журналістів), Центральний Виконавчий Комітет час від часу влаштовував Вищий освітній курс, на який приймалися особи, які виявили до того вже певні здібності у цих галузях і бажали вчитися. Такі курси у значній мірі задовольняли потреби, бо в тих роках організація розросталася, утворювались нові відділи, розгорталась їх діяльність. Найбільше таких працівників для організації дали два останні передвоєнні курси — 1936 і 1938-х років. На них особливу увагу зверталось на виховання диригентів оркестрів і хорів.

Курсант Іван Косс, який згодом відіграв важливу роль у художній самодіяльності у Торонто, писав у “Народній газеті” 26 липня: “Навчання музики є одною з найголовніших дисциплін, яку ми вивчаємо на Вищому освітньому курсі. Це тому, що в наших українських робітничо-фермерських органі-

заціях є велика потреба учителів, які могли б не лише проводити школу грамоти, але вчити і диригувати оркестрами та хорами. Знаючи цю потребу, ми стараємося використати цю нагоду, що її дала нам наша організація, з найбільшим успіхом”.

Починаючи з 10 жовтня 1938 року, “Народна газета” відкрила на своїх сторінках “Куток режисера, диригента, аматора, співака”, щоб допомогти роз’ясненнями всіляких питань, з якими працівники сцени зустрічалися у своїй діяльності. Редакція висловила побажання, щоб режисери і диригенти взяли участь в цьому кутку і обмінялись своїми думками та досвідом праці.

В 1938 році значно зміцніла художня самодіяльність відділів ТУРФДім у Торонто і Вест Торонто, після того, як від його керівництва був усунений Василь Босович з своєю клікою. Група шкідників захопила монополію на сцені Українського робітничого дому і не допускала чесних людей до праці в драматичному гуртку. Р. Н. у статті “Розвиток мистецьких сил при відділі ТУРФДім у Торонто”, опублікованій в “Народній газеті” 17 березня, писав: “Завдяки чуйності торонтонських членів ТУРФДім, шкідників викрито і вигнано. Від тоді в нас праця налаждалась і зараз ми радіємо із її успіхів”.

При відділі ТУРФДім у Торонто був хор під проводом диригента Олександра Вовчини з багатим репертуаром. Духовий оркестр, який складався з молодих музикантів, часто виступав в Українському робітничому домі і у великих залах, особливо під час робітничих мітингів і ювілеїв. Виїздив з концертами на провінцію і пригравав маршуючим маніфестантам на Перше травня і т. д. Також був і молодший духовий оркестр. Оркестрами керував Олександр Вовчина.

Іван Амброз, мандолініст-віртуоз, керував двома хорами — молодіжним і юнацьким. Молодіжний хор був чисельніший за хор старших. Він також керував четвертою групою мандолінового оркестру.

Під керівництвом Івана Гоя відбувалась школа українських народних танців.

Драматичний гурток з допомогою музичних і співочих сил з успіхом поставив дві оперетки — “Циганка Аза” і “Перехитрили”.

При відділі ТУРФДім у Вест Торонто існував сильний мандоліновий оркестр під керівництвом Христо Дафева. Цей оркестр дуже часто брав участь у спільних великих, особливо ювілейних, концертах разом з митцями відділу ТУРФДім у Торонто. Обидва мистецькі колективи того року влаштували величавий концерт у Мессі Галл 27 березня.

Влітку 1938 року відбувся Онтерійський провінціальний фестиваль з великим успіхом, який саме і став поштовхом для започаткування першого Всекрайового фестивалю української пісні, музики і танцю в Торонто 1939 року.

ЗНАМЕННИЙ РІК

Центральний Виконавчий Комітет Товариства Український робітничо-фермерський дім уже у вересні 1938 року почав робити перші заходи щодо можливості влаштування Всеукраїнського фестивалю української народної пісні, музики і танцю. Поки було зроблене остаточне офіційне рішення, відбулося зібрання компетентних комітетів, на яких з усіх сторін обговорювано і обмірковувано можливість здійснити такий великий проект, за який ще ніхто з подібних організацій не брався у Канаді.

Провіривши стан мистецьких колективів ТУРФДім, які мали б взяти участь у такому підприємстві, і фінансову спроможність відділів оплатити кошти транспортації, ЦВК ТУРФДім зробив сміливе рішення: 15 і 16 липня 1939 року у місті Торонто влаштувати Всеукраїнський фестиваль української народної пісні, музики і танцю. Всі відділи, окружні і провінціальні комітети і мистецькі колективи ТУРФДім були повідомлені про це рішення, яке вони схвалили з великим ентузіазмом.

Негайно почалась активна підготовка до фестивалю. Для керування нею було утворено у Вінніпегу Центральний фестивальний комітет, а у Торонто — Діловий фестивальний комітет, до якого увійшли: Іван Косс, Христо Дафев, Олександр Вовчина, Роман Назаркевич, Стенлі Вивюрський, Джиммі Кембел, Іван Гой.

З огляду на географічну віддаль не можливо було бути більшим колективам з таких місцевостей Західної Канади, як Едмонтон, Келгарі і Венкувер. З тих місцевостей до участі в програмі фестивалю були запрошені митці-солісти. Основну програму фестивалю мали виконувати митці колективів ТУРФДім Східної Канади. Із Західної Канади, крім співаків, були запрошені на фестиваль мистецькі колективи з Вінніпегу, Саскатуну і Ріджайни.

Заплановано було, що програму фестивалю мали виконувати між 1500 і 2000 митців: хористів, музикантів і танцюристів. Треба підкреслити, що мистецькі сили не всюди були

на тому самому рівні: одні були сильні, інші слабші, ще інші — зовсім слабкі. І їх потрібно було довести до якогось певного мистецького рівня, бо інакше можна було провалити цей благородний задум.

І щоб привести до задовільного стану ті мистецькі сили, які мали виступити на фестивалі, Центральний фестивальний комітет вислав до різних місцевостей головного диригента, який мав проводити програмою, щоб він провіряв їх здатності, підготовку і спроможності. Він відбував консультації з диригентами і переводив проби з хорами і оркестрами, щоб взнати, як вони вишколені, чим їм допомогти, щоб могли брати участь у фестивалі. Центральний фестивальний комітет мусив постачити всім хорам, оркестрам і танцювальним гурткам нотні матеріали.

У зв'язку з фестивалем, крім підготовки митців до виконання програми, потрібно було зробити величезні заходи, щоб таку кількість людей примістити і прохарчувати. Ніхто тоді не думав про готелі, бо на такий "люксус" не було грошей ні в митців, ні в організації. Найголовнішим потрібно було покрити кошти подорожі митців з різних місцевостей. Митців у Торонто приміщували по приватних хатах. У тодішніх часах не багато членів і прихильників ТУРФДім і РЗТ мали ще свої власні хати — дуже часто жили в однокімнатних винаймлених квартирах.

Започатковуючи популяризацію ідеї фестивалю в українській прогресивній пресі, Центральний Виконавчий Комітет ТУРФДім опублікував заяву, в якій говорилось:

"Буде це перший такий фестиваль не тільки в історії наших організацій, але й в історії українського народу в Канаді. Він матиме велике значення в історії культурного розвитку українського народу в Канаді, в історії культурного розвитку канадського народу.

При наших організаціях виховались сотки прогресивних музикантів, співаків, танцюристів, диригентів. Сотки мандолинових оркестрів та інших оркестрів, хорів, драмгуртків, які тепер переважно складаються з української молоді канадського уродження, які грають, співають не тільки українські музичні народні та класичні твори, але твори англосаксонського світу і інших народів, які у своїх репертуарах мають кращі твори світової класики. Багато молодих митців, членів наших

організацій, здобули високі нагороди та відзначення на музичних і співацьких контестах (змаганнях) в різних провінціях Канади.

Завдяки добрим старанням і невтомній праці наших організацій, завдяки тому, що наші організації провели вже кілька курсів, на яких виховували організаторів, учителів, диригентів — наші мистецькі сили виступають тепер у великих концертних аудиторіях різних міст Канади, українська пісня й музика лунає через багато канадських радіостанцій”.

Після того в “Народній газеті” появились статті “За добру організованість і культурну якість народного фестивалю”, “Фестиваль в Торонто — подія великого всеканадського значення”, “Посилити підготовку до фестивалю” Матвія Шатувльського, “Чергові завдання підготовки до всекрайового фестивалю” Петра Криськова, “Перевірте підготовку” Івана Бойчука, “Наполегливо працювати в користь фестивалю” Петра Прокопчака, “Участь канадсько-української молоді у фестивалі” Марії Костанюк. Повідомляли диригенти з місцевостей, які робляться заходи щодо участі їхніх колективів у фестивалі.

У своїх статтях Матвій Шатувльський пропагував, щоб основою запланованого фестивалю були масові виступи мистецьких колективів — хорові пісні, музика, оркестр і гуртові танці. Він, однак, не заперечував проти сольних виступів співаків, музикантів і танцюристів. Автор перестерігав проти примітивізму, але не радив рватися на височину, бо все-таки це колективи аматорські, це художня самодіяльність. Фестиваль саме і повинен продемонструвати їхнє українське народне мистецтво. Він писав, що Всекрайовий фестиваль української народної пісні, музики і танцю у Торонто після висилки Дівочого мандолінового оркестру на гастролі по Канаді в 1926 і 1927 роках є другою найбільшою подією в історії художньої самодіяльності Товариства Український робітничо-фермерський дім. Ось на що він звертав увагу як читачів, так і самих митців у своїй статті: “Як боротьба українського народу в Канаді за свої громадянські права, за те, щоб з “чужинецької імміграції” стати неподільною частиною канадського народу, була зтяжна, важка, вимагала великих зусиль і навіть жертв з боку передових, прогресивних сил українського народу, так поруч з тим і культура українського народу з ве-

ликими труднощами, з затратою великих зусиль і енергії пробивала і далі пробиває собі шлях в скарбницю загальної канадської культури”.

Володимир Горбатюк з Ріджайни повідомляв, що мандоліновий оркестр наполегливо підготовлявся у далеку подорож до Торонто. Він під керівництвом Петра Лапчука і Анни Гніт влаштував у місті ряд концертів, щоб виручити гроші на покриття коштів далекої подорожі. Міські власті також дозволили оркестру перевести т. зв. “тег дей” (збірку грошей) на цю ціль.

Митці ТУРФДім у Тиммінс замовили спеціальний поїзд, щоб прибути на фестиваль. З цієї місцевості у ньому брали участь Дівочий мандоліновий оркестр під керівництвом Василя Куньки і духовий оркестр під керівництвом А. Велша. Міська рада виасигнувала 150 доларів на допомогу покриття коштів подорожі. Також спеціальним поїздом планував прибути мандоліновий оркестр і хор з Киркленд Лейк під проводом Якова Семенова. Перед тим митці виступили в цілому ряді місцевостей з концертами — в Лардер Лейк, Рун, Киркленд Лейк, і по радіо.

Володимир Бончар писав, що незважаючи на далеку віддаль і великі кошти, мандоліновий оркестр із Саскатуну також візьме участь у фестивалі.

Мистецькі сили ТУРФДім у Вінніпегу їхали на фестиваль через Сполучені Штати Америки власним автобусом.

Дописи про підготовку подорожі до Торонто появились в “Народній газеті” з Монреалу, Лашін, Ошави, Савт Поркюпайн, Форт Вільям. Регулярно появлялися кореспонденції з Торонто, бо саме місцеві мистецькі сили мали становити основу фестивалю. У самому місті, у Вест Торонто, Нью Торонто, Іст Торонто були тоді добре підготовлені митці. Дуже часто вони всі разом виступали на спільних концертах і добре вишколились грати і співати як один колектив.

До Всекрайового фестивалю української народної пісні, музики і танцю був виданий сувенірний буклет, який став історичним документом. Він був надрукований англійською мовою. Обкладинка буклету мала привабливий вигляд. Вона була виконана майстерно в кількох кольорах. Це, по суті, був зменшений розмір великої арфіши, яка красувалася як в самому Торонто на видних місцях, так і в багатьох місцево-

стях Канади, особливо там, де були відділи Товариства Український робітничо-фермерський дім.

Відкривався буклет привітанням мера міста Торонто Р. С. Дея. У вступі буклету говорилось: “З Нагоди Першого Все-крайового українського музичного фестивалю доречно коротко нагадати кілька важливих фактів, які довели до організування цієї історичної культурної події. Українці, які живуть у Канаді, довго виношували мрію, щоб розвивати їхні найкращі культурно-освітні традиції — пісню, музику, театр, як свій внесок у громадське, економічне і культурне життя канадського народу”.

Далі в статті розповідалось про те, як з самого початку свого поселення у Канаді українці робили свій вагомий вклад у розбудову Канади, як утворювали свої організації, плекали свою національну культуру, як розгортали свою освітню і мистецьку діяльність.

В статті вказувалось: “Хто в Канаді не чув про українські мандолінові оркестри? Хто не бачив чудові і колоритні одяги, зроблені українськими жінками? Хто не знає українців через їх мистецьку талановитість, мелодійні народні пісні, музику і жваві танці? Так, канадці знають українців. Вони знають їх як частину Канади, як частину себе, бо українці люблять і шанують традицію і спадщину інших національностей”.

Також у статті розповідалось про роботу ТУРФДім, який організувався 1918 року, проводив від самого свого започаткування художню самодіяльність і тепер разом з Федерацією канадсько-української молоді і при сприянні Робітничого допомогового товариства організував цей величавий фестиваль, перший в історії поселення українців у Канаді.

Тодішній президент Промислового і робітничого конгресу Канади П. М. Дрейпер у своєму привітанні виконавцям і учасникам фестивалю говорив: “Даючи притулок людям з “старих країв”, Канада не тільки дала їм щось, але й сама багато скористала. Не найменше, що ми скористали, це культурні надбання кожної групи нашого народу, що були спроможні привести і проявити в спадщині будь-якого народу — це їхня музика”.

Він закінчив своє привітання словами: “Ми не намагаємося все відлити одною формою. Ми вітаємо різноманітність і тому ми хочемо, щоб наші громадяни українського походжен-

ня не тільки зберігали свою музику, але й дали всім нам нагоду вдовольтися її мелодійними якостями”.

У буклеті були вміщені статті про походження українських народних пісень, музики і танців, короткі біографії видатних українських композиторів-класиків і українських радянських композиторів. Всі ті статті були прикрашені фотознімками діячів українського мистецтва — портретами композиторів, драматургів, артистів. Були вміщені і фотознімки з Українського державного ансамблю бандуристів і ілюстрації із зразків української вишивки, різьби, гончарства.

У сувенірному буклеті були вміщені фотознімки мистецьких колективів з різних місцевостей, які брали участь у виконанні програми фестивалю: з Вінніпегу під проводом Миколи Гоцуляка, з Саскатуну під проводом Володимира Бончара, з Тиммінс під проводом Василя Куньки, з Вест Торонто під проводом Христо Дафева і Івана Косса, з Киченер під проводом Томи Кошурби, з Торонто під проводом Олександра Вовчини, з Гемилтону під проводом Джорджа Тенегана, з Ріджайни під проводом Петра Лапчука, з Форт Вільям під проводом Костя Костанюка, з Монреалу під проводом Євгена Плавуцького, з Киркленд Лейк під проводом Якова Семенова, з Іст Віндзор під проводом Василя Штогрини і Миколи Кандюка, з Лашін під проводом Стенлі Добровольського, з Ошави під проводом Івана Древняка, з Нью Торонто під проводом Джиммі Кембела.

В буклеті були вміщені фотознімки — портрети митців-солістів на фестивалі: Софії Романко і Теодора Мотики з Торонто, Анни Скульської і Катерини Вусик з Келгарі, Сесілії Кусяк і Марії Білецької з Вінніпегу, Гелен Пижук з Вест Торонто.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ

І нарешті настав довгосчікуваний, з великим нетерпінням, для української прогресивної громадськості у Канаді день — 16 липня 1939 року.

“Народна газета” 18 липня опублікувала на першій сторінці спеціальну телеграму з Торонто, в якій повідомлялось: “Влаштований українськими робітничо-фермерськими організаціями Перший український музичний фестиваль, що відбувся тут в суботу і неділю, увінчався великим успіхом і записав нову яскраву сторінку в культурно-мистецькому житті українського народу. Фестиваль не тільки задемонстрував високоякісну і вмилу та невтомну працю українського народу на культурно-мистецькому полі в Канаді, але одночасно він був великим і цінним вкладом для розвитку загальної канадської культури. Торонтонське громадянство визнало, що фестиваль був найбільшою мистецькою культурною подією, яку коли-будь влаштовано в Канаді”.

На фестиваль прибули люди з усіх частин провінції Онтеріо, гості із Західної Канади і Сполучених Штатів Америки. Просторий зал Мючуал Аріна Гарденс, де проходив фестиваль, був заповнений. Він вміщав майже 10,000 осіб. Програму виконувало 1500 митців: 38 струнних оркестрів, 32 хори, танцюристи і ряд солістів. Всі вони були одіті в прекрасні українські національні строї, які своєю колоритністю приваблювали зір багатотисячних очей. Особливо з цього надзвичайно була захоплена англосаксонська публіка, бо багато вперше в житті бачили народну ношу українців. Великим збірним колективом диригував Микола Гоцуляк з Вінніпегу. Голсвою фестивальної програми був всекрайовий секретар Федерації канадсько-української молоді Михайло Король. З промовою до багатотисячної громади виступив член Центрального фестивального комітету Матвій Шатувський.

В суботу пополудні, перед фестивалем, митці в числі 1500 осіб, одіті в національні строї, влаштували парад вулицями міста до Мючуал Аріна Гарденс. До параду придивлялись

десятки тисяч мешканців Торонто, які заповнили хідники вулиць. Це був мальовничий парад і він викликав у людей велике захоплення. Глядачі оплесками вітали учасників параду.

Перший Всекрайовий фестиваль української народної пісні, музики і танцю завершився у неділю 16 липня величавим пікніком у Вудбридж біля Торонто. На пікнік прибуло понад 15,000 осіб. До присутніх з промовами виступили українські громадські діячі з Канади і Сполучених Штатів Америки — управитель Робітничо-фермерського видавничого товариства Іван Навізівський, секретар Центрального Виконавчого Комітету Товариства Український робітничо-фермерський дім Іван Бойчук, редактор “Українських щоденних вістей” в Нью Йорку Михайло Настасівський.

Такий короткий хронологічний звіт можна зробити з цієї великої історичної події. Але її резонанс був великий, як у самому Торонто, в провінції Онтеріо, так і серед української громадськості у цілій Канаді. Позитивно оцінила перший Всекрайовий український музичний фестиваль щоденна преса — “Торонто Дейлі Стар” і “Глоб енд Мейл”.

“Торонто Дейлі Стар” 17 липня нагадувала, що в історії Торонто від 1886 року до 15 липня 1939 року відбулися три великі музичні події, але Всекрайовий фестиваль української пісні, музики і танцю був найбільший щодо числа виконавців програми, як також щодо числа присутніх. Рецензент писав: “Ще не було такої чисельної публіки на тому історичному місці для прямого виявлення національної однозгідності, ніколи ще не виконано програми перед настільки ж зацікавленою, головно українською, публікою, яка слухала твори виконавців, що прибули з таких далеких околиць, як Скелясті гори, на півночі — Саскатун і Тиммінс, на сході — Монтреал, і на півдні — Великі озера.

Автор огляду вказав, що фестиваль влаштувало Товариство Український робітничо-фермерський дім, яке нараховувало під ту пору 352 відділи, мало 87 будинків, 210 струнних оркестрів, 120 хорів і 170 драматичних гуртків. Зупиняючись на програмі, рецензент відмітив, що фестиваль почався о 8.30 години вечора і закінчився попівночі. Митці виконали 28 творів. Далі він писав: “У тригодинній прекрасній програмі величезний хор і оркестр виконали сім творів, з яких п'ять

були гармонізовані українські народні пісні, в яких ліричні сопранові голоси були, звичайно, найкращі, тенори чисті і сильні, баси милозвучні, хоч не все досить сильні проти батальйону струнних оркестрантів і бубнів". Він вирізнив два неукраїнські твори, які були виконані на фестивалі: негритянську народну мелодію з симфонії Антоніна Дворжака "Новий світ" (пісню "Going Home") і пісню "Drink to me only". Автор підкреслив, що у цьому залі "ще ніколи не відспівано з такою щирістю негритянську народну мелодію з симфонії "Новий світ" і "мало англоканадських хорів відспівали коли-буль так добре пісню "Drink to me only".

Велике признання рецензент дав Миколі Гоцуляку, назвавши його знаменитим диригентом, який передав своїм співакам щире розуміння того, що вони співали, а своїм оркестрантам важливість прекрасного гармонізованого звуку, в якому сотки скрипок, сопрано, чело і басів-сопранів злилися з кобзами, бандурами, гітарами і мандолінами. Цей величезний ансамбль, який складався з народних струнних оркестрів з багатьох частин Канади, становив життєву основу фестивалю. Таку ж роль відіграв і хор.

Духовий оркестр відділу ТУРФДім у Торонто під керівництвом Олександра Вовчини виконав чотири музичні твори. Він також пригравав танцюристам під час першої частини програми. Понад 70 танцюристів під проводом Івана Гоя виконали кілька народних танців.

Високу оцінку рецензент дав і солістам, які виступали на програмі: Марії Білецькій, Анні Скульській, Теодореві Мотиці, Софії Романко, Гелен Пижук, Іванові Москаликові (скрипкове соло).

Закінчуючи оцінку виконаної програми фестивалю, автор писав: "Такі були головні твори на фестивалі, який, як перший з ряду тих, що будуть влаштовані в майбутньому у різних центрах, є хорошим прикладом того, що українці в Канаді не тільки зберігають свої власні народні традиції, але також вчаться виражати в музиці життя нової країни".

Газета "Глоб енд Мейл", між іншим, писала: "Струнний і духовий оркестри були розміщені на підлозі, а хор рядом розстановився в одному кінці арени, вище оркестру. Картина виглядала на прекрасний город, в якому всі квіти були в повному розцвіті на рівнині і схилах гір.

Але краса цього образу не стільки ж задовoliла, як якість виконаної програми, яка переконала кожного присутнього, що український народ має талант і традицію, розробка і збереження яких є цінним вкладом у канадське життя. В координації сил, в згуртованості оркестру і хору, в якості і контролі як голосів, так і інструментів, у чуттєвості і свобідності виконання було високе в кожному творі програми”.

Матвій Шатульський, один з ініціаторів і організаторів першого Всеукраїнського фестивалю української пісні, музики і танцю, зробив широкий огляд його у статті “Велика історична подія в житті українського народу в Канаді”, опублікованій у “Народній газеті” 22 липня 1939 року. Він підкреслював, що українці в Канаді дуже працьовиті, чесні, демократичні, музично талановиті, що дуже яскраво показав фестиваль у Торонто. Фестиваль показав англосаксонцям і людям інших національностей, який великий культурний вклад можуть зробити українці у скарбницю загальної канадської культури, якщо будуть створені кращі можливості взаємного порозуміння, ще міцнішого зближення між різними національними частинами — головню англосаксонською частиною канадського народу.

У той час, коли широкі кола канадської громадськості тепло віднесли до самої ідеї влаштування Всеукраїнського фестивалю української пісні, музики і танцю, щедро віднесли матеріально на покриття коштів подорожі мистецьких колективів з різних місцевостей до Торонто, то крайня українська націоналістична преса виступила проти фестивалю, закликала людей бойкотувати його.

У цьому ж самому числі “Народної газети” від 22 липня була вміщена стаття Петра Арсена (Петра Кравчука), в якій він писав: “Майбутній історик української імміграції в Канаді дасть належне місце в своїй праці українським робітничо-фермерським організаціям за прероблену велику роботу на культурно-освітньому полі, а зокрема за збереження українського мистецтва в його чистій народній формі.

Від самого свого існування українські робітничо-фермерські організації в Канаді плекають українську народну пісню, музику, танці... За ту працю наші організації одержували (і далі одержують) признання від англійських знавців мистецтва — усні подяки і широкі рецензії в англійській пресі... Коли

ж нашу працю оцінюють, шанують, заохочують до ширшого розгорнення люди різних національностей нашої країни, в першу чергу англійці, і коли ми прикладемо максимум зусиль, щоб цю нашу народну пісню, музику і танець ще краще виконати, ще ліпше передати, то найшлися люди, які кидають на нашу корисну роботу болотом, закликають толочити її брудними ногами”.

Далі автор писав, що тоді, коли кілька тижнів перед Всеукраїнським українським фестивалем англійська преса містила звіт про його підготовку, заохочуючи українців до посиленішої праці на мистецькому полі, то провідники українських націоналістичних організацій і редактори газет виступили з гідкими наклепами проти українських робітничо-фермерських організацій. Наприклад, газета “Новий шлях”, яка не скривала своїх симпатій до німецьких нацистів і їх фюрера Гітлера, закликала “загородити шлях”, щоб фестиваль не відбувся. Вона теревенила, що фестиваль відбувається для того, щоб підготувитись “до перевороту на зразок Іспанії”, що Торонто обрано не випадково, бо організатори фестивалю його “уважають стратегічним на випадок заворушення”.

Газета писала, що на фестивалі будуть “фальшиво” представлені українські пісні, музика і танці, що вони “будуть змішані з циганськими, московськими і жидівськими творами”. Вона закликала українську громадськість до загального бойкоту фестивалю.

Незважаючи на цю злісну кампанію націоналістичних лідерів, фестиваль відбувся з великим успіхом. Петро Кравчук у своїй статті на закінчення говорив: “. . . українське громадянство Торонто своєю масовою участю в першому історичному Всеукраїнському музичному фестивалі дало належну і заслужену відправу українським фашистським козявкам, що хотіли своєю брудною роботою перешкодити в цьому великому народному ділі” . . .

ПІДГОТОВКА ДО ДРУГОГО ФЕСТИВАЛЮ

Після успішного Всекрайового фестивалю української пісні, музики і танцю у Торонто мистецькі колективи ТУРФ-Дім посилили свою діяльність у 1940 році. У цілому ряді місцевостей були поставлені п'єси і влаштовані концерти. У Тиммінс, Ріджайні, Порт Артур, Киркленд Лейк були відіграні п'єси "Ой не ходи, Грицю"; у Венкувері "Назар Стодоля"; у Торонто, Келгарі, Киркленд Лейк — "Гайдамаки"; у Вінніпегу — "Суета"; у Велланд — "Наталка Полтавка"; у Брендон — "Скупар"; у Едмонтоні — "Родина щіткарів"; у Пойнт Сейнт Чарлс — "Батькова казка"; у Пойнт Доглес — "Лимерівна"; у Саскатуні — "Циганка Аза". Відіграно представлення у Трансконі, Форт Вільям, Бінфейт, Стівстон, Педаквуд, Іст Килдонан, Колмен, Летбридж, Джералдтон, Гемилтоні, Іст Виндзор. У цих і в багатьох інших місцевостях були влаштовані концерти. Особливо успішно пройшли концерти на пошанування пам'яті Тараса Шевченка в березні.

Мистецькі колективи у 1940 році часто брали участь у музичних змаганнях, які відбувалися у більших містах Канади. Наприклад, у Вінніпегу 6 квітня у музичному змаганні брав участь Мішаний хор відділу Федерації канадсько-української молоді. Він одержав високу оцінку журі (трьох авторитетів з Лондона). Про це місцева газета "Трибюн" писала: "... виступи хору Федерації канадсько-української молоді в національному одязі були найкращими в першій половині і одержали схвальні коментарі". Друга місцева газета, "Фрі Пресс", завважила, що хор мав "гарний колоритний вигляд". Хор одержав 84 пункти за виконання українських народних пісень.

Про ту діяльність мистецьких колективів відділів ТУРФ-Дім появились огляди в українській прогресивній пресі — в "Народній газеті" і "Фармерському житті". Майже ціла сторінка у "Народній газеті" за 25 січня 1940 року була присвячена мистецьким силам у Венкувері і мішаному хорві у Вінніпегу. У допису з Венкувера переповідався огляд з газети

“Дейлі Провінс” (15 січня 1940 р.) про концерт мистецьких сил ТУРФДім в Емпресс театрі. У цьому огляді говорилося: “В Емпресс театрі зібралось між одною-двома тисячами українців Венкувера і довколишніх фармів, щоб відсвяткувати український новий рік і одночасно одинадцяті роковини відкриття Українського робітничого дому фестивалем пісні і танцю.

Народ України, оселившись в Канаді, плекає міцну любов до своєї прибраної батьківщини, як також до своєї батьківщини в Європі. Його подвійна вірність була ясна, коли присутні врочисто відспівали “O Canada”. Було ясно, що їхні обличчя повні спогадів, коли вони слухали музику козаків, які були їхніми предками. Їхні очі жадібно впивались в костюми виконавців, в червоні спідниці, в гарні вишивані сорочки й фартухи жінок, в ясні селянські сорочки чоловіків”. Автор огляду відзначав, що в програмі концерту були вплетені класичні твори англійських і американських композиторів. Далі він продовжував: “Українці у своїх селах завжди співають. Вони своє життя — свій сміток, свою радість, свою неволю виявляли у своїх піснях, які вони співають на фестивалях, на вечорницях. Їхні пісні, мінорних тонів, співав в неділю (14 січня) хор, одітий в національні костюми, під акомпанемент мандолінового оркестру”.

Особливо оглядач відзначив виконання колективом твору Тараса Шевченка “Гамалія”, в якому відображена боротьба козаків з турками.

Рецензент Ів. Лавр у статті “Гарні успіхи мішаного хору ТУРФДім у Вінніпегу” писав: “При відділі ТУРФДім у Вінніпегу є кілька струнних оркестрів, мішаний хор Федерації канадсько-української молоді, а також мішаний хор, який загально називають: хор старших. Цей хор існує вже кілька років і за цей час проробив гарну працю на сцені Українського робітничого дому у Вінніпегу і на сценах УРД в Пойнт Доглес та Іст Килдонан. Часто хор виступав у Польському робітничому домі і в приміщенні Російського робітничо-фермерського клубу. Хор начисляв 43 співаки, з яких одна третя не були членами ТУРФДім, лише його прихильниками. Хором керував Степан Юрійчук.

Хор влаштовував власні концерти, виступав у супроводі мандолінового оркестру, брав участь у гуртових сценах різ-

них театральних вистав. Репертуар його в основному складався з народних пісень, творів композиторів Лисенка, Леонтовича, Ревуцького, Вериківського”.

На цій же сторінці “Народної газети” була вміщена нотатка про планований концерт мішаного хору молоді. Там повідомлялось: “Мішаний хор молоді, який досить активно працював з осені, і дещо звільнився через свята, знову активно взявся за роботу, поповнюючи свій репертуар та готуючись до циклу нових концертів”.

Треба завважити, що мистецькі сили у Вінніпегу тоді ж почали робити пошуки за “чимось новим”, щоб замінити звичайні концерти новою, різноманітною програмою. Одним з таких “експериментів” був концерт 28 січня в Українському робітничому домі. Організатори його відійшли від традиційності і склали програму так, що це вийшов концерт-варьете. Вистава, незважаючи на деякі недостачі, пройшла успішно. Рецензент “Народної газети” свій короткий огляд закінчив словами: “Мимо кількох недостач технічного порядку, концерт був дуже гарний і про нього добре висловлювались ті, що його бачили”.

“Народна газета” відкрила свої просторі сторінки для популяризації підготовки другого Всекрайового фестивалю української пісні, музики і танцю. Вона 28 березня писала: “Фестивалі народної пісні, музики, танцю позначаються двома важливими прикметами: кількістю учасників і якістю виконання фестивальної програми.

Перший Всекрайовий фестиваль української пісні, музики і танцю втримав обидві ці прикмети на високому рівні: було велике число учасників і добре було виконано програму.

Було б дуже неfortunно, якби у цьогорічному фестивалі ми пішли на пониження, а не на підвищення. Хоч теперішні умови важчі за минулорічні, хоч Едмонтон не є таким великим центром, як Торонто, то проте ми повинні докласти усіх старань, щоб Едмонтонський фестиваль і числом своїх учасників, і виконанням програми не уступав торонтонському фестивалю”.

І дійсно, щоб другий фестиваль пройшов ще на вищому рівні, завчасно почалась посилена підготовка. Особливо вона йшла в Онтерію, бо ж там були важливі мистецькі сили, без участі яких важко було б здійснити програму. В Онтерію були

сильні хори, мандолінові оркестри, танцювальні гуртки і солісти. Не тільки мистецькі колективи провінції вишколювались до виступу на фестивалі, напружували всі свої зусилля заряди відділів ТУРФДім, бо ж потрібно було зібрати поважну суму грошей, щоб покрити витрати такої далекої подорожі — з Онтеріо до Алберти.

Але незважаючи на великі економічні труднощі (ще сильно відчувалась криза), воєнний час і віддаль, в Онтеріо, як і в усіх інших провінціях, де були мистецькі колективи, оживилась підготовка до участі у фестивалі. Всіх, як і членів мистецьких колективів, так і членів Товариства Український робітничо-фермерський дім та Робітничого заповомого товариства, охопив ентузіазм. Всі докладали зусиль, щоб забезпечити успіх фестивалю і ще раз перед всією Канадою продемонструвати досягнення української музичної культури, досягнення мистецьких колективів ТУРФДім.

У “Народній газеті” (6 квітня) Я. Заблосцький писав, що по “довшій обговоренню мистецькі сили ТУРФДім у Вест Торонто вирішили взяти участь у фестивалях — у Едмонтоні і Саскатуні. Щоб зібрати гроші на покриття коштів подорожі, струнний оркестр під проводом Христо Дафева влаштував концертну поїздку в поблизьких місцевостях — в Торолді, Сейнт Кетеринс, Гемилтоні, Брентфорді, Кичинері, Ошаві.

У зв’язку з висилкою мистецьких колективів до Едмонтону у різних місцевостях були організовані комітети: фінансовий, транспортний, програмний, гардеробний, реклами. Координували працю цих комітетів заряди відділів ТУРФДім.

Розуміється, найширше і найефективніше розгорнулась підготовка до фестивалю у самій Алберті. В різних фермерських місцевостях (Пакан, Кедрон, Вегревилл, Роял Парк, Шандро) відбулися збори, на яких присутні обговорювали питання фестивалю, збірки грошей на покриття видатків, участь у цьому великому святі.

Микола Алексієвич у статті “Едмонтон розгортає підготовку до Другого Всеукраїнського музичного фестивалю” писав, що відбулися збори членів ТУРФДім, на яких обговорено питання фестивалю, розподілено книжечки квитків на збірку фестивального фонду, вирішено посилити підготовку місцевих мистецьких сил до вивчення програми фестивалю. Він далі говорив: “Фармери з далекого Піс Ривера вже пишуть, що

вони приготуються приїхати до Едмонтону на фестиваль. Вони пишуть, що на таке вони чекали ціле своє життя. Вони хочуть почути свою рідну пісню, музику, танці в масовому виконанні наших хорів, оркестрів, танцюристів. Масово збирається приїхати фермерська молодь, бо для неї це буде і розрада і приклад та заохота до культурної праці у своїх місцевостях”.

У фестивальной програмі важливе місце мали зайняти українські народні танці. Іван Грекул з Торонто, який в 1920-х роках багато доклав зусиль для проведення танцювальних шкіл при Українських робітничих домах у різних місцевостях Канади, виступив з статтею в “Народній газеті” — “Які повинні бути танці на фестивалі”. Він вказував, що танці, як і музика та пісня, є великим культурним надбанням українського народу”. Однак танці мусять бути належно по-мистецьки виконані на фестивалі, якщо вони мають задоволити 10-тисячну громаду, що збереться на фестивалі. А якщо танці мають бути виконані по-мистецьки, то до цього треба вчасно підготувати танцюристів і тому на інструкторів паде велика відповідальність, щоб вони сами належно підготувались, відповідно синхронізували свої лекції одні з одними. Він далі писав: “. . .кожний інструктор танців повинен мати перед собою програму, які танці він має вчити і як їх вчити. Якщо цього нема, якщо кожний інструктор вчитиме те, що він хоче, або хоч би і той самий танець, але кожний по-своєму, то з такого на фестивалі нічого не вийде”.

В 1940 році добре була поставлена діяльність мистецьких колективів у Форт-вільямській окрузі. Вони влаштували 21 квітня музичний здви́г. Програму його підготували диригенти Стенлі Зенюк, Йосип Гадовський і Григорій Стефанюк. Координував діяльність диригентів Михайло Вальчук.

У розмові з представником “Народної газети” Михайло Вальчук так говорив про цей здви́г: “Ми поставили собі таку мету: продемонструвати наші досягнення на мистецькому полі. В нашому окрузі є оркестри і хори, які своєю працею здобули у своїх місцевостях пошану. Виступи оркестру з Форт Вільям на такому зборі, як Всекрайовий музичний фестиваль в Торонто минулого року, по радіо, на сценах міських театрів спопуляризували наші мистецькі сили, бо вони часто одержували признання в щоденній англійській і українській пресі,

а також від визначних громадських діячів. Тому постановили зібрати всі ці мистецькі колективи на один здви́г і спільно задемонструвати наші музичні досягнення перед українцями і людьми інших національностей Форт Вільям й околиці”.

Всіх виконавців на здви́зі виступило понад 200 осіб. Це дійсно була могутня демонстрація мистецьких сил округи.

Про великий успіх мистецьких сил на Окружному музичному фестивалі у Форт Вільям була опублікована велика кореспонденція К. Григорука в “Народній газеті”. В ній читаємо: “Масштаб цього весняного здви́гу був такий широкий, що він оставив далеко позаду попередні наші окружні здви́ги. Навіть минулорічні наші виступи по місцевих театрах далеко не досягають того об’єму, в якому відбувався цей великий здви́г. Кількісно ми, мабуть, далеко сягнули, що в майбутньому нам прийдеться цих рамок триматися, тільки трудитись над піднесенням якості.

Розміри цього весняного окружного здви́гу продемонстрували сили наших організацій в Північно-Західному Онтерію та відкрили нові запаси людської енергії, яку тепер можливо буде направити в русло нашої культурно-освітньої активності”.

В Північно-Західному Онтерійському музичному фестивалі-змаганні, що проходив у Форт Вільям в кінці квітня, переможцем вийшов струнний оркестр Федерації канадсько-української молоді під керівництвом Костя Костанюка. Він одержав 86 пунктів. Щоденні газети “Таймс Джорнал” з Форт Вільям і “Ньюс Кроникал” з Порт Артур широко описали перемогу Форт-вільямського струнного оркестру ФКУМ на фестивалі.

На 21-річному музичному фестивалі-змаганні, який проходив у Вінніпегу з 1 по 13 квітня, крім Мішаного хору Федерації канадсько-української молоді, брали участь і поодинокі митці — діти українських родичів. Оглядач “Народної газети” у статті “Демонстрація музичних і співацьких сил Манітоби” зазначував, що він начислив 46 українських прізвищ — солістів, які брали участь у змаганні. Серед тих, які одержали перші нагороди на фестивалі, були Дона Гресько, Роза Сасик, члени Федерації канадсько-української молоді Василь Бідулька, Олив Рибак, Глорія Гоцуляк, Мирослав Бінювський, Френсис Іванко.

Центральний фестивальний комітет регулярно інформував

українську громадськість про те, як проходить підготовка до цієї великої культурної події. Він також давав через “Народну газету” вказівки місцевим мистецьким колективам, які заходи треба робити, щоб ефективно й успішно виступити на програмі фестивалю. Публікувались фото хорів, оркестрів, танцювальних гуртків, солістів.

На сторінках газети щораз частіше появлялись кореспонденції з місцевостей про те, як митці готуються до участі в другому Всекрайовому фестивалі української пісні, музики і танцю. З Ді Пес Павло Попович писав: “Їдемо на фестиваль до Едмонтону”; Анна Гніт повідомляла: “Ріджайна готується до музичного фестивалю”. Подібні звідомлення були опубліковані з Дромгеллер, Мус Джо, Кемсак, Медисин Гет, Бінфейт, Транскони.

З наближенням дати фестивалю Центральний фестивальний комітет вислав головного диригента Миколу Гоцуляка до тих місцевостей у Західній Канаді, яких мистецькі сили ТУРФДім мали виступити на програмі. Його завданням було перевірити стан мистецьких колективів, познайомитися з рівнем їх підготовки, допомогти виправити недостачі і координувати їх репертуар з репертуаром колективів інших місцевостей.

На першому Всекрайовому фестивалі української пісні, музики і танцю виступала Софія Романко-Муцак — широковідома в Канаді солістка. Її виступ був високо оцінений десятитисячною аудиторією. Центральний фестивальний комітет запросив її виступити і на музичному здвизі в Едмонтоні. “Народна газета” опублікувала розмову свого співробітника Ів. Лавра з Софією Романко-Муцак. Солістка заявила, що вона повторить в Едмонтоні цю ж саму пісню “Нащо мені чорні брови”, яку співала на першому фестивалі у Торонто, бо їй дуже подобаються пісні, які створені композиторами на слова Тараса Шевченка. Про запланований фестиваль у Едмонтоні вона висловила так: “Перший Всекрайовий музичний фестиваль спопуляризував українську музику і пісню серед канадського народу. Другий фестиваль є поступом вперед. Він ще ширше спопуляризує українську музику і пісню, піднесе її на вищий рівень. Переконає тисячі людей, що українці культурні і музичні люди”.

Навіть у невеликих округах відбувались фестивалі української пісні, музики і танцю, які фактично були пробами до

великого всекрайового здвигу в Едмонтоні. Дванадцятого травня такий фестиваль був влаштований у Brentford мистецькими силами ТУРФДім. У ньому взяли участь мистецькі сили з Киченер. Про цей фестиваль опублікував рецензію в газеті "Експозитор" відомий музичний критик з Brentforda Дж. М. Мерімен. Він писав: "У неділю вечером відбулася в приміщенні Українського робітничого дому на Джордж вулиці цікава і надзвичайно колоритна музична подія, нова в історії місцевих кіл, коли старанням відділу ТУРФДім у Brentfordі при допомозі членів відділу ТУРФДім у Киченер відбувся музичний фестиваль, перший у цій місцевості". Далі рецензент відзначував гру мандолінових оркестрів, спів хорів і танці. Він писав, що оркестри виконували твори з чуттям і ентузіазмом, хор був добре збалансований, танці були вміло виконані. Художними керівниками фестивалю були Анна Гурменюк і Петро Озарук.

Про підготовку місцевих сил і значення фестивалю не тільки писала "Народна газета". Про це появлялись статті і в англomовній пресі. Відома газета в Західній Канаді "Вестерн Продюсер" (Саскатун) 23 травня 1940 року вмістила велику статтю про значення запланованого другого Всекрайового музичного фестивалю в Едмонтоні. Ось що вона писала: "Хто в Канаді не чув про українські мандолінові оркестри? Хто не бачив або не чув про красиві костюми, вигантовані українськими жінками? Від 1893 року, коли перші українські групи переїхали Атлантик в пошукуванні за новою батьківщиною, канадці зазнайомилися з їхніми мелодійними народними піснями, музикою і жвавими танцями. Це було довго виплеканою мрією українського народу, замешкалого в Канаді, розвивати свої кращі традиції виховання і культури — мистецтва, музики, драми — як їхній вклад в громадську, економічну і культурну працю канадського народу.

Цього року Другий канадсько-український всекрайовий музичний фестиваль відбудеться в двох містах — в Саскатуні 5, 6 і 7 липня, в Едмонтоні 13 і 14 липня". Далі в статті говорилося: "Цей фестиваль дасть огляд культурного вкладу українців, нашої третьої найбільшої національної групи, що становить майже півмільйона, в канадську культуру".

Висилка мистецьких колективів до Едмонтону, особливо з таких далеких місцевостей, як Торонто, була пов'язана з великими коштами. Тому довелось розгорнути широку кам-

панію серед членів і прихильників за збіркою фондів. Виховані організаційно і ідейно, широкі кола українських трударів і певні кола бизнесменів поспішили з щирою і щедрою допомогою. Наприклад, Іван Косс, секретар місцевого фестивального комітету, опублікував звіт з збірки грошей на цю ціль у Вест Торонто. До 30 травня було зібрано \$247.00. Люди давали від 50 центів до \$10.00. Були такі, що жертвували свою тижневу заробітну плату.

При кінці травня у Саскатуні проходив 27-й річний Саскечеванський музичний фестиваль-змагання. На цьому фестивалі виступав і Саскатунський мандоліновий оркестр Федерації канадсько-української молоді і поодинокі його члени, які одержали найвищі відзначення. Оркестр ФКУМ одержав найвищу оцінку — 88 пунктів. Членкиня оркестру Марія Павчук за гру на скрипці одержала найвищу оцінку — “Б, 86—85, 171”. Газета “Саскатун Стар Фенікс” про неї писала: “Вона виявила велику делікатність у виконанні, що має захоплюючий тон і перед нею велике майбутнє”. Високі оцінки одержали Ольга Воробець і П. Кузмінська.

З приводу цього успіху Юрій Кренц писав у “Народній газеті”: “Отримавши найвище відзначення на провінціальному фестивалі, оркестр докладає всіх старань, щоб бути гідним учасником другого Всекрайового фестивалю, що відбудеться в Едмонтоні”.

Водночас з підготовкою до всекрайового фестивалю в Едмонтоні йшла і підготовка до провінціального фестивалю у Саскатуні. Член Провінціального фестивального комітету в Саскечевані Юрій Соломон писав в “Народній газеті”, що в Саскатуні “міські кола дуже зацікавлені фестивалем”, що “голова Саскечеванського музичного товариства закликає усі музичні сили провінції до співпраці”. Свою статтю він закінчив словами: “Саскатунський і Едмонтонський фестивалі, без сумніву, зроблять величезне зрушення серед українців Західної Канади, головню між фермерами, на культурно-освітньому полі. Докладім же усіх старань, щоб ці фестивалі були справжніми великими досягненнями наших організацій і українського народу”.

Отже, з наведених численних фактів видно, що йшла посилена підготовка до другого Всекрайового фестивалю української пісні, музики і танцю в Едмонтоні. Всі сили були мобі-

лізовані до того, щоб зробити фестиваль ще могутнішим, ще величнішим, ще більшим, ніж був фестиваль у Торонто 1939 року. Всі показники говорили про те, що він дійсно буде надзвичайною подією не тільки в історії українських поселенців, але в історії Канади.

Але вже в половині червня стало очевидним, що, на превеликий жаль, не вдасться зреалізувати запланований фестиваль. Зі сторінок “Народної газети” зникли матеріали про підготовку на місцях. І коли Канадська королівська кінна поліція арештувала одного з провідників українського прогресивного руху, управителя Робітничо-фермерського видавничого товариства Івана Навізівського на основі воєнних регуляцій, то стало ясно, що канадський уряд готує удар по Товариству Український робітничо-фермерський дім, який запланував другий Всеукраїнський музичний фестиваль в Едмонтоні. І довго не довелось ждати. Уряд Канади заборонив діяльність ряду робітничо-фермерських і прогресивних організацій. Серед них було і Товариство Український робітничо-фермерський дім. У перших днях липня припинилась уся діяльність ТУРФ-Дім — організаційна, громадська, культурно-освітня та мистецька. Тоді ж була закрита українська прогресивна преса — “Народна газета” і “Фермерське життя”. Здійснити другий Всеукраїнський фестиваль української пісні, музики і танцю довелося аж через шість років — після закінчення другої світової війни.

Треба, однак, зазначити, що перший Всеукраїнський фестиваль, що відбувся у Торонто 1939 року, був великим стимулом у діяльності мистецьких колективів Товариства Український робітничо-фермерський дім. Їхня діяльність розширилась, зміцніла, покращала, охопила більше коло канадськонародженої молоді. Хоч ще важливу роль відігравали драматичні гуртки, які в ряді місцевостей здійснили в театральному сезоні 1939—1940-х роках чимало важливих постановок, то все-таки оркестри, хори і танцювальні гуртки зайняли перше місце в тому періоді у зв'язку з підготовкою до фестивалю.

Тоді ж виростили нові і більш кваліфіковані диригенти — Олександр Вовчина, Іван Москалик, Марія Пашка, Стенлі Зелюк, Кость Костанюк, Анна Гніт, Петро Лапчук, Йосип Гадовський, Василь Кунька, Іван Хитренький, Григорій Стефанюк, Євген Плавуцький й багато інших. Вирросло й чимало солістів — співачок Софія Романко-Муцак, Марія Білецька, Павліна

Гунька, Анна Скульська, скрипалі Борис Грабчак, Анна Наливайко, Іван Москалик, Анна Питльована, Мирослав Бінювський, Василь Бідулька, піаністка Гелен Пижук, мандолініст Іван Амброз.

В системі Товариства Український робітничо-фермерський дім тоді було 210 струнних, мандолінових і духових оркестрів, 120 хорів, 170 драматичних гуртків і кілька десятків танцювальних груп. Це була велика культурно-мистецька сила! Всі ці колективи охоплювали кілька тисяч виконавців. Вже тоді абсолютну більшість з них становила канадськoнароджена українська молодь.

Мистецькі колективи ТУРФДім тоді значно розширили свою діяльність — виводили її поза стіни Українських робітничих домів. Виступали в театральних і концертних залах. На загальних фестивалях-змаганнях мистецькі колективи і поодинокі виконавці завойовували дуже часто перші місця. Мистецька діяльність ТУРФДім і ФКУМ була у своєму повному розквіті, коли вона була насильно здушена урядовою заборону.

НОВИЙ ПЕРІОД ДІЯЛЬНОСТІ

З урядовою заборонаю настала вимушена перерва в діяльності струнних оркестрів, хорів, танцювальних і драматичних гуртків ТУРФДім і ФКУМ. З розпуском цих товариств припинили свою діяльність мистецькі колективи. Навіть якщо б вони хотіли проводити її самостійно, то не могли б цього зробити, бо не мали ні приміщення на проведення репетицій, ні сцени для виступів, бо Українські робітничі дома були конфісковані властями: одні передані у розпорядження українських націоналістичних організацій, інші продані приватним ділкам. Хоч мистецькі колективи припинили тимчасово свою роботу, вони не ліквідувались, бо їхні учасники були виховані у дусі високої ідейності, вірили, що справедливість восторжествує, що будуть відновлені українські прогресивні організації, Українські робітничі дома будуть повернуті законним власникам — українським трударам.

Така ситуація (період бездіяльності) тривала з 6 липня 1940 до кінця червня 1941 року. Як тільки створились відповідні політичні умови, по цілій країні організувались відділи Українського товариства допомоги Батьківщині, до яких масово вступали канадські українці, серед яких були члени забороненого Товариства Український робітничо-фермерський дім. Завдання новоутвореного товариства було збирати матеріальну допомогу своїм братам на Україні, які зводили боротьбу з гітлерівськими окупантами, як також мобілізувати всі зусилля на допомогу канадським збройним силам, які разом з союзними військами вели боротьбу проти німецьких нацистів і їхніх сателітів.

У різних місцевостях Канади відділи УТДБ влаштували на цю ціль концерти, програму яких виконували струнні оркестри, хори і танцювальні гуртки, які швидко відновили свою діяльність. Це були ті самі мистецькі колективи, які існували при відділах ТУРФДім. Керували ними ті ж самі диригенти.

В кінці 1941 року мистецькі колективи діяли вже в усіх головних містах, де передтим були відділи ТУРФДім, а тепер

відділи УТДБ. Правда, їхня діяльність утруднювалась тим, що вони не мали відповідних приміщень для репетицій, бо Українські робітничі дома ще далі знаходилися у чужих руках. Не мали вони і відповідних зал для влаштування концертів. Потрібно було винаймати зали кінотеатрів, концертні зали, різні приміщення, які не завжди відповідали для підприємств. Правда, навіть якщо б тоді були повернуті УРД, то їхні зали вже були б замалі для цих концертів, на які приходило дуже багато людей: по дві-три і більше тисяч.

Першими, що відновили свою діяльність, були мистецькі сили у Торонто. Відділ УТДБ 30 листопада влаштував концерт-мітинг у Вікторі театрі. Понад 1000 осіб заповнили зал. Програму виконували струнний оркестр під керівництвом Івана Москалика і мішаний хор ім. М. Лисенка під керівництвом Олександра Вовчини. Виступали солісти-співаки Софія Романко і Іван Амброз. Доход з концерту в сумі \$2,528 був переданий на медичну допомогу Радянському Союзові.

Популярність концертів мистецьких сил УТДБ у Торонто швидко зростала. Зал Вікторі театру для їх концертів виявився замалий. Треба було їх влаштувати у ще більших залах. І концерт 25 січня 1942 року вже відбувся у Мессі Галл (близько 3000 місць). Газета "Українське життя" 22 січня у зв'язку з цим концертом писала: "Українські мистецькі сили Торонто, що гуртуються при українських поступових організаціях, видвинули себе і цілу українську громаду на визначне місце в культурно-мистецькому житті . . . цілої Канади. Щоденна преса і знавці музики дали високе признание нашим українським музикантам, співакам, танцюристам, які добилися високої якості у своїх виступах завдяки довгорічній і невтомній праці. В теперішньому часі, коли увесь демократичний світ бореться за знищення кривавого гітлеризму, в тому Канада і Радянський Союз, ці канадсько-українські митці, виховані в антифашистському дусі, спричиняються своєю мистецькою працею наскільки можуть, щоб досягнути якнайскорішої перемоги над фашизмом. Прекрасно пописалися вони в теперішній кампанії за несення медичної допомоги нашим братам на Україні і братнім народам цілого Радянського Союзу. Влаштуванням величавого концерту в Мессі Галл в неділю 25 січня для закінчення кампанії медичної допомоги СРСР, наші українські мистецькі сили роблять неабиякий

вклад для забезпечення успіху кампанії. На цьому концерті, який буде святом української пісні і музики в Торонто і величавою маніфестацією наших досягнень на культурно-мистецькому полі, не повинно забракнути ні одного українця в Торонто і околиці”.

Ці ж слова можна було віднести і до всіх інших мистецьких колективів Українського товариства допомоги Батьківщині (вихованих при відділах Товариства Український робітничо-фермерський дім).

За Торонто пішло і Вест Торонто. Газета “Українське життя” 11 грудня 1941 року вмістила об’яву про те, що мистецький колектив відділу УТДБ у Вест Торонто влаштує 14 грудня величавий концерт у Ройс театрі. Програму виконував струнний оркестр під керівництвом Христо Дафєва. Виступали солісти — Гелен Пижук, Мирослав Гой і Анна Балай. Доход з концерту призначався на медичну допомогу Радянського Союзу.

У Вінніпегу 30 січня 1942 року влаштовано великий музичний здрив у Міському аудиторіумі (понад 4000 місць). Програму виконували струнний оркестр і мішаний хор Українського молодіжного клубу “Перемога” під керівництвом Миколи Гоцуляка, духовий оркестр Робітничого запомогового товариства під керівництвом Л. Г. Николса, концертний оркестр УТДБ під керівництвом Владислава Патека і мішаний хор УТДБ під керівництвом Якова Семенова.

У Форт Вільям був влаштований концерт 28 грудня 1941 року. Газета “Українське життя” 15 січня 1942 року писала, що це був “перший концерт в цьому сезоні”. Участь взяли мистецькі сили з Форт Вільям. Оркестром з 50 музикантів керував Йосип Гадовський, а мішаним хором з 60 співаків — Стефанія Трилінська.

Такі концерти в другій половині 1941 і в першій половині 1942 років були влаштовані в Едмонтоні, Содборі, Сейнт Кетеринс, Велланді, Торолді, Лондоні, Венкувері, Ріджайні, Киркленд Лейк, Колмені.

Виступали мистецькі колективи Українського товариства допомоги Батьківщині з концертами і по радіо в Торонто та Едмонтоні.

Починаючи з першого числа, газета “Українське життя” в 1942 році щотижня вміщувала об’яви про концертні і теат-

ральні вистави, влаштовувані заходом відділів УТДБ у різних місцевостях країни.

У тому періоді почали відновляти свою діяльність і драматичні гуртки при УТДБ, Перша вистава була влаштована у Гемилтоні — п'єса "Нахмарило" (1 лютого 1942 р.). Після того відбулися вистави в таких місцевостях: Брентфорді ("Украдене щастя"), Торонто ("Орися"), Велланді ("Наталка Полтавка").

У березні 1942 року відновились традиція влаштування Шевченківських концертів. Вони були влаштовані у такому порядку: Торонто (Мессі Галл), Вінніпегу (Вокер театр), Келгарі (Сентрал Юнайтед Чорч), Джералдтоні (Український національний дім).

ТОВАРИСТВО КАНАДСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

Українське товариство допомоги Батьківщині свою місію виконало. Воно змобілізувало широкі кола української громадськості до участі у зусиллях канадського народу — подати допомогу збройним силам країни, які боролись на фронтах проти фашизму, як також для подання допомоги бійцям Червоної Армії, які боролись проти гітлерівських окупантів за визволення українських земель. Отже, настала пора відновити широку культурно-освітню, мистецьку і громадську діяльність прогресивних канадських українців. І на базі УТДБ в 1942 році було сформовано Товариство канадських українців, яке відбуло свій Перший крайовий з'їзд у Вінніпегу у днях 4—6 червня 1942 року. На ньому було приділено велику увагу питанню художньої самодіяльності у різних місцевостях.

На з'їзді була схвалена резолюція по мистецькому питанню такого змісту:

“Від самого початку заснування УТДБ мистецька праця займала дуже важливе місце в нашій організації. Наші оркестри, хори, драматичні гуртки були засобом придбання не тільки фондів, потрібних для ведення і поширення нашої організаційної праці, але, що є важливіше, були головним засобом популяризації серед загального канадського народу. Хоч були великі труднощі у багатьох випадках започаткувати і розвивати мистецьку працю на місцях з браку приміщень, учителів, музичних і драматичних примірників і т. д., проте можна сказати, що наша культурно-мистецька праця досягнула високого рівня. Це визнають відомі канадські митці.

В теперішній час наші культурно-мистецькі сили повинні в першу чергу бути допоміжним засобом місцевим громадським комітетам, які влаштовують концерти для канадських солдатів під час їх військового вишколення. Наші мистецькі сили повинні також активно працювати в користь різних гуманітарних цілей.

Для покращання нашої культурно-мистецької праці пропонується підприємяти такі кроки:

1. Ведення мистецько-культурної праці, згідно з Статутом нашого Товариства, повинно бути завданням відділів Товариства, а не відповідальністю одиниць.

2. При Крайовому Виконавчому Комітеті створити Крайовий мистецький комітет, що подбав би про зібрання і постачання відділам потрібних матеріалів для ведення мистецької праці.

3. Всі відділи повинні перевести в себе спис мистецької бібліотеки і прислати цей список до Крайового мистецького комітету для кращого обміну мистецького матеріалу серед відділів.

4. Для оживлення мистецької роботи пропонується організувати обмін концертів, представлень і т. д. між близькими відділами Товариства, як також організувати провінціальні об'їздки кращих мистецьких сил.

5. Організувати окружні і провінціальні фестивалі української музики, пісні та влаштовувати змагання драматичних гуртків.

6. Старатись влаштовувати, де можливо, для популяризації культурної праці нашого Товариства театральні вистави.

7. Крайовий мистецький комітет повинен розглянути справу висилки кращих митців на об'їздку по Канаді.

8. Влаштовувати мистецькі виступи разом з іншими канадськими організаціями для кращого сцементування єдності між українськими канадцями та канадським народом взагалі".

Після з'їзду оживилась мистецька діяльність відділів Товариства канадських українців, організувались місцеві мистецькі комітети, відновили працю мандолінові оркестри, хори, драматичні гуртки в тих місцевостях, де вони існували за часів ТУРФДім, але дотепер не проявляли жодної діяльності.

Крайовий Виконавчий Комітет вислав відому співачку Лізу Попович на концертну поїздку по Канаді.

З цікавою статтею "Плакаймо українську народну пісню" виступив в "Українському житті" 27 серпня 1942 року Матвій Попович. Автор писав, що в народних піснях відзеркалюються життя і боротьба народу і вони є великим культурним багатством. Він закликав вивчати і співати народні пісні, бо під час війни вони є сильною зброєю проти фашизму.

Щораз частіше в "Українському житті" появлялись об'яви про влаштування концертів і представлень у різних місцевос-

тях. В допису “Праця хору в Пойнт Доглес для воєнних зусиль” (“Українське життя” 16 липня 1942 року) говорилось “При нашому відділі ч. 7 Товариства канадських українців велась успішно культурно-мистецька праця в осінньому, зимовому і весняному сезоні.

Прекрасний хор під керівництвом диригента Я. Семенова користувався у своїх концертних виступах гарним репертуаром вибраних українських народних і бойових пісень — пісень з життя й визвольної боротьби проти хижачького німецького фашизму”. Хор виступав у приміщенні УТДБ, Міському аудиторіумі і на Шевченківських святкуваннях.

Восени відділи Товариства канадських українців влаштували по цілій країні відзначення 25-річчя Української Радянської держави. У ряді місцевостей відбулися величаві концерти. У місті Монтреалі 15 листопада у Монюмент Нешонал Галл відбувся концерт, програму якого виконували мистецькі сили Товариства канадських українців — хор ім. М. Лисенка під керівництвом Євгена Плавуцького і мандоліновий оркестр з Лашіна під керівництвом Костянтина Себастьяновича.

На честь цього свята у Торолді відбувся концерт в Українському робітничому домі під керівництвом Володимира Бончара.

Такі ж концерти відбулися у Виндзорі, Сейнт Кетеринс, Торонто, Вінніпегу, Венкувері.

У 1942 році драматичні гуртки при відділах ТКУ влаштували ряд театральних вистав: у Нью Вестмінстер відіграно одноактівки “Мандрівник” і “Кімната до винайму” у Вінніпегу — п’єсу “Безталанна”, у Венкувері — “Хмара”, у Торонто — “Запорозький клад”.

Особливо активно працювали мистецькі сили при відділі Товариства канадських українців у Торонто. Хоч вони й далі проводили свою працю у винаймленому невідгідному приміщенні (Український робітничий дім був тоді ще у руках Українського національного об’єднання), то все-таки домоглися чималих успіхів. Вони влаштовували величаві концерти у самому місті, а також виїздили з ними до подальших міст Онтеріо і Квебеку. У місяці лютому вони влаштовували три великі концерти з добірною музичною програмою — у Монтреалі, Оттаві і Кінгстоні. В програмах цих концертів брали участь Софія Романко-Муцак, Іван Москалик, Теодор Мотика, Анна

і Володимир Балаї. Ті ж сили влаштували у березні Шевченківський концерт у Мессі Галл.

У Гемилтоні драматичний гурток поставив музично-співацький спектакль “Різдвяна ніч” (за М. Гоголем), а в Кровленді — “Сватання на Гончарівці”.

Газета “Українське життя” відкрила на своїх сторінках рубрику “Праця на сцені”, в якій подавались поради драмгурткам, як треба підготовляти постановки, як підбирати репертуар, вміщувались рецензії на вистави.

З кожним роком мистецька діяльність відділів Товариства канадських українців кращала і розширювалась. Вона охоплювала щораз більше молодих ентузіастів, а також повертались до активності ті, які відзначались своєю працею ще в мистецьких колективах ТУРФДім.

У 1944 році Шевченківські концерти у більших містах набрали фестивального характеру і розміру. У концерті в Торонто, що відбувся у Мессі Галл, взяло участь 200 митців і окремі солісти — Софія Романко-Муцак, Теодор Мотика, Ірина Маков, Ерні Яськевич. Концерт відбувався під керівництвом Христо Дафева, Івана Карача і Віри Ключко. Подібні ж Шевченківські концерти відбулись у Гемилтоні, Виндзорі, Келгарі, Велланді, Монтреалі, Сейнт Кетеринс, Вінніпегу.

У тому ж році у різних містах були влаштовані театральні вистави (у Гемилтоні “Обзолотились”, у Торонто “Дванадцять дочок на віданню”, у Вест Торонто “Козак Голота”).

До речі, газета “Українське життя” опублікувала на своїх сторінках п’єсу О. Левади і Л. Грохи “Ой, у полі нивка”, яка після того була поставлена в ряді місцевостей драматичними гуртками Товариства канадських українців.

В Мессі Галл 5 листопада мистецькі сили ТКУ з Торонто влаштували величавий концерт, програму якого виконували струнний оркестр під керівництвом Христо Дафева, хор ім. М. Лисенка під керівництвом Івана Косса. З соло-співами виступали Марія Бережницька і Марія Городечна.

Крайовий Виконавчий Комітет Товариства канадських українців вислав у 1944 році відому співачку Софію Романко-Муцак на концертну поїздку у Західну Канаду, яка тривала від 21 січня до 18 лютого. Концерти пройшли з великим успіхом і піднесли настрій у багатьох людей, які приходили, щоб послухати милозвучного голосу прославленої співачки.

У 1945 році намітилась сильна тенденція у ряді більших міст влаштувати музично-співацькі постановки, щоб до них залучити всі мистецькі сили: аматорів, хористів, солістів, музикантів і танцюристів. Тоді ж було поставлено у Торонто п'єсу "Сватання на Гончарівці", у Віндзорі "Ой не ходи, Грицю", у Монреалі "Сватання на Гончарівці", у Келгарі "Запорозький скарб".

У 1945 році відбувся Фестиваль української пісні, музики і спорту в Східній Канаді. Кілька місяців до нього йшла підготовка, яка висвітлювалась на сторінках "Українського життя". Фестиваль був запланований на 30 червня в Мейпл Ліф Гарденс. В між часі закінчилась в Європі друга світова війна перемогою антигітлерівської демократичної коаліції і фестивалю перетворився у могутню маніфестацію радості.

Фестиваль почався великим концертом у найбільшому тоді залі Торонто — Мейпл Ліф Гарденс. Програму виконували 1000 митців відділів Товариства канадських українців з Торонто, Гемилтона, Велланда, Сейнт Кетеринс, Віндзора, Ошави, Киченера, Торолда, Содборі, Вал д'Ор і Монреала: 350 хористів, 240 музикантів, 200 танцюристів і 200 спортсменів. Над зібраним хором і оркестром красувався великий транспарант з написом: "В честь України".

Великою несподіванкою для присутніх був виступ двох гостей з Радянської України — професорів Петра Погребняка і Володимира Бондарчука (вони були членами української делегації на Генеральній Асамблеї Організації Об'єднаних Націй у Сан-Франціско і, повертаючись на Радянську Україну, загостили до Торонто). Їхні виступи тепло вітали 15,000 присутніх, що зібрались у Мейпл Ліф Гарденс. В особах Петра Погребняка і Володимира Бондарчука вони вітали героїчний український народ з великою перемогою, яку він здобув у непорушній дружбі з усіма радянськими народами.

В неділю 1 липня 1945 року на острові Генленс Пойнт (поблизу Торонто) відбувся великий пікнік, в якому взяло участь понад 25,000 осіб. Мистецькі сили виконали коротку концертну програму.

Виступаючи на масовому мітингу в Генленс Пойнт, український прогресивний поет Микола Тарновський з Сполучених Штатів Америки, який згодом переїхав на Радянську Україну,

НАША СЦЕНА

зачитав свій віршований твір про цей знаменний день, про велику перемогу над німецькими нацистами.

Східноканадський український музичний фестиваль був демонстрацією великої любові і глибокої пошани канадських українців до Радянської України і її народу.

1945-й рік був знаменний для української прогресивної громадськості у Канаді ще й тим, що були повернуті правним власникам Українські робітничі дома і була знята заборона з Товариства Український робітничо-фермерський дім.

ІСТОРИЧНИЙ 1946 РІК

У 1946 році художня самодіяльність Товариства канадських українців досягла великої висоти. По-перше, закінчилась страшна світова війна перемогою над чорними силами фашизму. По-друге, було легалізоване Товариство Український робітничо-фермерський дім. По-третє, були повернуті Українські робітничі доми і мистецькі колективи знову одержали відповідні приміщення на відбуття репетицій і сцени для виступів. По-четверте, вирішено відбутися другий Всеукраїнський фестиваль української пісні, музики і танцю влітку в Едмонтоні. (Цей фестиваль мав відбутися в Едмонтоні 1940 року). По-п'яте, до Канади загощила делегація культурних діячів України, чим було започатковано новий період культурних і мистецьких зв'язків між народом Радянської України і українськими поселенцями у Канаді.

В днях 12—15 січня 1946 року у Вінніпегу проходив Другий всеукраїнський з'їзд Товариства канадських українців. У своїй доповіді секретар КВК ТКУ Михайло Душніцький відзначив, що за неповними підрахунками звітів відділів виявилось, що Товариство канадських українців мало на початку 1946 року 55 оркестрів, 26 хорів, 17 спортивних і декілька танцювальних груп. Він також вказав, що в липні 1946 року планується в Едмонтоні Західноканадський фестиваль української пісні, музики і танцю, який мав відбутися в 1940 році, однак здійснити його перешкодила війна.

Другий всеукраїнський з'їзд ТКУ схвалив пропозицію КВК і Албертійського Провінціального Комітету відбутися такий фестиваль.

З'їзд прийняв резолюцію про культурно-мистецьку діяльність Товариства канадських українців. У ній відзначалось, що культурно-мистецька діяльність була органічно зв'язана з виникненням і розвитком українських прогресивних товариств у Канаді. На протязі своєї історії ті товариства зуміли нести українську народну пісню, музику, танці і театральні вистави в гущу канадських українців. Багато хлопців і дівчат,

що виховались в організаційних оркестрах і хорах, стали професійними артистами в Канаді.

З'їзд відзначив, що Товариство канадських українців одержало в спадок величезний культурно-мистецький здобуток Товариства Український робітничо-фермерський дім, яке на протязі довшого періоду (1918—1940 років) проводило по всій країні велику діяльність на цьому полі.

У резолюції підкреслювалось, що мистецькі сили ТКУ не тільки розвивали кращі мистецькі традиції українського народу і знайомили з ними канадських громадян різних національностей, але також вивчали і пропагували національні мистецькі досягнення канадського народу. Далі в резолюції говорилось: "Робимо це́ тому, що вповні усвідомляємо собі своє місце і роль у культурному розвитку нашої країни — Канади".

Під час війни мистецькі колективи ТКУ своєю працею зробили важливий вклад у воєнні зусилля Канади. Його оркестри, хори, танцювальні гуртки, драматичні гуртки "були тим засобом, з допомогою якого скликали десятки тисяч українських канадців і знайомили їх з загальними вимогами воєнної програми країни".

У різних гуманітарних кампаніях (Червоного Хреста, збіроч допомоги народам СРСР, посилок солдатам канадських збройних сил) мистецькі сили ТКУ відігравали важливу роль. У тих кампаніях на гуманітарні цілі було зібрано мільйони доларів.

У резолюції відзначалось, що сотні митців Товариства канадських українців (музикантів, співаків, танцюристів, фізкультурників) добровільно вступали в канадські збройні сили, щоб зі зброєю в руках боротися проти ворогів людства — німецьких нацистів, італійських фашистів, японських мілітаристів. Багато з них жертвували своїми життями за врятування людства від страшної неволі.

Для дальшого ефективного ведення культурно-мистецької діяльності з'їзд схвалив заходи:

Організувати Крайовий мистецький комітет для дальшого розвитку художньої самодіяльності відділів Товариства канадських українців.

Організувати в 1946 році курси для виховання керівників мистецької праці. На таких курсах потрібно викладати учас-

никам історичний розвиток української народної пісні, музики, танцю і театру.

Допомагати місцевим мистецьким колективам при відділах Товариства канадських українців щодо придбання національних костюмів для членів хорів, танцювальних і драматичних гуртків.

Організувати поїздки кращих мистецьких колективів з концертами по Канаді і, якщо виявиться можливим, також по Сполучених Штатах Америки.

Видавати підручну музичну літературу для початківців. Також видавати ноти музики і пісень для хорів і оркестрів.

Влаштувати радіо-концерти, особливо Шевченківські, у місяці березні, для відзначення річниці українського національного поета.

Розглянути можливості видання грампластинок із записом кращих виступів хорів, оркестрів, окремих митців.

Відзначити в пресі виступи кращих українських митців, особливо тих, які займають перші місця в консерваторіях.

Подбати, щоб відділи Товариства канадських українців мали відповідні бібліотеки з театральною літературою.

Резолюція особливо підкреслювала потребу, як негайне завдання Товариства канадських українців, організувати Фестиваль української музики, пісні і народних танців в Едмонтоні влітку 1946 року.

У резолюції говорилось про потребу організувати округні слов'янські фестивалі у Торонто, Монреалі, Віндзорі. Пропонувалось на такі фестивалі запросити представників культурно-мистецької діяльності з України і інших слов'янських країн.

Резолюція доручала Крайовому Виконавчому Комітетові: "Негайно нав'язати зв'язки з культурно-мистецькими товариства на Україні і поповнити музичний репертуар відділів новими творами українського народу".

На з'їзді, як відзначала резолюція, говорилось про розглянення можливості спорудження пам'ятників поетові-революціонерові Тарасові Шевченку і славному композиторові Миколі Лисенку у Канаді.

Після з'їзду посилилась культурно-мистецька діяльність на місцях. В газетах "Українське життя" і "Українське слово" появлялись дописи про поживавлення праці колективів художньої самодіяльності.

В "Українському житті" 17 січня 1946 року була опублікована кореспонденція з Гемилтону про постановку п'єси "Ой не ходи, Грицю". У ній говорилось, що в постановці виступала канадсько-українська молодь "з гарно вивченими хоровими і сольними піснями й танцями". Свій огляд кореспондент В. М. закінчив словами: "Хочеться вірити, що наші молоді аматори попрацюють ще краще на майбутнє і здобудуть на мистецькому полі те, що здобули танцями на фестивалі минулого року у Торонто".

Драматичний гурток при відділі ТКУ у Вінніпегу свій театральний сезон почав постановкою п'єси Олександра Корнійчука "Партизани в степах України". Ролі п'єси виконували: Я. Семенов, М. Криса, С. Юречко, А. Семенова, Ф. Гордієнко, Р. Безкоровайний, В. Королик, М. Майданик, А. Гарбуз, В. Юречко, І. Гунька, Р. Білик, Г. Крук, М. Вітовський, І. Дорочинський, М. Бомба, І. Малій, М. Елендюк, С. Лещук, А. Ган, А. Хома. Режисерував п'єсу Ф. Гордієнко, сфлелерував Д. Мойсюк, за реквізит відповідали: М. Вітовський, А. Мойсюкова, Й. Багрій.

В Едмонтоні регулярно влаштовувались концерти у театральних залах. Про один з таких успішних концертів в газеті "Українське слово" 13 лютого 1946 року була опублікована кореспонденція. Автор її писав, що 27 січня в Емпаєр театрі музично-співацькі сили при Товаристві канадських українців під проводом Євгенії Дирій влаштували великий концерт. Просторий зал на 1600 місць був заповнений любителями українського мистецтва. За постановку танців відповідав Степан Михайлюк, за спортивні вправи — Тед Савчук.

Дописувач відмічав спів солістки Елсі Корчинської, танець Ненсі Білоус і скрипкове соло Долі Ткачук при акомпанементі сестри — Зоні Ткачук.

В ряді місцевостей була поставлена п'єса Олександра Левади і Лавріна Грохи "Ой у полі нивка".

У другій половині квітня 1946 року почалась посиленна підготовка до Західноканадського фестивалю української пісні, музики і танцю в Едмонтоні. Матвій Шатувльський, який був одним з активних організаторів таких фестивалів у Канаді від 1939 року до кінця свого життя (грудень 1952 року), виступив із серією статей на сторінках української прогресивної преси, в яких закликав мистецькі сили Товариства канадських українців працювати наполегливо над програмою фестивалю і

залучати до участі широкі кола української громадськості в цій історичній події в Західній Канаді. У статті "Наша думка, наша пісня, не вмере, не загине" він писав ("Українське слово" 1 травня 1946 року): "Фестиваль української пісні, музики і танцю є великою культурною подією українських поселенців у Канаді. І подією невідрубною, невідокремленою від культури усього канадського народу — а її складовою частиною. Фестиваль є поважним вкладом в загальну культуру канадського народу.

Ми не влаштуємо фестиваль для того, щоб показати, що ми є щось іншого, окремишого від канадського народу. Ми любимо і поважаємо і оцінюємо культурні надбання кожного народу. І ми беремо культурні надбання українського народу, несемо їх в спільну скарбницю інших народів і почувуємося дуже вдоволені, що завдяки нашим зусиллям культура українського народу є в тій скарбниці зарепрезентована й що вона там збагачує собою спільну культуру усього канадського народу".

З числа в число газети "Українське життя" і "Українське слово" публікували повідомлення про підготовку фестивалю і вміщували фото мистецьких колективів з різних місцевостей, які готувалися до участі в концертній програмі.

Підготовка до фестивалю у самому Едмонтоні проходила у великій напруженій активності мистецьких колективів. Проводили її активно всі мистецькі сили в Західній Канаді. Старший мандоліновий оркестр при відділі ТКУ в Келгарі влаштував короткотривалу концертну поїздку і відбув три великі виступи — у Летбриджі, Дромгеллері і Келгарі. З соло (піснями) виступала Анна Скульська.

Микола Гринчишин, один з редакторів газети "Українське слово", який робив організаційну поїздку по Канаді, звідомляв про підготовку мистецьких сил до фестивалю. Він 22 травня 1946 року писав: "Хай музично-співацькі і спортивні сили з Едмонтона, Венкувера, Келгарі і Вінніпега знають, що вони матимуть добру підтримку з Ріджайни і Мус Джо. З підготовки, яку я бачив, вони гідно виконають свою частину для забезпечення повного успіху нашого першого великого фестивалю в Едмонтоні 27 і 28 липня".

Згідно з повідомленнями з місцевостей участь мало взяти 1000 митців у фестивальной програмі. Для популяризування фестивалю і виручення коштів на покриття подорожі до Ед-

монтону мистецькі сили Мус Джо влаштували ряд концертів — у Бінфейті, Етевані, Свіфт Корент.

Микола Алексієвич повідомляв, що з Колмена участь в концертній програмі фестивалю візьмуть 60 митців під проводом П. Миронюка. Також готувався до участі в цьому великому святі оркестр відділу ТКУ у Дромгеллері під проводом Антона Лежанського.

Особливо наполегливу підготовку до фестивалю робили мистецькі сили відділів Товариства канадських українців у Вінніпегу, бо вони мали становити основну частину концертної програми. Як один з заходів цієї підготовки, вони влаштували 8 червня величавий концерт у Плейгауз театрі.

На мистецькі сили Едмонтону падала велика відповідальність, бо ж це у їхньому місті мав відбутися фестиваль. У статті "Едмонтон посилено готується до фестивалю", опублікованій в газеті "Українське слово" 1946 року, Микола Гринчишин писав: "З особливою завзятістю і великим ентузіазмом готується Едмонтон до Західноканадського фестивалю української народної пісні, музики, танцю і спорту". Далі він повідомляв, що не тільки члени Товариства канадських українців, але всі прогресивні українці міста горді, що саме Едмонтон обрано місцем для такого фестивалю — великої історичної події. Мер міста, видатні громадські діячі, представники організацій привітали постанову Товариства канадських українців влаштувати фестиваль і заявили свою повну підтримку цьому благородному почину.

Мистецькі сили при відділі ТКУ в Едмонтоні під керівництвом Марії Пашки наполегливо готувалися до фестивалю, розуміючи, яка відповідальність падає на них.

Михайло Король, член Крайового Виконавчого Комітету Товариства канадських українців, у статті "Перший український фестиваль в Західній Канаді", опублікованій в газеті "Українське слово" 26 червня 1946 року, писав: "Товариство канадських українців взяло на себе велике завдання, коли рішило влаштувати своїми власними музичними талантами фестиваль в Едмонтоні. Тут планується не якийсь великий концерт або пікнік, але здвиг наших найкращих культурних сил в такому розмірі, якого ще ніколи не бачила Західна Канада".

Іван Алексієвич повідомляв, що мистецькі сили при відділі ТКУ у Саскатуні під керівництвом Євгенії Дирій напру-

жено готувались до участі у фестивалі. Після фестивалю в Едмонтоні був запланований Провінціальний Саскечеванський фестиваль української пісні, музики і танцю у Саскатуні 31 липня. Крім мистецьких сил Саскечевану, мали взяти участь в ньому і мистецькі сили Вінніпегу.

Дописувач Д. З. повідомляв, що мистецькі сили міста Венкувера, під керівництвом Михайла Маланчука, по дорозі до Едмонтону на фестиваль влаштують ряд концертів — у Бенфі, Кенморі, Келгарі, Ньюкестл, Роздейлі, Іст Кулі. Д. З. заважував: “Членство наших організацій і наші симпатички згаданих місцевостей будуть мати нагоду послухати венкуверських молодих митців і напевно постараються дати їм якнайбільше прийняття та моральну і фінансову піддержку”.

Значну частину програми фестивалю мав становити виступ спортовиків з різних частин Західної Канади. Крайовий фестивальний комітет вислав в цій справі Антона Кобилянського для перевірки підготовки спортивних гуртків для участі у фестивалі.

Розуміється, що найбільше місця для популяризації фестивалю присвятила газета “Українське слово”, яка виходила в Західній Канаді — у місті Вінніпегу. Газета “Українське життя”, яка виходила у Східній Канаді, в місті Торонто, також велику увагу присвячували цій важливій події. Регулярно на її сторінках публікувались статті, дописи з місцевостей, повідомлення про те, як ішла підготовка до фестивалю. Петро Кравчук опублікував серію статей з приводу Західноканадського фестивалю української пісні, музики і танцю в газеті “Українське життя”.

Крайовий фестивальний комітет звернувся до Українського товариства культурного зв'язку з закордоном у Києві, щоб воно надіслало представників на це велике свято в Едмонтоні. Крайовий Виконавчий Комітет Товариства канадських українців 1-го липня одержав телеграму такого змісту: “Дякуємо за запрошення прислати представників культурного світу Радянської України, щоб вони взяли участь у фестивалі української музики, пісні і танцю в Едмонтоні. Радіємо з можливості встановити прямі зв'язки з братами за океаном. З Радянської України від Українського товариства культурного зв'язку з закордоном приїде на український фестиваль в Едмонтоні делегація в такому складі: голова делегації Лука Хомич Паламарчук, редактор газети “Радянська Україна”; чле-

ни делегації: Семен Васильович Стефаник, професор Львівського університету; Іван Сергійович Паторжинський і Зоя Михайлівна Гайдай, народні артисти СРСР; Андрій Самійлович Малишко, поет”.

Телеграму підписали: професор, доктор Олександр Палладін, голова УТКЗ, Олексій Полторацький, заступник голови.

Прибуття до Канади цієї делегації з Радянської України, першої в історії українських поселенців, було великою подією. Тим більше, що вона прибула лише рік після того, як закінчилась друга світова війна, як спільними зусиллями держав антигітлерівської коаліції був розгромлений німецький фашизм.

Розуміється, прибуття делегації надало Західноканадському фестивалю української пісні, музики і танцю ще додаткової важливості, бо ж це насправді було єднання братів і сестер з обох боків океану, встановлення між ними, як справедливо відзначалось у телеграмі УТКЗ, прямих зв'язків.

Газета “Українське слово” від 31 липня повідомляла в спеціальній телеграмі з Едмонтона: “Фестиваль відбувся з надзвичайно великим успіхом”. У ньому взяло участь 15,000 осіб з різних місцевостей Канади — від Монреаля до Венкювера, з багатьох місцевостей Сполучених Штатів Америки.

Програму фестивалю виконувало понад 1,000 митців з чотирьох західних провінцій Канади: Манітоби, Саскечевану, Британської Колумбії і Алберти. Збірним хором і оркестром диригував Іван Москалик з Торонто. Фестиваль проходив у Міській арені (тоді найбільшому залі міста). Фестивальною програмою проводив голова Крайового Виконавчого Комітету Товариства канадських українців Василь Тересьо. З привітальними промовами виступили міністр федерального уряду Дж. Г. Гарднер, мер міста Едмонтона Г. Д. Ейнлі. Вони висловили велике признання організаторам фестивалю. Від КВК ТКУ присутніх вітав секретар-скарбник Іван Бойчук.

Фестиваль фактично тривав три дні (у п'ятницю, суботу і неділю — 26, 27 і 28 липня). У п'ятницю вечером митці, одіті в українські національні костюми, влаштували головними вулицями міста колоритний парад. Парад очолював духовий оркестр Робітничого заповомого товариства з Пойнт Доглес. Парадові приглядалися тисячі мешканців Едмонтона, які заповнили тротуари. У суботу відбулися два великі концерти — пополудні і вечером. В неділю пополудні на Виставовій площі

відбувся всенародний здви́г — завершення Західноканадського фестивалю української пісні, музики і танцю.

В неділю на здвизі до присутніх з промовами виступали українські громадські діячі: редактор газети “Українське слово” Матвій Шатувський, представник профспілки вуглекопів Іван Стокалюк, посол Манітобського провінціального парламенту Василь Кардаш, секретар Головного Заряду Робітничого заповомого товариства Юрій Кренц, президент Канадського товариства культурного зв’язку з Україною Василь Свистун, управитель Народної кооперативи у Вінніпегу Андрій Білецький.

Через запізнення літака з Нью Йорка делегація Українського товариства культурного зв’язку з закордоном прибула аж на третій день фестивалю — в неділю вечером. Довелось нашвидкуруч організувати третій концерт у Міській арені. На концерті виступали гості з України. Зал був знову переповнений людьми.

Про цей концерт у звіті до газети “Українське слово” говорилося: “З великою нетерпеливістю публіка чекала до години 9.30, коли на сцені появилися три делегати: Лука Паламарчук, Семен Стефаник, Андрій Малишко. Головує М. Шатувський. Він представляє делегатів. Промовляють і вітають: Л. Паламарчук, С. Стефаник, А. Малишко. Палко й ентузіастично вітає їх народ.

Коли хор співає “Ой у полі нивка” і “Горлиця”, виходить Іван Паторжинський і Золя Гайдай. Грімка овація не вмовкає... Величезну овацію влаштувала публіка, коли голова репрезентував славу артистку: “В лиці Зої Михайлівни, народної артистки СРСР, ми сьогодні вітаємо вільну і героїчну радянську жінку”.

Зоя Гайдай проспівала своїм чудовим голосом три українські народні пісні. Після цього оркестр виконує арії з “Наталки Полтавки” і “Запорожця за Дунаєм”. А потім Іван Паторжинський виходить на сцену. Важко словами описати те, що з хвилюванням говорив Паторжинський, а опісля звучним басом проспівав три народні пісні.

... Дівчата в українських одностроях несуть артистам квіти під велику овацію зібраних. Опісля хор і оркестр виконують “Виряжала милого” і “Огні горять”.

Голова дякує дорогим гостям від імені Товариства канадських українців, усіх присутніх, від імені українського насе-

лення Канади українському народові і Україні за прислання амбасадорів великої української культури.

Зокрема палко вітали присутні Семена Стефаника, представника великого історичного українського міста Львова, славного сина великого батька. Андрій Малишко після промови читав вірш, написаний ним в літаку між Вінніпегом і Едмонтонем — присвячений Україні і Канаді:

Де б наша доля в світах не ходила,
Де б не прийшлося трудиться й жити, —
Все ж пам'ятаю: що Вкраїна мила
На Черемоші й на Дніпрі лежить.

Рвала їй груди німецька криця,
Бив по пожарах тривожний дзвін,
А вона засяяла, наче жарптиця
З темних ночей і важких руїн,

А вона підводиться з хати до хати,
З міста до міста в ясі блискавиць,
Цвітом, привітом ген за Карпати,
В Чорнеє море шумом пшениць.

В силі безсмертна, в стягах червона,
Згадує павших ясні імена,
До Вінніпегу й до Едмонта
В славі своїй долітає вона.

Тут за містами, за океаном
Чую над садом твого солов'я,
Кланяюсь землям твоїм і ранам
Краю мій рідний, Україно моя!

Перебуваючи в Канаді, Андрій Малишко написав цикл віршів, присвятивши їх містам, які йому довелось відвідувати: Саскатуніві, Келгарі, Вінніпегу . . .

Канадська радіосітка (СіБіСі) передавала 25 хвилин програму суботнішнього концерту фестивалю з коментарями про українських поселенців у Канаді.

Ось так прокоментувала газета "Українське слово" 7 серп-

ня 1946 року фестиваль у редакційній статті: “Довго очікувана подія — великий народний фестиваль української пісні, музики й танцю в Едмонтоні — відбулася з надзвичайно великим успіхом, перевершуючи всі сподівання.

Фестиваль був успішний не лише з того боку, що на ньому був великий здвиг народу — поперх 15,000 людей, але й своєю якістю мистецтва. Музичні критики й інші визначні люди, що були на фестивалі, признають, що це була найбільша такого роду культурна подія в історії Західної Канади. Вони оцінили її як великий вклад українських канадців для збагачення канадської культури.

Люди з різних музичних інституцій в Едмонтоні, які працюють на культурному полі, сказали, що наш фестиваль зрушить інші народності Західної Канади до більшої культурно-мистецької праці.

Товариство канадських українців, яке влаштувало цей фестиваль в Едмонтоні, заслуговує на велике признання за свою працю. Воно піднесло в Канаді на нову височінь багаті культурні традиції українського народу і внесло їх в загальну скарбницю канадського народу”.

ГОСТІ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ

Перебування делегації Радянської України — Луки Паламарчука, Семена Стефаніка, Івана Паторжинського, Зої Гайдай і Андрія Малишка — в Канаді мало велике значення для дальшого розвитку художньої самодіяльності Товариства канадських українців.

Делегація відвідала цілий ряд місцевостей у країні. Всюди, де вона загощувала, були влаштовані масові зібрання, на яких виступали з промовами Лука Паламарчук, Семен Стефанік і Андрій Малишко, який також читав свої вірші, деякі вже написані в Канаді. Народні артисти СРСР Іван Паторжинський і Зоя Гайдай виконували концертні програми. Ці зібрання всюди перетворювалися у велике свято для української громади. Газети “Українське життя” і “Українське слово” широко висвітлювали їхнє перебування у Канаді.

Зразу з Едмонтону делегація поїхала до Саскатуна для участі у Саскечеванському провінціальному фестивалі української музики, пісні і танцю, який був влаштований 31 липня мистецькими колективами Товариства канадських українців з Саскатуна, Ріджайни, Мус Джо і Вінніпега. Артисти Іван Паторжинський і Зоя Гайдай відспівали ряд українських народних пісень. Присутні ентузіастично вітали їхні виступи. Мер міста Енґус Мекферсон тепло привітав дорогих гостей з України. Другого дня в Бесборо готелі відбувся бенкет на честь гостей і зустріч з представниками різних українських товариств. 1-го серпня місцева газета “Стар Фенікс” вмістила інтерв'ю з делегатами, які висловили велике признання Канаді за її вклад у боротьбу проти фашизму.

З Саскатуна гості поїхали до Венкувера, Келгарі і Ріджайни. Всюди їм були влаштовані теплі прийняття. На концерти приходили не тільки люди українського походження, але й англосаксонці, поляки, росіяни, євреї і інші. Їх вітали або мери міст, або представники міських рад. Наприклад, у Венкувері артистам довелось влаштувати два концерти. На тих концертах виступали і місцеві митці — хористи і оркестранти Това-

риства канадських українців. У Венкувері артисти, крім народних пісень, співали класичні твори. Зоя Гайдай проспівала арію-монолог з опери Михайла Вериківського “Наймичка”, арію Маргарети з опери Шарля Гуно “Фауст”, арію Парасі з опери Модеста Мусоргського “Сорочинський ярмарок”. Іван Паторжинський проспівав “Думу про Матір-Україну” (слова Максима Рильського), арію Кончака з опери Олександра Бородіна “Князь Ігор”, арію Карася з опери Семена Гулака-Артемовського “Запорожець за Дунаєм”.

У кореспонденції до “Українського життя” Степан Заблоцький розповів про ентузіастичне прийняття, яке українська громадськість влаштувала гостям з України в Келгарі. Їх також привітав від мешканців міста мер С. Ватсон. Концерт, на якому виступали народні артисти СРСР, відбувся у Вікторія павільйоні. Участь в концертній програмі брали хор і оркестр відділу Товариства канадських українців і місцева солістка Анна Скульська.

З Ріджайни наспіла допис П. Яремовича, в якій говорилося, що для гостей був нашвидкуруч zorganizований концерт в Нокс Чорч. В першій частині виступали місцеві митці під проводом Петра Лапчука. В другій — артисти з України. Гостей вітали мер міста Мекнелл і прем'єр Саскечеванського провінціального уряду Томас Доглес.

У Вінніпегу понад 300 осіб прийшли до залізничної станції, щоб привітати гостей. Грав духовий оркестр. Їм вручили квіти. З вітальними промовами виступили Микола Гринчишин і Василь Свистун. У великому залі Міського аудиторіума зібралось понад 4000 осіб на концерт артистів — Івана Паторжинського і Зої Гайдай. Делегацію офіційно привітав мер міста Гарнет Колтер і міністр Манітобського провінціального уряду С. Ровдс Смит.

Першу частину концерту виконували музично-співацькі сили Вінніпега і Пойнт Доглес. Другу частину — артисти з України. Вони відспівали ряд класичних пісень і оперних арій. Присутні нагороджували артистів тривалими оплесками. Музичні критики місцевих газет — “Фрі Пресс” і “Трибюн” — дали артистам високу оцінку за їхній спів. Другого дня Іван Паторжинський і Зоя Гайдай виступали з піснями по радіо — через місцеву станцію СКРС.

Гості з України у Східній Канаді відвідали міста: Форт Вільям, Содборі, Торонто, Виндзор, Тиммінс. Величаве енту-

зіастичне прийняття діячам культури України влаштували прогресивні українці в Торонто. Понад півтора тисячі осіб заповнили Юніон Стейшн о 8-й годині ранку 23 серпня, які прийшли, щоб привітати дорогих гостей. 50 українських дівчат в національних строях розмістились по обох боках коридору, яким мала проходити делегація. Вітальну промову на честь гостей виголосив Богдан Гарматюк — ветеран другої світової війни, учасник боїв проти фашистів в Європі. Їм були вручені букети квітів. Поет Андрій Малишко від своїх колег подякував за теплий прийом.

Делегація з представниками Крайового Виконавчого Комітету Товариства канадських українців відвідала міську раду, де її прийняв мер міста Роберт Сандерс. Після відбулась зустріч з представниками різних українських товариств міста Торонто. Зворушливим моментом на тому зібранні була тепла зустріч артиста Івана Паторжинського з аристом Михайлом Голинським з Гримсбі. Вони обидва в кінці 1920-х і на початку 1930-х років виступали на сцені Харківського оперного театру, часто навіть у цих самих постановках.

В суботу 24 серпня біля 10,000 осіб прибули до Мейпл Ліф Гарденс, щоб послухати виступів делегатів з Радянської України. Член КВК ТКУ Михайло Король відкрив величаве зібрання. Від мешканців міста гостей привітав контролер Стюарт Смит. Від української прогресивної громадськості з привітом виступив Іван Навізівський. Багатотисячна аудиторія влаштувала гостям тривалу овацію. З відповіддю на привітання виступив голова делегації Лука Паламарчук. Він відзначив, що всюди, де побували делегати, вони відчували приязнь з боку канадських українців і взагалі людей різних національностей, які утворюють канадський народ. Він сказав, що культура це не власність якогось одного народу, бо Шекспір, Байрон, Шевченко і Пушкін належать всьому людству. Він підкреслив, що український народ працьовитий, він створив велику культуру і говорить іншим народам: черпайте і ви з цієї культурної чаші. Свою промову він закінчив заклинком: "Хай же дружба між Канадою і Україною росте і міцніє!"

З промовами на тому величавому зібранні виступили Семен Стефаник і Андрій Малишко.

Ось що писала газета "Українське життя" про концертну

програму Зої Гайдай і Івана Паторжинського на цьому величавому зібранні: "Грімкими оваціями і довгонестихаючими аплодисментами зустрічали присутні появу і кожний виступ славних радянських артистів, заслужених діячів українського мистецтва, оперних співаків Зою Гайдай і Івана Паторжинського.

Це був перший раз, коли канадські українці, які в спадщині від свого народу затримали глибоку любов до пісні і музики, окрім фільмів, побачили перед собою і почули прекрасні голоси українських оперних співаків. Не дивно, отже, що вони готові були сидіти цілу ніч і слухати Зої Гайдай і Івана Паторжинського.

Виконуючи ряд народних пісень і арій з опер, Зоя Гайдай і Іван Паторжинський виступали по сім разів і зачарували своїми голосами присутніх. На знак любові і пошани обом артистам вручено букети квітів.

Своїм сильним і милозвучним голосом Зоя Гайдай відспівала пісні "Повій, буйний вітре", "Ой, у полі тихий вітер віє", романс Миколи Лисенка "Айстри", "Ой, ненько, ненько, зацвіло серденько", "Ой, джигуне, джигуне", уривок з опери Михайла Вериківського "Наймичка" (монолог другої картини) та арію з класичної опери "Фауст".

З чарівною драматичністю Іван Паторжинський своїм могутнім басом виконав: "Про що тирса шелестіла", "Ой, чого ви пожурились, степи України", "Гей літа орел, літа сизий", з опери "Тарас Бульба", жартівливу "Казав мені батько, щоб я оженився", "Ой видно село, широке село під горою", жартівливу "Грицю, Грицю до роботи" і, наприкінці, уривок з опери "Запорожець за Дунаєм" — арію Івана Карася". Акомпанувала їм на піаніно канадсько-українська артистка Галина Пижук.

На цьому великому зібранні єднання з представниками з рідних земель виступили також митці Товариства канадських українців — хористи, оркестранти і танцюристи під керівництвом Івана Москалика і Володимира Балая. Виступали і солісти — Іван Амброз, Софія Романко-Муцак, Ірина Макух.

І цілком справедливо зазначувала газета "Українське життя", що "ця радісна подія, небувала в нашій канадсько-українській історії, назавжди залишиться цінним спогадом".

На концерті у Віндзор, влаштованому для артистів з Ук-

раїни, також виступали місцеві митці під керівництвом Анни Гулак-Грейсон і Микити Кречмаровського. З солоспівом виступала Анна Мулярчук. У допису з Виндзор М. Барабаш писав: "Три дні вони гостювали у нас. Тих три дні були в нас небуденними, а святочними і остануться незабутніми в житті української громади в Виндзорі".

Надзвичайно тепло вітали діячів культури України шахтарі у Північному Онтеріо. Дописувач Н. Шевчук повідомляв, що на залізничній станції сотні людей вітали їх, коли вони прибули до Тиммінса. З промовою від Товариства канадських українців виступив Стенлі Крамар. Чотирирічна Дана Данисевич вручила Зої Гайдай букет квітів. На бенкеті гостей вітав мер міста Е. Бруннетт. В МекІнтаер Арені відбувся великий концерт. Першу частину програми виконували мистецькі сили з Тиммінса, Савт Поркюпайн, Киркленд Лейк, Вал д'Ор. Цю частину програми підготували Василь Кунька, Василь Мороз і Стенлі Крамар. Як і всюди, так і в Тиммінсі, публіка, якої було дуже багато, біля 1000 осіб, влаштувала артистам Зої Гайдай і Івану Паторжинському ентузіастичну овацію за їх прекрасні пісні.

Останнім містом, яке відвідали делегати з України в Канаді, був Монреал. У Гиз Меджесті театрі був влаштований для них окружний концерт 31 серпня. Збірним хором на концерті диригував Євген Плавуцький. Виступали танцюристи. Соло виконували місцеві співачки Стела Зеленська, Лайла Бузько і скрипаль Василь Бідулька. Окружний струнний оркестр під керівництвом Костянтина Себастьяновича відіграв уривки з опери "Наталка Полтавка".

Про виступи на концерті членів делегації і спів артистів гостей А. Б. у кореспонденції до "Українського життя" 10 жовтня 1946 року писав: "Немає слів, якими можна б описати радість і одушевлення присутніх з приводу виступу дорогих гостей. Кожне слівце, кожний рух делегатів був сприйманий присутніми з надзвичайною увагою. А коли на сцені появились артисти Київського оперного театру, Зоя Гайдай, а потім Іван Паторжинський, радість присутніх не мала меж. Ще раз і ще завертала публіка виступи дорогих артистів і тільки пізний час та утома гостей примусили покласти край їхнім виступам".

І хоч як це не прикро, але деякі лідери націоналістичних

організацій в Едмонтоні, Монтреалі і інших містах робили спроби, щоб перешкодити концертам, зірвати їх при допомозі поліції і міських властей. Однак всі ті спроби ганебно провалились. Майже в кожному місті гостей з України офіційно вітали мери або їх заступники, як також федеральні і провінціальні міністри. Канадська щоденна преса, за винятком кількох крайньо реакційних газет, широко висвітлювала їхнє перебування в країні.

Десятого жовтня 1946 року делегація Українського товариства культурного зв'язку з закордоном виїхала додому після двох з половиною місяців у Канаді і Сполучених Штатах Америки. Перед відбуттям на Радянську Україну делегація надіслала листа на адресу Крайового Виконавчого Комітету Товариства канадських українців. В ньому, між іншим, вона писала: "Наша подорож по Канаді є найприємнішою з погляду гостинності, також з погляду того, що ми привезли в Канаду пісню Радянської України, культуру українського народу. Ми переконалися, що і наша пісня і наше слово, звернене до громадян Канади, були добрим пшеничним зерном правди, дружби і любові.

Хай же ростуть вони і вгору і вширину, як могутнє дерево в могутньому зеленому лісі життя".

Ще довго лунав відгомін про перебування в Канаді делегації культурних діячів Радянської України. На сторінках газет "Українське життя" і "Українське слово" дописувачі з різних місцевостей країни розповідали про ті враження, які залишили гості серед людей.

Виступаючи на Третньому крайовому з'їзді Товариства об'єднаних українських канадців *) 12 лютого 1948 року, секретар Крайового Виконавчого Комітету Петро Прокопчак говорив: "Наш фестиваль в Едмонтоні був чимсь таким, чого не бачила історія Західної Канади. Жодна інша організація, ані жодна інша національна група досі не виявила того мистецького і організаційного хисту, що його виявило наше Товариство в організуванні того і інших фестивалів.

На едмонтонському фестивалі, а потім в різних місцевостях Канади українські канадці — також перший раз в історії

*) З Третнього крайового з'їзду 1948 року прийнято назву Товариство об'єднаних українських канадців.

— мали нагоду вітати дорогих гостей з рідних українських земель, від рідного українського народу і його держави в особах Луки Паламарчука, редактора газети “Радянська Україна”, Андрія Малишка, поета, Зої Гайдай і Івана Паторжинського, славних українських артистів-співаків, і професора Семена Стефаника. Вони прибули до Канади на запрошення нашого Товариства і цим зробили велику честь та шану не тільки Товариству об’єднаних українських канадців, але всій демократичній українсько-канадській громадськості та всьому миролюбному канадському народові. Вони принесли з собою палке, живе слово вітання з широкої української землі, від українського народу — землі канадській, що на своїх велитенських просторах дала притулок їхнім землякам, вигнаних долею царською, цісарсько-австрійською та польсько-шляхетською сваволею на еміграцію. Вони принесли з собою милозвучну і пестливу, бойову і жартівливу українську пісню та найщиріші побажання доброї волі, братерства і дружнього співробітництва між Україною і Канадою в інтересі встановлення тривалого миру. В десятках тисяч людей вони лишили теплі враження про загальнолюдські якості нових радянських українців, яких виховує нова Радянська Україна”.

Крайовий Виконавчий Комітет Товариства об’єднаних українських канадців вислав щире подяку Українському товариству культурного зв’язку з закордонном у Києві за надіслання до Канади делегації. Третій крайовий з’їзд Товариства об’єднаних українських канадців, що відбувався у Торонто в дні 12—15 лютого 1948 року, одногосно схвалив текст подяки.

Хоч в 1946 році найвидатнішою подією в художній самодіяльності української прогресивної громадськості у Канаді був Західноканадський фестиваль української пісні, музики, танцю і спорту та прибуття делегації діячів культури України, то все-таки не припинялась діяльність місцевих мистецьких колективів Товариства канадських українців. На сторінках газет “Українське життя” і “Українське слово” регулярно появлялись кореспонденції з різних місцевостей країни про художню самодіяльність відділів. Іван Марціновський з Роздейл Стейшн (Алберта) повідомляв, що 25 грудня відбувся концерт під керівництвом Василя Никифорука. Аматорські гуртки в Гемилтоні відіграли п’єсу “Ой не ходи, Грицю” 17 січня 1946 року, в Іст Торонто — “Мартин Боруля” 27 січня, в Пойнт Доглес — “Родина пацюків” 9 лютого, в Торонто —

“Степовий гість” 24 лютого, у Вінніпегу — “Позичена жінка” і “Він не заздрисний” 10 березня, у Велланді — “В степах України” 17 березня, в Іст Віндзорі — “Наталка Полтавка” 31 березня, в Торолді — “Военна заверюха” 7 квітня, в Сейнт Кетеринс — “Мартин Боруля” 14 квітня, у Венкувері — “Вихрест” 30 червня, в Летбриджі — “Наймит” 24 листопада.

В деяких місцевостях були поставлені декілька театральних вистав. Наприклад, у Торонто, крім згаданої п'єси “Степовий гість”, були відіграні ще такі представлення: “Верковинці”, “Гайдамаки”, “Наталка Полтавка”. Це можна сказати і про Вінніпег, Іст Віндзор, Пойнт Доглес.

У тому ж році активно працювали у Торонтонському містечковому колективі Товариства канадських українців М. Марчук, А. Кривичка, М. Гой, М. Кривичка, П. Юшкевич, Т. Мотика, В. Балай, Г. Філик, С. Харук, І. Косс, І. Амброз, І. Лупирипа, В. Павлів, М. Лупирипа, М. Олексів, М. Городечна, Я. Анонійчук, М. Зельчик, С. Дяків, М. Пернаровська, В. Скакун, В. Ланов, М. Бережницька, М. Кумка, О. Назаркевич, В. Ключко, І. Древняк, І. Москалик, В. Сорока, М. Левчук, П. Лялька, О. Мельниченко.

У Венкувері: А. Цигульський, Ю. Тарновська, С. Винник, М. Сохацький, О. Скегар, І. Маланчук, Л. Габа, Б. Тарновська, М. Мокрій, А. Луців.

У Тиммінсі: В. Кунька, І. Онуцький, Г. Данисевич, В. Мороз, С. Скегар, М. Кунька, А. Кунька.

У Велланді: А. Гунька, Е. Малиняк, Р. Мотилянець, В. Хлипавка, П. Господарець, К. Шепетунька, В. Воевідка, С. Жеччук, С. Глух, І. Штайнер.

В Іст Торонто: О. Романюк, В. Метельський, А. Вершигора, М. Михайлюк, М. Борисевич, М. Куйбіда.

В Монреалі: Є. Плавуцький, К. Себастьянович, С. Гаврильчук, Ф. Шевчук.

Шевченківські концерти відбулися того року у Келгарі, Торонто, Вінніпегу, Тиммінсі. У Віндзорі на Шевченківському концерті з рефератом про життя і творчість Великого Кобзаря виступив робітничий поет з Нью Йорка Микола Тарновський.

Про художню самодіяльність канадських українців в “Українському житті” і “Українському слові” появились статті Якова Манчурака, Матвія Шатульського, Петра Кравчука.

ТРИДЦЯТИРІЧЧЯ ТОУК

У 1948 році припадало 30-річчя з часу, коли в Канаді була заснована перша українська централізована культурно-освітня організація — Стоварищення Український робітничий дім, яка згодом прийняла назву Товариство Український робітничо-фермерський дім, під час війни Товариство канадських українців, а згодом — Товариство об'єднаних українських канадців.

Крайовий Виконавчий Комітет Товариства об'єднаних українських канадців вирішив провести по всій країні відзначення цього славного ювілею. Отже, з перших місяців 1947 аж до кінця 1948 року вся діяльність Товариства об'єднаних українських канадців, зокрема культурно-мистецька, проводилась у зв'язку з підготовкою і відзначенням того історичного свята.

Наснажені великим успіхом Західноканадського фестивалю української пісні, музики, танцю і спорту і гостюванням делегації діячів культури України, мистецькі колективи у цілому ряді місцевостей вирішили провести окружні фестивалі, нав'язуючи їх до 30-річчя організації. Один з таких фестивалів відбувся 29 червня у Виндзорі. КВК ТОУК вислав до Виндзора Михайла Короля, щоб він допоміг у підготовці цього підприємства.

Михайло Король 12 червня писав в "Українському житті", що фестиваль у Виндзорі "буде важливою культурною подією для всіх жителів цього великого автомобільного центру". Він повідомляв, що у фестивалі, крім Виндзора, візьмуть участь мистецькі сили з Іст Виндзора, Сендвича, Четама, Лиммінгтона і Лондона. До участі був запрошений струнний оркестр ТОУК з Вест Торонто під проводом Віктора Ланова і хор Української прогресивної організації з Детройта (США) під проводом Віри Аносович. Керувати фестивалем доручено Анні Гулак Грейсон.

В іншій кореспонденції до "Українського життя" Василь Кокор так писав про художнього керівника запланованого фе-

стивало у Віндзорі: “З’єднаними музичними силами керуватиме відома місцева вчителька музики Анна Гулак-Грейсон, вихованка українських прогресивних організацій. Вона закінчила музичну консерваторію в Торонто з відзначенням АТМС і музичну консерваторію в Детройті з званням Бечлор оф Мюзик. Зараз вона керує оркестром публічної школи Гордон МекГрегор і віділює свого часу для праці в наших організаціях, керуючи одним з наших струнних оркестрів. За свої досягнення вона добилася загального визнання в цілій окрузі”.

У розмові з представником газети “Українське життя” художній керівник Віндзорського скружного фестивалю української пісні, музики і танцю Анна Гулак-Грейсон говорила, що фестиваль набагато причиниться до спопуляризування української музичної культури і допоможе людям різних національностей краще зрозуміти цей величезний вклад, який постійно роблять українці в скарбницю канадської культури. Вона підкреслила, що в плануванні програми організатори фестивалю керувались тим, щоб не перевантажувати її чи то співом, чи музикою, чи танцями, але додержуватися певного балансу, щоб показати рівномірно всі зразки української музичної культури. Навіть у підборі пісень і музики не хотіли дати слухачам лише самий фольклор або твори сучасних українських композиторів. Навпаки, вони робили заходи, щоб програма відображала кращі зразки фольклору, української сучасної музики і пісні, бо вони себе доповняють. Далі вона буквально сказала: “Ми даємо перевагу українській музиці і пісні, бо ж це зрозуміло, — фестиваль влаштований для демонстрування української музичної культури. Однак ми виконуємо також музичні твори інших народів. Тим хочемо показати слухачам, що наші мистецькі сили, плекаючи свою рідну музичну культуру, також цікавляться музикою інших народів, вивчають світових класиків”.

Закінчила свою розмову з представником газети Анна Гулак-Грейсон словами: “Ми хочемо вивести нашу музику і пісню, наш український танець поза стіни наших Українських робітничих домів, зробити їх власністю якнайширших кіл канадської громадськості, особливо тих, які люблять і цінять музику. Фестиваль матиме особливе значення для нас митців, бо послужить за новий стимул в нашій праці, заохотить до нових творчих зусиль”.

Просторий зал Виндзорської арени (6,000 місць) був заповнений присутніми. Зібраних привітав мер міста Артур Ріюм. Міністр федерального уряду Пол Мартин у привітальному листі писав: "Маю честь висловити найкращі побажання і вітання всім тим, що відповідають за влаштування цього фестивалю, який, я певен, буде палко і ентузіастично прийнятий громадськістю Виндзора".

Серед патронів фестивалю був визначний музичний діяч Канади, диригент Торонтонського симфонічного оркестру Ернест Мекмиллен.

Фестиваль тривав два дні — у суботу 28 і в неділю 29 червня. В суботу пополудні о 1.30 годині 500 митців чвірками пройшли вулицями міста. Парад очолював Духовий оркестр ТОУК з Торонто під керівництвом Олександра Вовчини. Біля пам'ятника Невідомому солдату представники Товариства об'єднаних українських канадців поклали вінок. В неділю пополудні на Сейнт Клер Біч відбувся великий пікнік, а вечером — фестивальний концерт.

Крім з'єднаного оркестру і з'єднаного хору, участь у програмі взяли солісти-вокалісти Дмитро Никифорук з Торонто, Анна Мулярчук, Марія Гейсман, скрипаль Віктор Рудич. Акомпанувала Гелен Пижук.

У підготовці програми фестивалю допомагали Микола Стефанюк і Микита Кречмаровський. За виступ спортсменів відповідав Антон Кобилянський, а за танці — Михайло Спортун. З вітальною промовою від КВК ТОУК виступив Василь Тересьо.

У понеділок 30 червня у Вокервилл Каліджіейт відбувся концерт, який влаштував струнний оркестр ТОУК з Вест Торонто. На концерті з солоспівами виступала Марія Бережницька, з скрипковим соло — Степан Старик.

У газеті "Українське життя" 3 липня ціла сторінка була заповнена фотознімками мистецьких колективів Товариства об'єднаних українських канадців Фортвільямської округи. Там же повідомлялось, що заходами ТОУК і РЗТ відбудеться у суботу 12 липня у Порт Артур арени Український музичний фестиваль, в якому візьмуть участь мистецькі сили Фортвільямської округи, а також Духовий оркестр РЗТ з Вінніпега і група спортсменів з Кенори.

Під фотознімками хористів, музикантів і танцюристів з округи повідомлялось, що митцями керують Йосип Гадовський,

Михайло Дутчин, Євгенія Дирій-Світик, Марія Піцула, Елсі Руснак.

В “Українському житті” від 21 серпня появилася кореспонденція Петра Карпіша. Він повідомляв, що 12 і 13 липня залишаться незабутніми днями для українців Фортвільямської округи, бо в них відбулася подія історичного значення — фестиваль української пісні, музики, танцю і спортивних вправ. Автор підкреслював, що це був перший такого роду фестиваль в історії українських прогресивних організацій в окрузі. Він далі повідомляв, що відділ місцевого Комітету українців Канади, коли довідався, що підготовляється фестиваль ТОУК—РЗТ, опублікував у щоденній газеті “Таймс Джорнал” наклеп — різні очорнення ТУРФДім і РЗТ та організаторів фестивалю. Він заявив, що репрезентує 85% українців і “нічого спільного не має з фестивалем”. В день фестивалю націоналісти з КУК виявили свою ненависть ще тим, що обкидали гнилими яйцями Український робітничий дім у Порт Артурі. Але націоналістам з КУК була дана гідна відповідь на сторінках цієї ж таки газети “Таймс Джорнал” і це ще більше спопуляризувало фестиваль. Петро Карпіш у своєму дописі зазначував, що Порт Артур арена, де відбувався фестиваль, мабуть ще ніколи не була заповнена стільки-то глядачами, як той раз, які ентузіастично вітали митців своїми оплесками. Націоналісти, отже, скомпрометували себе не тільки в очах української громадськості, але всього населення Порт Артура і Форт Вільяма.

В суботу 12 липня о 1.30 годині відбувся парад вулицями міста Порт Артура. У ньому взяло участь 350 митців. Організатором маніфестації був Михайло Король — представник Крайового Виконавчого Комітету Товариства об'єднаних українських канадців.

Далі Петро Карпіш писав: “Дуже добре вийшов фестивальний концерт під досвідченим проводом керівників мистецьких груп. Головним диригентом фестивального концерту була Анна Гулак-Грейсон з Виндзора, яку фестивальний комітет запросив через КВК ТОУК в Торонто, як гостю-диригентку. Вона дуже добре справилася з своїм завданням, за що комітет висловив їй прилюдно признання у формі гарного букету квітів. У співаків і музикантів залишився милий спомин про неї, бо одні любили співати, другі любили грати під її вмілим диригуванням”. У програмі фестивалю брав участь також струнний оркестр з Вінніпега під диригуванням Ф. Петруги.

Дописувач відзначив виступи скрипалів Леслі Сов'юка, Віктора Помаранського, танцюристів Ерні і Діани Кривоносів, солістки Ізабелі Кухти, акробатки М. Федеровської з Вінніпега. У неділю 13 липня відбувся фестивальный пікнік.

Перший фестиваль української музики, пісні і танцю Британської Колумбії відбувся 6 липня на Ексебишин форумі у Венкувері. На програмі фестивального концерту виступали хори і оркестри Венкувера, Нью Вестмінстер, Стівстона і Вернона під керівництвом диригентів М. Маланчука, К. Пасічника, А. Цитульського, Р. Довгополюка. З промовою виступив Матвій Шатульський.

У статті "Фестиваль українців у Венкувері" в газеті "Українське слово" 16 липня 1947 року говорилось: "Фестиваль влаштовували музичні і співацькі сили, що гуртуються при відділах Товариства об'єднаних українських канадців за проводом Провінціального Комітету тих організацій. Мистецьку програму підготували головно венкуверські сили, а з ними співпрацювали мистецькі сили Нью Вестмінстера, Стівстона, Вернона, Вікторії.

Кожен, хто був на фестивалі у неділю у великому залі Ексебишин форум, признає венкуверцям і їх співучасникам рачю, що вони мають хороші мистецькі сили. Співи, музика, танці, як масові, так і невеликих гуртів, пройшли на високому рівні, і кожного разу були нагороджувані гучними оплесками".

Далі дописувач дав високу оцінку танцюристам. Він писав, що "танці вражали доброю організованістю, прекрасною колоритністю і кожний раз викликали у публіки велике захоплення". Автор допису, зокрема, відзначував мистецьке виконання танців Анною і Михайлом Куньками. Він говорив, що крім масових співів і танців, були гарні виступи солістів, як із жіночого, так із чоловічого складу. У виконанні концертної програми взяло участь 300 митців.

Свою кореспонденцію він закінчив словами: "Мистецькі сили наших організацій у Венкувері вийшли вже на широку арену того великого міста; вони завжди є бажаними гістьми на музичних виступах різних товариств, про них знає і дає їм широку публікацію венкуверська радіостанція; вони виступатимуть на великій виставці у Венкувері. Ці наші мистецькі сили, наша хороша канадсько-українська молодь стала

одиною репрезентанткою музично-співацької культури та танців на терені Венкувера. Фестиваль 6 липня, на якому були представники громадських організацій Венкувера, ще далі зміцнить авторитет цих сил і організації, якої вони є складовою частиною. Венкувер у цьому відношенні може стати добрим прикладом для наших організацій і їхніх мистецьких сил в інших містах Канади”.

Того ж 1947 року відбувся Український фестиваль у провінції Квебек. Стенлі Добровольський у статті “Успішний фестивальний здвиг у Квебеку”, яка була опублікована в “Українському житті” 18 вересня, писав, що 150 митців Монреаля й околиці влаштували концертну програму на площі Віл Ла Сел Рейс Трек. Спільний хор відділів ТОУК у Монреалі, Лашіні і Пойнт Сейнт Чарлсі під керівництвом Євгена Плавущького і спільний оркестр під керівництвом Костянтина Себастьяновича виконали прекрасну програму. З соло виступали Розалія Павлюк, Євгенія Бойко, Ярема Гринівський. На фестивалі виступали танцюристи з Монреаля і Пойнт Сейнт Чарлс.

Фестивальну програму слухали і дивились понад 3000 присутніх. Вона також передавалась по гучномовцях і була чути на у багатьох дільницях Віл Ла Сел.

У кінці статті говорилось: “Цим виступом ми показали, що в Монреалі можливо влаштувати в недалекому майбутньому великий дводенний Східноканадський фестиваль, бо тут є гарні мистецькі сили, а велике число українських і інших громадян підтримує нашу працю”.

Зусиллями окружного комітету Гемилтонської округи відбувся фестиваль української пісні, музики і танцю 5 липня в Делта Каліджіейт Аудиторіумі. Концертну програму виконували 200 митців Гемилтона, Брентфорда й Кичинера.

В окрузі Кровс Нест Песс (Алберта) 9 і 10 серпня відбувся фестиваль слов'янської культури у двох шахтарських містах — Блейрморі і Колмені. Концертні програми виконували мистецькі колективи української, російської, польської і словацької прогресивних організацій. З огляду на те, що тоді в окрузі найсильнішою організацією було Товариство об'єднаних українських канадців, яке розпоряджалося гарними мистецькими колективами, головна відповідальність за проведення фестивалю була покладена саме на нього. Участь у програмах взяли хор під керівництвом П. Миронюка і оркестр під керів-

ництвом В. Головача. Хор складався з 106 осіб. Виступали танцюристи під керівництвом Н. Осадчука. Як гості, на фестивалі виступали солісти з Келгарі — вокалісти Ольга Крисак, Анна Скульська, а акомпанувала їм на піаніно Марія Мекдоналд.

Огляд того фестивалю в газеті “Українське слово” вмістив Дмитро Лящук 29 жовтня.

У 1947 році у Манітобі і Алберті не відбувалися фестивалі. Вся увага в тих провінціях була звернена на поїздки мандолінових оркестрів. Провінціальний Комітет ТОУК у липні вислав оркестр під керівництвом Я. Семенова з Вінніпега і оркестр під керівництвом Марії Тимочек з Пойнт Доглеса. Обидва оркестри влаштували 27 концертів в Манітобі. Провінціальний Комітет ТОУК вислав ще й третій оркестр з Вінніпега на поїздку у Західне Онтеріо під керівництвом Ф. Петруги. Цей оркестр влаштував 8 концертів і брав участь в Українському фестивалі Фортвільямської округи.

На протязі років Албертійський Провінціальний Комітет вислав регулярно під час літнього сезону свої мандолінові оркестри на об'їздки в провінцію. Такі гастролі стали дуже популярними серед населення Алберти. І коли наставало літо (шкільні вакації), жителі різних містечок, особливо фермерських селищ, сподівалися, що до них загостять едмонтонські митці. І дійсно, 1-го липня 29 музикантів Едмонтонського мандолінового оркестру ТОУК під проводом Михайла Будника вирушили у свою чергову поїздку з концертами — з українськими піснями і музикою — у Піс Ривер. Концерти були влаштовані у таких місцевостях: Линкольн, Вайтло, Гайнс Крік, Гайленд Парк, Райкрофт, Атабаска, Проспериті. Потім оркестр переїхав в іншу частину Алберти і тут влаштував концерти у місцевостях: Вох, Торгілд, Дарлінг, Бойел, Спрус Веллей, Лейк ла Біч, Спедден, Стрий, Глендон, Лейк Елайза, Лейк Белв'ю, Грац, Мирнам, Ту Гиллс, Гейрі Гилл, Мондейр, Вегревилл, Іннісфрі, Ендрю, Белліс, Ренфорлі, Смокі Лейк, Ваєлвуд, Меркол, Сіба Біч, Гленевис, Ньюкестл, Роздейл, Іст Кулі, Келгарі.

Поїздка тривала шість тижнів і за той час було влаштовано 42 концерти, на яких було зібрано \$2000. Оркестр мандрував невеличким автобусом, що був власністю Албертійського Провінціального Комітету ТОУК і за той час покрив 3500 миль дороги. В антрактах концертів виступали з промовами

диригент Михайло Будник і представник Провінціального Комітету ТОУК Микола Алексієвич. Вони пояснювали мету поїздки, завдання і діяльність Товариства об'єднаних українських канадців.

Микола Алексієвич, який супроводив оркестр, написав свої спостереження про поїздку до газет "Українське слово" і "Українське життя". Він відмічав, що концерти були дуже популярні не тільки серед українців, але також й серед англосаксонців, бо в таких місцевостях як Нордег, Едсон, Ред Дір і Ваєлвуд треба було, на домагання публіки, влаштувати по два концерти. На концерти приїздили люди по 20 і більше миль, хоч їм опісля доводилось повертатись додому о 3 чи 4 годині ночі.

Свої спостереження в "Українському слові" 19 листопада 1947 року Микола Алексієвич закінчив словами: "Ми з нашою піснею і музикою їдемо тепер у найдаліші фермерські закуттини. Це приносить честь нашому Товариству. Ця наша діяльність на мистецько-культурному полі приносить честь не лише нам самим, але й тим першим нашим піонерам, які стали основоположниками наших культурно-освітніх і допомогсвих організацій".

Але художня самодіяльність українських прогресивних організацій не обмежувалась того року окржними фестивалями і поїздками мандолінових оркестрів в Манітобі і Алберті. В цілому ряді місцевостей були влаштовані концерти своїми мистецькими колективами. На сторінках української прогресивної преси час від часу появлялись дописи про такі концерти. Дописувач М. Пеленичка повідомляв про "гарний концерт мандолінової групи під проводом Володимира Слободи" в Ді Песс. Він відзначував митців за їх участь в програмі: Ніну Журавко, Розет Холявчук, Лїду Колодінську, Фрїду Огородник, Ненсі Огородник, Гелен Гуцуляк, Диму Ільчишина, В. Гайдук, Дж. Сухого, Ф. Лукіян, Е. Білецьку, Д. Дубінську, Марію Проць, Марію Суху, Доцю Гуцуляк, І. Маковського, Софрона Суса. У своєму звідомленні Н. Козуб писав, що в Верноні є мандоліновий оркестр під керівництвом Р. Довгеполоюка, який виступає на різних підприємствах. Про його виступи писала місцева преса.

Для відзначення 25-річчя Робітничого запомогового товариства 2-го листопада у Вінніпегу у Плейгаузі театрі відбув-

ся величавий концерт. На програмі виступав хор із 200 дітей під керівництвом Якова Семенова. Виступали і солісти: Маруся Тимочек, Василь Миськів, Милдред Галанчук, Анна Тимочек, Василь Шапкін.

У місяці березні 1947 року відбулися в цілому ряді місцевостей традиційні Шевченківські концерти.

В кінці 1947 року почав свою діяльність молодий диригент Євген Дольний у Вінніпегу.

Не послаблювали своєї діяльності і драматичні гуртки при відділах Товариства об'єднаних українських канадців у 1947 році. Декілька місцевих драматичних гуртків тоді поставили п'єсу Юрія Мокрієва "Мати". Ця п'єса українського радянського драматурга про Велику Вітчизняну війну була перевидана у Канаді спеціально для драмгуртків ТОУК. Того ж року драмгурток ТОУК у Гемилтоні, Іст Торонто, Едмонтоні, Порт Артурі, Вест Торонто, Содборі, Сейнт Кетеринс, Велланді, Саскатуні, Пойнт Доглес, Летбриджі, Виндзорі поставили п'єси "Верховинці", "Пошились у дурні", "Княжна Вікторія", "Хмара", "За Немань іду", "Батраки", "На перелазі", "Таміла", "Борці за мрії", "Назар Стодоля", "Дай серцю волю", "Ой у полі нивка", "Украдене щастя", "Глитай, або ж паук", "Гімн нужди".

Одним з найбільших драматичних гуртків в Канаді був театральний колектив у Торонто. В 1947 році він поставив самий цілий ряд п'єс, серед них такі, як "Наталка Полтавка", "Мати", "Тарас Бульба", "Майська ніч". П'єсу "Наталка Полтавка" ставили аматори, які, крім двох, народилися в Канаді, виховались у мистецькому колективі ТУРФДім—ТОУК. П'єсу вони ставили без сфлера — всі прекрасно вивчили ролі.

Треба зазначити, що у різних містах Канади в 1947 році відбувалися музичні змагання, в яких брали участь члени мистецьких колективів ТОУК. Багато учасників тих змагань одержали відзначення і премії. Преса публікувала їхні імена і фотознімки. Ними були у Вінніпегу Леслі Сов'юк, Гелен Шлимкевич, Нетті Проданюк, Кароль Краснопера, Елизабет Левицька, Віктор Помаранський, Марія Крищук, Валтер Дідух, Елсі Пазюк, Оріся Періг, Е. Шевчук. Перемогу у такому змаганні здобув струнний оркестр Анни Помаранської, яка виховалась в Українському робітничому домі у Вінніпегу, була членкинею Дівочого мандолинового оркестру ТУРФДім.

На змаганні, влаштованому заходом Ківаніс Клоб у Торонто, високу оцінку здобув струнний оркестр ТОУК у Вест Торонто (одержав першу нагороду в сумі \$100). Д-р Филмор Габел з Манітобського університету, який був суддею змагання, визнав, що оркестр мав “першокласні якості”.

На початку 1948 року розгорнулася на сторінках української прогресивної преси дискусія напередодні Третього крайового з'їзду ТОУК. Багато місця дискусанти у своїх статтях присвятили культурно-мистецькій діяльності. Вони висловлювали свої думки про те, як треба покращати працю хорів, оркестрів, танцювальних і драматичних гуртків. Марія Скрипник у статті “За поступ в культурно-мистецькій праці” підкреслювала, що як в минулому в ТУРФДім, так тепер в ТОУК багато уваги присвячується розбудові оркестрів, які виростили у поважні колективи. Вона вказувала, що багато з тих, які починали свою музичну освіту в наших оркестрах, тепер є членами симфонічних оркестрів, є видатними канадськими музикантами, відсміми скрипалями-солістами, піаністами-солістами. Вона вказувала на потребу зміцнити хор при відділах ТОУК молодими людьми, зокрема тими, які народилися в Канаді.

В днях 12—15 лютого 1948 року відбувся Третій крайовий з'їзд ТОУК у Торонто. На з'їзді було зроблено огляд організаційної діяльності за два минулих роки. Зокрема було відзначено, що Товариство об'єднаних українських канадців добилося значних успіхів на культурно-мистецькій ділянці.

Михайло Король, член КВК ТОУК, у своїй доповіді на з'їзді про це говорив: “Від часу минулого з'їзду наше Товариство завоювало важні позиції на культурному фронті і сьогодні воно є загально визнане за організацію, яка представляє культурні здобутки українського народу в Канаді. Наші успішні і величаві фестивалі привабили десятки тисяч канадців, поставили нас в роль піонерів на цьому полі і набагато збагатили канадську культуру.

Ми можемо щиро похвалитись вкладом, зробленим нашим молодшим поколінням, для досягнення цих успіхів”.

З'їзд прийняв відповідну резолюцію по питанню культурно-мистецької праці відділів Товариства об'єднаних українських канадців. В ній відзначалось, що в Канаді твориться власна культура, до якої ТОУК своєю діяльністю вносить свої цінні надбання — українські пісні, музику, танці.

Щоб цей внесок був ще більш ефективним, з'їзд постано-

вив, щоб при КВК ТОУК встановити діючий мистецький комітет з кращих диригентів, режисерів і знавців танців.

Для поліпшення діяльності драматичних гуртків резолюція доручила залучити якнайбільше канадськонароджених, серйозно взятися за вивчення теорії театральної справи, щоб покращити режисерство і постановки п'єс. Для того потрібно у більших містах влаштувати відповідні курси. Доручалось КВК видати кілька представлень (п'єс) для постановок у більшості відділів ТОУК.

Пропонувалось заохочувати здібних людей до писання одноактівок з канадського життя — англійською і українською мовами.

Для виховання нових керівників оркестрів і хорів влаштувати короткотривалі курси в Онтеріо, Квебеку і Західній Канаді.

Докорінно перебудувати репертуар оркестрів, хорів, збагачуючи їх новими творами ширших форм, боротися за їх високомистецьке виконання. Включати до репертуарів хорів англійські пісні.

Встановлювати регулярні школи музики для дітей і молоді з визначеними програмними планами, іспитами і свідоцтвами (дипломами).

При відділах Товариства об'єднаних українських канадців, де для цього є можливості, організувати симфонічні оркестри.

Розглянути можливість встановлення стипендії для кращих учнів шкіл музики при ТОУК, щоб дати їм нагоду навчатися в консерваторіях.

У місцевостях, де можливо, влаштовувати радіопрограми для того, щоб популяризувати українську музику і пісню.

Звернути більшу увагу на піднесення якості виконання українських танців.

В резолюції знову підкреслювалось, що в майбутньому потрібно влаштовувати окружні і провінціальні фестивалі української пісні, музики і танцю, організовувати поїздки оркестрів з концертами по провінціях.

Доручалось газетам — “Українському життю” і “Українському слову” — містити матеріали на музичні теми. Зокрема доручалось газеті “Юкраїніан Кенейдіан”, яка почала виходити у вересні 1947 року, на своїх сторінках відображати

культурно-мистецьку діяльність хорів, оркестрів, драматичних гуртків, танцювальних колективів.

Декілька місяців у 1948 році “Українське життя” і “Українське слово” містили на своїх сторінках спогади ініціаторів Товариства об’єднаних українських канадців у зв’язку з відзначенням 30-річчя. Друкувались і історичні довідки про те, як в окремих місцевостях виникали і розвивались відділи СУРД—ТУРФДім—ТОУК.

Анна Лапчук писала, що організаційне життя українців в Ріджайні почалось в 1914 році, коли утворилось Товариство “Україна”, яке згодом стало відділом Української соціал-демократичної партії Канади. У 1919 році у місті сформувався відділ Стоварищення Український робітничий дім. У 1920 році при відділі СУРД організувався перший мандоліновий оркестр з 15 музикантів під керівництвом Василя Голсвача. Потім керівниками мистецьких сил у Ріджайні були Микита Кречмаровський, С. Заблоцький, М. Сивак, І. Юрків, Анна Гілевич, Петро Киба, Петро Лапчук, Анна Гніт.

Тома Кашурба писав, що в 1927 році при відділі ТУРФДім у Киченер був мішаний хор і мандоліновий оркестр. Першим диригентом був Т. Верет. Тоді ж був проведений у місцевості курс танців під керівництвом Павла Федоркова з Вест Торонто.

Іван Бойчук згадував, що “вперше українські представлення були поставлені в Торонто 1912 року”. Були то п’єси “Сатана в бочці”, “Сватання на Гончарівці”, “Украдене щастя”. Ставились вони у приміщенні на розі вулиць Ричмонд і Августа.

Петро Романко писав, що у Торонто 1914 року було влаштовано представлення “Січинський-Потоцький”.

Гринько Філик у статті “З нагоди 30-річчя СУРД—ТУРФДім—ТОУК” говорив, що в 1914 в Монтреалі існували три українські товариства — ім. М. Шашкевича, ім. І. Франка і ім. Т. Шевченка. Вони були під впливом священиків. Тоді були поставлені п’єси “За сиротою бог з калитою” і “На відпуст до Києва”. Але коли молодь хотіла поставити п’єсу “Галицький страйк”, то священик заборонив її. Далі він згадує, що в 1920 році в Торолді, куди він переселився з Монтреала, був організований драматичний гурток, який поставив п’єси “Наталка Полтавка” і “Ой не ходи, Грицю”.

Українці в Верноні поселивались у другій половині 1920-х років. Відділ ТУРФДім був зорганізований 1928 року. Школа музики і танців була відкрита аж в 1936 році. Першим диригентом був Френк Репіш. Танців вчив Василь Турік. До школи музики і танцю учалося 50 дітей. Школа відбувалася в хаті Івана Крилова. У різних роках учителями і диригентами були Стелла Ахтемійчук, Петро Кирилюк, Іван Урсуляк, Юрій Гайдук, Ольга Величко, Василь Никифорук, Євген Харук.

У Дромгеллері вперше було поставлено мистецьким колективом ТУРФДім п'єсу "Запорожець за Дунаєм" 1920 року. Мистецьким колективом тоді керував Микола Харик. Пізніше керівниками були Владислав Патек, Василь Никифорук, Антон Лежанський.

На завершення відзначення 30-річчя Товариства об'єднаних українських канадців були влаштовані в кінці 1948 року ювілейні концерти. Величю було завершене свято у Торонто. В Українському робітничому домі на 300 Бетгорст 31 жовтня відбулася Виставка історичних документів. На виставці виступив жіночий квітет у складі Марти Пашки, Ірини Москаль, Стелли Зельчук, Марти Гарматюк. Скрипкове соло виконала Стелла Паньків, вокальне — Надя Мотика. Концертну програму виконав хор ім. М. Лисенка під керівництвом Олександра Вовчини. Вокальне соло виконала Елсі Веселовська, скрипкове — Орися Макух. На забаві-бенкеті виступали солісти — сопрано Берніс Войнарська, тенор Дмитро Никифорук, скрипкове — Степан Старик. Акомпанувала їм Гелен Пижук.

Великий заключний ювілейний концерт відбувся 21 листопада у Мессі Галл. Програму виконували з'єднані хори ТОУК під диригуванням Олександра Вовчини, з'єднані оркестри під диригуванням Івана Москалика і Віктора Ланова, діти українських шкіл під керівництвом Івана Косса, народні танці під керівництвом Володимира Балая, група спортсменів під керівництвом Федора Качора. На програмі виступали солісти: Софія Романко-Муцак (сопрано), Анна Балай (скрипка), Іван Амброз (тенор), Василь Кунька (мандоліна). Акомпанувала Гелен Пижук.

СЛОВ'ЯНСЬКА СОЛІДАРНІСТЬ

З самого початку свого організаційного життя українські трударі проповідували і практикували інтернаціональну солідарність. Адже Соціалістична партія Канади, при якій утворились у 1906 році перші українські відділи (у Вінніпегу, Портедж ла Прейрі, Нанаймо), складалась з трударів різних національностей: англосаксонців, німців, євреїв, українців, поляків, росіян, словаків, чехів, скандинавців і інших. Особливо у шахтарських місцевостях Алберти (Френк, Колмен, Летбридж, Блейрмор) у відділах Соціалістичної партії Канади членами були трудящі різних національностей, які працювали у вугільних копальнях. Зокрема склалась міцна солідарність між трударями-слов'янами, які були близькі своїми мовами, територіями і соціальними долями. Наприклад, коли в якійсь місцевості були робітники росіяни чи поляки, то вони вступали до українських прогресивних товариств, якщо там не було таких організацій їхньої національності.

На сторінках "Робочого народу", перших років його існування, можна побачити заклики до польських чи російських трударів у важливих суспільно-громадських справах їхніми рідними мовами, бо вони тоді ще не мали своїх газет. Також появлялись і об'яви, наприклад, про постановки Польського освітнього товариства.

Коли в 1930-х роках оформились відділи Робітничо-фермерських російських клубів ім. М. Горького, то у багатьох місцевостях вони приміщувались і проводили свою культурно-освітню діяльність в Українських робітничих домах. Регулярно відбували свої організаційні збори, влаштовували масові мітинги і театральні вистави югославські, чеські, польські, болгарські прогресивні товариства. Особливо під час другої світової війни зміцніла солідарність між прогресивними слов'янськими організаціями в Канаді, бо німецький нацизм заповзаявся цілковито фізично знищити слов'янські народи, зокрема поляків, а українців зробити своїми вічними рабами.

Під час другої світової війни організувалися слов'янські комітети Болгарії, Польщі, Чехословаччини, Югославії. Утвори-

вся Слов'янський комітет СРСР. Утворились слов'янські комітети на американському континенті — у Сполучених Штатах, Канаді, Аргентині, Парагваю, Урагваю.

В 1940-х роках січень призначався на місяць слов'янської солідарності. Тоді ж слов'янська прогресивна преса у Канаді вміщувала статті, присвячені тому важливому питанню. Влаштувалися мітинги і мистецькі підприємства. Зокрема широко був відзначений місяць слов'янської солідарності в 1948 році.

Михайло Йосипів (Кумка) у кореспонденції "Слов'янський післяз'їздовий концерт" 26 лютого в газеті "Українське життя" писав, що 15 лютого в торонтонському залі Колісеум, під кличем "Братерство і єдність канадських слов'ян" відбувся великий концерт, програму якого виконувало 500 митців різних слов'янських національностей. Зал заповнило 7000 осіб і кілька тисяч вернулися додому з браку місця.

Він писав, що в цьому маніфестаційному концерті взяли участь такі слов'янські групи: росіяни, українці, поляки, словаки, серби, словінці, болгары, македонці, карпатороси. Кожна слов'янська група внесла одну або більше точок до спільної концертної програми і кожна група виконавців виступала у своїх народних строях, так що глядач мав перед собою справжню картину великого слов'янського світу, якого багато-мільйонні народи побраталися, об'єдналися і працюють спільно для дружби народів і тривалого миру".

Свою кореспонденцію Михайло Йосипів закінчив словами: "Завданням Слов'янської Ради (створеної з різних прогресивних організацій) є забирати голос у справах, що стосуються усіх канадських слов'ян, поширювати братерську єдність поміж слов'янами і разом з іншими поступовими громадянами боротися за добробут у Канаді і мир у світі. І саме з тією метою був влаштований цей величавий слов'янський концерт".

Микола Алексієвич в статті "Слов'янський концерт-мітинг в Едмонтоні" повідомляв, що 1 лютого відбувся великий концерт для відзначення слов'янської солідарності. Меморіал Галл, який мав 1000 місць, був заповнений, багато з браку місця вернулися додому. Головну частину програми виконували мистецькі сили Товариства об'єднаних українських канадців під проводом Михайла Будника.

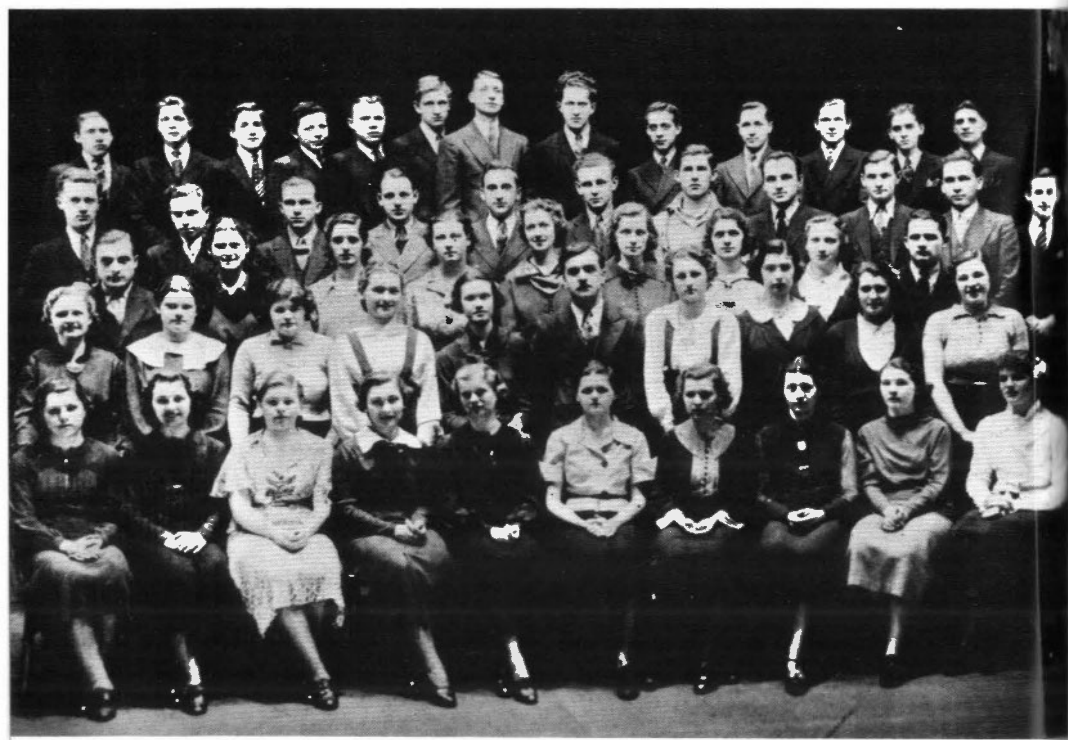
**МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР В ЕДМОНТОНІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
ДЕМ'ЯНА ВИХРИСТОВА. 1930 РІК.**

**МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР В ЕДМОНТОНІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
ДЕМ'ЯНА ВИХРИСТОВА. 1930-ТІ РОКИ.**

**МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР У СОДБОРІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
ПЕТРА КАРПІША. 1930-ТІ РОКИ.**

ХОР СЕКЦІЇ МОЛОДІ ТУРФДІМ В ТОРОНТО 1937 РОКУ.

**МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР У ВЕГРЕВИЛЛ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
АНТОНА ЛЕЖАНСЬКОГО 1931 РІК.**

**ГРУПА ТАНЦЮРИСТІВ ТУРФДІМ У КЕЛГАРІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
ІВАНА ЮРКОВА. 1930 РІК.**

**МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР У ВОХ, АЛБЕРТА, ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
СОФІЇ ВОЄВІТКИ. 1938 РІК.**

**МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР ТУРФДІМ В СМОКІ ЛЕЙК, АЛБЕРТА,
ПІД КЕРІВНИЦТВОМ В. Й. МИШКА. 1930-ТІ РОКИ.**

МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР У ВЕЛЛАНДІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ІВАНА СТРУСЯ.

ХОР У КИЧЕНЕР ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ТОМИ КУШУРБИ. 1930-ТІ РОКИ.

ХОР У ВИНДЗОР ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ІВАНА ЮРКОВА, 1930-ТІ РОКИ.

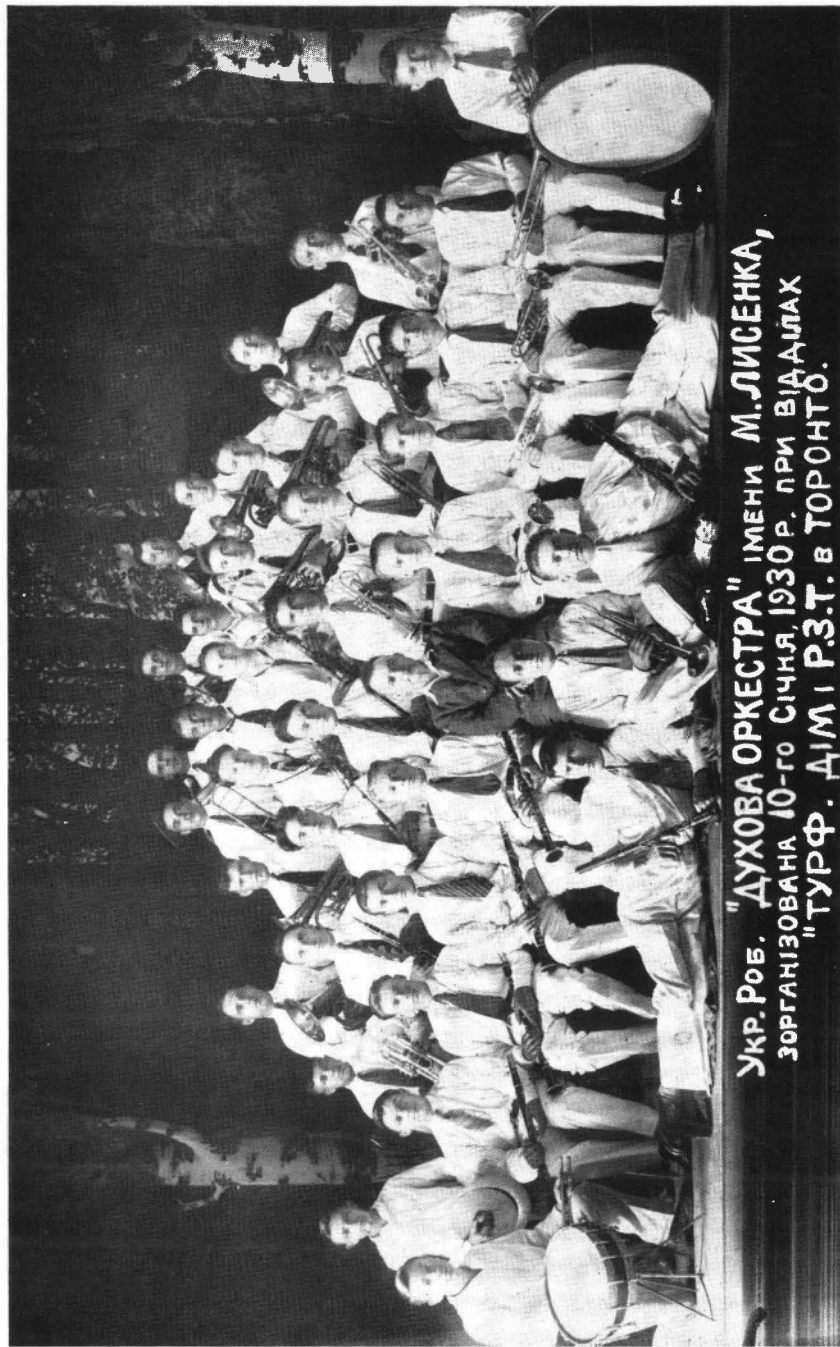
ХОР І МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР В ІСТ ВИНДЗОР ПІД КЕРІВНИЦТВОМ АННИ ГУЛАК І МИКОЛИ КАНДЮКА, 1930-ТІ РОКИ.

ХОР І МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР У КИРКЛЕНД ЛЕЙК ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ЯКОВА СЕМЕНОВА. 1930-ТІ РОКИ.

МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР У ФОРТ ВІЛЬЯМ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ КОСТЯ КОСТАНЮКА. 1930-ТІ РОКИ.

Укр. Ров. "ДУХОВА ОРКЕСТРА" ІМЕНІ М. ЛИСЕНКА,
ЗОРГАНІЗОВАНА 10-го СІЧНЯ, 1930 Р. ПРИ ВІД ДІЛАХ
"ТУРФ. ДІМ І Р.З.Т. В ТОРОНТО.

ДУХОВИЙ ОРКЕСТР ІМ. М. ЛИСЕНКА В ТОРОНТО, ЗОРГАНІЗОВАНИЙ У СІЧНІ 1930 РОКУ.

МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ІВАНА КОССА. 1930-ТІ РОКИ.

ХОР У ТОРОНТО ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ДМИТРА ПОПОВА. 1935 РІК.

ХОР У ТОРОНТО ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ДМИТРА ПОПОВА. 1934 РІК.

АМАТОРИ ДРАМГУРТКА У ВЕЛЛАНДІ ПІСЛЯ ВИСТАВИ "ЗАГИБЕЛЬ ЕСКАДРИ". 1937 РІК.

ТАНЦОВАЛЬНИЙ ГУРТОК В ГЕМИЛТОНІ. 1930-ТІ РОКИ.

ТАНЦЮРИСТИ У ВЕСТ ТОРОНТО. 1930 РОКИ.

"ЗАХАР БЕРКУТ"

Драмсвітгурток при відділі ТУРФДім в Торонто
— ВИДОГРАС —

в суботу, 30. травня 1931

в УКРАЇНСЬКОМУ РОБІТНИЧОМУ ДОМІ, 300 Bathurst St.

славно-звісну драму на 4 дії, П. Франка, п. н.

ЗАХАР БЕРКУТ

Ця драма - це інсценізація широко відомої повісті І. Франка "ЗАХАР БЕРКУТ". Подальши зміст драми влас-
намаю безпотрібним, бо мабуть немає українця, який не знавби повісті "Захар Беркут", а зміст драми той
самий.

Дієві люди:

- Захар Беркут
- Максим
- Мирослава
- Тугар Вояк
- Бояри
- Боярські сну-
Пасенки
- Дружинники
- Грамаляки
- Молодці
- Монголи
- Дівчата
- Народ

ВИСТУПАЄ

ОКОЛО
100 осіб

Оригінальні
старинні бо-
ярські й мон-
гольські строї
(П.З. стоїть).

ПРЕКРАСНІ
МОНГОЛЬСЬКІ
ДЕКОРАЦІЇ.

Спеціяль-
но вивчає в старо-
вині.

Життя ту-
хольців. Візна
з монголами і
всье.

ВСТУП: 35 і 25 ЦЕНТІВ

КУПУЙТЕ ТИКЕТИ ЗАВЧАСУ

Початок в 8 вечером

Приходіть на час

Друкарня Робітничої Торговельної Кооперативи 300 BATHURST ST., TORONTO Телефон TRINITY 5575

АФША ПРО ПОСТАНОВКУ П'ЄСИ "ЗАХАР БЕРКУТ" У ТОРОНТО
30 ТРАВНЯ 1931 РОКУ.

МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР В МОНТРЕАЛІ.

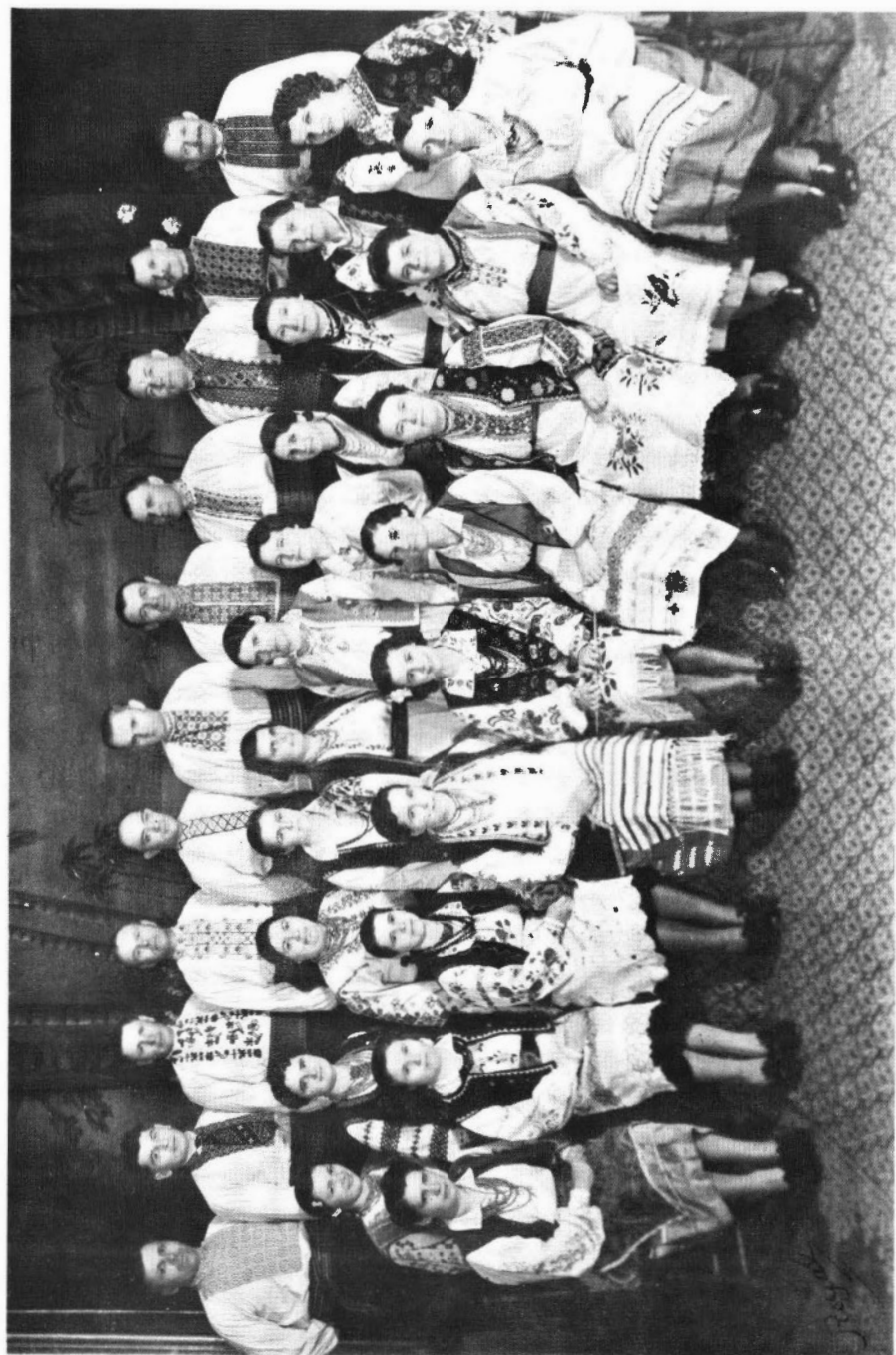
**МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР У СУ СЕЙНТ МЕРІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
ІВАНА ЯШАНА. 1930-ТІ РОКИ.**

**МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР У РІДЖАЙНІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
ІВАНА ЮРКОВА. 1933 РІК.**

**ШКОЛА МУЗИКИ І ТАНЦЮ В РІДЖАЙНІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
УЧИТЕЛІВ ПЕТРА ЛАПЧУКА І АННИ ГНІТ. 1937 РІК.**

ХОР В РІДЖАЙНІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ АННИ ГНІТ. 1939 РІК.

СЦЕНИ З ПОСТАНОВКИ П'ЄСИ "ТАМІЛА" ДРАМГУРТКОМ У ВІННІПЕГУ, 1938 РІК.

Н. Гуцька
солістка.

М. Блазська
солістка.

ВЕЛИЧНИЙ КОНЦЕРТ

НА
ЗАКІНЧЕННЯ
СВОГО СЕЗОНУ

ДАЄ МІШАНИЙ ХОР МОЛОДІ І ДІВЧОГО МАНДОЛІНОВОГО ОРКЕСТРУ

В УКРАЇНСЬКІМ РОБІТНИЧІМ ДОМІ У ВІННІПЕГУ

В НЕДІЛЮ 22 ТРАВНЯ

ПОЧАТОК ТОЧНО В ГОД. 8.30 ВЕЧЕРОМ

Прекрасна велика програма українських народних пісень, музики і танців у виконанні співацьких і музичних сил молоді при Укр. Роб. Домі.

1. Тукин завалив дагах (з опери "Уголенка") — М. Лисенко	12. Український танець
2. Ой з-за гори — Народна пісня	(А. Прохуркин, С. Кусин, Л. Палама і Г. Кусяк)
(Мішаний хор і ДМО)	13. Ой по селі вісочку (соло-спів) — Народна пісня
3. За нашою свободою! (Леонтович) — Народна пісня	(Марія Блазська)
(Чоловічий хор)	14. Французький танець
4. Ой на гору козак волу носить (дует) — "Івана Купала"	(М. Колясовська і Ф. Болкер)
(Павлина Гуцька, Фред Палко і ДМО)	15. Лілістрам (соло-спів) — Франц Лист
5. Ой пас братів п'ять (Чоловічий і Мішаний хор та ДМО)	(Оаля Григорівна)
Народна пісня	16. Стелася баранку (варіація пісні) — М. Лисенко
6. Вараждала мати синя — Народна пісня	(С. Кусяк, М. Колосовська, Г. Кусяк і Г. Григорівна)
(Дівочий хор і ДМО)	17. Серенада — Франц
7. Через наше село (весілка) — "Цвітляк Мушкет'єр"	(Фред Палко)
(Дівочий і Мішаний хор та ДМО)	
-
8. Northern Lights Overture — А. Я. Вейдт	18. Овертюра — з пісню "Верховина"
9. Гузали, гузали — О. Нижаливської	(з виконання ДМО Мішаний хор)
(Дівочий Мандоліновий Оркестр)	19. Вийду я на гірочку — пісня з "Ой не ходи Грицю"
10. Цвітляк дрібнак (соло-спів) — Матюк	(М. Блазська, Ф. Палко, хор і ДМО)
(Павлина Гуцька і ДМО)	20. На горізді каленова — Народна пісня
11. Іспанський танець (Сергед) — Борис-Казар	(Мішаний хор і ДМО)
(Слово Болкер і ДМО)	

Ф. Палко
соліст.

М. І. ОУБЛІК,
аранжент.

М. ШАТУЛЬСЬКИЙ, голова.

Приходіть вчасно! — Проведіть весело цей вечір!

**ПАРАД ВУЛИЦЯМИ ТОРОНТО ПЕРЕД ВІДКРИТТЯМ ПЕРШОГО ВСЕКРАЙОВОГО ФЕСТИВАЛЮ
УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ, МУЗИКИ І ТАНЦЮ В 1939 РОЦІ.**

**МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР В ТИММІНС ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
ВАСИЛЯ КУНЬКИ. 1939 РІК.**

ДРАМАТИЧНИЙ ГУРТОК У ВІННІПЕГУ. 1930 РІК.

**АМАТОРИ І ОРКЕСТРАНТИ У МУС ДЖО ПІСЛЯ ВИСТАВИ П'ЕСИ
"ОЙ НЕ ХОДИ, ГРИЦЮ". 1930 РІК.**

**МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР У ЛЕТБРИДЖ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
ВЛАДИСЛАВА ПАТЕКА. 1930-ТІ РОКИ.**

**МОЛОДШИЙ СТРУННИЙ ОРКЕСТР У САСКАТУНІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
ВОЛОДИМИРА БОНЧАРА. 1938 РІК.**

ХОР В САСКАТУНІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ КОСТЯ КОСТАНЮКА. 1938 РІК.

**МІШАНИЙ ХОР І МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР В ОШАВІ. ДИРИГЕНТ
ІВАН ДРЕВНЯК. 1939 РІК.**

**МІШАНИЙ ХОР І МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР В ІСТ ВИНДЗОР. ДИРИГЕНТ
МИКОЛА КАНДЮК. 1939 РІК.**

**МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР В ЛАШІН. ДИРИГЕНТ
СТЕНЛІ ДОБРОВОЛЬСЬКИЙ. 1939 РІК.**

**МІШАНИЙ ХОР І ОРКЕСТР В КИРКЛЕНД ЛЕЙК. ДИРИГЕНТ
ЯКІВ СЕМЕНОВ. 1939 РІК.**

**МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР У ФОРТ ВІЛЬЯМ. ДИРИГЕНТ
КОСТЬ КОСТАНЮК. 1939 РІК.**

МІШАНИЙ ХОР У ТОРОНТО 1938 РОКУ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ІВАНА КОССА.

МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР В ЛОНДОНІ. 1939 РІК.

**ДУХОВИЙ ОРКЕСТР ТУРФДІМ В ТОРОНТО 1937 РОКУ.
ДИРИГЕНТ ОЛЕКСАНДР ВОВЧИНА.**

**КОНЦЕРТНИЙ СТРУННИЙ ОРКЕСТР В ГЕМИЛТОНІ. ДИРИГЕНТ
ДЖОРДЖ ТЕНЕГЕН. 1939 РІК.**

МІШАНИЙ ХОР І ОРКЕСТР В КИЧЕНЕР. ДИРИГЕНТ ТОМ КОШУРБА. 1939 РІК.

**КОНЦЕРТНА ПОЇЗДКА МАНДОЛІНОВОГО ОРКЕСТРУ З ТИММІНС
ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ГРИГОРІЯ СМУКА В ПІВНІЧНОМУ ОНТЕРІО.**

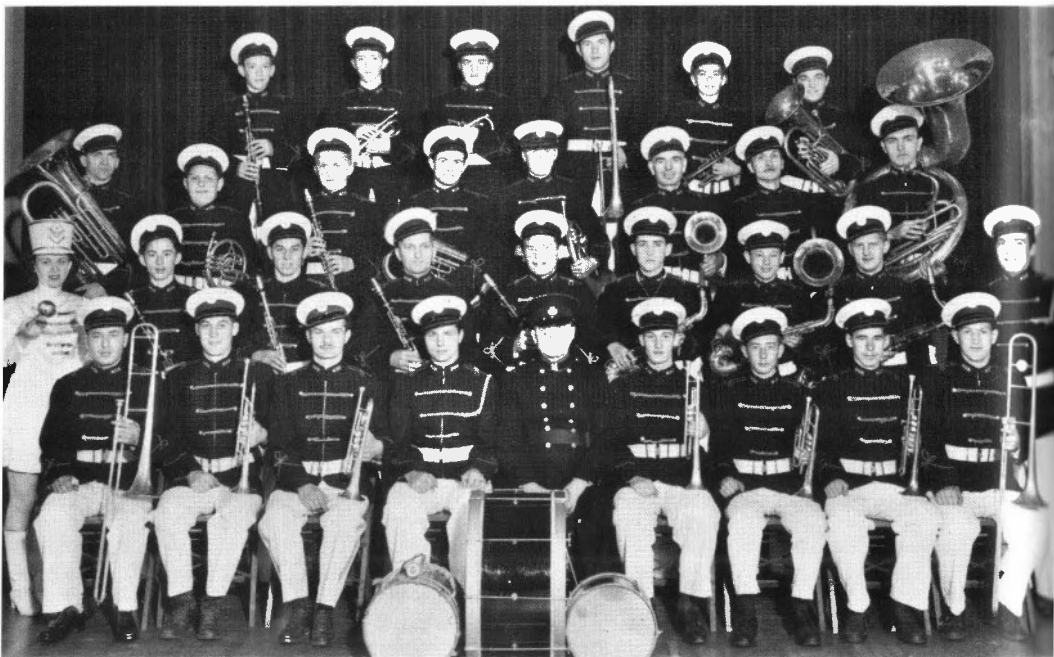
МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР І ХОР В КИЧЕНЕР. 1940 РІК.

**МИСТЕЦЬКИЙ КОЛЕКТИВ ФОРТВИЛЬЯМСЬКОЇ ОКРУГИ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ СТЕПЛИ
ЗЕНЮКА, ГРИГОРІЯ СТЕФАНЮКА І ЙОСИПА ГАДОВСЬКОГО. 1940 РІК.**

ХОР У СОДБОРІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ КИРИЛА ТОМАШІВСЬКОГО. 1940 РІК.

ДУХОВИЙ ОРКЕСТР РОБІТНИЧОГО ЗАПОМОГОВОГО ТОВАРИСТА У ВІННІПЕГУ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ Г. Л. НИКОЛСА. 1940-ТІ РОКИ.

**ХОР ПРИ ВІДДІЛІ ТУРФДІМ У МОНТРЕАЛІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
ЄВГЕНА ПЛАВУЦЬКОГО.**

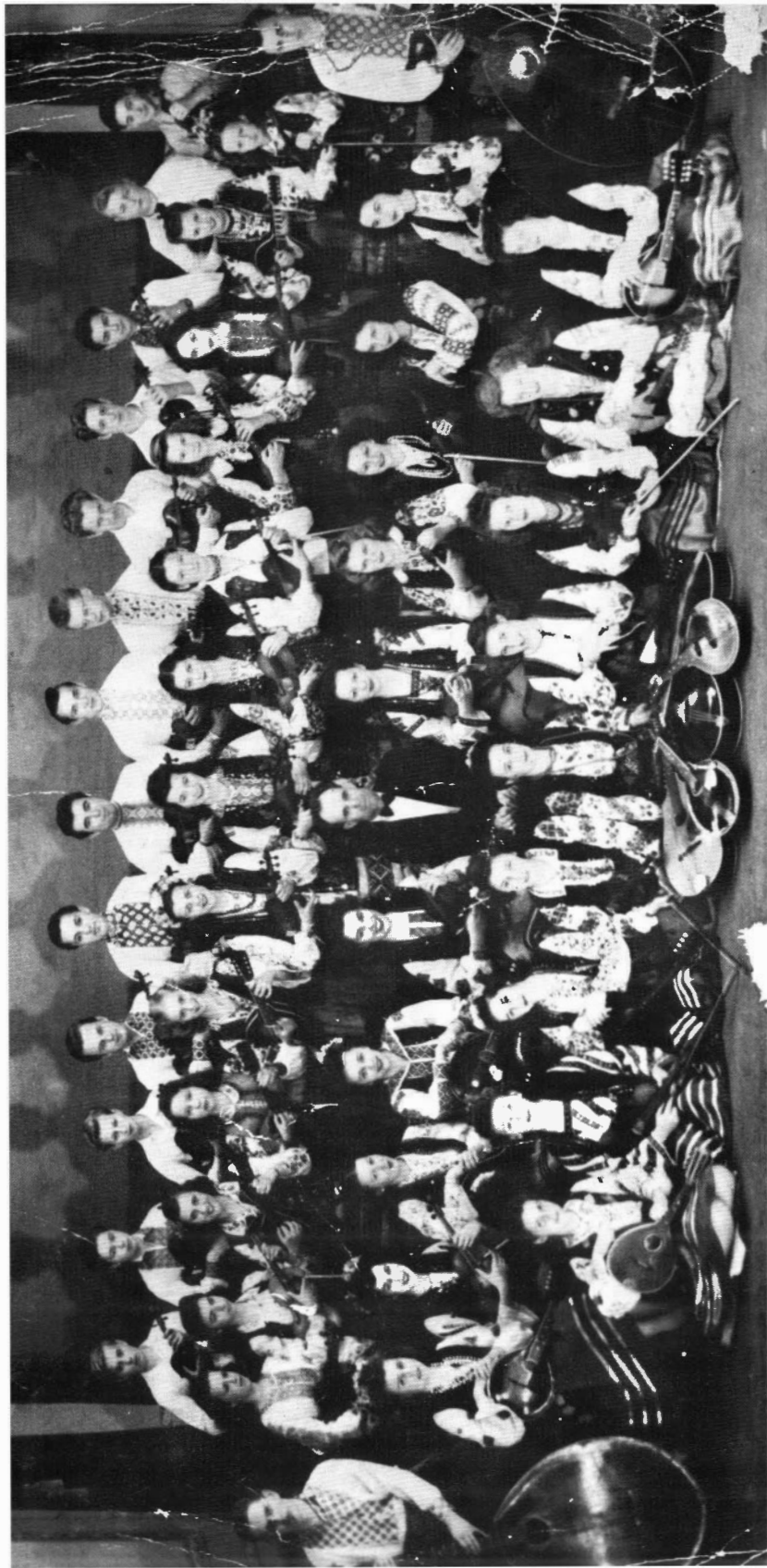
МІШАНИЙ ХОР У ВІННІПЕГУ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ЯКОВА СЕМЕНОВА 1942 РІК.

СЛОВ'ЯНСЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ У КОЛМЕН 1947 РОКУ.

ХОР І ТАНЦЮВАЛЬНИЙ ГУРТОК В СОДБОРІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ КИРИЛА ТОМАШІВСЬКОГО І ОРЕСТА САВЧУКА, 1940-ТІ РОКИ.

СТРУННИЙ ОРКЕСТР У ТОРОНТО ПІД КЕРІВНИЦТВОМ КРИСТОФОРА ДАФЕБА 1944 РІК.

**МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР У РІДЖАЙНІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
АННИ ЛАПЧУК. 1944 РІК**

**МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР ТОВАРИСТВА КАНАДСЬКИХ УКРАЇНЦІВ В ПОЙНТ
СЕЙНТ ЧАРЛС ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ЄВГЕНА ДОЛЬНОГО. 1944 РІК.**

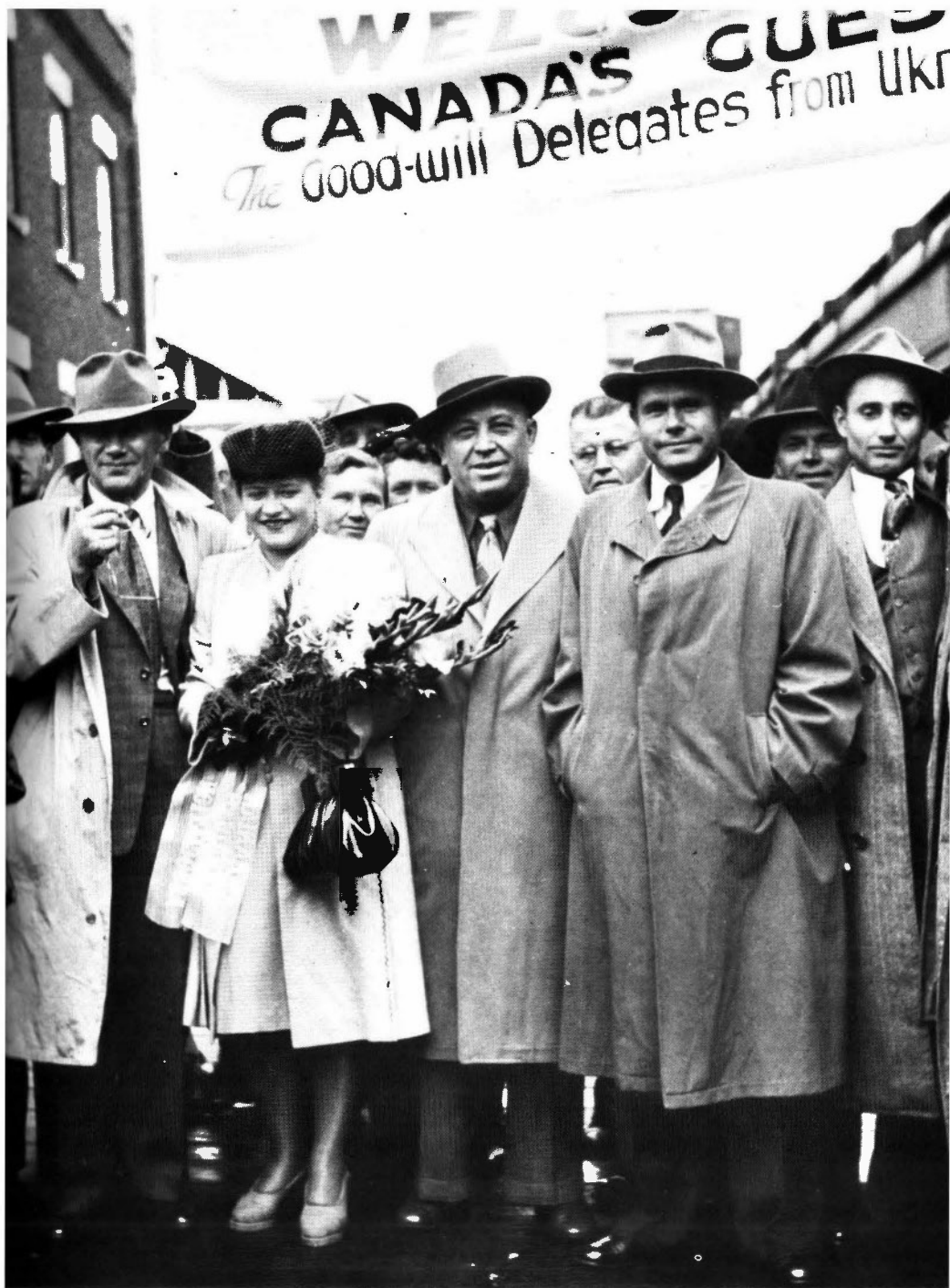
ДУХОВИЙ ОРКЕСТР В ТОРОНТО ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ІВАНА КОССА. 1945 РІК.

КОНЦЕРТ В УКРАЇНСЬКОМУ РОБІТНИЧОМУ ДОМІ В ОШАВІ ДЛЯ ВІДЗНАЧЕННЯ ПЕРЕМОГИ НАД ФАШИЗМОМ. 1945 РІК.

ОРКЕСТР В ОШАВІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ІВАНА ДРЕВНЯКА. 1945 РІК.

Члени культурної делегації Радянської України на станції в Киркленд Лейк. Зліва направо: професор Семен Стефаник, народні артисти СРСР Зоя Гайдай і Іван Паторжинський, редактор Лука Паламарчук.

ФЕСТИВАЛЬНИЙ ОРКЕСТР В ПІВНІЧНОМУ ОНТЕРІО 1946 РІК.

ФЕСТИВАЛЬНИЙ ТАНЦЮВАЛЬНИЙ ГУРТОК В ПІВНІЧНОМУ ОНТЕРІО. 1946 РІК.

**ТАНЦЮВАЛЬНИЙ ГУРТОК У МУС ДЖО ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
СОЇ ГУЛЕЙ. 1946 РІК.**

**СТРУННИЙ ОРКЕСТР У МУС ДЖО ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВАСИЛЯ
АЛЕКСАНДРУКА. 1946 РІК.**

UKRAINIAN-CANADIAN FESTIVAL

A MASSED ENSEMBLE OF 1000 STRINGS AND VOICES FROM ALL PARTS OF WESTERN CANADA, ALSO AN OUTSTANDING DISPLAY OF FOLK-DANCING AND GYMNASTICS

EDMONTON

July 27TH. 28TH.

1946

UNDER THE
AUSPICES
OF THE

ASSOCIATION of UKRAINIAN CANADIANS

HELD UNDER

THE Distinguished PATRONAGE OF THEIR EXCELLENCIES
Field Marshal, THE RT. HON. VISCOUNT ALEXANDER
G.C.B. G.C.M.G. C.S.I. B.E.D. M.C. U.D. A.S.C.
THE GOVERNOR GENERAL OF CANADA
AND LADY ALEXANDER

СТРУННИЙ ОРКЕСТР В НЬЮКЕСТЛ. ДИРИГЕНТ АНТІН ЛЕЖАНСЬКИЙ. 1946 РІК.

ХОР В НЬЮКЕСТЛ. ДИРИГЕНТ АНТІН ЛЕЖАНСЬКИЙ 1946 РІК.

**СЦЕНА З ПОСТАНОВКИ "ПАРТИЗАНИ В СТЕПАХ УКРАЇНИ"
ДРАМАТИЧНИМ ГУРТКОМ У ВЕЛЛАНДІ. 1946 РІК.**

**МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР В ДРОМГЕЛЛЕР ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
АНТОНА ЛЕЖАНСЬКОГО. 1946 РІК.**

**ШКОЛА УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ТАНЦІВ ПРИ ВІДДІЛІ
ТОУК В ТОРОНТО. 1946 РІК.**

**МОЛОДІЖНИЙ ХОР В МОНТРЕАЛІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ КОСТЯНТИНА
СЕБАСТІЯНОВИЧА І МИХАЙЛА ШЕВЧЕНКА. 1950-ТІ РОКИ.**

ХОР В КОЛМЕН. 1946 РІК.

ОРКЕСТР І ХОР В РОЗДЕЙЛ. 1946 РІК.

ТАНЦЮВАЛЬНА ГРУПА В КЕЛГАРІ. 1946 РІК.

ТАНЦЮВАЛЬНА І СПОРТИВНА ГРУПА В МИРНАМ. 1946 РІК.

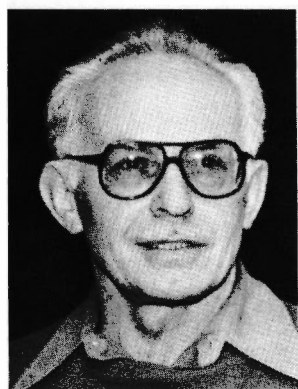
Яків Семенов

Анна Грит

Михайло Гафюк

Микола Петраченко

Стенлі Добровольський

Анна Скульська

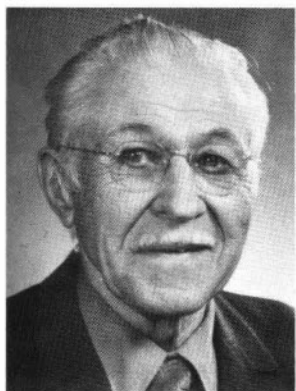
Антін Кобілянський

Анна Семенова

Фред Сейчук

Іван Струс

Микола Давидюк

Ольга Шатулська

Владислав Патек

Наталка Клибановська

Стенлі Зенюк

Стефанія Николайчук

Іван Юрків

Елисавета Паска

Софія Романко

Катерина Палюк

Марія Білецька

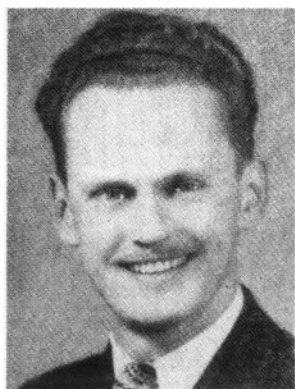
Соня Капусняк

Теодор Мотика

Аннетт Гнатів

Василь Куняк

Ірина Маков

Степан Старик

У мітинговій частині взяли участь представники росіян, чехів, поляків, югославців. Виступаючи з промовою, проф. І. Л. Моррісон сказав: "Культура слов'янських народів має велике значення серед загальної світової культури. Мир у світі буде забезпечений при співпраці зі слов'янами".

Слов'янські концерти відбулися також у Роздейлі, Оттаві, Киченері, Тиммінсі, Порт Артурі, Форт Вільямі, Вал д'Орі, Ріджайні.

МІЖ ТРЕТИМ І ЧЕТВЕРТИМ З'ЇЗДАМИ

Третій всекрайовий з'їзд Товариства об'єднаних українських канадців відбувся в днях 12—15 лютого 1948 року.

Виступаючи на з'їзді, Михайло Король говорив, що від минулого (другого) з'їзду Товариство об'єднаних українських канадців завоювало важливі позиції на культурно-мистецькій ділянці, влаштувавши величаві успішні фестивалі в ряді місцевостей, які пройшли на високому рівні. Він підкреслив велику роль в тих фестивалях канадсько-української молоді. Прислухались тим фестивалям десятки тисяч канадців.

На з'їзді була схвалена резолюція по культурно-мистецькому питанню. В ній, між іншим, говорилося: "Ми знаходимося в періоді, коли твориться власна канадська література, музика, по-мистецькому обробляються матеріали фольклору і життя народів Канади.

Особлива роль нашого Товариства в загальноканадському масштабі полягає в тому, щоб внести до канадської культури цінні надбання української культури, постійно черпаючи з нових культурних досягнень на Україні, і плекати нові канадсько-українські пісні, музику тощо. В той же час нашим обов'язком є підняти культурний рівень нашого народу, збагачуючи його найкращими надбаннями різних народів, причому в першу чергу плекати канадське мистецтво, яке народжується і до якого ми вносимо свою важливу частину".

Далі резолюція доручала КВК ТОУК зробити цілий ряд негайних заходів до ще більшого розгалуження діяльності мистецьких колективів при відділах: звернути більше уваги на піднесення театрального мистецтва і залучати до драмгуртків молодь; серйозно взятися до вивчення теорії театрального мистецтва (для цього влаштувати у більших містах режисерські курси); заохочувати здібних людей до писання одноактівок з канадського життя; друкувати ксжного року п'єси для драмгуртків; звернути увагу на виховання диригентів хорів і оркестрів (влаштувати для цього два курси — на Сході і на Заході Канади); видати другу книжку музики для оркестрів середнього вишколення; при відділах, де можливо, організу-

вати струнні оркестри; у місцевостях, де можливо, влаштувати радіопрограми для популяризування української музики і пісні; звернути пильну увагу на краще виконання українських народних танців і розглянути можливість влаштування курсів для удосконалення таких танців; розглянути можливість влаштування окружних і провінціальних фестивалів; де можливо, організувати поїздки оркестрів, щоб далі популяризувати діяльність ТОУК; містити матеріали про мистецтво в газеті “Юкраїніан Кенейдіан”; продовжувати містити дописи і рецензії про театральні вистави в газетах “Українське життя” і “Українське слово”.

І треба відзначити, що після Третього всекрайового з'їзду Товариства об'єднаних українських канадців праця в мистецьких колективах значно оживилась, особливо в Західній Канаді, бо про це свідчать об'яви, дописи, і рецензії, які появлялися на сторінках українських прогресивних газет.

“Українське слово” 7 квітня опублікувало статтю Матвія Шатувльського “Дві хороші вистави в Українському робітничому домі у Вінніпегу”. Автор зробив огляд театральної вистави “Верховинці” і Шевченківського концерту. Він високо оцінив гру аматорів Андрія Білецького, Анни Мойсюкової, Марії Кардаш, Федора Гордієнка, Степана Плаксія, Андрія Хоркавого. Відзначив працю молодого диригента Євгена Дольного, який відповідав за музично-співацьке оформлення вистави. Шевченківський концерт під керівництвом Степана Юрійчука пройшов на високому мистецькому рівні. Акомпанувала на піаніно Лилія Карпінка.

Через тиждень в газеті була вміщена рецензія Е. М. (Емануїла Михайлюка) на постановку п'єси “Таміла” в Пойнт Доглес, яку влаштував відділ англомовних членів ТОУК. Він писав: “Молоді пойнтдоглесці, які мають своїх керівників в оркестрі (Марія Тимочек), в танцях (Ольга Матейчук і Френсис Остапович), в співацькому ансамблі (Анна Тимочек), показали, що в театральному мистецтві можуть вив'язатися прекрасно”.

21 квітня газета вмістила рецензію Андрія Радомського на постановку п'єси “Засвистали козаченьки”, яку поставила молодь в Едмонтоні. П'єсу грали двічі — 21 березня і 4 квітня. Високо оцінивши гру аматорів Беті Вончюлак, Василя Никифоряка, Е. Шевчук, Ф. Онуфреїв, Я. Янюка, В. Якимчука, В. Груба, працю режисера Стелли Пальцат, автор рецензії писав: “Добившись такого гарного успіху в мистецькій праці, наша

молодь обмінюється вже думками, щоб з опереткою “Завистали козаченьки” виїхати на фарми. Можливо, що українська молодь Едмонтона підготує ще дві постановки — “Ой не ходи, Грицю” і “Сватання на Гончарівці”.

Газета “Українське слово” опублікувала велику об’яву про те, що 23 травня відбудеться “Свято української народної пісні і музики у Вінніпегу”. Концерт у Плейгауз театрі приурочувався до річниці Івана Франка.

Другий Український фестиваль пісні, музики і танцю у Венкувері відбувся 2 і 3 липня в Ексібихин Гарденс. 21 липня в “Українському слові” на першій сторінці була опублікована фотографія з підписом: “Молоді українські танцюристи при відділі Товариства об’єднаних українських канадців у Венкувері, які пописалися дуже гарно на фестивалі української пісні, музики і танцю в Ексібихин Гарденс 2 і 3 липня. Венкуверська газета “Сан” помістила цю фотографію на першій сторінці другої частини. Танцюристи при відділі ТОУК здобули перше місце на провінціальному фестивалі танців у квітні, де змагалися з різними групами. Своєю цінною працею на культурному полі ТОУК зберігає і розвиває багату українську культуру і впливає те, що є найкращого, в розвиток канадської культури”.

Секретар Провінціального Комітету Товариства об’єднаних українських канадців у Британській Колумбії Іван Дубно у своєму звіті “З організаційного життя ТОУК” повідомляв, що в Другому українському фестивалі пісні, музики і танцю взяли участь мистецькі сили Венкувера, Нью Вестмінстера і Стівстона. Виступ був краще підготовлений, ніж в 1947 році, за що треба дякувати молодому диригенту Григорію Гошовському і Іванові Хитренькому, які доклали багато зусиль до підготовки фестивалю, що пройшов успішно. На таке ж признание заслужували Ганна Безубяк і Еді Польовий, які підготували танцюристів до виступу на фестивалі. Бурю оплесків у присутніх викликали раз по раз танцюристи Р. Урбанський, П. Щербань, В. Заремський, Е. Польовий, О. Винник, С. Баб, Л. Голят, Б. Безубяк і Г. Безубяк.

Іван Алексієвич опублікував в “Українському слові” 8 вересня статтю “З концертами по фермерських місцевостях Саскечевану”, в якій повідомляв, що Провінціальний Комітет Товариства об’єднаних українських канадців в Саскечевані вислав Саскатунський струнний оркестр з групою танцюристів

на об'їзду. Вона тривала 27 днів. Відбулося 25 концертів, яких слухали понад 400 осіб. Концерти відбувалися у таких місцевостях: Прудгом, Вакав, Принс Алберт, Винярд, Спалдінг, Ватсон, Ваїна, Вікс, Ендевор, Сторджис, Стінен, Гаес, Норквей, Форт Пеллі, Аран, Кемсак, Верегін, Стоні Крік, Калдер, Врокстон, Тіодор, Бюкенен, Курокі, Поркюпайн Плейн.

Під час літніх ваканцій при відділі ТОУК у Нестов, Алта., був зорганізований струнний оркестр під керівництвом Михайла Гафюка з Едмонтона. Вишколивши оркестр, він з ним поїхав на гастролі у Піс-Риверський округ, де було влаштовано ряд концертів. Оркестр також з успіхом виступав в Едмонтоні.

У багатьох місцевостях 1948 року, як і кожного року, в місяці березні мистецькі колективи влаштовували шевченківські концерти.

У 1949 році діяльність мистецьких колективів Товариства об'єднаних українських канадців досягла ще більших успіхів. П'єса Івана Франка "Украдене щастя" міцно увійшла в репертуар не тільки аматорських гуртків, але і в репертуар державних театрів Радянської України. Цей спектакль був сфільмований і висвітлювався на екранах Радянського Союзу і поза його межами, зокрема в Українських робітничих домах у Канаді. Ролі в цьому сфільмованому спектаклі виконували народні артисти СРСР Амвросій Бучма, Наталія Ужвій, Віктор Добровольський. В Канаді п'єса "Украдене щастя" була поставлена в перших роках, коли тільки зароджувалась художня самодіяльність, аматорами у Вінніпегу 1908 року. З того часу вона часто ставилась драмгуртками при Українських робітничих домах у різних місцевостях Канади. Драматичний гурток при відділі ТОУК у Торонто почав 1949 рік постановкою саме цієї п'єси. На цю постановку Михайло Кумка опублікував в "Українському житті" розгорнуту рецензію. Він писав: "Мабуть не багато знайдеться таких українців у Канаді, щоб не бачили бодай раз у житті постановку п'єси Івана Франка з сільського життя на галицькому Підгір'ю в 5-х діях під назвою "Украдене щастя". За півсотні літ життя в Канаді ми її поставили сотні разів у містах і на фармах, на більших і зовсім малих сценах.

Зміст її своєрідний і зрозумілий, особливо нам виходцям з галицької землі. Здається, що аматори на сцені її переживали, а глядачі в ній бачать і відчують частину свого

“я”. Те саме можна було завважити на постановці п'єси “Украдене щастя” в Українському робітничому домі в суботу вечером 22 січня. Аматори грали природно і свobodно, без напруження, штучних рухів і браку самовпевненості. Глядачі сиділи і пильно сліdkували дію на сцені від початку до кінця. Видно було, що кожен з них захоплений грою.

Постановка п'єси з народного гoбyту на наших сценах в Канаді має велику виховну вартість, особливо для українського молодого тут народженого покоління, яке про Україну лише дещо знає з оповідань своїх батьків. На сцену виступають живі люди, які при відповідній обстановці, народних строях, мовою, пісню, танцем, рухами, жестикуляцією і характеристикою ставлять перед очі минуле й сучасне життя нашого народу на Україні. Так, навіть нині, в часі кіно і радіо, драматичний театр, добре ведений, має незамінне виховавче значення, тому заслуговує на підтримку всієї громадськості, а люди, що поза свою щоденну працю посвячують добровільно свій вільний час і труд на сцені, вповні заслуговують на шану і дяку”.

Другою п'єсою, яку поставив драматичний гурток у Торонто, була драма “Глибоке коріння” про дискримінацію негрів у Сполучених Штатах Америки. Вона була з успіхом поставлена 4 березня. Ролі виконували А. Головачук, М. Муцак, С. Горбатюк, Е. Веселовська, А. Кобилянська, Г. Філик, А. Кривичка, П. Зрадовська. Режисерував п'єсу О. Мельниченко. Це була велика подія в історії драматичного гуртка ТОУК в Торонто. Василь Филипович написав до “Українського життя” 12 травня рецензію на постановку “Глибоке коріння”. Він писав, що постановка драматичним гуртком ТОУК у Торонто була рішучим кроком до відродження в художній самодіяльності. Вона показала, що може бути гарний успіх, якщо є бажання в аматорів до серйозної праці. Вона також показала, що глядачі вміють оцінити працю тих, які роблять зусилля поліпшити мистецьку працю.

Юрій Мигайчук у допису “Гемилтонці їдуть з концертом до Торонто” повідомляв, що ансамбль відділу ТОУК з Гемилтона гастрюлював в окрузі, влаштував концерти в Брентфорді, Гримсбі, Киченері, Симко, Ватерфорді, Делгай. Він відзначував, що ансамбль мав гарних солістів, до яких зараховував Г. Левінську (контральт), Марію Харук (сопрано), Ма-

рію Стефанишин (сопрано), Ірину Савчук (альт), Кароля Моткалюка (баритон), Василя Филиповича (тенор).

Драматичний гурток у Тиммінс 10 квітня відіграв п'єсу "Нахмарило". Ролі виконували С. Слободян, К. Кушнір, І. Флинський, М. Крамарук, А. Кунька, Г. Качук, М. Ковалик, Л. Карча, М. Боднарук, О. Денисевич, П. Шутяков, І. Криворучка, Т. Клевчук, В. Хомин, М. Мандяк, Ю. Кушнір, О. Онущька.

У Вінніпегу у тому часі існував Чоловічий хор "Бандурист", який швидко завоював собі широку популярність серед любителів українських народних пісень. Він влаштовував концерти в Українському робітничому домі і в інших театральних залах. 1 травня він влаштував великий концерт у Плейгауз театрі. Хор виступив з великою програмою, в яку входили пісні: "Ой, у лузі та й при березі", "Ой ходила дівчина беріжком", "Місяцю ясний", "Засвистали козаченьки", "Ой по горі, по горі", "Гей братя опришки", "Від Києва до Лубен", "Ой гук, мати гук", "Чого мені тяжко", "Ой із-за гори та буйний вітер віє", "Де ти бродиш моя доле", "Сонце низенько", "Гей, люди їдуть по ліщину, а я їду по дівчину". В рецензії, опублікованій в газеті "Українське життя", відзначався солоспів Івана Дорочинського, Євгена Комарніцького, Йосипа Петрика, Дениса Мойсюка, Йосипа Царика. За танці на концерті відповідали Мирон Шатувльський і Богдан Корчак.

Гарно того року розгорнулася художня самодіяльність Товариства об'єднаних українських канадців у Венкувері. Вона проходила не лише в Українському робітничому домі. Іван Дубно у статті "З організаційного життя у Британській Колумбії" ("Українське життя" 18 травня) писав, що у Венкувері існувало Канадське товариство народного мистецтва, до якого входили різні гуртки, які спільно працювали для культурного розвитку Канади. Це Товариство влаштовувало фестивалі, концерти, вечірки. Українські прогресивні організації брали активну участь в його діяльності і вибилися на одно з перших місць. 27 квітня Товариство влаштувало концерт у Гейстінг аудиторіум, щоб познайомити населення міста з українським мистецтвом. На концерті виступали танцюристи різних національних груп. Виступив з великим успіхом Танцювальний гурток ТОУК під керівництвом Стефі Баб. На Провінціальному фестивалі музики і танцю у Британській Колумбії танцюристи ТОУК зайняли перше місце. При відділах ТОУК і РЗТ у Венкувері вже два роки існував духовий оркестр.

Добре проходила художня самодіяльність і в інших місцевостях провінції — у Верноні, Нью Вестминстері, Стівстоні.

8 червня секретар Манітобського Провінціального Комітету Товариства об'єднаних українських канадців Антон Білецький у статті "Тотуємось до Манітобського фестивалю української пісні" повідомляв, що вирішено влаштувати спільними силами ТОУК і РЗТ 30 і 31 липня у Вінніпегу Манітобський фестиваль української музики, пісні і танцю. За його підготовку відповідали Михайло Мокрій, Андрій Хамчук, Степан Юрійчук. До участі у фестивалі були запрошені, крім мистецьких сил Манітоби, також художні колективи з Форт Вільям, Вест Форт Вільям, Порт Артур, Ріджайни, Саскатуна. Всіх виконавців було 500 осіб.

Матвій Шатувльський опублікував статтю в "Українському слові" 15 червня під заголовком "Ювілейні дні у Вінніпегу", в якій писав, що мистецькі сили Товариства об'єднаних українських канадців славно себе зарепрезентували активною і організованою участю у відзначенні 75-річчя свого міста — Вінніпега. Жодна національна група не постачила так багато і різnorodних митців, як українські прогресивні організації. Мішаний хор з 250 осіб виступав з українськими піснями.

Далі він буквально писав: "Найкраще зарепрезентували себе наші митці в понеділок 6 червня на великому параді міста перед 200-тисячною масою народу, що стіною стояв по обох боках широких вулиць, дивився з вікон і дахів будинків на величезний парад".

Митці ТОУК і РЗТ творили свій окремий ансамбль. Попереду марширував духовий оркестр РЗТ "Норт Стар Бенд" у своїх одностроях. За "фловтом" крокував мішаний хор. Всі три частини цього великого ансамблю, чергуючись, грали, співали, танцювали. Хор співав маршові пісні "Ой у полі вітер віє", "Ой у полі нивка", "Розпрягайте хлопці коні". Люди вітали митців оплесками. Вечером у Міському парку виступали митці 12 національних груп. Кожна принесла частину своєї народної культури — переважно пісні і танці. На цьому вечірньому концерті у парку було більше 50 тисяч осіб.

Наснажені успіхом, митці Манітоби наполегливо підготувались до свого фестивалю, який, як вже згадувано вище, був запланований на 30 і 31 липня 1949 року.

"Українське слово" 6 липня опублікувало фото солістів і диригентів запланованого фестивалю: Мирона Шатувльського,

Костя Костанюка, Лиліян Карпінки, Джері Шаха, Анни Тимочек, Норми Левицької, Ольги Наумко, Анни Третяк, Павліни Мілян, Якова Семенова, Івана Дорочинського.

10 серпня газета "Українське слово" подала звіт з фестивалю. З нього довідуємося, що програму виконували мішаний хор з 180 співаків, струнний оркестр з 80 музикантів, танцювальний ансамбль з 20 осіб. Програма проходила під керівництвом диригента Євгена Дольного. Переводив фестивалем Микола Гринчишин. З промовою виступив представник Крайового Виконавчого Комітету Товариства об'єднаних українських канадців Іван Бойчук. Мер міста Гарнет Колтер надіслав вітального листа.

Перед фестивалем Григорій Сирник, секретар Комітету українців Канади, зробив для щоденної преси заяву, що це "комуністичне підприємство", що "може прийти до заворушення" перед аудиторіумом. На фестиваль прибуло 4000 осіб і ніякого "заворушення" не було. Фестиваль пройшов зразково — з великим успіхом. Щоденні газети "Трибюн" і "Фрі Пресс" вмістили про концертну програму гарні рецензії. Через деякий час люди писали листи до щоденних газет, в яких висловлювали своє захоплення концертною програмою, п'ятували націоналістів за спробу зірвати підприємство.

Матвій Шатувльський, підсумовуючи успіх підприємства, писав 17 серпня в "Українському слові": "Хоч вінніпегський фестиваль української пісні, музики і танцю був своїми розмірами менший за торонтонський 1939 року, то якісно і виконанням своєї програми він стояв на вищому рівні. Хоч фестиваль не носив всекрайового характеру . . . , він, мимо своєї волі, але з доброю для себе користю, набрав широкого розголосу в цілій Канаді. Про нього заговорила канадська преса й радіостанції кілька днів наперед. Ті самі органи інформації говорили ще пару днів після того, як фестиваль відбувся. Хорошу культурну подію в житті українського народу в Канаді піднесено на всекрайовий рівень".

8 червня "Українське слово" опублікувало телеграму Юрія Соломона, в якій повідомлялось, що мистецькі колективи Едмонтонна, Келгарі і Нестова готуються до фестивалю української пісні, музики і танцю 9 липня в Сейлс Павільйоні. Він говорив, що у виконанні програми візьмуть участь понад 200 митців.

20 липня було опубліковано в “Українському слові” огляд цього фестивалю. Сейлс Павільйон на Виставовій площі був вщерть заповнений 3000 людьми, які прийшли, щоб послухати програми. Автор огляду А. Б. писав: “Програма концерту була багата, різноманітна і так гарно виконана, що вона на довго залишиться в пам’яті гостей. А гості були не лише з Едмонтона, але й з дальших околиць, не мало було й американських туристів. І всі вони дали своє признание виконавцям рясними, дуже часто бурхливими оплесками”.

Збірним оркестром і хором диригував Степан Михайлюк. Деякі твори були виконані під керівництвом диригента Василя Головача. З соло виступали Анна Скульська, Бетті Ванчуляк, Донна Мигович, Богдан Пов’яда, К. Швалінська. Допомогали підготовляти фестиваль Михайло Гафюк, М. Завада, Є. Корчинський, Т. Франчук.

Крім активної участі в українському фестивалі, едмонтонський оркестр влаштував цілий ряд концертів у різних місцевостях Алберти. Гарну працю проводили мистецькі сили в Келгарі. Вони 4 вересня влаштували великий концерт. Зал був заповнений людьми. Понад 200 осіб вернулися додому, бо для них не залишилось вільних місць. Доход з концерту призначався на сплату боргу, який тяжів на Українському робітничому домі. Концертом проводив Василь Головач. В тому ж періоді митці ТОУК у Келгарі що другої суботи виступали по радіо з півгодинною програмою.

Микола Алексієвич писав в “Українському слові” 26 жовтня, що до другої світової війни регулярно передавались по радіо концерти мистецького колективу Товариства Український робітничо-фермерський дім. В 1949 році відновлено такі концерти. Тим разом організовано дві радіопрограми: одну з Келгарі для Південної Алберти, а другу — з Едмонтону для Північної Алберти.

Він звертався до читачів, щоб вони надсилали побажання, які хочуть почути пісні і музику, і щоб допомогли покрити кошти цих передач.

У тому ж часі на концертах в Едмонтоні часто виступали сестри Ткачук — піаністка Зоня і скрипалья Доллі. Вони за свої талановиті виступи одержували стипендії і високі оцінки музикознавців і про них поміщувались рецензії в щоденній пресі. Сестри виховувались в Українському робітничому домі в Едмонтоні.

Восени 1949 року українська прогресивна громадськість відзначувала 10-річчя визволення і возз'єднання західноукраїнських земель з Радянською Україною. У багатьох містах, де знаходились відділи ТОУК і РЗТ, були влаштовані ювілейні зібрання, подекуди святкові концерти. У Вінніпегу такий концерт відбувся 30 жовтня у Плейгауз театрі. Програму концерту виконав Чоловічий хор "Бандурист". Коментуючи цей концерт, М. М. писав в "Українському слові": "Не формально з трибуни, а в розмовах після концерту присутні давали признання хористам і диригентові, висловлювали глибоку вдячність за те, що прекрасною українською піснею духово об'єднували нас з нашими братами і сестрами на рідних землях, де сьогодні лунає уже вільна, бадьора і весела пісня визволеного і возз'єданого українського народу.

За два роки (1948—1949), що пройшли від Третього всеукраїнського з'їзду, мистецькі колективи Товариства об'єднаних українських канадців проробили хорошу працю. В цілому ряді місцевостей, де були сильніші драматичні гуртки, поставлено успішно чимало театральних спектаклів. Але особливо велику активність проявили хори, оркестри і танцювальні гуртки в Західній Канаді. З великим успіхом були влаштовані три провінціальні фестивалі — у Британській Колумбії, Манітобі і Алберті.

Підсумовуючи художню самодіяльність Товариства об'єднаних українських канадців за останні роки, Матвій Шатульський так писав 7 грудня в "Українському слові": "Коли ми хочемо витичувати шлях для кращого розвитку праці в тій галузі, мусимо вертатись до її початків, згадати її перших керівників, наші перші хори, драмгуртки, оркестри, танцювальні гуртки. Крок за кроком пройти їхній шлях від гуртків тих маленьких дітей, які мало що більші були за свої мандоліни, і до наших найбільших і найславніших фестивалів. Не статтю — велику, прекрасну книгу про це варто б написати, щоб в ній, як в дзеркалі побачити пройдений нашою організацією шлях. У нашій тридцятирічній праці ми можемо знайти багато такого, яке ми вже відкинули й нема потреби його відновлювати, але є також багато добрих прикладів, які ми занехаяли на велику шкоду для нашої сучасної й майбутньої культурно-освітньої діяльності".

ПІДГОТОВКА ДО ВЕЛИКОГО ЮВІЛЕЮ

В днях 25—29 січня 1950 року відбувся Четвертий всеукраїнський з'їзд Товариства об'єднаних українських канадців. Велика увага була приділена на цьому з'їзді питанню культурно-мистецької праці. Секретар Крайового Виконавчого Комітету Петро Прокопчак у звітній доповіді присвятив цій важливій ділянці діяльності окремий розділ, у якому детально зупинився над проблемами, які стояли перед художньою самодіяльністю відділів.

Доповідач відзначив, що мистецька праця займає головне місце в культурній діяльності ТОУК, але за звітний період вона не розвивалася рівномірно, бо в одних відділах вона значно поліпшилася, в інших “трималась на старих позиціях”, подекуди вона занепала.

Петро Прокопчак звертав увагу на потребу піднесення всіх галузей культурно-мистецької діяльності. Зокрема необхідно було покращати працю драматичних гуртків. Він говорив: “На працю драмгуртків треба дивитися, як на важливу організаційну роботу, а на режисерів і аматорів, як людей, що сповняють важливий організаційний обов'язок. Звичайно, така постановка справи зобов'язує як режисерів, так і аматорів ставитися уважніше до праці над роллю і до підбору п'єс. Поставивши таке розуміння, треба спільними силами мистецьких комітетів, зарядів, режисерів і аматорів взятися до виправлення хиб, щоб домогтися загального зрушення театрального мистецтва в нашій організації”. Про музично-хорову працю він говорив: “Жодна інша організація не спромоглася продемонструвати такі високі досягнення на культурно-мистецькій ділянці, як це продемонстрували наші оркестри, хори і танцюристи як на фестивалях, здвигах, святкуваннях, об'їздках і т. п. Жодна інша організація власними силами не висунула стільки митців — обдарованих музичними і співацькими здатностями дівчат і хлопців. Велика частина наших вихованців — зокрема тих, що дістали початки музики в нашій організації, сьогодні славляться в загальноканадсько-

му музичному світі. Ми вносили, вносимо і будемо вносити свій вклад в культурну скарбницю канадського народу”.

Він, однак, вказував і на деякі хиби в праці хорів і оркестрів, що виникли через брак диригентів, слабке поповнення їх молодими кадрами.

На доповідь розгорнулася жвава дискусія, в якій багато місця було присвячено саме питанням культурно-мистецької діяльності. Відрадно було те, що делегати канадського народження настоювали на розширення художньої самодіяльності, піднесення її на вищий рівень досконалості. Вони вимагали, щоб в 1950 році був організований Вищий освітній курс для кваліфікованих учителів музики, диригентів хорів і оркестрів та керівників українських народних танців.

З'їзд схвалив резолюцію культурно-мистецької комісії, в якій були втілені пропозиції про покращання художньої самодіяльності. Резолюція рекомендувала відбутися Вищий освітній курс для виховання керівників мистецьких колективів відділів Товариства об'єднаних українських канадців у 1950 році; розширити музичні школи і охопити ними молодші покоління канадських українців; звернути більшу увагу на вивчення оркестрами українських народних пісень і народної музики (не обмежуватися лише легкими маршами, вальсами, увертюрами); скріпити організаційне виховання молоді в оркестрах; влаштувати, де лише можливо, радіопроекти української пісні і музики; в більших місцевостях, де для цього є відповідні мистецькі сили, влаштувати під час осінньо-зимового сезону показові концерти, присвячені визначним композиторам.

З'їзд висловив побажання, щоб “Українське життя”, “Українське слово” і “Юкраїніан Кенейдіан” відкрили на своїх сторінках куток, де регулярно висвітлювалося б питання мистецької праці на місцях, як також поміщувалися б статті з теорії мистецтва.

Четвертий всекрайовий з'їзд Товариства об'єднаних українських канадців прийняв Постанову про відзначення 60-річчя життя і творчої праці українців у Канаді і спорудження пам'ятника Т. Г. Шевченка. В цій Постанові говорилося: “Четвертий з'їзд ТОУК палко вітає пропозицію минулого Крайового Виконавчого Комітету, щоб Товариство об'єднаних українських канадців взяло на себе відповідальність за гідний почин у відзначенні 60-річчя українців в Канаді, і постановляє:

Відзначити 60-річчя життя і творчої праці українців у Канаді в липні 1951 року, по-перше, величавим всенародним фестивалем української і канадської пісні, музики і танців, по-друге, спорудженням у Канаді пам'ятника Тарасу Григоровичу Шевченку в зображенні повної фігури великого поета українського народу і всіх його віток всюди в світі, в тому числі і в Канаді”.

Далі зазначувалось, що фестиваль буде не тільки відзначенням 60-річчя українців в Канаді, всього минулого, а також новим важливим внеском українців в культурний розвиток канадського народу.

Постанова була опублікована на початку лютого 1950 року в українській прогресивній пресі.

Розуміється, що вся подальша діяльність мистецьких колективів була спрямована, щоб провести належну підготовку до запланованого фестивалю влітку 1951 року. Але у той самий час на місцях проводилася регулярна праця художньої самодіяльності: драматичні гуртки влаштовували вистави, хори, оркестри, танцювальні ансамблі — концерти.

Драматичний гурток у Форт Вільям поставив п'єсу “Лендлорд”, в якій ролі виконували Степан Олесько, Аполонія Гловацька, Анна Вербіцька, Едвард Білінський, Михайло Казимір, Анна Драгомирецька, Федір Петрик, Василь Ориняк, Осип Гуцал, Ірина Слободян, Володимир Трилінський, Григорій Федина.

Драматичний гурток у Торонто поставив комедію “Подорож містера Перкінса в країну більшовиків”. Ролі виконували: М. Барабаш, К. Сорска, А. Головачук, Е. Баламут, А. Залорицька, А. Кобилянська, О. Миськевич, І. Мокринський, С. Жельчик, Р. Юречків, М. Магус, Ю. Фівчук, С. Харук, М. Бойчук.

Драматичний гурток у Монреалі відіграв п'єсу “Мати”. Ролі виконували: А. Король, О. Дольна, М. Мицишин, М. Якимчук, С. Довгун, П. Романишин, В. Левицький, Н. Галета, М. Зубрин, М. Марків, В. Кіналь, Є. Плавуцький, Т. Петелько.

Драматичний гурток у Венкувері відіграв п'єсу “Верховинці”. Ролі виконували: П. Кунька, Х. Беца, К. Максилевич, І. Дубно, І. Рошко, О. Фрик, Н. Багрій, І. Циган, Й. Вільховий, І. Хитренький, А. Луцик, О. Скегар.

Драмгурток у Нестові відіграв п'єсу “Лендлорд”. Ролі

виконували: Д. Семенюк, Е. Новаковський, Д. Ілюк, Ю. Рошко, Ю. Дзвiдзiнський, П. Дзвiдзiнський, П. Загарія, Н. Книш.

Матвій Шатульський 1 лютого опублікував рецензію на п'єсу "Глибоке коріння", яку відіграв драмгурток у Вінніпегу.

Газета "Українське життя" опублікувала 16 липня рецензію П. К. (Петра Кравчука) п. з. "Гарний початок" (До постановки "Наталка Полтавки" драматичним гуртком при відділі ТОУК у Торонто 4 листопада 1950 року). В рецензії говорилось: "Драматичний гурток при відділі Товариства об'єднаних українських канадців в Торонто започаткував осінньо-зимовий театральний сезон виставою "Наталка Полтавка" Івана Котляревського. Підбір п'єси на започаткування сезону — цілком вдалий. "Наталка Полтавка" займає своє почесне місце в репертуарі драматичного гуртка при відділі ТОУК. Майже кожного року драматичний гурток з великим успіхом ставить її в Українському робітничому домі.

Віriamo, що драматичний гурток, започаткувавши успішно сезон, дасть українському глядачеві в Торонто ще чимало цікавих постановок. Бажано частіше бачити на сцені гру Софії Романко-Муцак, Анни Кривички, Федора Писарчука, Петра Юськевича, Дмитра Никифорука".

Хоч драматичні гуртки при відділах ТОУК у ряді місцевостей поставили декілька театральних вистав, то найбільшу активність виявили в 1950 році оркестри, хори і танцювальні ансамблі. Адже вони наполегливо готувалися до великого фестивалю влітку 1951 року у Торонто — до відзначення 60-річчя перебування українців у Канаді.

На початку 1950 року мистецький колектив ТОУК у Вінніпегу започаткував серію концертів. В місяцях січні-лютому-березні мало відбутися 12 таких концертів. Перший відбувся на Новий рік. 11 січня газета "Українське слово" писала: "Відмінною формою і новими способами переведення започаткувалась 1 січня серія 12 недільних концертів в Українському робітничому домі у Вінніпегу. Численна публіка привітала перший такий концерт з очевидним задоволенням. В одному випадку всі члени Чоловічого хору "Бандурист" пішли поміж публіку, з якою співали разом кілька пісень. Такий загальний спів був одним з новаторств концерту того вечора".

Треба зазначити, що хор "Бандурист" був тоді у своєму розквіті і мав сильний склад співаків. До нього входили: Р.

Білик, Й. Петрик, М. Шатунський, Ф. Ломацький, Є. Карпінка, М. Рибак, С. Юрійчук, С. Шах, Дж. Шах, Б. Корчак, В. Юречко, В. Мілан, Р. Дідушак, Й. Царик, В. Карпіш, Ф. Мокрій, Ф. Палюк, Г. Васечко, П. Васечко, Г. Юрійчук, І. Дорочинський, І. Заброцький, Д. Мойсюк, А. Білецький, І. Остапович, М. Палюк.

Ось так оцінював той хор Матвій Шатунський в "Українському слові": "Хор "Бандурист" провів перший концертний сезон. За рік своєї діяльності хор вивчив понад 45 пісень, між ними цілий ряд досить складних. Співаки "Бандуриста" — це не фахівці, а любителі, робітники, які працюють при різних роботах. І тільки пару вечорів в тижні та днями в неділі мають вони спромогу сходитися і вчитися. Вони брали участь у всіх великих концертах у Вінніпегу, даючи не раз цілу половину. Члени "Бандуриста" дають яскравий приклад, як треба працювати і чого можна досягти пильною увагою і при доброму бажанню".

У квітні цього ж року відбувся фестиваль Центральної Алберти, в якому брав участь хор при відділі ТОУК у Келгарі під диригуванням Василя Филиповича. Він здобув високу оцінку (158 пунктів) і диплом на перше місце, а також був нагороджений трофеєм.

Треба зазначити, що цього року хорошу роботу провели мистецькі сили в Келгарі, що відзначав Е. Рогальський 27 вересня в "Українському слові". За сезон вони влаштували 11 концертів в Українському робітничому домі в Келгарі, по одному в Колмені і Гилкресті, для делегатів Провінціальної конференції учителів в Пелесьєр театрі. Виступали 12 разів з радіоконцертами. Драматичний гурток відіграв три п'єси — "Лендлорд", "Ой не ходи, Грицю", "Куркулячі мрії". Сезон 1950—1951 року почали постановкою п'єси "Наталка Полтавка" і концертною поїздкою до Летбриджа і Тайбера.

Мистецькі колективи ТОУК у Саскечевані всі свої зусилля скерували в 1950 році на підготовку Провінціального фестивалю української пісні, музики і танцю у Саскатуні 8 липня. Іван Калинчук, диригент хору і оркестру в Саскатуні, повідомляв 14 червня в "Українському слові", що проводиться добра підготовка до фестивалю, що місцева газета "Стар Фенікс" багато місця відпускає для його популяризації. 21 червня "Українське слово" відпустило дві сторінки для статей і фото про підготовку підприємства. Через тиждень Матвій

Шатувльський писав у тій же газеті, що Саскечеванський фестиваль треба якнайкраще використати для підготовки всеукраїнського в 1951 році. Він говорив: “В наступному році ми плануємо святкувати 60-ті роковини прибуття перших українських поселенців до Канади. Те, що проробили наші організації в місцевостях (Саскечевану) до підготовки фестивалю в Саскатуні, повинно стати не вивершенням, а початком справжньої підготовки до найбільшого в нашій історії фестивалю в 1951 році. Найкращою підготовкою для цього буде проведення на наших сценах в наступному сезоні найкращої культурно-мистецької праці, яку коли-будь провадили. Ще краще співати, ще краще грати, ще краще танцювати в наступному сезоні”.

Анна Лапчук писала, що підготовка до Саскечеванського провінціального фестивалю скріпила мистецькі сили в Ріджайні. Був створений мішаний хор з 23-х співаків, який виступав уже на п'ятьох концертах, зокрема на Шевченківському святі і на мітингу в Ситі Галл, на якому промовляв відомий борець за мир д-р Гюлет Джансон. Оркестр влаштував концерт у Фіндлейтері — 50 миль на північний захід від Ріджайни. 25 червня відбувся концерт оркестру в Бінфейті, а 30 червня — в Мекліні. При відділі ТОУК у Ріджайні існував струнний оркестр, мішаний хор, музична школа з 25 учнів, танцювальний гурток з 35 учасників під керівництвом Павліни Конов.

Микола Гринчишин у статті “Успішний фестиваль у Саскатуні” (“Українське слово” 12 липня 1950 року) писав, що фестивальний концерт 8 липня у Саскатунській арені пройшов з великим успіхом. Він був маніфестацією нового високого рівня культурно-мистецької праці Товариства об'єднаних українських канадців в Саскечевані. Понад 2000 людей прибуло на це велике свято української пісні, музики й танцю, серед них багато фермерів з околиць. Присутні ентузіастично вітали 200 митців із Саскатуна, Ріджайни, Мус Джо. Велике признание виявила аудиторія Іванові Боклі, співакові-гостю, уродженцю Ріджайни, який спеціально прибув з Торонто для участі у фестивалі.

Митців і присутніх на фестивалі вітав мер Саскатуна Дж. С. Миллс і міністр реконструкції Саскечеванського уряду Дж. Сторді. Обидва вони висловили високі признання організаторам фестивалю і виконавцям концертної програми. “Саске-

чеван і вся Канада у великому боргу перед вами за вашу працю”, — сказав мер міста.

Масові виступи збірного хору й оркестру зробили дуже гарне враження на присутніх. Багато людей з захопленням висловлювали свої оцінки про спів і музику.

З прибуттям диригента Василя Хомина до Венкувера мистецькі сили значно зросли чисельно. Мішаний хор начисляв у 1950 році 60 співаків, молодіжний — 30, старша група струнного оркестру — 46 музикантів, середня — 15, початкуюча — 33. Був зорганізований оркестр із старших жінок. Відновлено школу танців, в якій навчалось 150 учнів під керівництвом Ганни і Еді Польових, Бітріс і Лорна Безубяків. Під керівництвом Василя Хомина було влаштовано кілька концертів в Українському робітничому домі і в інших залах для слухачів різних національностей.

Дмитро Зубик писав до “Українського слова”, що мистецькі сили ТОУК у Венкувері виступали на Міському музично-співацькому фестивалі у великому залі Денман Аудиторіумі. Участь у фестивалі брали митці різних національностей. Митці ТОУК вив’язалися дуже добре і присутні нагороджували їх довготривалими оплесками.

Згідно з рішенням Четвертого всекрайового з’їзду ТОУК у 1950 році відбувся Вищий освітній курс, на якому 18 хлопців і 6 дівчат чотири місяці навчалися, щоб керувати українськими дитячими школами, хорами, оркестрами і танцювальними гуртками.

28 вересня 1950 року в газеті “Українське життя” була опублікована заява-заклик: “Починаймо підготовку до 60-річчя життя і праці українців в Канаді!” В ньому говорилося: “В липні 1951 року, як постановив Четвертий всекрайовий з’їзд ТОУК, відбудеться завершення свята — влаштування найбільшого фестивалю української і канадської пісні, музики і танцю при святочному відкритті пам’ятника генію українського народу — Т. Г. Шевченку.

Підготовка до цього всенародного фестивалю вимагатиме напруження всіх наших зусиль, організаційних і, особливо, мистецьких.

Цю підготовку треба почати негайно і вести її посилено від тепер аж до фестивалю наступного року. Ми мусимо гідно продемонструвати перед всією Канадою культурні надбання

українського народу, як також той вклад, який ми вносимо в розвиток канадської культури”.

Далі у зверненні закликалось організувати, реорганізувати або посилити оркестри, хори, танцювальні гуртки, подбати, щоб в них брала живу участь молодь.

Але у своїй культурно-мистецькій діяльності Товариство об'єднаних українських канадців зустрічалось з чималими труднощами і перешкодами. Особливо багато шкоди в цьому завдали лідери з націоналістичного середовища. У своїй пресі вони робили наклепи на Товариство, його членів і, особливо, провід. Вони виступали проти концертів і фестивалів, закликали людей бойкотувати ті підприємства. Вони навіть погрожували фізичною силою зірвати їх. І вершком цієї злобної кампанії було підложення доморобної бомби під Український робітничий дім у Торонто 8 жовтня 1950 року, коли там відбувався концерт української дітвори. Бомба завдала великої шкоди будинкові. Відламки скла і цегли поранили декільканадцять присутніх на концерті.

СЛАВНІ РОКОВИНИ

У 1951 році перші шість місяців були присвячені для наполегливої підготовки до ювілею канадсько-української громадськості. Для керування цією підготовкою були сформовані комітети: програмовий, організаційний, популяризаційний. До програмового комітету входили: Іван Бойчук, Петро Кравчук, Іван Вивюрський, Іван Москалик, Христофор Дафев, Олександр Вовчина, Михайло Муцак, Антон Кобилянський, Стенлі Зенюк, Анна Кобилянська; до організаційного комітету: Василь Тересьо, Петро Прокопчак, Іван Навізівський, Михайло Король, Іван Бойчук, Петро Кравчук, Іван Вивюрський; популяризаційного комітету: Степан Мацієвич, Петро Прокопчак, Іван Вивюрський, Михайло Король, Іван Бойд, Марія Скрипник.

Газета "Українське життя" помістила 7 червня розмову свого представника з головою програмового комітету українського фестивалю Іваном Бойчуком. Він говорив, що українські робітники і фермери, зорганізовані в Товариство об'єднаних українських канадців, влаштували ряд великих музичних фестивалів, про які дуже тепло і захоплено висловлювалися визначні критики і музикознавці. На тих фестивалях мистецькі колективи продемонстрували перед широкими колами канадської громадськості високий рівень української музичної культури, продемонстрували досягнення канадсько-українських митців, особливо тих, які музичну культуру набували на сценах Українських робітничих домів.

Фестиваль був приурочений до 60-річчя перебування і творчої праці українців та відкриття пам'ятника Т. Г. Шевченку. Тому для того був відповідно підібраний репертуар — він мав шевченківський характер: складався в головному з музики і пісень, написаних визначними українськими композиторами на слова Тараса Шевченка. Вирішено було об'єднати оркестри й хори в один великий ансамбль. Його завданням було виконати концертну програму, в яку мали входити твори з усіх етнографічних частин України: Київщини,

Полтавщини, Галичини, Буковини, Закарпаття. Крім українських творів, які мали становити основу програми, ансамбль поставив перед собою продемонструвати ряд англійських і російських пісень. В програму фестивалю входили народні українські танці.

Як окремий відділ фестивальної програми готувалася театралізована інсценізація: аматори драмгуртків у супроводі музично-хорового ансамблю мали відобразити життя і творчу працю українців на протязі 60 років свого перебування у Канаді.

Комітет по підготовці фестивалю передбачав, що виконуватиме концертну програму понад 1000 митців з таких місцевостей Канади: Форт Вільям, Порт Артур, Содборі, Тиммінс, Виндзор, Лімінгтон, Гемилтон, Велланд, Сейнт Кетеринс, Торолд, Порт-Колборн, Монтреал, Вінніпег, Едмонтон, Ріджайна, Венкувер.

Підготовка до завершення славних роковин канадських українців проходила через влаштування цілого ряду провінціальних і окружних фестивалів у країні.

У підготовці до Провінціального фестивалю в Алберті в газеті "Українське життя" 7 червня був опублікований заклик взяти участь у цім святі. В ньому говорилося: "Хори і оркестри едмонтонського і келгарського відділів ТОУК, які під проводом своїх диригентів Василя Филиповича і Володимира Шарабури вийшли переможно на Албертійському загальному фестивалі в місяці травні цього року, здобули перше місце і великі признання за свій вклад в культурне життя міст Едмонтон і Келгарі, не спочивають на лаврах слави, але далі зміцнюють свій мистецький колектив, приготавляють новий репертуар пісень, музики і танців до великого торжества — вшанування концертом 60-річного ювілею поселення українців у Канаді. Хори, оркестри, танцюристи і солісти уже понад три місяці підготавляють дуже гарний і багатий репертуар".

Далі йшов прямий заклик: "Їдемо всі! Вибирайтесь своєчасно, щоб не спізнитись. Не забудьте днів і місця: фестивальний концерт відбудеться в суботу 16 червня в Сейлс Павільйоні, а фестивальний пікнік відбудеться у неділю 17 червня у Вікторія парку в Едмонтоні".

Крім Едмонтоні, в Алберті відбулося ряд окружних фестивалів — у Кровс Нест Песс 21—22 червня, Летбриджі —

23—24, Дромгеллері 3 вересня, Келгарі 30 червня і 1 липня. Крім того, у фермерських місцевостях Мирнам, Іннісфір, Гресленд, Смокі Лейк, Ендрю і Піс Ривер відбулися ювілейні концерти.

Член Крайового фестивального комітету Михайло Король повідомляв у газеті “Українське життя” 14 червня, що у місцевості Вердон відбувся 3 червня Квебекський провінціальний фестиваль української музики, пісні і танцю, в якому взяли участь понад 3000 осіб. В Гемилтоні з нагоди ювілею відбувся гарний концерт у Гранаді театрі. 10 червня в Порт-Веллері, Онт., відбувся окружний фестиваль, концертну програму якого виконали мистецькі сили Товариства об’єднаних українських канадців з Велланда, Торолда, Сейнт Кетеринс.

У Саскечевані відбулися окружні фестивалі в таких місцевостях: Мус Джо 2 і 3 червня, Кемсак — 9 і 10, Ріджайна — 16 і 17, Педаквуд 16 і 17, Саскатун — 23 і 24.

Стенлі Добровольський 21 червня у статті “Монтреальський фестиваль — велика подія” писав, що три тижні українські націоналісти робили різні старання, щоб перешкодити фестивалеві. В той самий день, коли відбувався фестиваль, вони проголосили своє зібрання, на яке привезли депутата федерального парламенту Івана Дякура і президента Комітету українців Канади Василя Кушніра, щоб відвернути увагу людей від участі у ювілейному святкуванні. Але всі ті спроби ганебно провалились. Понад 3000 людей прибули на фестиваль у Вердон аудиторіумі. Фестивальню програмою керував Костянтин Себастьянович. Також диригували окремими номерами програми молоді диригенти Ладі Бойко і Петро Кисіль. З вокальним соло виступала молода Євгенія Бойко. До участі в концертній програмі були запрошені з Торонто Чоловічий хор під керівництвом Джеймса Кембела, солісти Олександр Тихнович, Іван Бокла, з Ошави Федір Писарчук, танцюристи з Торонто під керівництвом Миколи Пеловича. Фестиваль був широко відображений на сторінках щоденної франкомовної і англomовної преси.

Свою статтю Стенлі Добровольський закінчив словами: “Тепер Монтреальська округа приготується до висилки найменше 100 митців на Всекрайовий фестиваль в Торонто 30 червня. Також сотні українців з Монреаля готуються їхати до

Торонто, щоб взяти участь у врочистому святкуванні 60-ліття поселення українців у Канаді”.

У Фортвільямській окрузі був запланований фестиваль на 15 червня. Був замовлений зал на Виставовій площі між Форт Вільям і Порт Артур. Але напередодні концерту адміністрація на донос націоналістів з Комітету українців Канади відмовилася винаймати зал і тому концерти відбулися в Українському робітничому домі у Форт Вільямі і Порт Артурі. На концертах виступала солістка з Вінніпегу Ольга Думанчук.

У днях 22—24 червня відзначено 60-річчя прибуття українців до Канади кількома культурно-мистецькими підприємствами у Вінніпегу. Три дні тривала Виставка рукодільного мистецтва — килимів, вишитих сорочок, рушників. Одного вечора в Плейгауз театрі відбувся фестивальний концерт під керівництвом Володимира Якимчука. Важливу роль в успішному проведенні фестивального концерту відіграли митці: солісти Ольга Третяк, Ольга Думанчук, Мирослав Шах, піаністки Лиліян Карпінка, Надя Білецька, диригент Михайло Гафюк, керівник танців Фред Сейчук. Головою концерту був Кость Костанюк.

Газета “Українське слово” повідомляла, що з Вінніпегу до Торонто на Всекрайовий фестиваль української пісні, музики і танцю поїде 150 митців.

Напередодні великої події у Палермо Матвій Шатувський опублікував в “Українському слові” 27 червня статтю “Велике культурне значення наших фестивалів”. Він зробив короткий огляд художньої самодіяльності українських прогресивних організацій за 33 роки, з часу, коли сформувалося Стоваришення Український робітничий дім. У цьому огляді автор підкреслив велике значення поїздок по Канаді Дівочого мандолінового оркестру 1926 і 1927 років, Першого всекрайового фестивалю української музики, пісні і танцю в 1939 році в Торонто, Західноканадського фестивалю української музики, пісні і танцю 1946 року в Едмонтоні. Далі він буквально писав: “Я тут перечислив лише головні епізоди того нашого великого культурно-мистецького шляху, яким ми сьогодні прийшли до відзначення 60-річного ювілею українського життя у Канаді. Чим краще ми його можемо відзначити, як не пісню, музикою, танцем, цією галузєю культури свого народу, яку він творив віками? Ми щойно провели цілу серію

великих музичних фестивалів: у Венкувері, Едмонтоні, Келгарі, Летбриджі, Саскатуні, Вінніпегу, Форт Вільям... На сході — в Монреалі, Гемілтоні, нарешті — в Торонто. Тисячі народу відвідали ці великі свята української пісні, майже всюди відбувались хороші виставки ручних робіт, масові виступи на площах, в парках. Багато корисного виніс український народ в Канаді з тих масових культурних зібрань”.

На Всекрайовий фестиваль української пісні, музики і танцю до Торонто з усіх частин Канади прибули митці Товариства об'єднаних українських канадців і Робітничого заповомого товариства, щоб виконати велику і багату концертну програму. Разом з цим спеціальним поїздом з Венкувера прибуло багато людей, щоб бути присутніми на фестивальному концерті і відкритті пам'ятника Тарасові Шевченкові у Парермо.

В суботу 30 червня у Мейпл Ліф Гарденс відбувся фестивальний концерт. Його програму виконували 1500 хористів, оркестрантів, танцюристів з різних місцевостей просторої Канади. Понад 10 тисяч осіб прибули на фестивальний концерт. Вони ентузіастично вітали митців відділів Товариства об'єднаних українських канадців за прекрасне виконання програми.

У звіті, надрукованому в “Українському слові” 23 липня, говорилось: “Слухачі мали нагоду побачити і почути програму, яка хвилювала їх своїм розміром, своїм культурним змістом. Величезна арена буквально перетворилась у велике поле квіток, коли виступили в українських строях діти українських канадців — справді малі діти, дорослі митці і танцюристи”.

Хор і оркестр під проводом Олександра Вовчини виконали “Думи мої”, “Кенада, дір ленд о'майн”, “Огні горять”. Оркестр, зокрема, відіграв увертюру з опери “Тарас Бульба” і ювілейну в'язанку. Були виконані й інші пісні та танці — “Аркан”, “Гопак колом” і “Віз” під керівництвом Володимира Балая. Особливо тепле почуття викликала група малих дівчат, яка виконала до українських мелодій ритмічні вправи під керівництвом Михайла Кумки. Зворушливою подією на фестивалі була інсценівка “Українські канадці”, текст якої написав Іван Вивюрський. Інсценівка, в якій брали участь аматори драматичного гуртка ТОУК з Торонто, виконувалась в супроводі

музичного оркестру, яким керував Джимі Кембел. До танців пригравав духовий оркестр під керівництвом Івана Косса.

Першого липня в Палермо (між Торонто і Гемілтоном) відбулося відкриття першого на американському континенті пам'ятника Тарасу Шевченкові, подарованого українським радянським народом канадським українцям. У відкритті взяло участь понад 45 тисяч осіб з Канади і Сполучених Штатів Америки. Дотепер це було найбільше святочне зібрання українців на американському континенті. Пам'ятник відкрив син першого українського поселенця в Канаді — Василь Пилипів.

Третього дня великого свята відбулося змагання мистецьких сил на Українській площі в Палермо. До змагання прислухались біля 7000 осіб. Участь у змаганні брали Монреальський мішаний хор під керівництвом Костянтина Себастьяновича і Михайла Шевченка, Ансамбль танцюристів з Гемілтона, Чоловічий хор ім. Т. Г. Шевченка під керівництвом Джима Кембела, Ансамбль танцюристів із Содборі. Перші місця здобули Монреальський мішаний хор і Гемитонський танцювальний ансамбль. Роблячи оцінку фестивального концерту, Степан Мацієвич писав в "Українському житті" 19 липня: "Хвилюючі дні великого напруження і глибокого зворушення минули — фестивальний концерт в Мейпл Ліф Гарденс і відкриття пам'ятника Т. Г. Шевченку в Палермо вже стали частиною, важливою і незабутньою, історії побуту українських канадців, яку вони передаватимуть своїм дітям і внукам якнайзначенітнішу подію нашого життя в Канаді.

Все закінчилось прекрасно і велично!"

Хор у Торонто в Мейпл Ліф Гарденс відбувся Всекрайовий фестиваль української пісні, музики і танцю, хоч в Палермо був відкритий пам'ятник Тарасу Шевченкові, то відзначення 60-річчя перебування українців у Канаді продовжалося до кінця 1951 року. Антон Білецький писав в "Українському слові" 29 серпня, що у фермерських околицях Манітоби — у Плумас, Четфілд, Брод Веллей, Фрейзервуд-Мелеб і Портеджла Прейрі оркестр Української дитячої школи ім. Матвія Поповича при Українському робітничому домі у Вінніпегу під керівництвом Якова Семенова влаштував ювілейні концерти. Не всюди зали тих місцевостей могли вмістити слухачів. Люди стояли надворі і через відкриті вікна слухали концертів.

Незважаючи на те, що головна увага і зусилля були спря-

мовані на проведення місцевих, окружних, обласних фестивалів і підготовку Всеукраїнського фестивалю української пісні, музики і танцю у Торонто і відкриття пам'ятника Тарасу Шевченкові в Палермо, в ряді місцевостей 1951 року драматичні гуртки влаштували театральні вистави. У Венкувері у п'єсі "Тітка" взяли участь аматори: К. Крикливець, Н. Багрій, Т. Мазур, М. Сохацький, А. Цигульський, С. Рутка, Г. Стечишин, О. Скегар, В. Кальмуцька, Й. Вільховий, А. Луцик. В п'єсі "Наталка Полтавка": С. Винник, А. Цигульський, К. Маюк, Е. Комар, Е. Маюк, М. Винник, А. Луцик.

У Вернон в п'єсі "Скупар": В. Галіна, Н. Кирилюк, М. Терепенець, Т. Харук, Ю. Гайдук, А. Михальська, А. Баланова, Д. Михальський, Н. Струтинський, Л. Базів, П. Масляк, Ф. Кирилюкова, І. Казимирчук, В. Ковалюк, В. Шевчук.

У Вінніпегу в п'єсі "Бондарівна": Я. Семенов, О. Дольна, А. Смітюх, Р. Білецький, Й. Царик, О. Комар, А. Білецький, С. Плаксий, П. Сусукайло, І. Заброцький, М. Закович, Д. Надорик, Й. Яворівський, О. Мандзій, І. Гунька. У п'єсі "Наталка Полтавка": О. Думанчук, К. Юрійчук, М. Шах, І. Дорочинський, С. Юрійчук, Д. Мойсюк, А. Мойсюкова. В п'єсі "Тарас Бульба": Ф. Гордієнко, А. Мойсюкова, М. Шах, І. Наконечний, Й. Царик, Р. Білецький, Ф. Ломацький, А. Родич, С. Юрійчук, М. Вітовський, О. Дольна, М. Царик, І. Гунька, А. Дольний.

У Пойнт Доглес в п'єсі "Наймичка": Г. Возьний, К. Матейчук, В. Коник, П. Васечко, С. Чекайло, М. Лещук, О. Костів, Д. Палига, А. Козмоляк, П. Гарник, О. Лоюк, М. Олійник, Л. Матейчук, М. Гафюк, Д. Короляк.

У Велланді в п'єсі "Мати": М. Бойчук, А. Гунька, С. Зенчук, М. Весній, М. Теробейчук, А. Перегінчук, Г. Мотолянець. В п'єсі "Запорозьський клад": М. Бойчук, В. Войвітка, Л. Петраченко, О. Стельмашук, М. Весній, М. Петраченко.

У Торонто в п'єсі "Ой не ходи, Грицю": С. Дяків, А. Кривичка, С. Романко-Муцак, В. Шимчишин, Н. Паньків, І. Завершенюк, В. Микула, О. Джой, Р. Бойчук, А. Кобилянська, П. Зрадовська, М. Магус, А. Кобилянський, Л. Зельчук, Р. Юречків, В. Балай, Г. Філик. В п'єсі "Сто тисяч": С. Харук, С. Жельчук, М. Магус, М. Данилейчук, І. Завершенюк, М. Вальчук, В. Скачун, М. Химук і Л. Зельчук.

Микола Григорович (Чачковський) писав в "Українському слові" 31 жовтня, що драматичний гурток Товариства об'єд-

наних українських канадців з Вінніпегу поставив п'єсу "Наталка Полтавка" в Кенорі і Брендоні. Також отримав запрошення загостити з виставою до Форт Вільям.

Підсумовуючи працю у Вінніпегу, Микола Чачковський у статті "Гарні успіхи мистецьких сил" в "Українському слові" 23 січня 1952 року писав, що співацькі і музичні сили (з допомогою танцюристів) дали 18 концертів, в тому Шевченківський в березні і Фестивальний у червні в Плейгауз театрі. Особливо велику діяльність проявив у сезоні драматичний гурток. Він поставив на сцені Українського робітничого дому п'єси "Тарас Бульба", "Бондарівна", "Наталка Полтавка", "Украдене щастя", "Ой не ходи, Грицю, та на вечерниці", "Старі гріховодники". Він же повторив п'єсу "Бондарівна" у Пойнт Доглес. П'єсу "Наталка Полтавка" драмгурток поставив два рази у Вінніпегу і їздив з нею до Кенори, Брендона, Транскони і Форт Вільям. Драмгурток проводив таку плідну діяльність під керівництвом досвідчених режисерів — Анни Мойськової і Федора Гордієнка.

Мистецький колектив ТОУК—РЗТ під керівництвом Олександра Оницьука влаштував Шевченківський концерт у Вікторії.

Отже, 1951 рік був своєрідним вершком у художній самодіяльності Товариства об'єднаних українських канадців. Він вписав цілий розділ в її багату історію.

ЗА НОВІ УСПІХИ ДІЯЛЬНОСТІ

В днях 14—17 лютого 1952 року у Вінніпегу відбувся П'ятий крайовий з'їзд Товариства об'єднаних українських канадців. На ньому було підкреслено значні успіхи діяльності за звітний період. Особливо було вказано на величне відзначення 60-річчя перебування українців у Канаді, влаштування ювілейного крайового фестивалю української пісні, музики і танцю, встановлення пам'ятника Тарасу Шевченкові 1-го липня 1951 року в Палермо (між Торонто і Гемілтоном). З'їзд одночасно закликав усі відділи до посиленішої діяльності на всіх ділянках, в тому і на мистецькій.

По питанню мистецької праці з'їзд схвалив відповідні резолюції. В них він ще раз підкреслив, що мистецька праця є важливим сектором діяльності Товариства об'єднаних українських канадців — хори, оркестри, танцювальні і драматичні гуртки є ефективними засобами пропагування української національної культури серед канадців.

Крім загальних інструкцій, які повторювались кожним з'їздом, в резолюціях було дано зобов'язання КВК ТОУК влаштувати короткотривалий курс для перекваліфікації диригентів, інструкторів танців і керівників драматичних гуртків, влаштувати в 1952 році ряд окружних і провінціальних фестивалів. Резолюції зобов'язували мистецькі колективи ТОУК в Онтеріо і Квебеку приготувати відповідну програму до святкового виступу в Торонто з приводу відзначення першої річниці відкриття пам'ятника і відкриття Музею Т. Г. Шевченка влітку 1952 року.

Вичисливши завдання, поставлені з'їздом, резолюції закінчувались таким характеризуванням мистецької діяльності Товариства об'єднаних українських канадців: "Зреалізування вище прийнятих постанов допоможе розгорнути і вивести ще ширше мистецьку діяльність ТОУК поза стіни Українських робітничих домів в середовище канадської громадськості. Це допоможе спопуляризувати багату українську прогресивну культуру і зробити належний вклад в загальну культуру.

Товариство об'єднаних українських канадців є справжнім і єдиним носієм української національної культури в Канаді, бо в своїй мистецькій діяльності воно живиться з багатьох джерел української національної культури, створеної передовими українськими діячами-класиками, і черпає дорожочінності із скарбниці української культури, в яку вкладають свої твори сучасні українські творці. Експонентом досягнень українського мистецтва — класичного і сучасного — є мистецькі колективи ТОУК, на них, отже, лежить відповідальне завдання вірно і правдиво інтерпретувати ці мистецькі досягнення України і її народу.

Мистецька праця є не тільки важливим сектором діяльності ТОУК в пропагуванні української національної культури і збагачення канадської культури — вона є також важливим фактором в пропагуванні благородних ідей миру і співробітництва між народами світу. Тому в майбутньому треба звернути особливу увагу на мистецьку діяльність ТОУК, щоб вона проходила на ще вищому ідейному рівні”.

З приводу крайових з'їздів Товариства об'єднаних українських канадців та Робітничого за допомогового товариства у Вінніпегу відбулось декілька мистецьких підприємств. У Плейгауз театрі був влаштований концерт. Весь зал на 1800 місць був заповнений присутніми, понад 600 осіб вернулись додому, бо для них вже не вистачило крісел. Програму концерту виконували мистецькі сили Вінніпегу і Пойнт Доглес. Виступив також хор Федерації російських канадців.

Тепло привітали присутні гостинний виступ на концерті відомої співачки-солістки з Торонто Софії Романко-Муцак.

Гарне враження на публіку справили своїми приємними ліричними голосами молоді солістки Оля Думанчук і Оля Третьак. Митцям акомпанували піаністки Лиліан Карпінка, Надя Білецька і М. Галанчук. Проводили концертом молоді диригенти М. Гафюк і В. Ковалевич.

Другим великим мистецьким підприємством під час з'їздів була постановка п'єси “Глибоке коріння”, в якій головні ролі виконували заслужені аматори з “старої гвардії” — Анна Мойсюкова, Осип Демків, Андрій Хоркавий, Федір Гордієнко, Андрій Білецький. Спектакль пройшов дуже успішно завдяки наполегливій праці режисера — Матвія Шатувльського.

На закінчення з'їзду Ансамбль “Бандурист”, який вибився

уже на передове місце в мистецькій діяльності, влаштував прекрасний концерт.

“Українське слово” від 12 березня опублікувало огляд Петра Кравчука про ті підприємства. Про виступ Ансамблю “Бандурист” він писав: “Який чудовий концерт! З таким концертом не соромно було б виступати хористам навіть в самій столиці України — Києві, де є такий прекрасний ансамбль, як Український народний хор під керівництвом Григорія Верьовки. Може це трохи відважно сказано, але я думаю, що й інші слухачі вийшли з такими враженнями з цього концерту”.

Треба завважити, що в тому періоді швидко зростала популярність Ансамблю “Бандурист” — особливо в Західній Канаді. Він час від часу виїжджав з концертами до Порт Артура, Форт Вільям, Кенори, Ріджайни, Мус Джо, Кемсака, Саскатуна, Едмонтона і навіть Венкувера. Хором зразу керував Євген Дольний, пізніше — Мирон Шаткульський. Згодом йому було присвоєне ім'я Матвія Шаткульського, в честь заслуженого діяча на мистецькому полі, одного з ініціаторів ансамблю.

Березень місяць — це місяць вшанування пам'яті і творчості Т. Г. Шевченка, великого поета, борця за соціальну справедливість і національне визволення. Почавши з 1904 року, коли вперше у Канаді організованим способом у Вінніпегу було урочисто відзначено річницю генія нашого народу, щороку українські товариства різних напрямків у березні влаштовують Шевченківське свято. Товариство об'єднаних українських канадців 10 березня 1952 року в Торонто влаштувало Шевченківський концерт по Канадській радіосітці. У тижневій програмі “Канадська панорама” співав Чоловічий хор ім. Т. Г. Шевченка під керівництвом Джима Кембела. Соло виконували Олександр Тихнович і Федір Писарчук. Том Бенсон з Кенейдіан Бродкестінг Корпорейшн розповів слухачам про великого українського поета, про той вклад, який зробили українці в економіку й культуру Канади на протязі останніх 60 років. Через тиждень мистецький колектив ТОУК у Торонто влаштував Шевченківський концерт у Мессі Галл. Понад 2500 осіб прийшло на це велике свято. Керували концертом Джим Кембел, Марія Пашка-Кузик і Доналд Василенко. Володимир Балай, інструктор Школи народних танців, підготував учнів до виступу на програмі.

Газета “Українське життя” від 27 березня писала: “Весь час присутні відчували, що організатори концерту поставили собі благородну мету — надати концертові певного визначеного спрямування: піднести велич Тараса Шевченка. Навіть така деталь, як розміщення у фінальній частині виконавців біля пам’ятника (репліки) Тарасу Шевченкові, говорила про це, що цим концертом вшановується пам’ять Великого Кобзаря.

Одним словом, керівники концерту належно справились зі своїм відповідальним завданням”.

Шевченківські концерти відбулися буквально в кожній місцевості, де існували відділи ТОУК, де були мистецькі колективи.

Почавши з травня, посилилась підготовка до відбуття першої річниці встановлення пам’ятника і відкриття Музею Т. Г. Шевченка в Палермо. “Українське життя” 22 травня вмістило на цілу простору сторінку оголошення, в якому повідомлялось, що 28 і 29 червня 1952 року в Палермо відбудеться відкриття Музею Т. Г. Шевченка і відзначення першої річниці встановлення на канадській землі пам’ятника Великого Кобзаря. В оголошенні говорилось, що 28 червня у Мессі Галл у Торонто відбудеться Врочистий фестиваль української пісні, музики і танцю. 29 червня відкриється Шевченківський музей у Палермо. На Врочистий фестиваль була підготовлена багата і різноманітна програма митцями Великого Торонто. До участі були запрошені також митці з Гемилтона, Велланда, Сейнт Кетеринс.

29 травня Володимир Балай виступив з статтею в газеті “Українське життя”, в якій писав: “Маючи на меті поставити спектакль на високому мистецькому рівні, ми також одночасно хочемо підкреслити наше правне місце, як культурна організація, в загальній системі канадської культури. З цими благородними ідеями ввиду, концертний комітет взяв на себе завдання влаштувати програму так, щоб вона мала новий і різний аспект”.

Програма складалася з трьох частин. В першій частині через балет відображувалось життя перших українських поселенців у Канаді, початок їхньої боротьби, прогрес у новій країні. Вона також мала відобразити початкові коріння української культури серед канадського населення. У другій частині відображалось поширення українських традиційних пі-

сень серед канадського народу різними товариствами та організаціями. Третя частина мала продемонструвати культурні досягнення українського народу в теперішньому часі.

Отже, фестиваль мав розповісти про життя українців у Канаді, їхній внесок у загальну канадську культуру, встановлення пам'ятника Тарасові Шевченку — першого на американському континенті.

Розалія Михайлюк у статті "Що ми будемо співати на врочистому фестивалі" ("Українське життя від 8 червня) писала: "Для нас, членів і членкинь хору ім. Миколи Лисенка при відділах Товариства об'єднаних українських канадців в Торонто, особливо хлопців і дівчат канадського народження, пісні, які ми співаємо на концертах, є великою школою. Вони розповідають нам історію українського народу, знайомлять нас з його побутом, з його боротьбою за соціальне і національне визволення, розповідають про його важке життя в минулому і його теперішнє нове життя".

12 червня газета опублікувала нове оголошення, в якому повідомлялось, що фестивальну програму виконуватимуть 500 митців. Також були опубліковані фото керівників програми: Володимира Балаєва, Христора Дафєва, Олександра Вовчини, Марії Пашки-Кузик, Антона Кобилянського, солістів Софії Романко-Муцак, Федора Писарчука.

3 липня газета подала звіт про виступи з Врочистого фестивалю української пісні, музики і танцю. В ньому говорилося, що просторий Мессі Галл був переповнений слухачами, які любувались програмою митців.

У першому відділі концерту виступили учні Школи народних танців — вони виконали канадсько-український балет "З палкими серцями". Цей балет був спеціально створений для фестивалю Володимиром Балаєм і Мері Гомс. Вони приготували лібретто і хореографію. Пилип Подоляк написав музику. Балет тривав 40 хвилин. Оркестром диригував Христор Дафєв.

Після балету виступили митці з Монреаля — співаки і танцюристи. Вони виконали ряд пісень з опери "Кубань" Григорія Давидовського. Ансамблем керував Михайло Шевченко.

Мистецькі сили Гемилтона, Велланда і Сейнт Катеринс становили один збірний ансамбль. Вони виконали в'язанку пісень під назвою "Верховинці". Над підготовкою цієї частини програми працювали Казимир Штогрин, Гейзел Андрійчук, Ольга Матейчук, Гордон і Микола Пеловичі.

У заключному відділі виступили митці Великого Торонто — хори під диригуванням Марії Пашки-Кузик і Джима Кембела. Соло виконували Софія Романкс-Муцак, Анна Кобилянська, Ольга Стельмашук, Елсі Джой, Іван Бокла, Василь Шимчин.

Надзвичайно гарне враження справило на присутніх виконання пісень “Ой, Дніпре, Дніпре”, “Вже зоря вечорова засяла”, “Дівчино моя, Переяславко”. Оркестром керував Олександр Вовчина. На завершення програми збірний хор виконав “Пісню про Київ”, яка була наче перлиною серед дорогоцінних каменів. Понад 300 хористів і музикантів виконали, наче свій девіз, пісню “Ми за мир”. Цією частиною програми проводив Іван Вивюрський.

“Українське життя” вмістило 24 липня статтю Петра Кравчука “Східноканадський український музичний фестиваль”. Він писав: “Мистецькі колективи Товариства об’єднаних українських канадців Східної Канади, які виконали концертну програму Східноканадського фестивалю української пісні, музики і танцю в Мессі Галл 28 червня, ще раз продемонстрували свої культурно-мистецькі досягнення. Мистецькі колективи ТОУК Східної Канади доказали, що вони розпоряджаються великою кількістю здібних танцюристів, співаків, музикантів. Вони також доказали, що мають у своєму розпорядженні багатий репертуар, який безперечно повинен постійно збагачуватися новими творами.

Школа народних танців, яка, так би мовити, зробила свій дебют на фестивалі в балетному жанрі, має всі можливості удосконалити свою постановку, як також в наступному театрално-концертному сезоні створити новий балет на українсько-канадську тему”.

29 червня у Палермо відбувся народний здвиг з приводу відкриття Музею Т. Г. Шевченка. Після того на площі Української літньої оселі відбулося змагання мистецьких колективів Східної Канади.

1952-й рік позначився ще й тим в діяльності ТОУК, що в Едмонтоні був відкритий Український культурний центр. Едмонтон — одно з найбільших міст Канади з великим числом українських поселенців. Хоч у ньому існували сильні відділи Товариства об’єднаних українських канадців, Робітничого за-помооґвого товариства, великий мистецький колектив, то вони

для своєї праці мали невеликий Український робітничий дім, де не можна було належно розгорнути своєї діяльності. Доводилось навіть на звичайні концерти винаймати зали.

Зусиллями членів і прихильників українських прогресивних товариств в Едмонтоні, при масовій підтримці членів ТОУК і РЗТ з цілої Канади Український культурний центр був споруджений.

2 липня газета “Українське слово” опублікувала оголошення, в якому закликалось людей приїжджати до Едмонтону на врочисте відкриття Українського культурного центру. В оголошенні також повідомлялось, що одночасно з відкриттям відбудеться Народний фестиваль української пісні, музики і танцю з участю митців з Едмонтона, Келгарі, Летбриджа, Ріджайни, Саскатуна, Мус Джо, Венкувера і поодиноких солістів з Вінніпегу і Торонто.

16 липня газета опублікувала звідомлення з тих підприємств. На святковому бенкеті 11 липня було понад 1400 осіб. З привітаними виступили Матвій Шатувський, Антон Білецький, Марія Кардаш з Вінніпегу, Василь Тересьо і Марія Скрипник з Торонто. На бенкеті була виконана мистецька програма, під час якої виступали солісти з Келгарі Анна Скульська, Олександр Тихнович з Торонто, танцюристи з Венкувера під керівництвом Едді Польового.

12 липня відбулися два великі концерти: в Українському культурному центрі і Вікторія Гайскул Аудиторіумі. На концертах диригували Василь Филипович, Роман Довгополок, Володимир Шарабура.

13 липня пополудні у Вікторія парку відбувся величавий пікнік з мистецькою і спортивною програмою. Вечером того ж дня в Українському культурному центрі відбувся ще один концерт під керівництвом Василя Филиповича.

Матвій Шатувський 23 липня опублікував в “Українському житті” кореспонденцію “Свято української пісні, музики і танцю в Едмонтоні”. Він писав, що програма фестивального концерту була велика, складалася вона з хороших творів, які були виконані великим мішаним хором Едмонтона — і виконані дуже добре. Пісні виконувались під акомпанемент великого і добре зіграного оркестру. Танцювальну програму провели на високому рівні венкуверські танцюристи. Він також відзначив спів солістів Клари Франчук, Олександра Тихновича, Олі Думанчук, Дарова Миговича і Дони Павлюк.

Крім великих мистецьких підприємств у Торонто і Едмонтоні, мистецька діяльність проводилась і в інших місцевостях Канади, де відділи ТОУК мали мистецькі колективи.

У Саскатуні англомовний відділ ТОУК 22 січня 1952 року влаштував “Циганський вечір”. У постановці спектаклю взяло участь 45 осіб — співаків і танцюристів. Підготували велику мистецьку програму С. Копач, Р. Пахолук, І. Громик, М. Фостій, Ю. Кузь. Керував програмою Іван Калинчук. Присутні були задоволені з вистави.

У Летбриджі мистецькі сили влаштували 10 лютого в Українському робітничому домі концерт. Програму виконували співаки і музиканти. Виступала з солоспівом Розі Примарчук. Соло на гітарі виконала Ширлі Терентюк, а на скрипці — А. Паламарчук. Танці виконали Едді Марченко, Стенлі Романюк, Ольга Дубчак. Володимир Дубчак відспівав ряд українських пісень. 15 березня ті ж мистецькі сили влаштували у Сивик Спортс Сентр Фестиваль української пісні, музики і танцю. Програмою фестивалю керував Роман Довгополюк.

Мистецький колектив з Монреаля влаштував концерт в Оттаві 4 грудня. Митці прибули автомобілями і автобусами. Головою концерту була Елсі Боднар. Петро Гайдейчук опублікував кореспонденцію про цей концерт в “Українському житті” 15 травня.

Гарно працював Дитячий хор і група танцюристів в Едмонтоні. Вони виїздили на провінцію і влаштовували концерти — доход з них призначався на сплату боргу новозбудованого Українського культурного центру.

Михайло Мокрій, секретар Манітобського Провінціального Комітету ТОУК, у статті “Вінніпег і Пойнт Доглес починають свій новий сезон” (“Українське слово” 1 жовтня) писав, що у вересні прийшов працювати до Вінніпегу диригент Василь Хомин. Вінніпег і Пойнт Доглес вирішили обмінюватися концертами в новому сезоні. Драматичний гурток ім. Ів. Франка у Вінніпегу і драматичний гурток ім. Т. Г. Шевченка в Пойнт Доглес також виготовили план своєї діяльності. Зразу ж, як тільки став працювати Василь Хомин у Вінніпегу, він організував другий струнний оркестр. Третім струнним оркестром, який складався з шкільних дітей, керував Яків Семенов.

Володимир Сколоздра повідомляв, що в Порт Алберні при

відділі ТОУК зорганізовано оркестр і танцювальний гурток. У хорі нараховувалось 25 співаків. Ними керували Л. Савчук і А. Бату́рин.

Хоч у театральній галузі в 1952 році не було великого зрушення, то все-таки в ряді місцевостей відіграно декілька п'єс. Драмгурток у Торонто поставив п'єсу "Ой не ходи, Грицю, та на вечерниці". На постановку була опублікована в "Українському житті" рецензія 17 січня Пилипа Лисеця. Він писав: "Це свідчить, що представлення на нашій сцені ще не перевелися, як дехто думає, і люди завжди прийдуть, якщо наші митці підберуть відповідну п'єсу, добре підготуються до неї і відіграють її з належним зрозумінням і глибоким почуттям". В рецензії автор відзначив гру Софії Романко-Муцак, Анни Кривички, Сильвестера Дякова, Василя Шимчишина, Івана Завершенюка. Присутні нагородили бурею оплесків Володимира Балая за приготування танців, а Олександра Вовчину за музичне оформлення спектаклю.

Драмгурток у Венкувері поставив п'єсу "Мати".

6 грудня драматичний гурток у Вінніпегу поставив в Українському робітничому домі п'єсу "Калиновий гай".

Виконуючи постанову П'ятоко з'їзду ТОУК, Крайовий Виконавчий Комітет влаштував у Палермо шеститижневий курс, на якому було 15 слухачів, працівників мистецьких колективів.

У тому ж періоді з Вінніпегу до Торонто перейшов працювати диригент Євген Дольний, який став художнім керівником мистецького колективу відділів Товариства об'єднаних українських канадців.

Треба підкреслити, що художня самодіяльність ТОУК зустрічалась з серйозними перешкодами з боку реакції. Наприклад, багато її активістів вибились на видатних професійних митців, особливо скрипалів, які працювали в Торонтонському симфонічному оркестрі. Але коли той оркестр запросили на гастролі до Сполучених Штатів Америки, то Вашингтонська адміністрація відмовилась видати тим митцям в'їзні візи. Серед них були такі видатні митці, як Василь Кунька, Іван Москалик, Степан Старик. Через те вони навіть втратили працю в Торонтонському симфонічному оркестрі. Реакція думала тим викликати переполох серед учасників художньої самодіяльності Товариства об'єднаних українських канад-

ців, особливо у великих містах, де багато з них працювали в симфонічних оркестрах, консерваторіях, або були солістами і запрошувались на виступи в Сполучених Штатах Америки. Але ті спроби провалились — реакції не вдалося завдати серйозного удару художній самодіяльності українських прогресивних організацій.

Майже кожного року мистецькі колективи ТОУК у більших містах країни запрошувались до участі в змаганнях різних музичних фестивалів. Наприклад, Чоловічий хор ім. Т. Г. Шевченка, Жіночий хор “Гагілка” і Мішаний хор ім. Миколи Лисенка відділів ТОУК у Торонто взяли участь у змаганні Ківаніс фестивалі 19 лютого. Мішаний хор одержав 175 точок з можливих 200, жіночий — 174, чоловічий — 172. Член журі, суддя Джофрі Танкард, високо оцінив їх виступи і сказав, що “вони дали прекрасну інтерпретацію мелодій одних з найкращих пісень в Європі”.

П'ЯТИРІЧЧЯ ХОРУ "БАНДУРИСТ"

Газета "Українське слово" 21 січня 1953 року опублікувала статтю Дениса Мойсюка — "Чоловічий хор "Бандурист". Він писав, що хор був організований 1948 року при відділі ТОУК у Вінніпегу. Почин до того дали співаки Іван Дорочинський, Іван Заброцький, Степан Юрійчук і Денис Мойсюк. Першим диригентом був Степан Юрійчук, який багато років працював у художній самодіяльності, був диригентом мандолинових оркестрів Товариства Український робітничо-фермерський дім у різних місцевостях Канади. Хор зразу мав лише 12 співаків. Після першого його виступу на концерті зголосилося багато охочих співати в хорі. Він швидко зміцнів і вже зміг сам давати цілий концерт. Виступав не лише у Вінніпегу але влаштував концерти в Іст Килдонан, Трансконі, Пойнт Доллес, Сейнт Боніфейс, Лак Ла Біч. Коли до Вінніпегу прибув Євген Дольний, то він став його диригентом. Душею хору був Матвій Шатувльський. Після того, як Євген Дольний виїхав до Києва для навчання в консерваторії, диригентом став Володимир Якимчук.

Великою подією для "Бандуриста" була його участь у відзначенні 75-річчя міста Вінніпегу і виступ перед 60-тисячною громадою у Міському парку. У 1952 році хор придбав свій національний стрій. Вивчив значно більше пісень. Він мав у своєму репертуарі вже 55 творів. За рік дав 5 нових концертів (у Вінніпегу, Кенорі, Форт Вільям, Порт Артур, Трансконі) і брав участь у 7 концертах з іншими митцями. На початку 1953 року він начисляв уже 33 співаки.

1953-й рік для хору був дуже творчим, бо він знову здійснив поїздку до Кенори, Форт Вільям, Порт Артур. Поїздку здійснив винаймленим автобусом. Про цю поїздку була опублікована кореспонденція в "Українському слові". У ній говорилось: "... можна сміло сказати, що сьогорічні концерти відбулись на багато вищому рівні, як минулого року. Наші молоді дівчата — Оля Думанчук, Оля Третяк, Лиліан Карпінка і Люба Попович — набагато зміцнили і прикрасили наші програми своїми виступами. Добре вив'язалися також со-

лісти чоловічого хору: Іван Дорочинський, Степан Юрійчук, Тарас Юрійчук, Федір Палюк, Петро Васечко, Василь Михалінський і Мирослав Шах”.

22 червня газета повідомляла, що Хор “Бандурист” виїжджає до Кемсак.

У той час, коли у Вінніпегу розвивався і міцнів Чоловічий хор “Бандурист”, у Торонто робив свої перші кроки Чоловічий хор ім. Т. Г. Шевченка, який швидко став поважною мистецькою силою. Володимир Черниш опублікував в “Українському житті” 5 березня статтю, в якій розповів, як був зорганізований цей мистецький колектив Товариства об’єднаних українських канадців. В 1949 році вісім хлопців при відділі ТОУК у Вест Торонто звернулися до Івана Косса, щоб він навчив їх декілька народних пісень. Він погодився і почав переводити з ними проби. За рік хор зріс до 25 осіб. В 1950 році хором диригував Джим Кембел. В лютому 1951 року хорові було присвоєне ім’я Тараса Шевченка. У березні того ж року хор вперше виступив на Шевченківському концерті в Мессі Галл і завоював велике визнання. Як і хор “Бандурист”, так і хор ім. Т. Г. Шевченка виїздив з концертами до інших місцевостей. Наприклад, він у червні їздив до Монреалу і виступав на Квебекському фестивалі для відзначення 60-річчя перебування українців у Канаді. Через місяць він успішно виступав на Крайовому фестивалі української пісні, музики і танцю у Мейпл Ліф Гарденс в Торонто. Хор не тільки виступав на українських мистецьких підприємствах, але брав участь у змаганні Ківаніс фестивалі, давав концерти в університетському аудиторіумі — в Гарт Гауз. З 1952 року диригентом хору став Євген Дольний.

Шевченківські концерти в 1953 році відбулися з великим успіхом у Вінніпегу, Торонто, Едмонтоні. На концерті у Домініон театрі у Вінніпегу була новістю інсценівка, підготовлена Мичом Сейгом за книжкою Джона Віра “Бард оф Юк-рейн”. Інсценівку поставили аматори драматичного гуртка в супроводі хору і оркестру. Концертовою програмою проводили Василь Хомин і Михайло Гафюк. Акомпанувала на піаніно Лиліян Карпінка.

В Едмонтоні відбулося два Шевченківських концерти — 15 і 22 березня. Програма обох концертів, як повідомляв Василь Шкурган в “Українському слові” 22 квітня, була добре

опрацьована і успішно виконана під керівництвом Василя Филіповича.

Про Шевченківський концерт у Торонто Розалія Михайлюк опублікувала огляд в "Українському житті" 26 березня. Вона писала: "Лише тепер ми починаємо повніше усвідомляти і розуміти геніальність Тараса Шевченка. Ми багато взнали про славного українського поета, художника, революціонера-демократа з того часу, як був відкритий пам'ятник Тарасу Шевченкові в Палермо в липні 1951 року, з наших відвідувань Шевченківського музею біля пам'ятника, з книжки Джона Віра "Бард оф Юкрейн", з наших газет.

Але річний Шевченківський концерт у Мессі Галл в Торонто, який був влаштований спільними мистецькими силами відділів Товариства об'єднаних українських канадців Торонто і Вест Торонто в неділю 15 березня, підніс наше розуміння постаті цього великого генія до ще вищого рівня. Ніколи передніше ми не спромоглися на таку відповідальну постановку, ніколи раніше наші митці не справилися так чудово з таким великим завданням.

Успіх цього концерту не залежав від якихось надзвичайних ефектів сцени, які несподівано полонили присутніх, ані від трюків світлових прожекторів, але був результатом величозного, змістовного і високого виконання нових, великих і прекрасних творів, написаних на слова поета або присвячених пам'яті Тарасові Шевченку".

Вона писала, що виконані твори нагадували присутнім, що Тарас Шевченко шанований і цінений людьми по цілому світі, бо він любив народ, боровся і своє життя віддав за те, щоб краще жилося простим людям. Присутні з того концерту винесли нове натхнення і гордість, що Тарас Шевченко належить саме їм, українському народові.

Авторка підкреслювала, що той концерт з культурної точки зору можна сміло вважати найкращим з усіх попередніх, які були влаштовані останніми роками.

Програму концерту виконували Мішаний хор ім. М. Лисенка, Чоловічий хор ім. Т. Г. Шевченка, збірний оркестр з Вест Торонто і Торонто під керівництвом Христора Дафєва. На концерті виступали солістки Софія Романко-Муцак, Берніс Войнарська, Федір Писарчук, Адам Тимунь.

Хоч реакція, на донос українських націоналістів, і цим

разом робила спробу перешкодити влаштуванню Шевченківського концерту мистецькими силами ТОУК в Монреалі, то він все одно відбувся 28 березня. Програмою проводили диригент Михайло Шевченко, Флоріан Шевчук і С. Сафіян.

У 1953 році оживилась художня самодіяльність у різних місцевостях Алберти. Молодіжний відділ ТОУК у Волині організував концертну групу і своїми власними силами влаштував концерт у власній місцевості, як також у фермерських місцевостях Ксичуван і Гайленд Парк. Мистецький колектив у Гайленд Парк влаштував концерти у фермерських місцевостях Сонсет Гауз і Ріно. Відділи ТОУК в Іннісфрі, Лейк Белв'ю, Мирнам при допомозі членів Товариства ім. Ів. Франка, під керівництвом Миколи Давидюка організували концертну групу, яка відвідала ряд місцевостей. Навіть члени ТОУК з Вервилл взяли у ній участь. Група аматорів з Едмонтона відвідала з театральною виставою місцевості Іннісфрі, Нестов, Мирнам, Геррі Гилл. Келгарський струнний оркестр влаштував концерт в Дромгеллер.

Вся ця діяльність, як зазначував секретар Албертійського Провінціального Комітету ТОУК Юрій Соломон, проводилась згідно з рішенням Провінціального з'їзду Товариства об'єднаних українських канадців, який підкреслив потребу обміну концертами і театральними виставами між відділами.

В газетах "Українське життя" і "Українське слово" були опубліковані в 1953 році рецензії на театральні постановки "Суєта" і "Любов на світанні" у Вінніпегу. Автором їх був Микола Чачковський.

Марія Скрипник зробила огляд постановки п'єс "Калиновий гай", "Любов на світанні" у Торонто і "На краю села" у Гемилтоні. У статті "Вияв великих можливостей" вона писала про постановку "Калиновий гай": "Велика заслуга режисера Семена Харука і виконавців, незважаючи на те, що більшість з них народились у Канаді, в тому, що вони зуміли створити прекрасний спектакль, який ми бачили в суботу 28 березня на сцені Українського робітничого дому. "Калиновий гай" — одна з кращих постановок за останні роки на сцені Українського робітничого дому в Торонто. Ця постановка розкрила можливості значно покращити працю драматичного гуртка і втягнути на сцену нові сили".

Микола Савчук писав в "Українському слові" про успішну

НАША СЦЕНА

постановку п'єси "Ой не ходи, Грицю, та не вечерниці" у Венкувері 26 квітня. Зал Українського робітничого дому був переповнений глядачами. Багато людей вернулися додому з браку місця. Постановку довелось повторити 23 травня. Ролі виконували аматори канадського народження. Режисером був Андрій Цитульський. Оркестром диригував Іван Хитренький.

В газеті "Українське слово" була опублікована стаття "Добре працювали мистецькі сили в Пойнт Доглес", яку написав Павло Попович. Він підкресив, що драматичний гурток поставив в сезоні п'єси "Заручини по смерті", "На перелазі", "Галля", "Одружіння". Він далі писав: "На мою думку найкращий суддя п'єс є публіка. І тут треба признати, що публіка у нас була чудесно гарна. Головне, що публіка у нас любить представлення. В кожній п'єсі вона бачить щось нове, повчаюче, знаходить задоволення".

ЗА КАНАДСЬКУ ТЕМАТИКУ

Перед Шостим крайовим з'їздом Товариств об'єднаних українських канадців на сторінках газет "Українське життя" і "Українське слово" розгорнулася передз'їздова дискусія. В ній велику увагу присвячено мистецькій діяльності. Виступили у тій дискусії керівники художньої самодіяльності у Торонто, Вінніпегу, Едмонтоні — Володимир Балай, Євген Дольний, Мирон Шатувльський, Василь Филипович, провінціальні секретарі ТОУК Юрій Соломон і Іван Дубно.

Василь Филипович підкреслював потребу створити пісні, п'єси з канадського життя, щоб мистецькі підприємства ТОУК зацікавлювали не тільки українську аудиторію, але також людей інших національностей, які становлять складову частину канадського народу. Цю думку підтримали у своїх статтях Іван Дубно і Юрій Соломон. Вони наголошували, що мистецька діяльність Товариства об'єднаних українських канадців повинна проводитися так, щоб вона була складовою частиною загальної канадської культури, щоб вона була близька і дорога канадцям різних національних походжень.

Володимир Балай і Євген Дольний у своїх статтях вказували на необхідність зміцнити діяльність драматичних гуртків.

Мирон Шатувльський радив організувати у малих місцевостях ансамблі з декількох хористів, оркестрантів і танцюристів, приблизно з 20 осіб, який був би дуже ефективним. Він також пропонував ввести єдину систему навчання народних танців (особливо для виступів на фестивалях) і настоював на організуванні курсів вищого рівня для виховання керівників мистецької праці.

Будучи культурно-освітньою і громадською організацією, Товариство об'єднаних українських канадців багато уваги присвячувало питанню мистецької діяльності, яка виконувала важливу функцію. Тому на кожному крайовому з'їзді мистецька праця серйозно обговорювалась делегатами і прийма-

лись відповідні резолюції, які були напрямними у цій важливій праці.

Шостий крайовий з'їзд Товариства об'єднаних українських канадців, який відбувся в днях 18—21 лютого 1954 року у Торонто, прийняв резолюцію "За нові успіхи мистецької діяльності", в якій відмічались певні зрушення на мистецькій ділянці у різних місцевостях. У вступній частині резолюції говорилось: "Мистецька діяльність Товариства об'єднаних українських канадців багато спричиняється до розвитку канадської національної культури, яка останніми часами здобула значні успіхи: ряд канадських композиторів написали симфонічні твори на канадську тематику, ряд канадських драматургів написали декілька цікавих п'єс, значного успіху добився Канадський національний балет, створена канадська історична опера "Луї Ріель", в Торонто і Венкувері утворились театральні групи, які поставили декілька цікавих вистав, швидко розвивається канадський живопис".

Резолюція далі відзначувала певні успіхи на мистецькому полі ТОУК від часу останнього з'їзду. Мистецька Комісія при КВК ТОУК видала збірник "Пісні для дітей", п'єси "На краю села" і "Сніжок" (англійською мовою), приготувала 10 музичних творів для хорів.

Влаштовано Шевченківські концерти в ряді місцевостей; відбулися мистецькі виступи у зв'язку з річницею спорудження пам'ятника Тарасу Шевченкові у Палермо; мистецькі колективи ТОУК брали участь у слов'янських концертах в місяці січні; Чоловічий хор ім. Т. Г. Шевченка з Торонто виступав на концертах в Монреалі, Гемилтоні, Виндзорі; драматичний гурток у Торонто поставив 10 представлень, в Гемилтоні — 4, у Вінніпегу декілька і одне в Форт Вільям; значно покращала мистецька діяльність в Едмонтоні, особливо з того часу, коли був споруджений Український культурний центр; відбулося помітне зрушення мистецької діяльності у фермерських місцевостях Алберти; у Вінніпегу була створена Школа народних танців; у Торонто відбулася успішна конференція керівників мистецьких сил Південного Онтерію; значно покращав репертуар (у мистецькому і ідейному відношеннях) хорів, оркестрів і драматичних гуртків.

Після того резолюція Шестого з'їзду ТОУК доручала:

Зміцнити Мистецьку Раду при КВК ТОУК компетентними

людьми і вимагати від неї ефективнішого керівництва; повніше висвітлювати на сторінках “Українського життя”, “Українського слова” і “Юкраїніан Кенейдіан” мистецьку діяльність ТОУК; звернути більшу увагу на відновлення мистецької діяльності у фермерських околицях Манітоби, Саскечевану і Алберти, розглянути можливість утворення невеликого ансамблю бандуристів, який зробив би концертну поїздку по Канаді; англомовні відділи, де тільки можливо, повинні організувати драматичні гуртки і ставити театральні вистави англійською мовою; включити в програму Вищого освітнього курсу вивчення театального мистецтва; після закінчення Вищого освітнього курсу відбути конференцію для обговорення плану праці на осінньо-зимовий сезон 1954—1955 років; організувати дитячі хори й оркестри, які служили б регулярним поповненням мистецьких колективів; відзначити основоположників драматичних гуртків, видатних діячів мистецької діяльності на сторінках “Українського життя”, “Українського слова”, “Юкраїніан Кенейдіан”.

Тому, що подекуди проявлялось невірне ставлення до мистецької праці і її виконавців, резолюція гостро засуджувала таку тенденцію. Вона вказувала, що мистецька діяльність перш за все є важливим засобом для піднесення культурного рівня членів і прихильників ТОУК і широких кіл канадських українців, є важливим фактором у пропагуванні благородних ідей миру і дружби народів. Резолюція не заперечувала того факту, що концерти і театральні вистави є водночас і важливим засобом виручення потрібних коштів на ведення загальної культурно-освітньої праці і громадської діяльності Товариства об'єднаних українських канадців.

На з'їзді була прийнята постанова гідно відзначити 100-річчя з дня народження Івана Франка в 1956 році влаштуванням Всекрайового фестивалю української пісні, музики і танцю, встановленням пам'ятника-погруддя і відкриттям Музею Івана Франка у Вінніпегу.

Під час з'їзду драматичний гурток у Торонто поставив п'єсу “Під золотим орлом”, а хори — Чоловічий ім. Т. Г. Шевченка і Жіночий “Гагілка” — влаштували концерт.

Традиційні Шевченківські концерти в 1954 році відбулись у Вінніпегу у Плейгаузі театрі, у Венкувері в Гейстінг Одіон театрі, у Келгарі, Нью Вестмінстер, Саскатуні.

Стенлі Добровольський писав в "Українському житті" 8 квітня, що відділ ТОУК у Монреалі винаймив Сірієн Галл на відбуття Шевченківського концерту 20 березня. Але кілька днів перед концертом власник відмовився, під тиском реакційної поліції, відпустити зал для концерту, хоч з ним був підписаний формальний контракт. Потрібно було його заставити судовою дорогою додержатись договору. Концерт за рішенням суду відбувся у тому ж залі. Програму виконав молодіжний хор.

У газеті "Українське слово" появилася дуже цікавий допис про те, що 19 березня у фермерській околиці Лейк Белв'ю (Алберта) відбувся Шевченківський концерт. У ньому говорилось: "Ледве чи міг собі уявляти великий український поет, демократ-революціонер, що десь далеко в Північній Америці хтось згадуватиме його "не злим тихим словом", читати його твори і одушевлятися ними. Однак так згадують і святкують його по всьому світі, усюди, куди закинула доля українців з їхніх рідних земель. А у нас в Північній Алберті є чимало іммігрантів і вже тут народжених молодих і середнього віку українських канадців, добрих людей, які "чужому навчаються і свого не цураються". Шевченко між ними живе своїми прекрасними поезіями, своїм палким словом, що закликала до волі і братерства народів".

З яких творів складалась програма Шевченківських концертів? Ось назви творів, які входили в програми Шевченківських концертів у Вінніпегу, Едмонтоні, Саскатуні, Венкувері 1954 року: "Заповіт", "Думи мої", "Сонце заходить", "Гамалія", "Рече та стогне Дніпр широкий", "Лілея" (фрагмент з балету), "Вечорниці", "Плавай, плавай лебедонько", "На Тарасовій горі", "Зайшов місяць", "Та нема гірш нікому", "Закувала та сива зозуля", "Така її доля", "Тихо при долині", "Огні горять", "Ой у полі могила", "Мені тринадцятий минало", "Причинна", "Чорна хмара з-за лиману", "Поєтові Шевченку".

У квітні 1954 року мешканці Виндзора відзначували 100-річчя свого міста. У ньому живе значна кількість українців. Вони мають свої товариства. Прогресивні українці організовані у Товариство об'єднаних українських канадців і Робітниче запомогове товариство. І вони вирішили відзначити ювілей міста концертом 25 квітня у Парк театрі. Напередодні

концерту в місцевій газеті “Виндзор Стар” появилася заява Комітету українців Канади проти організаторів підприємства, назвавши його “червоним святом”. Власник театру відмовився винаймати зал в останню хвилину. Довелось перенести концерт до Українського робітничого дому. Заряд відділу ТОУК опублікував в цій же газеті “Виндзор Стар” свою заяву, в якій категорично опрокинув наклеп українських націоналістів, які завжди робили перешкоди для мистецької діяльності прогресивних організацій.

Виконуючи вказівки резолюції по мистецькому питанню, прийнятої Шостим крайовим з'їздом ТОУК, мистецькі колективи у різних місцевостях оживили свою діяльність. Михайло Гафюк у статті “Мистецька праця на сцені УРД в Саскатуні” (“Українське слово” від 17 лютого) писав, що Мішаний хор влаштував декілька успішних концертів у місті, як також їздив до фермерської місцевості Педаквуд. В 1954 році мистецький колектив відіграв одноактівку “Будка ч. 27”, відзначив концертом Міжнародний жіночий день, влаштував Шевченківські концерти у Саскатуні та Біггар, виступив з Шевченківською програмою по радіостанції СФКС, відбув гостинні концерти у Мус Джо і Ріджайні. Крім мішаного хору, в мистецький колектив тоді входили жіночий хор і чоловічий хор “Думка” ім. М. Поповича.

Микола Алексієвич повідомляв в “Українському слові”, що в Едмонтоні було три хори — старших громадян, молодіжний і дитячий. Усіх співаків у цих хорах було понад 140. Диригентом хорів була Стелла Паньків. Інструктором Школи народних танців був Олекса Урсуляк.

Іван Слюсаренко з Вікторії повідомляв, що при відділах Товариства об'єднаних українських канадців і Федерації російських канадців відкрилась школа музики і танців. Нею керували Нетті Митчак і Едді Гончарук.

Розгортала свою працю художня самодіяльність і в Ріджайні. В місцевості мішаним хором диригувала Анна Лапчук, оркестром — Петро Лапчук, групою юних танцюристів — Том Лученко.

Мистецький колектив при відділах ТОУК у Венкувері 28 травня влаштував цікавий спектакль — “Буковинське весілля”. Зал був переповнений людьми. Його довелось ще раз

повторити 12 червня. Організаторами цього підприємства були Олена Скегар і Марія Шандрова.

Ансамбль “Бандурист” ім. Матвія Шатувльського у Вінніпегу значно зміцнів. Він збагатився чотирьома бандурами і цимбалами. Він знову здійснив поїздку з концертами до Форт Вільям, Порт Артур, Ріджайни і Мус Джо. З ними їздили і солістки — Оля Якимчук, Оля Третяк і піаністка Лиліян Карпінка.

Розалія Михайлюк опублікувала статтю в “Українському житті” 2 грудня “Народження концерту”, в якій писала: “Це був перший повний жіночий концерт (в Лашін), поставлений Жіночим хором ТОУК з Торонто. Збудження слухачів відповідало піднесенню членів хору, бо всі ми були свідомі, що встановлюється прецедент і відповідальність за успіх спадає на нас. Ми зобов’язані перед нашою організацією, перед самим собою і перед прогресом канадської культури, щоб зробити концерт успішним.

І це був дуже хороший концерт, якого багатий репертуар складався з українських народних пісень, класичних і сучасних радянських пісень, англійських і франко-канадських народних пісень, вокальних, танцювальних і інструментальних соло. Всі виконавці концерту були одягнені в колоритні українські костюми, прислані в подарунок з столиці України — з Києва. Цей концерт був тріумфом для прогресивної культури Квебеку, початком нового розділу ролі, яку жіночі хори відіграють в мистецькій праці Товариства об’єднаних українських канадців. Хор на 90% складався з канадськонароджених українських жінок.

15 липня у Палермо на площі Української літньої оселі відбувся традиційний річний фестивальний концерт під лозунгом “За величну Канаду”. Участь у концерті взяло 16 молодіжних груп, включно з франко-канадською. У тому фестивальному концерті взяли участь й українці своїм молодіжним ансамблем. Концерт показав, яку багату і різноманітну спадщину має канадська культура.

У січні 1954 року сьомий раз підряд була продемонстрована у різних містах Канади слов’янська музична культура. Були влаштовані концерти, на яких виконувались програми мистецькими колективами різних слов’янських груп. Велику

роль у цих концертах відігравали мистецькі колективи Товариства об'єднаних українських канадців.

В українських прогресивних газетах були опубліковані рецензії на театральні постановки драматичними гуртками — “Під золотим орлом” у Торонто, “Верховинці” у Вінніпегу, “Наталка Полтавка” у Гайленд Парк, “Ой не ходи, Грицю, та на вечерниці” в Едмонтоні.

ЮВІЛЕЙ САСКЕЧЕВАНУ І АЛБЕРТИ

У 1955 році дві західноканадські провінції — Саскечеван і Алберта — відзначували свій 50-річний ювілей. Це свято було широко відзначене населенням обох провінцій. В ньому взяли активну участь й українські поселенці. Треба зазначити, що від перших років масової еміграції галицьких і буковинських селян до Канади, українці поселивались на тих територіях, що згодом стали провінціями Саскечеван і Алберта.

Товариство об'єднаних українських канадців вирішило включитися у святкування. З приводу цього історичного ювілею мистецький колектив ТОУК у Ріджайні вирішив влаштувати концерт, до участі якого були запрошені митці ТОУК з Мус Джо, Саскатуна, Пеллі, Кемсака. Концерт відбувся 26 червня у Гренд театрі.

Про відзначення українською прогресивною громадськістю 50-річного ювілею провінції Саскечеван Анна Кузіна надіслала кореспонденцію до газети "Українське життя" 21 липня п. з. "Похвальні признання виконавцям фестивалю в Ріджайні". Вона писала: "Провінціальний ювілейний фестиваль з нагоди 50-річчя Саскечевану влаштували мистецькі сили Товариства об'єднаних українських канадців 26 червня в Гренд театрі в Ріджайні під патронатом прем'єра Саскечевану Т. С. Доглеса, мера міста Л. Гемонда і Саскечеванського Комітету золотого ювілею. На цьому ювілейному святі відзначено також працю піонерів і той великий вклад, який українці вложили в розбудову провінції".

Гренд театр був заповнений людьми різних національностей. Головою концерту була Анна Лапчук. Спільні хори і оркестри з Ріджайни, Мус Джо і Саскатуна під керівництвом Івана Калинчука, Василя Александрюка, Петра Лапчука виконали велику програму. На початку концерту був виконаний "Гімн Саскечевану".

У другій частині концерту місця на сцені зайняли українські піонери: Павло і Марія Гілевичі — прибули до Канади 1896 року, Софія Коваленко — прибула 1900, Василь Радій-

чук — прибув 1901, Микола Палкох — 1903. Почесних піонерів представив присутнім Іван Алексієвич — секретар Саскечеванського Провінціального Комітету Товариства об'єднаних українських канадців.

Струнний оркестр закінчив третю частину програми концерту. Були виконані українські народні танці під керівництвом Тома Лученка. З соло виступали сестри Айлін і Джін Гнусь.

З привітальною промовою виступив прем'єр Т. С. Доглес, який від імені провінціального уряду привітав присутніх. У своїй промові він сказав, що з усіх людей, які прибули з Європи і поселились в Саскечевані, українці були найбільш витривалими і роботязими, вони зуміли перемогти злидні і недостачі, зуміли включитися в загальний культурний розвиток провінції своїми культурними надбаннями. Заступник мера Ріджайни М. Кларк підкреслив у своїм вітальнім слові, що український народ має багаті традиції і культурні надбання. Він висловив побажання, щоб українські пісні, танці, музика частіше могли бачити і чути широкі кола канадців.

Представники Канадської радіокорпорації записали на стрічку весь фестивальний концерт 26 червня. Частину концертної програми передавали по місцевій радіостанції СГАБ у Мус Джо. Сольний виступ Івана Калинчука і групи танцюристів передавався через телевізійну станцію СКСК-ТВ у Ріджайні.

Ріджайнська газета "Лідер Повст" високо оцінила виконання митцями концертної програми — пісень, музики і танців. Критик М. Бравн заявив, що це перший раз він бачив такий великий мистецький здвиг. Йому важко було уявити, як могли так вміло і вправно поєднатися три хори, оркестри і танцюристи в один мистецький колектив. Йому трудно було повірити, що все це зробилося на протязі двох місяців.

Продовжуючи відзначувати 50-річний ювілей Саскечевану, Провінціальний Комітет ТОУК запросив з Вінніпегу на гостинні концерти до Ріджайни і Мус Джо вже широковідомий Ансамбль "Бандурист" ім. Матвія Шатувльського. Концерти відбулися 30 липня у Ріджайні і 31 липня у Мус Джо. Ансамбль виступав у тому ж Гренд театрі. Його програма 15 хвилин передавалась по місцевій радіостанції СКРМ. Музичний критик Ден Камерон зробив гарний огляд виступу ансам-

бло “Бандурист” в газеті “Лідер Повст”. Він особливо високо оцінив виконання пісень в супроводі бандур і відзначив особливий стиль інтерпретації творів. Він радив митцям не втрачати того стилю в своїх подальших концертах, бо саме ним підкреслюється їх вклад у культуру канадських українців,

“Українське слово” від 22 червня повідомляло, що музично-співацькі сили Товариства об’єднаних українських канадців в Едмонтоні під проводом Стелли Паньків підготовляють великий концерт для відзначення 50-річчя провінції Алберти. Прогресивні українці Едмонтона вирішили відзначити той знаменний ювілей триденним святом — 24, 25 і 26 червня.

Крім великого концерту ТОУК в Едмонтоні, відбувся Слов’янський концерт у Келгарі в Гренд театрі для відзначення 50-річчя провінції Алберти. Головою концерту був Іван Кузьмар. Хорові співи, музичні твори та танці виконано на високому рівні. То були твори різних слов’янських народів. Хором і оркестром керувала Гейзел Андрійчук. Танцюристи з Едмонтона і Келгарі під керівництвом Олекси Урсуляка знаменито виконали танці. З промовою про солідарність слов’янських народів виступив секретар Албертійського Провінційного Комітету ТОУК Юрій Соломон.

Шевченківський концерт у Вінніпегу відбувся у Плейгауз театрі 20 березня. Його програму виконувало 250 митців. Це по суті був фестиваль. Сцена театру була відповідно оформлена — на задньому плані виднів пам’ятник (репліка) Тарасові Шевченку в Палермо. Мистецьким колективом виконувались твори поета, або твори написані на його честь. Їх виконували Ансамбль “Бандурист”, Жіночий хор “Барвінок” і група танцюристів з 70 осіб. Реферат про життя і творчість Тараса Шевченка прочитав Василь Кардаш.

Треба завважити, що на цьому концерті Жіночий хор “Барвінок” вперше виступив, бо він нещодавно зорганізувався у зв’язку з відзначенням Міжнародного жіночого дня. Зразу він мав 16 співачок. Швидко зріс до 27. Ним керував Мирон Шатувльський.

У тому ж році також збільшився мистецький колектив в Едмонтоні на ще одну одиницю — Чоловічий хор ім. Ів. Франка. Він вперше виступив із своїм репертуаром під диригуванням Стелли Паньків на Шевченківському концерті. Дмитро Урсуляк 1 червня писав у газеті “Українське слово”: “Завдя-

ки невтомній і щирій праці над нами Стелли Паньків хор ім. Івана Франка в Едмонтоні став гідним назви Великого Каме-няра українського народу”.

У 1954 році мистецький колектив у Венкувері поставив з великим успіхом спектакль “Буковинське весілля”. 1955 ро-ку він поставив “Галицьке весілля” 28 травня в Українсько-му робітничому домі. До здійснення постановки були заанга-жовані аматори драматичного гуртка. Допомогавав підготувляти спектакль режисер Андрій Цигульський.

Великою подією в театральній діяльності Товариства об'єднаних українських канадців була постановка в Українсь-кому робітничому домі в Торонто п'єси “Земля”. П'єса була створена видатним театральним діячем на Радянській Укра-їні Василем Васильком на основі однойменної повісті буко-винської письменниці Ольги Кобилянської. Спектакль став великим надбанням Чернівецького музично-драматичного теа-тру і до сьогодні не зійшов з його сцени. З великим успіхом п'єса йшла на сценах інших провідних театрів України. Ки-ївська кіностудія ім. Олександра Довженка екранізувала спектакль і він демонструвався по всьому Радянському Союзі і поза його кордонами.

Мистецький колектив ТОУК у Торонто взявся за поста-новку цього великого і цікавого спектаклю. Це було важке і відповідальне завдання. І він належно справився з ним: успішно поставив п'єсу 8 травня 1955 року.

На виставу появилась в “Українському житті” 26 травня рецензія Мича Сейга. Він писав, що після довгого застою в театральному мистецтві українських товариств у Канаді по-становка п'єси “Земля”, яка пройшла з великим успіхом при переповненому залі, доказала, що театральне мистецтво далі залишається життєвою силою у художній самодіяльності То-вариства об'єднаних українських канадців. Це не було “ще одне гарне представлення”, але важливий крок у розвитку театральної справи.

Розглядаючи детально гру кожного аматора, він зробив критичні зауваги, щоб при черговій постановці поліпшити спектакль.

Свою рецензію “Подія великого значення” він закінчив словами: “Можна з цієї постановки зробити багато висновків, які допоможуть нашим драматичним гурткам покращати свою працю, зробити її ефективнішою. Можливо найбільшою лек-

цією з досвіду підготовки і постановки великого класичного твору "Земля" ... є факт, що ми повинні серйозно ставитися до праці наших драматичних гуртків. Вона потребує і заслуговує сильного і постійного керівництва, організованої уваги, тренування, розвитку. Час уже, щоб покінчити з тим станом, коли наші драматичні гуртки існують тимчасово — від одної до іншої постановки. Треба, щоб вони жили своїм повним життям і відповідали культурним вимогам організації і людей".

Ролі у п'єсі виконували Семен Харук (він же і режисер), Мирослав Мохорук, Атанас Головачук, Ольга Крамар, Софія Романко-Муцак, Розалія Михайлюк, Павло Войтович, Розалія Дольна, Федір Сейчук і інші.

У постановці п'єси взяли участь струнний оркестр, Жіночий хор "Гагілка" під керівництвом Євгена Дольного, танцювальний гурток під керівництвом Володимира Балая. На домагання людей п'єсу довелось ще раз повторити. Вона була поставлена згодом і в інших містах країни. "Буковинське весілля" багато разів ставилось або як частина фестивальної програми, або як окремих концерт.

Як уже згадувалось, на Шостому крайовому з'їзді ТОУК було прийнято постанову про влаштування великого Всеукраїнського фестивалю української пісні, музики і танцю у зв'язку з відзначенням 100-річчя з дня народження Івана Франка. Фестиваль постановлено відбутися влітку 1956 року у Вінніпегу. Для організації такого фестивалю потрібний був довший час. Тому, починаючи з літа 1955 року, розгорнулася підготовка до нього. Василь Глуханюк 24 серпня опублікував в "Українському слові" статтю п. з. "Готуємося до Всеукраїнського фестивалю у Вінніпегу!" Він закликав мистецькі сили вчасно почати підготовку до цієї великої відповідальної події.

Секретар Манітобського Провінціального Комітету ТОУК Михайло Мокрій в "Українському слові" повідомляв, що мистецькі сили Манітоби серйозно взялися до підготовки фестивалю, знаючи, що на них падає головна відповідальність за його проведення. Він повідомляв, що мішаний хор у Пойнт Доглес має 40 співаків і до фестивалю планує приєднати ще 20 осіб. Робились заходи зорганізувати хор у Трансконі з 30 співаків. Драматичні гуртки у Вінніпегу і Пойнт Доглес готувались до змагання під час святкових днів.

За прикладом Вінніпега пішла поживлена підготовка і в тих місцевостях, яких мистецькі колективи зголосили свою участь у запланованому фестивалі.

11-12 вересня в Едмонтоні відбулася конференція митців в справі підготовки до фестивалю. Така ж конференція відбулася і в Торонто — у ній взяло участь 80 представників від 21 відділу ТОУК і РЗТ Південного Онтеріо. На конференціях було схвалено тематичний план програми фестивалю. В першій частині програми мала бути відображена батьківщина Івана Франка, в другій — заповітні мрії Великого Каменяра і соціальне та національне визволення українського народу, в третій — життя і творча праця канадських українців.

ЮВІЛЕЙ ВЕЛИКОГО КАМЕНЯРА

Сьомий крайовий з'їзд ТОУК, який відбувся в днях 2—5 лютого 1956 року, підтвердив постанову попереднього з'їзду і закликав посилити підготовку до відзначення ювілею у всіх місцевостях, де є організовані українські прогресивні громади.

У постанові, прийнятій з'їздом, говорилося, що в 1956 році минає також і 65-річчя перебування українців у Канаді, яке треба належно відзначити водночас з ювілеєм Івана Франка.

Сьомий з'їзд заявив, що відзначення 65-річчя перебування українців у Канаді і 100-річчя з дня народження Івана Франка не є лише справою членів і прихильників Товариства об'єднаних українських канадців та Робітничого запомогового товариства. Сьомий з'їзд висловлював щире бажання, щоб ці святкування були спільно відзначені всіма іншими українськими організаціями, бо це піднесло б ім'я українців на нову височінь, створило б добре і корисне враження на всю канадську громадськість, причинилося б до кращого розуміння українців з боку співгромадян інших національних походжень.

З'їзд прийняв розгорнуту резолюцію "Про культурно-мистецьку працю", в якій визнав значний зріст та покращання мистецької діяльності за звітний період. Особливо він підкреслив участь членів художньої самодіяльності у великих ювілейних святкуваннях в провінціях Саскечеван і Алберта. Водночас резолюція відзначувала, що в тій роботі були чи малі недостачі, які пропонувала виправити рядом відповідних заходів.

Далі в резолюції говорилося: "Відзначення 100-річчя з дня народження Івана Франка, яке завершиться фестивалем української музики, пісні і танцю, відкриттям Музею Івана Франка, стане однією з найкращих культурних демонстрацій в історії нашого народу в Канаді. Для нас це велика честь і відповідальність, що наша організація ТОУК, передова культурно-освітня організація українських робітників та ферме-

рів, взяла ініціативу і дає провід у відзначенні 100-річчя з дня народження Івана Франка”.

В резолюції “Організаційні проблеми і завдання” говорилось, що Вінніпег був обраний для влаштування ювілейного фестивалю тому, бо він був колыскою наших хорів, драматичних гуртків, музики, танців.

Всі три українські прогресивні газети — “Українське життя”, “Українське слово” і “Юкрейніан Кенейдіан” з перших номерів 1956 року регулярно звітували про підготовку до Франківського фестивалю у Вінніпегу. “Українське життя” 5 січня повідомляло, що мистецький колектив у Вінніпегу, на який покладається найбільша відповідальність за підготовку, зобов’язується зорганізувати великий мішаний хор з 200 співаків, до якого будуть включені члени з Іст Килдонан, Пойнт Доглес, Транскони. Дмитро Урсюляк писав, що в мистецькому колективі в Едмонтоні, не враховуючи драматичного гуртка, є 224 особи. У Форт Вільям створено Окружний фестивальний комітет, до якого увійшли М. Копоть, В. Трилінський, П. Репушка і М. Шимків. Вирішено, щоб хори з Форт Вільям (38 осіб) і Порт Артур (16 осіб) взяли участь у фестивальній програмі. На покриття коштів подорожі до Вінніпегу вирішено було зібрати 800 доларів.

Василь Хомин 1 лютого в “Українському слові” повідомляв, що вирішено у Пойнт Доглес до часу фестивалю збільшити мішаний хор до 60 співаків, оркестр до 20 музикантів, танцювальний гурток до 30 осіб. В місцевості було організовано хор з 18 дівчат.

До посилення підготовки свята Крайовий ювілейний комітет видав до українців Канади велике звернення в українській прогресивній пресі. Це дуже важливий історичний документ українських поселенців у Канаді.

Паралельно з підготовкою крайового фестивалю йшла підготовка до відбуття окружних і місцевих Франківських святкувань. “Українське життя” 5 квітня закликала посилити працю мистецьких колективів, бо до Південно-Онтерійського фестивалю залишилося лише три тижні. І дійсно цей фестиваль відбувся 29 квітня у Мессі Галл з великим успіхом. Програму виконували Чоловічий хор ім. Т. Г. Шевченка, Жіночий хор “Гагілка”, струнний оркестр з Торонто, Чоловічий хор “Дніпро” з Гемилтона, Молодіжний ансамбль пісні і танцю. У фестивалі брали участь також митці з Вест Торонто,

Велланда, Сейнт Кетеринс. На фестивалі було поставлене "Буковинське весілля". Головою концерту був Міч Сейго. З промовою виступив секретар КВК ТОУК Петро Прокопчак.

Газета "Українське життя" 10 травня опублікувала статтю "Велике досягнення" Степана Мацієвича, "Це був зворушаючий фестиваль" Маргерет Фарлей, "Слава митцям" Євгена Дольного. Степан Мацієвич відзначував, що канадські українці, мабуть, більше, ніж українці в інших країнах поселення (поза Радянським Союзом) шанують культуру свого народу, з якого вийшли, бо навіть у досить трудних умовах своїми власними зусиллями розвивають національне мистецтво і добиваються успіхів, які виходять поза рамки українських громад, успіхів, що стають вкладом у розвиток канадської народної культури. Він підкреслював, що концерт зробив хороше враження на присутніх.

Видатний канадський літературознавець Маргарет Фарлей писала, що концерт пригадав дідусям і бабусям весільні святкування на Україні, матерям і батькам їхні піонерські дні на преріях, молодих людей окрилив і вселив у них віру йти вперед до мирної і щасливої Канади. То був концерт трьох поколінь. Вона далі буквально писала: "Я ... відчувала, які ми є щасливі, що маємо це живе народне мистецтво в нашій країні, ці пісні, танці, принесені з Європи, які тут вкорінились, як і вкорінились люди. Ми глибоко вдячні таким організаціям, як Товариство об'єднаних українських канадців, які дають нам, як безплатний подарунок, свої традиції."

Євген Дольний дав велике признание всім митцям, які брали участь у фестивалі. Він писав, що фестиваль у Торонто дав глядачам уяву, якою буде програма крайового фестивалю у Вінніпегу.

Хоч не всі мистецькі колективи ТОУК на Сході Канади були спроможні взяти участь у крайовому фестивалі, вони все одно готовили концертні програми, які виконували у своїх місцевостях — у Киркленд Лейк, Енсонвиллі, Савт Поркюпайні, Тиммінсі, Вал д'Орі. У всіх місцевостях проводилася збірка грошей на покриття коштів подорожі митців до Вінніпегу на фестиваль. Треба було зібрати поважну суму. Щоб вислати митців на фестиваль лише з Торонто, потрібно було 4,500 доларів. Правда, були пороблені заходи, щоб митці і гості подорожували спеціальними поїздами з Торонто і Венкувера по зниженій ціні.

“Українське слово” 2 травня повідомляло, що Західна Канада готується до масової участі у фестивалі у Вінніпегу. З Ріджайни мали виїхати 50 митців під керівництвом Анни Лапчук, Василя Александрюка, Петра Лапчука і Тома Лущенка. Групу митців з Келгарі очолювали диригенти Гейзел Андрійчук і Степан Галан. В Едмонтоні зголосилось до участі у фестивалі 70 митців. У Венкувері підготовкою мистецьких сил керували Михайло Маланчук, Бітрис Андрущак, Іван Хитренький. Йшла посилена підготовка і в Саскатуні. Навіть невеликі фермерські місцевості, де були відділи ТОУК, гідно відзначували ювілей Великого Каменяра. В Мирнам 9 червня відбувся концерт на пошанування поета. Участь у святі взяло 400 фермерів. Головував на святі Степан Петрук з Лейк Белв'ю. 10 червня такий концерт відбувся в Іннісфрі. Понад 500 людей з околиці прийшло на свято. Програми обох концертів виконували митці ТОУК з Едмонтона. З промовами виступали секретар Албертійського Провінціального Комітету ТОУК Юрій Соломон і редактор газети “Українське слово” Микола Гринчишин.

Франківські фестивальні концерти відбулися у Венкувері 15 червня, у Саскатуні 20 червня, у Форт Вільямі і Порт Артурі 27 червня.

Про Франківський фестивальний концерт у Форт Вільямі, що відбувався у Вокейшонал Скул Аудиторіумі, вмістила місцева газета “Форт Вільям Тайм Джорнал” гарний опис. Автор опису назвав концерт “хорошим культурним успіхом”. Він високо оцінив виступ мистецьких сил у постановці “Буковинське весілля”. Він також навів фрагмент з біографії Івана Франка. Програма концерту проходила під проводом Володимира Слободи, Стелли Трилінської, керівників танців Лили Бербенюк і Люби Болотинюк. 125 митцям акомпанувала на піаніно Соня Данилевич.

Щоб підсилити підготовку до фестивалю Крайовий фестивальний комітет вислав Євгена Дольного на поїздку для перевірки стану мистецьких колективів на місцях. Його маршрут простягався із Форт Вільяма до Венкувера.

Найполегливіше готувилась до Великих роковин, цілком зрозуміло, українська прогресивна громадськість у Вінніпегу. Вона старалась зробити це свято якнайкращим, якнайгіднішим, найвеличнішим. Місцевий ювілейний комітет звернувся

до Вінніпегської міської ради з пропозицією, щоб вона назвала одну з вулиць міста ім'ям Івана Франка. Внесок про це зробив на засіданні міської ради робітничий алдермен Джейкоб Пеннер. Він дав високу оцінку літературній творчості, науковій і громадській діяльності Івана Франка і сказав, що поет заслуговує на те, щоб одна з вулиць міста, в якому живе така велика кількість українців, була названа його ім'ям. Але зразу проти внеску виступили алдермени слов'янського походження — українець Слав Ребчук і поляк Тараска. Зблокувавши свої сили, реакція 12 голосами проти 5 повалила внесок.

Велике оживлення проявив драматичний гурток у Вінніпегу. Відбулися збори його членів, на яких був обраний комітет, до якого увійшли Я. Семенов, Ф. Гордієнко, М. Шах, Д. Бойко, А. Мойсюкова, С. Юрійчук, Д. Мойсюк, А. Нагорняк, П. Корчак, І. Кащишин, М. Вітовський. Було вирішено у ювілейному році поставити п'єси "Учитель", "Украдене щастя", "Борислав сміється".

Настали фестивальні дні. В п'ятницю 6 липня зі Сходу і Заходу до Вінніпегу прибували митці і гості з Онтерію, Квебеку, Саскечевану, Алберти і Британської Колумбії. Прибували гості і з Сполучених Штатів Америки. На залізничних станціях міста митцям і гостям було влаштоване тепле прийняття.

Того ж самого дня вечером в Українському робітничому домі відбулось змагання між драматичними гуртками за найкращу постановку одноактної п'єси. Едмонтонці поставили п'єсу "До світла", венкверці — "Олівець", вінніпегці — "Будка ч. 27".

В суботу 7 липня пополудні відбулося відкриття пам'ятника-погруддя і Музею Івана Франка. У ньому взяло участь біля 4000 осіб. Хор під проводом Марії Кардаш відспівав "О Кенеді". Голова місцевого ювілейного комітету Антон Білецький відкрив зібрання. Дмитро Стечишин, один з піонерів українського прогресивного руху у Вінніпегу, зняв покривало з пам'ятника-погруддя Івана Франка. Хор під проводом Василя Филиповича відспівав гімн "Вічний революціонер". Стенлі Добровольський від КВК ТОУК і Юрій Кренц від ГЗ РЗТ поклали вінок в підніжжі пам'ятника. З промовами виступили від Крайового ювілейного комітету Стенлі Добровольський, радник Посольства СРСР в Оттаві Степан Демченко від українського радянського народу, поет Микола Тарновський від

української прогресивної громадськості в Сполучених Штатах Америки, д-р Джеймс Ендікотт від Канадського конгресу миру, голова Канадського Товариства культурних зв'язків з Україною Василь Свистун. Музей відкрила 10-річна Деніс Мельник і один з перших керівників художньої самодіяльності ТУРФДім-ТОУК К. Томашівський.

Вечером у Вінніпег Аріна відбувся Крайовий фестиваль української пісні, музики і танцю. Програму виконували 1000 митців з різних місцевостей Канади. Програма складалася з таких творів: пісень “Вічний революціонер”, “Місяцю князю”, “Пісня про Довбуша”, “Земля сріблитої берези”, “Долина Червоної ріки”, “Слава піонерам”, “Колгоспний вальс”, “Наша мета”, “Ми за мир”; танців “Козачок”, “Метелиця”, “Танець пшениці” (з хором), “Великий гопак”; музики (уривків з опер “Запорожець за Дунаєм” і “Наталки Полтавки”). Іван Вір прочитав поезію “Іванові Франкові”, а Федір Гордієнко — “Каменярі”. Перша частина фестивальної програми закінчилась постановкою “Буковинського весілля” з п'єси “Земля”.

Просторий зал Вінніпег Аріна заповнили 8000 осіб. Вони бурхливими оплесками вітали виконавців програми. Ті оплески часто переростали у довготривалі овації.

Місцева газета “Вінніпег Трибюн” дала високу оцінку програмі фестивалю. Вона писала, що понад 1000 молодих хористів, оркестрантів і танцюристів відродили Україну у Вінніпегській Аріні.

Великим збірним хором керував Євген Дольний. Танці відбулися під проводом Мирона Шатувльського. Коментував програму Мич Сейго. Фестиваль відкрив голова Крайового ювілейного комітету Петро Прокопчак. Програмою проводив Микола Гринчишин. Під час концерту була прочитана вітальна телеграма з Києва від Тараса Франка — сина Івана Франка. На адресу Крайового ювілейного комітету надійшли вітальні телеграми від Українського Республіканського комітету по підготовці і проведенню 100-річчя з дня народження Івана Франка за підписом Миколи Бажана, Українського Товариства культурних зв'язків з закордоном за підписом Лґки Кизи, Президії Академії наук Української РСР за підписом Олександра Палладіна і Олександра Щербаня, Спілки письменників України за підписами Миколи Бажана, Остапа Вишні, Олесья Гончара, Петра Козланюка, Леоніда Новиченка, Максима Рильського, Володимира Сосюри, Юрія Смолича,

Семена Скляренка, Павла Тичини, Музею Івана Франка у Львові за підписом Якова Цегельника, редактора журналу "Жовтень" Юрія Мельничука.

В неділю 8 липня на Українській площі в Гусавик продовжувався Франківський фестиваль. На великому народному здвизі виступили з промовама поет Микола Тарновський, Василь Глуханюк, Іван Бойчук.

Треба зазначити, що на Франківський фестиваль була запрошена делегація видатних діячів культури Радянської України, але канадський уряд, на донос лідерів Комітету українців Канади, відмовився видати їм в'їзні візи. Цей поступок федеральних властей викликав обурення не тільки серед великої частини канадських українців, але й серед широких кіл канадської громадськості. У зв'язку з цією відмовою в газеті "Радянська Україна" була опублікована стаття "Чого злякались в Канаді?", яку підписали видатні письменники, артисти і художники Української РСР — Максим Рильський, Володимир Сосюра, Денис Лукіянович, Остап Вишня, Лев Ревуцький, Василь Касіян, Антон Монастирський, Михайло Рудницький, Амвросій Бучма, Марія Литвиненко-Вольгемут, Мар'ян Крушельницький, Гнат Юра.

Крайовий фестиваль української музики, пісні і танцю на відзначення 100-річчя з дня народження Івана Франка пройшов з надзвичайним успіхом. Він став великою подією в історії художньої самодіяльності канадських українців. За підготовку його концертної програми відповідальність була покладена на керівництво мистецьких колективів у різних містах країни — Євгена Дольного, Марію Кузик, Володимира Балая у Торонто, Стеллу Паньків і Чарлса Віра у Вест Торонто, Рудольфа Василенка і Миколу Пеловича в Гемилтоні, Маню Босніч і Клару Гуньку у Велланді, Володимира Слободу і Лиліян Бербенюк у Форт Вільямі, Стеллу Трилінську і Любу Болотинюк у Порт Артурі, Мирона Шатувльського, Ольгу Матейчук і Стенлі Кухарчука у Вінніпегу, Василя Хомина у Пойнт Доглесі, Анну і Петра Лапчуків у Ріджайні, Василя Александрюка в Мус Джо, Івана Калинчука у Саскатуні, Василя Филиповича і Олексу Урсуляка в Едмонтоні, Гейзел Андрійчук у Келгарі, Михайла Маланчука, Лорна Безубяка і Бітріс Андрущак у Венкувері.

За здійснення такого великого організаційного проекту

активно борелися сотні активістів — члени Товариства об'єднаних українських канадців і Робітничого запомогового товариства — у різних місцевостях. Вони збирали гроші на покриття коштів подорожі митців до Вінніпегу.

Підсумовуючи успіх Франківського фестивалю у Вінніпегу, газета "Українське життя" 19 липня писала: "Підготовка до Франківського фестивалю велась довго і наполегливо. Ювілейний комітет по відзначенню 100-річчя з дня народження Івана Франка і 65-річчя життя і творчої праці українців у Канаді та організації, які входять в цей комітет, в першу чергу Товариство об'єднаних українських канадців, вклали в підготовку до фестивалю багато зусиль. Але все це завершилось справді величним успіхом. Фестиваль виявився не тільки новим досягненням культурної діяльності українців Канади, але й новим великим вкладом у загальну канадську культуру".

В "Українському житті", "Українському слові" і "Юкрейніан Кенейдіан" було опубліковано декілька кореспонденцій, в яких автори ділились з читачами своїми враженнями від фестивалю. Поет Микола Тарновський дав високу оцінку змаганням драматичних гуртків під час фестивалю. Він писав, що Крайовий ювілейний комітет добре зробив, що включив у фестиваль драматичні вистави.

Художній керівник мистецького колективу ТОУК у Торонто Євген Дольний опублікував в газеті "Українське слово" 5 вересня статтю "Наші успіхи і нові завдання в культурній праці", в якій писав: "Не можна говорити про наше свято, не згадавши нашу організацію, яка взяла ініціативу у відзначенні 100-річчя з дня народження Івана Франка і 65-річчя українців в Канаді. Велика честь ТОУК за те, що звеличило ім'я великого Каменяра на канадській землі, що його віддані члени — чесні українські робітники, фермери своїм трудом створили таку величну культурну подію в житті всіх канадців. Назва Товариства об'єднаних українських канадців, як прапороносця всього кращого, всього гуманного в українській спадщині, вічно залишиться в історії нашого народу. Слава ТОУК, слава членам нашої організації!".

Крайовий ювілейний комітет опублікував 1 серпня в "Українському слові" заяву п. з. "Велике спасибі", адресовану митцям, диригентам, організаційним працівникам, всім тим,

хто причинився до успішного проведення святкування 100-річчя з дня народження Івана Франка. У подяці говорилося, що без самопосвятної праці і жертвенності з боку митців і багатьох діяльних членів українських прогресивних товариств не було б таких великих досягнень, які були продемонстровані на триденному крайовому святкуванні у Вінніпегу — 6, 7 і 8 липня 1956 року.

Хоч головна мобілізація мистецьких сил і членів Товариства об'єднаних українських канадців була скерована на підготовку до участі у Франківському фестивалі, в Палермо 1 липня була відзначена в гідний спосіб п'ята річниця спорудження пам'ятника Тарасові Шевченку. Відбулось святочне зібрання і концертна програма.

У Вінніпегу, Едмонтоні, Торонто відбулись, як завжди, традиційні Шевченківські концерти. 25 листопада в Едмонтоні відбувся великий концерт з приводу Албертійського провінціального з'їзду ТОУК. 2 грудня відбувся такий же концерт у Вінніпегу з приводу Манітобського провінціального з'їзду ТОУК. На обох концертах виступала відома солістка з Торонто Софія Романко-Муцак.

У Вінніпегу того ж року відбувся концерт на пошану видатного українського композитора-класика Миколи Леонтовича. Концерт був приурочений до 35-річчя з часу його трагічної смерті.

Театральна діяльність у тому році дещо сповільнилась, бо в головному всі зусилля мистецьких колективів були скеровані на підготовку Франківського фестивалю у Вінніпегу. І все-таки в ряді місцевостей були поставлені п'єси. Наприклад, драматичний гурток у Торонто повторив п'єсу "Земля", коли відбувався Сьомий крайовий з'їзд ТОУК в місяці лютому. На постановку 23 лютого в "Українському житті" Василь Филипович опублікував рецензію. У ній він писав: "Друга постановка п'єси "Земля" торонтонськими мистецькими силами, завдяки невтомній і посвятній праці всіх виконавців в її підготовці, увінчалась гарним успіхом.

Делегати і гості, залишаючи театральний зал після фінальної завіси, відчували душевне збагачення, яке було пережите ними спільно з виконавцями, побачили частину тих жакливих соціальних умов наших предків на Буковині в кінці ХІХ сторіччя.

Делегати і гості усвідомили також і те, що театральна ділянка мистецької діяльності при нашому Товаристві живе помимо всіх труднощів і перепон, які стоять на шляху її здійснення і дальшого розвитку. Вони усвідомили, що театральна діяльність має можливість рости як кількісно, так і якісно, якщо докласти стільки зусиль, скільки доклали торонтоські митці в постановці "Землі".

Драматичний гурток ТОУК у Вінніпегу відіграв п'єсу "Микола Джеря" за однойменною повістю Івана Нечуя-Левицького. Ролі в п'єсі виконували Микола Елендук, Анна Мойсюкова, Марія Царик, Степан Плаксіє, Маріян Вітовський. Режисерував Яків Семенов. Це вперше була поставлена ця п'єса на сцені Українського робітничого дому у Канаді.

23 травня в Українському фермерському домі в Іннісфрі відбулося змагання драмгуртків з Вегревилл, Стубно, Іннісфрі в одноактівках.

Починаючи з 19 лютого, Мирон Шатувський, який вивчав хореографію в Києві, опублікував серію статей, в яких давав поради, як треба виконувати народні танці. Треба зазначити, що в тих роках помітно зросло зацікавлення серед канадсько-української молоді до народних танців. Вони щораз частіше займали значну частину програм концертів в Українських робітничих домах. Автор статей радив збагачувати репертуар національними танцями й інших народів.

НОВЕ ПОЖВАВЛЕННЯ

Після успішного Крайового фестивалю української пісні, музики і танцю у Вінніпегу влітку 1956 року новий сезон художньої самодіяльності Товариства об'єднаних українських канадців почався новим поживавленням. У Гемилтоні сформувався Музично-співацький ансамбль, який 24 лютого 1957 року влаштував успішний концерт, на якому виступали солістки Наталя Гаврилець і Марія Стефанишин, які згодом відіграли важливу роль у художній самодіяльності.

Драматичний гурток у Вінніпегу 2 березня поставив п'єсу "Земля". До її постановки були змобілізовані заслужені аматори і талановита молодь, яка проявляла зацікавлення до театрального мистецтва. Ролі в п'єсі виконували: Федір Гордієнко, Павліна Бартко, Мирослав Шах, Роман Довгополок, Марія Царик, Филіс Дідур, Денис Мойсюк, Йосип Петрик, Катерина Юрійчук, Еленор Журавецька, Федір Ломацький, Іван Стефанюк, Марія Грицюк, Григорій Миськів, Анна Кухарчук, Марія Кримська, Петро Кохан, Антон Дольний, Йосип Яворівський, Василь Грицюк, Роман Білецький, Надя Пелович, Віра Кліш, Джін Блишак, К. Стасюк, Михайло Фівчук, Йосип Клевак, Стах Кухарчук, Лин Царик, Степан Плаксій. Режисерувала п'єсу Анна Мойсюкова. Суфлерував Яків Семенов. Диригував хором і оркестром Мирон Шатувльський. За технічний бік постановки відповідали Маріян Вітовський, Богдан Корчак, Іван Корчинський, Євген Чачковський, Дмитро Бойко, Іван Гунька, Степан Юрійчук, Іван Кащишин, Пелегія Корчак, Анна Нагорняк.

Рецензент Е. М. (Емануїл Михайлюк) 20 березня в газеті "Українське слово" писав: "Мистецькі сили при відділі ТОУК у Вінніпегу — Драматичний гурток ім. Івана Франка, музично-співацький і танцювальний гуртки, з яких був створений для цієї нагоди великий ансамбль, доклали багато праці, щоб вивести драму якнайкраще. Не один вечір провели вони на пробах з режисером Анною Мойсюковою і диригентом та інструктором танців Мироном Шатувльським й індивідуально

— і їхня праця була недаремна. Вистава “Землі” позначилася великим успіхом як щодо присутності і задоволення публіки, так і щодо мистецького виконання ролей поодиноких осіб, гуртів, співаків, танцюристів, оркестру. Під час вистави впадала ввічі особливо значна кількість молодих аматорів, які виявилися у своїх ролях як справжні кваліфіковані артисти”.

Павло Попович 27 березня в “Українському слові” писав, що такої постановки, як “Земля”, вже давно не було на сцені Українського робітничого дому у Вінніпегу. Це дійсно було чудово! Він підкреслював, що багато зусиль до постановки “Землі” доклав Ансамбль “Бандурист” ім. Матвія Шатувльського.

Того ж року Ансамбль “Бандурист” проявив велику активність і мав гарні успіхи. Він здійснив поїздку до кількох місцевостей поза Вінніпегом. 5 травня влаштував свій 9-річний концерт. Він на ньому проспівав твір канадсько-українського робітничого поета Дмитра Дубини “Моя пісня” (музику до нього написав львівський композитор Євген Козак). На тому ж концерті виступив з промовою громадський діяч Василь Свистун, який сказав, що Товариство об’єднаних українських канадців, яке має Ансамбль “Бандурист”, заслуговує на широке визнання і підтримку канадських українців за свій великий вклад у зберігання української мови, пісні, музики і танцю в Канаді.

Ансамбль “Бандурист” брав участь у Манітобському музичному фестивалі 1957 року. Він вийшов переможцем за виконання народних пісень: за канадську пісню “Ленд оф ді силвер бирч” (“Земля сріблитої берези”) і українську пісню “Забіліли сніги”. Суддя Джон Чорчилл, роблячи оцінку виступу ансамблю, сказав, що у пісні “Ленд оф ді силвер бирч” тональність хору ефективно передавала картину канадської природи. Гармонія і злиття голосів були знамениті. В пісні “Забіліли сніги” він відзначив голоси басів. Гарні були також і тенори. Голоси були добре збалансовані, акорди виконані правильно, був високий рівень однотайності, акцентування вийшло дуже добре.

У Вінніпегу існував і Молодіжний хор “Динамо”, який 31 березня влаштував гарний концерт в Українському робітничому домі.

У 1957 році у Венкувері був організований Чоловічий хор

ім. Миколи Лисенка, який влаштував 14 квітня свій перший концерт під диригуванням Володимира Якимчука. Хор мав декілька солістів — А. Цитульського, Е. Маюка, Е. Комара, Л. Габу, Е. Гончарука. Хор впланував відбути свої концерти у Вікторії і Порт Алберні. Він начисляв 30 співаків.

Жіночий хор "Гагілка" в Торонто влаштував ряд концертів — у Гемилтоні, Ошаві, Содборі, Монтреалі. Про концерт Жіночого хору "Гагілка" у Виндзорі Стелла Паньків писала в "Українському житті" 11 травня, що він був один з найкращих і послужить заохотою до ліпшої праці в майбутньому.

В неділю 19 травня мистецькі сили ТОУК з Ріджайни і Мус Джо влаштували концерт в Українському робітничому домі в Саскатуні. В склад програми входило 20 творів. Танцюристи Елек і Зоя Лапчуки виконали "Аркан", Норман Савчин виконав пісню "Думки про Канаду і Україну" Івана Шимчишина (музику написала київська композиторка Людмила Височинська). Хором і оркестром керували Анна Лапчук, Василь Александрук і Петро Лапчук. Танцюристи виступали під керівництвом Джінджер Савчин.

5 травня в Українському робітничому домі у Торонто влаштував свій перший концерт новостворений хор старших громадян під керівництвом К. Томашівського. Хор начисляв 40 співаків. Він був організований при відділі Робітничого заповомого товариства. Пізніше йому було присвоєне ім'я Матвія Поповича.

Мистецькі сили у Торонто — Чоловічий хор ім. Т. Г. Шевченка, Жіночий хор "Гагілка" і струнний оркестр влаштували великий концерт в Оттаві — в Текнікал Скул Аудиторіумі. На концерті виступали солісти Федір Писарчук з Ошави, Іван Бокла з Торонто, солістка-мандоліністка Анна Балай, соліст-акордіоніст Володимир Ковман. Виконували програму 85 митців. Диригував Євген Дольний. За танці відповідав Володимир Балай. Головував Мич Сейго — редактор "Юкраїніан Кенейдіан". Мистецький колектив був запрошений влаштувати концерт в Посольстві СРСР в Оттаві.

29 вересня в Торонто відбулася культурно-мистецька конференція, в якій взяло участь 40 представників зарядів і комітетів Товариства об'єднаних українських канадців. З доповіддю виступив Євген Дольний, який сказав, що на протязі

року торонтонські митці виступали на 19 концертах. Жіночий хор "Гагілка" виступав на концерті в Гарт Гаузі в Торонто. То була знаменна подія і велике визнання для хору.

На конференції обговорювалось питання виготовлення фільмів з концертів мистецького колективу, зміцнення молодіжного хору, оживлення діяльності драматичного гуртка. Було підкреслено потребу брати більшу участь в культурному житті міста.

Газета "Українське життя" 26 січня вмістила на першій сторінці фото Степана Старика і під ним такий текст: "Молодий канадець, українського походження, визначний скрипаль, був призначений провідником Королівського філармонічного оркестру в Лондоні. Сер Томас Бічем призначив його на той пост після лише двох місяців праці з ним. Степан Старик, якому тепер 24 роки, наймолодша людина, коли-небудь висунена на таку високу посаду в історії музики в Англії. Степан Старик виїхав з Канади після того, як власті США заборонили йому в'їзд до Сполучених Штатів з Торонтонським симфонічним оркестром і він був позбавлений праці."

Степан Старик початки своєї музичної освіти набув в струнному оркестрі Товариства об'єднаних українських канадців у Торонто. Часто виступав з скрипковим соло на концертах в Українському робітничому домі.

ЗА ДАЛЬШЕ РОЗГОРТАННЯ ПРАЦІ

Восьмий з'їзд Товариства об'єднаних українських канадців відбувся в днях 23—26 січня 1958 року. У прийнятій резолюції “Культурно-мистецьке питання” було відзначено нові досягнення на культурно-мистецькому полі, особливо у зв'язку з відзначенням 100-річчя з дня народження Івана Франка 1956 року.

В резолюції було дано нові настанови і директиви для покращання художньої самодіяльності. У ній вказувалось, що своїми виступами перед різною аудиторією з хорошими концертними програмами, своїм обслуговуванням широких мас і різних організацій, мистецькі колективи сповняють велику роботу, виконують велику громадську працю. Цю діяльність слід урізноманітнити, щоб вона охопила ще ширші кола канадської громадськості.

Делегатам Восьмого крайового з'їзду ТОУК був висвітлений фільм “Український концерт”, що був знятий з мистецьких сил ТОУК у Торонто — Чоловічого хору ім. Т. Г. Шевченка, Жіночого хору “Гагілка”, струнного оркестру. Вони виступали під керівництвом Євгена Дольного. У програмі того концерту також брала участь танцювальна група, яка виконала гуцульський танець “Воротар” і танець “Козачок”. Виступав з солоспівом Іван Бокла. Режисером фільму був Мич Сейго.

На цей фільм була опублікована рецензія в газеті “Українське життя” 25 січня Петра Стоянівського. В ній говорилося: “Під час Сьомого крайового з'їзду Товариства об'єднаних українських канадців в 1956 році мистецькі сили міста Торонто влаштували з'їздовий концерт. Делегати, які були присутні на ньому, висловлювали загальне схвалення і захоплення.

— Коли б у нас влаштували такий концерт? — висловився один з делегатів фермерської місцевості Алберти. Цю думку поділяли й інші делегати з малих місцевостей в Алберті, Саскечевані, Манітобі, Онтеріо, Квебеку і Британської Колумбії, там де нема хорів, оркестрів і танцювальних груп.

І наче йдучи назустріч тим законним бажанням (можна сказати — домаганням), Крайовий Виконавчий Комітет Товариства об'єднаних українських канадців постановив, як першу серйозну спробу поширення своєї мистецької діяльності в найдальші закутини країни, зняти художньо-документальний фільм “Український концерт”.

Далі автор писав: “Прекрасний, чудовий, незабутній концерт! І ви бачите скільки зусиль (і грошей) потрібно було, щоб донести до вас українську чудову пісню, музику, танець. І ви з великою вдячністю ще грімкіше, ще палкіше аплодуєте і виконавцям, і диригенту, і режисеру, і всім тим, які доклали свого труду, щоб вас порадувати, потішити, розвеселити. Ви вдячні Товариству об'єднаних українських канадців, що зробило можливим випродувати цей фільм.”

8 січня “Українське слово” опублікувало статтю Миколи Алексієвича “Широко розгорнулася культурно-освітня праця ТОУК в Едмонтоні”. Він повідомляв, що з початком сезону працює новий керівник мистецького колективу — Василь Хомин. Драматичний гурток підготував оперету “Засвистали козаченьки”, яку поставив в Едмонтоні, Келгарі й Іннісфірі. Також відіграв комедію “Клуб суфражисток”. На відкриття сезону відбулось три концерти — 17 листопада, 15 і 22 грудня 1957 року. В концерті української школи взяло участь 80 дітей. Мішаний хор виріс до 100 осіб. Струнний оркестр мав 30 музикантів. Існували ще чоловічий і жіночий хори. В мистецькій праці Василеві Хомину допомагали Володимир Росевич, Дмитро Росевич, Володимир Якимчук і Беті Нагорняк.

24 лютого в Едмонтоні відбулася конференція митців. На ній було вирішено зробити підготовку до Шевченківського концерту 30 березня в Джубілі Аудиторіумі. В ньому мало виступити 200 митців. Також було постановлено взяти участь у Провінціальному фестивалі ТОУК для відзначення 100-річчя Британської Колумбії. Для участі в ньому згодилося поїхати 100 митців з Алберти.

Шевченківські концерти відбулися 23 березня у Торонто, Венкувері, Келгарі, 30 березня у Вінніпегу, Едмонтоні, Нью-Вестмінстер.

На Шевченківському концерті у Венкувері було понад 1000 слухачів. Програмою керували Карл Кобилянський і Бітріс Безубяк. З соло виступила піаністка Андреа Каландж, співачка Христина Маюк. Василь Филипович декламував по-

езії Тараса Шевченка. Газета "Пасифік Трібюн" дала високу оцінку концерту.

9 квітня в "Українському слові" Микола Алексієвич писав: "Велике враження зробив концерт на людей англійського походження. Багато з них перший раз бачили такий концерт. Вони були дуже раді познайомитися з творчістю і діяльністю Шевченка, яку представлено на концерті, і висловлювали велике признання українським прогресивним організаціям за ведення такої хорошої культурної праці, яку бачили у виступах мистецьких сил на концерті".

3 травня газета "Українське життя" надрукувала рецензію В. Трилінського на постановку п'єси "Назар Стодоля" драматичним гуртком у Форт Вільямі. Публіка уважно слідкувала за дією драми і грою аматорів. Автор підкреслював, що нагороджуючи рясними оплесками аматорів, публіка наче тим говорила: "Ми хочемо бачити більше подібних п'єс на нашій сцені". Далі він писав: "Виконуючи резолюції по питанню освітньої і культурно-мистецької праці, схвалені Восьмим крайовим з'їздом Товариства об'єднаних українських канадців, наш Окружний комітет зобов'язався дати українській громаді те, чого бракувало через довший час на нашій сцені в Українському робітничому домі".

11 травня Ансамбль "Бандурист" влаштував свій ювілейний 10-річний концерт. Коментуючи той концерт, М. Г. писав в "Українському слові" 21 травня: "Ансамбль добре зіспіваний, добре організований і дисциплінований, сильний він і своїм великим складом — має зараз понад 50 співаків. В останніх роках ансамбль зміцнився групою хороших молодих співаків".

Драматичний гурток у Вінніпегу поставив п'єсу "Дванадцять" з великим успіхом. Зал був переповнений глядачами. Багато з них пам'ятали той час, коли п'єса була вперше поставлена на цій сцені 1923 року. Вона регулярно ставилась в листопаді в 1920-1930-х роках. Завжди доход з неї призначався на українську робітничо-фермерську пресу.

У 1958 році провінція Британська Колумбія відзначувала своє сторіччя. Товариство об'єднаних українських канадців включилося в це святкування. Микола Гринчишин опублікував 26 лютого в "Українському слові" статтю про те, що українці Венкувера готуються до відзначення ювілею Провінціальним фестивалем української пісні, музики і танцю. Він був

запланований на 12 липня в Ексибишин Форумі. Перед фестивалем мала відбутися Виставка українських народних ручних виробів. На ній мали експонуватися привезені речі старшими людьми з рідних земель і вже вироблені в Канаді. Також мали відбутися концерти в околиці Венкувера.

На самому фестивалі мали виступити чоловічий хор з 45 співаків, жіночий хор з 40 співачок, струнний оркестр з 35 музикантів, дитяча група з 100 хлопців і дівчат. Мали взяти участь в програмі мішаний хор з Нью Вестмінстера з 40 співаків і митці з Стівстона.

Програму фестивалю підготовляли Євген Дольний і Мич Сейго. Вона складалася з двох частин: "Наша спадщина" (в ній мала бути відображена культура українського народу) і "Наша Батьківщина" (в ній піснями, музикою і танцями мав бути представлений вклад українців у розбудову Канади).

Секретар Провінціального Комітету ТОУК Іван Дубно 30 квітня писав в "Українському слові", що до Нанаймо прибули українці в 1898 році, які працювали в шахті. У 1906 році там уже був український відділ Соціалістичної партії Канади. Першим поселенцем у Венкувері був Дмитро Касіян. Він прибув до міста 1905 року. У 1908 році тут започаткувалась культурно-мистецька діяльність. У 1910 році була поставлена перша українська п'єса "Гайдамаки". В 1911 році в Орендж Галл відіграно оперету "Наталку Полтавку", пізніше "Сватання на Гончарівці" і "Украдене щастя".

Він відзначив великий вклад у мистецьку діяльність цілого ряду діячів: В. Гагалюка, Е. Далаврука, М. Маланчука, Р. Назаркевича, І. Хитренького, А. Цитульського, Г. Гошовського, С. Винника, М. Куньки, Р. Довгополюка, В. Якимчука, К. Кобилянського, Д. Вихрстова, Г. і Е. Польових, К. Пасічника, М. Никифорука, С. Несторук, В. Филиповича, В. Хомина.

4 червня в "Українському слові" був опублікований віршик Івана Шимчишина в честь новозорганізованого Жіночого хору "Русалка" у Венкувері, який готувався до фестивалю. У ньому були такі рядки:

В хорі тім жінки й дівчата
Прекрасно співають,
Фестивальную програму
Старанно вивчають.

У тому ж самому числі газети були опубліковані фото мистецьких колективів і поодиноких митців, що мали взяти участь у фестивалі: збірного хору і оркестру, чоловічого хору "Бандурист" з Вінніпегу, танцюристів. Під фото була така дописка: **Понад 500 митців виступлять на фестивалі. Це буде велика культурна подія, яка влаштовується українськими прогресивними організаціями з приводу 100-річчя Британської Колумбії.**

2 липня "Українське слово" вмістило привітання прем'єра провінції В. А. С. Беннетта, мера міста Ф. Дж. Гюма, мера Нью Вестмінстера Ф. Г. Джексона.

У своєму привітанні прем'єр Британської Колумбії говорив: "Привіт і поздоровлення талановитим українсько-канадським народним танцюристам і співакам, які з'єдналися, щоб дати українському фестивалю такий колоритний і розваговий вклад до святкування 100-річчя Британської Колумбії."

Мер Венкувера Л. Дж. Гюм говорив: "Культурно українці мають багато що дати, і я певний, що масові хори, танцювальні групи й інші імпазантні точки, вплановані фестивалним комітетом, будуть популярними подіями святкування 100-річчя і принесуть велике задоволення глядачам".

Підготовкою фестивалю керували Петро Максимевич, Іван Дубно, Ганна Польова, Карл Кобилянський, Бітріс Безубяк, Василь Филипович, Іван Хитренький. Цілий місяць допомагав в підготовці підприємства представник КВК ТОУК Мич Сейго. Для різних обов'язків були організовані комітети: програмовий, реклами, бутафорний, вітальний, фінансовий, квартирний, кухонний.

23 липня в "Українському слові" була опублікована кореспонденція Миколи Чачковського "Фестиваль у Венкувері пройшов з великим успіхом". На фестиваль в Ексибишин Форумі прибуло понад 6000 осіб. Понад 1000 вернулось додому — для них забракло місця в залі. Участь у концертній програмі взяли митці з Венкувера, Нью Вестмінстера, Стівстона, Едмонтона, Торонто, Келгарі, Ріджайни, Саскатуна, Вінніпега. Це були співаки, музиканти, танцюристи. Вони були одіті в національні строї. Світлові ефекти надавали їм колоритного вигляду. Над великою сценою, на якій розмістились митці, виднів великий напис: "Привіт Британській Колумбії з приводу її 100-річчя від канадських українців!".

Фестиваль офіційно відкрив член Венкуверського коміте-

ту по відзначенню 100-річчя Британської Колумбії Артур Серет. З привітом виступив секретар Крайового Виконавчого Комітету Товариства об'єднаних українських канадців Петро Прокопчак.

Перша частина фестивалю пройшла на високому мистецькому рівні. Була виконана композиція "Спомини", кілька групових танців, три пісні Ансамблю "Бандурист" з Вінніпега, акробатичне соло Марі Проців з Торонто. Виступив соліст Іван Бокла з Торонто. У цій частині був виконаний також "Танець риболовів" (хореографія Вітріс Безубяк). Головував Іван Хитренський.

Другою частиною проводив Василь Филипович. Вона була оригінальною і дуже цікавою — складалася з канадської поетичної і музичної творчості. Були виконані "Українська сюїта" (композиція Карла Кобилянського), "Тост Венкуверу" поетеси Полін Джонсон, пісня "Екстра-генг" Івана Віра. Пісні виконав хор (музику до них написали Євген Дольний і Мич Сейго).

Програма закінчилася піснею "Ми за мир!" (слова Івана Віра). Заспівував Федір Палюк з Вінніпегу. Виступали діти з ритмічними вправами. Фестиваль справив велике враження на присутніх.

17 вересня "Українське слово" опублікувало статтю секретарки Українського фестивального комітету Ганни Польової п. з. "Фестиваль у Венкувер зробив великий вклад у канадську культуру". Вона писала, що Фестивальний комітет після відбуття підприємства одержав багато листів від видатних митців і громадських діячів, які високо оцінили вклад українців у розбудову Канади, у її культуру.

Вона говорила, що Український фестивальний комітет прийняв дуже скромний бюджет на 10 тисяч доларів, коли насправді потрібно було 50 тисяч, щоб успішно провести таке велике підприємство. Через упередження Провінціальний ювілейний комітет відхилив прохання надати фінансову допомогу для проведення Українського фестивалю. І все ж, незважаючи на відмову прийти з допомогою, Український фестивальний комітет переборов усі труднощі і перешкоди, гідно і велично провів велике свято.

Вона далі буквально писала: "Після великого успіху нашого фестивалю організація ТОУК одержала багато признання, що вона дійсно являється впливовою серед національних

і культурних груп. Тепер, коли день 12 липня увійшов в історію українців Канади, ми можемо сміло сказати, що ми добилися всіх наших цілей і що перед нами є можливості для найкращих результатів в нашій праці в майбутньому. Український фестиваль у Ванкувері своїми піснями, музикою і танцями вміло зробив вклад всіх українських канадців в розбудову нашої провінції. Не було випадковим, що підібрано певні точки до програми, яка була пристусована до історичних подій, і що прекрасні слова в інсценізації передавали найціннішу інформацію про життя і прагнення нашого народу. Все це було обмірковане і вимагало багато праці з боку фестивального програмного комітету, КВК ТОУК, різних людей, які писали коментарі, пісні, музику, хореографію, поезію, великих старань диригентів і всіх митців. Все це планування причинилось до великого успіху фестивалю”.

Один з організаторів цього великого підприємства Василь Филипович у статті “Ванкуверський фестиваль і 40-річчя ТОУК”, яка була опублікована 24 вересня в “Українському слові”, писав: “Наш український фестиваль був прекрасною подією, якою ми продемонстрували нашу пошану до піонерів і будівничих Британської Колумбії. Фестиваль практично продемонстрував культурні досягнення нашої організації, багату і колоритну спадщину і творчі здобутки українців у Канаді. Завдяки фестивалеві наша організація здобула ще більшу повагу і визнання. Фестиваль ще раз підкреслив значення і доцільність нашої організації як для нас особисто, так і для громадськості. Фестиваль ефективно продемонстрував волю нашого народу за мир і братерство у світі. Фестиваль переконливо продемонстрував великі досягнення ТОУК з приводу 40-річчя, здобуті тяжкою довголітною працею”.

Окрилений успіхом фестивалю, мистецький колектив ТОУК у Ванкувері 9 вересня відбув конференцію, яка схвалила план на черговий сезон. На конференції було вирішено: влаштувати великий концерт з приводу Провінціального з'їзду ТОУК; підготувати мистецькі сили до концерту для відзначення 40-річчя ТОУК і 30-річчя Українського робітничого дому у Ванкувері; поставити оперету з кінцем року; взяти участь у Ванкуверському народному фестивалі.

15 жовтня в “Українському житті” була опублікована стаття Василя Кокора “Започаткували сезон культурно-мистецької праці”. Він повідомляв, що у Віндзорі відновлено мі-

шаний хор під проводом Анни Гулак-Грейсон, який підготував свій концерт в Українському робітничому домі.

29 жовтня газета "Українське слово" надрукувала статтю Степана Юрійчука "Підсумки праці Ансамблю "Бандурист" в минулому концертному сезоні". Ансамбль начислав 50 членів — співаків, бандуристів і танцюристів. Він брав участь у 12 концертах. З того 5 він влаштував власними силами. Він брав участь у Венкуверському українському фестивалі і по дорозі виступав з концертами у Саскатуні і Едмонтоні.

У 1959 році драматичні гуртки Товариства об'єднаних українських канадців у Торонто, Вінніпегу, Венкувері здійснили ряд театральних постановок.

"Українське життя" 28 січня опублікувало рецензію Петра Кравчука "Новий доказ зрілості" на постановку п'єси "Запорожець за Дунаєм" у Торонто 17 і 18 січня 1959 року. Автор писав: "1958 рік був знаменний для широких кіл української прогресивної громадськості тим, що в ньому відзначувалось 40-річчя Товариства об'єднаних українських канадців — організації, яка за час свого існування проробила велику культурно-освітню, мистецьку і громадську діяльність.

У зв'язку з відзначенням цієї історичної дати по всій країні оживилась і піднялась на ще вищий рівень діяльність мистецьких колективів Товариства об'єднаних українських канадців. Відновили і покращали свою працю драматичні гуртки, хори, оркестри в багатьох місцевостях. У таких великих містах, як Торонто, Вінніпег, Едмонтон і Венкувер мистецькі колективи збагатили свій репертуар і влаштували прекрасні концерти і театральні постановки".

Говорячи про постановку "Запорожець за Дунаєм", він писав, що мистецький колектив засвідчив свою зрілість і спроможність справитися з великими концертними і театральними виставами. Багато людей, які вперше бачили цю постановку, не хотіли вірити, що вона була здійснена лише зусиллями колективу художньої самодіяльності. Вони вперто твердили, що лише професіональним артистам під силу створити такий спектакль.

7 лютого Ансамбль "Бандурист" у Вінніпегу поставив велику п'єсу "Богдан Хмельницький". На виставу прийшло багато людей. Аматори довго і наполегливо працювали над ролями і добре справилися із своїм завданнями. Драматичний

гурток у Вінніпегу у тому ж році поставив п'єсу "Борислав сміється" за однойменною повістю Івана Франка.

На обидві вистави були опубліковані в "Українському слові" огляди — на п'єсу "Богдан Хмельницький" К. М. К., а на п'єсу "Борислав сміється" — Антона Білецького.

Мистецький колектив у Венкувері три дні підряд поставив оперету "Червона калина", яку побачило близько 1000 глядачів. Виставу підготували Василь Филипович, Карл Кобилянський, Едді Польовий. Критик С. Блай опублікував прихильну рецензію на постановку у газеті "Венкувер Сан".

У квітні Жіночий хор "Барвінок" у Вінніпегу відзначив своє п'ятирічне існування. Він мав у своєму складі 35 співачок. Його репертуар складався з 80 пісень.

19 червня в Едмонтоні відбулася конференція працівників на мистецькій ділянці. На ній було відзначено, що на Шевченківських концертах в Едмонтоні і Келгарі було понад 5000 людей. Того ж року Шевченківські концерти відбулися у Торонто, Вінніпегу, Саскатуні, Венкувері. Всі вони відбувалися, за винятком Саскатуна, у великих міських театральних залах.

ДЕСЯТИРІЧЧЯ ПАМ'ЯТНИКА Т. Г. ШЕВЧЕНКУ

1960-й рік був знаменним роком у художній самодіяльності Товариства об'єднаних українських канадців. В усіх відділах, де існували мистецькі колективи, оживилась діяльність, особливо оркестрів, хорів і танцювальних гуртків. У Гемілтоні велику активність проявляло тріо "Верховина". У Вінніпегу гарно працював молодіжний хор клубу "Динамо". Почалась пошквалена підготовка до Крайового Шевченківського фестивалю української музики, пісні і танцю влітку 1961 року для відзначення 100-річчя з часу смерті Тараса Шевченка і 10-річчя спорудження пам'ятника Великому Кобзареві на канадській землі — в Палермо.

Дев'ятий крайовий з'їзд Товариства об'єднаних українських канадців відбувся в Торонто в днях 3—6 березня 1960 року. На ньому було прийняте Звернення, в якому говорилось: "В 1961 році минає 100 років з дня смерті геніального сина українського народу, одного з велетнів світової літератури, нашого національного поета, художника, демократично-революційного борця за мир і волю українського народу і всіх народів — Тараса Григоровича Шевченка.

Десять років тому наше Товариство звернулося до української громадськості в Канаді гідно вшанувати в 1951 році 60-річчя першого поселення українців на канадській землі всенародним фестивалем української пісні, музики і танцю і здійснення давньої мрії канадських українців про спорудження пам'ятника Тарасу Шевченку в Канаді.

Наш почин знайшов ширий відгук серед канадських українців і його також привітала громадськість Радянської України. Канадські українці забезпечили відповідну площу, покрили величезні кошти того найбільшого до того часу підприємства українців у Канаді, а наші брати і сестри на Україні любовно створили героїчну постать великого Кобзаря, вилили статую з української бронзи, витесали постамент з українського граніту і мармуру і послали цей неоцінний пам'ятник як подарунок українцям Канади від українського радянського народу.

Величавий фестиваль в Мейпл Ліф Гарденс в Торонто і відкриття пам'ятника Шевченкові в Палермо в липні 1951 року були справді всенародними маніфестаціями українців Канади, в яких взяли участь 45 тисяч чоловік”.

Звернення закінчувалось словами:

“Наша організація знову бере на себе почин великої справи — зорганізувати в 1961 році по всій країні належне відзначення 70-річчя поселення українців у Канаді, 10-річчя спорудження першого і поки що самотнього пам'ятника Шевченкові на канадській землі і вшанувати пам'ять нашого поета-Прометея в сторіччя з дня його смерті, завершуючи ці заходи величавим всекрайовим фестивалем української пісні, музики і танцю в Торонто і Палермо 1 липня 1961 року.

Ми пропонуємо також зорганізувати влітку 1961 року масові відвідини канадськими українцями Шевченківських місць на Україні і могили Кобзаря в Каневі.

Ми закликаємо всі українські організації і всіх українців доброї волі приєднатися до цих всенародних відзначень та взяти в них участь.

Хай живе невмирущий дух творчості Шевченка в серцях усіх канадських українців на благо миру і людського щастя!

З гідністю справжніх синів великого українського народу відзначімо всенародними здвигами 100-річчя з дня смерті Поета-борця і вшануємо його невмирущу пам'ять!”

З'їзд схвалив запропонований мистецькою комісією план праці на 1961-й рік. Він передбачав: Влаштування 1 липня Крайового Шевченківського фестивалю української пісні, музики і танцю в Торонто. 2 липня біля пам'ятника Тарасу Шевченкові відбути святочне зібрання. Перед крайовим фестивалем відбути провінціальні і окружні фестивалі.

Виготовити півгодинний документальний фільм про Музей Т. Г. Шевченка в Палермо.

Опублікувати книжку Петра Кравчука “Taras Shevchenko in Canada” і книжку нових перекладів поезій Тараса Шевченка, здійснених Джоном Віром. Випустити дві пластинки пісень, музики і читання творів поета.

У місяці січні у багатьох місцевостях країни відбулися концерти для відзначення слов'янської солідарності. Це вже 16-й раз у Канаді відбувались такі слов'янські маніфестації. Зокрема великий слов'янський концерт відбувся у Венкувері

7 лютого. У ньому взяло участь 1500 чоловік. Програму виконували біля 200 митців. Виступали на концерті Чоловічий хор ім. Миколи Лисенка, Жіночий хор “Русалка”, танцювальні групи “Кобзар” і “Зоя”. Керівниками програми були Карл Кобилянський, Джоен Хитренька, Діяна Ліщинська. Концерт відкрив Іван Дубно — секретар Венкуверського слов'янського комітету. Головував Василь Филипович.

Зокрема слід відмітити, що з великим успіхом відбулися Шевченківські концерти в багатьох місцевостях у лютому-березні-квітні. І того ж року Шевченківський концерт у Вінніпегу відбувся в Плейгауз театрі. 1500 осіб прибуло на свято. Програму виконували Ансамбль “Бандурист”, Жіночий хор “Барвінок”, Молодіжний хор “Динамо”. Керував програмою Мирон Шатувльський. В Едмонтоні Шевченківський концерт відбувся в Джубілі Аудиторіумі. В ньому взяло участь 3000 осіб. Програму виконували 300 митців. За підготовку концерту відповідали Василь Хомин, Нетті Паньків, Іван Юрків, Михайло Гафюк, Наталка Александрук, С. Алексєвич, Д. Кирилук, Д. Росєвич. На концерті головував Антон Мокрій. Реферат про життя і творчість Тараса Шевченка виголосив Дмитро Урсуляк. В провінції Саскечеван Шевченківські концерти відбулися у Ріджайні, Саскатуні і Мус Джо. Їх підготували Анна Лапчук, Іван Калинчук і Василь Александрук. У Венкувері Шевченківський концерт відбувся в Квін Елізабет театрі. Едмонтонські мистецькі сили влаштували Шевченківський концерт у фермерській місцевості Смокі Лейк. Спільними мистецькими силами Келгарі і Едмонтона був влаштований Шевченківський концерт в Джубілі Аудиторіумі в Келгарі. Програмою проводили Гейзел Скульська і Василь Хомин.

В “Українському житті” 27 квітня був опублікований допис, що в Гемилтоні гідно було вшановано пам'ять Тараса Шевченка концертом, який влаштували мистецькі сили ТОУК. Програму виконали Чоловічий хор “Дніпро” і тріо “Верховина”. Хором керував Р. Василенко. Головував Федір Титаренко.

Шостого квітня була вміщена в “Українському житті” стаття Петра Кравчука “Гідне вшанування Великого Кобзаря”. Він писав, що Дев'ятий крайовий з'їзд Товариства об'єднаних українських канадців рішив гідно вшанувати пам'ять Тараса Шевченка з приводу 100-річчя з часу його смерті і відзначити 10-річчя встановлення пам'ятника Великого Коб-

заря в Палермо. Він підкреслив, що сьогорічні традиційні Шевченківські концерти були започаткуванням підготовки до великого Шевченківського фестивалю української пісні, музики і танцю влітку 1961 року у Торонто.

Наталія Гаврилець писала в “Українському житті” 27 лютого 1960 року, що в Гемилтоні було організоване тріо “Верховина”, яке стало “гарним додатком до культурно-мистецьких сил ТОУК” в місцевості. Тріо влаштувало кілька успішних концертів. Гуцульськими піснями, танцями і одягом прикращувало свою програму.

Газета “Українське життя” 22 червня вмістала фото і під ним такий текст: “Тріо співачок “Верховина” з Гемилтона, яке виступає з великим успіхом на Сході Канади, виступить у Вінніпегу 6 липня з приводу відкриття 20-ї конвенції Робітничого запомогового товариства”. 6 липня в цій же газеті була вміщена об’ява: “Приходіть масово на концерти славної концертної групи з Гемилтона — тріо “Верховина”. Концерти відбудуться в такому порядку: Пойнт Доглес 8 липня, Вінніпег — 9 липня, Гусавик — 10 липня, Кенора — 12 липня, Форт Вільям — 14 липня, Содборі — 16 липня”.

На ці концерти появились рецензії в “Українському слові” і “Українському житті”. Павло Попович про концерт тріо “Верховина” в Українському робітничому домі у Пойнт Доглес писав: “. . . співачки в першу чергу дуже вміло підібрали різноманітні українські народні пісні, від ліричних до коломийок включно. Далше, в їх репертуарі знайшлися пісні всіх діалектів великого українського народу: закарпатські, гуцульські, подільські, наддніпрянські. Більше того, вони виконують пісні й інших народів: російські, польські і т. д. Головне, що багато пісень вони пов’язують з народними танцями. А від таких виступів можна сподіватися тільки успіхів”.

Далі Павло Попович пропонував: “Праця тріо “Верховина” повинна стати добрим прикладом для всіх наших відділів в Канаді. Такі гуртки — дуети, тріо, квартети — можна організувати в найменших наших відділах. Багато маємо талановитих хлопців, дівчат і старших, які знають музику, грають на певних інструментах та мають добрі голоси. Не в кожній місцевості вдасться зорганізувати хор, а ось такий гурток можна легко створити”.

Концерти тріо “Верховина” пройшли з великим успіхом

в інших місцевостях під час цієї поїздки. Наприклад, Михайло Шимків з Форт Вільяма писав 12 серпня в "Українському житті": "Хто не бачив цього концерту (у Форт Вільям), повинен жалувати, бо це була велика подія в нашій місцевості. Тріо "Верховина" дало нам те, що можуть дати фахові артисти. Вони співали кожну пісню дуже вміло, чарували присутніх, а Корен Козуб акомпанувала співачкам на піано й кожну їхню пісню своєю музикою вбирала в рамці, як чудовий малюнок української природи".

Але тріо "Верховина" не тільки влаштувало концерти у різних містах Канади. Воно також заостило 2 жовтня до Детройта (США) і там влаштувало свій гостинний концерт в Українсько-американському народному домі. Про виступ тріо А. Н. Кушляк надіслав допис до "Українського життя". Він писав: "Ми вдячні не лише нашим митцям з Канади (Наталі Гаврилець, Марії Стефанишин, Анні Фесич), але також і організації, яка виховала таких чудових артистів, що відгукнулася на нашу просьбу і вислала своїх митців до нас, які не жалючі свого труду і часу, дали вони нам чудовий концерт".

Зміцнів і пожвавив свою діяльність у 1960 році Молодіжний хор "Динамо" у Вінніпегу. Він влаштував 14 лютого свій четвертий річний концерт в Українському робітничому домі під керівництвом Теда Кардаша. Рецензент К. Миронович писав в "Українському слові" 24 лютого про цей концерт так: "Хор "Динамо" складається з молодих хлопців і дівчат, синів і дочок українських батьків, більшість з яких народились вже на канадській землі. Це — третє покоління українців у Канаді. А як хороше співали вони українські народні пісні, з якою ніжністю і любов'ю передавали вони невмирущу українську пісню і музику! Присутні не могли не гордитися мистецькими талантами молодіжнього хору, його досягненнями, які стали можливими завдяки праці і діяльності на виховавчо-мистецькому полі таких благородних організацій як Товариство об'єднаних українських канадців і його славного попередника — Товариства Український робітничо-фермерський дім". Програма цього концерту складалася з українських і англійських (канадських) пісень. В другій частині програми була сценка "Молодь бажає миру". Василь Білецький коментував англійською мовою. Сценка була глибоко продумана і присвячена прогресові, мирові і дружбі між народами. Коментарі, пісні

і танці творили одну суцільність, що була гідним завершенням дуже гарної концертної програми.

12 лютого Молодіжний хор “Динамо” влаштував концерт у Кенорі. Виступив на концерті і гурток танцюристів з Вінніпега під керівництвом Миколи Пеловича. Марія Камад написала гарний відгук на цей виступ молодих митців до газети “Українське життя”. Вона говорила, що концертна програма була багата і різноманітна — вона схвилювала присутніх до глибини серця. Хор цей влаштував улітку концерт у фермерській місцевості Ривертон — 100 миль на північ від Вінніпега. Прибуло понад 400 фермерів з околиць. Вони влаштували 35 молодим митцям овації за виконані пісні.

Гарно працювали у Вінніпегу того ж року Ансамбль “Бандурист” ім. Матвія Шатувльського і Жіночий хор “Барвінок”. Десятого квітня вони влаштували спільний концерт. “Бандурист” своїм виступом відзначив своє 12-річне існування, а хор “Барвінок” — 6-річне існування. Крім Вінніпега, “Бандурист” їздив з концертами до Кенори, Форт Вільяма, Порт Артура, Ріджайни, Мус Джо, Саскатуна, Едмонтон, Венкувера, виступав у фермерських місцевостях Босежур і Фішер Бренч. Брав чотири рази участь у Манітобському музичному фестивалі і три рази вийшов переможцем. Мав уже в своєму репертуарі 150 пісень. Хор “Барвінок” їздив з концертами до Іст Килдонан, Транскони, Кенори, Брендона, Портедж ла Прейрі. Виступав у музичних спектаклях. Три рази виступав на Манітобському музичному фестивалі. Мав у своєму репертуарі біля 100 пісень. На тому спільному концерті виступив з солом на піаніно Денис Гринчишин.

На честь Ансамблю “Бандурист” Любомира Чайковська опублікувала 28 вересня в “Українському слові” вірша:

Пахне осінь золотиста,
Опадає з клена лист,
Вне над піснею працює
Наш ансамбль “Бандурист”.

Творчо працю поведе він
В пісні, музиці, танцях,
Виступатиме на сцені
У зимових місяцях.

Поведе він підготовку
У сезоні зимовім,
Щоб улітку взяти участь
В фестивалі крайовім.

Побанаймо бандуристам
Прославитися в ділах —
У діяльності мистецькій:
В пісні, музиці, танцях.

У Торонто 22 червня відбувся концерт в Українському робітничому домі, на якому з програмою виступив Чоловічий хор ім. Т. Г. Шевченка. Музичний критик Валтер Каніц опублікував у "Торонто Дейлі Стар" рецензію, в якій високо оцінив концерт.

Двадцятого липня "Українське життя" опублікувало статтю Василя Кокора "Це наша гордість", в якій він писав, що у Виндзорі споруджено і відкрито концертний зал Клірі Аудиторіум енд Конвенціонал Галл. Цілий тиждень (від 5 до 12 червня) був призначений для відкриття цього культурного центру. Товариство об'єднаних українських канадців було запрошене до участі у церемоніальному відкритті. Готуючись до відкриття, мистецький колектив наполегливо працював над програмою. Про виступ мистецького колективу ТОУК Василь Кокор писав: "З усіх хорів і танцювальних груп, які виступали, наш мистецький колектив одержав найбільше оплесків і похвал в часі і після концерту. Дуже імпонувала дисципліна і точність рухів. Хоч хор ТОУК "Бандура" не дуже чисельний, бо має всього 32 особи, але був добре збалансований і гарно за ростом розставлений, та мав прекрасні костюми. Люди, які слухали виступ, говорили: "Це наша гордість!"

Хоч у Виндзорі було кілька українських організацій, то тільки ТОУК мав мистецькі сили, які виступали на цьому відкритті. Він мав честь почати і закінчити концертну програму. Наш мистецький колектив готується до відзначення сторіччя смерті Т. Г. Шевченка в тому ж такі центрі".

Хором ТОУК у Виндзорі керувала Анна Гулак-Грейсон.

У Летбриджі при відділі ТОУК існувала Школа народних танців під керівництвом Лівії Дубчак. Їй допомагали Бірл Паламарчук і Алас Комбас. До цієї школи учащали учні різних національностей. Учні школи влаштували 26 червня гар-

ний концерт в Українському робітничому домі. В цьому сезоні у Летбриджі відбулося три концерти і по одному в Крове Нест Песс і Колмені.

Венкуверські митці під керівництвом Карла Кобилянського влаштували концерт у Верноні. Виступав Чоловічий хор ім. Миколи Лисенка з 26 співаків. Гарне враження справили танцюристи Ед Раксчій, Дик Сондерс, Джим Гончар і Горис Кувіца. Концерт складався з трьох частин: загальної (різні твори), пісень боротьби ("Хай живе XV інтербригада!"), українських народних пісень. Соло виконувала Христя Маюк. Дуже добру інтерпретацію хор дав у виконанні пісні (іспанською мовою) "Хай живе XV інтербригада!".

На жаль театральні вистави в цьому році майже зійшли з кону. Лише драматичний гурток ім. Ів. Франка у Вінніпегу поставив 15 червня п'єсу "В неділю рано зілля копала" (за однойменною повістю Ольги Кобилянської). На цю постановку була вміщена в "Українському слові" 1 червня рецензія. Музичну частину в п'єсі виконували Ансамбль "Бандурист", Жіночий хор "Барвінок", Молодіжний хор "Динамо", струнний оркестр, танцювальна група. За постановку відповідали Анна Семенова, Мирон Шатувльський, Микола Пелович, Степан Юрійчук і Богдан Корчак.

Микола Чачковський у цій рецензії писав: "В неділю рано зілля копала" на нашій сцені — нове досягнення наших мистецьких колективів. Вони своєю грою в драмі, поставленій перший раз в УРД, і взагалі перший раз у Канаді, зворушили багатьох глядачів, а більш чутливих до людських болів і страждань заставили заплакати. Схвилювали всіх любителів мистецтва, дали їм естетичне задоволення".

П'ятого червня 1960 року відбулася Південно-Онтерійська конференція зарядів і активістів Товариства об'єднаних українських канадців. Участь у ній взяло 117 представників з 8 міст — з Торонто, Гемилтона, Брентфорда, Велланда, Віндзора, Киченера, Ошави, Куксвилла. З доповіддю виступив член КВК ТОУК Мич Сейго. Конференція вирішила змобілізувати 900 митців з Південного Онтеріо до участі у Крайовому Шевченківському фестивалі української пісні, музики і танцю влітку 1961 року у Торонто. Конференція підкреслила важливість участі дітей у фестивалі і вирішила залучити до його програми 300 хлопчиків і дівчаток. Для підготовки інструкто-

рів танців вирішено було відбутися курс у Палермо під керівництвом Мирона Шаткульського.

Того ж самого дня відбулась Провінціальна конференція активістів на мистецькому полі і представників зарядів ТОУК у Венкувері. На ній було вирішено змобілізувати 100 митців для участі в крайовому фестивалі. Постановлено відбутися Британсько-Колумбійський провінціальний Шевченківський фестиваль 2 і 3 червня. Для цього постановлено змобілізувати 400 митців.

На засіданні Крайового Виконавчого Комітету Товариства об'єднаних українських канадців у червні обговорювався звіт голови Фестивального програмного комітету Мича Сейга. Він звітував, що поет Радянської України Павло Тичина пише текст твору для фестивалю, який буде покладений на музику композитором Аркадієм Філіпенком. Тема цього твору: "Одна Україна, один український народ, один Тарас Шевченко". Мирон Шаткульський підготовляв "Канадську танцювальну сюїту". Хореографію до ритмічних вправ "Хвилі Дніпра" підготовляла Марі Проців.

На засіданні було вирішено, щоб Михайло Король головував на фестивалі, а Ганна Польова була диктором другої частини програми. Затверджено Євгена Дольного музичним директором, Мирона Шаткульського — керівником танців, Антона Кобилянського — організатором живих образів. Доручено Джону Віру написати сценарій. Призначено Мича Сейга постановником програми. За організування сцени покладено відповідальність на Стенлі Добровольського.

Одинадцятого вересня відбулися збори членів відділів Товариства об'єднаних українських канадців і Робітничого допомогового товариства у Гемилтоні в справі Крайового Шевченківського фестивалю. З доповіддю по цьому питанню виступив Павло Гаврилець. В дискусії над планом взяв участь музичний директор фестивалю Євген Дольний. На зборах було обрано місцевий фестивальний комітет. Призначено Р. Василенка диригентом Чоловічого хору "Дніпро", а Наталю Гаврилець — жіночого хору.

Питання фестивальної програми знову обговорювалось на засіданні КВК ТОУК у вересні. Після дискусії вона була схвалена і передана тим мистецьким колективам, які готувалися до участі у фестивалі. Програма була впланована на три го-

дини. Вона започатковувалась підбіркою класичних і народних пісень, музики і танцю, основаних на творах Тараса Шевченка. Після того мала бути виконана кантата “Одна Україна, один український народ, один Тарас Шевченко”. У третій частині мав відображатися вплив творчості Тараса Шевченка на сучасне життя на Україні і також на українців за кордоном. В “Канадську танцювальну сюїту”, яка мала виконуватися в третій частині програми, Мирон Шатувльський поклав ідею “Один канадський народ багатьох національних походжень”. В сюїті відображались танці 8 різних національностей — складових частин канадського народу.

Цю оригінальну програму мали виконувати 1225 митців з різних частин Канади — 650 хористів, 125 музикантів, 150 танцюристів, 300 дітей.

Мич Сейго, голова Фестивального програмного комітету, заявив на засіданні КВК ТОУК: “Ця програма є результатом шестимісячного наполегливого вивчення і праці, і це дає нам всяку причину вірити, що з художньої точки зору і масової участі людей, цей фестиваль буде найбільшою культурною подією з усіх, які коли-будь ставлено на українську тему у Канаді”.

Двадцять восьмого вересня в “Українському слові” була опублікована на цілу сторінку об’ява “Починається новий сезон Шевченківського фестивалю”. В ній закликалось охочих вступати до хорів, оркестрів і танцювальних гуртків у Венкувері, Нью Вестмінстер, Келгарі, Едмонтоні, Ріджайні, Саскатуні, Вінніпегу, Форт Вільямі, Порт Артурі, Віндзорі, Велланді, Гемилтоні, Торонто, Монтреалі.

Максим Рошко опублікував 5 жовтня в “Українському житті” кореспонденцію “На зустріч знаменитого фестивалю”. Він повідомляв, що 18 вересня у Монтреалі відбулася Окружна конференція для планування підготовки участі у Крайовому Шевченківському фестивалі. На конференцію прибули з Торонто голова Фестивального програмного комітету Мич Сейго і музичний директор Євген Дольний. На конференції постановлено було вислати на фестиваль 45 дітей, 35 хористів, 10 оркестрантів і 10 танцюристів. Разом — 100 митців. Диригентом цього колективу призначено Михайла Шевченка. Вирішено зоблігувати 500 гостей з Монтреала на фестиваль.

На місцевій конференції митців і членів ТОУК і РЗТ, яка

відбулася у Торонто 25 вересня, зроблено загальний огляд підготовки до Крайового Шевченківського фестивалю. Постановлено було посилити кампанію за мобілізацію 600 митців до участі у фестивалі. Вирішено, щоб у підготовці до фестивалю мистецькі сили Торонто влаштували у ряді місцевостей концерти. Для підготовки і керівництва мистецькою діяльністю обрано комітет, до якого увійшли Євген Дольний, Марія Кузик, Соня Несторук, Семен Харук, Стелла Биллингс, Гелен Касіян, Марія Скрипник, Мич Сейго, Гелен Вір.

Мич Сейго виступив з статтею в "Українському житті" 12 жовтня п. з. "Яким буде Крайовий Шевченківський фестиваль?". Він писав, що це вже шостий крайовий фестиваль української пісні, музики і танцю. Він продовжував: "Ідея і характер фестивалю оснований на словах і творах Кобзаря. Вони виражають високі ідеали народу, відданого справі миру, свободи і прогресу людства. Своєю природою і змістом фестиваль буде величавою культурною демонстрацією за мир і братерство".

Далі він повідомляв, що в травні і червні 1961 року перед крайовим фестивалем буде зорганізовано 11 провінціальних і окружних фестивалів — у Венкувері, Едмонтоні, Келгарі, Саскатуні, Ріджайні, Вінніпегу, Монреалі, Форт Вільямі, Велланді, Віндзорі, Гемилтоні. Передбачувалось, що у всіх тих фестивалях, включно з крайовим, візьме участь біля 60 тисяч людей.

Мич Сейго свою статтю закінчив словами: "І якщо люди запитують нас, яким буде фестиваль, то ми можемо сказати, що це буде найбільша культурна демонстрація в історії українсько-канадської громадськості".

Микола Алексієвич опублікував 19 жовтня в "Українському житті" статтю "Історичний Шевченківський сезон", в якій повідомляв, що 12 вересня відбулася конференція членів ТОУК і РЗТ в Едмонтоні, в якій взяло участь 200 осіб. Юрій Соломон і Василь Хомин познайомили присутніх на конференції з планом підготовки Шевченківських фестивалів у провінції Алберта. У своєму виступі Юрій Соломон говорив, що заплановано відбутися в Едмонтоні Албертійський Шевченківський фестиваль, програму якого виконають 500 митців. На конференції вирішено збільшити мішаний хор з 100 до 125 осіб, жіночий з 50 до 60, чоловічий з 26 до 35, струнний оркестр з 30 до 40, старшу групу танцюристів з 14 до 20,

учнів дитячої школи з 112 до 150. На конференції звітано, що в Іннісфірі відбулася Школа народних танців під керівництвом Мирона Шатувльського. В ній навчалося 30 танцюристів. Вирішено з Едмонтона післати на Крайовий Шевченківський фестиваль до Торонто 150 митців.

Ганна Польова 9 листопада повідомляла в "Українському слові", що у Венкувері 25 вересня відбулася друга провінціальна конференція, на якій вирішено відбутися Провінціальний Шевченківський фестиваль у Британській Колумбії 2 червня.

Як підготовку до пошанування пам'яті Тараса Шевченка слід вважати постановку опери "Катерина" Миколи Аркаса за однойменною поемою Великого Кобзаря драматичним гуртком ТОУК у Торонто 17 і 18 грудня 1960 року. На цю постановку газета "Українське життя" вмістила рецензію Петра Кравчука „На рівні професіонального мистецтва". Він писав, що драматичні гуртки Товариства Український робітничо-фермерський дім (тепер Товариства об'єднаних українських канадців) здійснили багато прекрасних театральних постановок, але жодного разу на сцені Українського робітничого дому не була поставлена опера "Катерина". Правда, ця справа завжди цікавила і хвилювала мистецькі колективи в Торонто, Вінніпегу, Едмонтоні і Венкувері, але вона кінчалася на доброму побажанні. І нарешті мистецький колектив у Торонто наважився приступити до здійснення цієї опери. Підготовка забрала багато часу і зусиль диригента, режисера, артистів, хорів, струнного оркестру і танцювального гуртка, технічного персоналу. І постановка пройшла з великим успіхом на високому мистецькому рівні при однодушному ентузіастичному схваленні понад 1500 глядачів.

Автор рецензії зупинився на грі окремих артистів. Виконували ролі талановиті і заслужені митці сцени Українського робітничого дому в Торонто: Наталка Гаврилець, Іван Бокла, Федір Писарчук, Мирослав Мохорук, Анна Кривичка.

Свою рецензію Петро Кравчук закінчив словами: "За чудовий спектакль — оперу "Катерина" — належить велике признание художньому керівникові Євгенові Дольному, який був душею постановки, асистенту диригента Марії Кузик, режисеру Миколі Оленюку, керівникові танців Миколі Пеловичу, гримеру Олексі Урсулякові, електрикові сцени Федору Сейчуку, Джеррі Проціву за художнє оформлення програмки,

Антонові Кобилянському за друкарський монтаж, Марії Костюк за догляд гардеробу, декораторам сцени, оркестрантам, піаністці, Чоловічому хорові ім. Т. Г. Шевченка, Жіночому хорові "Гагілка", членам струнного оркестру, членам танцювального гуртка і, зокрема, виконавцям головних ролей. Весь цей колектив створив чудовий спектакль, який міцно увійде у репертуарний фонд мистецьких колективів Товариства об'єднаних українських канадців".

ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ 1961-Й РІК

Дев'ятий з'їзд Товариства об'єднаних українських канадців, що відбувся у березні 1960 року, як уже зазначалось, вирішив гідно вшанувати пам'ять Тараса Шевченка у 100-річчя його смерті. З'їзд також вирішив одночасно велично відзначити 10-річчя з часу встановлення пам'ятника Великому Кобзареві в Палермо і 70-річчя перебування українців у Канаді.

Як вже вияснявалось, 1960 рік був початком підготовки до цих трьох ювілеїв української прогресивної громадськості у Канаді. Але з початком 1961-го року ця підготовка значно посилилась — перейшла у завершальну стадію. Уже в місяці січні почали відбуватися по різних місцевостях концерти на пошанування пам'яті Тараса Шевченка.

П'ятнадцятого січня в Торонто відбулась друга Південно-Онтерійська конференція представників мистецьких колективів і зарядів відділів ТОУК з Гемилтона, Велланда, Виндзора, Брентфорда, Ошави й Торонто. Виступаючи з доповіддю, Мич Сейго сказав: "Наші фестивалі в Східній і Західній Канаді стануть частиною світового відзначення 100-річчя з дня смерті Великого Кобзаря — Тараса Шевченка. На останньому своєму засіданні Всесвітня Рада Миру записала ім'я Шевченка до складу знатних людей, ювілеї яких відзначатиме все прогресивне людство в цьому році. Тому ми повинні тим краще провести наші фестивалі. Вони не являтимуть собою якихось звичайних концертів. Кожний фестиваль буде частиною всесвітньої маніфестації за мир, за дружбу між народами світу".

Конференція обговорила практичні заходи для змобілізування мистецьких сил Південного Онтеріо для участі у крайовому фестивалі у Торонто. Конференція схвалила "Лист до фестивальних працівників ТОУК у Західній Канаді", в якому закликала подбати про змобілізування для участі у програмі крайового фестивалю 450 митців. В листі говорилося: "Ми запевняємо вас, що тепло, по-сімейному зустрінемо всіх митців та гостей, коли вони прийдуть до Торонто, щоб разом з нами виступати у великому крайовому фестивалі".

Перед делегатами конференції виступив з промовою секретар КВК ТОУК Петро Прокопчак. Він сказав: “Ми вперше почали використовувати фестивалі 22 роки тому. Перший фестиваль з неймовірною яскравістю вплинув на канадську громадськість. Критики були захоплені. Вони ніяк не могли зрозуміти, чому фестиваль увінчався таким успіхом, коли його ставили прості люди без будь-якої допомоги з боку уряду. Який же секрет нашого успіху? Ми вже ставили не один фестиваль і кожен раз вони стають кращими. Секрет в тому, що їх ставить народ, який показує цим своє прагнення до миру, до розвитку культури в Канаді і взагалі у світі. Наш Шевченківський фестиваль у Торонто 1 липня повинен стати в центрі уваги всієї нашої роботи, бо це наш вклад до загальної боротьби за мир”.

Першого лютого відбулося спільне засідання Крайового Виконавчого Комітету Товариства об'єднаних українських канадців, Екзекутиви Канадського Конгресу Миру, Торонтонського Товариства Миру для обговорення відзначення 100-річчя з дня смерті Тараса Шевченка згідно з рішенням Всесвітньої Ради Миру. Для відзначення 10-х видатних діячів культури (в тому Т. Г. Шевченка) вирішено було влаштувати у Торонто у Мессі Галл 24 квітня велике урочисте зібрання. На цьому засіданні було повідомлено, що після Крайового Шевченківського фестивалю велика група канадських українців виїде на Україну — вона відвідає могилу поета в Каневі.

Хоч головна увага членів і мистецьких колективів ТОУК була скерована на підготовку Крайового Шевченківського фестивалю, то водночас робились наполегливі заходи, щоб успішно провести провінціальні і окружні фестивалі. Перший такий фестиваль відбувся у Віндзорі 11 березня. До нього була зроблена добра підготовка ще в кінці 1960 року. Анна Меленко повідомляла 25 січня 1961 року в “Українському житті”, що у місцевості створений фестивалний комітет, до якого увійшли Іван Меленко, Анна Гулак-Грейсон, Іван Мулярчук. Через три тижні після того появилася стаття Василя Кокора, в якій говорилось: “Вже 14 років минає з того часу, як у Віндзорі відбувся перший фестиваль української пісні, музики і танцю при участі великого числа людей. Про цю велику і славу культурну подію віндзорські громадяни згадують по сьогодні. Хоч культурно-мистецькі сили ТОУК від початку свого заіснування ведуть свою працю безперервно і

щорічно влаштовують концерти, ставлять представлення, організують виставки, але відбуття фестивалю це справа серйозна, справа великої ваги. І як показав дотеперішній досвід в житті українців у Віндзорі, то такий фестиваль спроможне відбутися із усіх українських організацій лише Товариство об'єднаних українських канадців. Жодна інша українська організація за таку справу не взялась до цього часу. Тому-то наші окружні комітети і заряди відділів, а також все членство, обговорюючи справу влаштування такого великого підприємства, серйозно застановлялись над кожною деталлю, що зв'язана з фестивалем. Але вирішивши — взяли за діло”.

Окружний фестиваль у Віндзорі відбувся 11 березня. Просторий зал Клірі Аудиторіуму був битком набитий — всі 1200 крісел були зайняті глядачами. Прибули також гості з американського міста Детройта. Головою фестивального концерту була Анна Меленко. Вона зачитала листа-привітання мера міста Михайла Петрика. З промовою виступив представник Крайового фестивального комітету Мич Сейго.

Концертною програмою керувала Анна-Гулак-Грейсон. У програмі брали участь також мистецькі сили ТОУК з Торонто під керівництвом Євгена Дольного. “Віндзорці і гості, відзначалось в “Українському житті”, поставили програму багатого і високого змісту, зачарували слухачів і гідно відзначили 100-річчя з часу смерті Великого Кобзаря”.

Газети “Українське життя”, “Українське слово” і “Ukrainian Canadian” регулярно звідомляли про хід підготовки до крайового, окружних і провінціальних фестивалів. Іван Алексієвич, секретар Саскечеванського Провінціального Комітету ТОУК, повідомляв, що в Саскатуні 7 травня відбудеться Окружний Шевченківський фестиваль, а 21 травня в Ріджайні — Провінціальний Шевченківський фестиваль. Для цих фестивалів наполегливо підготовляли концертні програми диригенти Анна Лапчук, Василь Александрук і Петро Лапчук.

Манітобський провінціальний Шевченківський фестиваль був запланований на 3 червня у Вінніпегському Аудиторіумі. Степан Юрійчук писав 29 березня в “Українському слові”, що участь в програмі цього фестивалю візьмуть самодіяльні мистецькі гуртки — Ансамбль “Бандурист” ім. Матвія Шатувльського (60 співаків), Жіночий хор “Барвінок” (40 співачок), Молодіжний хор “Динамо” (35 співаків), танцювальний гурток “Зірка”, струнний оркестр, члени Юнацької секції, учні

Школи народних танців. Виступить Мішаний хор ТОУК з Пойнт Доглес. Збірний хор становитиме 175 осіб. Прибудуть митці ТОУК з Ріджайни, Саскатуна, Порт Артура, Форт Вільяма. Виступлять гості-солісти з Південного Онтеріо — Федір Писарчук, танцюристи Галина Самцова і Олекса Урсуляк з Торонто.

“Українське життя” від 3 травня цілу сторінку присвятило для фото мистецьких колективів, які мали виступати на фестивалях у різних місцевостях: Велланді, Келгарі, Саскатуні, Форт Вільямі, Гемилтоні, Брентфорді.

Юрій Соломон, секретар Албертійського Провінціального Комітету ТОУК, у статті “Значення Шевченківських святкувань у Канаді”, вміщеній в “Українському житті” 10 травня, писав, що почавши з осені 1960 року, мистецькі колективи посилено готуються до фестивалів. Вони вже досягнули високого рівня і були готові до виступу. Південно-Албертійський фестиваль запланований у Келгарі на 13 травня, а Албертійський провінціальний фестиваль в Едмонтоні 20 травня. До участі у Південно-Албертійському фестивалі були змобілізовані мистецькі сили з Келгарі, Едмонтона, Летбриджа, Дромгеллера. Передбачалось, що у ньому візьме участь 250 митців, а в провінціальному фестивалі — 500. Провінціальний фестиваль, підкреслював Юрій Соломон, мав бути найбільшим пошануванням Тараса Шевченка в історії Алберти. Також заплановано Шевченківський фестиваль 3—4 червня у фермерській місцевості Іннісфрі — біля озера Гордон. Програму цього фестивалю мали виконувати митці з Едмонтона, Келгарі, Іннісфрі, Ту Гиллса, Нью Києва, Вегревилла. На почесних гостей фестивалю запрошено українських поселенців, яким минуло 80 років, які своїм тяжким трудом зробили великий вклад у розбудову Алберти.

Фортвільямський окружний фестиваль відбувся 13 травня у Лейкв'ю Гай Скул у Порт Артурі. Програму виконували митці з Порт Артура, Форт Вільяма, Вінніпега. Оркестром диригував Володимир Слобода, а хором — Стелла Трилінська. Акомпанувала на піаніно Лилія Карпінка з Вінніпега. Головував Володимир Трилінський. Від Крайового фестивального комітету з промовою виступив Мич Сейго. Про цей фестиваль Василь Глуханюк писав в “Українському слові”: “Торжественно, гідно українці округу Форт Вільям — Порт Артур вша-

нували за проводом ТОУК безсмертного сина України — Т. Г. Шевченка”.

На фестивалі було 1400 присутніх, які заповнили просторий зал.

Гемилтонський окружний фестиваль відбувся того ж 13 травня в Делта Каліджіет. Зал, який нараховував 1100 крісел, був вщерть заповнений людьми, які прийшли, щоб віддати шану великому синові українського народу — Тарасу Шевченкові. У фестивальной програмі брали участь мистецькі сили з Гемилтона, Велланда, Брентфорда, Торонто. Присутніх на концерті привітав депутат парламенту Квінто Мартіні. Від КВК ТОУК промовляв Стенлі Добровольський. В першій частині програмою проводила Наталя Гаврилець. У другій частині Чоловічий хор ім. Т. Г. Шевченка виконав “Поему про Україну”, а струнний оркестр “Козачок” з симфонії невідомого композитора — під керівництвом Євгена Дольного. Головою концерту був Степан Собко.

Володимир Шарабура, роблячи огляд Гемилтонського окружного фестивалю, писав в “Українському житті”: “... хочу сказати, що митці, які виконували концертну програму фестивалю у Гемилтоні, дуже добре справилися з своїм відповідальним завданням. Митцям з Гемилтона, Брентфорда, Велланда і Торонто належить велике признання”.

Українська прогресивна громада у Сейнт Кетеринсі вшанувала пам'ять поета концертом 22 квітня в Українському робітничому домі. Програму виконувало тріо “Верховина” з Гемилтона. Реферат про Тараса Шевченка прочитав Григорій Ткачук (молодший). У Тиммінс Шевченківський концерт відбувся 30 квітня в Українському робітничому домі. Концерткову програму виконав мішаний хор під керівництвом Стенлі Крамара. Реферат виголосив Григорій Ткачук (старший).

Перший Провінціальний Шевченківський фестиваль цього року відбувся у Ріджайні 20 травня у Дарк Галл. Його заповнило 700 глядачів. Деякі люди прибули на це свято за 100 і більше миль. Серед гостей були прем'єр провінціального уряду Томас Доглес, мер міста Генрі Бейкер, міністр провінціального уряду Еллен Блейкні, диригент Ріджайнського симфонічного оркестру д-р Лейтон Бравн, президент Ріджайнського Лейбор кавнсилу Джек Джордан.

Фестивальна програма була велика і багата. Виступали мистецькі сили ТОУК з Ріджайни, Мус Джо і Саскатуна —

МИСТЕЦЬКИЙ КОЛЕКТИВ У ТИММІНС. 1950-ТІ РОКИ.

ПОХІД ВУЛИЦЯМИ МІСТА НАПЕРЕДОДНІ ФЕСТИВАЛЮ УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ, МУЗИКИ І ТАНЦЮ У ВИНДЗОР.

**СЦЕНА З ПОСТАНОВКИ П'ЄСИ "НАЗАР СТОДОЛЯ" ДРАМГУРТКОМ
У САСКАТУНІ. 1950 РІК.**

**ХОР ІМ. МАТВІЯ ПОПОВИЧА ПРИ ВІДДІЛІ РОБІТНИЧОГО ЗАПОМОГОВОГО
ТОВАРИСТВА У ТОРОНТО ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ЙОСИПА ГОЛОСЬКА. 1970-ТІ РОКИ.**

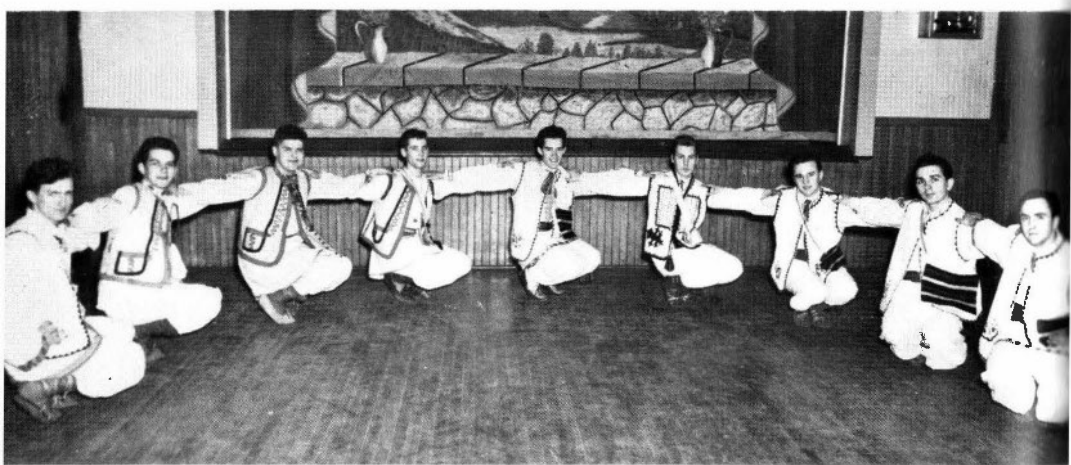
**СЦЕНА З "ВЕЧОРНИЦЬ", ПОСТАВЛЕНИХ ДРАМГУРТКОМ ТОУК
В САСКАТУНІ. 1950 РІК.**

ТАНЦЮВАЛЬНИЙ ГУРТОК У КИЧЕНЕР. 1950-ТІ РОКИ.

**СТРУННИЙ ОРКЕСТР У МОНТРЕАЛІ ПІД КЕРІВНИЦВОМ
К. СЕБАСІЯНОВИЧА, Л. БОЙКО І П. КІСІЛЬ.**

ТАНЦЮВАЛЬНИЙ ГУРТОК У МОНТРЕАЛІ. 1950-ТІ РОКИ.

**МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР В БРЕНТФОРД ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
АННИ ГУМЕНЮК.1950-ТІ РОКИ.**

ТАНЦЮВАЛЬНИЙ ГУРТОК В СЕЙНТ КЕТЕРИНС. 1950-ТІ РОКИ.

КРАЙОВИЙ ФЕСТИВАЛЬ У ТОРОНТО В ЛИПНІ 1951 РОКУ.

**ВПРАВИ ВІНКАМИ ПІД ЧАС КОНЦЕРТУ КРАЙОВОГО ФЕСТИВАЛЮ
У ТОРОНТО В ЛИПНІ 1951 РОКУ.**

**ТАНЦЮВАЛЬНА ГРУПА У ЛИМІНГТОН ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
ЮРКА ЗУБКА. 1951 РІК.**

**ХОРИ В ГЕМИЛТОНІ І БРЕНТФОРДІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
НАТАЛІЇ ГАВРИЛЕЦЬ І СТЕПАНА СОБКА.**

Аматори драмгуртка з Венкувера, які брали участь в постановці одноактівки "Олівець" під час відзначення 100-річчя з дня народження Івана Франка у Вінніпегу.

Аматори драмгуртка ТОУК з Едмонтону, які брали участь в постановці одноактівки "До світла" під час відзначення 100-річчя з дня народження Івана Франка у Вінніпегу.

Автори драмгуртка ТОУК з Вінніпегу, які брали участь в постановці одноактівки "Будка ч. 27" під час відзначення 100-річчя з дня народження Івана Франка.

СЦЕНА З ПОСТАНОВКИ П'ЄСИ "ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ", ЗДІЙСНЕНОЇ МИСТЕЦЬКИМ КОЛЕКТИВОМ У ТОРОНТО. 1959 РІК.

**ТРІО "ВЕРХОВИНА" З ГЕМИЛТОНУ (ЗЛІВА НАПРАВО:
НАТАЛКА, МОХОРУК, МАРІЯ СТЕФАНИШИН, МАРІЯ ФЕСИЧ), 1959 РІК.**

ТАНЦЮВАЛЬНИЙ ГУРТКОК "КАМЕНЯРИ" В ЕДМОНТОНІ. 1960-РОКИ.

**СЦЕНА З ПОСТАНОВКИ "КАТЕРИНА" ДРАМАТИЧНИМ
ГУРТКОМ У ТОРОНТО. 1960 РІК.**

СЦЕНА З ПОСТАНОВКИ П'ЄСИ "КАЛИНОВИЙ ГАЙ", ЗДІЙСНЕНОЇ ДРАМАТИЧНИМ ГУРТКОМ ТОУК У ТОРОНТО. 1960-ТІ РОКИ.

ОРКЕСТР БАНДУРИСТІВ У ВІННІПЕГУ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ МИРОНА ШАТУЛЬСЬКОГО. 1960-ТІ РОКИ.

ХОР М. Т. Г. ШЕВЧЕНКА У ТОРОНТО.

СЦЕНА З ПОСТАНОВКИ "НАТАЛКА ПОЛТАВКА" ДРАМАТИЧНИМ ГУРТКОМ ТОУК У ТОРОНТО.

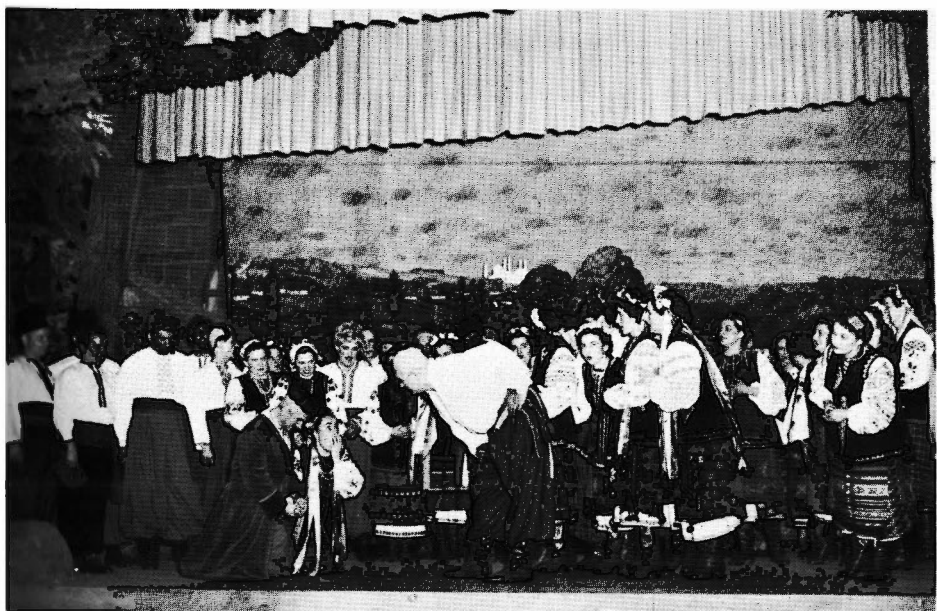
ЧОЛОВІЧИЙ ХОР ПРИ ТОУК В ЕДМОНТОНІ.

ХОР "БЕРІЗКА" У ГЕМИЛТОНІ ПІД КЕРІВНИТВОМ МАРІЇ СТЕФАНИШИН.

ТАНЦЮВАЛЬНИЙ ГУРТОК У ЛАШІН. 1961 РІК.

СЦЕНА З ПОСТАНОВКИ "ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ".

**ЧОЛОВІЧИЙ ХОР ІМ. МИКОЛИ ЛИСЕНКА У ВЕНКУВЕРІ.
ДИРИГЕНТ КАРЛ КОБИЛЯНСЬКИЙ. 1960-ТІ РОКИ.**

МІШАНИЙ ХОР У ВИНДЗОРІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ АННИ ГУЛАК-ГРЕЙСОН. 1961 РІК.

**ПІД ЧАС КРАЙОВОГО ФЕСТИВАЛЮ УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ, МУЗИКИ
І ТАНЦЮ У ВАРСИТІ АРІНА.**

ХОР У ПОРТ АРТУР ПІД КЕРІВНИЦТВОМ МИХАЙЛА ВИННИЧУКА, 1962 РІК.

ХОР У ФОРТ ВИЛЬЯМ. 1964 РІК.

ТАНЦЮВАЛЬНИЙ ГУРТОК ТОУК У ФОРТ ВИЛЬЯМ. 1964 РІК.

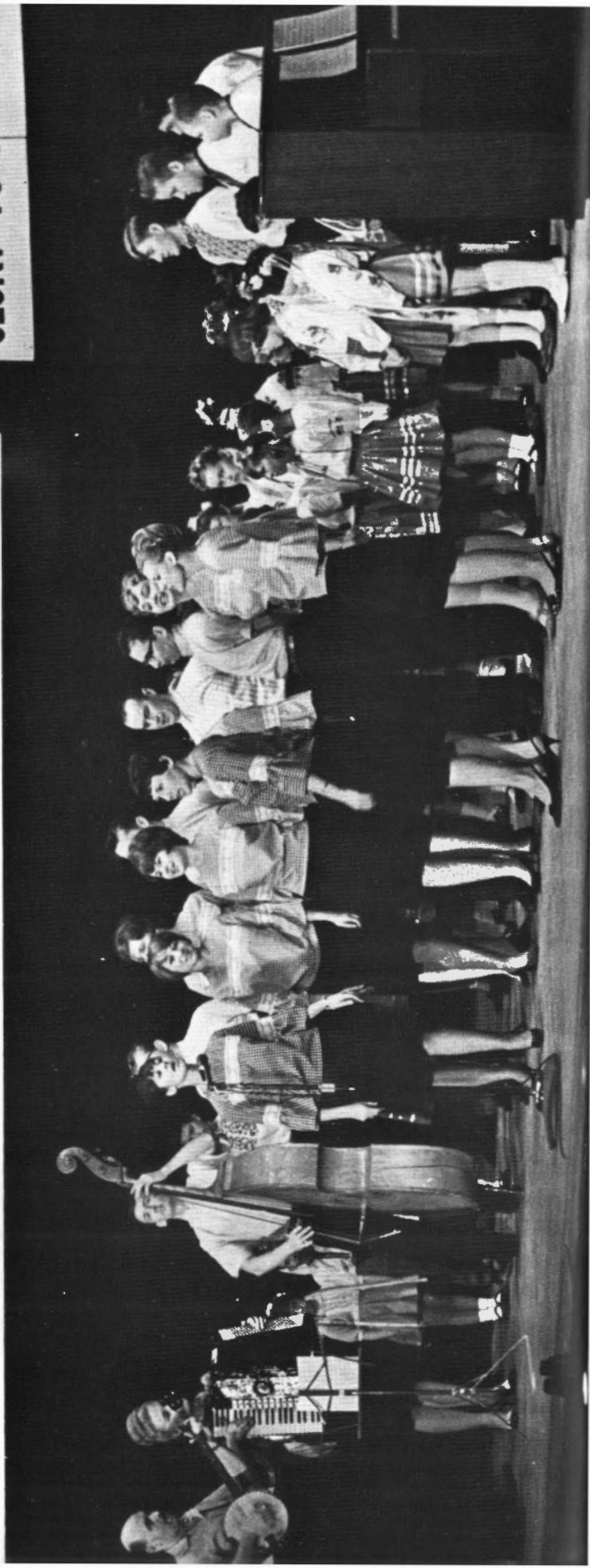

ЖІНОЧИЙ ХОР "БАРВІНОК" у ВІННІПЕГУ. 1962 РІК.

**ТАНЦЮВАЛЬНИЙ ГУРТОК у ВЕЛЛАНДІ ПІД ЧАС КОНЦЕРТУ
в ПАЛЕРМО. 1964 РІК.**

АНСАМБЛЬ "ДИНАМІЧНА ДВАНАДЦЯТКА" У ВІННІПЕГУ. 1966 РІК.

ТАНЦЮВАЛЬНИЙ ГУРТОК У ТОРОНТО.

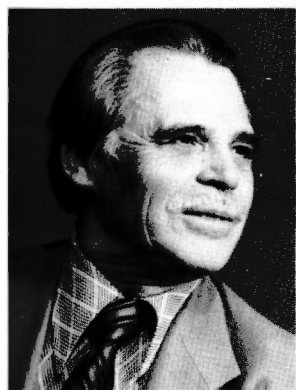
ТАНЦЮВАЛЬНИЙ ГУРТОК У ФОРТ ВІЛЬЯМ. 1967 РІК.

**ХОР ІМ. МАТВІЯ ШАТУЛЬСЬКОГО В ЕДМОНТОНІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
ВАСИЛЯ ХОМИНА.**

**МІШАНИЙ ХОР І СТРУННИЙ ОРКЕСТР ТОУК У ВІННІПЕГУ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
ВАСИЛЯ ФИЛИПОВИЧА. 1968 РІК.**

Дмитро Никифоруk

Гелен Денисевич

Іван Онучький

Стелла Скегар

Іван Бокла

Елена Піжукoвa

Марія Бережницька

Анна Балай

Ірина Назаркевич

Елсі Веселовська

Берніс Войнарска

Надя Мотика

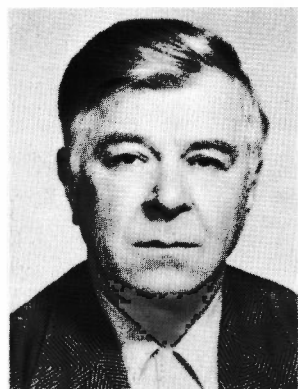
Ольга Думанчук

Мирослав Шах

Ольга Третяк

Іван Хитренький

Марі Проців

Григорій Стефанюк

збірний хор, оркестр, танцюристи. Разом — 150 митців. Всі вони були одіті в український національний одяг. Збірним хором і оркестром керував молодий талановитий диригент Іван Калинчук з Саскатуна. Усю підготовчу працю з хором й оркестром у Ріджайні і Мус Джо провели диригенти Петро Лапчук, Василь Александрук і Анна Лапчук. На програмі також виступали мистецька група з Вінніпега — вона поставила за піснею “Думи мої” живу картину “Великий Кобзар”. Ця сцена глибоко зворушила глядачів. Прекрасно справились із своїм заданням танцюристи — вони виконали три танці з балету “Лілея” і кілька танців з “Канадської танцювальної сюїти”. Керівниками танцювального колективу були Ал Лапчук, Карен Бруді, Том Лученко, Тоні Алексієвич. Гарний виступ зробила група дітей під керівництвом Зої Лапчук. Група виконала ритмічні вправи — “Хвилі Дніпра”. Дітей до виступу підготовляли Зоя Лапчук, Глорія Гриф, Діана Алексієвич, Джейні Савчин.

На концерті головував Йосип Савчин. З промовою від Крайового фестивального комітету виступив Микола Гринчишин з Вінніпегу. Він сказав, що українці в Канаді за проводом ТОУК гідно вшановують пам'ять Великого Кобзаря, і висловив велике признание митцям з Ріджайни, Мус Джо, Саскатуна і Вінніпега за проведення великої праці для того, щоб поставити такий прекрасний фестиваль української пісні, музики і танцю. З вітальною промовою виступив секретар Саскечеванського Провінціального Комітету ТОУК Іван Алексієвич.

З зворушливою промовою-привітом виступив прем'єр провінціального уряду Томас Доглес. Він закінчив свою промову словами. “Українці всюди, де вони живуть, збираються на такі зібрання, як ми зібрались тут сьогодні, щоб згадати незлим тихим словом велику людину (Тараса Шевченка), яку люблять і шанують всі, хто ненавидить тиранство і гноблення, і всі, хто любить свободу і людське братерство. Я хочу сьогодні вечером від імені населення і уряду Саскечевану програтулювати виконавцям за їх хороші виступи, висловити признание українцям за вклад, який вони зробили в розвиток і розбудову провінції Саскечеван і усїєї Канади, і приєднатися до вашого пошанування великого поета та висловити надію, що ті справи, які він оспівав у своїх віршах, будуть далі процвітати в наших серцях, в нашій країні і в усьому світі”.

Мейор міста Ріджайни Генрі Бейкер, віддаючи пошану Тарасу Шевченкові, у своїй вітальній промові відзначив вклад українців у розвиток і будову Канади.

Люди, які були на фестивалі, дуже ентузіастично висловлювались про цю велику культурну подію словами: “Чудовий концерт! Знаменито! Прекрасно! Честь і слава виконавцям і їх організації!”.

Манітобський Шевченківський фестиваль відбувся 3 червня. Його програму підготовляли Мирон Шатувський, Орест Ковалевич, Стенлі Кухарчук, Ольга Шатувська, Степан Юрійчук, Кость Костанюк, Корен Козуб, Ненсі Кардаш, Кармен Костанюк, Роні Мокрій. Її виконували 360 митців з Вінніпегу і Пойнт Доглес. Виступали гості-митці — баритон Федір Писарчук з Ошави, танцюристи Галина Самцова і Олекса Урсуляк з Торонто. З вітальними промовами виступили секретар Манітобського Провінціального Комітету ТОУК Михайло Мокрій і голова КВК ТОУК Михайло Король. Важливу частину програми становили інсценізації на твори Тараса Шевченка. В них були зображені персонажі з безсмертних поем Велико-го Кобзаря — “Катерина” і “Гайдамаки”.

Роблячи оцінку того підприємства, В. А. К. у статті “На Манітобському фестивалі”, що була вміщена 14 червня в “Українському слові”, писав: “Щоб поставити такий фестивальний концерт, з такою багатою програмою і на такому високому рівні, митцям-виконавцям треба було завзято попрацювати. І вони попрацювали. Великою нагородою і задоволенням для них було те, що на фестиваль, незважаючи на спеку (температура досягнула 90 градусів Фаренгейта), прибуло так багато людей. Це також свідчить про широку підтримку і популярність, якою користується ТОУК серед українського населення в Канаді”.

В суботу 6 травня відбувся Окружний Шевченківський фестиваль у Велланді — у Гай енд Вокейшонал Скул. Зал, незважаючи на несприятливу погоду, був заповнений глядачами. Фестиваль був добре підготовлений. Головою концерту був Василь Петраченко. Офіційно від міста присутніх вітав Михайло Переняк. З промовою про значення Шевченківських фестивалів Товариства об'єднаних українських канадців виступив Мич Сейго. Мистецькими силами Сейнт-Кетеринської округи керувала Маня Босніч. У виконанні програми взяла участь також митці з Гемилтона, Брентфорда і Торонто. Ви-

ступив з соло баритон Федір Писарчук з Ошави. Дует з балету "Лілея" виконали Галина Самцова і Олекса Урсуляк.

Струнний оркестр і Чоловічий хор ім. Т. Г. Шевченка під керівництвом Євгена Дольного зробили великий вклад у концертну програму. Приємне враження справили на присутніх танцюристи з Торонто. Вони виконали фрагменти з балету "Лілея". Присутні тепло привітали пісні у виконанні тріо "Верховина" з Гемилтона. Підготовляли програму Маня Босніч, Анна Атаманюк, Петро Перегінчук, Анна Бобрович, Наталя Гаврилець, Степан Собко, Микола Пелович, Євген Дольний. Акомпанувала на піаніно Сильвія Весній.

Роблячи огляд Британсько-Колумбійського провінціального фестивалю, що відбувався 2 і 3 червня у Венкувері, Ганна Польова писала в газеті "Українське життя" 28 червня: "Венкуверський фестиваль був однією з чотирьох подій, які завершили серію одинадцяти провінціальних і окружних фестивалів в Канаді. Кожна подія додавала до розміру і впливу небаченої ще в нашій країні культурної демонстрації. Ці події є свідченням того, що ми не тільки зросли кількісно щодо митців, але й художнім рівнем і змістом наших програм".

Як усі інші програми, так і програма Венкуверського фестивалю, включала твори або на слова Тараса Шевченка, або твори, в яких возвеличувався поет. Вона втілювала в собі і форму, і зміст програми Крайового Шевченківського фестивалю, що був запланований на 1 липня у Варситі Аріна в Торонто. Василь Филипович прочитав чотири поезії Тараса Шевченка англійською мовою. З промовою виступив Мич Сейго. Від Провінціального Комітету ТОУК Британської Колумбії присутніх привітав Іван Дубно. Фестиваль офіційно відкрив в імені міста алдерман Берт Емрі. Головувала на концерті Ганна Польова. Підготовляли концертну програму Карл Кобилянський, Леонард Ковалевич, Джим Гончар, Джоен Ковалевич, Діяна Ліщинська, Сильвія Рутка, Ед Польовий, Іван Хитренький.

У той самий день, коли відбувався Шевченківський фестиваль над Тихим океаном у Венкувері, у другому кінці Канади, в місті Монтреалі, українська прогресивна громадськість також згадула незлим тихим словом великого сина України — безсмертного Тараса Григоровича Шевченка. У Вікторія Г'алл мистецькі сили ТОУК Монтреала, Лашіна і Торонто влаштували Окружний Шевченківський фестиваль.

Максим Рошко у статті “Вшанування пам’яті Т. Шевченка в Монреалі” (“Українське життя” 28 червня) писав: “Переповнений зал був доказом того, що наше відзначення Шевченківського ювілею тісно пов’язане з розвитком загальної канадської культури. Фестиваль мав загальнонародний характер — в залі були представники різних національностей, люди науки, представники посольств різних країн. Були також представники преси і телебачення”.

Вся програма концерту відбивала дух Шевченка, вона показала справжній характер його творчості, його відданість народові. Нею провела диригент Марія Кузик. З соло виступали Наталя Гаврилець, Іван Бокла, Соня Несторук. Дітей до виступу з ритмічними вправами “Хвилі Дніпра” підготувала Анна Коритко.

У фермерській місцевості Іннісфрі (провінція Алберта) 4 червня відбувся Народний здиґ на пошанування пам’яті Тараса Шевченка і відзначення 70-річчя перебування українців у Канаді. На здиґ прибули фермери з Вегревилла, Чипмана, Ворвика, Ту Гиллса, Слави, Мирнама, Сейнт Пола, Лойд-міністра, Виллінгдона, Ренфорлі, Лейк Алайзи. Це були представники різних поколінь українських поселенців. Їх зібралось понад 5000. Програму здиґу приготували митці Товариства об’єднаних українських канадців з Іннісфрі, Келгарі й Едмонта. Зібрання відкрив Антон Мокрій. З промовою про значення Шевченківського ювілею в Алберті виступив секретар Провінціального Комітету ТОУК Юрій Соломон. Присутніх привітав від Крайового фестивального комітету Петро Кравчук з Торонто. Від піонерів з промовою виступив Василь Пилипівський — син першого українського поселенця у Канаді Івана Пилипівського, що прибув до Канади 1891 року. Василь Пилипівський сказав, що це вже вдруге припала йому велика честь виступати на такому ювілейному святі, бо і липня в 1951 році він відкрив пам’ятник Тараса Шевченка в Палермо, а тепер бере участь у відзначенні 100-річчя з дня смерті Великого Кобзаря.

До успіху Народного здиґу в Іннісфрі багато зусиль доклав Албертійський Провінціальний Комітет Товариства об’єднаних українських канадців і, зокрема, Василь Хомин, Олівія Кирилук, Лусі Ковалюк, Павліна Ворик.

ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ

Пошанування пам'яті Тараса Шевченка з приводу 100-річчя його смерті і відзначення 70-річчя перебування українців у Канаді Товариством об'єднаних українських канадців завершилось Крайовим фестивалем української пісні, музики і танцю у Варситі Аріна в Торонто 1 липня і Народним здвигом у Палермо 2 липня.

Степан Мацієвич в огляді "Всеукраїновий Шевченківський фестиваль", що був опублікований в "Українському житті" 5 липня, писав: "Канадські українці, члени і членкині Товариства об'єднаних українських канадців і Робітничого заповомого товариства і прихильники цих прогресивних організацій, гідно відзначили 100-річчя з дня смерті Великого Кобзаря — Тараса Григоровича Шевченка. Підготовка до святкування була довга і невтомна — потребувала великих зусиль, терпеливості, витримки, особливо з боку митців, переважно молодих, але також і старших. Основно все це впливало з великої любові до поета-революціонера і великого гуманіста Тараса Шевченка, до культурних традицій і нових культурних надбань українського народу, з якого вони вийшли, до землі, яка їм стала Батьківщиною, — Канади. Впливало це також з віри в дружбу між народами, які повинні жити в мирі і творити хороші речі.

Почавши ще в травні, Шевченківські святкування були відзначені провінційальними і окружними фестивалями української пісні, музики і танцю в ряді міст від Монтреала до Венкувера. Сотні митців і десятки тисяч глядачів взяли участь у цих фестивалях. Відгуки газет і людей були всюди хороші. Були вислови, що фестивалі, організовані ТОУК, унікальні — ніхто інший не може влаштувати щось подібного".

Далі йде опис фестивального концерту у Варситі Аріна, яка була битком набита людьми, що прибули з різних місцевостей Канади, Сполучених Штатів Америки і найбільше з Торонто й його околиці. Це були люди різних національностей. Звичайно, більшість з них становили канадські українці, як старшого віку, так і молодших поколінь.

До залу увійшли хористи — 600 осіб: чоловіки і жінки, хлопці і дівчата. Всі вони були одіті в український національний одяг. Прожектори скерували на них свої кольорові світла. Перед очима тисячів глядачів постала мальовнича чарівна картина. Хористів супроводила бадьора жвава музика. Митці зайняли свої призначені місця. Ентузіастично вибухла буря оплесків. Велика громада на залі влаштувала їм тривалу овацію.

... Лунає перша пісня: безсмертний твір безсмертного поета, якого вшановує сьогодні зібрана громада, "Реве та стогне Дніпр широкий". Чудові слова і прекрасна мелодія. Хор співає гармонійно, з насолодою, з одушевленням. А далі пішли такі ж могутні і величні пісні: "Огні горять", "Думи мої", "Оживуть степи, озера", "Заповіт". Збірним хором керує Євген Дольний. В супроводі хору виконують соло тенор Іван Бокла і баритон Федір Писарчук.

Настає зворушливий момент. Хлопець-сирота виводить на сцену сліпого кобзаря, який згуртованим селянам-кріпакам розповідає у своїх думках про панську кривду і неправду, боротьбу козаків-запорожців, месників-гайдамаків за волю українського народу. Свою розповідь супроводить грою на бандурі. Англійський текст цих дум читає Мич Сейго.

Шевченківський лейтмотив проходить через усю програму фестивального концерту.

Прожектор скеровує своє яскраве світло на величезну книгу — макет "Кобзаря" Тараса Шевченка. Перелистовується сторінка за сторінкою. З них виступають герої творів поета: Катерина, Гамалія, Прометей, кріпаки, гайдамаки... Персонажі поезій і поем відображають цілі періоди історії українського народу, його боротьбу за соціальну справедливість і національне визволення. Картини-сторінки "Кобзаря" прокоментовуються динамічним голосом диктора. Створюється зворушливе й незабутнє враження.

Зворушливим був виступ і дітей, які під керівництвом Марі Проців виконала ритмічні вправи "Хвилі Дніпра". На великий простір арени вийшли сотні хлопчиків і дівчаток в біло-синіх одягах з голубими хусточками і почали вправи. І глядачам дійсно здавалось, що вони дивляться на хвилі Дніпра-Славутича, чудової української ріки, яка глибоко увійшла в історію нашого народу, його літературу, його пісенну твор-

чість. Адже Дніпро такий дорогий українцям, як Волга росіянам, Вісла полякам, Влтава чехам, Сена французам, Рейн німцям. У цих вправах виступали вже представники третього і четвертого поколінь українських поселенців. Виступ дитвори яскраво символізував єднання усіх поколінь канадських українців.

У другій частині програми фестивального концерту була поставлена "Канадська танцювальна сюїта", яку спеціально до того великого свята створив Мирон Шатунський. У цьому творі показано, як українці у Канаді зберігають свої національні культурні традиції, що вони водночас є канадцами, живуть у єднанні з усіма іншими громадянами країни — громадянами різних національностей. Це оригінальний своєрідний твір. Автор включив до нього фрагменти різних національних танців — українських, російських, шотландських, індіанських, французьких, словацьких... Сюїта закінчується жвавим канадським кадрилем, в якому беруть участь усі танцюристи — представники різних національних походжень. Вони — всі канадці! Хоч цей твір не створений на слова Тараса Шевченка, але в ньому дуже чітко відображені благородні ідеї Великого Кобзаря про вільне братерське єднання народів. "Канадська танцювальна сюїта" викликала велике враження на 5000 присутніх у залі. Твір виконували сотні танцюристів.

Концертна програма закінчилась імпозатною картиною. Біля пам'ятника Тараса Шевченка (живого образу) зібрався весь мистецький колектив з національними прапорами різних країн світу. Він виконує пісню про мир і дружбу народів.

Координатором і головним диригентом фестивального концерту був Євген Дольний. За постановку "Канадської танцювальної сюїти" відповідали Мирон Шатунський (автор хореографії), Микола Пелович, Олекса Урсуляк.

Участь у виконанні програми взяли митці Товариства об'єднаних українських канадців з різних місцевостей Канади — від Монреаля до Венкувера. Головою фестивального концерту був Михайло Король. З промовою виступив голова Крайового фестивального комітету Петро Прокопчак. Він вказав на значення творчості Тараса Шевченка не тільки в минулому, але й сьогодні, бо поетова ненависть до всякого зла і соціальної несправедливості, до війни, його вселюдська гуманність,

проявлені в його творах, зберігають свою величезну силу і в теперішньому періоді.

Другого липня продовжувалось пошанування пам'яті Тараса Шевченка і відзначення 70-річчя перебування українців у Канаді на Українській відпочинковій площі в Палермо — біля пам'ятника Великого Кобзаря.

Автомобілями й автобусами прибували люди з Торонто й Південного Онтерію, гості з різних міст Канади й Сполучених Штатів Америки. Прибули десятки тисяч шанувальників Великого Кобзаря. Але зливний тривалий дощ зірвав заключний день Крайового Шевченківського фестивалю. Вирішено було відкласти завершення свята до 9 липня.

Треба підкреслити, що хоч вже не було гостей з різних міст Канади й Сполучених Штатів Америки, бо вони повернулись додому, то все-таки на завершення свята прибуло понад 10,000 людей. У новоспорудженому амфітеатрі відбувся заключний концерт. Його програма була багатою і різноманітною. Виступали в основному торонтонські мистецькі сили з допомогою танцювальних гуртків з Гемилтона й Велланда. Чоловічий хор ім. Т. Г. Шевченка, Жіночий хор "Гагілка", струнний оркестр, танцювальні гуртки створили прекрасну програму. Вона проходила під керівництвом Євгена Дольного. З соло виступали Наталя Гаврилець, Федір Писарчук, Іван Бокла, Джеррі Проців, Мирослав Мохорук, Петро Юшкевич, скрипаль Леонора Орищук. Виступали два тріо — "Верховина" (Наталя Гаврилець, Марія Стефанишин, Марія Гуменюк) і "Веснянка" (Ольга Стельмашук, Соня Несторук, Дороті Дідусевич).

На свято загостили туристи з Радянської України — поети, прозаїки, діячі культури: Любомир Дмитерко, Платон Воронько, Ростислав Братунь, Оксана Іваненко, Дмитро Павличко, Ірина Вільде, Дмитро Цмокаленко, Степан Бухтяк і інші. Всіх разом — 13 осіб. Голова групи, Любомир Дмитерко, виступив на концерті з промовою і передав щире вітання і добре побажання присутнім від народу Радянської України. Платон Воронько прочитав свій вірш і уривок з поеми Тараса Шевченка "Сон". Дмитро Павличко прочитав свій вірш, присвячений Великому Кобзареві. Ростислав Братунь прочитав свій вірш, який він тут же написав під враженням концерту, пам'ятника і Музею Тараса Шевченка в Палермо:

Шумить Вкраїна у Палермо,
Піснями й танцями цвіте.
Тут все, що в душі не вмерло,
Горіння чисте і святе.

І ми сьогодні відчуваєм
Тут серце Києва і Львова,
Бо нас в Канаді зустрічає
Вкраїнська пісня, рідна мова.

Шумить Вкраїна у Палермо,
Й згадується в цей врочистий час
Могутній, славний, незборимий
Кобзар всміхається до нас!

Велику приємну несподіванку справив жіночий хор “Гайка” для Ростислава Братуня, виконавши його популярну пісню “Львов’янки” (музика Євгена Козака).

Десятого липня група канадських українців (в числі 300 осіб) відбула з Торонто до Монреалу, щоб кораблем “Баторий” зробити подорож на Україну — прийти з поклоном на могилу Тараса Шевченка у Каневі у 100-річчя його смерті.

Гості з України, які відвідали ряд канадських міст, перед від’їздом додому надіслали до газети “Українське життя” заяву, в якій говорилось: “У Палермо, біля Торонто, ми побували в Музеї Шевченка та з глибокою любов’ю, поклали квіти біля пам’ятника Великому Кобзареві, що стоїть у палермському парку і з орлиним зором оглядає безмежні простори канадської землі. З таким самим почуттям синівської любові поклали ми квіти біля пам’ятника Шевченкові у Вінніпегу”.

Виступаючи на Десятому крайовому з’їзді Товариства об’єднаних українських канадців 2 липня 1962 року у Торонто, секретар КВК Петро Прокопчак зробив підсумок проведених Шевченківських фестивалів по цілій Канаді для пошанування пам’яті Великого Кобзаря. Він говорив: “З гордістю ми хочемо тут відмітити, що Шевченківські ювілейні святкування були проведені з синівською гідністю, врочисто і вселюдно. . .

Наші святкування проходили в душі Шевченкової творчості, в душі народного єднання, під прапором ідеї миру і дружби між народами.

Фестивалі української пісні, музики і танцю, якими відзначували Шевченківські дні, пройшли на високому мистецькому рівні і були гідним вкладом в культурне життя. Наші культурно-мистецькі колективи здобули нове визнання серед демократичних, прогресивних мас канадського народу, серед всіх людей доброї волі і підняли славу культурної спадщини українського народу, яку плекаємо і розвиваємо, на нову височінь.

Величність проведеної роботи і зусиль, що їх вклала організація та її мистецькі сили до гідного вшанування немирущої пам'яті поета-борця, не можна переоцінити. Такі дані дають приблизну картину зусиль і проведеної праці. Понад 2500 співаків-хористів, оркестрантів і танцюристів вивчали по відділах нашої організації мистецьку програму фестивалів і виступили з нею велично на 12-х окружних і провінціальних Шевченківських фестивалях — перед тисячними масами народу. Тисяча їх взяла участь в крайовому фестивалі, на якому зворушливим виконанням програми, в небувалому піднесенні, продемонструвала одностайність нашої організації і всіх канадців доброї волі з українським народом і всіма передовими людьми в пошані Шевченка — як гуманіста, борця, виразника волі не тільки українських, але всіх трудящих світу.

Слід тут бодай мимоходом згадати, що на це крайове свято прибули більші або менші групи митців з усіх частин країни — від Тихого океану до берегів повноводної ріки св. Лаврентія, з Венкувера і інших міст аж до Монтреалу включно. І прибули вони власними коштами — без сторонньої підтримки, як власними коштами організації, особистими жертвами членів і прихильників її, була проведена вся ця велика праця".

Хоч підготовка до окружних, провінціальних і крайового фестивалів забирала найбільше часу і увагу мистецьких колективів, в місцевостях проводилася художня самодіяльність. Тріо "Верховина" з Гемилтона влаштовувало регулярно свої концерти в місцевості, як також виїздило до Монтреалу, Содборі, Вінніпегу і навіть до Дейтройта (США).

Жіночий хор "Барвінок" у Вінніпегу влаштовував концерти в Трансконі, Портедж ла Прейрі, Іст Килдонан, Пойнт Доглес. Той же хор на черговому Манітобському музичному фестивалі за виконання української пісні на слова Тараса

Шевченка “По діброві вітер віє” і канадської пісні “Вона як ластівка” здобув високу оцінку — 173 пункти.

Влаштував свої концерти і Молодіжний хор “Динамо” у Вінніпегу. 10 лютого він відбув свій п'ятирічний концерт з багатою програмою, яку виконували Лінда Мохорук, Кармен Костанюк, Еннис Козуб, Стенлі Кухарчук, Роні Мокрій, брати С. і Ф. Павличини. Була поставлена інсценізація “Смерть війни”, яку підготувала Єлисавета Білецька. За організацію концерту відповідали диригенти Петруся Козуб, Ненсі Кардаш, Керин Козуб і Мирон Шатувський. Головував Віктор Кренц.

Учні школи народних танців у Вінніпегу 7 травня влаштували свій річний концерт. Виступали чотири групи: наймолодша під керівництвом Лесі Матейчук, друга наймолодша — під керівництвом Єлисавети Білецької, середуща — під керівництвом Ольги Шатувської і найстарша — під керівництвом Стенлі Кухарчука. Головою концерту була Стелла Сейчук.

У Вінніпегу 1961 року була організована при відділі ГОУК школа навчання гри на українському національному інструменті — на бандурі. Це була перша такого роду школа при ГОУК у Канаді. Школа отримала з України 16 бандур і підручників для навчання. Інструктором гри на бандурі був Мирон Шатувський. Хоч група була недавно створена, вона вже у березні акомпанувала хорам до кількох пісень. Вона особливо відзначилась на Манітобському музичному фестивалі, коли акомпанувала Жіночому хорові “Барвінок” до пісень, за виконання яких він одержав високе визнання у змаганні.

В Едмонтоні був зорганізований Молодіжний хор “Аврора” з 32-х співаків під керівництвом Тедді Кардаша. Свій перший концерт хор влаштував 5 лютого. Крім хору “Аврора”, в Едмонтоні існували танцювальні групи “Каменярі” і “Лілея”. В березні 1961 року Чоловічий хор ім. Т. Г. Шевченка у Торонто відзначив концертом і бенкетом своє десятиріччя.

НА НОВОМУ ПІДНЕСЕННІ

Успішне проведення 12-х Шевченківських фестивалів було сильним стимулом у пошвавленні художньої самодіяльності Товариства об'єднаних українських канадців.

У березні-квітні у різних місцевостях відбулися традиційні Шевченківські концерти. Особливо великий концерт відбувся у Квін Елізабет театрі у Венкувері 25 березня. Приблизно 1500 осіб прибуло на те свято. Перед концертом по телебаченні передавалась 15-хвилинна програма, з якої багато тисяч людей міста й околиці вперше познайомилися з постаттю Великого Кобзаря і його творчістю. Два дні перед концертом передавалась півгодинна Шевченківська програма по телебаченні. В тих програмах брали участь Жіночий хор "Русалка" і танцювальний гурток "Кобзар". Виступали з читанням і розповіддю про Тараса Шевченка Василь Филипович і Гаґна Польова. Про спадщину поета говорили по радіо Василь Филипович і Карл Кобилянський.

На Шевченківському концерті в Джубілі Аудиторіумі в Едмонтоні було 2000 присутніх. Програму виконували 300 митців.

14 квітня Шевченківський концерт відбувся у Вікторія Галл у Монтреалі. На програмі виступав Мішаний хор ім. Миколи Лисенка з Монтреалу і народні танцюристи з Лашіні. В газеті "Монтреал Стар" був опублікований огляд концерту. Автор його дав особливо високу оцінку Мішаному хорові ім. Миколи Лисенка.

У Торонто Шевченківський концерт відбувся 25 березня. Чоловічий хор ім. Т. Г. Шевченка виконав "Думу про безсмертного Кобзаря", яка була спеціально написана для канадських українців поетом Павлом Тичиною і композитором Аркадієм Філіпенком. Виступав на програмі і Жіночий хор "Гагілка".

Сьомого квітня у Виндзорі відбувся третій фестиваль української пісні, музики і танцю в Клірі Аудиторіумі для відзначення 148-ї річниці з дня народження Тараса Шевченка. На фестивалі виступив з привітанням мер міста Михайло Пет-

рик. Вітаючи присутніх, він висловив похвалу ТОУК за влаштування підприємства. Диригентами мистецьких сил, які підготували програму, були Анна Гулак-Грейсон і Євген Дольний. Автор кореспонденції до газети "Українське життя" писав, що на закінчення програми був виконаний хорами ТОУК з Торонто великий музичний твір — симфонічна поема "Дума про безсмертного Кобзаря". Всі виступи митців були сприйняті публікою з великим душевним задоволенням.

Для міста Тиммінс в Північному Онтерію 1962-й рік був ювілейним. Місто відзначувало своє 50-річчя. Товариство об'єднаних українських канадців, члени якого багато зробили для розбудови Тиммінса, вирішило відзначити цей ювілей музичним фестивалем 16 червня в Коммюніті Сентр. До участі в програмі фестивалю були запрошені Чоловічий хор ім. Т. Г. Шевченка, струнний оркестр і танцюристи з Торонто.

Четвертого липня Михайло Король у статті "Місто Тиммінс привітало мистецькі сили ТОУК з Торонто", вміщеної в газеті "Українське життя", писав, що митці з Торонто були вписані в почесну книгу гостей міста, їх особисто привітав мер Ліо де Велано. На концерт прибуло 500 осіб. Їх привітав від імені міста алдермен Джим Бартелмен. Про культурну діяльність ТОУК розповів присутнім голова КВК ТОУК Михайло Король. Мистецькими силами керував Євген Дольний. Цим концертом українська прогресивна громадськість гідно відзначила 50-річчя міста Тиммінс і 40-річчя Українського робітничого дому.

Особливо оживили свою діяльність мистецькі сили у Вінніпегу. Степан Юрійчук, який був на протязі років своєрідним літописцем Ансамблю "Бандурист" ім. Матвія Шатувльського, писав в газеті "Українське слово" 2 травня, що цей колектив за час свого майже п'ятнадцятирічного існування провів хорошу роботу: влаштовував регулярно концерти в Українському робітничому домі, виступав у Плейгауз театрі, завойовував трофеї на Манітобському музичному фестивалі, його концерти передавались по телебаченні, здійснював поїздки у різні міста Канади — до Кенори, Порт Артура, Форт Вільяма, Ріджайни, Мус Джо, Саскатуна, Едмонтона, Венкувера. В 1962 році "Бандурист" виступав 14 разів в Українському робітничому домі у Вінніпегу і Пойнт Доглесі, брав участь в постановках п'єс "Назар Стодоля" (у "Вечорницях") і "Ой не хо-

ди, Грицю, та на вечерниці", у відзначенні 40-річчя Робітничого заповомого товариства.

Молодіжний хор "Динамо" влаштував свій шостирічний концерт 11 лютого в Українському робітничому домі. Він також брав участь у Манітобському музичному фестивалі 1962 року і дістав рідкісно високу оцінку, 92 пункти, за виконання пісні "Ой дуб дуба", у перехідному класі народних пісень. Суддя Джон Чорчилл відмітив прекрасну дикцію з сильним і правильним ритмом до кульмінаційної точки пісні. Диригентом хору була Керин Козуб.

Жіночий хор "Барвінок" 8 квітня влаштував свій сьомірічний концерт. Програма складалася з українських, англійських і польських пісень. Також було поставлене "Колгоспне весілля" з участю хору "Барвінок" і танцювальної групи "Зірка".

Учні школи народних танців влаштували свій звітний концерт 27 травня. Вони виконали "Гуцульську в'язанку", "Подоляночку", "Дівочий танець", "Молдаванеску", "Фармер сіє зерно", "Берізку", "Коломийки", "Ліричний дует", "Великий гопак", "Козачок".

Драматичний гурток при відділі ТОУК у Вінніпегу поставив п'єсу "Назар Стодоля". В постановці брали участь "Бандурист", Жіночий хор "Барвінок", Молодіжний хор "Динамо", танцювальна група "Зірка".

Микола Чачковський вмістив в газеті "Українське слово" огляд на спектакль, в якому писав: "Постановка драми Тараса Шевченка "Назар Стодоля" з уведенням до неї "Вечорниць" Петра Ніщинського вимагала великої праці від наших мистецьких сил та їх керівників. Цю працю вони прийняли на себе з почуттям відповідальності. І треба признати, вони добре виконали цей свій почесний обов'язок для задоволення любителів українського сценічного мистецтва і для відзначення річниці народження і смерті Тараса Шевченка — автора драми "Назар Стодоля".

Від 22 до 28 квітня відбувався Саскечеванський провінціальний курс народних танців у Ріджайні. На ньому навчалася 14 хлопців і дівчат. Інструктором танців був Стенлі Кухарчук. Курс пройшов успішно і на його завершення учні влаштували звітний концерт.

На початку сезону 1960-1961-х років був організований в Едмонтоні Молодіжний хор "Аврора". В 1962 році він уже

начисляв 32 співаки. 2-го лютого хор влаштував річний концерт в Українському культурному центрі. Його програма складалася з пісень “Ой гам за Дунаєм”, “Верховина”, “Мати моя”, “Ой по горі, по горі”, “Реве та стогне Дніпр широкий”, “Думи мої”, “Білі каштани”, “Земля сріблитої берези”, “Це моя країна”, “Ой за рогом”. Була поставлена інсценізація “Смерть війні”.

Одинадцятого лютого драматичний гурток в Едмонтоні поставив п'єсу “Верховинці” з допомогою мішаного хору, струнного оркестру, старшої групи танцюристів. Ролі виконували Іван Равлюк, Текля Чабан, Віра Пашківська, Михайло Якимчук, Петро Кондюк, Гелен Лежанська, Петро Крижалка, Федір Довганик, Андрій Власов. Режисерував п'єсу Микола Нагорняк. За музично-танцювальну частину постановки відповідали Василь Хомин і Тедді Кардаш.

Олекса Гафюк опублікував в газеті “Українське слово” рецензію на постановку. Він писав: “Скажу, що всі сцени були гармонійно поєднані між собою, представляли життя і боротьбу нашого народу на споконвічній українській землі. З життя вихоплено драматургом те, що має пізнавальне і виховне значення. І наші мистецькі сили грали так, що допомагали нам пізнати минуле нашого народу, коли він стогнав у неволі австрійських панів, мріяв про волю і боровся за своє визволення.

Пишу і передумую, бо хочу відзначити весь труд наших мистецьких сил в постановці драми “Верховинці”. Заледве чи це мені вдасться, бо викласти все на письмі, що людина думає, не так то легко.

Думки мої, коли пишу, повертаються на нашу молодь, на наших молодих митців — хористів, оркестрантів, танцюристів, які взяли участь в постановці “Верховинців”. Я подивляю їх спритність, їх майстерність на нашій сцені — на сцені Українського культурного центру.

Мене вражає це, що молодь добре говорить по-українськи. Тут треба дати признання Т. Кардашу, П. Гріну і іншим молодим митцям. Заслугують на признання і інші молоді аматорки, які виступали в хорі. Ширлі Алексієвич дуже добре зіграла роль Анниці. Приблизно те саме можна сказати про Розу Ільчук, Глорію Сташків, Марію Вейвітку і інших дівчат.

Драма “Верховинці” не легка до постановки. Але наші

митці перебороли багато труднощів. Для усунення труднощів декому прийшлося добре попрацювати.

У нас є добрі і щирі люди. Вони люблять свою українську мову, свою рідну пісню, свої народні танці. І вони люблять своє мистецтво, а другі люблять брати в ньому участь, трудитися, працювати для збагачення нашої культури постановками п'єс, концертами, виставками вишивок і інших речей рукодільного мистецтва.

Наші мистецькі сили — драматичний гурток, хори, оркестри танцювальні групи — люблять свою працю. Вони охоче виконують взяті на себе обов'язки, з чого ми дуже радіємо. Ми часто гордимся їх активною діяльністю”.

16 вересня в Едмонтоні відбулася конференція мистецьких сил і представників зарядів та комітетів ТОУК, на якій було запропоновано план на новий осінньо-зимовий сезон. Участь у конференції взяло біля 130 осіб. З звітною доповіддю і проектом нового плану праці виступив Василь Хомин.

В 1962 році велике визнання завоював струнний оркестр Товариства об'єднаних українських канадців у Венкувері. Як і в минулих, так і того року, 5 квітня він відзначився знаменитою грою на Ківаніс музичному фестивалі, за що дістав високу оцінку — по 90 пунктів за дві композиції. Музичний критик Стенлі Блай писав у газеті “Венкувер Сан” 6 квітня: “Знаменита гра оркестру викликала справжнє приємне хвилювання на фестивалі музичного змагання Ківаніс Б. К. Виконуючи рондо з Української симфонії і мелодію Баха в Джі Майнор, група дістала захоплюючу похвалу суддів Гледис Вайтгед і Джона Чорчилла. Чудова форма фразування, танцювальний ритм, прекрасна будова тону, постійно високе грання і інтенсивність виконання захопили нашу увагу до останньої ноти. Весь виступ був відмінний своєю музичальністю”.

Гарно працював у Венкувері і Жіночий хор “Русалка”. Він влаштував свій річний концерт 11 березня в Українському робітничому домі — виконав 7 українських народних пісень. Тоді була поставлена дитяча опера “Коза-Дерева”. Ролі виконували Марлін Кобилянська, Евелін Безубяк, Ольга Комар, Катерина Максилевич, Соня Рутка, Маргарет Шах. Концерт доповнили своїми виступами струнний оркестр і хор юнацької секції ТОУК. Головувала на концерті Анна Чехо.

Драматичний гурток у Торонто поставив п'єсу "В неділю рано зілля копала" 16 і 17 лютого. На постановку була вміщена рецензія в "Українському житті", в якій говорилося, що хоч загально п'єса пройшла з успіхом, але не на такому високому рівні, як хотілось бачити глядачам, бо спектакль треба було допрацювати і режисерові, і диригентові, і аматорам.

У червні Мішаний хор ім. Матвія Поповича у Торонто відзначив своє п'ятирічне існування. Лише за один минулий сезон він влаштував п'ять власних концертів — у Торонто, Вест Торонто, Ошаві. Виступав з піснями на відзначенні Дня матері. Хором керував Йосип Голосько.

15-РІЧЧЯ АНСАМБЛЮ "БАНДУРИСТ"

В 1963 році при відділах Товариства об'єднаних українських канадців у Вінніпегу існував сильний мистецький колектив. Він складався з Ансамблю "Бандурист" ім. Матвія Шаткульського, Жіночого хору "Барвінок", Молодіжного хору "Динамо", Молодіжного ансамблю бандуристів, танцювального гуртка "Зірка", струнного оркестру. Отже, кожна з тих груп могла влаштувати свій повний концерт. Час від часу вони влаштовували великі спільні концерти, особливо для відзначення річниці з дня народження Тараса Шевченка. Такі концерти відбувалися переважно в Плейгауз театрі при великій кількості присутніх.

Про один такий спільний концерт 17 квітня була опублікована рецензія Петра Кравчука в газеті "Українське життя" п. з. "На високому рівні". Він писав: "Перш за все хочу підкреслити, що у Вінніпегу є хороший і великий мистецький колектив — хористи, оркестранти, танцюристи, солісти. Адаже тут є славний Чоловічий хор "Бандурист" ім. Матвія Шаткульського, який, до речі, на Манітобському музичному фестивалі здобув найвищу оцінку і був нагороджений трофеем ім. лорда Твідсмюра. Вінніпегці дуже гордяться своїм хором "Бандурист".

У Вінніпегу є Жіночий хор з чудовою назвою — "Барвінок". Це також гарний колектив, хоч не дорівнює ні своєю чисельністю, ні діапазоном, ні виконавською технікою "Бандуристові".

Ще є один хор — хор наймолодших. В нього й назва характерна: "Динамо". Виконує цей хор пісні українські й англійські. Він вже також завоював собі чимале визнання у вінніпегської громадськості. Найновішим здобутком є молодіжний ансамбль бандуристів. У цей вінок митців уплітається й ще одна квітка — танцювальна група "Зірка".

Це був концерт трьох генерацій канадських українців: батьків, дітей і внуків. На концерті виступали ті, які, можна сказати, 45 років тому започаткували мистецьку діяльність на сцені Українського робітничого дому у Вінніпегу, їхні діти,

які розгорнули цю працю кількісно й якісно в 1930-1940-х роках, їхні внуки, які продовжують традиції своїх дідів і батьків у теперішньому часі. Чи може бути більша радість і задоволення, ніж те, коли бачиш, як на сцені на зміну батькам приходять їхні діти, далі — їхні внуки. Саме це відбувалося 30 березня на сцені Українського робітничого дому”.

У тому ж саме періоді Ансамбль “Бандурист” займав головне місце в мистецькому колективі при Товаристві об’єднаних українських канадців у Вінніпегу. Саме того року ансамбль відзначав своє 15-річне існування.

Свій славний ювілей Ансамбль “Бандурист” відзначив 5 травня концертом в Українському робітничому домі. На його адресу були прислані вітання з Канади і Радянської України. У листі Крайового Виконавчого Комітету Товариства об’єднаних українських канадців говорилось: “Ваш колектив зробив значний вклад у розвиток взаємного розуміння і поваги багатонаціональної культурної діяльності в нашій країні, у процес створення справжньої канадської народної культури. Наші найщиріші побажання дальших успіхів вашому ансамблеві”.

Художній керівник Державної заслуженої капели бандуристів УРСР Олександр Мінківський у надісланому листі писав: “Колектив Державної заслуженої капели бандуристів УРСР і я особисто сердечно поздоровляємо Вас з 15-річчям Вашої плідної діяльності та одержання високої нагороди і призу на фестивалі Манітоби. Від душі бажаємо Вам, дорогі друзі, нових великих успіхів у галузі українського мистецтва і культури”.

Степан Юрійчук опублікував в “Українському слові” 1 травня статтю п. з. “15 років відданої праці хору “Бандурист” в плеканні української пісні в Канаді”. У цій статті він розповів про історію і розвиток хору. Започаткували його кілька ентузіастів — Іван Дорочинський, Денис Мойсюк, Іван Зброцький у 1948 році. З малого гуртка хор за 15 років виріс у великий ансамбль. Першим його диригентом саме й був Степан Юрійчук. Згодом ним керували Євген Дольний, Василь Хомин, Володимир Якимчук. Тепер його диригентом був Мирон Шатувський. Автор статті відзначував велику роль у розвитку ансамблю Матія Шатувського, який з ним творчо працював від його заіснування аж до своєї смерті в грудні 1952 року. Пізніше ансамбль присвоїв собі ім’я цього видат-

ного діяча української національної культури, пристрасного пропагандиста української пісні, музики, і театрального мистецтва у Канаді.

Ансамбль влаштовував свої регулярні концерти в Українському робітничому домі, виступав на Шевченківських концертах у Плейгауз театрі, брав участь у відзначенні 75-річчя міста Вінніпега, у Франківському крайовому фестивалі 1956 року, у Шевченківському фестивалі 1961 році, здійснив гастролі у Західній Канаді.

З 1957 ансамбль щороку брав участь у Манітобському музичному фестивалі. На протязі семи років ансамбль займав 4 рази перше місце у змаганні того фестивалю. Жюрі фестивалю завжди давало високу оцінку за чутливе виконання українських народних пісень.

Ансамбль в 1963 році вже мав понад 200 пісень у своєму репертуарі. Він нараховував 70 членів — 45 співаків, 10 молодих бандуристів, 12 танцюристів і двох акомпаніаторів, диригента. Складався з старших і молодих людей — робітників, службовців, студентів.

Молодіжний хор “Динамо” того року зробив концертну поїздку разом з танцювальною групою “Зірка” до Ріджайни і Мус Джо. Керувала хором Керин Вудс (Козуб).

Для започаткування нового сезону художньої самодіяльності 12 вересня відбулася у Вінніпегу конференція мистецьких сил, на якій вирішено відіграти театральну п'єсу “Земля” для відзначення 100-річчя з дня народження Ольги Кобилянської, взяти участь у черговому Манітобському музичному фестивалі, зробити підготовку до відзначення 150-річчя з дня народження Тараса Шевченка в 1964 році.

Драматичний гурток у Вінніпегу поставив п'єсу “Земля” 30 листопада в Українському робітничому домі. Вистава пройшла з великим успіхом. Глядачі заповнили театральний зал. Аматори, які виступали в ролях, доклали багато старань, щоб якнайбільше реалістично відобразити дійових осіб. Ролі виконували: Володимир Головацький, Павліна Бартко, Роман Білецький, Роман Довгополок, Леся Тимочек, Лилі Мандзій, Йосип Петрик, Василь Юречко, Катерина Стасюк, Линн Царик, Володимир Мілан, Степан Павличин, Марія Грицюк, Іван Остапович, Маріяна Вітовський, Іван Дорочинський, Григорій Возьний, Олекса Костів, Василь Коник, Мелодія Білецька, Со-

ня Костанюк, Єлисавета Білецька. Режисерувала постановку Анна Семенова.

П'єсу "Земля" того ж року поставив драматичний гурток ТОУК у Келгарі. Семен Кузек писав в "Українському слові", що аматори справилися дуже добре, а "Буковинське весілля" було виконане на високому мистецькому рівні. Театральний зал був заповнений глядачами. Ролі виконували: Іван Алексієвич, Олеся Алексієвич, Петро Скрипничук, Анна Скульська, Гейзел Скульська, Григорій Семкулей, Євгенія Джосул, Рой Андрійчук, Сандра Вусик, Клеоніка Андрійчук, Анна Чернявська, І. Клевчук, С. Гусак, П. Українець, Н. Драганчук.

У Венкувері 8 грудня відбувся концерт у Квін Єлизабет театрі для відзначення 100-річчя з дня народження Ольги Кобилянської.

15 вересня відбулася нарада мистецьких сил ТОУК у Монреалі, на якій вирішено відзначити ювілей Ольги Кобилянської і почати підготовку до відзначення 150-річчя з дня народження Тараса Шевченка. За хор у місцевості тоді відповідав Роман Семак. Танцювальним гуртком керувала Лусі Николишин.

Того ж самого дня відбулася нарада мистецьких сил у Летбриджі. На ній зроблено підсумок праці за минулий сезон. Митці міста влаштували ряд концертів у Летбриджі, Колмені, Дромгеллері. На нараді також обговорювався план праці на 1964-й рік і вирішено активно підготовлятися до відзначення 150-річчя з дня народження Тараса Шевченка. Участь у нараді взяв голова Албертійського Провінціального Комітету Товариства об'єднаних українських канадців Микола Алексієвич з Едмонтона.

Танцювальна група ТОУК у Ріджайні отримала найвищу оцінку у змаганні народних танців. Вона була запрошена на виступи по телебаченню у програмі "Музика в кольорах". Про те Василь Александрук писав 24 квітня в газеті "Українське слово": "Саскечеванське Товариство музичних фестивалів відзначало свій золотий ювілей музики і балету в Мус Джо 25—29 березня 1963 року. Найстарша танцювальна група при відділі ТОУК у Ріджайні взяла участь у змаганні по виконанню автентичних народних танців і здобула найвищу на відкритті оцінку — 92 пункти (90 вважається відмінною оцінкою). У групі були танцюристи Ел Лапчук, Зоя Лапчук, Джені Савчин, Норман Савчин, Глорія Гриф, Боббі Дебека. Суд-

дею була Мюріел Джолиф з Лондона (Англія), хореограф багатьох танцювальних постановок. Ел Лапчук отримав стипендію на продовження навчання на літніх курсах у Бенф (Алта)".

20 листопада відбувся у Квін Елизабет театрі у Венкувері концерт — "Вечір з молоддю". Програма складалася виключно з танцювальних виступів. У другій частині був виконаний традиційний канадський "Сквер деңс". Соло виконала молода піаністка Андреа Калландж. Керував концертом Карл Кобилянський.

150-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Українська прогресивна громадськість у Канаді активно готувалась гідно відзначити 150-річчя з дня народження Тараса Григоровича Шевченка. Треба зазначити, що це свято відзначувалось членами Організації Об'єднаних Націй. У різних країнах світу заходами ЮНЕСКО (Організацією Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури) були влаштовані зібрання, лекції, радіо- і телепрограми для відзначення ювілею. У Києві ЮНЕСКО разом з Спілкою письменників України і Інститутом літератури Академії наук УРСР був скликаний Міжнародний Шевченківський форум.

Якщо 100-річчя з часу смерті Великого Кобзаря в 1961 році Товариство об'єднаних українських канадців при активному сприянні Робітничого заповомого товариства гідно відзначило дванадцятьма фестивалями української пісні, музики і танцю у різних місцевостях країни, то 150-річчя з дня його народження вирішено було відзначити місцевими Шевченківськими концертами. Також було вирішено післати в Західну Канаду на концертну поїздку Чоловічий хор ім. Т. Г. Шевченка з Торонто.

У Вінніпегу концерт відбувся 8 березня у Плейгауз театрі. Мистецькі сили виступили з новою програмою. Була виконана "Дума про безсмертного Кобзаря". Концертом керував Мирон Шатувський.

У місцевості Волинь (Алберта) в Українському фермерському домі відбулось свято на честь поета. Мистецьку програму підготували Роман Баб'як і Єлисавета Недзгін.

Великий концерт відбувся в Джубілі Аудиторіумі 19 квітня в Едмонтоні. Було 2500 присутніх. Музично-співацька програма проходила під керівництвом Василя Хомина. Частина концерту транслювалась по двох телевізійних станціях. На концерті з промовою виступив посол СРСР до Канади Іван Шпедько.

Світлу пам'ять Великого Кобзаря було вшановано на концерті у Мус Джо 1 березня в Українському робітничому

домі. Збірним хором диригував Василь Александрук. Головою свята був Стенлі Косик.

Петро Маслянка повідомляв у кореспонденції до “Українського слова”, що Шевченківський концерт відбувся у Венкувері 8 березня, яким проводив диригент Карл Кобилянський.

Стах Маланчук писав в газеті “Українське слово”, що 21 березня відбувся концерт у Верноні, частина якого передавалась по місцевій телевізійній станції. З рефератом про Тараса Шевченка виступив Василь Галіна. Присутніх вітав мер міста Райс. Місцева газета “Вернон Ньюс” вмістила коротку біографію і портрет Тараса Шевченка.

У Торонто в Українському робітничому домі відбулося святочне зібрання 9 березня. Петро Кравчук виступив з доповіддю “Він завжди з нами”. Василь Гарасим говорив на тему “Шевченкове слово до нас”. Після того відбувся великий концерт. Чоловічий хор ім. Т. Г. Шевченка виконав “Думу про безсмертного Кобзаря”.

15 березня відбувся концерт на честь поета в Гемилтоні в Українському робітничому домі.

3 травня був влаштований спільними мистецькими силами Келгарі, Едмонтоні і Летбриджа великий Шевченківський концерт у Кепітал театрі міста Летбриджа. Було 500 присутніх. Головував Джим Скульський. Найбільше зусиль в організуванні концерту доклав Василь Хомин.

10 травня Шевченківський концерт відбувся в Келгарі. Участь у програмі взяли, крім місцевих, також митці з Летбриджа під керівництвом Павла Гріна. Прибуло понад 300 людей на свято.

Венкуверські мистецькі сили ТОУК влаштували концерт на пошану Великого Кобзаря в Порт Алберні 25 квітня в Гайскул Аудиторіумі. Прибуло на свято біля 600 людей. Присутніх і митців вітав мер міста Лес Гаммер. Другого дня ті ж митці влаштували ювілейний концерт у місцевості Вікторія.

На особливу увагу заслуговує Шевченківське свято в Алберті — в околиці Піс Ривер — 4 липня. Програму виконували 200 митців з Едмонтоні. На свято прибули фермери з Спирит Ривера, Райкрофта, Волині, Вокінга, Ферв'ю, Гайленд Парка, Грінвея. За підготовку програми відповідали Василь Хомин, Єлисавета Недогін, Роман Баб'як.

У своїй кореспонденції до “Українського слова” Н. Д. Шмір з Райкрофта писав: “Жителі Спирит Ривера, гості з різ-

них частин околиці Піс Ривер, представники преси, всі були дуже вражені красою, змістом і величністю фестивалю. Це була велика культурна подія в Піс Ривері”.

Відбувся концерт на честь Тараса Шевченка також у Віндзорі, Тиммінсі, Велланді, Монтреалі, Форт Вільямі.

В газеті “Українське слово” 1 січня 1964 року було вміщене повідомлення, в якому говорилось, що Чоловічий хор ім. Т. Г. Шевченка при відлілах ТОУК у Торонто, один з кращих хорів у Канаді, готується до великої концертної поїздки в Західну Канаду в червні у зв'язку з відзначенням ювілею — 150-річчя з часу народження Т. Г. Шевченка. Разом з хором у поїздку готувався струнний оркестр. Цей ансамбль запланував виступи у Форт Вільямі, Вінніпегу, Ріджайні, Едмонтоні, Келгарі, Венкувері. Керівником ансамблю був Євген Дольний.

Газета “Українське життя” 11 березня змістила статтю “З словом і піснею Кобзаря по Західній Канаді”. В ній повідомлялось, що хор існує 13 років і за той час зробив понад 200 виступів на сцені Українського робітничого дому, в Мессі Галл, Мейпл Ліф Гарденс, Варситі Аріна, Амфітеатрі в Палермо, часто виїздив з концертами у різні місцевості провінцій Онтеріо і Квебек. По деяких радіостанціях виконувались пісні із грампластини хору — з платівки, яку випустила фірма Консерт Ассосіейшин Лимитед. На ній записані 11 пісень у виконанні хору. До поїздки у Західну Канаду хор підготував нову програму — твори на слова Тараса Шевченка, як також пісні сучасних українських композиторів. В поїздку готувалось 70 хористів і оркестрантів.

Щоденна преса у різних місцевостях дала високу оцінку концертам Чоловічого хору ім. Т. Г. Шевченка і мандолінового оркестру з Торонто. Музичний критик Рой Мерлі писав 8 червня у “Вінніпег Трибюн”, що хор майстерно виконав ліричні твори, співав з великою силою і життєдайністю, показав свої найкращі таланти у жвавих піснях. Він з солістів, зокрема, виділив Наталію Гаврилець, яка полонила присутніх. Про диригента Євгена Дольного писав, що він керував концертом з справжнім мистецьким чуттям. Концерт відбувся у Вінніпегу 7 червня. Було присутніх 1350 осіб.

У Келгарі концерт відбувся 9 червня в Еллайд Арт Сентр. Було 460 присутніх. Газета “Келгарі Гералд” дала велике признание торонтонським митцям. Під заголовком “Похвала то-

ронтонському хорові” Джиммі Портмен писав: “Члени чоловічого хору ім. Т. Г. Шевченка скромно говорять, що вони не професійні. Вони дуже помиляються. У вівторок вечером перед публікою понад 400 осіб в Артс Сентер театрі вони виступали з піснями, що дорівнюють найкращому хоровому співові, що коли-будь виконувався у Келгарі. Вони досягли надзвичайно високих професійних стандартів і є культурним здобутком, яким кожний канадець може гордитися”.

Газета “Венкувер Сан” писала, що завдяки Чоловічого хору ім. Т. Г. Шевченка і мандолінового оркестру з Торонто було гідно пошановано барда України у 150-річчя з часу його народження. Митці “з повагою і музичною компетенцією” виконали програму на концерті у Квін Елізабет театрі 11 червня. Газета відзначала, що хор і оркестр виконували народні мелодії жваво і чітко.

В Едмонтоні концерт відбувся 14 червня при участі 800 осіб. Хор і оркестр виконали на високому рівні програму — вони знаменито справилися з своїм завданням. Газета “Едмонтон Джорнал” підкреслила, що хоч хор має статус аматорський, але його рівень професійний.

У Ріджайні концерт відбувся перед 600 любителями українського співацько-музичного мистецтва. Група співаків з хору також виступала по місцевому телебаченню. На концерті з промовою виступив представник уряду — міністр Гордон Грент. Тепло привітав митців і присутніх мер міста Генрі Бейкер.

Вертаючись із Західної Канади, Чоловічий хор ім. Т. Г. Шевченка і мандоліновий оркестр влаштували концерт у Форт Вільямі 19 червня. Газета “Дейлі Таймс Джорнал” писала, що торонтонські митці виконали програму небувалої якості, за що одержала ентузіастичні оплески. Митців і присутніх вітав мер міста Порт Артура Ласкін.

Завершення відзначення 150-річчя з часу народження Тараса Шевченка українською прогресивною громадськістю відбулося 28 червня у Палермо традиційною церемонією біля пам’ятника Великому Кобзареві. З промовою виступив Микола Гринчишин, який лише повернувся з Києва, де, як член делегації Товариства об’єднаних українських канадців і Робітничого заповомого товариства, брав участь у Міжнародному Шевченківському форумі, організованому ЮНЕСКО Спілкою письменників України і Інститутом літератури Ака-

демії наук УРСР. Програму виконали мистецькі сили ТОУК з Торонто.

1964-й рік для митців Венкувера був ще тим знаменний, що Український народний оркестр при відділах ТОУК під керівництвом Карла Кобилянського на місцевому музичному фестивалі здобув дуже високу оцінку — одержав 93 пункти у змаганні за виконання Української симфонії невідомого композитора. Музичний критик д-р Нелсон відзначив, що це була найвидатніша інструментальна гра, яку він будь-коли чув у Канаді.

Жіночий хор “Барвінок” у Вінніпегу влаштував 26 квітня свій звітний концерт в Українському робітничому домі — ним відзначив своє 10-річне існування. Він виконав велику програму: пісні “Гарно на полях”, “В милого сорочка біла”, “На кладочці умивалася”, “А у полі вярба”, “Ой казала мені мати”, “Ой сад-виноград”, “Вона як ластівка”, “Зацвіла калина”, “Дівка Явдошка”, “Чорний крук”, “По діброві вітер віє”, “Пшениця золота”, “Гагілка”. Були виконані хоровод “Марина”, серенада Шуберта, “Гуцульська в’язанка” (пісні і танці).

Драматичний гурток у Торонто 8 листопада влаштував постановку п’єси “Багряна осінь”. П’єса пройшла з успіхом. Режисером була Анна Кривичка. Газета “Українське життя” вмістила на виставу рецензію Доби Окулевич.

Драматичний гурток у Вінніпегу поставив п’єсу “Верхівниці” 19 грудня. Кожен раз, коли та п’єса ставилась в місті, то завжди приходило багато людей, щоб її побачити. І тим разом публіка прийшла і заповнила зал. Гра пройшла на високому рівні. У постановці взяли участь не тільки аматори, але і Ансамбль “Бандурист”, Жіночий хор “Барвінок”, танцювальний гурток.

В кінці 1964 року до Канади загостила група діячів культури Радянської України. До неї входили — народний артист УРСР Сергій Козак і композитор Георгій Майборода. Групу очолювала голова президії Українського Товариства культурних зв’язків з закордоном Катерина Колосова. На їх честь у ряді місцевостей були влаштовані мистецькими колективами Товариства об’єднаних українських канадців концерти. На концерті у Торонто, заслухавши виступ Чоловічого хору ім. Т. Г. Шевченка, з промовама виступила Катерина Колосова,

Сергій Козак і Георгій Майборода. Вони дали високу оцінку концерту і висловили думку, що було б дуже побажаним, якщо б Чоловічий хор ім. Т. Г. Шевченка разом з мандоліновим оркестром загостив на Радянську Україну і влаштував ряд концертів.

У 1965 році у березні в ряді місцевостей відбулися Шевченківські концерти, влаштовані мистецькими силами ТОУК. Мистецькі сили Едмонтону влаштовували Шевченківські концерти у фермерських місцевостях — у Смокі Лейку, Іннісфрі і Гресленді. Наприклад, на концерт у Гресленді прибули фермери з місцевостей Фрейнс, Проспериті, Бойл, Лак ла Біч, Атабаска.

Ілько Ковальчук опублікував в "Українському житті" кореспонденцію, в якій повідомляв, що 11 квітня 1965 року Жіночий хор "Гагілка" і мандоліновий оркестр загостили до Детройта (США) і влаштовували концерт, яким було відзначено 15-річчя Українсько-Американського народного дому.

Дем'ян Вихристов багато років був диригентом оркестрів і хорів Товариства Український робітничо-фермерський дім в Едмонтоні. Він часто з місцевим мандоліновим оркестром виїжджав на концертні поїздки по Алберті — Північній і Південній, там, де компактними громадами живуть українські трударі — фермери і робітники. На тих концертах він виступав з солоспівами і грою на балалайці або гітарі. Також читав монологи. І навесні 1965 року Албертійський Провінціальний Комітет Товариства об'єднаних українських канадців запросив його на концерти-бенефіси. Дев'ятого червня Микола Алексієвич, який подорожував разом з Дем'яном Вихристовим по Алберті, писав в газеті "Українське життя", що його концерти відбувалися в тих місцевостях, де він в 1930-х роках виступав з мандоліновим оркестром ТУРФДім — в Едмонтоні, Вегревилл, Нью Київ, Мирнам, Елк Пойнт, Спедден, Пакан, Спрус Веллей, Нестов, Іннісфрі, Гай Прері, Немпа, Гайленд Парк, Волинь, Сейнт Пол, Дромгеллер, Медисин Гет, Колмен, Ферні, Келгарі, Летбридж, Лейк Белв'ю. Всюди концерти проходили з великим успіхом.

ВІДЗНАЧЕННЯ 75-РІЧЧЯ ПОСЕЛЕННЯ

75-річчя перебування українських поселенців у Канаді Товариство об'єднаних українських канадців відзначило концертами, зборами, виставками і народним здвигом біля пам'ятника Тараса Шевченка в Палермо.

Хор ім. Матвія Поповича з Торонто влаштував 27 березня в Українському робітничому домі у Сейнт Кетеринс концерт для відзначення 75-річчя перебування українців в Канаді. З промовою виступив представник КВК ТОУК Іван Дубно.

У Монреалі ювілей було відзначено під час Шевченківського концерту 3 квітня. З промовою виступив Федір Петелько. Мистецькі сили ТОУК в Торонто з нагоди свята влаштували концерт 30 квітня у Мессі Галл. Також у Форт Вільямі і Порт Артурі ювілей був поєднаний з Шевченківським святом. Концерт відбувся 17 квітня в залі Університетського центру в Порт Артурі. У концертній програмі взяла участь група танцюристів "Зірка" і Молодіжний хор "Динамічна дванадцятка" з Вінніпегу. На закінчення концерту мистецький колектив поставив інсценівку "Ми за мир у цілому світі".

У Плейгауз театрі у Вінніпегу відбувся спільний концерт на відзначення 75-річчя прибуття до Канади перших українських емігрантів-заробітчан. Його програму започаткував Молодіжний хор "Динамічна дванадцятка" (попередніше відомий під назвою Молодіжний хор "Динамо"), який користувався широкою популярністю в місті, зайняв перше місце в Манітоському музичному фестивалі. Він виконував українські, англійські і французькі пісні. У тому ж концерті брали участь і мистецькі сили з Лейкгед (Форт Вільяма і Порт Артура) — добре вишколений струнний оркестр і танцювальна група. Вони збагатили концертну програму. Великий вклад у концерт зробили також талановиті музиканти і танцюристи з Ріджайни. На концерт була запрошена відома солістка з Едмонтона Наталка Клибановська. Вона своїм чудовим контральтом проспівала пісні "Ніч яка місячна", "Журавлі", "Дівка в снігах стояла", "По діброві вітер віє". Дуже імпресивною частинсю концерту був виступ танцювальних груп

“Полтава” з Ріджайни, “Зірка” з Вінніпегу і гуртка з Лейк-геда. Кожна група зокрема виконувала прекрасні народні танці. Потім всі разом закінчили свій виступ “Танцювальною сюїтою”.

У заключній частині виступив співацький колектив — Чоловічий хор “Бандурист”, Жіночий хор “Барвінок” і “Динамічна дванадцятка” у супроводі збірного струнного оркестру, до якого входили музиканти з Вінніпегу, Ріджайни і Лейк-геда. Співацько-музичний колектив виконав пісні “Вічний революціонер”, “Верховино”, “Прекрасна земле” і “Слава нашим піонерам”. Цей спільний концерт, який мав фестивальний характер, підготували диригенти Мирон Шаткульський, Керин Вудс з Вінніпегу, Володимир Росевич з Форт Вільяма, інструктори танців Микола Урсуляк і Кармен Костанюк з Вінніпегу, Микола Вербоєцький з Форт Вільяма, Норман Савчин і Олександр Лапчук з Ріджайни. Косрдинаторами постановки були Анна Лапчук з Ріджайни, Ольга Шаткульська і Михайло Винничук з Вінніпегу. На піаніно акомпанувала Керин Камінська. Головою концерту був Михайло Мокрій.

Степан Юрійчук вмістив в газеті “Українське слово” статтю “Спільний ювілейний концерт”. В ній він писав: “Люди, виходячи з концерту, висловлювали своє велике захоплення з хорошої програми, вмілого виконання митцями творів, зразкової дисципліни. Цей ювілейний концерт залишиться глядачам в пам’яті на довгий час.

Сприймаючи концерт счима глядача і слухача, я можу сказати, що діти, внуки і правнуки славно вшанували цим концертом українських піонерів, які 75 років тому започаткували тут своє життя, поклали підвалини під українську громадськість, яка сьогодні становить поважну силу в канадському житті.

Приємно робилось, слухаючи музику і пісні, за свої прогресивні організації — ТОУК і РЗТ, які виховали такі чудові мистецькі колективи, доклали стільки зусиль для плекання нашої національної культури у Канаді”.

Газета “Сейнт Пол Джорнал” присвятила цілу першу сторінку другої секції для концерту мистецьких сил ТОУК з Едмонтона, який відбувся 17 квітня у Сейнт Пол (Північна Алберта) для відзначення 75-річчя поселення українців у Канаді. Газета писала, що через пісні і танці українці зберігають

свою культуру. В багатій концертній програмі виступили митці під диригуванням Василя Хомина. На концерті головував Микола Алексієвич.

Для відзначення 75-річчя українських піонерів в Едмонтоні відбувся ювілейний концерт 29 травня у Вікторія Гайскул аудиторіумі. Програму виконували понад 200 митців — хористів, музикантів, танцюристів, солістів. Концертом проводив Василь Хомин. Танцювальні групи виступали під керівництвом Єлисавети Кіселевич-Нагорняк. Головою концерту був Юрій Соломон. З соло і дуетами виступали Наталка Клибановська, Катерина Мискогуз і Марія Якимець. Роман Довгополук з Вінніпега прочитав поему “Каменярі” Івана Франка. Один з українських піонерів, Олекса Гафюк, прочитав вірша, присвяченого ювілярам, якого написав Михайло Гарасимчук з Ошави. Почесним гостем на концерті був Василь Пилипів — син першого українського поселенця в Канаді.

Юрій Соломон, звертаючись до присутніх, сказав: “Ми маємо право гордитися своїми десятиліттями, тими кращими традиціями, які принесли з собою і зберегли у своїх серцях наші батьки, а ми, нові покоління, далі розвиваємо їх тепер у нових умовах, на вищому рівні.

Цей ювілей нашого народу відзначають усі українці у різних формах. Ми звеличуємо свій ювілей, відзначаючи великий людський труд пісню, музикою і народними танцями, культурними виступами, лекціями, щоб зберегти історію нашого народу на довгі роки для майбутніх поколінь”.

У місті Торонто ювілей канадських українців був відзначений бенкетом 22 травня і народним здвигом 3 липня. На бенкеті, який відбувся у Павільйоні в Українській літній оселі в Палермо, з промовою про 75-річчя перебування українців у Канаді і їхню творчу працю виступив член КВК ТОУК Петро Кравчук.

Звертаючись до піонерів, яких в залі було 82 особи, що були запрошені на бенкет з Торонто, Гемилтона, Порт Колборна, Грімсбі, Ошави, Сейнт Кетеринса, Гвелфа, Ватерлу, Торолда, Форт Вільяма, Виндзора, Вінніпега, він сказав: “Ми сьогодні у вашій особі, шануємо перших мандрівників за щастям, які відкрили для багатьох нас шлях у далекий незвіданий світ, який сьогодні став для нас прибраною батьківщиною, для наших дітей і внуків, ба навіть правнуків — рідною батьківщиною”.

У пошану піонерам і для відзначення 75-річчя перебування українців у Канаді відбулася концертна програма у виконанні Мішаного хору ім. Матвія Поповича під керівництвом Йосипа Голоська. Концертна програма була гарним доповненням мітингової частини врочистого вшанування піонерів.

У неділю 3 липня у Палермо відбувся народний здрив на відзначення 15-річчя встановлення пам'ятника Тарасові Шевченку і 75-річчя поселення українців у Канаді. На свято прибуло понад 5000 осіб. З промовами на зібранні виступили перший секретар Посольства СРСР в Оттаві Володимир Мартиненко і заступник голови КВК ТОУК Михайло Король. Хор ім. Матвія Поповича виконав ряд пісень на слова Тараса Шевченка. Після церемоніального зібрання в Амфітеатрі відбувся концерт, програму якого виконували Мішаний хор ім. Матвія Поповича під керівництвом Йосипа Голоська, мандоліновий оркестр, Чоловічий хор ім. Т. Г. Шевченка і Жіночий хор "Гагілка" під керівництвом Євгена Дольного, танцювальна група під керівництвом Володимира Балая і Миколи Пеловича. З промовою виступили д-р Джеймс Ендікстт від Канадського Конгресу Миру і голова КВК ТОУК Василь Гарасим, який сказав, що на тому святі українська громадськість відзначає своє 75-річчя, свій вклад у розвиток і рєвбудову Канади, віддає пошану піонерам. Це свято, підкреслив він, має велике значення не тільки для українців, але для всієї країни. Він далі вказав, що ті святкування з новим роком перейдуть у всенародне відзначення 100-річного ювілею канадської державності. Свою промову він закінчив словами: "Наші піонери поклали добрі основи в будові нашої країни. Продовжуймо в дусі Тараса Шевченка, в дружньому єднанні, разом з усім канадським народом будувати світлу майбутність Канади".

У Венкувері було вплановано ряд підприємств для відзначення 75-річного ювілею: 23 квітня святкове зібрання з обідом в Українському робітничому домі, 24 квітня святковий концерт в міському театрі; 10 липня пікнік-фестиваль у Шведському парку. На тих святкових підприємствах виступали мистецькі сили Товариства об'єднаних українських канадців — Жіночий хор "Русалка", струнний оркестр під керівництвом Карла Кобилянського, танцювальна група. На пікнік-фестиваль була запрошена солістка з Едмонтона Наталка Клибановська.

У 1966 році митці Товариства об'єднаних українських ка-

надців у Вінніпегу двічі виступали по телевізійній станції з своєю концертною програмою — у квітні і травні. У виконанні програми брали участь Чоловічий хор “Бандурист”, Жіночий хор “Барвінок”, Молодіжний хор “Динамічна дванадцятка” і танцювальний гурток “Зірка”. Програмами керували Мирон Шатувльський, Керин Вудс, Микола Урсуляк, Кармен Костинюк. Концерт викликав широкий відгук серед любителів народного мистецтва не лише в Манітобі, але в Британській Колумбії, Квебеку й інших провінціях країни, де ця програма транслювалася.

В Окананган Веллей шість років під ряд відбувався Зимовий карнавал. Він тривав кілька днів. В 1966 році Товариство об'єднаних українських канадців вирішило взяти участь в ньому. До виконання програми були запрошені митці ТОУК з Венкувера. Концерт відбувся 12 лютого у місцевості Вернон. Василь Галіна і Стах Маланчук писали у газеті “Життя і слово” 2 травня 1966 року: “Різонаціональна публіка привітала наших митців дуже тепло й тепло сприйняла їхні виступи. Любителі сценічного мистецтва похвально висловились про концерт і його виконавців”.

В кінці 1966 року Мішаний хор ім. Матвія Поповича при відділі Робітничого запомогового товариства у Торонто відзначував своє 10-річне існування. Ще 29 вересня 1965 року Іван Закшевський опублікував у газеті “Українське життя” статтю, в якій подав факти про те, як виник і розвивався Мішаний хор ім. Матвія Поповича. Ініціаторами хору були Анна і Михайло Вербицькі та Кирило Томашівський. Думка про такий хор виникла у них 1956 року після Франківського Крайового фестивалю у Вінніпегу. Зразу до нього приєдналося лише 12 осіб. Але він швидко збільшувався і до свого 10-річчя прийшов з 45 співаками. Першим його диригентом був Кирило Томашівський, згодом його учень — Йосип Гелосько. За 10 років існування хор влаштував 33 концерти — у Торонто, Вест Торонто, Донвиллі, Ошаві, Гемилтоні, Сейнт Кетеринсі, Палермо. Для відзначення ювілею Мішаного хору ім. Матвія Поповича в Українському робітничому домі в Торонто 3 грудня відбувся святковий бенкет.

У газеті “Життя і слово” 25 квітня Олекса Гафюк опублікував рецензію на п'єсу “Кроваві перли”, яку поставив драматичний гурток ТОУК в Едмонтоні. Він писав: “Успішна постановка драми “Кроваві перли” на нашій сцені свідчить, що

ми ще можемо добиватися успіхів у постановках п'єс. Люди заскучали за нашою театральною діяльністю. Телевізія не може заступити представлень, Екран дає нам одне задоволення, а сцена з живими людьми — друге задоволення. В драматичному мистецтві демонструється наша власна культурно-мистецька праця. І вона нам не приходить легко. Тому вона нам дорога, тому ми нею гордимся, звітуємо про неї на засіданнях драмгуртка і зарядів відділів, на зборах членства, пишемо про неї до газети”.

В ряді місцевостей відзначено 75-річчя українських поселенців у Канаді ювілейними зібраннями: 27 листопада відбувся урочистий вечір на пошану перших іммігрантів у Вікторії. В президії були 88-річний Данило Полідвор і 78-річний Іван Маковський. З промовою про значення ювілею виступив Федір Яремчук.

В Українському робітничому домі у Дромгеллер відбувся бенкет з тієї ж святкової нагоди. Головував Іван Кушнір. З промовою виступив секретар Албертійського Провінціального Комітету Товариства об'єднаних українських канадців Юрій Соломон.

4-го грудня на бенкеті у Брентфорді було відзначено 75-річчя, в якому взяли участь піонери Юлія Бурак (прибула до Канади 1894 року), М. Балик, М. Ботюк. З промовою про значення ювілею виступив Василь Смал.

СТОРИЧЧЯ КАНАДСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

1967-й рік був дуже важливим для канадського народу. То був історичний ювілейний рік — 100-річчя канадської державності. Він був велично відзначений в країні. Українська прогресивна громадськість відзначила його концертами, які в багатьох місцевостях були поєднані з пошануванням пам'яті Тараса Шевченка.

26 квітня у Квін Елизабет аудиторіум у Венкувері програму ювілейного концерту виконували Чоловічий хор ім. Миколи Лисенка під керівництвом Івана Хитренького, Жіночий хор "Русалка" під керівництвом Василя Филиповича, молодіжний хор під керівництвом Степана Дідори. Танцювальними гуртками керували Бітріс Якимчук, Діана Клепарчук, Луїс Склярчук, Крис Клепарчук, Г. Кувіца. Диригентом струнного оркестру був Карл Кобилянський. Акомпанували на піаніно Марлін Кобилянська і Соня Воробець. Від міської ради Венкувера митців і присутніх вітав алдермен А. Е. Адамс. Головував Джері Шах.

У Лейкгеді (Порт Артурі і Форт Вільямі) свято відбулося 30 квітня в Університетському центрі. Програму концерту виконали митці ТОУК: хор під проводом Стелли Трилінської, учні школи народних танців під керівництвом Мирона Голика, Лінди Репушки і Лєри Гриник. Йосип Голик виконав соло-танець. З вітальною промовою виступили алдермени Кук з Порт Артура і Джесімен з Форт Вільяма. Святом проводив Василь Трилінський. Треба зазначити, що міська рада Порт Артура вирішила дати \$50 дотації мандоліновому оркестру ТОУК у зв'язку з тим ювілеєм. Провідники Комітету українців Канади вимагали анулювати ту дотацію. Місцева газета "Ньюс Кроникл" виступила з гострим засудженням КУК-а за те безглузде домагання у редакційній статті п. з. "Музика не знає політики".

Велично відзначила 100-річчя канадської державності українська прогресивна громадськість у Торонто. 6 травня у Мессі Галл відбувся концерт, якого програму виконували митці в числі 150 осіб. Концерт проходив під керівництвом Єв-

гена Дольного, Володимира Балая, Стенлі і Бетсі Кухарчуків, Джері Процева. Участь у концерті взяло понад 2000 осіб. З вітальною промовою виступив мер міста Вільям Деннісон.

Члени і прихильники Товариства об'єднаних українських канадців у Летбриджі відзначили ювілей концертом, який відбувся 7 травня в Етс Меморіал театрі. Програму виконали митці з Келгарі.

Про відзначення українською прогресивною громадськістю 100-річчя канадської державності у Вінніпегу газета "Життя і слово" 5 червня опублікувала кореспонденцію К. М. К. під заголовком "Піснею вітали 100-річний ювілей Канади". В ній говорилось: "Мистецькі сили ТОУК у Вінніпегу влаштували в суботу 13 травня в Плейгауз театрі великий концерт для відзначення знаменного ювілею Канади.

Багатою колоритною програмою, барвистим вінком української пісні, танцю і музики вітали 100-річчя конфедерації Канади митці ТОУК — діти, молодь жінки й чоловіки.

Гарне враження на присутніх зробили учні Української дитячої шксли та Школи народних танців першою точкою концерту — своєю дитячою сценою шкільних пісень і танців, зокрема, традиційним українським привітанням — хлібом-сіллю — присутніх, а в їх особах всіх піонерів і будівничих Канади.

Весь концерт проходив в дусі миру, гордості за вклад українських трудящих — робітників і фермерів, як також професійних людей, у розбудову Канади, в дусі оптимізму, що канадський народ у другому столітті своєї державності відстоїть незалежність своєї рідної землі та стане справжнім господарем у своїй хаті — у повному значенні цього слова".

Програму концерту виконували Ансамбль "Бандурист", Жіночий хор "Барвінок", танцювальна група "Зірка", хор Української дитячої школи. Концерт підготували Михайло Винничук, Керин Вудс, Галя Чачковська, Мирон Шатувський, Роман Мокрій, Степан Павличин, Мелодія Сас, Ольга Шатувська, Ненсі Урсуляк, Микола Урсуляк, Лінн Царик. На концерті виступила солістка Люба Атаманенко. Акомпанувала на піаніно Корен Камінська.

Ювілей був відзначений навіть у місцевостях, де нема великих українських громад, як наприклад, у Ричмонді і Мішел-Натал. Відділ ТОУК у Ричмонді 14 травня відзначив концертом День матері і 100-річчя канадської державності. Звертаючись з привітанням до присутніх, рів Генрі Ендерсон ска-

зав: “Задержання і розвиток традиційних культур в Канаді національними групами може лише зробити життя кожного канадця багатшим”.

На відзначенні ювілею у Мішел-Натал було 500 осіб. Свято було організоване Клубом старших громадян. Концерт влаштували митці Товариства об'єднаних українських канадців з Келгарі під керівництвом Гейзел Скульської.

Українська прогресивна громадськість в Едмонтоні влаштувала ряд підприємств для відзначення канадського національного ювілею. 19 березня учні Української школи влаштували концерт у Вікторія Гайскул. Зал був заповнений людьми. Концерт відбувся під проводом Михайла Гафюка і Василя Хомина. Голсувала Надя Хомин.

Великим святковим фестивалем української пісні, музики і танцю був відзначений 100-річний ювілей Канади 14 травня в Джубілі Аудиторіумі. Програму виконували 300 митців. Виступала з соло-піснями Верна Сематюк.

На завершення свята 3 грудня мистецькі сили влаштували концерт під керівництвом Тедді Кардаша в Українському культурному центрі. Програма складалася з двох частин: “Наше минуле” і “Наше майбутнє”. Виступали оркестр, хори і танцювальні групи — “Каменярі” і “Лілея”. З соло-піснями виступила Єлисавета Пасека. Концерт пройшов з великим успіхом. Едмонтонці гідно і велично завершили ювілей.

Семен Кузек опублікував в “Житті і слові” кореспонденцію, в якій інформував, що 2 квітня відділи ТОУК і РЗТ відзначили великим концертом в Українському робітничому домі 100-річчя канадської державності. Участь у концертній програмі взяли Анна Скульська, Анна Заблоцька, Анна Чико, Євгенія Джесул, Марія Українець, Венді Пастернак, Рой Андрійчук, Френк Чико, Петро Скрипничук, Френк Роджерс.

У місцевостях, де не було мистецьких колективів, відділи ТОУК і РЗТ влаштували святкові зібрання і товариські вечори.

ВИСТУП НА "ЕКСПО-67" В МОНТРЕАЛІ

На запрошення Комісіонера Всесвітньої виставки — "Експо-67" — у Монтреалі мистецькі колективи Товариства об'єднаних українських канадців з Торонто, Форт Вільяма, Вінніпега, Ріджайни, Келгарі, Едмонтона і Ванкувера зробили ряд концертних виступів, які пройшли з великим успіхом і зробили велике враження. Вони продемонстрували перед десятками тисяч людей з різних країн світу культурні досягнення канадських українців в плеканні української і канадської культури.

14, 15 і 16 липня виступали мистецькі колективи з Торонто: Чоловічий хор ім. Т. Г. Шевченка і Мандоліновий оркестр під керівництвом Євгена Дольного і танцювальний ансамбль під керівництвом Володимира Балая. Програму виконували 120 осіб. Вони влаштували п'ять виступів. На концертах було 12 тисяч глядачів. Хористи і танцюристи були одіті в кслортні українські національні строї, які милували очі глядачів, зливались з красою пісень, танців і музики.

З прекрасним успіхом пройшли виступи мистецьких колективів ТОУК з Форт Вільяма (мандолінового оркестру) і Вінніпега (Молодіжного хору "Динамічна дванадцятка" і танцювального гуртка "Зірка"), які виступали на "Експо-67" 11 і 12 липня. Митців тепло вітали присутні любителі народного мистецтва і любувалися їхнім майстерним виконанням пісень, музики і танців. Оркестром з Форт Вільям керував Василь Станчук, хором "Динамічна дванадцятка" Керин Вудс, танцювальною групою "Зірка" — Роман Мокрій.

Пізніше виступали мистецькі колективи з Вінніпега (Ансамбль "Бандурист" ім. Матвія Шатувльського), Едмонтона (танцювальний гурток "Каменярі"), Келгарі (танцюристи), Ріджайни (танцювальний ансамбль "Полтава").

Повертаючись з "Експо-67", мистецькі колективи з різних місцевостей Західної Канади загощували до Української літньої оселі в Палермо, де влаштовували свої концерти. Газета "Життя і слово" від 7 серпня писала: "В неділю вечером 23 липня в Амфітеатрі в Українському парку ім. Т. Г. Шевченка

в Палермо дали гарний, захоплюючий концерт Чоловічий хор "Бандурист" ім. Матвія Шатувльського, молодіжна танцювальна група ТОУК "Полтава" з Ріджайни. Вони виступали з концертною програмою, з якою їхали на "Експо" в Монреалі. Це був уже третій концерт в Палермо мистецьких колективів ТОУК, даний у зв'язку з виступами цих колективів на "Експо". Перший концерт дали мистецькі колективи ТОУК з Торонто, а другий — молодіжний хор "Динамічна дванадцятка" і танцювальна група "Зірка" з Вінніпегу та мандоліновий оркестр з Форт Вільяма".

Повернувшись до своїх місцевостей, мистецькі колективи звітували своїми виступами перед членами і прихильниками Товариства об'єднаних українських канадців з своєї поїздки на "Експо".

На "Експо-67" у Монреалі виступало 10 мистецьких колективів Товариства об'єднаних українських канадців. Це було велике і коштовне підприємство, бо без будь-яких субсидій хори, оркестри і танцювальні гуртки прибули до Монреалу за тисячі кілометрів, витрачаючи багато грошей на транспортацію, приміщення і харчі. Багато членів тих колективів втрачали свій заробіток за час відсутності від праці. То був великий подвиг і високий рівень жертвенності.

"Життя і слово" з того приводу писало 7 серпня: "Незважаючи на великі кошти, незважаючи на витрату дорогого часу, незважаючи на інші труднощі, Товариству об'єднаних українських канадців вдалось здійснити свій план — продемонструвати перед багатьома тисячами людей з різних країн світу нашу українську національну музичну культуру, яку плекає українська прогресивна громадськість у Канаді на протязі 50 років.

Виступи мистецьких колективів Товариства об'єднаних українських канадців на "Експо-67" викликали великий резонанс серед людей різних націй і різних країн, особливо серед тих, які вперше чули українську пісню, музику, бачили вперше українські танці. Вони захоплювалися цими концертами і після висловлювали високу оцінку перед керівниками колективів і самими митцями. Деякі, побувавши на концертах цих колективів, думали, що це митці з України.

Це велике признание для Товариства об'єднаних українських канадців, для художніх керівників мистецьких колективів, для членів хорів, оркестрів і танцювальних гуртків. Ця

праця, яку вони проводять, в яку вкладають стільки зусиль і часу, високо оцінена людьми різних націй”.

Іван Алексієвич надіслав до “Життя і слова” кореспонденцію, в якій писав, що 22 вересня у Келгарі відбувалась вечірка для старших і молодших танцюристів ТОУК, які виступали на “Експо-67” у Монтреалі. Вони розповіли про свої успіхи на Всесвітній виставці і заявили, що як би не мали організації, яка боролась за право виступити мистецьким силам ТОУК в Монтреалі, то не мали б змоги демонструвати свої танці перед багатьома тисячами людей з цілої Канади і різних країн світу.

Хоч увага мистецьких колективів у головних містах була звернена на участь в “Експо-67”, то все одно вони проводили свою діяльність у відділах, влаштовували концерти в Українських робітничих домах.

26 лютого у Торонто відбувся концерт, програму якого виконували митці різних національностей. Виступив також з художнім читанням літературних творів відомий канадський актор Бруно Джерусі. Головою концерту була Марія Скрипник.

Хор ім. Матвія Поповича влаштував концерт в Українському робітничому домі 19 лютого і 7 квітня виступив в Будинку старших громадян.

Наймолодша група митців ТОУК у Торонто влаштувала 5 березня концерт, програму якого виконали учні Української дитячої школи, танцюристи юнацької секції. Концерт проходив під диригуванням Марії Кузик.

У 1966-1967-х роках мистецькі сили Товариства об'єднаних українських канадців у Вінніпегу виступали з концертами по місцевій телевізійній станції на програмі “Канадці — всі”. Програму виконували Ансамбль “Бандурист”, Жіночий хор “Барвінок”, “Динамічна дванадцятка”. Хорами керували Керин Вудс, Гелен Чачковська і Мирон Шатувльський.

Ансамбль “Бандурист” ім. Матвія Шатувльського брав участь у змаганні хорів степових провінцій по радіопрограмі СБС. Технічне виконання програми було на високому рівні. Багата програма української пісні привертала увагу слухачів. Ансамбль “Бандурист” виконав пісні: “Взяв би я бандуру”, “Забіліли сніги”, “Гей Карпати”, “Реве та стогне Дніпр широкий”, “Закувала та сива зозуля”. Пісні були виконані з добрим мистецьким смаком.

Щораз більшу популярність завойовував Жіночий хор "Берізка" при відділах ТОУК в Гемилтоні. Юлія Лукасевич опублікувала 18 грудня статтю, в якій розповіла історію колективу. Зорганізувала його Марія Стефанишин з допомогою Михайла Василенка. Вона було диригенткою, він — акомпаніатором на скрипці. До хору зразу вступило 12 жінок: Т. Липка, М. Хома, Ю. Лукасевич, М. Калуджер, Є. Грицюк, Н. Титаренко, М. Стефанишин, А. Сякалюк, Т. Сем, К. Бажанська, А. Гуменюк, І. Прокопчук. Перший виступ хор зробив на відзначенні свята Міжнародний жіночий день. Після того він почав часто виступати на концертах в Українському робітничому домі у Гемилтоні. Мав у своєму репертуарі 28 українських народних пісень.

У першій половині лютого 1967 року у Верноні відбувся 10-денний Зимовий карнавал. Уже другий раз підряд ТОУК і РЗТ брали у ньому участь. Мистецькі сили з Венкувера влаштували концерти. Прибуло на нього 600 осіб.

П'ЯТДЕСЯТИРІЧЧЯ ТОУК

В днях 15-17 квітня 1968 року у Торонто відбувся Тринадцятий з'їзд Товариства об'єднаних українських канадців. На ньому була прийнята резолюція "Відзначення 50-річчя і зміцнення організації".

У резолюції говорилося: "У своїх святкуваннях ми повинні возвеличити самовіддану жертвенну працю піонерів і членів нашої організації (Товариства об'єднаних українських канадців) на громадському, освітньому, культурно-мистецькому полі та вплив Товариства у визнанні вкладу українців взагалі у створення матеріальних та духовних цінностей нашої країни. Ми повинні нагадати собі і відмітити заслуги, що їх має наша організація перед канадським народом, і передати в той спосіб, як тільки можна під час ювілейних святкувань, молодшим поколінням належну гордість за своїх батьків і матерів, дідусів і бабусь, які в тяжких умовах створювали свою організацію, щоб спільно з іншими співгромадянами свідомо боротися за свою власну і загальнонародську гідність і за краще життя".

З'їзд закликав провести ці святкування різними заходами, серед них і концертами, по всіх місцевостях, де були відділи Товариства об'єднаних українських канадців.

І треба відмітити, що вся мистецька діяльність в 1968 році проходила в дусі прийнятої з'їздом резолюції.

Ювілейний концерт на відзначення 50-річчя ТОУК відбувся в Едмонтоні 24 березня. Програму виконувало 200 митців. Мішаний хор ім. Матвія Шатувського, хор канадськонароджених, оркестр народних інструментів, чоловіча секція мішаного хору, танцювальні гуртки "Каменярі" і "Лілея", дитячий хор і дитячі танцювальні гуртки, солістки Наталка Клибановська, Єлисавета Пасека, Донна Гафюк. Прибули співаки з Вінніпегу — брати Стефанюки (Гриць і Іван). Хорами керували Тедді Кардаш і Володимир Росевич. Головували Микола Алексієвич і Меріон Урсуляк.

Українська прогресивна громадськість у Лейкгеді (Порт Артур і Форт Вільям) відзначили свято своєї організації 7

квітня в Університеському центрі. Програму концерту приготували місцеві митці і запрошені з Вінніпегу “Динамічна дванадцятка” і гурток танцюристів “Зірка”. Програмою диригував Володимир Слобода. З промовою виступив Антон Білецький з Вінніпегу.

Найвеличніше було відзначено 50-річчя ТОУК у Вінніпегу, бо саме тут було започатковане 1918 року Товаришення Український робітничий дім, з якого опісля виросло Товариство Український робітничо-фермерський дім, попередник Товариства об'єднаних українських канадців. Свято відбулося 19 травня у Манітоба Сентеніал Сентр. Був влаштований великий концерт, який своїми масштабами перетворився у фестиваль, бо його програму виконували не тільки місцеві мистецькі колективи, але запрошені гості з Едмонтона, Форт Вільяма, Ріджайни і Торонто. На концерті виступали Мішаний хор і струнний оркестр з Вінніпегу під керівництвом Василя Филиповича, “Динамічна дванадцятка” під керівництвом Керин Вудс, струнний оркестр з Лейкгеда під керівництвом Володимира Слободи, танцювальний ансамбль “Каменярі” з Едмонтона під керівництвом Бетті Кіселевич-Нагорняк, танцювальна група “Полтава” з Ріджайни під керівництвом Зої Лапчук, група Школи народних танців з Вінніпегу під керівництвом Романа Мокрія, солістка Норма Левицька-Тетро з Торонто, танцювальна група з Лейкгеда під керівництвом Мирона Геліка.

Просторий концертний зал (2200 місць) був вщерть заповнений любителями української народної культури. Їх тепло привітав секретар Манітобського Провінціального Комітету ТОУК Михайло Мокрій. З вітальними промовами виступили від міської ради алдермен С. Ребчук, від Манітобського провінціального уряду депутат Ф. Клим. Від імені КВК ТОУК виступив його секретар Петро Прокопчак, який відмітив здобутки організації за півстоліття її благородної діяльності, зокрема започаткування традиції фестивалів української пісні, музики і танцю у Канаді, вшанування та увічнення вкладу українців у розбудову Канади спорудженням першого на американському континенті пам'ятника великому синові України — Т. Г. Шевченкові.

Високу оцінку концертові дала музичний критик Меделейн Бернье у газеті “Вінніпег Трибюн” 20 травня. Вона відзначила “блискуче і чітке” виконання фіналу “Української

симфонії" (невідомого композитора) струнним оркестром під керівництвом Володимира Слободи, танці групи "Зірка" з Вінніпегу, соло Норми Левицької-Тетра з Торонто і Марії Білецької з Вінніпегу.

На ювілейному концерті в Келгарі на відзначення 50-річчя ТОУК, що відбувся 20 жовтня, виступали митці з Едмонтона. Це був обмінний виступ. Келгарські митці влітку поставили в Едмонтоні оперу "Запорожець за Дунаєм".

27 жовтня Жіночий хор "Берізка" у Гемилтоні влаштував ювілейний концерт.

Мистецькі сили ТОУК з Келгарі влаштували ювілейний концерт у Дромгеллері і Летбриджі. Ті ж самі митці влаштували концерт у Верноні. На тому концерті з вітальною промовою виступив мер міста Василь Галіна. Промовляв також відомий канадський письменник Джордж Рига.

Хор ім. Матвія Поповича 17 листопада влаштував ювілейний концерт в Українському робітничому домі. Були запрошені до участі в концерті словацька танцювальна група і Жіночий хор Федерації російських канадців.

Ансамбль "Бандурист" у Вінніпегу відзначував свій 20-річний ювілей. З цього приводу був улаштований концерт 15 грудня в Українському робітничому домі. Від Манітобського Провінціального Комітету ТОУК і Ради відділів ТОУК членів ансамблю привітав Кость Костанюк. Він відзначив, що у його розвиток багато вклали диригенти Степан Юрійчук, Євген Дольний, Володимир Якимчук, Василь Хомин, Мирон Шаткульський. Концертом проводив диригент Василь Филипович. Головою був Василь Кардаш.

У 1969 році художня самодіяльність Товариства об'єднаних українських канадців переважно зосереджувалась довкола традиційних Шевченківських концертів і регулярних виступів в Українських робітничих домах.

Микола Алексієвич 24 березня повідомляв у "Житті і слові", що драматичний гурток ТОУК в Едмонтоні підготує п'єсу "Безталанна", яку буде поставлено 30 березня в Едмонтоні, 13 квітня в Келгарі, 20 квітня в Іннісфірі.

Чоловічий хор ім. Т. Г. Шевченка з Торонто влаштував 11 травня концерт у Виндзорі, на який прибули люди з Лімінгтона, Лондона, з американських міст Детройта, Толедо і Клівленда.

Ансамбль "Бандурист" і Жіночий хор "Барвінок" з Він-

ніпега 27 квітня влаштували концерт в Українському народному домі у Фішер Бренч. На концерт прибули фермери з поблизьких околиць. Концерт пройшов з великим успіхом.

На традиційне свято у Палермо 29 червня загостив Жіночий хор Ліги американських українців "Берізка" з Нью-Йорка. Соло-пісні виконували Надя Бережна і Марія Ковальчук. Проспівав кілька пісень член Хору ім. М. Леонтовича з Нью-Йорку Петро Бережний. Хорові і солістам акомпанувала Анна Салик. Концертом проводив Онуфрій Ільчук. Виступили також митці ТОУК з Торонто. Головував Василь Марущак.

ПОЇЗДКА НА РАДЯНСЬКУ УКРАЇНУ

1970-й був знаменним роком для художньої самодіяльності Товариства об'єднаних українських канадців. Того ж року на гастролі на Радянську Україну виїхав Ансамбль ім. Т. Г. Шевченка з Торонто. Його концерти пройшли з великим успіхом. Це, по суті, був успіх усієї художньої самодіяльності Товариства об'єднаних українських канадців — усіх його мистецьких колективів від Монреаля аж до Ванкувера. Всюди, куди поїхав, де виступав ансамбль, йому влаштовувала ентузіастичний прийом громадськість Радянської України. В особі членів ансамблю люди вітали всіх учасників хорів, оркестрів, танцювальних гуртків у Вінніпегу, Едмонтоні, Форт Вільямі, Ванкувері, Торонто, Віндзорі, Монреалі, Гемілтоні, Велланді, Ріджайні. Вони вітали членів і прихильників Товариства об'єднаних українських канадців і Робітничого допомогового товариства, всіх чесних канадських українців. Це була подія важливого історичного значення.

Ансамбль ім. Т. Г. Шевченка з Торонто був запрошений на Радянську Україну Товариством "Україна" і Українським хоровим товариством через Крайовий Виконавчий Комітет Товариства об'єднаних українських канадців. Потрібна була наполеглива і тривала підготовка до такої поїздки. Вона була дуже коштовна і довелось провести кампанію за збіркою коштів.

Перед своїм від'їздом на Радянську Україну Ансамбль ім. Т. Г. Шевченка влаштував концерти у Торонто й Оттаві. 30 травня концерт відбувся у Мессі Галл. Він був своєрідним іспитом підготовки колективу перед відповідальною поїздкою. Ансамбль продемонстрував репертуар, який він мав повезти на Україну. Це були українські пісні і музика: "Пролягала доріженька", "Прометей", "Думи мої", "Коломия місто", "Як давно", "Горлиця", "Гуцульський танець" і "Канадська сюїта" (спеціально написана композитором Морісом Сурдіном).

У зв'язку з поїздкою ансамблю на Радянську Україну Петро Кравчук опублікував 8 червня в газеті "Життя і слово" статтю під заголовком "Іспит зрілості". Він закінчив її таки-

ми рядками: "Через два місяці Ансамбль ім. Т. Г. Шевченка буде уже концертувати на чудовій українській землі, на якій багато хто з нас народився, на якій народились батьки багатьох членів ансамблю.

Члени ансамблю повезуть на українську землю пісні, музику і танці українського народу, які ми тут любимо, шануємо і плакаємо. Вони також повезуть зразки музичної культури канадського народу, якого ми є складовою частиною, в загальну культуру якого робимо уже на протязі 80 років вагомий вклад. Вони повезуть не тільки пісню, музику і танець — вони повезуть теплоту наших сердець, нашу любов і пошану великому українському народові. Вони повезуть слова дружби канадського народу українському народові, всім народам Радянського Союзу.

Так, вони будуть нашими амбасадорами, посланцями доброї волі. То ж побажаймо їм успіху, щастя, радості на прекрасній та гостинній українській землі".

13 червня Ансамбль Т. Г. Шевченка влаштував в Нешонал Артс Сентер в Оттаві концерт перед 1500 присутніми, серед яких були представники дипломатичних місій, акредитованих у Канаді. Газети "Оттава Ситизен" і "Оттава Джорнал" вмістили на концерт рецензії, в яких дали високу оцінку ансамблеві. Бетті Свиммінгс писала в "Оттава ситизен": "Ансамбль Шевченка з Торонто доказав, що він принесе гордість, коли виступатиме під час гастролей на Україні".

Напередодні виїзду Ансамблю Т. Г. Шевченка на Радянську Україну прем'єр Канади П'єр Трудо надіслав вітальну телеграму, в якій говорив, що митці везуть з собою добрі побажання канадського народу на Радянську Україну.

У неділю 3 серпня з Торонтонського аеродрому Малтон 100 членів Ансамблю Т. Г. Шевченка спеціально винаймленим літаком відбули до Радянського Союзу. Їх прийшли проводити сотні людей — рідні, члени і прихильники Товариства об'єднаних українських канадців, яке зробило все можливе, щоб здійснилась ця історична місія.

17 серпня газета "Життя і слов" опублікувала на першій сторінці телеграму Марії Скрипник з Києва такого змісту: "Концерт Ансамблю Т. Г. Шевченка з Торонто пройшов з великим успіхом в Києві 5 серпня. Зал Київської консерваторії П. І. Чайковського був переповнений глядачами. Багато людей з браку місця вернулись додому.

На концерті був представник Канадського посольства в Москві — другий секретар Мр. Брайс.

Видатні діячі української культури, артисти опери та балету, диригенти, композитори, дали високу оцінку концертові. На закінчення турне Ансамбль Т. Г. Шевченка з Торонто влаштує ще один концерт в Києві — в залі Театру опери та балету ім. Т. Г. Шевченка. Відбудеться концерт в Чернівцях і Москві”.

Газета “Життя і слово” з числа в число широко розповідала за передачами Київського радіоцентру про виступи ансамблю у різних містах України.

З Києва канадські митці поїхали до славного міста Полтава і вечером 6 серпня у музично-драматичному театрі ім. М. В. Гоголя влаштували концерт. 7 серпня відвідали колгосп ім. Шевченка в селі Кошманівка і разом з місцевим мистецьким колективом влаштували в Будинку культури спільний концерт.

Десятого серпня ансамбль загостив до Харкова і там виступав у Палаці культури тракторобудівників. Багато номерів доводилось митцям виконувати двічі-тричі. Кожен виступ гостей дуже тепло сприймався присутніми.

Після успішного концерту у Харкові канадські гості поїхали до Змієва і виступали з концертом перед робітниками теплової електростанції.

Маршрут канадських митців після того проліг з Харківщини на Західну Україну, звідки походили переважно їхні батьки і діди. У Львові ансамбль влаштував два концерти — 13 серпня у залі Львівської філармонії і 14 серпня у залі Львівського театру опери та балету ім. Івана Франка. Зал був заповнений людьми. Багато людей з браку місця примушені були стояти весь час концерту.

16 серпня ансамбль виїхав до Ужгорода — на Закарпаття. Другого дня відбувся концерт в приміщенні місцевої філармонії. Концерт пройшов з надзвичайним успіхом.

Київське радіо повідомляло: “Увечері (20 серпня) артисти-аматори з Канади показали тернопільчанам своє мистецтво. Концерт пройшов з великим успіхом і перетворився на вечір дружби українців Радянської України з їх земляками у Канаді”.

22 серпня канадські гості прибули до Чернівців — на

Зелену Буковину. Того ж дня вечером вони виступили з концертом перед численною аудиторією.

Повернувшись до Києва, Ансамбль ім. Т. Г. Шевченка з Торонто влаштував у Київському Державному Академічному театрі опери та балету ім. Т. Г. Шевченка свій заключний концерт. Глядачі тепло сприймали кожен номер програми, в якій переплелись мелодії України з мелодіями народів, що населяють Канаду. У вітальному адресі, який після концерту зачитав президент Товариства "Україна" Юрій Смолич, дано високу оцінку концертної діяльності ансамблю, який прибув на Україну, як репрезентант багатобарвної культури своєї країни, як посланець дружби між канадським і радянськими народами.

Гостинним концертам Ансамблю ім. Т. Г. Шевченка Товариства об'єднаних українських канадців дали високу оцінку діячі української радянської культури: композитор Георгій Майборода, письменники Олександр Підсуха, Микола Тарновський, народний артист РСР Дмитро Гнатюк. Видатний київський музикознавець Микола Гордійчук позитивно оцінюючи діяльність ансамблю, одночасно зробив серйозні критичні зауваження, щоб колектив покращав своє виконавське мистецтво. Свій огляд у газеті "Культура і життя" він закінчив словами: "Проте не будемо прискріпливими. Не треба забувати, що діяльність ансамблю ґрунтується на самому лише ентузіазмі його керівників та учасників. Будемо сподіватися, що виступи канадських співаків, танцюристів і музикантів перед вимогливими і справедливими у своїх оцінках радянськими слухачами правитимуть для наших гостей гарною школою й активним стимулюючим чинником дальшого піднесення їх виконавської майстерності".

Повертаючись з України додому, Ансамбль ім. Т. Г. Шевченка 26 серпня виступив з концертом у Палаці культури в Москві. Зал був вщерть заповнений людьми. Багато з браку місця не могли бути на концерті. Серед присутніх були представники Канадського посольства в Москві. Слухачі тепло вітали своїми довготривалими оплесками канадських митців.

28 серпня, після успішної трижневої концертної подорожі по Радянській Україні, Ансамбль ім. Т. Г. Шевченка повернувся до Канади. На Радянській Україні його супроводила делегація Крайового Виконавчого Комітету Товариства об'єд-

наних українських канадців у складі Василя Гарасима, Михайла Короля і Марії Скрипник.

Після повернення Ансамблю ім. Т. Г. Шевченка з Радянської України його керівництво, включно з диригентом Євгеном Дольним, вирішило відокремитися від художньої самодіяльності Товариства об'єднаних українських канадців. У тій справі відбулось ряд розмов між керівниками ансамблю і проводом ТОУК, однак вони не дали позитивного результату, бо ансамбль відокремився і сформився в окрему мистецьку одиницю, яка тепер не має ні органічного, ні ідейного зв'язку з художньою самодіяльністю Товариства об'єднаних українських канадців. За його діяльність з того часу Товариство об'єднаних українських канадців не несе жодної відповідальності.

15-РІЧЧЯ ХОРУ "БАРВІНОК"

У 1970 році живу діяльність проводили мистецькі сили в Едмонтоні. 11 січня відбувся дитячий концерт під керівництвом Василя Хомина, Володимира Росевича, Єлисавети Кіселевич. Йшла підготовка до виступів у Келгарі, Летбридж, Іннісфрі, Гресленд, Сейнт Пол, Евенсбург. У березні в Університетському аудиторіумі Студентського союзу в Едмонтоні відбувся Шевченківський концерт, програму якого виконували Мішаний хор ім. Матвія Шатувльського, Українсько-канадський хор, струнний оркестр, танцювальні гуртки. Танцювальна група "Каменярі" завоювала перше місце на Танцювальному фестивалі у Летбриджі 14 березня. У ньому брали участь танцювальні гуртки різних національних груп Алберти.

1970-й рік був важливим і для Жіночого хору "Барвінок" у Вінніпегу. Він відзначував своє 15-річне існування. Хор був зорганізований 18 жовтня 1954 року, однак свій перший концерт влаштував 27 березня 1955 року і з того часу почав свою діяльність — свою історію. Першим його диригентом був Мирон Шатувльський. За час свого існування хор зробив біля 100 виступів, брав участь у Крайовому фестивалі для відзначення 100-річчя з дня народження Івана Франка у Вінніпегу 1956 року і в Крайсовому фестивалі на пошанування Т. Г. Шевченка у Торонто 1961 року. Він збудував свій великий репертуар з 175 пісень. Керував ним у 1970 році Василь Филипович. Слава про цей хор лунала і на Радянській Україні. Відома українська поетеса Валентина Ткаченко присвятила йому такий свій вірш:

Ви чуєте? Співає хор "Барвінок"
В заонеанській дальній стороні.
Співає хор канадських українок
Іще дідами складені пісні.

Слова, що увібрали сльози й горе,
Лунають гучно, дужче хвиль морських,
Їх неосянні слухають простори
І наша Україна чує їх.

Бланиттю слухає Дніпро широкий,
Притихнувши в бетонних берегах,
І росяний барвінок синьоокий,
Що в задніпрових стелиться галях.

Він в нашому краю буяє радо,
Він рясноцвітом до зими цвіте.
Та зараз з України до Канади
Він простягає листя молоде.

Він дякує співцям за щирю згадку,
Баннає їм миру і добра.
Хай славляться оті прості канадни
Що завжди линуть серцем до Дніпра!

У свій 15-річний ювілей Жіночий хор “Барвінок” влаштував ряд гостинних концертів у Вінніпегу і у фермерських околицях. Про один з таких його концертів, що відбувся 22 лютого у Пойнт Доглес, Павло Попович у “Житті і слові” писав, що він пройшов на найвищому мистецькому рівні, був прекрасним святом.

1-го лютого хор влаштував в Українському робітничому домі звітний концерт. Про нього А. С. писала в “Житті і слові” 13 квітня: “Діяльність хору “Барвінок” — частина діяльності великої організації — Товариства об’єднаних українських канадців. Як на початку, так і тепер більша частина співачок — це активні членкині жіночого і англломовного відділів ТОУК. Співає “Барвінок” не тільки на сцені місцевого Українського робітничого дому. Протягом 15 років хор з великим успіхом виступав на сценах Українських робітничих домів у Пойнт Доглес, Іст Килдонан, Трансконі, виїжджав з концертами до Кенори, Портедж ла Прейрі та інших місцевостей у Манітобі. Кілька разів брав участь у Манітобському музичному фестивалі”.

Василь Трилінський повідомляв у “Житті і слові” 18 травня, що мистецькі сили Порт Артура і Форт Вільяма 12 квітня влаштували в Університетському аудиторіумі концерт на честь об’єднання обох міст під назвою Тендер Бей. Програму виконували мандолиновий оркестр під керівництвом Володимира Слободи і Мішаний хор під керівництвом Стелли Трилінської. Були виконані танці під проводом інструкторів

Линди Репушки, Донни Ковальчук і Мирона Голика. Участь у програмі взяли також запрошені з Вінніпега Ансамбль "Бандурист" під керівництвом Василя Филиповича і танцювальна група "Веселка" під керівництвом Романа Мокрія. На концерт прибули люди з віддаленої шахтарської місцевості Джералдтон.

31 травня келгарські мистецькі сили влаштували концерт на закінчення сезону. За той час в місцевості було дано чотири концерти і один в Летбриджі.

20 квітня у "Житті і слові" була опублікована об'ява, що 3 травня у Сентеніал Консерт Галл у Вінніпегу відбудеться фестиваль української пісні, музики і танцю для відзначення 100-річчя провінції Манітоба. До участі у багатій і різноманітній програмі були запрошені мистецькі колективи Вінніпега, Тондер Бей, Ріджайни, Едмонтонна і Венкувера.

Як повідомляла газета "Життя і слово" (25 травня), фестиваль пройшов з великим успіхом. Він був влаштований Товариством об'єднаних українських канадців і Робітничим заповомовим товариством. Просторий зал, що вміщує 2300 осіб, був заповнений і багато людей вернулися додому з браку місця.

У багатій, колоритній, захоплюючій фестивальной програмі, що відображала розвиток Манітоби, працю і вклад українців, які становлять другу найбільшу етнічну групу провінції, виступало 360 митців — молодих і старших. Це були мистецькі сили ТОУК з Вінніпега, Тондер Бей, Ріджайни, Едмонтонна, Келгарі — хори, оркестри і танцювальні гуртки. Усі вони злились в один великий прекрасний мистецький колектив.

У програмі фестивалю брали участь також й інші мистецькі групи і артисти — колектив індіанців і метисів з Стоні Мавнтейн, франко-канадський хор з Сейнт Боніфейс, відомий канадський артист Бруно Джерусі з Торонто і співацька група "Майлстон" з Венкувера. Серед присутніх на залі були члени Манітобського провінціального уряду, члени Вінніпегської міської ради, культурні і громадські діячі.

Фестивальна програма складалася з трьох розділів і була так збудована, що відображала 100-річний ювілей Манітоби. Перший розділ, "Прелюдія до сторіччя", відображав період перед створенням провінції Манітоба. Другий розділ, "Будівники Манітоби", представляв вклад українців у розбудову

провінції. Третій розділ, "Спадщина для майбутнього", був наче напученням для прийдешніх поколінь. Розділи були пов'язані художньою розповіддю (автором тексту був Мич Сейго).

Газета "Життя і слово" від 14 грудня повідомляла: "У Вінніпегу в результаті успішного фестивалю пісні, музики і танцю для відзначення 100-річчя Манітоби, який відбувся заходом ТОУК і РЗТ 3 травня 1970 року в Сентеніал Концерт Галл, створено аматорську театральну групу — "Театр 100", яка готується до нової дуже цікавої театральної вистави — постановки драми "Адамс Сонс" в англійській мові за відомим класичним твором Ольги Кобилянської "Земля". Славний твір Ольги Кобилянської пристосували до канадської сцени в англійській мові Ганна Польова з Венкувера і Мич Сейго, редактор "Юкрейніан Кенейдіан". До нього входить і "Буковинське весілля" з співами, музикою і танцями". Прем'єра п'єси "Адамс Сонс" була запланована на 1971 рік у Шлейгауз театрі. До постановки п'єси були заангажовані мистецькі сили ТОУК у Вінніпегу.

ЮВІЛЕЙ ЛЕСІ УКРАЇНКИ І ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

В 1971 році український народ відзначав два славні ювілеї — 100 річчя з дня народження письменників-класиків — Лесі Українки і Василя Стефаника. Українська прогресивна громадськість також велично відзначувала їх зібраннями, лекціями, концертами і фестивалем української пісні, музики і танцю. Водночас з цими ювілеями вона відзначувала і 80-річчя поселення українців у Канаді.

Ювілей Лесі Українки в Гемилтоні був відзначений концертом в Українському робітничому домі 7 лютого, програму якого виконував Хор "Берізка" під проводом Марії Стефанишин. Реферат про поетесу прочитала Євгенія Грицюк.

У Торонто на святі 21 лютого в Українському робітничому домі доповідь про Лесю Українку зробив Петро Прокопчук — секретар КВК ТОУК. Жіночий хор "Гагілка" під проводом Марії Кузик виступив з концертною програмою.

Концерт-мітингом українська прогресивна громадськість вшанувала Лесю Українку в Тондер Бей. Свято відбулось в Українському робітничому домі у Форт Вільямі. Реферат про ювілярку прочитала Йосифина Стечишин. Іван Довбак промовляв про поетесу англійською мовою.

Виставкою творів і портретів Лесі Українки та концертом відзначено ювілей в Едмонтоні 7 і 28 лютого.

У Тиммінс заходом відділів ТОУК і РЗТ 24 квітня було влаштовано в Українському робітничому домі свято на честь Лесі Українки і Василя Стефаника. З промовою виступив Микола Гринчишин — редактор газети "Життя і слово".

Мистецькі сили Товариства об'єднаних українських канадців у Торонто влаштували 2 травня концерт в Українському робітничому домі на честь Василя Стефаника.

З доповідю "Чим дорогий і близький нам Василь Стефаник" виступив Петро Кравчук на святочному зібранні в Українському культурному центрі у Ріджайні 2 травня.

У Монтреалі 16 травня в Українському культурному центрі був висвітлений фільм "Камінний хрест" за твором Васи-

ля Стефаника. Йосип Олещук прочитав реферат про письменника.

Прогресивні українці міста Вінніпега вшанувала письменників Лесю Українку і Василя Стефаника на концерті в Українському робітничому домі 21 листопада. Голова концерту Анна Семенова познайомила присутніх з життям і творчістю обох письменників-класиків. Концертну програму виконували Ансамбль "Бандурист" ім. Матвія Шаткульського, Жіночий хор "Барвінок", танцювальна група "Веселка", Мішаний хор клубу старших громадян.

Газета "Життя і слово" 31 травня повідомляла: "Після урочистих зборів, лекцій і виставок про життя і творчість Василя Стефаника у різних містах Канади в Едмонтоні був відкритий пам'ятник письменникові 22 травня і відбувся Всеукраїнський фестиваль української пісні, музики і танцю 23 травня".

Пам'ятник-погруддя письменника подарувало українській прогресивній громадськості в Канаді Товариство "Україна" в Києві. Його виготовив львівський скульптор Володимир Сколодра.

В неділю 23 травня о 2-й годині пополудні в Джубілі Аудиторіумі відбувся фестиваль. 2756 осіб заповнили великий зал. У призначений час два гучули-трембітарі звідомили присутніх про початок свята. Три години тривала програма фестивального концерту. Він складався з трьох тематичних частин, які доповнювали одна одну, створили єдину колоритну панораму. Програма відобразила 80-річчя перебування українців у Канаді і 100-річчя з дня народження Василя Стефаника.

Роблячи огляд святкування, Микола Алексієвич у статті "Дві історичні події в Едмонтоні", писав 14 червня у "Житті і слові": "Джубілі Аудиторіум був заповнений, програма була така цікава, така багата, овації були такі часті, як ще ніколи на ніяких мистецьких виступах.

Численні глядачі вгніблювалися в зміст картин розлуки на Краківському дворці. Діапозитиви і диктор так сильно впливали на глядачів, що дійсно ви уявляли перед собою живу картину. Вам прямо здавалось, що це сучасна дійсність.

Програма мала відмінний зміст від наших попередніх фестивалів. Цю зміну зробив самий склад наших митців. Всі музиканти, танцюристи і велика частина співаків була канадського народження. Серед них уже четверте покоління. Ця

змiна прийшла природно. Сотня дiтей сильно збагатила програму — своїм виступом вони звеселили до слiз глядачiв.

Не була це легка справа, щоб зiбрати таку кiлькiсть митцiв з рiзних мiсцевостей. Але реальнiсть пiдтвердила, що це можна зробити, коли є такі талановиті організатори і керівники, які можуть віддати себе на велику жертвеннiсть, перейнятися і всецiло вглибитися в те, що народ творить, вглибитись в народну iсторичну спадщину і його національну культуру”.

Фестивальну програму пiдготували Василь Хомин (головний керівник), Володимир Росевич, Бетті Киселевич-Нагорняк, Анна Лапчук, Гейзел Скульська, Василь Филипович, Марі Прoцiв. Постановником фестивалю був Антон Мокрій. Сценарій приготував Мич Сейго.

У святкових церемонiях з промовами виступали мiнiстр культури Албертiйського уряду Амброз Головач, мер мiста д-р Айвор Дент, перший секретар Посольства СРСР в Оттаві Валентин Лiпатов, алдермен мiста Едмонтона Уна Меклiн-Еванс, голова КВК ТОУК Василь Гарасим, голова Ювiлейного фестивального комiтету Юрiй Соломон, секретар КВК ТОУК Петро Прокопчак, крайовий секретар Лiги американських українцiв Михайло Торченко, протокольний секретар КВК ТОУК Петро Кравчук, письменник Джордж Рига, голова ГVK РЗТ Антон Бiлецький, секретар Жiночого комiтету при КВК ТОУК Марiя Прокопчак.

Крiм святочного вiдкриття пам'ятника Василя Стефаника і фестивалю, були влаштованi два бенкети — для гостей в Мекдоналд готелі і для митцiв в Українському культурному центрі.

У фестивалі взяли участь такі мистецькi колективи Товариства об'єднаних українських канадцiв: збiрні хори і оркестри з Едмонтона і Келгарі, Ансамбль “Полтава” з Рiджайни, Ансамбль “Бандурист” з Вiннiпега, танцювальна група “Мрiя” з Тондер Бей і група дiвчат-фiзкультурниць з Торонто. Зробила гостинний виступ і співацька група “Дi Камера Сiнгiрс” з Едмонтона. Виступала з солоспiвом Наталка Клибановська.

20 і 21 лютого у Вiннiпегу “Театр 100” і мистецькi сили ТОУК поставили в Плейгауз театрі п'єсу “Адамс Сонс” (“Адамові сини”). Микола Гринчишин писав у статтi “Хороше педнання”, яка була опублiкована в “Життi і словi” 8 березня: “Вистава пройшла з прекрасним успiхом. Вона глибоко захо-

пила численну публіку. Глядачі, виходячи з театру після закінчення і обмінюючись враженнями, говорили: "Чудова вистава!", "Гра акторів була знаменитою!", "Яким прекрасним було "Буковинське весілля", "Як гладко проходили сцена за сценою!". Чути було похвальні вислови про яскраві колоритні українські костюми, про гру оркестру, про соціальний зміст драми".

Вистава "Адамс Сонс" була нововведенням у художню самодіяльність Товариства об'єднаних українських канадців. Це була серйозна спроба вивести українське театральне мистецтво на канадську сцену англійською мовою. Цей експеримент був вдалим і дав хороший результат.

Врочистим бенкетом у Павільйоні в Українській літній оселі в Палермо Мішаний хор ім. Матвія Поповича 26 вересня відзначив своє 15-річчя. З промовою виступив його бувший диригент Іван Костиник. На бенкеті хор виконав концертну програму.

Хор "Гагілка" 14 листопада брав участь у постановці першої дії опери "Запорожець за Дунаєм".

Для танцювальних колективів ТОУК 1971-й рік був знаменний тим, що в ньому члени гуртків "Русалка" з Вінніпега і "Полтава" з Ріджайни брали участь у Танцювальному семінарі в Києві, що був для них організований Товариством "Україна". Участь в семінарі взяли 17 кандськоукраїнських танцюристів. Це вперше в історії української художньої самодіяльності в Канаді відбувся такий танцювальний семінар, який відкрив нову сторінку цієї галузі мистецької діяльності ТОУК. З приводу того семінару мер міста Вінніпега надіслав до Товариства "Україна" листа, в якому висловив радість, що його співвітчизники (канадські українці) опановуватимуть мистецтво народного танцю під керівництвом майстрів хореографії України.

ШЕВЧЕНКІВСЬКІ КОНЦЕРТИ

Останнє десятиріччя — 1970-1980 — художня самодіяльність Товариства об'єднаних українських канадців головню концентрувалась у Торонто, Вінніпегу, Едмонтоні, Ванкувері, Ріджайні, Келгарі, Гемилтоні, Віндзорі, Верноні, Тондер Бей, Монтреалі, Содборі. Відбувались концерти і в інших містах, які були влаштовувані мистецькими колективами або з Едмонтона, або з Вінніпега, або з Торонто.

Почавши 1904 року, встановилась хороша традиція влаштовувати, переважно у березні, концерти на пошану українського національного поета, революціонера-демократа, борця за соціальну справедливість Тараса Шевченка. Всюди там, де є хори, оркестри, танцювальні гуртки відбуваються Шевченківські концерти. В місцевостях, де нема мистецьких сил, відбуваються зібрання, на яких промовці розповідають про життя і творчість поета. У Палермо біля пам'ятника Великому Кобзареві в кінці червня або на початку липня збирається українська громада, покладає вінки в підніжжі його, виголошуються промови і виконується "Заповіт" та інші пісні на слова поета. Після того відбувається концерт, програму якого виконують митці ТОУК і РЗТ з Торонто, або з Гемилтона, або з Віндзора.

За останніх 10 років відбулись сотні таких Шевченківських концертів — в Українських робітничих домах, в Українських культурних центрах, в міських концертних залах. Особливо велично були проведені такі концерти в Едмонтоні в Джубілі Аудиторіумі, у Вінніпегу в Плейгауз театрі, у Ванкувері у Квін Елізабет театрі, у Віндзорі у Клірі Аудиторіумі.

Річницю Шевченка у Торонто було відзначено концертом 22 березня 1972 року, програму якого виконував Мішаний хор ім. Матвія Поповича. Головувала Анна Кривичка. Той же самий хор виступав з концертною програмою на святі День Матері 10 травня. Головою свята була Софія Грибань. Юнацька секція ТОУК влаштувала свій річний концерт 3 травня. Головою була Сюзен Байчело. Концерт відбувся під керівництвом Марії Кузик.

У 1973 році концерт на пошану псета в Торонто влаштував Клуб старших громадян в Українському робітничому домі. Програму виконували Мішаний хор ім. Матвія Поповича під керівництвом Йосипа Голського і Шевченківська музична гільдія під керівництвом Євгена Дольного. Виступав танцювальний гурток Юнацької секції ТОУК під керівництвом Марі Проців. Микола Оленюк прочитав поему "Кавказ". З доповіддю "Літературна творчість Т. Г. Шевченка в житті канадських українців" виступив Петро Кравчук. Головував Михайло Муцак.

В Едмонтоні свято відбулося 18 березня в Українському культурному центрі. Збірний хор виконав "Заповіт". Солоіст Іван Юрків в супроводі оркестру проспівав пісні "Думи мої" і "Два кольори". Головував Микола Алексієвич.

Олекса Соколовський повідомляв у "Житті і слові", що 11 березня у Віндзорі відбувся Шевченківський концерт, програму якого виконали мішаний, жіночий і чоловічий хори під керівництвом Казимира Штогрини. З промовою про життя і творчість поета виступив Антон Білецький з Вінніпегу — голова Головного Виконавчого Комітету Робітничого запомогого товариства. Участь в програмі брали Стефанія Левчук, Тарас Ранівський, Марія Бравн, Софія Сливар, Софія Оршівська. Головував Василь Кокор.

Степан Заблоцький у кореспонденції, яка була опублікована в "Житті і слові", повідомляв, що під керівництвом Гейзел Скульської у Келгарі в Українському робітничому домі відбувся 25 березня концерт на честь Шевченка. Програму виконували мішаний і чоловічий хори, оркестр, танцювальна група "Гопак". На концерті заспівували Анна Скульська і Ралф Бунов. Була також інсценізація з життя і творчості Тараса Шевченка. Участь в постановці брали Кен Күшнір, Ралф Бунов, Лиллі Ейкен, Д. і Т. Скульські, Лорі Күшнір, Дмитро Андрійчук, Ренді Скульська, Венді Күклишин, Василь Вусик. Акомпанували на піаніно Джуді Роджерс і Етел Сентес. Підготувляли концерт Анна Алексієвич, Глорія Андрійчук, Тері Скульський, Берт Сентес, Марлін Собкович, Наталка Ставко. Перед концертом мистецький колектив ТОУК виступив по телевізійній станції CNQR з Шевченківською програмою. Автор кореспонденції зазначав, що митці у Келгарі дали чотири концерти в сезоні — один з них у місцевості Бенф.

На такому ж концерті у Келгарі 24 березня 1974 року го-

ловував Іван Семкулей. Розалія Вусик декламувала "Заповіт" по-українськи, Ралф Бунів — по-англійськи. Йосип Дезенговський відспівав низку народних пісень. Мандоліновий терцет виконали Наталка Ставко, Розалія Вусик і Гейзел Скульська. Василь Вусик виконав село, Юрко Куклишин і Ралф Бунів виконали дует. Участь в концерті також брали Марія Українець, Анна Скульська, Кен Кушнір, Лорі Кушнір, Лилі Ейкен, Д. і Т. Скульські, І. Чернешенко, Р. Скульський, Венді Куклишин, М. Кушнір, А. Заблоцький, Петро Скрипничук, Френк Роджерс, Етел Сентес, Глорія Андрійчук, Анна Алексієвич, Кен Заблоцький, Берт Сентес.

Хор Клубу старших громадян у Келгарі 28 березня 1976 року влаштував Шевченківський концерт у Лорд Бівербрук Гайскул. Головував Іван Семкулей. Хор також влаштував свої концерти в Медисин Гет, Дромгеллері, Летбриджі, Верноні.

У неділю 1 квітня святковий концерт відбувся у Монреалі. Програму виконував Мішаний хор ТОУК під керівництвом Романа Семака. Головував Василь Рунька. З декламацією виступала Анастасія Король.

Микола Чачковський опублікував огляд Шевченківського концерту 24 березня 1974 року в Українському робітничому домі у Торонто. Участь у програмі взяв Жіночий хор "Гагілка" під керівництвом Марії Кузик, Мішаний хор ім. Матвія Поповича під керівництвом Йосипа Голоська і Шевченківська музична гільдія під керівництвом Євгена Дольного. Головував Іван Костиник.

23 березня 1975 року програму Шевченківського концерту виконували ті ж мистецькі сили. Концерт закінчився інсценізацією "Сирота" за твором Тараса Шевченка. Участь в постановці брали Євгенія Макутра, Михайло Клапкін, Марія Оленюк. З промовою про поета виступив Петро Прокопчак. Головував на концерті Михайло Муцак.

Шевченківський концерт 12 березня 1978 року відбувся в Українському робітничому домі. Програму концерту виконували Мішаний хор ім. Матвія Поповича під керівництвом Наталки Мохорук, Шевченківська музична гільдія під керівництвом Євгена Дольного. Також зробили свій виступ "Сільські музики". Промовляв Микола Гринчишин. Головувала Марія Калуджер.

16 березня 1980 року концертну програму на Шевчен-

ківському концерті виконували Жіночий хор "Гайліка" і "Сільські музики" при відділах ТОУК і Мішаний хор ім. Матвія Поповича при відділі РЗТ. Всі ті колективи виступали під керівництвом Наталки Мохорук. Головувала Марія Прокопчак. З рефератом виступив Михайло Муцак.

Програму Шевченківських концертів у Вінніпегу виконували мистецькі колективи Товариства об'єднаних українських канадців — Ансамбль "Бандурист", Жіночий хор "Барвінок", Хор Клубу старших громадян, група танцюристів. Концерти відбувалися або в Українському робітничому домі, або в Плейгауз театрі.

Програма Шевченківського концерту у Вінніпегу 2 березня 1980 року складалася з двох частин. Її виконували три хори — мішаний, "Бандурист" і "Барвінок" під керівництвом Никкі Сіак, збірний оркестр з Вінніпегу і Ріджайни під керівництвом Василя Филиповича і Танцювальний ансамбль "Полтава" з Ріджайни під керівництвом Елика Лалчука. На концерті головував Зеновій Николишин.

З хорошим успіхом відбувся Шевченківський концерт у Ріджайні в Дарк Галл 23 березня 1975 року. Багату програму виконали митці ТОУК з Ріджайни і Вінніпегу: Танцювальний ансамбль "Полтава", Ансамбль "Бандурист", Хор "Барвінок", струнний оркестр. Концерт проходив під керівництвом Ернеста Касіяна, Елика Лалчука і Василя Филиповича. Широкий огляд про концерт вмістила газета "Ріджайна Лідер Пост". Вона відмітила, що в концерті брали участь чотири покоління українських канадців — від малих дітей і підлітків аж до дідусів та бабусь. Глядачі, які заповнили зал, любувались програмою, яка тривала дві з половиною години, і влаштували митцям овацію на закінчення концерту. Газета відзначала, що хоч усі групи і солісти пописались знаменито і не було в програмі слабких місць, то найбільше визнання дала мандоліновому оркестру Ансамблю "Полтава", яким диригував Ернест Касіян. Вона також відзначила виступ митців з Вінніпегу.

Шевченківські концерти ТОУК у Венкувері переважно відбувалися у Квін Елизабет театрі при заповненому залі, який вміщує 1200 осіб. Часто багато людей з браку місця в залі приневолені були вертатися додому. Михайло Кадиляк в газеті "Життя і слово" 12 квітня 1976 року про Шевченківський концерт у Венкувері 21 березня писав: "Це був пре-

красний концерт, який залишиться надовго в пам'яті усіх, що були на ньому присутні. Концерт, який був влаштований культурно-мистецьким колективом ТОУК і РЗТ, пройшов на високому рівні. Були зворушливі спомини про життя і творчість Т. Г. Шевченка. Слід відмітити, що концерт підготували і проводили майже повністю канадськонароджені члени молодшого покоління. Зворушливою була сцена, якою представлено живий образ, як запорозькі козаки визвільали своїх товаришів з турецької неволі. Володимир Стефюк чутливо виголошував поему "Гамалія" в українській мові, а молодий Доглес Белл — в англійській.

Був запальний виступ танцюристів з Ансамблю "Кобзар". Захоплюючою панорамою була гуртова сцена спільного виступу молоді і хору українських пенсіонерів. Усіх митців виступило 175. Головою концерту була професор Ганна Польова. Реферат у двох мовах виголосив Іван Хитренький. Підготували концерт і брали участь в його програмі Террі Форд, Іван Нехода, Біртис Якимчук, Джесен Ковалевич, Діана Клепарчук, Мардж Кувіца, Террі Польова, Доналд Грінвелл, Михайло Пронюк, Олександр Нехода, Леррі Клепарчук, Джан Струшнов, Акім Бебек".

Про Шевченківський концерт у Ванкувері, який відбувся 17 квітня у Квін Елізабет театрі, написав кореспонденцію Стах Маланчук з Вернона, який був присутній на ньому. Він завважував: "Напевно сам Шевченко не міг би був передбачити, що нащадки "рабів німих" забредуть колись за океан, будуть освідомлятися, читати "Кобзаря", творити культурно-освітні товариства під його ім'ям, звеличувати його творчість, вшановувати його пам'ять". Програму великого концерту виконувало близько 200 митців.

Петро Гунчак повідомляв у "Житті і слові", що 12 березня 1978 року мистецькі сили ТОУК у Віндзорі відзначили ювілей Тараса Шевченка концертом в Українському робітничому домі. Програмою проводив Казимир Штогрин. Головував Василь Кокор. З промовою про псега виступив Петро Кравчук з Торонто. Місцева радіостанція декілька разів повідомляла про Шевченківський ювілей і концерт на честь Великого Ксб-заря.

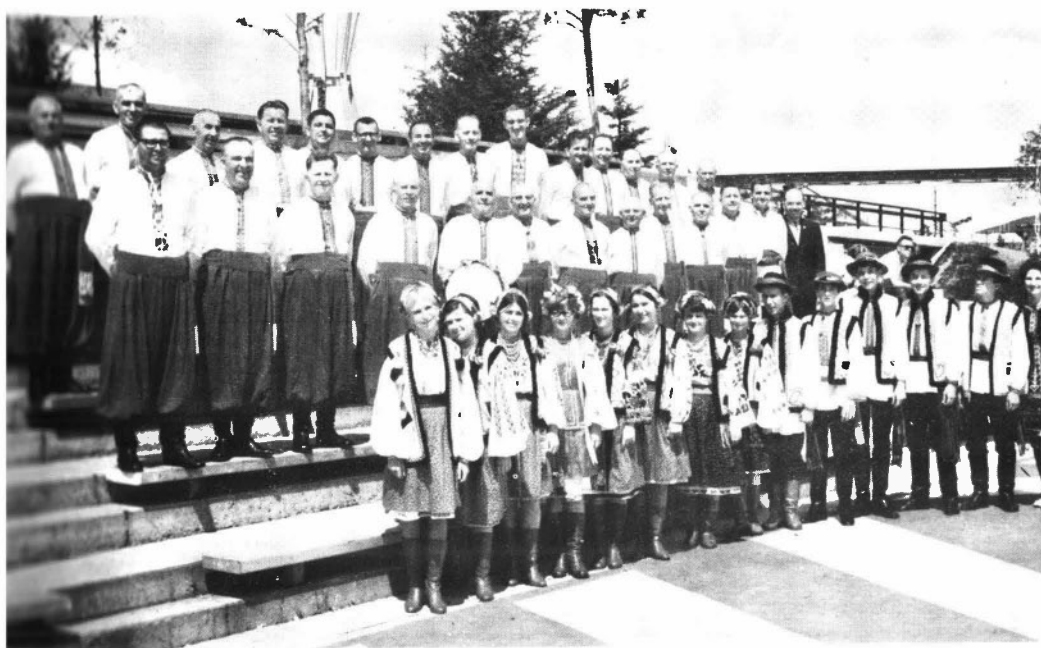
Хор "Берізка" ТОУК у Гемилтоні 26 березня 1977 року влаштував концерт в Українському робітничому домі на від-

НАША СЦЕНА

значення роковин Тараса Шевченка. Головував Андрій Липка. Реферат про поета прочитав Василь Павлів. Наступного року, 19 березня, до Гемилтону загостили мистецькі сили з Виндзора і влаштували Шевченківський концерт. З рефератом про життя і творчість Тараса Шевченка виступив Петро Гунчак.

**АНСАМБЛЬ ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА У ТОРОНТО НА "ЕКСПО-67" У МОНТРЕАЛІ.
КЕРІВНИКИ АНСАМБЛЮ — ЄВГЕН ДОЛННИЙ І ВОЛОДИМИР БАЛАЙ.**

Хор "Бандурист" з Вінніпегу і танцювальний гурток "Полтава" з Ріджайни під керівництвом Мирона Шатувського і Зої Шмір на "Експо-67" у Монреалі.

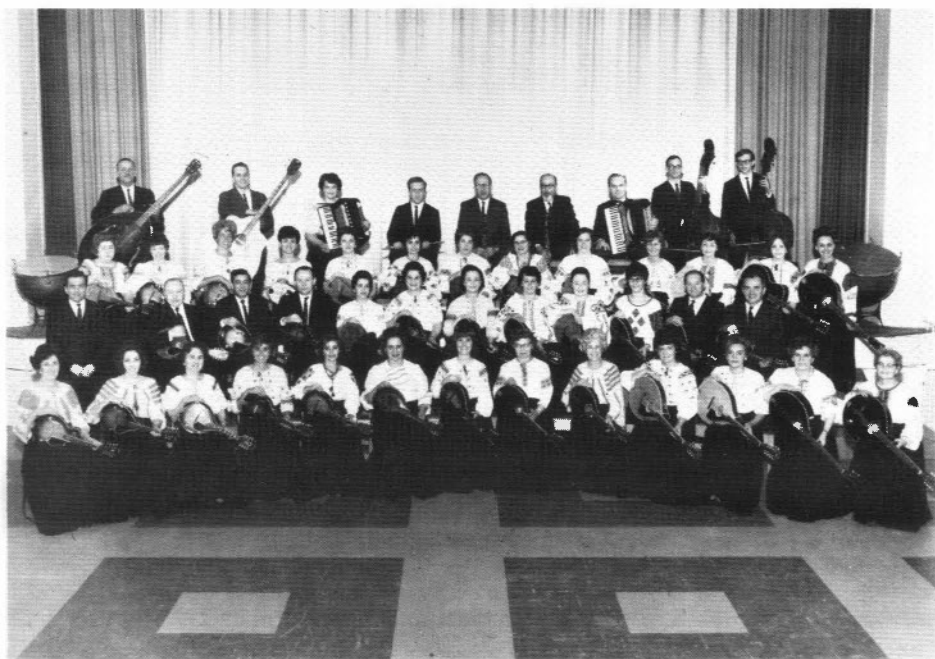
ЗОЛОТИЙ ЮВІЛЕЙ
ТУРФДІМ **50** ТОУК
1918-1968

GOLDEN JUBILEE
ULFTA **50** AUUC
1918-1968

УЧНІ ШКОЛИ НАРОДНИХ ТАНЦІВ У ВІННІПЕГУ. 1968 РІК.

СТРУННИЙ ОРКЕСТР У ТОРОНТО ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ЄВГЕНА ДОЛЬНОГО.

МИСТЕЦЬКІ СИЛИ ЕДМОНТОНА І КЕЛГАРІ НА "ЕКСПО-67" В МОНТРЕАЛІ.

ТАНЦЮВАЛЬНИЙ ГУРТОК "КАМЕНЯРІ" В ЕДМОНТОНІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ БЕТТИ КІСЕЛЕВИЧ. 1968 РІК.

ХОР У САСКАТУНІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ДЖІН СВІТИК. 1970-ТІ РОКИ.

ХОР У МОНТРЕАЛІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ РОМАНА СЕМАКА. 1970-ТІ РОКИ.

**МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР У РІДЖАЙНІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
ЕРНЕСТА КАСІЯНА. 1970-ТІ РОКИ.**

ТАНЦЮВАЛЬНИЙ ГУРТОК 'ЗОЯ' У ВЕНКУВЕРІ. 1970-ТІ РОКИ.

ТАНЦЮВАЛЬНИЙ ГУРТОК ТΟΥК У ВЕЛЛАНД. 1970-ТІ РОКИ.

**ЖІНОЧИЙ ХОР "ТРЕМБІТА" В ЕДМОНТОНІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
ЕЛИЗАВЕТИ ПАСЕКИ. 1970-ТІ РОКИ.**

ХОР І СТРУННИЙ ОРКЕСТР У ТОНДЕР БЕЙ. 1970-ТІ РОКИ.

МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР У ФОРТ ВІЛЬЯМ. 1970-ТІ РОКИ.

**СЦЕНА З П'ЄСИ "В НЕДІЛЮ РАНО ЗІЛЯ КОПАЛА", ПОСТАВЛЕНОЇ
ДРАМГУРТКОМ У ТОРОНТО. 1970-ТІ РОКИ.**

КВІНТЕТ У ВІННІПЕГУ. 1970-ТІ РОКИ.

**ЧОЛОВІЧИЙ ХОР "ТРЕМБИТА" В ЕДМОНТОНІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
ВАСИЛЯ ХОМИНА. 1970-ТІ РОКИ.**

ТАНЦЮВАЛЬНИЙ АНСАМБЛЬ "ПОЛТАВА" У РІДЖАЙНІ. 1970-ТІ РОКИ.

**МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР У КЕЛГАРІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
ГЕЙЗЕЛ СКУЛЬСЬКОЇ. 1970-ТІ РОКИ.**

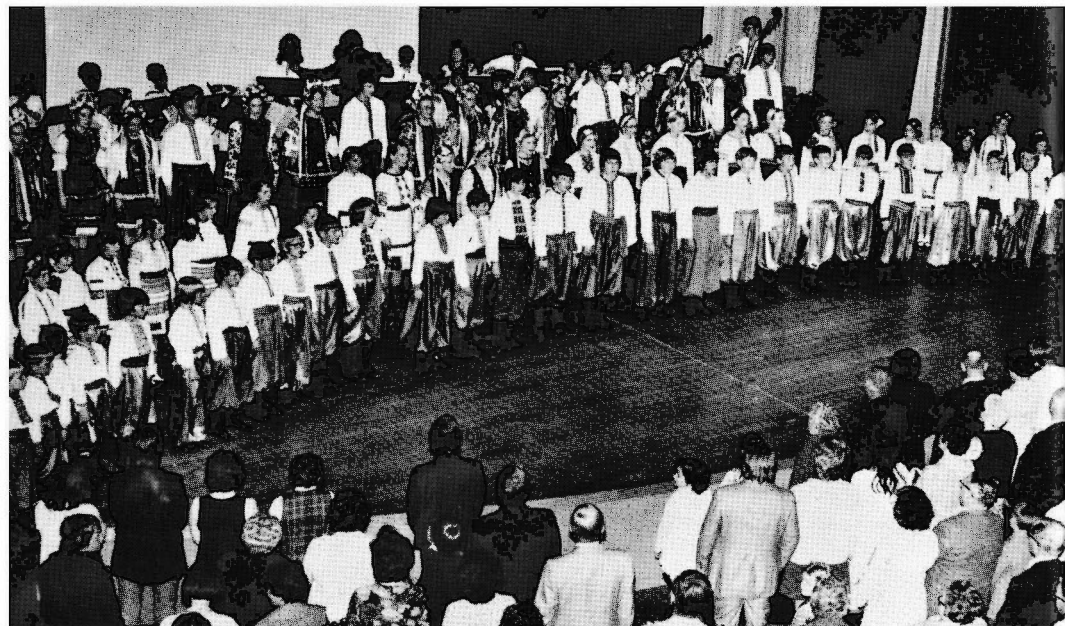
ТАНЦЮВАЛЬНИЙ ГУРТОК "ГОПАК" У КЕЛГАРІ. 1970 РІК.

ХОР "ГАГІЛКА" У ТОРОНТО ПІД КЕРІВНИЦТВОМ МАРІЇ КУЗИК. 1970-ТІ РОКИ.

ЖІНОЧИЙ ХОР У ВЕНКУВЕРІ. 1970-ТІ РОКИ.

МИСТЕЦЬКИЙ КОЛЕКТИВ В ЕДМОНТОНІ ПІД ЧАС КОНЦЕРТУ В ТРАВНІ 1973 РОКУ.

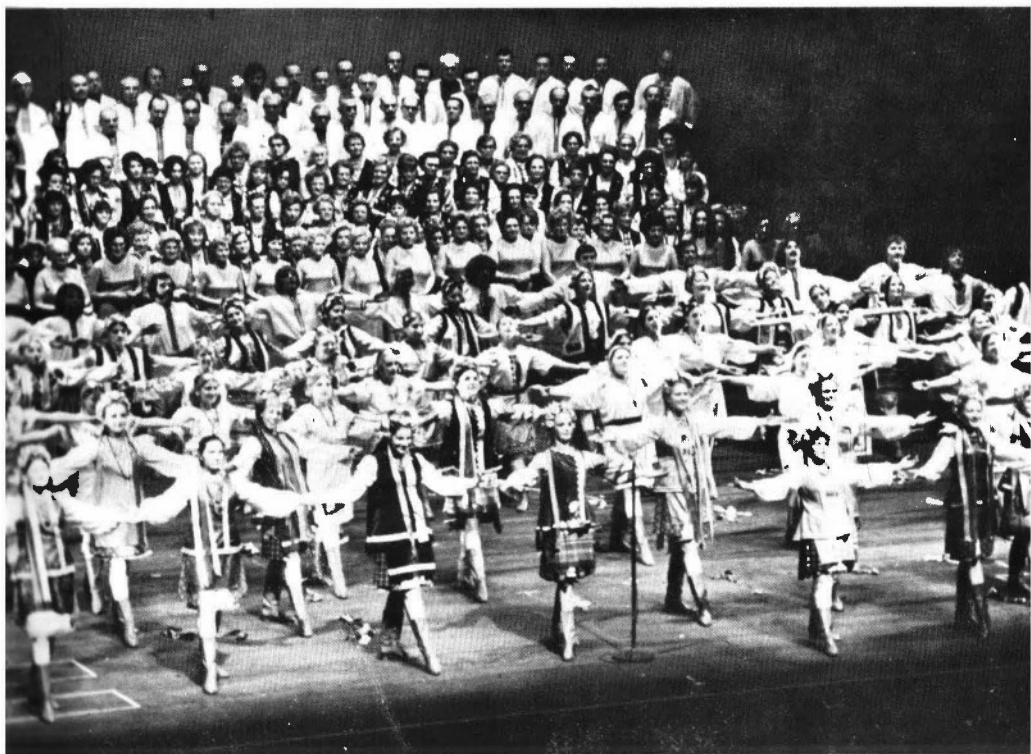

СЦЕНА З ПОСТАНОВКИ П'ЄСИ "МАЛИЙ ТАРАС", ЗДІЙСНЕНОЇ МИСТЕЦЬКИМ КОЛЕКТИВОМ ТОУК В ЕДМОНТОНІ.

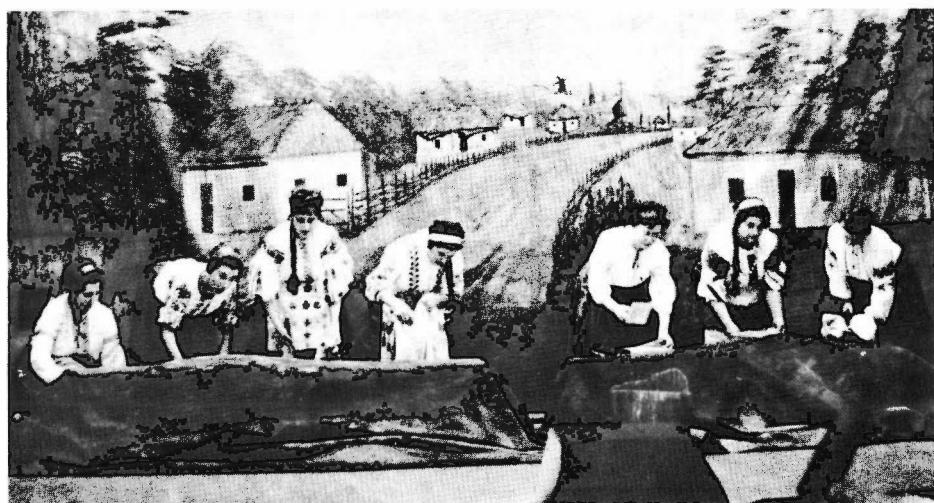
**ЗБІРНИЙ ХОР ПІД ЧАС ФЕСТИВАЛЮ ДЛЯ ВІДЗНАЧЕННЯ
100-РІЧЧЯ МІСТА ВІННІПЕГУ 1974 РОКУ**

**СЦЕНА З ФЕСТИВАЛЮ ДЛЯ ВІДЗНАЧЕННЯ 100-РІЧЧЯ ВІННІПЕГУ
В ТРАВНІ 1974 РОКУ.**

**СЦЕНА З П'ЄСИ "ЕДАМС СОНС" (ЗА ПОВІСТЮ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ "ЗЕМЛЯ"),
ПОСТАВЛЕНОЇ ТЕАТРОМ 100, ТОУК, У ВІННІПЕГУ 20—21 ЛИПНЯ 1971 РОКУ.**

**СЦЕНА З ПОСТАНОВКИ П'ЄСИ "ОЙ НЕ ХОДИ, ГРИЦЮ" ЗДІЙСНЕНОЇ
ДРАМАТИЧНИМ ГУРТКОМ ТОУК У ВІННІПЕГУ. 1972 РІК.**

GREETINGS ON THE 50TH ANNIVERSARY OF WBA
ВІТАЄМО 50-РІЧЧЯ РОБІТНИЧОГО ЗАПОМОГОВОГО ТОВАРИСТВА

Після вистави "Ой не ходи, Грицю", здійсненою драмгуртком у Вінніпегу в 1977 році. Режисер Анна Семенова. Диригент — Михайлло Винничук.

ТАНЦЮВАЛЬНИЙ ГУРТОК "ВЕСЕЛКА" У ВІННІПЕГУ, 1974 РІК.

**ТАНЦЮВАЛЬНА ГРУПА У ТОРОНТО ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
НАТАЛІЇ МОХОРУК. 1975 РІК.**

UKRAINIAN DANCE CLASS August 10 to 31 1975
SASK. SUMMER SCHOOL of the ARTS, Echo Valley Centre, Fort Qu'Appelle

Український танцювальний семінар в Саскечеванській літній школі мистецтва в Еко Веллей Сентр, Форт Коппел, під керівництвом видатного хореографа Кима Василенка з України. Семінар відбувся в днях 10—31 серпня 1975 року.

**СЦЕНА З ФЕСТИВАЛЮ ДЛЯ ВІДЗНАЧЕННЯ 100-РІЧЧЯ ВІННІПЕГУ
В ТРАВНІ 1974 РОКУ.**

**СЦЕНА З П'ЄСИ "ЕДАМС СОНС" (ЗА ПОВІСТЮ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ "ЗЕМЛЯ"),
ПОСТАВЛЕНОЇ ЗБІРНИМИ СИЛАМИ ЕДМОНТОНУ І КЕЛГАРІ, 1975 РОКУ.**

ГЕНЕРАЛЬНА РЕПЕТИЦІЯ ОРКЕСТРУ ПЕРЕД ФЕСТИВАЛЕМ ДЛЯ ВІДЗНАЧЕННЯ 100-РІЧЧЯ МАНІТОБИ В ТРАВНІ 1970 РОКУ. ДИРИГЕНТ ВАСИЛЬ ФІЛИПОВИЧ.

За кулісами під час антракту Фестивалю для відзначення 100-річчя Манітоби: Бруно Джеруссі, театральний і кіноартист; Михайло Мокрій, голова фестивалю; Богдан Ганущак, міністр освіти Манітоби; Мич Сейго, директор фестивалю; дружина Богдана Ганущака; Славко Ребчук, алдермен міста Вінніпегу.

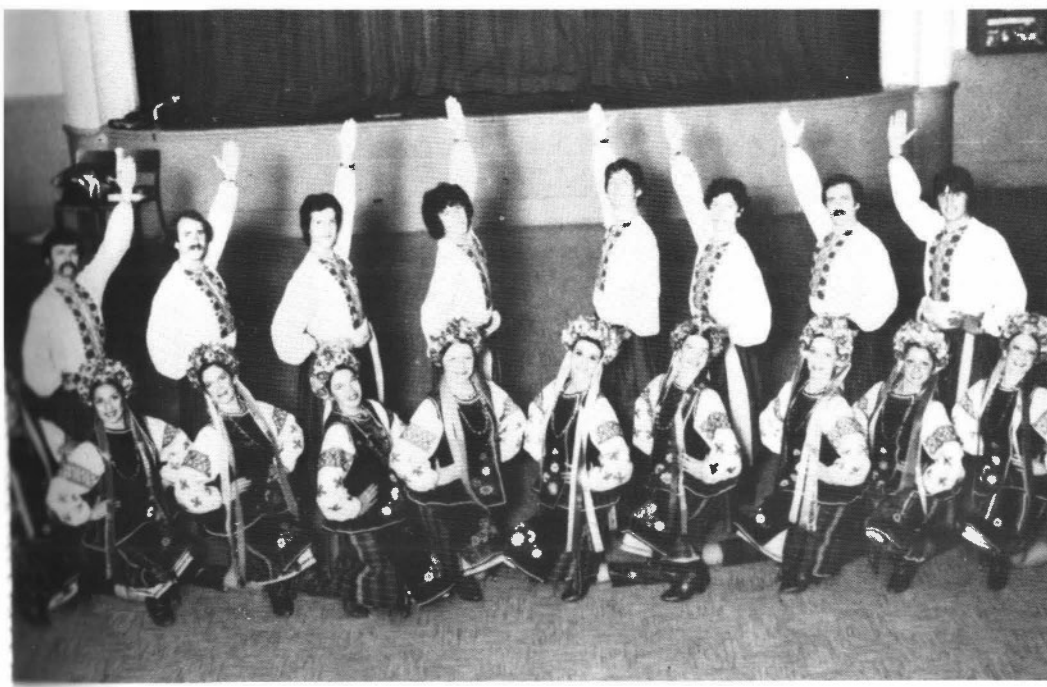

**ТАНЦЮРИСТИ АНСАМБЛЮ "КОБЗАР" З ВЕНКУВЕРА ПЕРЕД ПАМ'ЯТНИКОМ
Т. Г. ШЕВЧЕНКА В КИЄВІ. 1979 РІК.**

Greetings 60th ANNIVERSARY UKR-LABOUR TEMPLE
ВІТАЄМО 60-РІЧЧЯ УКР-РОБ-ДОМУ

СТРУННИЙ ОРКЕСТР У ВІННІПЕГУ. ДИРИГЕНТ НІККІ СІЯК. 1980 РІК.

ТАНЦІОВАЛЬНА ГРУПА "КОБЗАР" У ВЕНКУВЕРІ. 1980 РІК.

СТРУННИЙ ОРКЕСТР У КЕЛГАРІ. ДИРИГЕНТ ГЕЙЗЕЛ СКУЛЬСЬКА. 1980 РІК.

ТАНЦЮВАЛЬНИЙ АНСАМБЛЬ "ГОПАК" У КЕЛГАРІ. 1980 РІК.

СТРУННИЙ ОРКЕСТР В ЕДМОНТОНІ. ДИРИГЕНТ ВОЛОДИМИР РОСЕВИЧ. 1980 РІК.

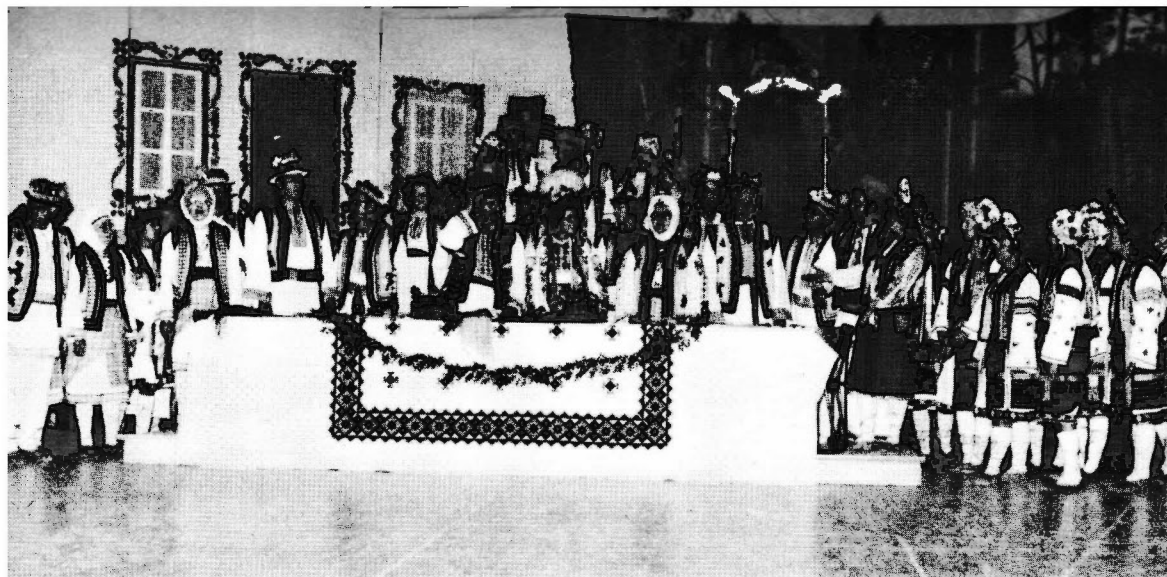
ТАНЦЮВАЛЬНИЙ АНСАМБЛЬ "ТРЕМБИТА". ЕДМОНТОН. 1980 РІК.

**ХОР ІМ. МАТВІЯ ПОПОВИЧА І "СІЛЬСЬКІ МУЗИКИ" В ТОРОНТО.
ДИРИГЕНТ НАТАЛКА МОХОРУК. 1980 РІК.**

ЖІНОЧИЙ ХОР "ГАГІЛКА" У ТОРОНТО. ДИРИГЕНТ НАТАЛКА МОХОРУК. 1981 РІК.

СЦЕНА З ПОСТАНОВКИ "БУКОВИНСЬКОГО ВЕСІЛЛЯ" В СУДБОРІ. 1980 РІК.

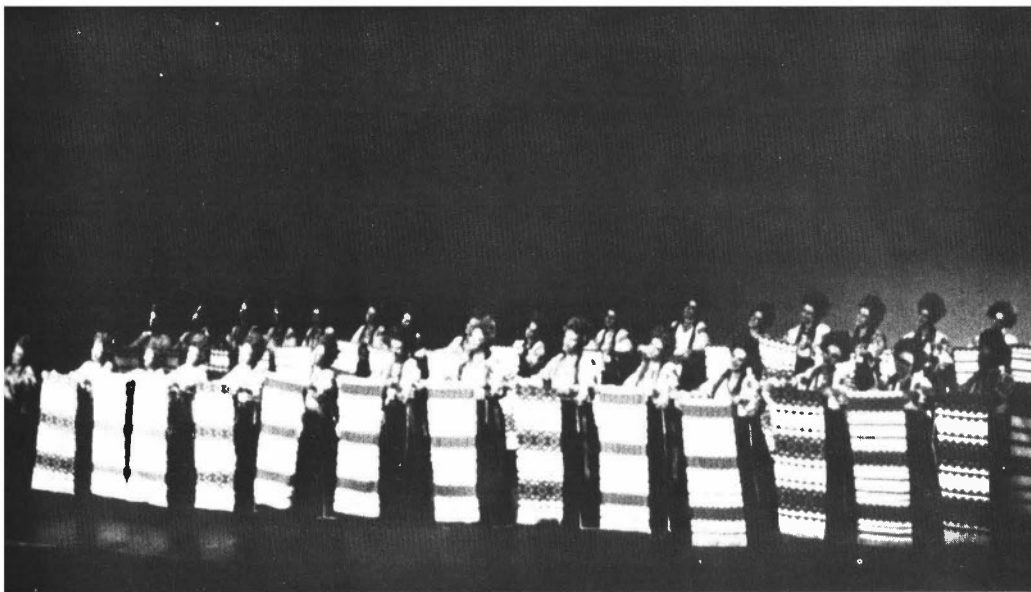
**МИХАЙЛО КУНЬКА ВИКОНУЄ ТАНЕЦЬ-СОЛО ПІД ЧАС ПОСТАНОВКИ
"БУКОВИНСЬКЕ ВЕСІЛЛЯ"**

ФІНАЛ ФЕСТИВАЛЮ УКРАЇНСЬКОГО ТАНЦЮ У КЕЛГАРІ. 1980 РІК.

**МАНДОЛІНОВИЙ ОРКЕСТР У ВЕЛЛАНДІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ
МАНІ БОСНІЧ. 1980 РІК.**

**ТАНЕЦЬ "РУШНИЧОК" НА ФЕСТИВАЛІ УКРАЇНСЬКОГО ТАНЦЮ
В РІДЖАЙНІ. 1980 РІК.**

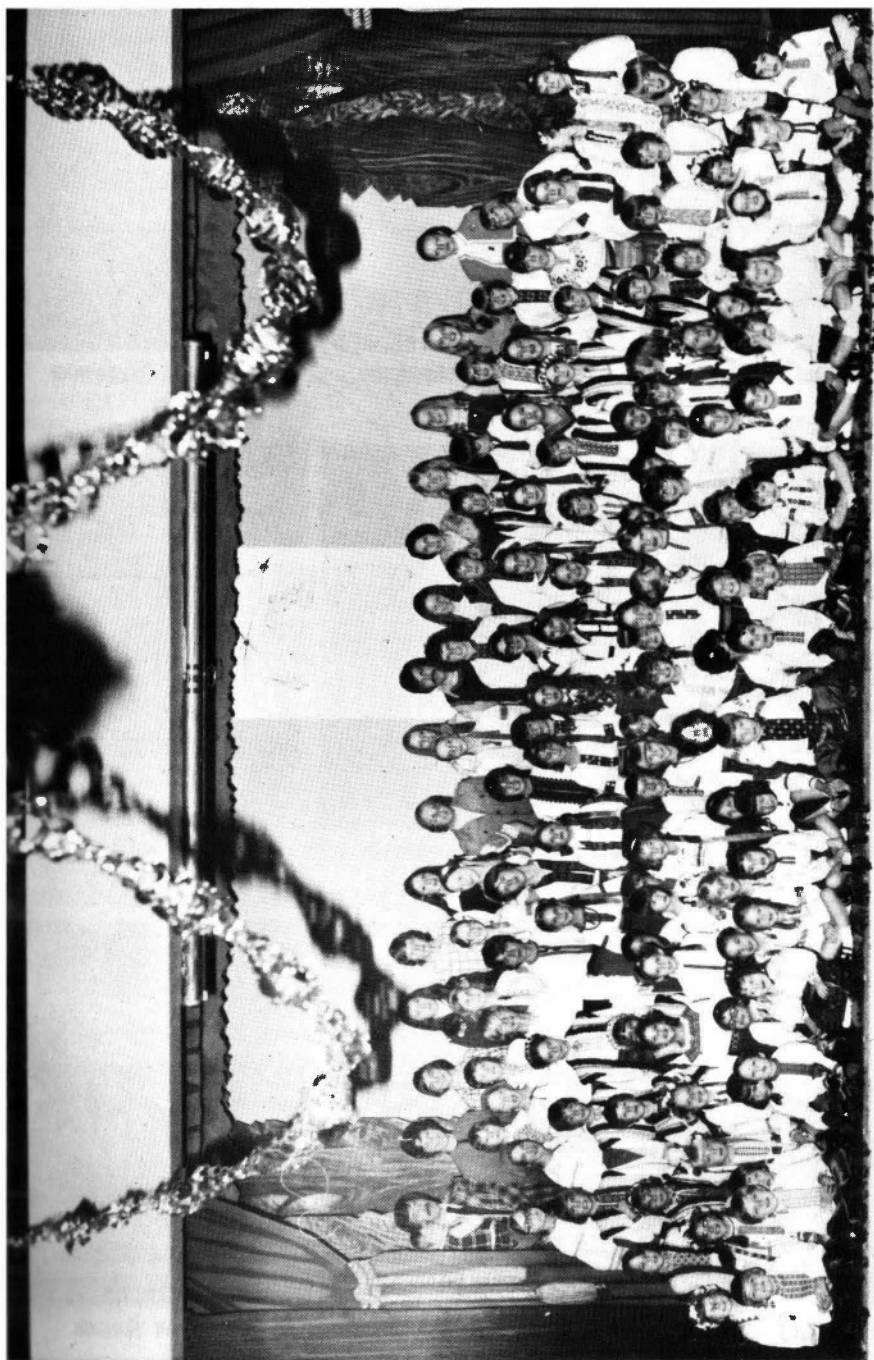
**ТАНЕЦЬ "РУКОДІЛЬНИЦІ" НА ФЕСТИВАЛІ УКРАЇНСЬКОГО ТАНЦЮ
В КЕЛГАРІ. 1980 РІК.**

СТРУННИЙ ОРКЕСТР ПРИ ВІДДІЛІ ТОУК У ТОРОНТО ПІД КЕРІВНИЦТВОМ НАТАЛКИ МОХОРУК.

ДІВОЧА ГРУПА ТАНЦЮВАЛЬНОГО АНСАМБЛЮ "ДОВБУШ" ПРИ ВІДДІЛІ ТОУК У ВЕНКУВЕР.

УЧНІ ТАНЦЮВАЛЬНОЇ ШКОЛИ ПРИ ТОУК В ЕДМОНТОНІ.

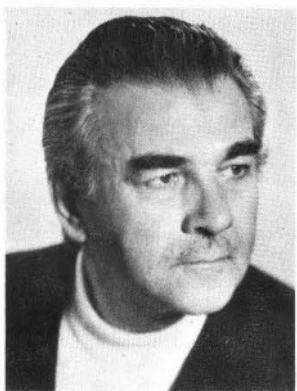
Василь Хомин

Анна Гулак-Грейсон

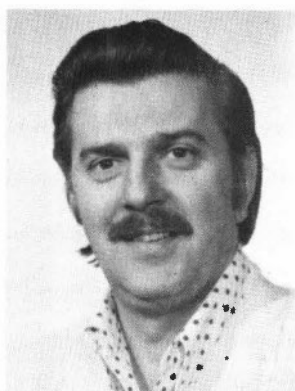
Гейзел Скульська

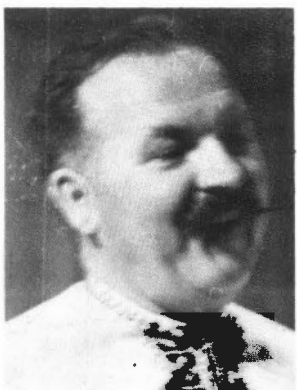
Василь Филипович

Роман Мокрій

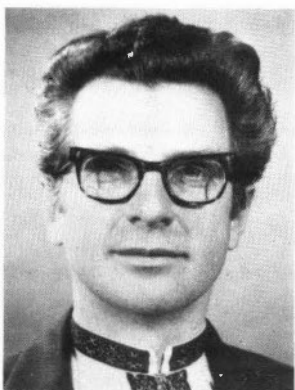
Володимир Якимчук

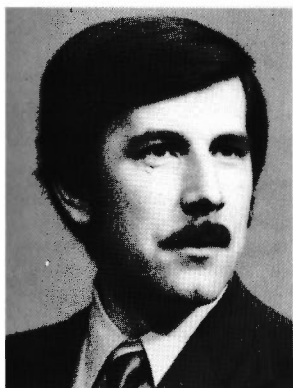
Михайло Винничук

Марія Стефанишин

Роман Семак

Володимир Росевич

Наталія Мохорук

Ніккі Сяк

Стелла Білінгс

Володимир Шарабура

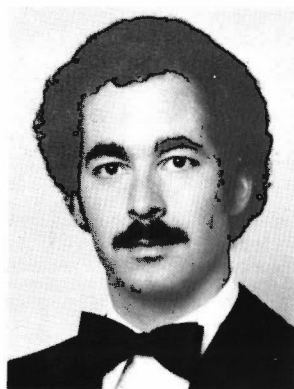
Іван Нехода

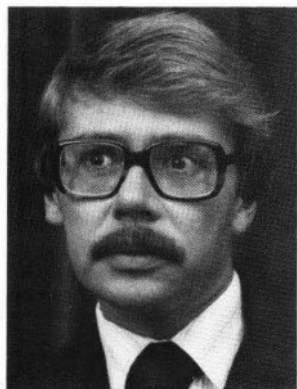
Йосип Голосько

Казимир Штогрин

Чарлс Віллетт

Олександр Лапчук

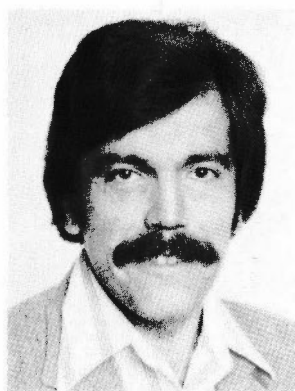
Бетті Кіселевич

Бетріс Якимчук

Зоя Шмір

Баб Росевич

Маурін Скульська

Діана Клепарчук

Глорія Андрійчук

Ернест Касіян

ДІЯЛЬНІСТЬ У ВІННІПЕГУ

Крім традиційних Шевченківських концертів, мистецькі сили ТОУК і РЗТ у Вінніпегу в 1970-1980-х роках проводили досить розгалужену діяльність. 27 лютого 1977 року драматичний гурток поставив п'єсу "Ой не ходи, Грицю". Про виставу Павло Попович писав у "Житті і слові" 20 березня: "Всі виконавці справилися із своїми завданнями уміло. Мене особисто здивувала гра Ю. Стоноги в ролі Марусі. Не знав, що в неї такий милий і сильний голос. Грала вона знаменито. Інших аматорів давно знаю, але тепер я їх краще пізнав, які вони всі дорогі нам, в них великі таланти.

Хочеться всім через газету скласти від усіх присутніх сердечну подяку: організаторам цієї важливої праці, режисерові Анні Семеновій, керівникові оркестру М. Винничукові, керівникові танців Р. Мокрієві, всім виконавцям на сцені за таке знамените діло".

На протязі десяти років у Вінніпегу у другій половині серпня відбувався Народний фестиваль "Фольклорама", в якому беруть участь різні етнічні групи, організуючи свої національні павільйони, в яких подають традиційні страви, виставляються експонати рукоділля, влаштовуються короткі концерти. В Українському робітничому домі, почавши від 1972 року, регулярно на той час відкривається Павільйон "Львів", який користується великою популярністю серед відвідувачів. Кожного вечора (через цілий тиждень) відбуваються два півгодинні концерти з участю мистецьких сил Товариства об'єднаних українських канадців і запрошених українських митців зі Львова.

З усіх місцевостей найдовше задержались театральні вистави на сцені Українського робітничого дому у Вінніпегу. В цьому, безперечно, велика заслуга режисера Анни Семенової. Вона поставила з великим успіхом 15 квітня 1973 року п'єсу "Лимерівна". Рецензент Павло Попович писав у "Житті і слові" 7 травня: "Все було на своєму місці, в потрібний час. Це вказує, що публіка належно зрозуміла гру на сцені і річево реагувала на всі події. І коли на закінчення присутні

влаштували бурхливу стоячу овацію виконавцям за їх заслужену працю, то це дійсно можна прийняти, що був великий успіх митців у їх благородній праці". Ролі виконували Анна Семенова, Катерина Гладка, Джойс Стонога, Роман Білецький, Анна Кренц, Неллі Грабець, Василь Филипович, Марія Мілан, Гриць Стефанюк. Суфлером був Василь Глуханюк. Участь у постановці п'єси брали хори "Бандурист", "Барвінок" і танцювальний гурток "Веселка".

19 березня 1973 року мистецькі сили ТОУК здобули великий успіх на річному Музичному фестивалі і на концерті у Вінніпегській художній галереї. Мішаний хор ТОУК з оркестром під керівництвом Василя Филиповича на Манітобському музичному фестивалі у Плейгауз театрі 19 березня 1973 року одержав 173 пункти за дві пісні. Одною з них був "Заповіт" на слова Тараса Шевченка. Аджудікейтор Чарлс Бирдсалл, даючи високу оцінку виконанню пісні, просив ще раз проспівати її. 17 березня на тому ж фестивалі виступив квінтет Ансамблю "Бандурист". Він зайняв перше місце і аджудікейтор відзначив його високе виконавське мистецтво. 18 березня квінтет і танцювальна група "Веселка" під керівництвом Романа Мокрія виступали на концерті Манітобської Ради народного мистецтва в аудиторіумі Вінніпегської художньої галереї.

Газета "Вінніпег Фрі Пресс" опублікувала широкий огляд концерту, в якому дано гарну оцінку виступам мистецьких колективів Товариства об'єднання українських канадців.

31 березня у місцевості Селкирк відбувся концерт. Виступав Хор Клубу старших громадян, гурток танцюристів "Веселка", соліст Гриць Стефанюк, Жіночий хор "Барвінок" і струнний оркестр з Вінніпегу. На закінчення концерту виконала солеспів Джойс Стонога. З промовою виступив Андрій Білецький. Зал був заповнений людьми.

Місто Вінніпег готувалося до свого 100-річчя — воно припадало в 1974 році. Товариство об'єднаних українських канадців і Робітниче запомогове товариство вирішили взяти активну участь у відзначенні ювілею міста, яке займає велике і визначне місце в історії українських поселенців у Канаді. ТОУК і РЗТ уже в першій половині 1973 року почали підготовку до цього великого свята. Секретар Манітобського Провінціального Комітету Товариства об'єднаних українських канадців Михайло Мокрій повідомляв 28 травня у "Житті і сло-

ві", що у зв'язку з цим ювілеєм підготовляється Всеукраїнський фестиваль української пісні, музики і танцю. У зв'язку з цією підготовкою відбулася конференція мистецьких сил, в якій взяв участь представник КВК ТОУК Мич Сейго. У своєму виступі він сказав, що програма, яка вже розроблена, відображатиме багату спадщину Вінніпегу. Було вирішено, що в програмі фестивального концерту візьмуть участь 500 митців з Вінніпегу, Ріджайни, Саскатуна, Едмонтона, Келгарі, Тондер Бей, Торонто, Гемилтона і Монреаля.

10 червня 1974 року у "Житті і слові" була опублікована стаття Миколи Гринчишина "Це була велика і незабутня подія" (Враження з фестивалю у Вінніпегу). У ній він писав: "Великою і незабутньою культурною подією був крайовий фестиваль пісні, музики і танцю, який влаштували у Вінніпегу в неділю 19 травня Товариство об'єднаних українських канадців і Робітниче заповогове товариство з приводу 100-річчя міста. Це було величаве і гідне відзначення ювілею Вінніпегу, хороший салют місту, яке має велике значення в житті й історії канадських українців".

2400 людей заповнили просторий Сентеніал Консерт Галл. Мистецьку програму виконувало 550 митців з різних міст Канади. Програма складалася з трьох частин: "Іммігранти", "Будівники", "Спадкоємці". Вона ефективно зображувала 100-річну історію міста, вшановувала людей праці, підкреслювала важливу роль робітничого руху, відзначувала вклад українців у розбудову Вінніпега

Високе визнання виконавцям програми і організаціям, що влаштували таке народне святкування — 100-річчя Вінніпегу, дали почесні гості на фестивалі, які виступали з привітаннями: мер міста Вінніпега Степан Дзюба, міністр освіти Манітобського уряду Богдан Ганущак і мер міста Львова Роман Мусієвський, який прибув на це свято разом з делегацією міста-побратима.

Сценарій Всеукраїнського фестивалю української пісні, музики і танцю по відзначенню 100-річчя міста Вінніпега підготував Мич Сейго. Він же був і постановником фестивалю.

Хоч фестивальну програму виконували митці з різних місцевостей Канади, від Монреаля до Венкувера, то все-таки головна відповідальність за успіх концерту падала на місцеві колективи ТОУК — на Ансамбль "Бандурист", Жіночий хор "Барвінок", струнний оркестр і танцювальні гуртки.

Наче підсумовуючи свою активну участь у фестивалі, мистецькі сили ТОУК у Вінніпегу влаштували великий концерт в грудні того ж року. Про цей концерт Анна Семенова писала у "Житті і слові": "Кожен окремий виступ хорів, оркестру чи танцю присутні зустрічали бурхливими оплесками. Це було заслуженою нагородою нашим митцям за їхнє вдале виконання, за їхню самовіддану працю. Слухачі концерту оцінили вклад митців у збереження української культури на канадській землі.

Цей концерт був помітний ще й тим, що на ньому відзначалося 25-річчя існування Ансамблю "Бандурист", 20-річчя Жіночого хору "Барвінок", 20-річчя Школи народних танців і 15-річчя Хору Клубу старших громадян та мішаного хору".

26 квітня у Плейгауз театрі відбувся концерт на вшанування пам'яті Романа Мокрія, керівника Школи народних танців, що передчасно помер. На програмі концерту виступало шість танцювальних груп, учнів школи, якою він керував. Музику до танців виконував струнний оркестр під керівництвом Василя Филиповича.

Як і попередніми роками, так і в 1975 році в місяці серпні відбулася у Вінніпегу "Фольклорама", в якій брали участь відділи ТОУК і РЗТ. В Українському робітничому домі був влаштований Павільйон "Львів". Кожного вечора відбувалися короткі (півгодинні) концерти, програму яких виконували, крім мистецьких сил ТОУК, бандуристки з Києва — Мая Голенко, Тамара Гриценко і Ніна Писаренко.

Для відзначення 120-річчя з дня народження великого українського поета, вченого і громадського діяча Івана Яковича Франка мистецькі сили ТОУК у Вінніпегу влаштували 10 травня у Плейгауз театрі фестивальний концерт. До участі в програмі були запрошені мистецькі сили з Ріджайни. Семен Калинюк з Торонто, який був на концерті, надіслав до "Життя і слова" кореспонденцію, яка була надрукована 28 червня. Він писав: "Цей концерт був цікавий і добре підготовлений. За це належиться подяка митцям ансамблю "Полтава" з Ріджайни та їх керівникам Е. Касіянові, Олександрові і Анні Лапчукам, що прибули до Вінніпегу і допомогли вінніпегським мистецьким колективам влаштувати святковий концерт в шану великого поета-революціонера Івана Франка. Цим вони дали гідний приклад до наслідування іншим українським організаціям. Є у нас можливості організувати величаві кон-

церти-фестивалі і цим популяризувати українську культуру між нашими співгромадянами інших національностей в Канаді. На концерті з промовою про життя і творчість Івана Франка виступив міністр Манітобського уряду Богдан Ганушак.

Хор Клубу старших громадян під керівництвом Василя Филиповича того ж року влаштував три концерти — у Поло Парк Плаза у Вінніпегу, у Божезюрі і Вайта. Ансамбль “Бандурист” виступив з концертною програмою 31 жовтня у Фішер Бренч.

7 грудня 1976 року мистецькі сили ТОУК і РЗТ у Вінніпегу започаткували осінньо-зимовий сезон гарним концертом в Українському робітничому домі. Першу частину концерту виконав струнний оркестр під керівництвом Василя Филиповича. Виступав з солоспівом Гриць Стефанюк. У другій частині були виконані прославлені “Вечорниці” Петра Ніщинського для відзначення сотєї річниці їх першої постановки. За постановку відповідала Анна Семенова. Участь у виконанні “Вечорниць” брали Катерина Гладка, Йосип Петрик, Андрій Білецький.

5 грудня 1977 року в Українському робітничому домі відбувся концерт в користь газети “Життя і слово”. Програму виконували Мішаний хор у супроводі струнного оркестру і танцювальний гурток. Головувала Марія Кардаш. На концерті були гості з Києва — художній керівник Українського народного хору ім. Григорія Верьовки Анатолій Авдієвський і концертмейстер Аліна Козаченко.

У 1978 році в Українському робітничому домі відбулося ряд концертів під керівництвом Никкі Сіак.

Українська прогресивна громадськість у Вінніпегу велично відзначила 60-річчя Українського робітничого дому. 18 березня 1979 року був влаштований великий концерт. На свято прибула делегація культурних діячів з Радянської України — прозаїк Юрій Мушкетик, соліст Київського Державного Академічного театру опери та балету ім. Т. Г. Шевченка Роман Майборода і концертмейстер Галина Паторжинська. Концертну програму виконували хори “Бандурист”, “Барвінок”, Хор Клубу старших громадян ім. Лесі Українки під керівництвом Никкі Сіак, Костя Костанюка, Василя Филиповича. До участі в концерті були запрошені митці ТОУК з Тондер Бей під про-

водом Діани Трилінської і Танцювальний ансамбль "Полтава" під керівництвом Елика Лапчука.

8 і 9 травня у Вінніпегу відбулася культурно-мистецька конференція. В ній взяли участь 40 представників від мистецьких колективів. З промовою виступив секретар КВК ТОУК Василь Гарасим.

17 травня для працівників сцени був влаштований святковий бенкет. Виступали на ньому з піснями солісти Гриць Стефанюк, Іван Дорочинський, Марія Білецька, Марія Мілан, Катерина Стасюк.

У травні відбулося свято День Матері і Дитини, в якому взяли участь люди з Вінніпегу, Пойнт Доглас, Іст Килдонан. Жіночий хор "Барвінок" під керівництвом Никкі Сіак виконав концертну програму.

У 1980 році мистецький колектив відділів Товариства об'єднаних українських канадців у Вінніпегу складався з таких сил: Чоловічого хору "Бандурист", Жіночого хору "Барвінок", Мішаного хору, Струнного оркестру — під керівництвом Никкі Сіак. Хором літніх громадян диригував Василь Филипович. Школою народних танців керували — хореограф Кармен Джером і інструктор Беці Білецька.

ДІЯЛЬНІСТЬ У ТОРОНТО

У 1972 році у Торонто плідотворну діяльність проводив Жіночий хор "Гагілка" під керівництвом Марії Кузик. Микола Чачковський у статті "Співає Жіночий хор "Гагілка", що була опублікована у "Житті і слові" 24 квітня писав, що хор виступає не тільки в Українському робітничому домі, але влаштовує свої концерти в інших залах — в Сівей готелі, Вест Торонто, в Детройті (США).

Чималу активність того ж року проявив і Мішаний хор ім. Матвія Поповича. Він виступав в Українській літній оселі в Палермо, як також був запрошений на ювілейну конвенцію Робітничого за допомогового товариства у Вінніпегу. Концерт відбувся 2 вересня в Українському робітничому домі. Делегати ентузіастично вітали хористів. З солоспівами виступали Софія Собко, Євгенія Макутра і Петро Герега. Микола Оленюк читав уривок свого великого вірша "Згорений ліс". Голосувала Гелен Касіян.

Дуже тепло і радісно прийняла українська прогресивна громадськість Торонто гостинний виступ квінтету Хору "Бандурист" з Вінніпегу у складі Гриця Стефанюка, Михайла Винничука, Івана Стефанюка, Володимира Веремюка і Василя Филиповича. Квінтет виступав в Українському робітничому домі на двох концертах — 3 і 4 лютого 1973 року. Йому акомпанувала на акордеоні Денніс Дубінська. В програмі обох концертів брав участь і Жіночий хор "Гагілка". Йому акомпанувала на акордеоні Анна Мегус. З соло і дуетами виступали Наталка і Мирослав Мохорюки, Марія Кузик, Софія Муцак, Анна Кривичка, Шерон Микула, Ольга Гринчак, Катерина Кеняк. Молодіжний клуб ТОУК поставив сценку "Говорячий журнал".

Мішаний хор ім. Матвія Поповича того ж року влаштував ряд концертів у різних місцевостях Онтеріо — у Брентфордї, Ошаві, Велландї, також виступав на своєму річному концерті в Торонто. 16 квітня виступав по телебаченню.

Микола Чачковський писав про концерт Жіночого хору "Гагілка" 18 листопада, що це був "один з кращих", який

подобався публіці. В програмі цього концерту взяли участь Жіночий хор "Берізка" з Гемилтона, чоловічий вокальний квартет в складі Івана Бокли, Френка Мигая, Мирослава Мохорука і Федора Писарчука. На концерті заспівували Наталка Мохорук і Соня Гүменюк.

Того ж року, як і попередніми роками, навесні відбувся річний дитячий концерт в Українському робітничому домі під керівництвом Марії Кузик. З промовою виступила Соня Бінювська. Головував Федір Сейчук.

В лютому 1974 року до Торонто загощила відома співачка Наталка Клибановська з Едмонтона і виступила на концертах, які були влаштовані журналом "Юкрейніан Кенейдіан". Вони відбулися 9 і 10 лютого. Участь в програмі брали хор "Гагілка", шотландські танцюристи і артистка Дженефер Фипс. Акомпанували на піаніно Майкл Корі, а на акордеоні — Анна Мегус. Соло на піаніно виконав Андрій Марків. Голоувала Марія Скрипник.

Хор ім. Матвія Поповича брав участь у Шевченківському концерті 24 березня і влаштував власними силами свій концерт 7 квітня. На тому концерті виконали дует Наталка і Мирослав Мохоруки. Акомпанував на піаніно Майкл Коррі. Декламувала Катерина Баран. 1 квітня хор виступав перед пенсіонерами — членами Юнайтед Роббер Воркерс оф Америка у Киченер. Промовляла на концерті Марія Оленюк. З привітанням від місцевого відділу РЗТ виступив Петро Озарук.

У лютому 1974 року Жіночий хор "Гагілка" відзначав своє 20-річчя. З того приводу був влаштований 16 лютого бенкет в Українському робітничому домі. Головував Михайло Муцак. Зал був заповнений шанувальниками цього мистецького колективу. Микола Чачковський 15 квітня у "Житті і слові" писав: "Появу хористок, диригентку Марію Кузик і акордеоністку Анну Мегус присутні привітали рясними і довготривалими оплесками. Хор на вітання відповів своїми кількома улюбленими піснями. На адресу хору наспіло багато вітальних листів і телеграм. Від КВК ТОУК хор привітав з 20-річним ювілеєм Василь Гарасим.

Мистецька діяльність в Українському робітничому домі 1975 року почалася річним концертом журналу "Юкрейніан Кенейдіан" 16 лютого, головну частину програми якого виконав хор "Гагілка" під керівництвом Марії Кузик. Виступили на програмі танцюристки Павло Репка, Дженіс Менсі, На-

дін і Ненсі Борисевичі. Петро Борецький, відомий канадський актор, виступив з драматичним читанням. З піснями виступав Народний єврейський хор під керівництвом Сірла Фрідмана. Головував Вилфред Щесний.

Хор "Гагілка" навесні того ж року був запрошений до Детройта (США) для участі у відзначенні 25-річчя Українсько-Американського народного дому. Ілля Ковальчук писав у "Житті і слові" 30 червня, що присутні влаштували гостям-виконавцям тривалу овацію.

Анна Чачковська вмістила ширший огляд концерту Хору ім. Матвія Поповича в Українському робітничому домі, що відбувся 15 лютого 1976 року під керівництвом Наталки Мохорук. То був перший концерт хору в сезоні. Хор під керівництвом Наталки Мохорук розгорнув свою діяльність: 7 лютого виступав у Ківаніс музичному фестивалі, 11 квітня влаштував концерт в Українському робітничому домі на честь Тараса Шевченка, 25 квітня загостив до Велланда, 9 травня співав на святі День Матері, 15 травня був запрошений до Брентфорда, де дав концерт в Джон Нобл будинку для старших громадян, 3 промовою на цьому концерті виступив Василь Смал з Брентфорда. 21 червня хор виступав з піснями на програмі Тижня старших громадян перед будинком Торонтонської міської ради. 4 липня виконав ряд пісень на зібранні у Палермо біля пам'ятника Тараса Шевченка.

1976-й був ювілейним роком для української прогресивної громадськості у Канаді. Минало 25-річчя спорудження першого на американському континенті пам'ятника Тарасові Шевченку. Він був встановлений у Палермо — між Торонто і Гемілтоном. У зв'язку з цим великим святом в Шевченківському парку в Палермо біля пам'ятника Великому Кобзареві відбулося зібрання з участю великого числа людей з різних місцевостей Канади. Хор "Берізка" з Гемілтона і Хор ім. Матвія Поповича з Торонто виконали "Заповіт". Після того відбувся концерт, програму якого виконали Жіночий хор "Гагілка" під керівництвом Марії Кузик і Танцювальний ансамбль "Полтава" з Ріджайни під керівництвом Елика Лапчука. Окремими відділами програми проводили Софія Муцак, Анна Криничка, Гейзел Скульська.

Для Мішаного хору ім. Матвія Поповича 1976-й рік був також дуже важливим — він 26 вересня відзначив своє 20-річчя. Свято відбулося в Павільйоні Української літньої оселі

в Палермо. На святковий бенкет прибуло багато людей з Торонто, Гемилтона, Брентфорда, Ошави. Головував Михайло Муцак. На адресу хору було виголошено багато привітальних промов. Від КВК ТОУК хористів привітав з їхнім ювілеєм Стенлі Добровольський. У ширшому огляді про відзначення цього ювілею Анна Чачковська 18 жовтня у газеті "Життя і слово" писала: "Мішаний хор РЗТ ім. Матвія Поповича, відзначивши 20-річчя, береться далі до праці над піснею... Треба сподіватися, що хор буде далі розвиватися, підносити свій мистецький рівень і стане одним з кращих співочих колективів при наших організаціях".

Роман Мельник зробив огляд концерту Жіночого хору "Гагілка" 5 грудня, яким він започаткував свій 23-й сезон діяльності. Він писав у "Житті і слові", що за час свого існування хор влаштував понад сотню концертів у Канаді і також виїжджав декілька разів до Сполучених Штатів Америки. Наталка Мохорук, помічник диригентки, у розмові з Романом Мельником сказала: "Хор прагне виконувати не тільки старі пісні, а побільше нових, сучасних. Кожен концерт повинен показувати щось нове, відповідати потребам суспільства. Ми прагнемо до того, щоб не повторялись наші програми, щоб кожен концерт давав слухачам свіжу естетичну насолоду". Автор огляду відзначав, що хор має за собою багату творчу історію. Хористки домоглися успіхів постійною і відданою працею. Учасниці хору сами шують свої народні одяги для виступів, організують свої програми, віддають багато часу для репетицій.

Перший концерт у 1977 році в Українському робітничому домі влаштував Хор ім. Матвія Поповича під керівництвом Наталки Мохорук 9 січня. З солоспівами виступив Костя Парусіс. В тому ж році хор влаштував ще кілька концертів — 29 і 31 травня, 20 і 24 червня, 25 вересня, 30 жовтня, 27 листопада, 8 грудня. Він виступав перед будинком Торонтонської міської ради, в Онтеріо Плейс, в Клайнберг художній галереї, у Павільйоні в Українській літній оселі на відзначенні 55-річчя РЗТ, на відзначенні 50-річчя Українського робітничого дому в Торонто, у трейд-юнійному будинку в Нью Торонто перед членами Юнайтед Роббер Воркерс оф Америка. У декількох тих концертах брали участь і "Сільські музики". Концерти пройшли під керівництвом Наталки Мохорук.

Річний концерт, організований журналом "Юкрейніан

Кенейдіан", відбувся 27 лютого в Українському робітничому домі. Програму виконували хор "Гайліка" під керівництвом Марії Кузик, Хор Федерації Російських Канадців під керівництвом Анни Шворах, Хор ім. Матвія Поповича і "Сільські музики" під керівництвом Наталки Мохорук. Головував Вилфред Шесний.

Школа народних танців при Товаристві об'єднаних українських канадців влаштувала 5 червня в Українському робітничому домі концерт. Головувала Ненсі Добровольська.

У 1978 році Товариство об'єднаних українських канадців святкувало своє 50-річчя. Цей ювілей у Торонто був відзначений святковими концертами-мітингами. 18 березня відбувся святковий ювілейний бенкет, 19 березня — святковий концерт, програму якого виконували Хор ім. Матвія Поповича і "Сільські музики" під керівництвом Наталки Мохорук. 9 квітня відбувся другий святковий концерт. На програмі виступав хор "Гайліка", як також соліст Володимир Скофенко, перший секретар Посольства СРСР в Оттаві. Була поставлена п'ята дія п'єси "Ой не ходи, Грицю". Ролі виконували Семен Харук, Анна Кривичка, Софія Муцак, Василь Шимчишин, Іван Завершенюк. Концертовсю програмою проводив Михайло Муцак. 30 квітня відбувся третій святковий концерт. Програму виконали Мішаний хор ім. Матвія Поповича і "Сільські музики". Головувала Марія Прокопчак.

Хор ім. Матвія Поповича і "Сільські музики" 25 листопада влаштували "Вечорниці". Цей своєрідний концерт відбувся під керівництвом Наталки Мохорук. Програму вела Марія Калуджер.

У 1979 році перший концерт в Українському робітничому домі влаштували 21 січня Хор ім. Матвія Поповича і "Сільські музики" в користь журналу "Юкрейнінан Кенейдіан". Головувала Марія Скрипник.

Для відзначення Міжнародного року дитини відбувся 28 січня концерт. Головувала Ненсі Добровольська. 27 травня відбувся річний концерт Юнацької секції ТОУК. Концерти підготували Олена Журавльова, Марі Проців, Надін Борисевич, Пітер Дюсет, Джінджер Каутто, Джері Проців, Енн Кирилик, Леслі Бабій, Бонні Меклін. Акомпанували Софія Шнір, Елі Проців, Марія Кузик. 3 червня відбувся у Гарбор Фронт концерт для відзначення Міжнародного року дитини. На концерті виступили дитячі танцювальні колективи ТОУК.

Дописувач І. Збараженко повідомляв у "Житті і слові", що 4 березня Жіночий хор "Гагілка" влаштував концерт під керівництвом Марії Кузик. Головував Ед Морфей. 8 квітня хори "Гагілка", ім. Матвія Поповича і "Сільські музики" влаштували концерт. Дует виконували Наталка Мохорук і Костя Парусіс. Програму переводили Вилфред Щесний і Марія Калуджер.

18 листопада Жіночий хор "Гагілка" влаштував концерт під керівництвом Наталки Мохорук. В огляді "Співає чарівна "Гагілка" Микола Чачковський навів слова Івана Кутеня, поета з Буковини, присвячені хором:

Наче та веселна
Яблунова гілна...
А на ній співає
Чарівна "Гагілка".

Снільни цього цвіту
Виграє на гільці,
Стільни голосочнів
Злилося в "Гагільці".

Автор огляду повідомляв, що довгі роки хором керувала Марія Кузик, а відтепер ним керуватиме Наталка Мохорук, яка водночас є диригентом Мішаного хору ім. Матвія Поповича і "Сільських музик". Далі він писав, що хор "Гагілка" під керівництвом Наталки Мохорук виступив з великим успіхом на Міжнародному фестивалі в Етобіко Олімпіум Галл. За виступ присутні нагородили хор рясними оплесками. В багатьох присутніх залишився спогад, що українська пісня дійсно чарівна.

Свій другий концерт Хор ім. Матвія Поповича влаштував 2 березня 1980 року.

Річний коцерт журналу "Юкрейніан Кенейдіан" відбувся 2 березня 1980 року в Українському робітничому домі. Програму виконували Жіночий хор "Гагілка" і оркестральний гурток "Сільські музики" під керівництвом Наталки Мохорук. Головувала Марія Калуджер.

Для пошанування праці митців відділів Товариства об'єднаних українських канадців і Робітничого запомогового то-

вариства відбувся 27 квітня величавий концерт. Головував Стенлі Зенюк. Про цей концерт І. Збараженко писав до "Життя і слова": "Це був дійсно багатий концерт всіх мистецьких сил ТОУК і РЗТ, а рівночасно святковий концерт, на якому відзначено їхню діяльність на культурно-мистецькому полі на протязі десятків років".

В неділю 25 травня відбувся річний концерт дитячої художньої самодіяльності Товариства об'єднаних українських канадців. Головувала Лєра Прокопович. Концерт підготували Олена Журавльова, Юлія Кручковська, Пітер Дюсет, Ненсі і Надін Борисевич.

ДІЯЛЬНІСТЬ В ЕДМОНТОНІ

За останніх 10 років розгалузилась художня самодіяльність Товариства об'єднаних українських канадців в Едмонтоні. Вона зараз охоплює понад 300 осіб — від юнаків до людей старшого віку. Хори, танцювальні гуртки, струнний оркестр і солісти влаштували концерти в Українському культурному центрі, в Джубілі Аудиторіумі, в залах середніх шкіл, у різних містечках і фермерських оселях провінції Алберти. Багатогранна і плідна діяльність знаходила широке відображення на сторінках газети "Життя і слово" в статтях Миколи Алексієвича і інших дописувачів.

У статті "Широка культурно-мистецька діяльність художніх колективів ТОУК в Едмонтоні" Микола Алексієвич писав 27 листопада 1972 року: "В 1971 році в місті Едмонтоні відбувся Всекрайовий фестиваль з відкриттям пам'ятника Василя Стефаника. Ми були першими, що влаштували великі концерти в Албертійському Джубілі Аудиторіумі. Лише минулого сезону (1971—1972) наші мистецькі колективи підготувались і виступили на 18-х концертах в Едмонтоні й по провінції. Вісімнадцять концертів — не з однією і тією ж програмою! Це був наш успішний сезон. Наші митці — музиканти, танцюристи, співаки, солісти, учителі-диригенти — колективною працею зробили великий вклад і познайомили десятки тисяч громадян Алберти з своєю корисною діяльністю".

Цією великою і розгалуженою діяльністю проводили диригенти й інструктори — Василь Хомин, Володимир Росевич, Бетті Кіселевич-Нагорняк. Вони закінчили Київську консерваторію ім. П. Чайковського. Великий вклад в успіх концертів вносили своїми піснями солісти Наталка Клибановська, Дмитро Никифорук, Єлизавета Пасека.

Мистецька діяльність ТОУК в Едмонтоні в 1973 році започаткувалась дитячим концертом 14 січня під керівництвом Володимира Росевича, Бетті Кіселевич-Нагорняк, Б. Росевич, Н. Хомин, Л. Остафійчук, Д. Парфенюк. Головував Василь Остафійчук. Через тиждень, 21 січня, відбувся другий концерт. Програму виконувало 150 митців — хори мішаний, жі-

ночий, чоловічий, піонерський, хор “Веснянка”, танцювальні групи “Каменярі” і “Лілея”. З соло виступали Павло Грін, Єлизавета Пасека, Дмитро Никифору́к, М. Урсуляк, Б. Греґорі, Б. Росевич. На обох концертах було 1200 осіб.

28 січня відбулася в Едмонтоні річна конференція відділів ТОУК. На ній було зроблено огляд мистецької діяльності за 1972 рік і намічено завдання на поточний сезон. Звітував Володимир Росевич. Він вказав на зріст оркестрального колективу молодими музикантами. Цьому зростові допоміг “Фестиваль-80”, який відбувся 1971 року.

Зразу після цієї конференції посилено підготовку до Едмонтонського фестивалю пісні, музики і танцю. Він відбувся 6 травня в театрі Союзу студентів Албертійського університету. В газеті “Життя і слово” була опублікована рецензія на цей фестиваль Джой Робертс-Гвайт. В ній говорилося: “Вщерть заповнений зал глядачів у суботу 6 травня із захопленням вітав виступи понад 300 співаків, музикантів, танцюристів і акторів на гарному мистецькому фестивалі — “Спадщина-73”, який був влаштований Товариством об’єднаних українських канадців. Виконавці трьох покслінь брали участь в цьому колоритному спектаклі”.

Художнім керівником фестивалю був Василь Хомин, музичним керівником Володимир Росевич, хореографом і керівником танців Бетті Кіселевич-Нагорняк, постановником Антон Мокрій.

Фестиваль складався з двох частин. У першій були виконані пісні, музика і танці. Їх виконували Оркестр “Трембіта”, Хор ім. Матвія Шатувльського, Жіночий хор “Веснянка”, танцювальні групи “Каменярі” і “Лілея”. Ця частина програми почалася піснею “This Land is my Land” і завершилась фіналом — “Хай завжди буде сонце”, який був виконаний усім мистецьким колективом. У другій частині “Театр 80” поставив серію сцен. Постановкою керувала Елса Груба за добре написаним сценарієм Міча Сейґа під назвою “Малий Тарас”. Сцени про життя Тараса Шевченка і розповіді про нього були представлені у формі читання матері двом своїм дітям. Роль матері виконувала Павліна Ворик, а ролі дітей — Евон і Іван Никифоруки. Роль Тараса виконував Дейвид Най, а роль Оксани — Кетті Вєрик.

Уривок з твору Міча Сейґа і Ганни Польової “Адам Сонс” виконали дуже ефективно добре знані едмонтонські

актори — Джан Ривет і Ширлі Гигінсон в ролях Івоніки і Докії.

Сцену “Нічна зупинка” за твором “Вільні землі” Джеймса Мекгрегора поставили мистецькі групи під керівництвом Боба Росевича.

Один з провідних албертійських акторів Валтер Каса прочитав англійською мовою вірш Тараса Шевченка “Мені тринадцятий минало” і вірш Івана Франка “До Бразилії”.

З промовою виступив секретар Албертійського Провінціального Комітету Товариства об'єднаних українських канадців Юрій Соломон. Він сказав, що фестиваль був маніфестацією і демонстрацією того факту, що навіть на 82-му році перебування українців у Канаді українське мистецтво продовжує тут розвиватися і притягає до себе молодь. Він підкреслив, що культурний вираз кращих і глибших почувань людини повинен завжди бути спрямований до миру і братерства народів у світі.

Михайло Мартин 1 квітня 1974 року опублікував кореспонденцію в “Житті і слові” під заголовком “Успішний театральний вечір в Едмонтснї”. У ній він писав: “З гарним успіхом відбувся театральний вечір в Українському культурному центрі в Едмонтоні 16 лютого заходом драматичного гуртка при відділі ТОУК — “Театр-80”. Були поставлені дві одноактівки в англійській мові, створені Мичем Сейгом — “Олівець”, за однойменним автобіографічним оповіданням Івана Франка, і “Підпис”, за оповіданням Василя Стефаника. Були також поставлені сцени з класичної української драми Мирослава Ірчана “Родина щіткарів” в українській мові. Це було вдале поєднання вистав в англійській і українській мовах”. Багато зусиль для здійснення цих постановок доклав комітет театру на чолі з Павліною Ворик. Режисером одноактівки в англійській мові була Елса Груба, а сцен з п'єси “Родина щіткарів” — Андрій Радомський. Автор допису відзначив добру гру Боба Кіселевича в одноактівці “Олівець”. В сценах з “Родини щіткарів” виступали Софія Сиволос, Анна Парфенюк, Михайло Гафюк, П. Онуфрій, М. Турек.

Михайло Мартин писав, що вечір, влаштований “Театром-80”, дав радість і задоволення для великого числа глядачів, які прибули на вистави.

Микола Алексієвич у довгому огляді, вміщеному 24 лютого 1975 року у “Житті і слові”, розповів про велику діяль-

ність мистецьких сил ТОУК в Едмонтоні за 1974 рік. Він відзначив, що 250 едмонтонських митців взяли участь у Вінніпегському фестивалі для відзначення 100-річчя міста. Крім уже відомих солістів, він згадав ще Марію Якимець і Катерину Мизкогуз, які виступали з піснями на концертах.

Знаменною подією в мистецькому житті Товариства об'єднаних українських канадців в Алберті 1975 року була постановка п'єси "Адамс Сонс". Вона була поставлена 7 червня у Келгарі, 14 червня у Едмонтоні і 21 червня у Летбриджі. На постановку була опублікована рецензія в журналі "Юкрейніан Кенейдіан". В ній говорилося, що прем'єра п'єси відбулася кілька років тому у Вінніпегу. Теперішню постановку приготовано у зв'язку з 100-річчям міста Келгарі. Художнім керівником постановки був відомий канадський режисер і актор Петро Борецький з Торонто. Він вніс свій багатий досвід у постановку. До успіху спектаклю причинились музичний керівник Гейзел Скульська, керівник танців Глорія Андрійчук, організатор вистави Павліна Ворик. В ролях виступали Джан Ривет, Джим Ватт, Лі Ройс, Рик Коваль, Донна Грулке, Барбара Фріз, Керол Стейнберг, Джей Смит. Всі вони відомі албертійські актори. Виступали також члени мистецького колективу ТОУК у Келгарі — Василь Вусик і Джим Скульський. В гуртових сценах брали участь активісти художньої самодіяльності ТОУК у Келгарі. Пісні, музику і танці виконував мистецький колектив ТОУК. Весь склад вистави начисляв 65 осіб.

21 грудня 1975 року в Едмонтоні відбувся дитячий концерт. Програму виконувало 140 дітей — від 4 до 16 років. Головою концерту була Дебра Угрін. Найбільше праці серед дітей доклала Бетті Кіселевич-Нагорняк. Інструкторами танців, вихованих нею, є Донна Гафюк, Бері Канасевич, Кетті Мулавка, Ловерн Остафійчук, Дебі Парфенюк, Боб Росевич, Керол Росевич, Кетті Ворик, Дебі Галагурик, Маршал Остафійчук, Ричард Франчук, Луїс Мулавка.

Віддаль між Едмонтоном і Спирит Ривер становить понад 350 миль. Незважаючи на таку далечинь, мистецький колектив в Едмонтоні прийняв запрошення влаштувати концерт у Спирит Ривер 8 листопада 1975 року. На концерт прибули фермери з Райкрофта, Гайленд Парк, Ферв'ю, Гайнс Крік, Бравнвілла, Піс Ривера, Немпи, Ріно, Гренд Прейрі, Сексмита. Концерт пройшов з великим успіхом. В грудні той

же мистецький колектив влаштував концерт в Атабаска, Келгарі і Летбриджі. І в 1976 році колектив виїжджав на гастролі по провінції — 28 березня влаштував концерт у Сейнт Пол, 24 квітня у Летбриджі, 25 квітня у Келгарі. У 1977 році він загостив з концертами 27 лютого до Іннісфрі, 13 лютого до Вестлака, 3 квітня до Атабаски, 29 жовтня до Летбриджа, 30 жовтня до Медисин Гет.

Микола Алексієвич писав у “Житті і слові”, що програма цих концертів мала зміст, який відображав життя нашого народу в різних періодах його існування не лише на рідній Україні, але й в Канаді.

Про концерт в Іннісфрі Микола Давидюк написав допис до “Життя і слова”. Він повідомляв, що на концерті виступав народний оркестр “Трембіта” з 50 осіб під керівництвом Володимира Росевича. З соло виступали Іван Юрків, Дмитро Никифорук, Черил Балай, Єлизавета Пасека. Зал Комюніті Сентр був заповнений людьми, які прибули з Іннісфрі, Лойд-мінстера, Менвилла, Верміліона, Ту Гиллс, Мирнама.

Газета “Медисин Гет Ньюс” вмістила гарний опис про гостинний концерт едмонтонських митців у Медесин Гет Колледж. На концерт прибуло коло 450 осіб полюбуватися співами, музикою і танцями українців трьох генерацій.

Для прогресивної української громадськості в Едмонтоні 1978-й рік був тим знаменний, що минуло 25 років з того часу, коли був споруджений Український культурний центр. З червня відбулося величне відзначення цього ювілею. На святковому зібранні, якого головою був Юрій Соломон, виступив Піонерський хор ім. Матвія Шатувльського і танцювальні групи “Каменярі” і “Лілея”. Їм пригравав оркестр під керівництвом Володимира Росевича. Виступив з піснями Жіночий хор “Трембіта”. Оркестр під керівництвом Василя Хомина виконав музичний твір “Журавель”. На свято загодили артисти з Полтави, які брали участь в Народному фестивалі “Мозаїка” в Ріджайні. Вони також виступили з короткою музично-співацькою програмою. Делегацію гостей очолювала секретар Правління Товариства “Україна” у Києві Тамара Нєвицька. На святі з промовою виступив голова Албертійського Провінціального Комітету Товариства об'єднаних українських канадців Микола Алексієвич.

31 березня 1979 року мистецький колектив ТОУК з Едмонтонна знову прийняв запрошення виступити з концертом

у Спирит Ривері. Він був приурочений до відзначення 60-річчя Товариства об'єднаних українських канадців, яке минуло 1978 року. Той же колектив дав ряд концертів в Едмонтоні і їздив з гостинними виступами до Іннісфрі і Атабаски.

1980 року провінція Алберта відзначувала своє 75-річчя. Товариство об'єднаних українських канадців і Робітниче за-помогове товариство вирішили взяти участь в цьому ювілеї. Постановлено було влаштувати два великі святкові підприємства — святковий концерт в Едмонтоні і фестивалійний концерт у Келгарі. Концерт в Едмонтоні відбувся 9 березня. Про нього Микола Алексієвич писав 31 березня у “Житті і слові”: Цим концертом (у Джубілі Аудиторіумі) з багатого і різноманітною програмою відзначено вклад українців у будову і розвиток Алберти, вклад у всіх галузях господарства провінції і в її культурне життя, вклад у досягнення, які Алберта має сьогодні. В концертній програмі шістьох мистецьких колективів виступало понад 300 митців — старших, молодших і дітей. Це була велика культурна подія, прекрасна демонстрація культурно-мистецької діяльності ТОУК, при участі і піддержці РЗТ, гідне відзначення ювілею нашої провінції”.

На концерт прибуло 2500 людей — багато з-поза Едмонтона: з Келгарі, Іннісфрі, Вегривилла, Нью Києва, Атабаски, Баргеда, Нестова, Бравнвилла. В концертній програмі разом з мистецькими колективами ТОУК виступали митці від організацій індіанців і метисів, франко-канадської групи. Їх участь підкреслювала спільність інтересів людей різних національностей у провінції Алберти.

Першу частину концерту вела Віра Пашківська (Горон). Зворушливою була сцена “Українські іммігранти”, яка була поставлена під керівництвом Антона Мокрія. Вона відображувала життя поселенців у важких умовах в тодішній Алберті.

Збірний хор і оркестр виконали пісню “Салют піонерам”. Потім були виступи мистецьких колективів “Трембіта” — чоловічого і жіночого хорів, танцювальних груп, народного оркестру, дітей. З солоспівом виступили Наталка Мартин (Клибановська), Дмитро Никифорук, Павло Грін, Богдан Грегорі. Михайло Винничук, який загостив на концерт з Британської Колумбії, виконав пісні у власному супроводі на бандурі.

Зворушливим був фінал концерту — виконання всіма мистецькими силами сцени “Спадщина на майбутнє”.

Керівниками мистецьких сил були диригент Василь Хомин, інструктор танців Єлизавета Кіселевич-Нагорняк, постановник Антон Мокрій.

Едмонтонський мистецький колектив відділів Товариства об'єднаних українських канадців в 1980—1981 сезоні складався з таких одиниць: Народного оркестру “Трембіта” і Чоловічого ансамблю “Трембіта” під керівництвом Володимира Росевича, Жіночого хору “Трембіта” під керівництвом Марії Якимець. Хору старших громадян під керівництвом Василя Хомина, Танцювального ансамблю під керівництвом Бетті Кіселевич і помічника Боба Росевича. Дитячою школою танців керували інструктори Боб Росевич, Керол Росевич, Донна Гафюк, Кеті Ворик, Кейті Глоджи, Клавс Глоджи, Сусан Балай, Іван Остафійчук, Керол Мулавка, Черил Балай. Директором музичної школи був Василь Хомин, диригентом дитячого хору — Черил Балай, ритмічного оркестру — Айлін Рачук.

ДІЯЛЬНІСТЬ У ВЕНКУВЕРІ

Крім Шевченківських концертів, які відбувалися велично кожного року у місяцях березні-квітні, мистецький колектив Товариства об'єднаних українських канадців у Венкувері влаштовував і інші підприємства у місті і виїжджав з ними в різні місцевості. Микола Савчук опублікував 8 березня 1976 року кореспонденцію у "Житті і слові", в якій розповідав про хор старших громадян, що був організований два роки тому. Він складався з 36 співаків. Мав 30 пісень у своєму репертуарі. Ним керував Іван Нехода. Хор виступав в Українському робітничому домі, Російському народному домі, аудиторії Британсько-Коломубійського університету, Коквітламі, Ричмонді, Нью Вестмінстер, Верноні.

Зараз при відділах Товариства об'єднаних українських канадців у Венкувері є такі мистецькі сили: Струнний оркестр під керівництвом Сірла Фрідмана, Хор старших громадян і Ювілейний мішаний хор під керівництвом Івана Неходи, Дитячий шкільний хор під керівництвом Силвії Сюретт.

Танцювальний колектив складається з гуртка "Кобзар" під керівництвом Бітріс Якимчук і гуртка "Довбуш" під керівництвом Джоен Ковалевич. Школа танців має декілька груп (між 85—90 учнів) у віці від 5 до 14 років. Директором школи є Діанна Клепарчук, а інструкторами і помічниками — Джоен Ковалевич, Леона Левчук, Донна Мартинюк, Ді Ді Дюк і Дін Дюк.

Особливо активну діяльність провів за останні роки Танцювальний ансамбль "Кобзар" при ТОУК. Він часто виступав у Венкувері, Нью Вестмінстер, Верноні. Ансамбль був створений 1943 року і за час свого існування влаштував 200 концертів у Британській Колумбії. Зараз він складається з 19 танцюристів — від 16 до 28 років. Влітку 1979 року ансамбль пройшов курс хореографії у Києві. Інструктором-хореографом ансамблю є Бітріс Якимчук. 10 травня 1980 року ансамбль виступив на концерті і продемонстрував свій багатий репертуар, збагачений під час перебування на Україні.

Мистецька діяльність відділу Товариства об'єднаних ук-

раїнських канадців у Верноні проявлялась у живій участі в Зимовому карнавалі, який щоріску відбувається в місті. Заходами відділів ТОУК і РЗТ під час Зимового карнавалу влаштовується “Український вечір”. Мистецьку програму “Українського вечора” в 1974 році виконували митці з Ріджайни — Танцювальний ансамбль “Полтава”. Про його виступ Стах Маланчук писав: “Зараз після привіту “Полтавці” цілим колективом пішли в танець і їхньому майстерному виконанню можна позавидувати. Вас вражають їхні бистрі рухи, особиста грація, а найважливіше — уява образу про танець. В ньому і природна усмішка і граціозність виконавців. Вони справжні артисти. В кожному танці належні костюми, відповідний грим, що збільшує зацікавлення серед глядачів і надає більшої вартості танцю”.

В “Українському вечорі” 1975 року брав участь мистецький колектив з Келгарі під керівництвом Гейзел Скульської. Особливо велике захоплення у глядачів викликав виступ танцювального гуртка “Гопак”. Того ж року, 17 і 18 травня, у Верноні гостював мистецький колектив з Едмонтонa в числі 120 осіб. Концерт пройшов з великим успіхом під керівництвом Василя Хомина і Володимира Росевича. Програму виконували три хори, три танцювальні гуртки і оркестр з 30 осіб.

У 1976 році знову загостили митці з Келгарі. Місцева газета “Вернон Дейлі Ньюс” вмістила огляд і фото з виступу митців. Їхній концерт пройшов з блискучим успіхом.

Програму “Українського вечора” під час Зимового карнавалу 1978, 1979 і 1980 років виконував Танцювальний ансамбль “Кобзар” з Венкувера. Коментуючи участь українців у Зимовому карнавалі, газета “Вернон Дейлі Ньюс” писала в редакційній, що Товариство об’єднаних українських канадців робить великий вклад в успішне переведення Зимового карнавалу і збірці грошей на лікування дітей-діабетиків.

На святі День Матері 13 травня 1979 року в Українському робітничому домі у Верноні виступав новоорганізований хор під керівництвом Френка Роджерса.

ДІЯЛЬНІСТЬ У КЕЛГАРІ

На протязі багатьох років хорошу діяльність проводить мистецький колектив Товариства об'єднаних українських канадців у Келгарі під проводом Гейзел Скульської. Він брав активну участь у Всекрайовому українському фестивалі в Едмонтоні 1971 року. Часто виступав з концертами у різних місцевостях Алберти і на "Українському вечорі" в Верноні. Цей колектив складався з двох мішаних хорів (старших громадян і канадськонароджених), жіночого і чоловічого, оркестру і танцювальної групи "Гопак", митців-солістів — Гейзел Скульської, Роя Андрійчука, Анни Скульської, Марії Українець, Анни Заблоцької, Кей Шкрабек, Наталки Ставко, Глорії Андрійчук, Джуді Роджерс і Етел Сентес.

В кінці 1980 року мистецький колектив відділів Товариства об'єднаних українських канадців у Келгарах складався з Мішаного хору, Хору старших громадян, Старшого струнного оркестру і Танцювального гуртка "Гопак". Хорами і оркестрами керувала Гейзел Скульська, танцювальним гуртком — Морін Скульська. При відділах ТОУК є також Школа народних танців, яка складається з п'ятих груп. Школою керує Морін Скульська, їй допомагають інструктори Денніс Фаркас, Деббі Шкрабек, Лоррі Шей, Тереса Кріса. На мандолінах навчають грати дітей Гейзел Скульська і Ровз Вусик.

Як уже згадувалось, провінція Алберта у 1980 році відзначувала своє 75-річчя. Українська прогресивна організована громадськість взяла активну участь у відзначенні цього святкування. Албертійський Провінціальний Комітет разом з Крайовим Виконавчим Комітетом Товариства об'єднаних українських канадців вирішив влаштувати два ювілейні підприємства для відзначення цього ювілею — 9 березня Фестивальний концерт в Едмонтоні і 16 листопада Український танцювальний фестиваль. Програму фестивального концерту в Едмонтоні виконували музиканти, співаки і танцюристи. У Келгарах програму виконували, в основному, танцювальні ансамблі — "Гопак" з Келгарі, "Трембіта" з Едмонтону, "Полтава" з Ріджайни і "Кобзар" з Венкувера.

Програму Українського танцювального фестивалю виконували митці, яких дідуся і батьки вже народилися у Канаді. Вони, як і їхні предки, люблять, високо цінять і активно розвивають багату українську національну музичну культуру. Треба зазначити, що багато цих танцюристів вивчали українські народні танці на хореографічних семінарах або на Україні, або у Форт Копел (Саскечеван) під керівництвом інструкторів-педагогів з Києва. Керівники усіх чотирьох ансамблів навчалися у хореографічному училищі в Києві — Маврін Скульська з Келгарі, Бетті Кіселевич з Едмонтону, Елик Лапчук з Ріджайни і Бітріс Якимчук з Венкувера.

Програму виконувало 150 танцюристів — люди середнього віку, молодь і діти дошкільного віку. Їм акомпанувало 68 досвідчених музикантів з Келгарі, Едмонтону, Ріджайни, Венкувера і Вінніпегу. За музичну частину фестивалю відповідали Гейзел Скульська, Володимир Росевич, Володимир Якимчук і Никкі Сіак.

Важливою частиною цього фестивалю була “Українська пошана будівничим Алберти”. Сценарій приготував Юрій Соломон. Норатором була Павліна Ворик. Текст читав відомий канадський артист, українського походження, Джон Пірс.

Поставниками Українського танцювального фестивалю були Джим Скульський і Джеррі Шмір. За організацію цього великого підприємства відповідав Комітет в складі Юрія Соломона, почесного голови Микси Алексієвича, голови Джима Скульського, секретарки Глорії Андрійчук, касієрки Мардж Кушнір, членів — Тереси Кріси, Роя Андрійчука, Дейвіда Шея, Вай Остафійчук, Анни Скульської, Гелен Шворак, Тоні Гусака, Лидії Гусак.

Український танцювальний фестиваль листовно привітали прем'єр Алберти Пітер Логід, лейтенант-губернатор провінції Френк Линч-Стентон, мер міста Келгарі Ралф Клайн.

Програма Українського танцювального фестивалю пройшла на високому рівні. 2800 присутніх, які заповнили Келгарі Джубілі Аудиторіум, палко вітали виконавців своїми оплесками, які часто переходили у тривалі овації. Слід зауважити, що за три дні до фестивалю всі білети були закуплені, багато людей у великому розчаруванні примушені були повернутися додому, бо для них уже не залишилось місця в аудиторіумі.

Українська прогресивна організована громадськість провінції велично і гідно відзначила 75-річчя провінції Алберта двома великими мистецькими підприємствами — Фестивальним концертом в Едмонтоні і Українським танцювальним фестивалем у Келгарі.

АНСАМБЛЬ “ПОЛТАВА” В РІДЖАЙНІ

На всю Канаду прославився Танцювальний ансамбль “Полтава” при відділі Товариства об’єднаних українських канадців. Назву “Полтава” гурткові було присвоєно 1955 року, коли його учасники були ще дітьми. Свій дебют ансамбль зробив на Провінціальному фестивалі української пісні, музики і танцю з приводу 50-річчя провінції Саскечеван. З того часу він виступав на сотнях концертів і інших підприємствах — у Вінніпегу, Торонто, Монтреалі (на “Експо-67”), Едмонтоні, Келгарі, Саскатуні, Мус Джо, Естевані, Мусоміні, Кемсаку, Волзі, Ассенебої і інших місцевостях.

У 1971 році учасники Ансамблю “Полтава” при сприянні Крайового Виконавчого Комітету Товариства об’єднаних українських канадців побували в Києві і там пройшли короткий курс навчання народних танців. Вони збагатили свій репертуар новими танцями.

Музичні критики високо оцінювали виступи Танцювального ансамблю “Полтава” з Ріджайни. Після концерту 13 травня 1972 року у Мус Джо газета “Мус Джо Тайм Гералд” опублікувала рецензію, в якій говорилося: “Група “Полтава” — мистецький колектив Товариства об’єднаних українських канадців — дала прекрасний концерт у Пікок Аудиторіумі, захоплюючи глядачів своєю чудово представленою програмою народних танців. Танці виконували меткі, гарно одягнені в національні костюми дівчата і жваві юнаки під музику мандолінового оркестру “Полтава”. Рецензію написала Джін Скатт.

За ініціативою танцювального ансамблю “Полтава” в 1975 році у місцевості Копел відбувся Семінар українського народного танцю з участю інструкторів-педагогів, яких надіслало Товариство “Україна” з Києва. Участь в семінарі взяло 40 інструкторів від 21 танцювальної групи з цілої Канади — з Ріджайни, Торонто, Венкувера, Едмонта, Келгарі, Саскатуна, Вінніпега, Ред Дір, Райкрофта, Келовни і Дауфіна. Цей перший Семінар українського народного танцю відбувся заходом Товариства об’єднаних українських канадців, при спри-

янні Саскечеванської Ради мистецтв, Саскечеванської літньої мистецької школи, Саскечеванської спортивної фундації, Департаменту культури і молоді провінціального уряду.

З того часу до 1980 року відбулося вже п'ять таких семінарів. Вони тривали по три тижні. Вони проходили за ротатійною системою: раз у Канаді (в Копел), раз у Києві. Почавши з другого семінару, Провінціальний саскечеванський уряд матеріально сприяє відбуттю їх. Семінари відбуваються на базі Ансамблю "Полтава" з Ріджайни. Ті семінари стали великим фактором і стимулом у розвитку, зміцненні і збагаченні танцювального мистецтва різних українських культурно-освітніх товариств у Канаді.

Великою культурно-мистецькою подією в Ріджайні від років є народний фестиваль "Мозаїка", в якому беруть участь різні етнічні групи міста. В Українському культурному центрі на той час відкривається Павільйон "Полтава". "Мозаїка" триває три дні. Кожного дня в павільйоні відбуваються декілька півгодинних концертів, програми яких виконують митці Танцювального ансамблю "Полтава" і запрошені гості з Радянської України — переважно з міста Полтави. Такі концерти бувають дуже популярними. В травні 1980 року на концерті в Павільйоні "Полтава" за три дні побувало 17 тисяч глядачів — вони слухали концерти.

25 березня 1979 року ансамбль влаштував у Дарк Галл великий концерт на пошану видатного українського радянського балетмейстра Павла Вірського, який через довгі роки був керівником Державного ансамблю танцю Української РСР. Ансамбль під його керівництвом кілька разів гостював у Канаді з своїми концертами. На концерті у Дарк Галл було 700 осіб. Програму виконували Танцювальний ансамбль "Полтава" з Ріджайни, танцювальний гурток "Топак" з Келгарі, збірний оркестр з музикантів Ріджайни, Келгарі і Вінніпегу. Соло і дуети виконували Гриць і Іван Стефанюки з Вінніпега, Гейзел Скульська, Мардж Кушнір, Глорія Андрійчук і Нетті Ставко з Келгарі.

Навесні 1980 року провінція Саскечеван відзначувала 75-річчя. Цей ювілей широко був відмічений різними національними групами, які населяють провінцію. Товариство об'єднаних українських канадців активно включилось у це святкування і влаштувало Український танцювальний фестиваль 10 березня 1980 року у Сентеніал Арт Сентер. Програму фес-

тивалю виконували в головному Танцювальний ансамбль "Полтава" з Ріджайни, танцювальний гурток "Гопак" з Келгарі, танцювальний гурток "Трембіта" з Едмонтона, збірний оркестр з музикантів ТОУК Ріджайни, Келгарі, Едмонтона і Вінніпега. На програмі виступали запрошені митці різних національних груп — канадських французів, індіанців, китайців, шотландців. Багату концертну програму підготували Елик Лапчук, Джері Шмир, Ернест Касіян, Чарлс Віллет, Зоя Шмир, Линн Лапчук, Єлизабет Касіян, Марсі Мекнейл, Дейр Палюк, Геррі Робертсон, Ед Ксзар, Том Ганнан, Роберт Сербан з Ріджайни; Володимир Росевич, Бетті Кіселевич, Боб Кіселевич з Едмонтона; Глорія Андрійчук і Гейзел Скульська з Келгарі; Никкі Сіак з Вінніпега.

2000 присутніх влаштували митцям тривалі овації за прекрасну програму — багату і змістовну. Великою приємною несподіванкою був виступ з піснями народного артиста Української РСР Сергія Козака, соліста Київського Державного Академічного театру опери та балету ім. Т. Г. Шевченка.

Марія Скрипник, яка була присутня на цьому святі, як представник КВК ТОУК, писала в "Юкрейніан Кенейдіан": "Важко собі уявити більш веселіший і жвавіший танцювальний фестиваль від того, який був влаштований Ансамблем "Полтава" Товариства об'єднаних українських канадців у Ріджайні на пошану 75-річчя провінції Саскечеван... Вважають, і не безпідставно, що це був один з найбільших і найкolorитніших фестивалів, яким було вшановано 75-річчя Саскечевану і населення провінції".

В ІНШИХ МІСЦЕВОСТЯХ

Художня самодіяльність у Велланді (Кровленді) започаткувалась ще в тому часі, коли тут існував відділ Української соціал-демократичної партії, в 1915—1918-х роках. Активістами її були Микола Харик, Яків Посмейчук, Марія Федорович, Юрій Никифорук, Марія Цінцірук, Петро Ковалишин і інші.

З формування відділу Товариства Український робітничо-фермерський дім художня самодіяльність значно розширилась. Якщо прослідити список відіграних п'єс, який вміщений в кінці цієї книжки, то можна побачити, скільки постановок було здійснено у Велланді за той час — напевно більше сотні. Стільки, якщо не більше, було влаштовано і концертів мандолиновим оркестром і хором.

Однією з перших п'єс, що була поставлена ще в 1917 році в Українському робітничому домі (він був одним з перших в Канаді), була драма Івана Франка “Украдене щастя”.

Треба зауважити, що мистецький колектив ТУРФДім, згодом ТОУК, ставив у Велланді великі спектаклі — “Наталку Полтавку”, “Запорожець за Дунаєм”, “Чорнсморці”, “Запорожський клад”, “Загибель ескадри”, “Партизани в степах України”.

У відділі Товариства об'єднаних українських канадців зберіглась протокольна книжка мистецького комітету за 1943—1947 роки. Вона подає багато фактів про розмір художньої самодіяльності в місцевості. Керував нею мистецький комітет, до якого входили у 1943 році такі особи: Д. Малиняк, І. Якимик, М. Бойчук, Д. Кучерявий, І. Штайнер, С. Мацібурка, П. Дзінька. Треба зазначити, що комітет був дуже діяльний, регулярно сходився на свої засідання, обговорював працю колективу, намічував нові п'єси до постановок, робив огляд відіграних п'єс.

Перелистовуючи сторінки протокової книжки, бачимо, що в тих роках у Велланді були поставлені спектаклі “Свагання на Гснчарівці”, “Украдене щастя”, “Вибух”, “Куркулячі мрії”, “Гріхи молодості”, “За батька”, “Запорожський клад”, “Діти Агасфера”, “Ой не ходи, Грицю”, “Розлом”, “Свек-

руха", "Дай серцю волю", "Чудо біля криниці", "Хмара", "Дванадцять дочок на відданню", "Княжна Вікторія", "Мартин Боруля", "Верховинці", "Пошилися у дурні", "Трійка гільтяїв", "Таміла". Це тільки деякі п'єси, бо їх було поставлено значно більше, як наприклад, "Пан майстер Копитко", "Сигнал", "Чия дитина?", "Як жінки морочать голови чоловікам" т. д.

Треба зауважити, що мистецький колектив з Велланда часто відвідував місцевості Сейнт Кетеринс, Гемилтон, Торолд, де влаштовував з успіхом свої вистави.

Про розмір діяльності драматичного гуртка може посвідчити той факт, що лише в 1943 році було поставлено 12 театральних вистав тільки у Велланді, не рахуючи того, що він їх повторював і в інших місцевостях.

Участь в драматичному гуртку, крім вже згаданих осіб, брали також Емілія Господарець, Микола Петраченко, Маня Гунька, Анна Гунька, Елик Атаманюк, Павло Москалик, Василь Хлипавка, Клара Гунька, Микола Титор, С. Ворончак, Н. Дзюбак, В. Гасюк, В. Воевідка й інші.

Як правило, театральні вистави влаштовувались у суботу ввечером. Концерти — у неділі. Хор і мандолінсвий оркестр кожного року у березні влаштовували концерт на пошану пам'яті Тараса Шевченка.

Мистецький колектив ТУРФДім-ТОУК брав участь, почавши з 1939 року, у всіх Всекрайових фестивалях української пісні, музики, танцю, що відбувалися в Торонто. Він також часто виступав на святкових концертах в Українській літній оселі в Палермо.

Зараз при відділі Товариства об'єднаних українських канадців у Велланді існує Мандоліновий оркестр під керівництвом Мані Боснич. Він влаштовує концерти не тільки в Українському робітничому домі, але також виступає на різних великих музичних підприємствах в Онтеріо.

Великою подією в історії цього оркестру була його участь у відзначенні 75-річчя провінції Саскечеван. Він був запрошений до виступу на Фестивалі Канадської спадщини в Саскечевані 27 липня 1980 року. У Ріджайні оркестр виступав у Васкана Парк, Вікторія Парк і на Виставці, як також в Мус Джо Мавнтейн Провіншіал Парк і Вейборн Сквер Малл. Численна аудиторія на всіх цих концертах ентузіастично вітала митців Товариства об'єднаних українських канадців з Велланда.

Після повернення додому, оркестр виступав на Грецькому фестивалі у Гемилтоні пополудні і вечером 3 серпня у Гейдж Парк. Він також виступав на Фестивалі Велландської спадщини, який тривав цілий тиждень — від 23 серпня до 1 вересня.

Хоч оркестр невеликий, бо складається лише з 12 осіб, однак він має багатий досвід і користується великою популярністю.

При відділі Товариства об'єднаних українських канадців є також танцювальний гурток під керівництвом Клари Бабій.

Від довшого часу у Гемилтоні існує Жіночий хор "Берізка" при ТОУК під керівництвом Марії Стефанишин. Його кільканадцятирічна історія відображена в цих численних кореспонденціях Юлії Лукасевич, що були опубліковані на сторінках "Життя і слова". Хор за час свого існування провів велику діяльність — влаштував десятки концертів як в Гемилтоні, так і в інших місцевостях Південного Онтеріо: у Торонто, Віндзорі, Киченері, Дондесі. Декілька років з хором працювала Марія Калуджер — переважно головувала на його концертах. Акомпанував йому на скрипці Михайло Василенко. Щороку хор влаштовував свій звітний концерт. Він також організував концерти для пошанування Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки.

В останніх роках оживив свою діяльність Мішаний хор Товариства об'єднаних українських канадців "Дружба" у Віндзорі під керівництвом Казимира Штогрин. Він влаштовував концерти в Українському робітничому домі. Виступав перед громадянами старшого віку в їхніх товариствах, гостював у Торонто, Гемилтоні, Палермо і Детройті (США). При хорі організований гурток танцюристів під керівництвом Федора Матійчука. Хористи виступали по місцевій радіо- і телевізійній станціях. Також існував мандоліновий оркестр. Ним диригував Казимир Штогрин. Головою мистецького комітету був Петро Гунчак.

ХТО ТАКІ ВИКОНАВЦІ

Українська художня самодіяльність у Канаді започаткувалася у травні 1904 року у Вінніпегу. Першого травня відбувся концерт на пошану Тараса Шевченка. Чотирнадцятого травня того ж року було відігране перше представлення — поставлена п'єса Григорія Цеглинського "Аргонавти". Концерт і вистава відбулися у Читальні ім. Т. Г. Шевченка на 109 Юклід — у хаті Кирила Геника.

З того часу минуло 75 років. За той період художня самодіяльність розвинулась дуже широко і сьогодні у всіх містах, в яких живуть організованими громадами українці, існують мистецькі колективи, які охоплюють тисячі осіб, абсолютна більшість з них уже народилась і виросла у Канаді.

За 75 років існування української художньої самодіяльності через її драматичні гуртки, мандолінові оркестри, хори і танцювальні групи пройшло багато тисяч людей.

Хто ж були ті виконавці — учасники художньої самодіяльності? Як відомо, до Канади в кінці XIX сторіччя прибували галицькі і буковинські селяни в пошуках кращого життя. Вони поселивались головню на "гомстедах" (земельних наділах) в Алберті, Манітобі, Саскечевані. Зразу це були поодинокі самітні люди — чоловіки. Але через 4-5 років почалась масова заробітчанська еміграція з Східної Галичини і Північної Буковини. В 1896-1898-х роках прибували вже цілими сім'ями — часто з одних сіл. Вони зразу творили свої громади. Часто були споріднені сімейними зв'язками. Напевно ще до виникнення організованого життя українські поселенці займалися своєрідною художньою самодіяльністю — влаштовували забави з піснями і музикою. Були це пісні церковні, колядки, щедрівки і світські, які вони привезли з старого краю. Заводіями на таких забавах були часто бувші дяки, або ті, що співали в церковних чи читальняних хорах. На таких забавах грала троїста музика — скрипка, бубен і цимбали. Ті інструменти іммігранти привезли з дому і вони подекуди збереглись в Канаді як сімейні реліквії.

Але серед перших українських поселенців у Канаді були

вже такі, які мали середню освіту, брали активну участь сільських читальнях “Просвіти” — у їх драматичних гуртках і хорах. Правда, їх було не багато, лише одиниці. І саме вони разом з свідомішими селянами-поселенцями були ініціаторами культурно-освітнього та мистецького життя на “новій землі”. Такими були Кирило Геник, Петро Угринюк, Іван Косовий, Степан Колтик, Аполінарій Нсвак, Л. Антонюк, І. Далеврак, Д. Кирстюк. А вже на першому концерті на пошану Тараса Шевченка Петро Угринюк грав на скрипці, Іван Косовий на фортепіані, Теодозія Яремій виконала дві пісні — “Думи мої” і “Вулиця”.

З розширенням організаційного життя розширювалась і художня самодіяльність. До неї примикало щораз більше людей, які хотіли грати ролі, співати в хорі. Були-то люди молоді, ентузіасти, ідейні, але або неграмотні, або малограмотні. І все-таки вони переборювали всі перешкоди, активно включалися в діяльність драматичних гуртків. Вони з тяжкою бідою вивчали ролі. Деяких (переважно дівчат і молодих жінок) доводилося вчити ролей: їм вголос читали і вони запам'ятовували їх. Але треба підкреслити, що деякі з них згодом вибились на талановитих аматорів, стали грамотними, зробили вагомий вклад у художню самодіяльність українських товариств у Канаді.

Пізніше, коли вже створились стабільні драматичні гуртки, особливо у Вінніпегу, Едмонтоні і Венкувері, у них зосередились кращі аматорські сили, які від вистави до вистави покращували своє виконавське мистецтво. Вони вже не виконували свої ролі механічно, але розуміли їх зміст, як і зміст всієї п'єси.

Коли утворилась всекрайова канадська організація прогресивних українців — Товаришення Український робітничий дім (згодом Товариство Український робітничо-фермерський дім), то при його відділах уже були сильні драматичні гуртки у Вінніпегу, Едмонтоні, Венкувері, Саскатуні, Торонто, Монтреалі.

З новою хвилею української еміграції, яка почалась в перших 1920-х роках, у художню самодіяльність влились нові сили — хлопці і дівчата. То вже був інший контингент іммігрантів, бо серед них було значно більше таких, що брали участь у культурно-мистецькому та громадському житті на українських землях, мали дещо вищу освіту і національну

свідомість. І треба сказати, що в 1920-х роках значно оживилась діяльність драматичних гуртків СУРД-ТУРФДім. У Вінніпегу, наприклад, представлення відбувалися кожної суботи через увесь театральний сезон (від вересня до травня).

Особливо піднялась на вищий рівень діяльність драматичного гуртка ТУРФДім у Вінніпегу з прибуттям до Канади драматурга і режисера Мирослава Ірчана. Він разом з відомим театралом Матвієм Шатувльським організував Робітничу театральну студію, в якій навчались театральної справи понад 100 осіб. Дехто з тих, хто навчався в тій студії, згодом переїхав до інших місцевостей і там допомагав підняти рівень діяльності драматичних гуртків ТУРФДім.

Треба зауважити, що тоді учасниками драматичних гуртків були переважно ті, що приїхали з українських земель. Лише одиниці, що народились у Канаді, виступали в ролях на представленнях. Але в 1930-1940-х роках до драматичних гуртків вливалось щораз більше число канадськонароджених українців. Чимало з них опісля стали видатними майстрами сцени, особливо в таких постановках, як "Наталка Полтавка", "Запорожець за Дунаєм", "Ой не ходи, Грицю, та й на вечериці", "Чорноморці", "Земля". То були люди з закінченою середньою освітою, знайомі з театральним мистецтвом, розумілись на музиці. Особливо це треба сказати про дівчат.

Другою галуззю української художньої самодіяльності в Канаді були мандолінові оркестри, які виникли одночасно з утворенням Товаришення Український робітничий дім. Першими їхніми учасниками були діти-школярі — дочки українських робітників у Вінніпегу. Після навчання у початкових школах вони бігли з мандолінами до Українського робітничого дому на лекції музики. За прикладом Вінніпега такі дитячі мандолінові оркестри організувались по всій Канаді при відділах Товариства Український робітничо-фермерський дім. У другій половині 1920-х років у Вінніпегу вже існували два дівочі мандолінові оркестри. Їх учасниками були дівчата по 16-18 років, багато з яких були робітницями у фабриках, або канцелярськими службовцями. Подекуди, як, наприклад, у Торонто, учасниками мандолінових оркестрів були дівчата і хлопці. Треба зауважити, що мандолінові оркестри ще й сьогодні становлять важливу частину художньої самодіяльності Товариства об'єднаних українських ка-

надців. Правда, на їхній основі згодом вирости струнні оркестри, хоч мандоліни є їх дуже важливим компонентом.

Народні танці на сцену Українського робітничого дому у Вінніпегу (згодом по всій Канаді) ввів Дівочий мандоліновий оркестр. Він мав у своєму репертуарі не тільки музику, але й пісні та танці. Він був своєрідним невеличким ансамблем. Правда, деякі танці, які вимагали парубків, виконували дівчата, членкині оркестру. Вони переодягались в козаків або гучульських легінів. Щоб надати собі "парубоцького вигляду", вони вугликом малювали вуса.

Дещо пізніше, коли до Канади прибув Василь Авраменко і започаткував свою школу українських танців, то при відділах Товариства Український робітничо-фермерський дім утворились танцювальні гуртки. У більших місцевостях відбулися курси українських народних танців, на які вчазали по 100 і більше хлопців і дівчат, ними керували інструктори, які навчалися в школі Василя Авраменка. З того часу дівчатам уже не потрібно було переодягатися в парубоцький одяг, щоб танцювати "Аркан", бо його вже виконували хлопці. Народний танець почав щораз більше і більше займати важливе місце в програмах концертів в Українських робітничих домах. У 1939 році на Першому Всеукраїнському фестивалі української пісні, музики і танцю, що відбувся у Торонто, народні танці становили поважну частину його програми.

Особливо великого розвитку набрав український народний танець в останніх трьох десятиріччях (1950-1980). При відділах Товариства об'єднаних українських канадців організувались танцювальні гуртки, які згодом вирости у поважні ансамблі: "Полтава" у Ріджайні, "Каменярі" і "Лілея" в Едмонтоні, "Кобзар" у Венкувері, "Гопак" у Келгарі. Великим стимулом у розвитку танцювального мистецтва стали Танцювальні семінари, які щороку (ротаційно) відбуваються або у Форт Капелл в Саскечевані, або в Києві. Ними керують хореографи-педагоги з України. В танцювальних ансамблях при Товаристві об'єднаних українських канадців є виключно канадськонароджена молодь — переважно учні середніх шкіл або й студенти університетів.

Хоч хорове мистецтво започаткувалось одночасно з театральним в травні 1904 року, то воно довший час не становило важливої частини у художній самодіяльності канадських українців. Лише значно пізніше, в 1930-1940-х роках,

утворилися сильні хорові колективи. Вони у великій більшості склалися з старокраєвих українців, хоч з кожним роком число канадськонароджених українців збільшувалося в тих колективах. Великим стимулом у розвитку хорового мистецтва стали фестивалі, які після другої світової війни часто відбувалися у Вінніпегу, Торонто, Едмонтоні, Ванкувері, Келгарі, Віндзорі, Монреалі, Форт Вільямі. У тому періоді започаткувались і розвинулись такі прославлені хорові колективи: Чоловічий хор ім. Т. Г. Шевченка, Жіночий хор "Гагілка", Мішаний хор ім. Матвія Поповича у Торонто, Чоловічий хор "Бандурист" і Жіночий хор "Барвінок" у Вінніпегу, Хор "Трембіта" в Едмонтоні, Жіночий хор "Берізка" у Гемілтоні.

У художній самодіяльності Товариства Український робітничо-фермерський дім вирости видатні і заслужені театральні діячі — Анна Мойсюкова, Денис Мойсюк, Трохим Ландій, Марія Навізівська, Степан Васирина, Андрій Хоркавий, Осип Демків, Михайло Шевців, Федір Гордієнко, Анна Васирина у Вінніпегу, Павло Войтович, Іван Лупирита, Софія Романко в Торонто, Іван Клибановський, Михайло Якимчук, Текля Чабан, Олекса Гафюк, Доня Мигсвич в Едмонтоні, Андрій Цитульський, Степан Винник, Олександр Сохацький у Ванкувері, Василь Гаджос, Анна Мулярчук у Віндзорі.

Видатними музикантами-солістами стали Степан Старик, Іван Амброз, Наталка Паньків, Василь Кунька, Анна Полярняська, Марія Баранюк, Лилія Карпінка, Гелен Піжук, Сильвія Кучмій, Анна Наливайко, Марія Пашка, Іван Москалик.

Вславились своїм танцювальним майстерством Михайло Кунька, Михайло Спортун, Михайло Федірчук, Сесілія Кусяк, Олекса Лапчук.

Перші місця в хоровому мистецтві зайняли солісти Софія Романко, Теодор Мотика, Наталка Мохорук, Іван Бокла, Федір Палюк, Марія Білецька, Павліна Гунька, Федір Писарчук, Іван Дорочинський, Гриць Стефанюк, Наталка Клибановська, Анна Скульська, Дмитро Никифоров.

Звичайно, їх було значно більше в кожній галузі художньої самодіяльності, бо з їх прізвищ можна б було створити довжелезний список. Адже в кожному мистецькому колективі при відділах ТУРФДім-ТОУК були видатні аматори, музиканти, хрристи, танцюристи. До речі, на багатьох сторінках нашої книжки вони згадуються, коли мова йде про театраль-

ні вистави, концерти і фестивалі у різних містах і в різних роках. Всі вони заслужили своєю працею на велике визнання і подяку, бо зробили великий вклад у будову і розвиток української національної культури в Канаді, зробили великий вклад у загальну канадську культуру.

КЕРІВНИКИ ХУДОЖНЬОЇ САМОДІЯЛЬНОСТІ

Коли почалась художня самодіяльність українців у Канаді на початку 1900-х років, то тоді ще не було кваліфікованих і досвідчених керівників — режисерів і диригентів. Бралися за цю серйозну і відповідальну справу ентузіасти, які сами в “старому краю” приймали участь у представленнях чи концертах — у своїх рідних селах, або, принаймні, бачили такі, коли їх ставили інші. Були це прості робітники і селяни, які знали читати і писати, або мали вже кілька клас гімназії чи учительського семінару. Такими, наприклад, були Кирило Геник і Л. Антонюк, які поставили першу театральну п'єсу “Аргонавти” 1904 року у Вінніпегу. Те ж саме можна сказати і про диригентів тих років, які влаштовували імпровізовані концерти, особливо на пошанування пам'яті Тараса Шевченка.

Але з кожним новим транспортом українських емігрантів до Канади прибували люди, серед яких щораз більше було таких, що розумілися на представленнях і музиці — і вони швидко вливалися в русло художньої самодіяльності при товариствах, що виникали у більших містах, особливо в Західній Канаді — у Вінніпегу, Едмонтоні, Венкувері, в шахтарських районах Алберти і Британської Колумбії.

У 1910-х роках театральне мистецтво досягає свого першого успішного вершка. Драматичні гуртки у Вінніпегу, Едмонтоні і Венкувері ставлять великі спектаклі — п'єси Івана Тобілевича, Івана Франка, Івана Котляревського. Їх підготовляють вже дещо досвідченіші режисери. Кваліфікованих ще тоді не було серед української громадськості у Канаді. Вони виховались і вирости дещо пізніше, особливо із зорганізуванням Робітничої театральної студії в 1924 році, якою керували Мирослав Ірчан та Матвій Шатувський.

Правда, такі драматичні гуртки як “Боян”, ім. Марії Заньковецької, ім. Івана Котляревського у Вінніпегу мали режисерів-ентузіастів, які швидко опанували театральну справу. Те ж саме можна сказати і про Український робітничий драматичний гурток, що існував при Українській соціал-демокра-

тичній партії у Вінніпегу, яким керували Матвій Попович і Іван Навізівський. Дуже часто режисерами ставали громадські діячі — Матвій Попович, Лев Никоряк, Матвій Шаткульський, Іван Клибановський, Василь Босович.

З спорудженням Українського робітничого дому у Вінніпегу дуже активізувалась художня самодіяльність. Частіше ставились театральні вистави (адже це був перший український театральний зал у місті). Розширився склад драматичного гуртка. Потрібно було більше, ніж одного режисера, бо необхідно було паралельно підготовляти дві-три вистави. Тоді ж в драматичному гуртку, без теоретичної підготовки, виросла ціла плеяда режисерів, яка згодом зробила великий вклад у художню самодіяльність Товариства Український робітничо-фермерський дім. Такими режисерами були Анна Мойсюкова, Андрій Хоркавий, Степан Василина, Йосип Демків, Федір Гордієнко, Марія Навізівська. Згодом режисерський досвід вони збагатили ще й теоретичними знаннями у Робітничій театральній студії.

Але як правило, режисерами у різних місцевостях були вчителі Українських дитячих шкіл при відділах ТУРФДім. Вони по сумісництву були також і диригентами мандолінових оркестрів і хорів.

У 1940-1950-х роках, коли ще досить широко розквітало театральне мистецтво на сценах Українських робітничих домів, п'єси ставили режисери молодших поколінь, люди з середньою освітою, які мали вже деяку теоретичну підготовку. Були це люди вже канадського народження. На жаль театральне мистецтво в останніх десятиліттях почало сходити з кону всіх українських товариств у Канаді.

Крім Робітничої театральної студії, в Канаді не було курсів для систематичного виховання потрібних режисерів для драматичних гуртків Товариства Український робітничо-фермерський дім (тепер Товариства об'єднаних українських канадців), хоч на з'їздах робились рішення, щоб такі організувати.

Інакше, однак, малася справа з диригентами, особливо мандолінових оркестрів. Адже диригентами не могли бути люди, які не розумілися на музиці, або не могли читати ноти. Диригентом першого мандолінового оркестру при Товаришинні Український робітничий дім у Вінніпегу був Матвій Попович, який знав музику, грав на скрипці. Таким був і

диригент Петро Угринюк, який декілька років керував Дівочим мандоліновим оркестром у Вінніпегу і здійснив з ним першу мандрівку по містах і селищах Західної Канади в 1926 році.

На початку 1920-х років дуже швидко поширювався рух за створення мандолінових оркестрів при відділах Товаришення Український робітничий дім у різних містах Канади. З усіх усюдів до Центрального Виконавчого Комітету зверталися з проханнями і настирливими домаганнями: дайте нам диригента! І такі домагання піднімались делегатами на крайових з'їздах Товариства Український робітничо-фермерський дім, які тоді відбувалися кожного року. Тоді було вирішено організувати Вищі освітні курси для виховання диригентів, вчителів, організаторів і кореспондентів української робітничо-фермерської преси. Такі курси, як правило, тривали шість місяців і випускали кожен раз по декілька диригентів, які висилались у ті місця, звідки були настирливі домагання. Викладачами на таких курсах були педагоги-музиканти, які мали консерваторську освіту, як, наприклад, Микола Гоцуляк, який довгі роки був диригентом мандолінових оркестрів при відділі Товариства Український робітничо-фермерський дім у Вінніпегу. Особливо багато диригентів дали два останні Вищі освітні курси перед другою світовою війною — 1936 і 1938 років.

Диригентами мандолінових оркестрів і хорів працювали сотні людей. Серед них слід згадати Дем'яна Вихростова, Степана Юрійчука, Василя Головача, Микиту Кречмаровського, Романа Назаркевича, Марію Білінську, Марію Костанюк, Стенлі Зенюка, Костя Костанюка, Володимира Шарабурю, Івана Древняка, Костянтина Себастьяновича, Євгена Плавуцького, Анну Лапчук, Володимира Бончара, Миколу Стефанюка, Анну Гулак-Грейсон, Стеллу Трилінську, Марію Кузик, Василя Куньку, Атанаса Головача, Казимира Штогриня, Віктора Ланова, Івана Романова, Якова Манчурака, Кирила Томашівського, Івана Яшана, Якова Семенова, Івана Карача, Івана Косса, Семена Калинюка, Христофора Дафева, Олександра Вовчину, Джеймса Кембела, Петра Лапчука, Емануїла Михайлюка, Миколу Дрануту, Михайла Шевченка, Івана Юркова, Дмитра Попова, Стеллу Паньків, Миколу Стефанюка і багатьох інших.

Після другої світової війни в багатьох місцевостях ман-

долісві оркестри перетворились у струнні. Їхній рівень значно піднявся. Крайовий Виконавчий Комітет Товариства об'єднаних українських канадців поробив заходи через Українське товариство культурних зв'язків з закордоном, щоб встановити стипендії для канадсько-українських диригентів у Київській консерваторії ім. П. І. Чайковського. За останні десятиліття у цій консерваторії виховалось кільканадцять канадсько-українських диригентів — Василь Хомин, Володимир Росевич, Василь Филипovich, Євген Дольний, Мирон Шатульський, Карл Кобилянський, Теодор Кардаш, Діана Трилінська, Роман Семак, Володимир Якимчук і інші. Після закінчення навчання вони працювали диригентами оркестрів і хорів при відділах Товариства об'єднаних українських канадців. Згодом частина з них відійшла від художньої самодіяльності Товариства об'єднаних українських канадців.

Як уже згадувалось, українські народні танці на сцену Українських робітничих домів ввів Дівочий мандоліновий оркестр у Вінніпегу. Тоді ще не було кваліфікованих інструкторів танців. Але попит на народні танці постійно зростав. І як тільки була відкрита Школа народних танців Василя Авраменка, то до неї поступили з доручення Товариства Український робітничо-фермерський дім Іван Грекул, Микола Матейчук, Іван Гой, Федір Матійчук. Після закінчення навчання вони відкрили школи народних танців при відділах ГУРФДім у Торонто, Вінніпегу, Порт Артурі, Едмонтоні. Ті школи були дуже популярні і через них пройшли сотні учнів. У різних місцевостях були влаштовані танцювальні виступи. З того часу на всіх концертах, як правило, включались танці — сольні або групові.

Після другої світової війни Товариство об'єднаних українських канадців також вислало до Києва на навчання в хореографічному училищі своїх талановитих танцюристів — Єлизабету Нагорняк, Бітріс Якимчук, Олексу Лапчука, Романа Мокрія, Володимира Балая, Олексу Урсуляка і інших. Частина з них, закінчивши навчання в Києві, очолила танцювальні колективи Товариства об'єднаних українських канадців — "Полтаву" в Ріджайні, "Каменярі" і "Лілею" в Едмонтоні, "Кобзар" у Венкувері, "Гопак" у Келгарі, "Русалку" у Вінніпегу. Сьогодні танцювальні гуртки є важливим компонентом художньої самодіяльності Товариства об'єднаних українських канадців. Як і мандолінові оркестри, так і танцю-

вальні гуртки тепер складаються виключно з канадськoнароджених.

Необхідно згадати, що важливою особою в драматичному гуртку завжди є сүфлер, від якого дуже часто залежить (в умовах художньої самодіяльності канадських українців) успіх або провал театральної вистави. Це дуже важливий обов'язок, дуже тяжка і монотонна, але необхідна робота. Сүфлерування доручалось людям грамотним, які розбирались в п'єсах, добре розуміли їх зміст, знали добре поодинокі ролі. Адже вистачило раз збитися з "кслії" сүфлеру, щоб створити заміщання на сцені і викликати поганий ефект в залі. Тому при драматичних гуртках ТУРФДім (ТОУК) були постійні сүфлери. Такими заслуженими сүфлерами були Дмитро Бойко і Василь Глуханюк у Вінніпегу, Олекса Шидловський в Едмонтоні, Юрій Фівчук у Торонто. Сүфлери багато зусиль і годин своєї праці вклали у діяльність драматичних гуртків Товариства Український робітничо-фермерський дім.

ЯКИЙ БУВ РЕПЕРТУАР

Тому що драматичні гуртки були першими колективами художньої самодіяльності канадських українців, спершу розглянемо їхній репертуар, з самого початку аж до нинішніх днів. На жаль, наскільки відомо, не збереглись протокольні записи з діяльності тих драматичних гуртків, ні рецензії з поставлених тоді п'єс. Одинокими джерелами про ту діяльність є підшивки тодішніх газет, бо на їхніх сторінках, хоч дуже рідко, публікувались об'яви п'єс, які ставились у різних містах Канади.

Першою п'єсою, яка була поставлена 1904 року в Канаді, і про яку є згадка в газеті "Канадійський фермер", була драма Григорія Цеглинського "Аргонавти". Напевно після неї були поставлені й інші п'єси, але про них ми нічого не знаємо, бо про те поки що не виявлено жодних документів.

З часу, як почала виходити у Канаді газета "Червоний прапор" (1907) року), то вже на її сторінках появлялись об'яви про театральні вистави. Саме тоді при Товаристві ім. Т. Г. Шевченка організувався драматичний гурток, який 30 листопада поставив п'єсу Івана Тобілевича "Бурлака". Вибір п'єси був не випадковий. І Товариство, і його драматичний гурток, які були під впливом українських соціалістів, були зацікавлені в тому, щоб театральними постановками викривати перед робітничою аудиторією кривду, заподіювану бідним багатими, збуджувати у глядачів громадську свідомість і потребу боретися за соціальну справедливість. І саме в цій своїй першій драмі Іван Тобілевич показав зіткнення двох цілком протилежних ворогуючих класових сил. До речі, тієї виставою драматичний гурток Товариства ім. Т. Г. Шевченка познайомив з творчістю драматурга-класика. Після тієї вистави щораз частіше у різних місцевостях Канади драматичні гуртки ставили його п'єси: "Мартин Боруля", "Наймичка", "Безталанна", "Сто тисяч", "Батькова казка", "Хазяїн", "Чумаки". Як і в п'єсі "Бурлака", так і у вичислених вище творах Іван Тобілевич показав образи людей, що стояли за правду проти визиску і кривди. Тому вони були близькі і дорогі канадсько-

українським трударям, що і в “новому світі” зазнавали визиск і кривду.

Згадку про постановку “Наталки Полтавки” Івана Котляревського знаходимо у газеті “Червоний прапор”. Цей великий музично-співацький твір був поставлений 21 березня 1908 року у Вінніпегу. Не можна категорично твердити, що це була перша постановка в Канаді “Наталки Полтавки”, бо можливо її ставили між 1904 і 1908 роками у Вінніпегу, чи в якомусь іншому місті. Але можна сміло твердити, що це була одна з перших її постановок у Канаді. Через чотири роки ми знаходимо повідомлення в газеті “Робочий народ”, що у Венкувері було вирішено поставити “Наталку Полтавку” 22 червня 1912 року. Треба завважити, що “Наталка Полтавка” в тих роках не часто і не всюди ставилась, бо напевно не було подостатком солістів-співаків, як також потрібних музикантів. На якому рівні була поставлена “Наталка Полтавка” у Вінніпегу 1908 і у Венкувері 1912 року, ми не можемо сказати, бо нам не доводилось бачити оцінки (рецензій). Ми лише констатуємо факт, що вперше згадується в українській пресі про її постановку в Канаді в 1908 році.

У 1913 році значно розширилась діяльність драматичних гуртків — вони ставлять такі великі театральні класичні твори: “Запорожець за Дунаєм” Семена Гулака-Артемовського, і “Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці” Михайла Старицького у Вінніпегу, “Сватання на Гончарівці” Григорія Квітки-Основ'яненка у Венкувері. Правда, ставляться і другорядні п'єси, такі як “Жидівка-вихрестка” І. Тогобочного і “Ворожит” Григорія Цеглинського.

Для відзначення 100-річчя з дня народження Тараса Шевченка у Вінніпегу була поставлена його невмируща п'єса “Назар Стодоля” 21 березня 1914 року. З того часу вона багато разів ставилась на сценах різних українських товариств у Канаді.

Драматичний твір Івана Франка “Будка ч. 27” був поставлений у Вінніпегу 16 січня 1915 року. Крім цього твору, у Канаді багато разів ставились драматичними гуртками його п'єси “Украдене щастя” і “Учитель”. В 1930-х роках інсценізація його повісті “Борислав сміється” і в 1940-х “Бориславська трагедія” ставилась у різних містах Канади.

Міцно зайняли своє місце на сцені в Канаді п'єси таких видатних українських драматургів, як Марко Кропивницький

(“Зайдиголова”, “Невольник”, “Дві сім’ї”, “Глитай або ж павук”, “Дай серцю волю, заведе в неволю”, “Пошились в дурні”), Михайла Старицького (“Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці”, “Ніч під Івана Купала”, “За двома зайцями”, “Циганка Аза”), Бориса Грінченка (“Ясні зорі”, “Нахмарило”, “Степовий гість”), Любові Яновської (“Повернув із Сибіру”).

Досить популярними були п’єси і драматурга Олексія Добровольського (“Хмара”, “Єврейський розвод”) і Івана Тогобочного (“Жидівка-вихрестка”, “Душоґуби”, “Борці за мрії”). Ті п’єси своєю мелодраматичністю і соціальнопобутовістю викликали зацікавлення у глядачів.

Хоч короткий час, але досить часто і в багатьох місцевостях в 1914-1918 роках ставилась низькопробна, однак сенсаційна п’єса А. Маланчука “Січинський-Потоцький”, в якій розповідалось про те, чому і як забив студент Мирослав Січинський цісарського намісника Андрія Потоцького у Львові 1908 року за заповідяні польськими панами та австрійською адміністрацією кривди українському населенню Східної Галичини.

У тому ж періоді досить голосною була п’єса канадсько-українського драматурга Іван Бодруга — “Убийники”. Вона не довго вдержалась на канадськоукраїнській сцені. Правда, в 1950-х роках була спроба подекуди відновити її, але без успіху.

У 1919-1920-х роках за океаном, особливо в Сполучених Штатах Америки, появилось декілька п’єс, як відгомін на революційні події в Росії. Писали їх люди, які були далекі від драматургії, або мало були з нею познайомлені. Це “Терновий кущ” Водимира Сиротенка, “За правду й волю народа”, “Цар Микола III в Нью Йорку”, “Людожер” Трохима Колесниченка. Це були сенсаційні п’єси і вони відіграли свою певну роль, бо ж саме тоді українську громадськість за океаном цікавили і хвилювали події, які відбувалися на території колишньої російської імперії, яка завалилась під ударами революцій — Лютневої і Жовтневої в 1917 році.

П’єси видатного українського драматурга Мирослава Ірчана відігравали дуже важливу роль у Канаді на протязі 12-х років. Вони становили важливий фонд репертуару драматичних гуртків Товариства Український робітничо-фермерський дім. Це п’єси “Дванадцять”, “Підземна Галичина”, “Безробітні”, “Родина щіткарів”, “Радій”. Деякі з цих п’єс були спе-

ціально написані для драматичного гуртка у Вінніпегу і їхні прем'єри відбулися у Канаді. Але ще для прибуття драматурга до Канади (в кінці 1923 року) його п'єса "Бунтар" ("Син революції") йшла з великим успіхом у багатьох місцевостях на сцені Українських робітничих домів. Перша вистава відбулася у Вінніпегу 1922 року.

На початку 1920-х років польсько-панські окупанти у Східній Галичині розгорнули масовий терор проти українського населення, яке не хотіло їм коритися, продовжало боротьбу за соціальне й національне визволення. Окупанти влаштовували наглі суди над непокірними борцями — засуджували їх до страти. Тоді у Канаді ставилась п'єса Володимира Гіби "Наглий суд у Галичині". Це була низькопробна писанина, позбавлена літературно-мистецької вартості, хоч заторкувала на тодішні часи дуже важливу життєву проблему галицького населення, до якої не могли бути байдужі канадські українці. І ця п'єса викликала велике зацікавлення у канадськоукраїнського глядача вже самою назвою. Її ставили у багатьох місцевостях 1923 року — у Вінніпегу, Форт Вільям і Едмонтоні, Саскатуні, Дромгеллері, Вегревиллі. Але коли була опублікована п'єса Мирослава Ірчана "Дванадцять", яка висвітлювала цю боротьбу галицького населення проти польсько-панського владарювання, п'єса "Наглий суд в Галичині" зійшла зі сцени українських робітничих домів. З того часу вона вже майже ніде не ставилась. Про боротьбу галицьких робітників і селян проти польського-панської влади Мирослав Ірчан написав свою другу п'єсу "Підземна Галичина" — вона зразу зайняла важливе місце в репертуарі драматичних гуртків Товариства Український робітничо-фермерський дім.

Треба відзначити, що в 1920-х роках також у Канаді появилось кілька п'єс, написаних тутешніми авторами: Семеном Ковблем, Дмитро Гунькевичем, Степаном Заокіпним, Яковом Майдаником. В деяких місцевостях на сцені Українських робітничих домів була поставлена п'єса Семена Ковбля "Дівочі мрії", а також п'єса Якова Майданика "Манігрула". Частіше проте йшли п'єси Дмитра Гунькевича — "Кроваві перли", "Клуб суфражисток", "Жертва темноти". Великий успіх мали п'єси Степана Заокіпного "Гайвороння" і "Як світ пішов до гори ногами". В обох п'єсах були відображені революційні події на українських землях. Треба підкреслити, що до творчості Степана Заокіпного проявляв велике зацікавлення Миро-

слав Ірчан, який з ним листував і заохочував до продовження літературної праці.

Уже в першій половині 1920-х років появляються на сцені Українських робітничих домів п'єси радянських драматургів (українських і інших національностей). У 1922 році була поставлена п'єса Гната Хоткевича "Лихоліття", Якова Мамонтова "Веселий хам". В 1925 році в кількох місцевостях була влаштована вистава "Лицарі абсурду" Бориса Антоненка-Давидовича. В другій половині 1920-х років щораз частіше ставляться п'єси радянських драматургів — Миколи Куліша "97", Олександра Серафимовича "Марянна", Софії Левітчини "Марійка", Якова Мамонтова "Батальйон мертвих", "Рожеве павутиння", "Княжна Вікторія", "Республіка на колесах". Великою подією в діяльності драматичних гуртків того часу була постановка поеми Тараса Шевченка "Гайдамаки" — інсценізація Леся Курбаса. Поема з великим успіхом йшла в таких великих містах, як Торонто, Вінніпег, Едмонтон, Саскатун, Венкувер, там де були сильні мистецькі колективи. Постановником тієї п'єси-поєми у Вінніпегу був Мирсслав Ірчан.

Вперше на сцені Українських робітничих домів у Канаді була поставлена п'єса Ярослава Галана "Вантаж" в 1930 році — у Вінніпегу, потім в Торонто, Трансконі, Сейнт Боніфейс, Іст Килдонан, Летбриджі. У 1950-х роках у Торонто були поставлені його дві інші п'єси — "Під Золотим орлом" і "Любов на світанні".

Велике місце в репертуарі драматичних гуртків Товариства Українських робітничо-фермерський дім (згодом Товариства об'єднаних українських канадців) зайняла творчість українського радянського драматурга Олександра Корнійчука. Першою його п'єсою, що йшла на сцені Українського робітничого дому, була драма "Кам'яний острів". До речі, Робітничо-фермерське видавниче товариство перевидало цей твір у Канаді для драматичних гуртків ТУРФДім. В пізніших роках у різних місцевостях Канади були поставлені такі його п'єси: "Загибель ескадри", "Платон Кречет", "Партизани в степах України", "Місія містера Перкінса в країну більшовиків", "Приїздить у Дзвонкове", "Калиновий гай", "Богдан Хмельницький".

Чималою популярністю серед канадськоукраїнської прогресивної громадськості користувались п'єси і Дмитра Бедзика — українського радянського драматурга: "Хто винен?",

“Цвіркуни”, “Крик землі”, “Пророк”, “В бабусиних обіймах”.

Були поставлені поодинокі п'єси і інших українських радянських драматургів — “Майстри часу” Івана Кочерги, “Світить нам зорі” Івана Микитенка, “Куркүлячі мрії” Костя Ковшевського.

З самого початку художньої самодіяльності у Канаді (аж до наших днів) з сцени не сходили такі популярні п'єси, як “Наталка Полтавка”, “Запорожець за Дунаєм”, “Сватання на Гончарівці”, “Ой не ходи, Грицю, та й на вечериці”, “Чорноморці”, “Запорожський клад”. Їх майже кожного року повторювали по два-три рази в таких містах, як Вінніпег, Торонто, Едмонтон, Ванкувер, Келгарі. До постановки тих спектаклів були заангажовані аматори, хористи, музиканти, танцюристи, солісти. Це були ансамблеві постановки.

Велику увагу глядачів притягали і героїко-історичні п'єси — “Тарас Бульба під Дубном”, “Сава Чалий”, “Степовий гість”, “Бондарівна”, “Маруся Богуславка”, “Юрко Довбуш”, “Опришки”, “Верховинці”.

З зацікавленням дивились українські трударі постановки п'єс, які вже самими заголовками інтригували їх: “Бурлака”, “Батраки”, “Наймит”, “Діти нужди”, “Гімн нужди”, “Наймичка”, “В неволі темноти”, “Борці за мрії”. Хоч треба сказати, що не всі ті п'єси були написані на належному рівні — щодо змісту і мистецької форми. Серед них були п'єси з глибоким соціальним змістом і сентиментальні мелодрами.

В 1930-х роках, коли шаліла страшна економічна криза, своєчасними були такі п'єси, в яких заторкувалась життєво-важлива проблема, що стосувалася багатьох канадських українців, — проблема безробіття. Адже саме багато їх було без праці і засобів до життя. Такими були п'єси “Безробітні” Мирослава Ірчана і “Бредлайн” (“За хлібом”) Василя Шопінського, “Лендлорд” М. Пільного.

На початку 1930-х років польсько-панські окупанти з новою силою розгорнули масовий кривавий терор проти населення Східної Галичини. Це так звана ганебна “пацифікація”. Проти цієї сваволі спалахнула сильна хвиля протестів української громадськості за океаном. Як реакція на той страшний злочин, американський письменник Василь Шопінський написав п'єсу “Горить Галичина”, яка була поставлена в багатьох містах Сполучених Штатів Америки і Канади.

Треба зазначити, що інколи подекуди ставились безміс-

товні і без будь-якої мистецької вартості бездарні “твори” різних галицьких драморобів. Це “Шалапут”, “Арендар в клопоті”, “Нечиста сила”, “Чорт не жінка” тощо.

В останніх десятиріччях з великим успіхом пройшла п'еса “Земля” (за однойменною повістю Ольги Кобилянської). Цей інсценізований твір Василем Васильком був своєю рідною сенсацією, коли він був поставлений у Торонто, опісля у Вінніпегу, Едмонтоні, Келгарі і Венкувері. На основі цієї інсценізації був створений спектакль англійською мовою Мичом Сейгом і Ганною Польвою — “Адамс Сонс”. Спектакль був поставлений “Театром 100” у Вінніпегу і “Театром 80” в Едмонтоні і Келгарі.

Але найосновнішим фондом репертуару художньої самодіяльності Товариства Український робітничо-фермерський дім (тепер Товариства об'єднаних українських канадців) були п'еси Івана Тобілевича, Михайла Старицького, Марка Кропивницького, Івана Франка, Тараса Шевченка, Івана Котляревського, Григорія Квітки-Осноряненка, Семена Гулака-Артемовського, Любові Яновської.

Чоловіки і, особливо, жінки привезли з “старого краю” до Канади свої пісенні репертуари. Всі ті, які мали слух і голос, напевно багато знали українських народних пісень, які виконували для себе на дозвіллі, або співали в унісон з іншими на різних забавах, що відбувалися в приватних хатах з різних нагод — празників, весіль, хрестин, відзначення іменин тощо. Були-то народно-побутові пісні. Дехто з них навіть привіз з собою пісенник. Такі, наприклад, видавало радикальне видавництво “Запорожець” у Коломії. Подекуди й сьогодні знайдете їх в українських хатах, які передавалися з покоління в покоління, як реліквії.

Але з започаткуванням організованої художньої самодіяльності пісенний репертуар значно розширився. Вже на першому концерті на пошану Тараса Шевченка 1-го травня 1904 року виступав чоловічий хор, Теодозія Яремій на ньому виконала соло — проспівала пісні “Думи мої” і “Вулиця”.

З розвитком хорового мистецтва розширювався і пісенний репертуар. На концертах виконувались народні пісні або твори на слова Тараса Шевченка, Івана Франка, Маркіяна Шашкевича, Ізидора Воробкевича, до яких музику написали композитори Микола Лисенко, Михайло Вербицький, Денис Січинський, Владислав Заремба.

Уже в 1908 році у Вінніпегу була поставлена "Наталка Полтавка", в якій виступали персонажі, які, крім діалогів, виконували сольні партії, дуети, терцети і хори. Отже, з того часу пісенне мистецтво міцно встановилось на українській сцені у Канаді.

Водночас з українською народною піснею на сцену вийшла і революційна пісня. В 1909 році Павло Терненко (Крат) опублікував в Едмонтоні збірник "Соціалістичні пісні", в якому вміщені переклади "Інтернаціоналу", "Марсельези", "Червоного прапора", "Ви жертвою в бою" і інші. Ті пісні виконувались або на сцені, або на масових мітингах всіма присутніми. До речі, в цьому збірнику був уміщений український текст "Інтернаціоналу", що був, правдоподібно, написаний у Канаді і вважається першим українським перекладом.

Через кілька років один з діячів Української соціал-демократичної партії у Канаді Василь Головацький видав збірник "Робітничі пісні", який був значно більшим за "Соціалістичні пісні", в якому були вміщені й "Інтернаціонал", і "Марсельеза", і "Шалійте", "Пісня Першого мая", "Варшав'янка", "Заповіт" ("Умираючи в темних тюрмах") і багато інших.

Але з утворенням Товаришення Український робітничий дім і організуванням при ньому Дитячого мандолінового оркестру й мішаного хору, музичний і пісенний репертуар значно розширився. З Радянської України надходили ноти пісень і музики, які надсилало Музичне товариство ім. Миколи Леонтовича з Києва. Це були твори композиторів-класиків Миколи Лисенка, Миколи Леонтовича, Якова Степового, Кирила Стеценка, Порфірія Демущького, молодших українських радянських композиторів — Пилипа Козицького, Михайла Вериківського, Левка Ревуцького, Бориса Лятошинського, Костянтина Богуславського, Григорія Давидовського, Василя Верховинця.

Уже тоді у Канаді славилася своїм співом Ліза Попович. Вона у 1918 році разом з чоловіком Матвієм Поповичем виїхала в концертну подорож по Західній Канаді, щоб зібрати потрібні кошти на будову Українського робітничого дому у Вінніпегу. Програми її концертів склалися переважно з українських народних пісень.

Під час Других загальних зборів Українського робітничого дому у Вінніпегу 27-31 січня 1921 року Дитячий хор відспівав кілька гарних народних пісень. Мандоліновий оркестр

відіграв “Інтернаціонал” і “Марсельєзу”. Драматично-співацький гурток відспівав уривки з “Вечорниць” Петра Ніщинського і ряд українських народних пісень. Треба підкреслити, що на початку мандолінові оркестри, які склалися з школярів або дівчат, водночас співали і акомпанували собі на інструментах. Пізніше деякі з мандоліністок виконували і народні танці, особливо під час своїх поїздок по Канаді в 1926 і 1927 роках.

Мандолінові оркестри не обмежувалися лише українською музикою (якої тоді ще не було подостатком), але вивчали музику різних композиторів, дуже часто партії з класичних опер (особливо увертюри). Про тодішній репертуар можна мати повну уяву, познайомившись з програмами концертів, які влаштовувались Дівочим мандоліновим оркестром у Вінніпегу, як також під час його поїздки по Канаді. Вони склалися, як правило, з “Інтернаціоналу”, увертюри опери “Севільський цирюльник”, пісень “Світить місяць”, “Разом товариші в ногу”, “О, соло міс”, танців “Гопак колом”, “Катерина”, “Метелиця” і т. п.

Лише після другої світової війни значно розширився пісенний і музичний репертуар. На Радянській Україні виросло багато талановитих композиторів, пісні і музика яких поповнили фонди хорів і оркестрів Товариства об'єднаних українських канадців. Дуже популярними стали твори Анатолія Кос-Анатольського, Григорія Верьовки, Ігоря Шамо, Євгена Козака, Сергія Козака, Платона Майбороди, Олександра Білаша, Георгія Майбороди і багатьох інших.

Як вже згадувалось вище декілька разів, українські народні танці ввели на сцену Українських робітничих домів членкині Дівочого мандолінового оркестру у Вінніпегу. Але в 1926 році у різних місцевостях при відділах ТУРФДім почали утворюватися танцювальні гуртки, після того, як кілька талановитих танцюристів закінчили Школу народних танців Василя Авраменка і стали інструкторами. З того часу українські народні танці стали важливим компонентом мистецької діяльності ТУРФДім. Особливим стимулом у дальшому розвитку танцювального мистецтва ТУРФДім-ГОУК стали крайові і провінціальні фестивалі. Вже тоді виросли танцюристи Іван Грекул, Іван Гой, Микола Матейчук, Стенлі Вьюрський, Михайло Кунька, Михайло Спортун, Михайло Федірчук, Павло Федорків, Сесілія Кусяк. Вони часто виступали

з сольними танцями на концертах. Дехто з них став інструктором і провів курси українських народних танців (Іван Грекул, Іван Гой, Стенлі Вивюрський, Микола Матейчук, Степан Михайлюк, Федір Матійчук).

Якщо на початку 1920-х років танцювальний репертуар був обмежений до кількох танців, то в 1930-х роках він значно розширився, нараховував уже кільканадцять номерів. Але найбільшого розвитку танцювальне мистецтво Товариства об'єднаних українських канадців набрало після другої світової війни, коли закінчили хореографічне училище у Києві студенти з Канади — стипендіати Товариства "Україна". Повернувшись до Канади, вони активізували танцювальне мистецтво Товариства об'єднаних українських канадців. Тоді ж вирости і зміцніли танцювальні колективи "Полтава" у Ріджайні, "Каменярі" і "Лілея" в Едмонтоні, "Кобзар" і "Довбуш" у Венкувері, "Гопак" у Келгарі, "Веселка" у Вінніпегу. Вони ставили хороводи і жанрові танці. Від декількох років у Канаді і на Україні проводяться семінари народних танців для канадських інструкторів танцювальних колективів. Їх навчають хореографи-педагоги з Києва.

Великим стимулом у розвитку українського танцювального мистецтва у Канаді були гастролі в цій країні таких прославлених танцювальних колективів як Державний ансамбль народного танцю СРСР під проводом Ігоря Мойсеєва, Ансамбль танцю Української РСР під керівництвом Павла Вірського, Державний Український народний хор ім. Григорія Верьовки.

ПРИМІЩЕННЯ ХУДОЖНЬОЇ САМОДІЛЬНОСТІ

З самого початку художня самодіяльність зустрічалась з проблемою приміщень. Як відомо, започаткувалась вона в Читальні ім. Т. Г. Шевченка, яка приміщувалась в хаті Кирила Геника у Вінніпегу. Там у травні 1904 року був влаштований перший український концерт і перше українське представлення. Але з розвитком культурно-освітньої та мистецької праці невеличкий зал приватної хати не міг вмістити самих членів читальні, коли вони збирались на збори, а що вже говорити про театральні вистави чи концерти, на які приходило щораз більше і більше глядачів і слухачів.

З утворенням Товариства ім. Т. Г. Шевченка 1906 року і набуттям більшого приміщення та проблема на деякий час нібито була розв'язана. Але лише на короткий період. Такі драматичні гуртки як "Боян", ім. Марії Заньковецької, ім. Івана Котляревського, ім. Володимира Винниченка почали проявляти живу діяльність — кожного тижня у Вінніпегу відбувалось по два-три представлення, на які приходили по 500 і більше осіб. Доводилось винаймати зали професійних театрів, які не завжди можна було набути, бо постійно зростало число замовців. Велику долю доходу з тих підприємств пожирала оренда таких зал.

У 1918 році члени відділу Української соціал-демократичної партії і драматичного гуртка ім. Володимира Винниченка збирались на спільні збори і вирішили спорудити у Вінніпегу Український робітничий дім. Будова такого дому була завершена навесні 1919 року. Він мав зал на 1000 крісел і добре споряджену простору сцену. Це був перший український театральний зал у Вінніпегу. Проблема приміщення для діяльності Драматичного гуртка Товаришества Український робітничий дім (таку назву прийняв тоді Драматичний гурток ім. Володимира Винниченка) була розв'язана повністю і задовільно. Треба заважити, що тоді деякий час ставили свої театральні вистави всі українські драматичні гуртки Вінніпегу, Брукленда і Сейнт-Боніфейс — "Боян", ім. Івана Котляревського, ім. Марії Заньковецької, "Просвіти". В ньому

відбувалися також регулярні концерти мандолінових оркестрів і хорів.

Але так була розв'язана проблема приміщень тільки у Вінніпегу. В інших місцевостях вона тривала ще багато років, бо не всюди можна було відразу спорудити українські робітничі дома. У такому великому місті, як Торонто, де існували чималі відділи ТУРФДім (чоловічий, жіночий, молодіжний) і була розгалужена художня самодіяльність, Український робітничий дім був споруджений аж в 1927 році. Отже, доводилось багато років тиснутись у винаймлених приміщеннях і влаштовувати вистави у винаймлених театральних залах. В Едмонтоні хоч існував Український робітничий дім, але він мав дуже малий театральний зал і невідгнуту сцену, не було потрібних умов для проведення розгорнутої художньої самодіяльності. Доводилось довгі роки винаймати зали для більших театральних постановок і концертів. Аж в 1952 році був споруджений Український культурний центр з престорим залом і вигідною сценою. Правда, в 1920-х роках в ряді місцевостей були споруджені менші або більші українські робітничі дома з театральними залами і сценами (Венкувері, Віндзорі, Форт Вільямі, Летбриджі, Ріджайні, Саскатуні, Іст Килдонан), в яких проводилась художня самодіяльність. Також були споруджені в різних околицях Манітоби, Саскечевану і Алберти Українські фермерські дома, в яких також проводилась художня самодіяльність, хоч значно менша, ніж в містах.

Коли Дівочий мандоліновий оркестр гастролював по Західній Канаді, то його концерти відбувались або в Українських робітничих домах, або в залах місцевих театрів, або в профспілкових приміщеннях, в шкільних аудиторіумах.

На фармах театральні вистави або концерти відбувались навіть у великих шопах, бо не було інших приміщень, які могли б вмістити більшу кількість присутніх.

Слід згадати, що деякий час велась досить посилена дискримінація проти художньої самодіяльності Товариства Український робітничо-фермерський дім — власники театрів відмовлялися винаймати для неї зали на влаштування концертів або представлень.

Великі фестивали або ювілейні концерти у Торонто часто проходили у Мейпл Ліф Гарденс, Варситі Аріна, Мессі Галл, у Вінніпегу в Міському аудиторіумі, Плейгауз театрі, Сенте-

ніал Консерт Галл, в Едмонтоні і Келгарі в Джубілі Аудиторіумі, у Венкувері Квін Елізабет театрі, у Віндзор у Клірі Аудиторіумі, у Ріджайні у Сентеніал Артс Сентер, у Монтреалі у Гиз Меджесті театрі. Ті зали мають від 2,500 до 10,000 місць.

Кожен зал Українського робітничого дому мав сцену, яку треба було вдекорувати відповідними кулісами і фронтовою завісою. Ті сцени вдекорувались переважно однотипними кулісами — українським краєвидом: селом під горою з вузькими крутими вуличками, хатками, пошитими сніпками і побілені глиною, церквою. Такий сільський пейзаж відповідав багатьом п'есам з українського народного життя. Подекуди були ще й запасні куліси — інтер'єр селянської світлиці. При таких постійних кулісах відбувалися багато представлень. Лише у більших містах, як Вінніпег, Торонто, Едмонтон, якщо ставились "великі представлення", заготовлялись відповідні куліси, наприклад для таких постановок, як "Гайдамаки", "Тарас Бульба", "Загибель ескадри". Художнє оформлення сцен переважно виконували декоратори-аматори, серед яких слід згадати Минто Голубовича, Івана Кучмака, Василя Стефюка, які намалювали досить гарні куліси. На особливу увагу заслуговують фронтіві завіси у Вінніпегу, Торонто і Вест Торонто. Вони були прикрасою залів Українських робітничих домів, навіть якщо в них не відбувались театральні постановки. Наприклад, завіса Українського робітничого дому у Вінніпегу зображала могутнього трударя, який великим молотом розбиває ланцюги, якими капіталізм обплутав земну кулю.

На жаль у багатьох українських робітничих домах через одні чи інші причини, дуже часто не виправдані, були знищені декорації сцени, які мали історичну унікальну цінність.

Кожна п'еса вимагає іншої бутафорії і реквізиту: меблів, костюмів, побутових речей. Вони також становили серйозну проблему для драматичних гуртків, бо ж жодному драматичному гуртку ТУРФДім не було можливо мати запасну бутафорію і реквізит для кожної окремої п'еси. Доводилось поспілкуватись одним комплектом меблів у побутових п'есах, лише відповідно їх реорганізуючи до постановки. Правда, потрібно було мати і комплект меблів до п'ес з міського життя. Ця проблема ще сяк-так розв'язувалась. Зате важче малася справа з гардеробом і деяким реквізитом. Драматичні гуртки ТУРФДім мали у своїх гардеробах костюми з селянського і козацького життя: сорочки, свитки, чоботи, постолі, кіптарі-

ки, шаравари, пояси, шапки, горботки, бекеші, спідниці, жупани, фати. Заготовлялась і бутафорна зброя. Але коли п'єси ставились з міщанського життя, то костюми і реквізит доводилось визичати в театральних гардеробах. Інколи персонажі своїм одягом зовсім не відображали періодів, про які йшла мова в п'єсі.

Треба сказати кілька слів і про гриміровку аматорів в окремих п'єсах — створення зовнішнього вигляду дійової особи. Досвідчених і кваліфікованих гримерів не було при драматичних гуртках ТУРФДім. У переважній більшості аматорам самим доводилося накладати на себе грим. Правда, у більших містах, де були великі мистецькі колективи, там були вже досвідченіші аматори, які виконували і функції гримерів — “характеризували” тих аматорів, які ще не опанували того мистецтва. Були випадки, що через невміння належно загриміруватися, створювалось карикатурне обличчя, яке зовсім не відповідало ролі, яку аматор виконував. Але з роками набувався досвід і майже в кожній місцевості, де був драматичний гурток, був і свій постійний гример. Треба пам'ятати, що належний грим — важливий компонент постановки, бо він також у якійсь мірі може причинитися до успіху або провалу постановки.

МИСТЕЦЬКІ КОМІТЕТИ

З розвитком художньої самодіяльності українських прогресивних товариств у Канаді, особливо у великих містах, таких як Вінніпег, Едмонтон, Торонто, виникла потреба організувати місцеві мистецькі комітети, бо заряди відділів Товариства Український робітничо-фермерський дім (тепер Товариства об'єднаних українських канадців), неспроможні були присвячувати належну увагу тій діяльності.

Такі мистецькі комітети формувались, головним чином, з диригентів хорів і оркестрів, інструкторів танців, режисерів, представників зарядів відділів ТОУК і, подекуди, відділів РЗТ. Вони були важливими органами художньої самодіяльності українських прогресивних товариств.

На засіданнях мистецьких комітетів обговорювалась і планувалась художня самодіяльність на театральньо-концертний сезон, який, як правило, починався з кінця вересня і тривав до кінця травня. Режисери пропонували п'єси, які слід було поставити у сезоні, а диригенти — концерти. Після того, як мистецьким комітетом був розроблений план діяльності, він передавався на схвалення зарядів відділів ТОУК і РЗТ.

Після схвалення, що в такому-то часі, така-то п'єса має бути поставлена, негайно режисер організував розписування ролей. Цей обов'язок доручався цим особам, які менш-більш каліграфічно писали, щоб аматори могли без труднощів прочитати їхнє письмо. Розписування ролей було дуже поширене в початкових роках існування драматичних гуртків, бо ж тоді ще не було подостатком примірників п'єс, мало хто мав друкарську машинку, щоб можна було розмножити їх під копірку. Розписування ролей — кропітка робота і вона забирала багато часу. Ще й сьогодні у шафах бібліотек драматичних гуртків в Українських робітничих домах побачите сотні-сотні зошитів, які скручені в трубочки і перев'язані шнурочками. Це розписані ролі з різних п'єс. Вони залишилися нікими, але багатомовними документами цієї великої роботи, що була зроблена багатьма ідейними і щедрими людьми. І ці наші слова будуть їм, в якійсь мірі, щирою подякою за

той корисний труд, за ті недоспані ночі, коли їм доводилось, після важкої цілоденної фізичної праці у фабриці сидіти довгі години і переписувати з примірників ролі.

Майже всі мистецькі комітети вели протокольні записи із своїх засідань. На жаль вони не збереглися через умови, які склались, коли на деякий час діяльність Товариства Український робітничо-фермерський дім була припинена внаслідок урядової заборони. Правда, нам вдалось роздобути одну таку протокольну книгу мистецького комітету ТУРФДім в Іст Віндзор за 1935—1937 роки. Перелистовуючи її, ми бачимо всю широту діяльності мистецьких комітетів по відділах ТУРФДім, бо вона у багатьох випадках була аналогічна.

Наводимо декілька фактів з цієї книги протоколів мистецького комітету в Іст Віндзор для ілюстрації:

Запис 21 вересня 1935 року. План праці на тиждень: у неділю проба співу, у вівторок проба представлення; у четвер — проба співу; у п'ятницю — проба представлення; у суботу — збори драматичного гуртка.

Вирішено на протязі чотирьох місяців відіграти одну опертку, дві комедії, п'ять драм. Кожного місяця влаштувати один концерт. Доручено Броні Страдецькій, щоб вона навчила дівчат танців на концерт.

Відбувалася дискусія над тим, як би збільшити чисельно хор, особливо жіночими голосами. Доручено кільком товаришам поговорити з деякими жінками про вступлення до хору.

Доручено М. Волянському, І. Микитину, І. Мулярчуку й І. Кушу прочитати декілька п'єс.

Запис 31 жовтня 1935 року. Режисер П. Мокосій заявив, що бракує аматорів для постановки п'єси "Два світи". Доручено йому самому пошукати за відповідними особами для ролей.

Запис 10 квітня 1936 року. На засідання прибула делегація від єврейської прогресивної організації і просила допомоги у влаштуванні концерту. Доручено П. Кришталовичу допомогти їм у характеристиці.

Запис 30 серпня 1936 року. Делегація від прогресивної італійської організації просила допомоги у влаштуванні концерту 6 вересня. Вирішено подати таку допомогу.

Запис 6 вересня 1936 року. Вирішено, щоб диригент за-

вчасно призначав солістам пісні, щоб вони мали час приготувитись до виступу на концерті.

Запис 4 жовтня 1936 року. Вирішено, щоб мистецький комітет завжди сходився перед кожним представленням і допомагав аматорам, як вони повинні характеризуватися і одягатися.

Запис 28 лютого 1937 року. Вирішено влаштувати концерт для пошанування пам'яті Тараса Шевченка 28 березня.

Це лише декілька прикладів. Засідання відбувались досить регулярно під час театральньо-концертного сезону. Крім планування діяльності (коли і яка п'єса чи концерт повинні бути влаштовані), також обговорювалось багато проблем технічного порядку: скільки виготовити білетів, хто має бути при дверях під час підприємства, хто має подбати про потрібний гардероб, хто має доглянути куліс і декорацій, хто має виготовити афіші і т. д., і т. п.

У більших місцевостях, крім мистецьких комітетів, були ще й концертні комітети, які займалися організуванням програм, бо ж у 1930-х роках кожної неділі відбувались концерти.

Дуже часто на засіданнях робились критичні огляди відіграних представлень і влаштованих концертів.

Успіхи художньої самодіяльності в місцевостях багато залежали від активності мистецьких колективів.

НЕВИЧЕРПНЕ ДЖЕРЕЛО НАТХНЕННЯ

Художня самодіяльність канадських українців живилася і живиться з невичерпних джерел національної культури українського народу: його пісень, музики, танцю, лицедійства.

Адже перші українські поселенці в кінці XIX століття привезли з собою до Канади пісні, музику і танці. І саме вони започаткували українську художню самодіяльність в цій країні. Правда, вона зразу носила спорадичний характер, лише дещо пізніше набрала організованої форми. І кожен новий транспорт українських емігрантів підсилював ту художню самодіяльність, збагачував її новими виконавцями, свіжими піснями, музикою і танцями.

На початку 1900-х років поширювались твори українських драматургів, що були привезені емігрантами чи надсилались з "старого краю". Ними не тільки користувались для вивчення ролей, але їх читали так, як читають оповідання чи повісті. Правда, зразу їх було не багато, але коли у Вінніпегу, Едмонтоні, Торонто і Монтреалі відкрились українські книгарні, їх появилось щораз більше. Багато людей, які йшли на театральну виставу, були познайомлені з її змістом, бо вже до того прочитали п'єсу.

Але видавництва у Львові, Коломиї, Тернополі, Чернівцях не могли постачити потрібну кількість примірників п'єс, тому їх перевидавали у Нью-Йорку і Вінніпегу. Це були п'єси "Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці", "Украдене щастя", "Безталанна", "Наймичка". Згодом Робітничо-фермерське видавниче товариство у Вінніпегу опублікувало кількадесят п'єс для драматичних гуртків ТУРФДім. Значна частина з них це були п'єси українських радянських драматургів: Якова Мамонтова ("Республіка на колесах"), Дмитра Бедзика ("Крик землі"), Олександра Корнійчука ("Кам'яний острів"), Юрія Недолі ("Шахтарський гість"), Є. І. Лісового ("Наймит"). Більшість п'єс Мирослава Ірчана була видана в Канаді — "Дванадцять", "Підземна Галичина", "Безробітні", "Родина щіткрів", "Іхній біль", "Нежданий гість".

З встановленням радянської влади на Україні почався

швидкий великий розвиток національної культури — відкривались театри, організувались хори і оркестри, танцювальні ансамблі. Драматурги писали щораз більше п'єс, композитори творили музику і пісні. Вся Радянська Україна була швидко охоплена художньою самодіяльністю — по селах і містечках утворювались драматичні гуртки, в які вливались десятки тисяч ентузіастів-аматорів. Для них спеціально видався журнал "Сільський театр", який широко висвітлював діяльність драматичних гуртків, друкував на своїх сторінках рецензії на постановки п'єс у різних селах, вміщував нові п'єси українських радянських драматургів для сільських сцен, подавав практичні поради режисерам, аматорам і гримерам. Той журнал мав чимале поширення і в Канаді серед активістів художньої самодіяльності ТУРФДім. Він був великою допомогою в їхній діяльності. Звідти навіть передруковувались у Канаді деякі п'єси українських радянських драматургів. Особливо були дуже цінними і корисними поради для режисерів, аматорів і гримерів. Тоді ж виходив на Радянській Україні журнал "Музика", який був цінним посібником для диригентів, хористів і оркестрантів. Він також мав чимале поширення у Канаді. Давав практичні поради хористам і музикантам. На сторінках обох журналів з'являлись час від часу інформації про художню самодіяльність прогресивних українців у Канаді.

Як уже згадувалось, між художньою самодіяльністю прогресивних українців Канади і мистецькими колективами та творчими організаціями Радянської України був установлений тісний зв'язок. Він значно сприяв розвиткові мистецької праці Товариства Український робітничо-фермерський дім. Але в 1930-х роках той зв'язок був майже перерваний і відновився після другої світової війни — у другій половині 1940-х років. Спершу він здійснювався через Українське Товариство культурного зв'язку з закордоном, тепер — через Товариство "Україна" в Києві.

Товариство "Україна" багато допомагає художній самодіяльності канадських українців — різних товариств. Воно надсилає ноти для оркестрів, хорів і танцювальних гуртків як композиторів-класиків, так і сучасних українських радянських композиторів. Заходом його регулярно влаштовуються на протязі років семінари народних танців для канадськоук-

раїнських танцюристів — в Києві і канадському місті Форт Копелл в Саскечевані.

Товариство “Україна” встановило стипендії для канадсько-українських студентів у Київській консерваторії ім. П. І. Чайковського і Київському хореографічному училищі. Воно запрошує диригентів хорів і мандолінових оркестрів з Канади на стажування. Двічі висилало до Канади художнього керівника Державного Українського народного хору ім. Г. Верьовки Анатолія Авдієвського для проведення семінару диригентів художньої самодіяльності.

Товариство “Україна” багато зробило для того, щоб на Радянській Україні побували мистецькі колективи з Канади — Ансамбль ім. Т. Г. Шевченка, Хор, ім. О. Кошиця і Танцювальний гурток “Русалка”. Воно запрошує діячів художньої самодіяльності канадських українців, щоб вони знайомилися з мистецьким життям Радянської України.

Товариство “Україна” висилає на протязі років митців на традиційні народні фестивалі “Мозаїка” в Ріджайні і “Фольклорама” у Вінніпегу.

Вся та діяльність Товариства “Україна” є великою допомогою художній самодіяльності канадських українців.

Почавши з 1946 року, коли вперше за всю історію існування нашої художньої самодіяльності загостили українські оперні співаки, народні артисти СРСР Іван Паторжинський і Зоя Гайдай, в Канаді дотепер було багато видатних митців Радянської України: декілька разів гастролювали в Канаді артисти Дмитро Гнатюк і Євгенія Мірошниченко, Белла Руденко, Микола Кондратюк, Сергій Козак, Діана Петриненко, Єлисавета Чавдар, Лариса Руденко, Андрій Кікоть, Марійка Стефюк, Роман Майборода, Володимира Чайка, Олександр Загребельний, Микола Манойло, Анатолій Кочерга, Тамара Дідик, Олександр Чулюк-Заграй, Ольга Басистюк, Лідія Забіляста, Валентин Пивовароз, Лариса Остапенко, Богдан Гнидь, Євген Романюк. Гостювали в Канаді прославлені сестри Байко, ряд бандуристок, скрипаль Олег Криса.

Виступали в Канаді і прославлені колективи Радянської України — Ансамбль танцю Української РСР під керівництвом Павла Вірського і Державний Український народний хор ім. Григорія Верьовки.

У Канаді розповсюджено багато тисяч платівок з записа-

ми українських народних пісень, сучасних українських пісень, музики у виконанні радянських співаків і музикантів.

Все те спричинювалось і спричинюється до популяризації українського національного мистецтва в Канаді. Не тільки творчість українських композиторів-класиків — Миколи Лисенка, Миколи Леонтовича, Дениса Січинського, Михайла Вербицького, Якова Степового, Кирила Стеценка, але і радянських композиторів — Пилипа Козицького, Михайла Вериківського, Левка Ревуцького, Бориса Лятошинського, Анатолія Кос-Анатольського, Олександра Білаша, Володимира Івасюка, Степана Сабадаша, Платона Майбороди, Мирослава Скорика, Михайла Лазаренка, Аркадія Філіпенка, Андрія Штогаренка, Костя Данькевича, Ігоря Шамо і багатьох інших. Їхні твори ви сьогодні почуєте в приватних хатах з грамофонних програвачів, на концертах і фестивалях, по радіо.

Все те також благотворно впливає на художню самодіяльність канадських українців.

Якщо б ми не мали цього невичерпного джерела, то якою бідною і мізерною була б наша мистецька спадщина. Тому сьогодні, незважаючи на різні перешкоди, роблені несовісними людьми, щораз більше українських митців, народжених у Канаді, тягнуться до цього багатющого джерела, яке постійно поповнюється новими шедеврами творців на українських землях, тепер об'єднаних у велику Українську Радянську державу. І саме тому є міцна гарантія, що наша пісня, наша дума не вмере, не загине на канадській землі!

ПІСЛЯМОВА

У цій книжці ми намагались охопити художню самодіяльність українських товариств, зокрема Товариства Український робітничо-фермерський дім і Товариства об'єднаних українських канадців, від 1904 аж по кінець 1980 року.

Ми простежили, наскільки це було можливо, за доступними нам матеріалами — українськими газетами, журналами, альманахами, протоколами зарядів ТУРФДім-ТОУК, афішами, програмками, листами, розповідями — виникнення і розвиток драматичних гуртків, хорів, мандолинових оркестрів, танцювальних груп.

Звичайно, ми свідомі, що скільки б ми не робили зусиль, щоб якнайширше висвітлити цю діяльність у різних місцевостях, то не можливо відобразити всього в одній книжці, бо та праця була така розгалужена, особливо в 1920—1940-х роках, що для цього потрібно не одної, а кілька книжок, навіть досить об'ємистих. Зрештою, багато було зроблено драматичними гуртками, хорами, оркестрами, танцювальними групами на місцях, про що не залишилось жодних документів.

Як бачив читач, ми намагалися розповісти про найдрібніші деталі, згадати якнайбільше людей, що брали участь в художній самодіяльності, щоб показати широту її, масову участь в ній робітників, фермерів, чолсвіків, жінок, молоді, дітей. Ми робили те ще й тому, бо це перша книжка такого роду про діяльність художніх колективів українських товариств у Канаді. У ній охоплена праця за 75 років. Та праця була дуже важливою часткою у житті культурно-освітніх та громадських організацій. Без неї напевно роль і вага тих організацій в канадському суспільному житті не були б такими, якими вони були від їх виникнення аж до нинішніх днів. Без неї українська громадськість в Канаді не стояла б на цьому культурному рівні, на якому стоїть сьогодні. Без неї українські поселенці не зробили б такого вагомego вкладу у загальноканадську культуру, яка абсорбує кращі культурні традиції етнічних груп, які є інтегральними частинами канадського народу. Художня самодіяльність українських товариств

була важливим стимулом для багатьох дітей робітників і фермерів у набутті професійної мистецької освіти, щоб стати видатними музикантами, співаками, артистами.

Ми старались віддати шану і скласти подяку тим піонерам художньої самодіяльності, які перші у важких несприятливих умовах започатковували її, коли ставили першу виставу “Аргонавти” і влаштували перший концерт на честь Тараса Шевченка 1904 року у Вінніпегу. І те зерно, яке вони засіяли тоді на родючому ґрунті, дало рясний плід, і до сьогодні українці і неукраїнці любуються українським мистецтвом, яке започаткувалось на провізорній сцені в хаті Кирила Геника тому 75 років, сьогодні демонструється в концертних залах і міських аудиторіумах Торонто, Вінніпега, Едмонтона, Ванкувера, Келгарі, Віндзора і інших міст.

Ми старались показати, як з маленьких представлень, жіночі ролі яких інколи довелось виконувати переодягненим парубкам, бо тоді ще не було подостатком дівчат, які відважилися б вийти на сцену, були створені великі спектаклі, в яких брали участь по 50 і більше аматорів — чоловіків і жінок. З невеличкого першого концерту на честь Тараса Шевченка, програму якого виконувало лише кілька осіб, музично-хорове мистецтво виросло у великі колективи, які, почавши від 1939 року, регулярно влаштовували всекрайові фестивали української пісні, музики і танцю у різних містах країни, програми яких виконували збірні хори, оркестри і танцювальні гуртки в числі 1000—1500 митців. До речі, українські прогресивні організації — Товариство Український робітничо-фермерський дім і Робітниче допомогове товариство — були першими, які започаткували такі фестивали у Канаді, бо до того жодна етнічна громада не спромоглася на такий почин і подвиг. І треба ще раз зазначити, що тоді ці фестивали відбувались без будь-якої дотації з боку муніципальних, провінціальних чи федеральних властей. Вони фінансувались щирими і щедрими датками робітників, фермерів і професіоналів.

Ми вказували, що художня самодіяльність українських прогресивних організацій могла так плідотно й успішно розвиватися тільки тому, що постійно живилась з джерел національної музично-хорової, танцювальної і театральної культури України. Драматичні гуртки ТУРФДім, які ставили п'єси

драмгуртків-класиків, також поповнювали свій репертуар п'єсами і українських радянських авторів. У ще більшій мірі хори, оркестри і танцювальні гуртки збагачували свої репертуари піснями, музикою, танцями українських радянських композиторів і хореографів. Без того напевно мистецькі колективи знайшлися б в стадії стагнації, їхні виступи втратили б притягальну силу, цікавість для глядачів і слухачів.

Ми свідомі цього, що хоч як ми старались задоволити якнайбільше людей, що брали і беруть участь у художній самодіяльності, ми цього не змогли зробити, бо не всі факти і документи були в нашому розпорядженні, бо не можливо в одній книзі, як уже сказано попередньо, охопити такий масштаб і за стільки років, художню самодіяльність канадських українців. Зрештою, ми не претендували на всеосяжність, бо згори знали, що це нам не вдасться. Ми знаємо, що знайдеться багато людей, які будуть незадоволені (часто справедливо), що їх або не згадано, або їм замало дано визнання за їх працю на цьому важливому полі. Якщо ми когось не згадали, або комусь замало дали визнання, то згори просимо в них пробачення, бо ми це не зробили з якихось злих замірів.

Хоч книжку дсвелось упорядковувати одній особі (Петрові Кравчукові), але це твір колективний. Комітет, який був створений для цієї справи в рамках проекту "Нові горизонти" з старших громадян міста Торонто, регулярно відбував свої засідання, обговорював прсект книжки, провірював хід праці, допомагав збирати матеріали для неї (спогади, фото, афіші, програмки).

Ми хочемо висловити щирю подяку таким особам, які подали практичну допомогу в підготовці цієї книжки своїми спогадами і надісланням фотографій з діяльності мистецьких колективів у їхніх місцевостях: Казимиру Штогрину, Анні Гулак-Грейсон, Федорі Матійчукові, Анні Мулярчук, Софії Сливар, Петрові Гунчакові у Віндзорі, Миколі Алексієвичу в Едмонтоні, Анні Лапчук у Ріджайні, Джін Світик у Саскатуні, Іванові Хитренькому, Бітріс Якимчук, Діані Клепарчук у Венкувері, Марії Навізівській у Торонто, Стенлі Кремарові в Тиммінс, Анні Гунці і Олександрі Атаманюкові в Велланді, Марії Гут в Ошаві, Анні Семеновій у Вінніпегу, Анні Кунці в Содборі, Василю Алексієвич в Едмонтоні, Василеві Трилінському у Форт Вільям; зокрема Денисові Мойсюкові у Чернівцях (Україна).

Ми вважаємо, що чимало зробили колективними заходами, щоб до значної міри висвітлити цю дуже важливу ділянку діяльності українських товариств у Канаді. Ми сподіваємося, що ця книжка стане важливим джерелом інформації про те, що було зроблено на протязі 75 років аматорами, хористами, оркестрантами і танцюристами від Сидні в Новій Скошії до Венкувера у Британській Колумбії, щоб донести наше мистецтво до найширших кіл канадського народу. Ми вважаємо, що свій обов'язок виконали чесно і совісно. Книжку даємо на суд читачів. Хай вони тепер дають їй оцінку.

СПИСОК

театральних постановок, здійснених українськими драматичними гуртками в різних місцевостях Канади від кінця 1907 до кінця 1973 року. В список включені всі ті постановки, які оголошувались на сторінках української прогресивної преси в Канаді, а також записані в протоколах відділів Товариства Український робітничо-фермерський дім, що збереглися у різних місцевостях.

1907

"Бурлака". Вінніпег, 30 листопада.

1908

"Мартин Боруля". Вінніпег, 18 січня.

"Позич мені свою жінку". Вінніпег, 15 лютого.

"Мартин Боруля". Вінніпег, 22 лютого.

"Наталка Полтавка". Вінніпег, 21 березня.

1910

"Чумаки". Вінніпег, 18 червня.

1911

"Ох, не люби двох". Венкувер, 13 січня.

1912

"Наталка Полтавка". Венкувер, 22 червня.

1913

"Ворожбит". "Як ковбаса

та чарка, то минеться сварка". Вінніпег, 15 лютого.

"Запорожець за Дунаєм". Вінніпег, 6 березня.

"Жидівка вихрестка". Вінніпег, 8 березня.

"Сватання на Гончарівці". Венкувер, 29 березня.

"Ой не ходи, Грицю, та на вечерниці". Вінніпег, 5 квітня.

"Пошилися в дурні". Вінніпег, 31 травня.

"Невольник". Вінніпег, 4 жовтня.

1914

"Назар Стодоля". Вінніпег, 21 березня.

"Хто винен". Колмен, 20 квітня.

"Сто тисяч". Вінніпег, 23 квітня.

"Дай серцю волю, заведе в неволю". Вінніпег, 30 травня.

"Блудний син". Трансконна, 23 червня.

"Батькова казка". Вінніпег, 26 серпня.

“Жидівка вихрестка”. Вінніпег, 24 жовтня.

“Безталанна”. Вінніпег, 19 грудня.

“Як ковбаса та чарка, то минеться сварка”. Торонто, 24 грудня.

“Січинський — Потоцький”. Вінніпег, 25 грудня.

1915

“Будка ч. 27”. “Американський робітник”. Вінніпег, 16 січня.

“Січинський — Потоцький”. Монреал, 13 лютого.

“Хмара”. Вінніпег, 27 лютого.

“Суета”. Вінніпег, 27 березня.

“Двоженець”. Вінніпег, 10 квітня.

“Кандидат”. Вінніпег, 17 квітня.

“Сільські аристократи”. Вінніпег, 8 травня.

“Американський робітник”. Вінніпег, 5 червня.

1916

“Ілько Пашак”. Вінніпег, 12 лютого.

“Страйк”. Вінніпег, 4 березня.

1917

“Зазуляста корова”, “Перше повмирало, потім повінчались”, “Комедія про чоловіка, що редагував “Хлібороба”. Вінніпег, 20 січня.

“Січинський — Потоцький”. Монреал, 27 січня.

“Ой не ходи, Грицю, та на вечерниці”. Вінніпег, 3 лютого.

“Безталанна”. Вінніпег, 17 березня.

“Доки сонце зійде, роса очі виїсть”. Вінніпег, 24 березня.

“За правду і волю народа”. Вінніпег, 21 квітня.

“Запорожець за Дунаєм”. Вінніпег, 19 травня.

“Американський робітник”. Вест Форт Вільям, 4 серпня.

“Безталанна”. Гемилтон, 11 серпня.

“Настоящі”. Ошава, 29 вересня.

“Свідки” і “Американський робітник”. Монреал, 29 вересня.

“Убійники”. Су Сейнт Мері, 5 жовтня.

“Ой не ходи, Грицю, та на вечерниці”. Гемилтон, 15 грудня.

“Глум і помста” (Титарівна). Вінніпег, 15 грудня.

“Бондарівна”. Едмонтон, 29 грудня.

1918

“Убійники”. Монреал, 11 січня.

“Убійники”. Велланд, 19 січня.

“Ой не ходи, Грицю, та на вечерниці”. Едмонтон, 16 лютого.

“Сатана в бочці” і “Амери-

канський робітник". Ріджайна, 21 лютого.

"Нове життя". Оттава, 21 лютого.

"Зайдиголова", Брукленд, 23 лютого.

"Без метрики". Монреал, 1 березня.

"Суєта". Вінніпег, 15 березня.

"Розладдя". Вінніпег, 23 березня.

"Убийники". Ріджайна, 23 березня.

"Наймичка". Вінніпег, 30 березня.

"Два домики і одна фіртка" і "Зразковий муж". Вінніпег, 30 березня.

"Січинський — Потоцький". Гемилтон, 20 квітня.

"Ой не ходи, Грицю, та на вечерниці". Оттава, 13 травня.

"Ясні зорі". Вест Форт Вільям", 1 червня.

"Циганське життя". Форт-Вільям, 8 червня.

"Верховинці". Гемилтон, 22 червня.

"Наталка Полтавка". Содборі, 6 липня.

"Дай серцю вслю, заведе в неволю". Ріджайна, 18 липня.

"Украдене щастя". Гемилтон, 5 жовтня.

"Капраль Тимко". Велланд, 12 жовтня.

1919

"Вихованець". Вінніпег, 27 березня.

"За двома заяцями". Вінніпег, 29 березня.

"Жидівка вихрестка". Вінніпег, 1 квітня.

"Украдене щастя". Вінніпег, 5 квітня.

"Зайдиголова". Вінніпег, 7 квітня.

"Пан Штукаревич". Вінніпег, 8 квітня.

"Учитель". Вінніпег, 10 квітня.

"Євреї". Вінніпег, 12 квітня.

"Сватання на Гончарівці". Вінніпег, 21 квітня.

"Розумний і дурень". Вінніпег, 22 квітня.

"Соколики". Вінніпег, 26 квітня.

"За вслю і правду". Вінніпег, 3 травня.

"Ревізор". Вінніпег, 10 травня.

"Юлій Цезар". Вінніпег, 13 травня.

"Свідки". "Шалена". Вінніпег, 19 липня.

"Сто тисяч". Вінніпег, 2 серпня.

"Перехитрили". Вінніпег, 9 серпня.

"Будка ч. 27". Вінніпег, 16 серпня.

"Безталанна". Вінніпег, 30 серпня.

"Мартин Боруля". Вінніпег, 13 вересня.

- “Не відпуст до Києва”. Брукленд, 13 вересня.
- “Нахмарило”. Вінніпег, 27 вересня.
- “Невольник”. Вінніпег, 4 жовтня.
- “Катерина”. Вінніпег, 18 жовтня.
- “Темна сила”. Вінніпег, 25 жовтня.
- “Торгівля жемчугами”. Вінніпег, 15 листопада.
- “Степовий гість”. Вінніпег, 15 листопада.
- “Повернув із Сибіру”. Вінніпег, 20 листопада.
- “Убийники”. Вінніпег, 29 листопада.
- “Борці за мрії”. Едмонтон, 29 листопада.
- “Повернув із Сибіру”. Вест Форт Вільям, 29 листопада.
- “Хмара”. Вінніпег, 4 грудня.
- “Борці за мрії”. Едмонтон, 11 грудня.
- “Пан писар”. Вінніпег, 11 грудня.
- “За двема заяцями”. Вінніпег, 13 грудня.
- “Юдит”. Вінніпег, 19 грудня.
- “Царицині черевички”. Вінніпег, 20 грудня.
- “Терновий куць”. Вінніпег, 23 грудня.
- “Наймичка”. Вінніпег, 27 грудня.
- “Бондарівна”. Вінніпег, 31 грудня.
- 1920
- “Дівочі мрії”. Вінніпег, 3 січня.
- “Катерина”. Вест Форт Вільям, 7 січня.
- “Куплена слава”. Вінніпег, 8 січня.
- “Верховинці”. Вінніпег, 10 січня.
- “Терновий вінок”. Едмонтон, 10 січня.
- “Бурлака”. Вінніпег, 16 і 17 січня.
- “Зоря нового життя”. Вінніпег, 24 січня.
- “Відьма”. Вінніпег, 31 січня.
- “Дочка жандарма”. Вінніпег, 5 лютого.
- “Дай серцю волю, заведе в неволю”. Едмонтон, 7 лютого.
- “Каторжна”. Вінніпег, 7 лютого.
- “Два домики — одна фіртка”. Едмонтон, 9 лютого.
- “Юрко Довбуш”. Вінніпег, 10 лютого.
- “Гаркуша”. Вінніпег, 12 лютого.
- “За правду і волю нарсда”. Вінніпег, 14 лютого.
- “Козацькі діти” і “Вінок на могилу Тараса Шевченка”. Вінніпег, 19 лютого.
- “Гетьман Дорошенко”. Вінніпег, 21 лютого.
- “Псшились в дурні”. Едмонтон, 28 лютого.
- “Зимовий вечір”. Вінніпег, 2 березня.

“За правду і волю народа”. Едмонтон, 6 березня.

“Мати Найми́чка”. Вінніпег, 6 березня.

“В передрозсвітньому тумані”. Вінніпег, 6 березня.

“Чумаки”. Вінніпег, 18 березня.

“Назар Стодоля”. Вінніпег, 20 березня.

“Душогубка”. Вінніпег, 23 березня.

“Лиха іскра поле спалить і сама щезне”. Вінніпег, 27 березня.

“Замрачений світ”. Вінніпег, 1 квітня.

“Батькова казка”. Вінніпег, 2 квітня.

“Хата за селом”. Вінніпег, 3 квітня.

“Батькова казка”. Едмонтон, 3 квітня.

“Дві сім'ї”. Вінніпег, 12 квітня.

“Бурлака”. Едмонтон, 17 квітня.

“Пещена дитина”. Вінніпег, 22 квітня.

“Доки сонце зійде — роса очі виїсть”. Вінніпег, 24 квітня.

“За правду і волю”. Едмонтон, 1 травня.

“За правду і волю народа”. Содборі, 8 травня.

“Глум і помста”. Вінніпег, 8 травня.

“Червона свитка”. Вінніпег, 15 травня.

“Процесовичі”. Вінніпег, 15 травня.

“Ніч під Івана Купала”. Вінніпег, 24 травня.

“Американський робітник”. “Страйкер”. Вінніпег, 29 травня.

“Американський робітник”. Венкувер, 5 червня.

“Катерина”. Дана, 11 вересня.

“Цар Микола III в Нью Йорку”. Вінніпег, 12 червня.

“Батраки”. Вінніпег, 18 червня.

“Дівочі мрії”. Едмонтон, 3 липня.

“Глитай або ж павук”. Вінніпег, 9 жовтня.

“Дячиха”. Вінніпег, 22 жовтня.

“Батраки”. Едмонтон, 23 жовтня.

“Нещасне кохання”. Вінніпег, 23 жовтня.

“Батраки”. Гемилтон, 30 жовтня.

“Безбатченко”. Вінніпег, 6 листопада.

“Смерть або воля”. Вінніпег, 13 листопада.

“Між бурхливими філями”. Едмонтон, 13 листопада.

“На чийм боці справедливість”. Гемилтон, 20 листопада.

“Людожер”. Вінніпег, 27 листопада.

“В галицькій неволі”. Вінніпег, 4 грудня.

- “Дочка жандарма”. Едмонтон, 11 грудня.
- “За правду і волю народа”. Вінніпег, 11 грудня.
- “Сватання на Гончарівці”. Вінніпег, 24 грудня.
- “На відпуст до Києва”. Едмонтон, 25 грудня.
- “Страйк”. Федора, 26 грудня.
- “За Немань іду”. Вінніпег, 31 грудня.
- 1921**
- “Батраки”. Вінніпег, 1 січня.
- “Пошились в дурні”. Едмонтон, 1 січня.
- “Ясні зорі”. Вінніпег, 7 січня.
- “За друзі своя”. Вест Форт-Вільям, 8 січня.
- “Ворожбит”. Вінніпег, 8 січня.
- “За друзі своя”. Вінніпег, 13 січня.
- “За правду і волю народа”. Колмен, 14 січня.
- “Хуртовина”. Вінніпег, 15 січня.
- “Підгіряни”. Вінніпег, 19 січня.
- “Вихрест”. Вінніпег, 22 січня.
- “Базар”. Вінніпег, 27 січня.
- “Настоящі”. Содборі, 12 лютого.
- “За землю і волю”. Едмонтон, 12 лютого.
- “Юрко Довбуш”. Вінніпег, 19 лютого.
- “Самопалка”. Саскатун, 1 березня.
- “Самопалка” і “Шлюб з примусу”. Вінніпег, 3 березня.
- “Лихоліття”. Вінніпег, 5 березня.
- “Степовий гість”. Вінніпег, 17 березня.
- “Хата за селом”. Вінніпег, 19 березня.
- “Старі сучки і молоді паростки”. Вінніпег, 24 березня.
- “Терновий вінок”. Едмонтон, 27 березня.
- “Дячиха”. Вінніпег, 31 березня.
- “Єврейський розвод”. Іст Килдонан, 2 квітня.
- “Доки сонце зійде, роса очі виїсть”. Вінніпег, 9 квітня.
- “Відпуст до Києва”. Вінніпег, 15 квітня.
- “Бондарівна”. Вінніпег, 16 квітня.
- “Вихрест”. Монреал, 17 квітня.
- “За двома заяцями”. Вінніпег, 23 квітня.
- “За правду і волю народа”. Ферні, 30 квітня.
- “В темряві”. Вінніпег, 2 травня.
- “На старості літ”. Содборі, 3 травня.
- “Як утік Січинський з станіславської тюрми”. Вінніпег, 5 травня.
- “Дячиха”. Портедж ла Прейрі, 7 травня.

“Борці за мрії”. Вінніпег, 14 травня.

“За правду і волю народа”. Торонто, 14 травня.

“На громадській роботі”. Вінніпег, 28 травня.

“Живий мертвець” і “Веселі полтавці”. Монреал, 24 вересня.

“Розладдя”. Вінніпег, 1 жовтня.

“Власть тьми”. Вінніпег, 8 жовтня.

“Батраки”. Содборі, 8 жовтня.

“Сучасний Дон-Кіхот”. Вінніпег, 15 жовтня.

“В кігтях розпусти”. Іст Килдонан, 22 жовтня.

“Жидівка вихрестка”. Вінніпег, 29 жовтня.

“Мандрівники” і “Ми і вони”. Вінніпег, 5 листопада.

“Бурлака”. Вінніпег, 12 листопада.

“Хутовина”. Вінніпег, 19 листопада.

“Безгаланна”. Торолд, 19 листопада.

“Степовий гість”. Едмонтон, 26 листопада.

“Жертви царизму”. Іст Килданан, 3 грудня.

“В кігтях розпусти”. Форт-Вільям, 10 грудня.

“На громадській роботі”. 10 грудня.

“За правду і волю народа”. Едмонтон, 17 грудня.

“Скошнений цвіт”. Вінніпег, 17 грудня.

“Цар Микола III в Нью Йорку”. Іст Килдонан, 22 грудня.

“Живий мертвець”. Монреал, 24 грудня.

“Невольник”. Форт-Вільям, 24 грудня.

“Душогуби”. Вінніпег, 25 грудня.

“Самопалка”. Киченер, 31 грудня.

“На сіножаті”. Монреал, 31 грудня.

1922

“Дячиха”. Іст Килдонан, 2 січня.

“Пімста жидівки”. Іст Килдонан, 14 січня.

“Життєйське море”. Вінніпег, 21 січня.

“За правду і волю народа”. Вінніпег, 28 січня.

“Лихоліття”. Вінніпег, 2 лютого.

“Бунтар” (Син революції). Вінніпег, 4 лютого.

“Батраки”. Оттава, 24 лютого.

“За волю і правду”. Саскатун, 28 лютого.

“Перед бурєю”. Вінніпег, 4 березня.

“Бунтар” (Син революції). Вінніпег, 11 березня.

“Гайвороння”. Вінніпег, 18 березня.

“Гайвсроння”. Іст Килдо-18 березня.

“За правду і волю”. Саскатун, 30 березня.

“Підпанки”. Вінніпег, 25 березня.

“Гайвороння”. Іст Килдонан, 25 березня.

“За правду і волю”. Саскатун, 30 березня.

“Лихі пастухи”. Вінніпег, 8 квітня.

“Великий комунар”. Вінніпег, 15 квітня.

“Степовий гість”. Ленюк, 17 квітня.

“Базар”. Вест Форт-Вільям, 17 квітня.

“Мандрівники”, “Повинен” і “Страйкер”. Вінніпег, 29 квітня.

“По ревізії”. Іст Килдонан, 29 квітня.

“Манігрула”. Іст Килдсан, 13 травня.

“Повернув із Сибіру”. Саскатун, 9 червня.

“Не повелося”. Венкувер, 1 липня.

“Манігрула”. Транскона, 5 серпня.

“Свідки”. Транскона, 26 серпня.

“По ревізії”. Монтреал, 26 серпня.

“Гайвороння”. Транскона, 16 вересня.

“Гайвороння”. Едмонтон, 14 жовтня.

“Веселий хам”. Вінніпег, 14 жовтня.

“Гайвороння”. Венкувер, 21 жовтня.

“Панна штуркарка”. Вінніпег, 21 жовтня.

“Жертви царизму”. Саскатун, 23 жовтня.

“Після рагту”. Іст Килдонан, 26 жовтня.

“Між бурхливими філями”. Ріджайна, 4 листопада.

“Медвідь”. Вінніпег, 4 листопада.

“Свекруха”. Транскона, 12 листопада.

“За синім морем”. Вінніпег, 18 листопада.

“Ворожбит”. Іст Килдонан, 18 листопада.

“Між бурхливими хвилями”. Саскатун, 21 листопада.

“Гайвороння”. Вегревилл, 23 листопада.

“За правду і волю народа”. Монтреал, 25 листопада.

“Бабський бунт”. Торонто, 25 листопада.

“Як світ пішов догори ногами”. Вінніпег, 25 листопада.

“Бунтар” (Син революції) Саскатун, 1 грудня.

“Безталанна”. Едмонтон, 2 грудня.

“Кайдашева сім'я”. Вінніпег, 2 грудня.

“Панна штуркарка”. Іст Килдонан, 2 грудня.

“Батраки”. Едмонтон, 9 грудня.

“В неволі темноти”. Іст Килдонан, 9 грудня.

“Бунтар”. Саскатун, 14 грудня.

“Верховинці”. Едмонтон, 16 грудня.

"На відпуст до Києва". Транскона, 16 грудня.

"Бог помсти". Вінніпег, 16 грудня.

"Шлюб з примусу". Іст Килдонан, 16 грудня.

"Дячиха". Транскона, 23 грудня.

"Суєта". Вінніпег, 23 грудня.

"Батраки". Саскатун, 25 грудня.

"На відпуст до Києва". Саскатун, 28 грудня.

"Мати наймичка". Вінніпег, 30 грудня.

"Як світ пішов догори ногами". Іст Килдонан, 30 грудня.

1923

"Ой не ходи, Грицю, та на вечерниці". Вінніпег, 13 січня.

"Бунтар" (Син революції). Вінніпег, 20 січня.

"Свекруха". Іст Килдонан, 20 січня.

"Хмара". Саскатун, 24 січня,

"За правду і волю народа". Вегревилл, 25 січня.

"Дві жертви за вірну любов". Іст Килдонан, 27 січня.

"Суєта". Вест Торонто, 3 лютого.

"Циганка Аза". Вінніпег, 3 лютого.

"З-під обуха жандармерії". Вінніпег, 10 лютого.

"Чорна пантера і білий мед-

відь". Вінніпег, 17 лютого.

"Мати наймичка". Іст Килдонан, 17 лютого.

"Ох, не люби двох". Саскатун, 23 лютого.

"Пімства за кривду". Едмонтон, 24 лютого.

"Хмара". Вінніпег, 24 лютого.

"Стріляй на смерть". "Страйкер". Іст Килдонан, 24 лютого.

"Єврейський розвод". Саскатун, 1 березня.

"Жидівка вихрестка". Вінніпег, 3 березня.

"Щасливий край". "Не повелось". "Виворожила". Іст Килдонан, 3 березня.

"Сватання на Гончарівці". Кенора, 3 березня.

"Пан штукаревич". Вінніпег, 10 березня.

"Простак". "Нове свято". "Живий мертвець". Іст Килдонан, 10 березня.

"Самопалка". Іст Килдонан, 17 березня.

"Іменини Володка". "Коза Дереза". Вінніпег, 17 березня.

"Дай серцю волю". Саскатун, 22 березня.

"Модний жених". Вінніпег, 24 березня.

"Як світ пішов догори ногами". Бінфейт, 24 березня.

"Американський шляхтич". Іст Килдонан, 24 березня.

"Жидівка вихрестка". 30 березня.

“Вихованець”. Вінніпег, 31 березня.

“Як світ пішов догори ногами”. Саскатун, 3 квітня.

“Батраки”. Іст Килдонан, 7 квітня.

“Смутний великдень”. Порт-Артур, 9 квітня.

“Нещасне кохання”. Вінніпег, 9 квітня.

“За правду і волю нарсада”. Летбридж, 10 квітня.

“Як світ пішов догори ногами”. Едмонтон, 13 квітня.

“За правду і волю народа”. Едмонтон, 14 квітня.

“Гріх”. Вінніпег, 14 квітня.

“Катерина” (Мужичка). Вінніпег, 21 квітня.

“Тато на заручинах”. “Поревізі”. “Сватання на вечорницях”. Іст Килдонан, 21 квітня.

“Бурлака”. Саскатун, 24 квітня.

“В гірничій дуброві”. “Нежданий гість”. “Жан Поль Мара”. Вінніпег, 28 квітня.

“Наглий суд в Галичині”. Вінніпег, 5 травня.

“Наглий суд в Галичині”. Форт-Вільям, 12 травня.

“Глитай або ж павук”. Едмонтон, 12 травня.

“Мандрівники”. “В гірничій дуброві”. “Нежданий гість”. Іст Килдонан, 12 травня.

“Наглий суд в Галичині”. Едмонтон, 19 травня.

“Дванадцять”. Вінніпег, 26 травня.

“Наглий суд в Галичині”. Саскатун, 26 травня.

“Суета”. Вегревилл, 28 травня.

“За синім морем”. Вінніпег, 17 вересня.

“Юда”. Вінніпег, 6 жовтня.

“Глитай або ж павук”. Вінніпег, 13 жовтня.

“Вихованець”. Іст Килдонан, 20 жовтня.

“Назар Стодся”. Вінніпег, 20 жовтня.

“Жидівка вихрестка”. Вінніпег, 24 жовтня.

“Дванадцять”. Торонто, 25 жовтня.

“Панна штукарка”. Вінніпег, 27 жовтня.

“В неволі темноти”. Іст Килдонан, 27 жовтня.

“Безробітні”. Вінніпег, 3 листопада.

“Гайвороння”. Іст Килдонан, 3 листопада.

“Дванадцять”. Вінніпег, 10 листопада.

“Самопалка”. Вінніпег, 10 листопада.

“Безробітні”. Торонто 12 листопада.

“Жидівка вихрестка”. Іст Килдонан, 17 листопада.

“Жертви царизму”. Вінніпег, 17 листопада.

“Перелесник”. Іст Килдонан, 17 листопада.

“Наглий суд в Галичині”. Келгарі, 17 листопада.

“Глитай або ж павук”. 24 листопада.

“Повернув із Сибіру”. Іст Килдонан, 1 грудня.

“Діти революції”. Вінніпег, 1 грудня.

“Наглий суд в Галичині”. Вегревилл, 5 грудня.

“За правду і волю народа”. Вінніпег, 8 грудня.

“Дванадцять”. Саскатун, 13 грудня.

“Кара совісті”. Вінніпег, 15 грудня.

“Безробітні”. Іст Килдонан, 15 грудня.

“Украдене щастя”. Вінніпег, 22 грудня.

“Дві жертви за вільну любов”. Виндзор, 22 грудня.

“На відпуст до Києва”. Вінніпег, 29 грудня.

“Назар Стодоля”. Іст Килдонан, 29 грудня.

1924

“Дванадцять”. Саскатун, 1 січня.

“Батькова казка”. Вінніпег, 5 січня.

“Душогубка”. Нарол, 8 січня.

“Перелесник”. Вінніпег, 12 січня.

“Батраки”. Іст Килдонан, 12 січня.

“Безробітні”. Саскатун, 18 січня.

“Повернув із Сибіру”. Вінніпег, 19 січня.

“Як жінки чоловіків морочать”. Іст Килдонан, 19 січня.

“Бондарівна”. Нарол, 19

січня.

“Осінні скрипки”. Вінніпег, 26 січня.

“Дванадцять”. Дромгеллер, 26 січня.

“Як світ пішов догори ногами”. Вегревилл, 28 січня.

“Наймичка”. Вінніпег, 2 лютого.

“За правду і волю народа”. Іст Килдонан, 2 лютого.

“Пімста жидівки”. Саскатун, 8 лютого.

“Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці”. Транскона, 9 лютого.

“Дванадцять”. Вінніпег, 9 лютого.

“Душогубка”. Летбридж, 10 лютого.

“Єврейський розвод”. Вінніпег, 16 лютого.

“Ой не ходи, Грицю, та на вечерниці”. Торолд, 16 лютого.

“В кігтях розпусти”. Іст Килдонан, 16 лютого.

“Мати-наймичка”. Саскатун, 18 лютого.

“Людожер” (Вампір). Вінніпег, 23 лютого.

“Наймичка”. Іст Килдонан, 23 лютого.

“Бурлака”. Вінніпег, 1 березня.

“Ворожбит”. Іст Килдонан, 1 березня.

“В кігтях розпусти”. Саскатун, 7 березня.

“За батька”. Вінніпег, 8 березня.

“Хмара”. Іст Килдонан, 8 березня.

“Назар Стодся”. 15 березня.

“Безталанна”. Іст Килдонан, 15 березня.

“За правду і волю народа” Виндзор, 15 березня.

“Розумний і дурень”. Вінніпег, 22 березня.

“Жертви царизму”. Іст Килдонан, 22 березня.

“Діти революції”. Саскатун, 28 березня.

“Жертви темноти”. Торонто, 29 березня.

“Брехня”. Вінніпег, 29 березня.

“Бунт ляльок”. Іст Килдонан, 29 березня.

“Батраки”. Вегревилл, 31 березня.

“Нежданий гість”. Виндзор, 5 квітня.

“Соколики”. Вінніпег, 5 квітня.

“Бувальщина”. Виндзор, 12 квітня.

“Батраки”. Вінніпег, 12 квітня.

“Розумний і дурень”. Іст Килдонан, 12 квітня.

“В кігтях розпусти”. Виндзор, 19 березня.

“Дванадцять”. Келгарі, 19 квітня.

“Бунтар”. Іст Килдонан 19 квітня.

“Батраки”. Транскона, 26 квітня.

“Мандрівник”. Виндзор, 26 квітня.

“За правду і волю народа” 28 квітня.

“За синім морем” (Крейцарова соната). Вінніпег, 28 квітня.

“За правду і волю народа”. Содборі, 28 квітня.

“Нежданий гість”. Венкувер, 3 травня.

“Простак”. Виндзор, 3 травня.

“Сватання на Гончарівці”. Іст Килдонан, 3 травня.

“Дванадцять”. Вінніпег, 3 травня.

“Заколот”. Вінніпег, 10 травня.

“Ніч під Івана Купала”. Іст Килдонан, 10 травня.

“Зимовий вечір”. Іст Килдонан, 17 травня.

“Юрко Довбуш”. Вінніпег, 17 травня.

“Безробітні”. Летбридж, 18 травня.

“Нежданий гість”. Вегревилл, 22 травня.

“Бунтар”. Виндзор, 24 червня.

“Жонатий чорт”. Вінніпег, 24 травня.

“Дівочі мрії”. Транскона, 24 травня.

“Гайвороння”. Саскатун, 28 травня.

“Назар Стодся”. Транскона, 31 травня.

“Страйкер”. Виндзор, 1 червня.

“Дванадцять”. Вест Форт-Вильям, 1 червня.

“Злочинці перед богом” Виндзор, 8 червня.

“Зоря нового життя”. Едмонтон, 13 червня.

“Два домики й одна фіртка”. Саскатун, 14 червня.

“Дванадцять”. Едмонтон, 14 червня.

“Діти революції”. Вегревилл, 17 червня.

“Пекло в хаті”. Содборі, 3 липня.

“Галицькі радянці”. Саскатун, 24 липня.

“Дванадцять”. Монреал, 13 вересня.

“Батраки”. Содборі, 2 жовтня.

“Сирітка Хася”. Вінніпег, 11 жовтня.

“В бурхливі дні”. Саскатун, 17 жовтня.

“Мужик паном”. Вінніпег, 18 жовтня.

“Чорт не жінка”. Виндзор, 24 жовтня.

“Каторжна”. Вінніпег, 25 жовтня.

“Зимовий вечір”. Іст Килдонан, 25 жовтня.

“Нове свято”. Содборі, 31 жовтня.

“Жонатий чорт”. Вінніпег, 1 листопада.

“Невольник”. Транскона, 1 листопада.

“Казка старого млина”. Вінніпег, 8 листопада.

“Наглий суд в Галичині” Саскатун, 11 листопада.

“Бунтар”. Содборі, 11 листопада.

“Дванадцять”. Вінніпег, 15 листопада.

“Осінні скрипки”. Вінніпег, 22 листопада.

“Жонатий чорт”. Іст Килдонан, 22 листопада.

“Панна штукарка”. Транскона, 29 листопада.

“Родина щіткарів”. Вінніпег, 29 листопада.

“Верховинці”. Вінніпег, 6 грудня.

“Заколот”. (Як він вуйка віддав замуж). Вінніпег, 13 грудня.

“Катерина” (Мужичка). Іст Килдонан, 13 грудня.

“Дай серцю волю”. Саскатун, 30 грудня.

1925

“Доки сонце зійде, роса очі виїсть”. Вінніпег, 3 січня.

“Душогу́би”. Содборі, 7 січня.

“Лицарі абсурду”. Вінніпег, 10 січня.

“Юрко Довбуш”. Саскатун, 15 січня.

“Нове свято”. “Лікар штукар”. “Не всі вдома”. Вінніпег, 17 січня.

“Гроші”. Іст Килдонан, 17 січня.

“На сіножаті”. “Гей на Івана Купала”. “Свекор”. Вінніпег, 24 січня.

- “Страйкер”. Содборі, 25 січня.
- “Родина щіткарів”. Вінніпег, 29 січня.
- “Казка старого млина”. Вінніпег, 31 січня.
- “Жонатий Мефістофель”. Саскатун, 4 лютого.
- “Дванадцять”. Летбридж, 7 лютого.
- “Хоч раз його правда”. “А-рештований”. “Він не заздрисний”. Вінніпег, 7 лютого.
- “Артистка”. Вінніпег, 14 лютого.
- “Свекруха Явдоха”. Ді Пес, 18 лютого.
- “Катерина”. Саскатун, 20 лютого.
- “Родина щіткарів”. Нарол, 21 лютого.
- “Суєта”. Вінніпег, 21 лютого.
- “Хмара”. Іст Килдонан, 21 лютого.
- “Гроші”. Вест Форт-Вильям, 21 лютого.
- “Хмара”. Виндзор, 22 лютого.
- “Які хорі, такі доктори”. Вінніпег, 28 лютого.
- “Жидівка вихрестка”. Іст Килдонан, 28 лютого.
- “Борці за мрії”. Саскатун, 5 березня.
- “Родина щіткарів”, Монтреал, 7 березня.
- “Родина щіткарів”. Келгарі, 7 березня.
- “Родина щіткарів”. Іст Килдонан, 7 березня.
- “Сирітка Хася”. Вінніпег, 7 березня.
- “Пімства жидівки”. Вінніпег, 14 березня.
- “Гроші”. Саскатун, 18 березня.
- “Бунтар”. (Син революції). Ріджайна, 21 березня.
- “Борці за мрії”. Вінніпег, 21 березня.
- “Наглий суд в Галичині”. Ріджайна, 21 березня.
- “Родина щіткарів”. Содборі, 23 березня.
- “Родина щіткарів”. Вегревил, 25 березня.
- “Родина щіткарів”. Коністон, 25 березня.
- “Сатана”. Вінніпег, 28 березня.
- “Наталка Полтавка”. Іст Килдонан, 28 березня.
- “Родина щіткарів”. Левек, 29 березня.
- “Родина щіткарів”. Саскатун, 2 квітня.
- “Жидівка вихрестка”. Транскона, 4 квітня.
- “Пташка щастя”. “Не повелося”. Іст Килдонан, 4 квітня.
- “Мартин Борґуля”. Вінніпег, 4 квітня.
- “Пімства за кривду”. Виндзор, 8 квітня.
- “Родина щіткарів”. Торонто, 9 квітня.
- “Родина щіткарів”. Крейтон, 9 квітня.
- “Родина щіткарів”. Едмонтон, 10 квітня.

“Як чоловік оженився з невоюю”. Саскатун, 10 квітня.

“Степовий гість”. Едмонтон, 11 квітня.

“Безталанна”. Вінніпег, 11 квітня.

“Родина щіткарів”. Содборі, 19 квітня.

“Родина щіткарів”. Вінніпег Біч, 20 квітня.

“Свідки”. “Чорт не жінка” Содборі, 20 квітня.

“Родина щіткарів”. Спедден, 20 квітня.

“Свідки”. “Чорт не жінка” “Живий мертвець”. Вінніпег, 20 квітня.

“Коза дреза”. “Бідні діти”. “Лісова казка”. Вінніпег, 25 квітня.

“Пан штукаревич”. Іст Килдонан, 25 квітня.

“Родина щіткарів”. Кемсак, 1 травня.

“Родина щіткарів”. Ошава, 2 травня.

“Жидівка вихрестка”. 2 травня.

“Товариство пшик”. Вінніпег, 9 травня.

“Свідки”. “Чорт не жінка” “Нове свято”. Коністон, 13 травня.

“Родина щіткарів”. Торолд, 16 травня.

“Свідки”. “Чорт не жінка”. “Нове свято”. Левек, 14 травня.

“Родина щіткарів”. Вінніпег, 16 травня.

“Мандрівник”. “Страйкер”. Іст Килдонан, 16 травня.

“Свідки”. “Чорт не жінка” “Нове свято”. Крейтон, 21 травня.

“Безробітні”. Вінніпег, 23 травня.

“Жертви темноти”. Саскатун, 25 травня.

“Два рази жонатий”. Едмонтон, 30 травня.

“Родина щіткарів”. Беверлей, 30 травня.

“Товариство пшик”. Транскона, 30 травня.

“Степовий гість”. Мондер, 6 червня.

“Родина щіткарів”. Венкувер, 4 липня.

“Чорт не жінка”. Гейт, 7 липня.

“В бурхливі дні”. Саскатун, 10 липня.

“Єврейський розвод”. Транскона, 6 вересня.

“За друзі своя”. Монреал, 26 вересня.

“Арештований”. “Знахарка Солоха”. Содборі, 29 вересня.

“Свідки”. Виндзор, 4 жовтня.

“На відпуст до Києва”. Саскатун, 4 жовтня.

“Цelibатник”. Коністон, 6 жовтня.

“Жертви темноти”. Саскатун, 10 жовтня.

“Біднота”. Вінніпег, 17 жовтня.

“Мати-наймичка”. Саскатун, 18 жовтня.

“Родина щіткарів”. Вегревилл, 21 жовтня.

“Наймт”. Вінніпег, 24 жовтня.

“Два домики й одна фіртка”. Саскатун, 25 жовтня.

“За правду і волю народа”. Верегін, 26 жовтня.

“Натусь”. Вінніпег, 31 жовтня.

“Галицькі радянці”. Саскатун, 1 листопада.

“Дев'яност сім”. Вінніпег, 7 листопада.

“Сирітка Хася”. Летбридж, 8 листопада.

“Дванадцять”. Содборі, 9 листопада.

“На перелазі”. Вінніпег, 14 листопада.

“Родина щіткарів”. Йорктон, 17 листопада.

“Зоря нового життя”. Содборі, 17 листопада.

“Терновий кущ”. Вінніпег, 21 листопада.

“Підземна Галичина”. Вінніпег, 28 листопада.

“Терновий кущ”. Іст Килдонан, 28 листопада.

“Ой не ходи, Грицю, на вечерниці”. Келгарі, 1 грудня.

“Два домики і одна фіртка”. Содборі, 4 грудня.

“Вихрест”. Монреал, 5 грудня.

“Чорт і люди”. Вінніпег, 5 грудня.

“Родина щіткарів”. Саскатун, 16 грудня.

“Родина щіткарів”. Медисин Гет, 17 грудня.

“Безталанна”. Содборі, 17 грудня.

“Панна штукарка”. Вінніпег, 17 грудня.

“Зрадник”. Іст Килдонан, 17 грудня.

“Жонатий чорт”. Келгарі, 15 грудня.

“Які хвєрі, такі доктори”. “Свекор”. Вінніпег, 26 грудня.

“Як жінки морочать чоловіків”. Коністон, 29 грудня.

1926

“Семе не кради”. “По чим боці правда”. Содборі, 1 січня.

“Майська ніч”. Вінніпег, 2 січня.

“Ой не ходи, Грицю, на вечерниці”. Вінніпег, 9 січня.

“Повернув із Сибіру”. Вест Форт-Вільям, 9 січня.

“Гайвороння”. Оттава, 10 січня.

“Гайвороння”. Содборі, 14 січня.

“Ой не ходи, Грицю, на вечерниці”. Едмонтон, 16 січня.

“Мартин Боруля”. Іст Килдонан, 16 січня.

“На шляхах”. Вінніпег, 16 січня.

“Зрадник”. Саскатун, 20 січня.

“Ой не ходи, Грицю, на вечерниці”. Венкувер, 21 січня.

“Дев'ятдесят сім”. Вінніпег, 23 січня.

“Назар Стодоля”. Іст Килдонан, 23 січня.

“На відпуст до Києва”. Коністон, 28 січня.

“Марійка”. Вінніпег, 30 січня.

“Ох, не люби двох”. Саскатун, 5 лютого.

“Бідні діти”. Содборі, 5 лютого.

“Ой не ходи, Грицю, на вечерниці”. Дромгеллер, 6 лютого.

“Над безоднею пропасті”. Іст Килдонан, 6 лютого.

“Мати-наймичка”. Содборі, 11 лютого.

“Переполох”. Вінніпег, 13 лютого.

“Катерина”. Іст Килдонан, 13 лютого.

“Дванадцять”. Ренфорлі, 15 лютого.

“Чорт не жінка”. Содборі, 19 лютого.

“Напередодні”. Вінніпег, 20 лютого.

“Зрадник”. Беверлей, 20 лютого.

“Душогуби”. Саскатун, 25 лютого.

“Час прокинутись”. Вінніпег, 27 лютого.

“Сирітка Хася”. Венкувер, 27 лютого.

“Терновий куць”. Колгорст, 6 березня.

“Молода кров”. Вінніпег, 6 березня.

“Кармелюк”. Бінфайт, 13 березня.

“Куплена слава”. Вінніпег, 13 березня.

“Дев'ятдесят сім”. Едмонтон, 13 березня.

“Повернув із Сибіру”. Содборі, 19 березня.

“Родина щіткарів”. Оттава, 20 березня.

“Дві сили”. Вінніпег, 20 березня.

“Зрадник”. Вінніпег, 27 березня.

“Родина щіткарів”. Саскатун, 28 березня.

“Нещасна любов”. Содборі, 3 квітня.

“Хата за селом”. Вінніпег, 3 квітня.

“Хмара”. Коністон, 9 квітня.

“В бурхливі дні”. Вінніпег, 10 квітня.

“Безталанна”. Іст Килдонан, 10 квітня.

“Катерина”. Саскатун, 11 квітня.

“Напередодні”. Іст Килдонан, 17 квітня.

“Глитай або ж павук”. Вінніпег, 17 квітня.

“Нечиста сила”. Вегревилл, 20 квітня.

“На сіножаті”. Содборі, 23 квітня.

“Украдене щастя”. Вінніпег, 24 квітня.

“Невольник”. Саскатун, 25 квітня.

- “Батькова казка”. Савт Поркюпайн, 25 квітня.
- “Майська ніч”. Вінніпег, 1 травня.
- “Безталанна”. Нарол, 8 травня.
- “Соколики”. Келгарі, 8 травня.
- “Які хворі, такі доктори”. Колмен, 8 травня.
- “Кармелюк”. Едмонтон, 8 травня.
- “Нечиста сила”. Гейт, 8 травня.
- “Надія”. Вінніпег, 8 травня.
- “Сватання на Гончарівці”. Саскатун, 9 травня.
- “Перелесник”. Іст Килдона, 15 травня.
- “Не співайте півні, не вмешайте ночі”. Вінніпег, 15 травня.
- “Глитай або ж павук”. Едмонтон, 15 травня.
- “Підземна Галичина”. Саскатун, 18 травня.
- “Підземна Галичина”. Саскатун, 18 травня.
- “Нечиста сила”. Вегревилл, 20 травня.
- “Щасливий чоловік”. Колмен, 22 травня.
- “Родина щіткарів”. Іст Килдонан, 22 травня.
- “Підземна Галичина”. Келгарі, 22 травня.
- “Панна штукарка”. Едмонтон, 22 травня.
- “Дай серцю волю, заведе в неволю”. Едмонтон, 24 травня.
- ня.
- “Родина щіткарів”. Форт-Вільям, 5 червня.
- “Борці за мрії”. Венкувер, 10 червня.
- “Підземна Галичина”. Вегревилл, 7 липня.
- “Зрадник”. Ріджайна, 28 липня.
- “Терновий вінок”. Транскона, 4 вересня.
- “Дві жертви за вірну любов”. Саскатун, 14 жовтня.
- “Одружіння”. Вінніпег, 23 жовтня.
- “Наймичка”. Венкувер, 24 жовтня.
- “Родинна тайна”. Вінніпег, 30 жовтня.
- “Два світи”. Іст Килдонан, 30 жовтня.
- “Підземна Галичина”. Іст Килдонан, 2 листопада.
- “Батраки”. Медисин Гет, 6 листопада.
- “Дячиха”. Дромгеллер, 6 листопада.
- “Два світи”. Едмонтон, 6 листопада.
- “Два світи”. Вінніпег, 6 листопада.
- “Дванадцять”. Вінніпег, 13 листопада.
- “На шляхах”. Едмонтон, 13 листопада.
- “Товариство пшик”. Іст Килдонан, 13 листопада.
- “Дванадцять”. Летбридж, 13 листопада.
- “Клюб суфражисток”. Ріджайна, 13 листопада.

“Жидівка вихрестка”. Венкувер, 14 листопада.

“Гайдамаки”. Вінніпег, 20 листопада.

“Дванадцять”. Дромгеллер, 20 листопада.

“Іменини Влодка”. Едмонтон, 20 листопада.

“Перехитрили”. Вегревилл, 25 листопада.

“Степовий гість”. Дромгеллер, 27 листопада.

“На перелазі”. Едмонтон, 27 листопада.

“Батраки”. Ріджайна, 27 листопада.

“Недоросток”. Вінніпег, 28 листопада.

“Напередодні”. Вінніпег, 4 грудня.

“Два світи”. Транскона, 4 грудня.

“Жонатий чорт”. Вінніпег, 11 грудня.

“Перехитрили”. Мондейр, 22 грудня.

“Родина щіткарів”. Вінніпег, 25 грудня.

“Жонатий чорт”. Виндзор, 31 грудня.

1927

“Перехитрили”. Едмонтон, 1 січня.

“Два світи”. Вегревилл, 4 січня.

“Родинна тайна”. Портедж ла Прейрі, 7 січня.

“Повернув із Сибіру”. Вінніпег, 8 січня.

“Терновий вінок”. Венку-

вер, 9 січня.

“Напередодні”. Іст Килдонан, 15 січня.

“Гайдамаки”. Вінніпег, 16 січня.

“Ой не ходи, Грицю, на вечерниці”. Іст Килдонан, 29 січня.

“Жидівка вихрестка”. Вінніпег, 5 лютого.

“Шалапут”. Вінніпег, 12 лютого.

“Родина щіткарів”. Вегревилл, 15 лютого.

“Підземна Галичина”. Портедж ла Прейрі, 19 лютого.

“Великий виграш”. Вінніпег, 26 лютого.

“Злочин старости Дембровського”. Торонто, 3 березня.

“Жидівка вихрестка”. Едмонтон, 5 березня.

“На перелазі”. Іст Килдонан, 5 березня.

“На шляхах”. Іст Килдонан, 5 березня.

“Родина щіткарів”. Лібав, 5 березня.

“За Немань”. Виндзор, 12 березня.

“Розбійник Кармелюк”. Вінніпег, 12 березня.

“Дванадцять”. Торонто, 17 березня.

“Гайдамаки”. Саскатун, 19 березня.

“Родина щіткарів”. Едмонтон, 19 березня.

“Ой не годи, Грицю, на вечерниці”. Вінніпег, 19 березня.

“Жонатий чорт”. Портедж ла Прейрі”, 26 березня.

“Жидівка вихрестка”. Велланд, 26 березня.

“Гайдамаки”. Саскатун, 27 березня.

“Обзолотились”. Вінніпег, 2 квітня.

“Вихрест”. Колгорст, 2 квітня.

“Веселі полтавці”. Транскона, 2 квітня.

“Катерина”. Венкувер, 2 квітня.

“Які хворі, такі доктори”. Іст Килдонан, 2 квітня.

“Родина щіткарів”. Летбридж, 9 квітня.

“Батькова казка”. Вінніпег, 9 квітня.

“Коза-дереза”. Едмонтон, 15 квітня.

“Живий мертвець”. Вінніпег, 15 квітня.

“Тарас Бульба”. Едмонтон, 17 квітня.

“Два світи”. Портедж ла Прейрі, 25 квітня.

“В бурхливі дні”. Вінніпег, 30 квітня.

“Тарас Бульба”. Вінніпег, 14 травня.

“Обзолотились”. Іст Килдонан, 14 травня.

“Душоґуби”. Транскона, 21 травня.

“Родина щіткарів”. Колмен, 24 травня.

“Тарас Бульба”. Вінніпег, 28 травня.

“Родина щіткарів”. Іст Сел-

кирк, 4 червня.

“Клюб суфражисток”. Вегревилл, 9 червня.

“Ой не ходи, Грицю, на вечерниці”. Вегревилл, 1 липня.

“Кармелюк”. Ді Пес, 21 липня.

“Підземна Галичина”. Дромгеллер, 6 серпня.

“Які хворі, такі доктори”. Венкувер, 20 серпня.

“Пімства жидівки”. Транскона, 3 вересня.

“Підземна Галичина”. Порт Артур, 8 жовтня.

“Маріянна”. Вінніпег, 22 жовтня.

“Дванадцять”. Велланд, 29 жовтня.

“Моральність пані Дульської”. Вінніпег, 29 жовтня.

“Родина щіткарів”. Брендон, 29 жовтня.

“Дванадцять”. Вінніпег, 5 листопада.

“Ой не ходи, Грицю, на вечерниці”. Іст Килдонан, 5 листопада.

“Підземна Галичина”. Медисин Гет, 19 листопада.

“Ніч під Івана Купала”. Транскона, 19 листопада.

“За правду і волю народа”. Іст Килдонан, 19 листопада.

“Пан майстер”. Вегревилл, 21 листопада.

“Зрадник”. Форт-Ситі (Іст Видзор), 26 листопада.

“Криваві перли”. Венкувер, 26 листопада.

“Зрадник”. Велланд, 3 грудня.

“Обзолотились”. Форт-Вильям, 3 грудня.

“Любовна досада”. Вінніпег, 3 грудня.

“Гріхи молодості”. Вінніпег, 10 грудня.

“Гроші”. Брендон, 11 грудня.

“В бурхливі дні”. Форт-Вильям, 17 грудня.

“Тарас Бульба під Дубном”. Саскатун, 26 грудня.

“Дев’яносто сім”. Велланд, 31 грудня.

“Вампір”. Вінніпег, 31 грудня.

“Криваві перли”. Форт-Вильям, 31 грудня.

1928

“За правду і волю народа”. Вегревилл, 4 січня.

“Пімства за кривду”. Порт-Артур, 7 січня.

“Дванадцять”. Портедж ла Прейрі, 7 січня.

“Запорожський клад”. Транскона, 14 січня.

“Немає нашого дідуся”. Вінніпег, 14 січня.

“Родина щіткарів”. Іст Килдонан, 14 січня.

“Наталка Полтавка”. Су Сейнт Мері, 15 січня.

“На Івана зілля копала”. Тейлerton, 18 січня.

“Батальйон мертвих”. Вінніпег, 21 січня.

“Чия дитина?”. Беліс, 21 січня.

“Шалапут”. Вінніпег, 28 січня.

“Бондарівна”. Велланд, 4 лютого.

“Безбатченко”. Вінніпег, 4 лютого.

“Обзолотились”. Венкувер, 11 лютого.

“Наймичка”. Іст Килдонан, 11 лютого.

“Ой не ходи, Грицю, на вечерниці”. Коністон, 15 лютого.

“Гайдамаки”. Саскатун, 17 лютого.

“Бунтар”. Бінфейт, 18 лютого.

“Юрко Довбуш”. Вінніпег, 18 лютого.

“Родина щіткарів”. Вейн, 19 лютого.

“Арендар в клопоті”. Гімлі, 24 лютого.

“Запорожець за Дунаєм”. Монтреал, 25 лютого.

“Пан майстер Копитко”. Вінніпег, 25 лютого.

“Степовий гість”. Колгорст, 25 лютого.

“Ой не ходи, Грицю, на вечерниці”. Летбридж, 3 березня.

“Степовий гість”. Вінніпег, 3 березня.

“Наталка Полтавка”. Тюлон, 10 березня.

“Син проти батька”. Вінніпег, 17 березня.

- “Гайдамаки”. Мус Джо, 17 березня.
- “Соколики”. Іст Килдонан, 17 березня.
- “Пібрались”. Вегревилл, 22 березня.
- “Безталанна”. Саскатун, 23 березня.
- “Вихрест”. Іст Килдонан, 24 березня.
- “За правду і волю народа”. Порт-Артур, 24 березня.
- “Гайдамаки”. Вінніпег, 24 березня.
- “Два світи”. Дромгеллер, 24 і 25 березня.
- “Перехитрили”. Ді Пес, 28 березня.
- “В неволі темноти”. Вегревилл, 29 березня.
- “Хмара”. Іст Килдонан, 30 березня.
- “Безбатченко”. Венкувер, 31 березня.
- “Трьох до вибору”. Вінніпег, 31 березня.
- “На шляхах”. Транскона, 31 березня.
- “Американський робітник”. і “Целібатник”. Мондейр, 16 квітня.
- “Родина щіткарів”. Кемсак, 17 квітня.
- “Наймит”. Вінніпег, 21 квітня.
- “Жертви царизму”. 21 квітня.
- “Безбатченко”. Велланд, 28 квітня.
- “Чия дитина?”. Вінніпег, 28 квітня.
- “Запорожець за Дунаєм”. Саскатун, 4 травня.
- “Новий барометр”. Содборі, 4 травня.
- “Підземна Галичина”. Іст Килдонан, 5 травня.
- “Майська ніч”. Вінніпег, 5 травня.
- “Нечиста сила”. Венкувер, 12 травня.
- “Скупар”. Вінніпег, 12 травня.
- “Скупар”. Мус Джо, 12 травня.
- “Трьох до вибору”. Іст Килдонан, 12 травня.
- “Нечиста сила”. Велланд, 12 травня.
- “Канадійський жених”. Содборі, 18 травня.
- “Ой не ходи, Грицю, на вечерниці”. Вінніпег, 19 травня.
- “Коза-дереза”. Содборі, 24 травня.
- “Криваві перли”. Мус Джо, 26 травня.
- “Право сваволі”. Іст Килдонан, 26 травня.
- “Жертви царизму”. Содборі, 31 травня.
- “Чорноморці”. Форт-Вільям, 2 червня.
- “Простак”. Іст Килдонан, 9 червня.
- “Гайдамаки”. Торонто, 8 вересня.
- “Підземна Галичина”. Виндзор, 28 вересня.

"Скупар". Іст Килдонан, 29 вересня.

"Безталанна". Венкувер, 6 жовтня.

"Родина щіткарів". Нсранда, 6 жовтня.

"Тарас Бульба". Вінніпег, 20 жовтня.

"Пімства за кривду". Іст Килдонан, 20 жовтня.

"Редактор Фармера". Венкувер, 20 жовтня.

"Чия дитина?". Вегревилл, 25 жовтня.

"Редактор Фармера". Вінніпег, 27 жовтня.

"Міни Пасайку". Торонто, 28 жовтня.

"Чия дитина?". Іст Килдонан, 3 листопада.

"Недоросток". Едмонтон, 3 листопада.

"Козак Голота". Вінніпег, 3 листопада.

"Чия дитина?". Гейт, 8 листопада.

"Кохайтесь чорнобриві". Венкувер, 10 листопада.

"Душогуби". Форт-Вільям, 10 листопада.

"Дванадцять". Едмонтон, 10 листопада.

"Дванадцять". Вінніпег, 10 листопада.

"Діти нужди". Вінніпег, 17 листопада.

"Убійники". Іст Килдонан, 17 листопада.

"Безробітні". Едмонтон, 24 листопада.

"Еспанська муха". Вінні-

пег, 24 листопада.

"Ой не ходи, Грицю, на вечерниці". Ді Пес, 28 листопада.

"Родина щіткарів". Вінніпег, 1 грудня.

"Не всі вдома" і "На старості літ". Венкувер, 1 грудня.

"Верховинці". Транскона, 1 грудня.

"Чия дитина?". Сейнт Боніфейс, 1 грудня.

"Куркулячі мрії". Вінніпег, 8 грудня.

"Ой не ходи, Грицю на вечерниці". Ді Пес, 12 грудня.

"Ой не ходи, Грицю, на вечерниці". Саскатун, 14 грудня.

"Дванадцять". Іст Килдонан, 15 грудня.

"Повернувся із Сибіру". Монреал, 15 грудня.

"Гайвороння". Брукленд, 15 грудня.

"Тарас Бульба". Дромгеллер, 16 грудня.

"Жидівка вихрестка". Вегревилл, 18 грудня.

"Ясні зорі". Едмонтон, 22 грудня.

"Підземна Галичина". Едмонтон, 22 грудня.

"Скупар". Сейнт Боніфейс, 22 грудня.

"Овеча криниця". Велланд, 23 грудня.

"Бабський бунт". Виндзор, 29 грудня.

"Дванадцять". Венкувер, 29 грудня.

“На перелазі”. Транскона, 29 грудня.

“Тітка Карла”. Вінніпег, 29 грудня.

“Юрко Довбуш”. Келгарі, 29 грудня.

“Редактор Фармера”. Тиммінс, 30 грудня.

“Жидівка вихрестка”. Гилквест, грудень, 1928 р.

1929

“Душоґуби”. Іст Килдонан, 5 січня.

“Недоросток”. Енсонвилл, 6 січня.

“Родина щіткарів”. Беліс, 9 січня.

“Вихованець”. Вінніпег, 12 січня.

“Безталанна”. Транскона, 19 січня.

“Заколот”. Вінніпег, 19 січня.

“Діти нужди”. Іст Килдонан, 19 січня.

“Однієї ночі”. Брукленд, 19 січня.

“Дванадцять”. Мус Джо, 2 лютого.

“Корсьль бавиться”. Вінніпег, 2 лютого.

“Пісня нужди”. Вінніпег, 9 лютого.

“Перемогли”. Тиммінс, 10 лютого.

“Сирітка Хася”. Іст Килдонан, 16 лютого.

“Жидівка вихрестка”. Вінніпег, 16 лютого.

“Дівочі мрії”. Вегревилл, 28

лютого.

“Тарас Бульба”. Транскона, 2 березня.

“Скупар”. Венкувер, 2 березня.

“На перелазі”. Іст Килдонан, 2 березня.

“Гайвороння”. Сейнт Боніфейс, 2 березня.

“Сто тисяч”. Іст Килдонан, 8 березня.

“Чия дитина?”. Вінніпег, 9 березня.

“В кігтях розпусти”. Брукленд, 9 березня.

“Тарас Бульба”. Іст Килдонан, 23 березня.

“Скупар”. Брукленд, 23 березня.

“Сон весняної ночі”. Мус Джо, 23 березня.

“Наймичка”. Летбридж, 31 березня.

“Наталка Полтавка”. Гемилтон, 7 квітня.

“Батальйон мертвих”. Содборі, 12 квітня.

“Редактор Фармера”. Іст Килдонан, 13 квітня.

“На перелазі”. Брукленд, 13 квітня.

“Брехня”. Іст Килдонан, 20 квітня.

“Запорожець за Дунаєм”. Монтреал, 27 квітня.

“Доки сонце зійде, роса очі виїсть”. Тиммінс, 28 квітня.

“Чия дитина?”. Прудгом, 6 травня.

“Заручини по смерті”. Вегревилл, 6 травня.

"Гроші". Мондейр, 7 травня.

"Украдене щастя". Брукленд, 11 травня.

"Пісня нужди". Брентфорд, 11 травня.

"Тарасик". Вегревилл, 14 травня.

"Хмара". Венкувер, 24 червня.

"Ой не ходи, Грицю, на вечерниці". Тиммінс, 1 липня.

"Діти нужди". Дромгеллер, 3 серпня.

"Омелькова мрія". Вінніпег, 13 серпня.

"Бурлака". Транскона, 31 серпня.

"В тумані". Содборі, 15 вересня.

"Гріхи молодості". Транскона, 19 жовтня.

"Хата за селом". Вінніпег, 26 жовтня.

"Дванадцять". Едмонтон, 16 листопада.

"Республіка на колесах". Вінніпег, 16 листопада.

"Крик землі". Транскона, 16 листопада.

"Ой у полі жито". Летбридж, 23 листопада.

"Гріхи молодості". Іст Килдонан, 23 листопада.

"Гайдамаки". Дромгеллер, 30 листопада.

"Родина щіткарів". Вінніпег, 30 листопада.

"Старцуні і дівчата". Іст Килдонан, 30 листопада.

"Родина щіткарів". Брукленд, 7 грудня.

"Шаленна молодичка". Транскона, 14 грудня.

"Діти нужди". Дромгеллер, 14 грудня.

"Осінні скрипки". Іст Килдонан, 14 грудня.

"Наталка Полтавка". Вегревилл, 19 грудня.

"Сава Чалий". Едмонтон, 21 грудня.

"Ой не ходи, Грицю, на вечерниці". Порт-Артур, 25 грудня.

"Ой не ходи Грицю, на вечерниці". Торонто, 25 грудня.

"Дев'яносто сім". Венкувер, 28 грудня.

"Ой не ходи, Грицю, на вечерниці". Киченер, 28 грудня.

"Жертви темноти". Брукленд, 28 грудня.

"Трьох до вибору". Транскона, 28 грудня.

1930

"Ой не ходи, Грицю, на вечерниці". Летбридж, 1 січня.

"Родина щіткарів". Вінніпег, 4 січня.

"Діти Агасфера". Кенора, 4 січня.

"Трьох до вибору". Транскона, 18 січня.

"Борці за мрії". Тейлerton, 18 січня.

"Хмара". Вінніпег, 18 січня.

"Бондарівна". Іст Килдонан, 18 січня.

"Тарас Бульба під Дубном". Саскатун, 31 січня.

"Діти Агасфера". Сейнт Боніфейс, 1 лютого.

"Борці за мрії". Венкувер, 1 лютого.

"Щастя і недуга". Іст Килдонан, 1 лютого.

"Ой не ходи, Грицю, на вечерниці". Оттава, 2 лютого.

"Трьох до вибору" і "Три верхівости". Вінніпег, 2 лютого.

"Хмара". Мондейр, 7 лютого.

"Борислав сміється". Вінніпег, 8 лютого.

"Радій". Вінніпег, 9 лютого.

"Безробітні". Порт-Артур, 15 лютого.

"Ой не ходи, Грицю, на вечерниці". Транскона, 15 лютого.

"За батька". Форт-Вільям, 22 лютого.

"Ой не ходи, Грицю, на вечерниці". Мус Джо, 22 лютого.

"На відпуст до Києва". Венкувер, 22 лютого.

"Жидівка вихрестка". Іст Килдонан, 22 лютого.

"Борислав сміється". Вінніпег, 1 березня.

"Жертви темноти". Вінніпег, 1 березня.

"Заколот". Транскона, 8 березня.

"Украдене щастя". Сейнт Боніфейс, 8 березня.

"Безбатченко". Іст Килдонан, 8 березня.

"На відпуст до Києва". Брукленд, 8 березня.

"Пан майстер Копитко" і "Депутати до Відня". Іст Килдонан, 8 березня.

"Козак Голота". Летбридж, 15 березня.

"Тарас у дяка". Сейнт Боніфейс, 15 березня.

"Родина щіткарів". Ошава, 15 березня.

"Як козакам роги виправляють". Венкувер, 22 березня.

"Позапліталися". Вінніпег, 22 березня.

"Омелькова мрія". Іст Килдонан, 22 березня.

"Гріхи молодості". Сейнт Боніфейс, 29 березня.

"Пан майстер Копитко". Транскона, 5 квітня.

"Мартин Боруля". Вінніпег, 5 квітня.

"Діти Агасфера". Летбридж, 12 квітня.

"Батраки". Сейнт Боніфейс, 12 квітня.

"Чорна пантера і білий медвідь". Вінніпег, 12 квітня.

"В кігтях розпусти". Ту Гиллс, 21 квітня.

"Товариство пшик". Смокі Лейк, 21 квітня.

"Дванадцять". Спедден, 21 квітня.

"Бунтар". Іннісфрі, 21 квітня.

"Три женихи". Вінніпег, 3 травня.

НАША СЦЕНА

“Бредлайн”. Келгарі, 3 травня.

“Чия дитина?”. Іст Килдонан, 10 травня.

“Переполох”. Вінніпег, 17 травня.

“Недоросток”. Пакан, 22 травня.

“Сорската корова”. Венкувер, 25 травня.

“За правду і волю”. Мирнам, 28 червня.

“Чия дитина?”. Вінніпег, 31 травня.

“Родина щіткарів”. Летбридж, 28 червня.

“Вовчення”. Тиммінс, 1 липня.

“Батальйон мертвих”. Тиммінс, 24 серпня.

“Верховинці”. Тиммінс, 7 вересня.

“Напролом”. Торонто, 13 вересня.

“Козак Голота”. Форт-Вільям, 20 вересня.

“Ох, не люби двох”. Транскона, 4 жовтня.

“Циганка красавиця”. Порт-Артур, 4 жовтня.

“Депутати до Відня”. Кенора, 16 жовтня.

“Бредлайн” (За хлібом). Вінніпег, 18 жовтня.

“Наймит”. Торолд, 18 жовтня.

“Молода любовниця” і “Не стільки наженився, як засоромився”. Транскона, 18 жовтня.

“Вихрест”. Іст Килдонан, 18 жовтня.

“Маріянна”. Тиммінс, 19 жовтня.

“Гайвороння”. Престон, 24 жовтня.

“Два світи”. Летбридж, 25 жовтня.

“Тарас Бульба”. Торонто, 25 жовтня.

“Родина щіткарів”. Транскона, 1 листопада.

“Княжна Вікторія”. Вінніпег, 1 листопада.

“На перелазі”. Венкувер, 1 листопада.

“Їх біль” і “Миротворці”. Оттава, 2 листопада.

“Скупар”. Вінніпег, 8 листопада.

“Будка ч. 27” і “Без жінки”. Содборі, 9 листопада.

“Сигнал”. Оттава, 9 листопада.

“Лихо з жінкою, лихо без жінки”. Колмен, 10 листопада.

“Розплата”. Содборі, 12 листопада.

“Безталанна”. Вегревилл, 14 листопада.

“Дванадцять”. Вінніпег, 15 листопада.

“Дванадцять”. Монреал, 15 листопада.

“Дванадцять”. Іст Виндзор, 15 листопада.

“Дванадцять”. Едмонтон, 15 листопада.

“Вантаж”. Транскона, 15 листопада.

“Оленка”. Іст Килдонан, 15 листопада.

“Родина щіткарів”. Оттава, 16 листопада.

“Гимн нужди”. Содборі, 19 листопада.

“На мілинах”. Колмен, 16 листопада.

“Згарище”. Іст Виндзор, 22 листопада.

“Діти нужди”. Венкувер, 22 листопада.

“До сходу сонця”. Оттава, 23 листопада.

“Людожер”. Іст Килдонан, 22 листопада.

“Шляхта ходячкова”. Тиммінс, 23 листопада.

“Соколики”. Содборі, 26 листопада.

“Безробітні”. Ді Пес, 26 листопада.

“Родина щіткарів”. Іст Виндзор, 29 листопада.

“Дев'яносто сім”. Едмонтон, 29 листопада.

“Наглий суд в Галичині”. Транскона, 29 листопада.

“Соколики”. Содборі, 29 листопада.

“Верховинці”. Бінфейт, 29 листопада.

“Куркулячі мрії”. Брукленд, 29 листопада.

“Обзолотитись”. Летбридж, 29 листопада.

“Нежданий гість” і “Танцюрист”. Венкувер, 30 листопада.

“Бредлайн”. Бінфейт, 6 грудня.

“Діти нужди”. Вінніпег, 6 грудня.

“Родина щіткарів”. Саскатун, 12 грудня.

“Заручився”. Вінніпег, 13 грудня.

“Марко Спотикайло”. Сейнт Боніфейс, 13 грудня.

“Борці за мрії”. Транскона, 13 грудня.

“Борці за мрії”. Іст Килдонан, 13 грудня.

“Нещасне кохання”. Бінфейт, 13 грудня.

“Ой не ходи Грицю, на вечерниці”. Киркленд Лейк, 14 грудня.

“Чия дитина?”. Бінфейт, 20 грудня.

“Заклятий яр”. Сейнт Боніфейс, 20 грудня.

“Людожер”. Транскона, 20 грудня.

“Дванадцять”. Вегревилл, 21 грудня.

“Запорожський клад”. Порт-Артур, 25 грудня.

“Людожер”. Сейнт Боніфейс, 27 грудня.

1931

“Як світ пішов догори ногами”. Вінніпег, 3 січня.

“Підземна Галичина”. Брукленд, 3 січня.

“Заклятий яр”. Іст Килдона, 3 січня.

“Захар Беркут”. Брендон, 4 січня.

“Запорожець за Дунаєм”. Дромгеллер, 10 січня.

НАША СЦЕНА

“Підземна Галичина”. Сейнт Боніфейс, 10 січня.

“На перелазі”. Вилингдон, 13 січня.

“Заручився”. Транскона, 17 січня.

“Тітка Карла”. Вінніпег, 17 січня.

“Родина щіткарів”. Савт Поркюпайн, 18 січня.

“Блудні вогні”. Вінніпег, 24 січня.

“Родина щіткарів”. Порт-Артур, 24 січня.

“Хмара”. Сейнт Боніфейс, 24 січня.

“Тітка Карла”. Іст Килдонан, 31 січня.

“Борці за мрії”. Транскона, 31 січня.

“Жертва темноти”. Летбридж, 7 лютого.

“Злива” (“Сейді Томпсон”). Вінніпег, 7 лютого.

“Пророк”. Іст Килдонан, 7 лютого.

“Родина щіткарів”. Брентфорд, 8 лютого.

“Підземна Галичина”. Форт-Вільям, 14 лютого.

“В неволі темноти”. Брукленд, 14 лютого.

“Родина щіткарів”. Сторновой, 20 лютого.

“Марійка”. Вінніпег, 21 лютого.

“Горить Галичина”. Порт-Артур, 21 лютого.

“Панська губа, та зубів нема”. Іст Килдонан, 21 лютого.

“Дванадцять”. Тейлerton, 22 лютого.

“Бредлайн”. Венкувер, 28 лютого.

“Нахмарило”. Транскона, 28 лютого.

“Горить Галичина”. Саскатун, 6 березня.

“В чужому таборі”. Вінніпег, 7 березня.

“Горить Галичина”. Медисин Гет, 7 березня.

“Гайвороння”. Сейнт Боніфейс, 7 березня.

“Старі гріхководники”. Гіліард, 13 березня.

“Безбатченко”. Транскона, 14 березня.

“Горить Галичина”. Вінніпег, 14 березня.

“Нахмарило”. Іст Килдонан, 14 березня.

“Ганьба”. Кенора, 14 березня.

“Кармелюк”. Летбридж, 14 березня.

“Целібатник”. Вилингдон, 20 березня.

“Ганьба”. Порт-Артур, 21 березня.

“Наймит”. Брукленд, 21 березня.

“Ой у полі жито”. Вінніпег, 21 березня.

“Горить Галичина”. Іст Килдонан, 21 березня.

“Горить Галичина”. Брентдон, 22 березня.

“Чия дитина?”. Вінніпег, 28 березня.

“Жінка рабиня”. Вінніпег, 28 березня.

“Ганьба”. Форт-Вільям, 28 березня.

“Бредлайн”. Саскатун, 4 квітня.

“Тітка Карла”. Транскона, 4 квітня.

“Чесна халява”. Вінніпег, 4 квітня.

“Підгіряни”. Сейнт Боніфейс, 4 квітня.

“Тарас Бульба”. Іст Килдонан, 4 квітня.

“Одної ночі”. Венкувер, 5 квітня.

“Чортеня”. Саскатун, 11 квітня.

“Горить Галичина”. Венкувер, 11 квітня.

“Перші хоробрі”. Вінніпег, 11 квітня.

“Серед бурі”. Вест Форт-Вільям, 13 квітня.

“Горить Галичина”. Су Сейнт Мері, 15 квітня.

“Горить Галичина”. Транскона, 18 квітня.

“На перелазі”. Вінніпег, 18 квітня.

“Мати-наймичка”. Сейнт Боніфейс, 18 квітня.

“Таміла”. Іст Килдонан, 18 квітня.

“Наймит”. Вінніпег, 25 квітня.

“Наталка Полтавка”. Бреддон, 26 квітня.

“Діти нужди”. Транскона, 2 травня.

“Жінка рабиня”. Вінніпег,

2 травня.

“Жінка рабиня”. Сейнт Боніфейс, 2 травня.

“Редактор Фармера”. Венкувер, 3 травня.

“Княжна Вікторія”. Вінніпег, 9 травня.

“Пісня нужди”. Іст Килдонан, 9 травня.

“Підземна Галичина”. Вінніпег, 16 травня.

“Жінка рабиня”. Транскона, 16 травня.

“Куркулячі мрії”. Іст Килдонан, 16 травня.

“Горить Галичина”. Венкувер, 21 травня.

“Куркулячі мрії”. Сейнт Боніфейс, 23 травня.

“Родина щіткарів”. Тиммінс, 24 травня.

“Чорт та жінка” і “Нечиста сила”. Сидні, 25 травня.

“Наймит”. Венкувер, 30 травня.

“Остання банда”. Вест Форт-Вільям, 6 червня.

“Діти Агасфера”. Мирнам, 27 червня.

“Пісня Ізраїля”. Виндзор, 4 липня.

“Родинна тайна”. Летбридж, 25 липня.

“Фата моргана”. Венкувер, 6 вересня.

“Крик землі”. Венкувер, 26 вересня.

“Опришки”. Транскона, 3 жовтня.

“Бунтар”. Іст Килдонан, 3 жовтня.

- “Опришки”. Іст Килдонан, 10 жовтня.
 “Гимн нужди”. Вегревилл, 16 жовтня.
 “Сава Чалий”. Вінніпег, 17 жовтня.
 “Марійка”. Іст Килдонан, 17 жовтня.
 “Безробітні”. Вінніпег, 24 жовтня.
 “Циганка Аза”. Торонто, 24 жовтня.
 “Жонатий Мефістофель”. Сейнт Боніфейс, 24 жовтня.
 “Гимн нужди”. Мондейр, 29 жовтня.
 “Маленький герой”. Вінніпег, 31 жовтня.
 “За правду й волю народа”. Брентфорд, 31 жовтня.
 “Фата моргана”. Іст Килдонан, 31 жовтня.
 “Княжа Вікторія”. Транскона, 7 листопада.
 “Халепа”. Іст Килдонан, 7 листопада.
 “За правду й волю народа”. Гвелф, 8 листопада.
 “На перелазі”. Саскатун, 11 листопада.
 “Родина щіткарів”. Вегревилл, 14 листопада.
 “Революційне весілля”. Іст Килдонан, 14 листопада.
 “Дванадцять”. Келгарі, 14 листопада.
 “Наймит”. Сейнт Боніфейс, 14 листопада.
 “Дванадцять”. Тиммінс, 15 листопада.
 “Вантаж”. Іст Килдонан, 21 листопада.
 “Дванадцять”. Вінніпег, 21 листопада.
 “В бабусиних обіймах”. Оттава, 22 листопада.
 “Безробітні”. Іст Килдонан, 28 листопада.
 “Республіка на колесах”. Кегарі, 28 листопада.
 “За правду й волю народа”. Саскатун, 28 листопада.
 “Малий герой”. Тиммінс, 28 листопада.
 “Вантаж”. Транскона, 28 листопада.
 “Вантаж”. Оттава, 29 листопада.
 “Підземна Галичина”. Тиммінс, 29 листопада.
 “Чудо біля криниці”. Вінніпег, 5 грудня.
 “Віч на віч”. Киркленд Лейк, 12 грудня.
 “Сирітка Хася”. Транскона, 12 грудня.
 “Безробітні”. Сейнт Боніфейс, 12 грудня.
 “Гайдамаки”. Саскатун, 17 грудня.
 “Підземна Галичина”. Вегревилл, 19 грудня.
 “Лікар з примусу”. Летбридж, 19 грудня.
 “В чужому таборі”. Брентфорд, 19 грудня.
 “Дванадцять”. Брендон, 20 грудня.
 “Пацифікація”. Венкувер, 24 грудня.
 “Родина щіткарів”. Клечковські, 26 грудня.

“Сирітка Хася”. Сейнт Боніфейс, 26 грудня.

“Чудо біля криниці”. Іст Килдонан, 26 грудня.

1932

“Ой не ходи, Грицю, на вечерниці”. Брентфорд, 1 січня.

“Сигнал” і “Хто винен”. Сейнт Боніфейс, 2 січня.

“Дванадцять”. Медисин Гет, 2 січня.

“На перелазі”. Летбридж, 2 січня.

“Ганьба”. Келгарі, 2 січня.

“Чия дитина?”. Фіцрой Гарбор, 2 січня.

“Дев'яносто сім”. Венкувер, 2 січня.

“Страйкер”. Мондейр, 8 січня.

“Тарас Бұльба”. Тюлон, 8 січня.

“Дві сили”. Ленюк, 8 січня.

“Діти Агасфера”. Роздейл, 9 січня.

“За правду й волю народа”. Вест Торонто, 9 січня.

“Підземна Галичина”. Мондейр, 9 січня.

“Віз ламається, чумак ума набирається”. Вегревилл, 9 січня.

“Страйкер” і “Ми і вони”. Вінніпег, 9 січня.

“Республіка на колесах”. Вінніпег, 16 січня.

“Мати-наймичка”. Транскона, 16 січня.

“Кроваві перли”. Летбридж,

16 січня.

“Дванадцять”. Велланц, 16 січня.

“Вантаж”. Сейнт Боніфейс, 16 січня.

“Заколот”. Брентфорд, 16 січня.

“Цвіркуни”. Вест Торонто, 16 січня.

“Коммольці”. Вінніпег, 23 січня.

“Товариство пшик”. Вест Торонто, 25 січня.

“Підземна Галичина”. Саскатун, 28 січня.

“Церковний староста”. Венкувер, 30 січня.

“Сельскерія”. Летбридж, 30 січня.

“Діти революції”. Іст Килдонан, 30 січня.

“Підземна Галичина”. Іст Килдонан, 6 лютого.

“Вередлива принцеса”. Сейнт Боніфейс, 6 лютого.

“Вибух”. Вінніпег, 6 лютого.

“Сич”. Летбридж, 6 лютого.

“Зрадник”. Вегревилл, 13 лютого.

“Батальйон мертвих”. Едмонтон, 13 лютого.

“Сто тисяч”. Сейнт Боніфейс, 13 лютого.

“Тарас Бұльба”. Летбридж, 20 лютого.

“Пошилися в дурні”. Транскона, 20 лютого.

“Вибух”. Вінніпег, 20 лютого.

НАША СЦЕНА

“Жертви горожанської війни”. Іст Килдонан, 20 лютого.

“Пошились в дурні”. Іст Килдонан, 24 лютого.

“Розлом”. Вінніпег, 27 лютого.

“Діти революції”. Сейнт Боніфейс, 27 лютого.

“Дванадцять”. Транскона, 31 лютого.

“Підземна Галичина”. Келгарі, 2 березня.

“Діти революції”. Вінніпег, 4 березня.

“Оленка”. Вінніпег, 5 березня.

“Родинна тайна”. Сейнт Боніфейс, 5 березня.

“Ми і вони”. Мирнам, 12 березня.

“Ганьба”. Венкувер, 12 березня.

“Вирок”. Вінніпег, 12 березня.

“Сава Чалий”. Транскона, 12 березня.

“Право сваволі”. Біконфілд, 19 березня.

“Вибух”. Іст Килдонан, 19 березня.

“Одної ночі”. Брентфорд, 20 березня.

“Сирітка Хася”. Седборі, 20 березня.

“Надія”. Венкувер, 26 березня.

“Рожеве павутиння”. Вінніпег, 26 березня.

“Надія”. Сейнт Боніфейс, 26 березня.

“Сава Чалий”. Іст Килдонан, 2 квітня.

“Сава Чалий”. Форт-Вільям, 2 квітня.

“Терновий кущ”. Сейнт Боніфейс, 2 квітня.

“Терновий кущ”. Пойнт Доглес, 8 квітня.

“Терновий кущ”. Іст Килдонан, 9 квітня.

“Терновий кущ”. Порт-Артур, 16 квітня.

“Надія”. Іст Килдонан, 16 квітня.

“Терновий кущ”. Венкувер, 23 квітня.

“Гуцульська правда” і “Хоч раз його правда”. Пойнт Доглес, 23 квітня.

“Недоросток”. Сейнт Боніфейс, 23 квітня.

“Родина щіткарів”. Елстов, 2 травня.

“Надія”. Транскона, 2 травня.

“Лікар з примсу”. Тиммінс, 30 квітня.

“Гайдамаки”. Едмонтон, 30 квітня.

“Пророк”. Вінніпег, 30 квітня.

“Серце України — Дніпрельстан”. Торонто, 30 квітня.

“Напередодні”. Іст Килдонан, 30 квітня.

“Повернув із Сибіру”. Венкувер, 14 травня.

“Скупар”. Транскона, 14 травня.

“Гуцульська правда”. Пойнт Доглес, 14 травня.

- “Цар Микола III у Нью Йорку”. Іст Килдонан, 14 травня.
- “Гуцульська правда”. Медисин Гет, 15 травня.
- “Надія”. Іст Килдонан, 20 травня.
- “Родина щіткарів”. Киченер, 21 травня.
- “Родина щіткарів”. Вінніпег, 21 травня.
- “На шляхах”. Сейнт Боніфейс, 21 травня.
- “Безробітні”. Венкувер, 28 травня.
- “Варнак”. Вінніпег, 28 травня.
- “Учитель”. Транскона, 28 травня.
- “Одної ночі”. Порт-Артур, 10 липня.
- “Вибух”. Вінніпег, 16 липня.
- “Підпанки”. Венкувер, 27 серпня.
- “Мандрівник”. Іст Килдонан, 24 вересня.
- “За правду і волю народа”. Венкувер, 1 жовтня.
- “Батраки”. Транскона, 1 жовтня.
- “По ревізії”. Летбридж, 22 жовтня.
- “Скупар”. Седборі, 26 жовтня.
- “Мина Мазайло”. Торонто, 29 жовтня.
- “Вибух”. Транскона, 5 листопада.
- “Пісня Ізраїля”. Сейнт Боніфейс, 5 листопада.
- “Степовий гість”. Киркленд Лейк, 6 листопада.
- “Підземна Галичина”. Транскона, 12 листопада.
- “Дванадцять”. Вінніпег, 12 листопада.
- “Дванадцять”. Едмонтон, 12 листопада.
- “Дванадцять”. Келгарі, 12 листопада.
- “Дванадцять”. Венкувер, 12 листопада.
- “Убійники”. Сейнт Боніфейс, 12 листопада.
- “Безробітні”. Тиммінс, 13 листопада.
- “Куркулячі мрії”. Летбридж, 19 листопада.
- “Пісня Ізраїля”. Іст Килдонан, 19 листопада.
- “Я вбив людину”. Вінніпег, 19 листопада.
- “Бунт ляльок”. Сейнт Боніфейс, 19 листопада.
- “Дванадцять”. Киркленд Лейк, 20 листопада.
- “Наглий суд в Галичині”. Руан, 20 листопада.
- “Лицарі абсурду”. Едмонтон, 26 листопада.
- “Бредлайн”. Летбридж, 26 листопада.
- “Майська ніч”. Тиммінс, 26 листопада.
- “Борислав сміється”. Келгарі, 26 листопада.
- “За правду і волю народа”. Іст Килдонан, 26 листопада.
- “Пошились в дурні”. Венкувер, 27 листопада.

“Гуцульська правда”. Летбридж, 27 листопада.

“Віч на віч”. Brentford, 27 листопада.

“Цвіркуні”. Транскона, 3 грудня.

“Повернув із Сибіру”. Сейнт Боніфейс, 3 грудня.

“На шляхах”. Летбридж, 10 грудня.

“Цвіркуні”. Вінніпег, 10 грудня.

“Клуб суфражисток”. Сейнт Боніфейс, 17 грудня.

“Пісня Ізраїля”. Пойнт Доглес, 24 грудня.

“Родина щіткарів”. Саскатун, 26 грудня.

“Чапаєв”. Торонто, 31 грудня.

“Вовчення”. Венкувер, 31 грудня.

“Гуцульська правда”. Іст Килдонан, 31 грудня.

“За правду і волю народа”. Брендон, 31 грудня.

1933

“Розбійник Кармелюк”. Пойнт Доглес, 5 січня.

“Ой, не ходи, Грицю, та й на вечериці”. Порт-Артур, 8 січня.

“Віч на віч”. Вінніпег, 12 січня.

“Ох, не люби двох”. Сейнт Боніфейс, 14 січня.

“Скупар”. Пойнт Доглес, 21 січня.

“Безбатченко”. Саскатун, 27 січня.

“Гуцульська правда”. Венкувер, 28 січня.

“Розбійник Кармелюк”. Сейнт Боніфейс, 28 січня.

“Батальйон мертвих”. Летбридж, 4 лютого.

“Рожеве павутиння”. Іст Килдонан, 4 лютого.

“Родина щіткарів”. Кенора, 4 лютого.

“Обзолотились”. Вінніпег, 9 лютого.

“Запорожець за Дунаєм”. Саскатун, 9 лютого.

“Мати-наймичка”. Венкувер, 11 лютого.

“Гриць Мазниця”. Пойнт Доглес, 11 лютого.

“Розплата”. Борнабі, 18 лютого.

“Церковний староста”. Брендон, 18 лютого.

“Назар Стодоля”. Іст Килдонан, 18 лютого.

“Одної ночі”. Саскатун, 24 лютого.

“У чужому таборі”. Венкувер, 25 лютого.

“Людожер”. Форт-Вільям, 25 лютого.

“Чорноморці”. Транскона, 25 лютого.

“Віч на віч”. Летбридж, 25 лютого.

“За правду і волю народа”. Келгарі, 25 лютого.

“Запоморочена ніч”. Іст Килдонан, 25 лютого.

“Наймичка”. Пойнт Доглес, 2 березня.

- “Родина щіткарів”. Порт-Колборн, 5 березня.
- “Жертви царизму”. Вегревилл, 10 березня.
- “Вирок”. Вінніпег, 10 березня.
- “Назар Стодоля”. Іст Килдонан, 11 березня.
- “Малий Тарас”. Вінніпег, 12 березня.
- “З Тарасового дитинства”. Вінніпег, 16 березня.
- “Бунтар”. Брод Веллей, 18 березня.
- “Ох, не люби двох”. Сейнт Боніфейс, 18 березня.
- “Клуб сфужажисток”. Венкувер, 25 березня.
- “Вантаж”. Летбридж, 1 квітня.
- “Три герби”. Сейнт Боніфейс, 8 квітня.
- “Рожеве павутиння”. Пойнт Доглес, 15 квітня.
- “Бредлайн”. Бучач, 16 квітня.
- “Омелькова мрія”. Пойнт Доглес, 16 квітня.
- “Степовий гість”. Вінніпег, 20 квітня.
- “Верховинці”. Венкувер, 22 квітня.
- “Пісня Ізраїля”. Торонто, 22 квітня.
- “Цвіркуни”. Іст Килдонан, 22 квітня.
- “Павуки”. Іст Килдонан, 22 квітня.
- “Гайдамаки”. Вінніпег, 29 квітня.
- “Гріх”. Іст Килдонан, 29 квітня.
- “Діти революції”. Тиммінс, 7 травня.
- “Сич”. Тиммінс, 14 травня.
- “Орися”. Тиммінс, 20 травня.
- “Діли небесні” і “На посту”. Тиммінс, 24 травня.
- “Родина щіткарів”. Пойнт Доглес, 25 травня.
- “Таміла”. Рун, 28 травня.
- “Товариш міністр”. Вінніпег, 27 травня.
- “Плацдарм”. Торонто, 26 і 27 травня.
- “Тарас Бұльба”. Венкувер, 3 червня.
- “Трійка гільтаїв”. Трансконна, 3 червня.
- “Трійка гільтаїв”. Іст Килдонан, 9 червня.
- “Олеся”. Торолд, 30 червня.
- “Олеся”. Сейнт Кетеринс, 1 липня.
- “Олеся”. Велланд, 2 липня.
- “Криваві перли”. Венкувер, 9 липня.
- “Наймит”. Венкувер, 19 серпня.
- “На залізниці 1905 року”. Торонто, 23 вересня.
- “Запорожець за Дунаєм”. Трансконна, 7 жовтня.
- “Одної ночі”. Сейнт Боніфейс, 7 жовтня.
- “Вирск”. Келгарі, 21 жовтня.
- “Сирітка Хася”. Венкувер, 23 жовтня.

“Які хорі, такі доктори”.
Форт-Вільям, 25 жовтня.

“Розлом”. Торонто, 28 жовтня.

“Дванадцять”. Торонто, 11 листопада.

“Два світи”. Іст Килдонан, 11 листопада.

“Дванадцять”. Транскона, 11 листопада.

“Чоловік, що оженився з немовою”. Сейнт Боніфейс, 11 листопада.

“Дванадцять”. Вінніпег, 11 листопада.

“270”. Летбридж, 18 листопада.

“Тітка Карла”. Вінніпег, 18 листопада.

“На відпуст до Києва”. Іст Килдонан, 18 листопада.

“Наймит”. Пойнт Доглес, 25 листопада.

“Крик землі”. Венкувер, 26 листопада.

“Продавці слави”. Вінніпег, 2 грудня.

“Вороги”. Вінніпег, 7 грудня.

“В бабусиних обіймах”. Пойнт Доглес, 9 грудня.

“Безробітні”. Вінніпег, 15 грудня.

“Обзолотились”. Транскона, 16 грудня.

“Гайдамаки”. Саскатун, 22 грудня.

“Наймичка”. Іст Килдонан, 23 грудня.

“Куркулячі мрії”. Транскона, 23 грудня.

“На перелазі”. Пойнт Доглес, 23 грудня.

“Вибух”. Венкувер, 23 грудня.

“Назар Стодоля”. Брентфорд, 24 грудня.

“Вирок”. Форт-Вільям, 25 грудня.

“Дванадцять”. Вегревилл, 29 грудня.

“Я вбив людину”. Іст Килдонан, 30 грудня.

“Республіка на колесах”. Летбридж, 30 грудня.

1934

“Республіка на колесах”. Саскатун, 1 січня.

“Зломаний гвинт”. Торонто, 6 січня.

“Про що тирса шелестіла”. Келгарі, 13 січня.

“Розвідувач ч. 1001”. Пойнт Доглес, 13 січня.

“Борці за мрії”. Транскона, 13 січня.

“Запорожець за Дунаєм”. Едмонтон, 13 січня.

“Розвідувач ч. 1001”. Пойнт Доглес, 18 січня.

“Безробітні”. Вінніпег, 20 січня.

“Підземна Галичина”. Вегревилл, 26 січня.

“Сава Чалий”. Венкувер, 27 січня.

“Продавці слави”. Медисин Гет, 27 січня.

“Овеча криниця”. Летбридж, 27 січня.

"На відпуст до Києва".
Пойнт Доглес, 27 січня.

"Я вбив людину". Іст Килдонан, 27 січня.

"Пророк". Вінніпег, 27 січня.

"Провал". Пойнт Доглес, 31 січня.

"В бурливі дні". Пойнт Доглес, 3 лютого.

"Я вбив людину". Сейнт Боніфейс, 3 лютого.

"В бурливі дні". Транскона, 3 лютого.

"Бурливі дні". Летбридж, 10 лютого.

"Безробітні". Сейнт Боніфейс, 10 лютого.

"Терновий кущ". Форт-Вільям, 17 лютого.

"Провина". Іст Килдонан, 17 лютого.

"Вороги". Сейнт Боніфейс, 24 лютого.

"Рожеве павутиння". Венкувер, 3 березня.

"Ніч під Івана Купала". Летбридж, 3 березня.

"Підземна Галичина". Пойнт Доглес, 3 березня.

"Батальйон мертвих". Порт-Артур, 10 березня.

"Злива". Вінніпег, 14 березня.

"Вибух". Летбридж, 17 березня.

"Штурм неба". Торонто, 17 березня.

"Одної ночі". Пойнт Доглес, 17 березня.

"Чудо біля криниці". Сейнт

Боніфейс, 18 березня.

"Діти Агасфера". Вінніпег, 22 березня.

"Розлом". Гемилтон, 30 березня.

"Жидівка-вихрестка". Транскона, 31 березня.

"Мораль пані Дульської". Іст Килдонан, 31 березня.

"Квадратура кола". Вінніпег, 5 квітня.

"Квадратура кола". Транскона, 7 квітня.

"Перші хоробрі". Ренфорлі, 8 квітня.

"Гуцульська правда". Летбридж, 14 квітня.

"Жертви царизму". Іст Килдонан, 14 квітня.

"Чудо біля криниці". Венкувер, 28 квітня.

"Заколст". Вінніпег, 30 квітня.

"Безталанна". Пойнт Доглес, 4 травня.

"Родина щіткарів". Вінніпег, 5 травня.

"Майська ніч". Вінніпег, 12 травня..

"Пророк". Киркленд Лейк, 13 травня.

"В бурливі дні". Венкувер, 19 травня.

"Чудо біля криниці". Киркленд Лейк, 20 травня.

"Радій". Вінніпег, 26 травня.

"Злива". Киркленд Лейк, 27 травня.

"Підгіряни". Вест Форт-Вільям, 9 червня.

“Запорожський клад”. Саскатун, 28 червня.

“Таміла”. Венкувер, 30 червня.

“Триць Мазниця”. Турін, 7 липня.

“Вибух”. Блеймор, 9 липня.

“Запорожець за Дунаєм”. Едмонтон, 14 липня.

“Товариство пшик”. Венкувер, 25 липня.

“Гимн нужди”. Венкувер, 28 липня.

“Вирок”. Ленюк, 5 серпня.

“Мартин Боруля”. Венкувер, 25 серпня.

“В підпіллю”. Торонто, 1 вересня.

“Живий мертвець”. Вінніпег, 13 вересня.

“Родина щіткарів”. Венкувер, 15 вересня.

“Пісня Ізраїля”. Транскона, 29 вересня.

“Таміла”. Венкувер, 7 жовтня.

“Поцілунок Юди”. Порт Артур, 7 жовтня.

“Шахтарський гість”. Вінніпег, 13 жовтня.

“В третій годині”. Пойнт Доглес, 13 жовтня.

“Розлом”. Келгарі, 20 жовтня.

“Поцілунок Юди”. Монтреал, 20 жовтня.

“В третій годині”. Саскатун, 25 жовтня.

“Запорожець за Дунаєм”. Віндзор, 27 жовтня.

“Два світи”. Венкувер, 27

жовтня.

“Сирітка Хася”. Вінніпег, 27 жовтня.

“Американський робітник”. Вінніпег, 29 жовтня.

“Продавці слави”. Вінніпег, 3 листопада.

“Товариство пшик”. Сейнт Боніфейс, 3 листопада.

“В третій годині”. Пойнт Доглес, 3 листопада.

“Великий патріот”. Вінніпег, 10 листопада.

“В третій годині”. Сейнт Боніфейс, 17 листопада.

“Таміла”. Киркленд Лейк, 18 листопада.

“Соні”. Транскона, 24 листопада.

“Обзолотились”. Вотерфорд, 24 листопада.

“Медвідь” і “Зразковий муж”. Вінніпег, 26 листопада.

“Я вбив людину”. Вінніпег, 29 листопада.

“Чесна халява”. Пойнт Доглес, 30 листопада.

“Батальйон мертвих”. Едмонтон, 1 грудня.

“На гладкій дорозі”. Вінніпег, 8 грудня.

“Прийшла пора”. Іст Килдонан, 8 грудня.

“Чорноморці”. Транскона, 15 грудня.

“Світить нам зорі”. Торонто, 25 грудня.

“Наталка Полтавка”. Порт Артур, 25 грудня.

“Куркулячі мрії”. Ту Гиллс, 27 грудня.

“На гладкій дорозі”. Транскона, 29 грудня.

“Республіка на колесах”. Венкувер, 29 грудня.

“Пан начальник”. Сейнт Боніфейс, 29 грудня.

“В третій годині” Брентфорд, 31 грудня.

1935

“Новий світ”. Вінніпег, 1 січня.

“Кармелюк”. Вінніпег, 3 січня.

“Діти нужди”. Пойнт Доглес, 5 січня.

“Чорноморці”. Транскона, 12 січня.

“Чудо біля криниці”. Пойнт Доглес, 31 січня.

“За двома зайцями”. Вінніпег, 2 лютого.

“На гладкій дорозі”. Норт Бенкс, 4 лютого.

“На гладкій дорозі”. Пакан, 5 лютого.

“На гладкій дорозі”. Норт Котсман, 6 лютого.

“На гладкій дорозі”. Беліс, 8 лютого.

“На гладкій дорозі”. Спедден, 9 лютого.

“Соні”. Сейнт Боніфейс, 9 лютого.

“На гладкій дорозі”. Стрий, 11 лютого.

“На гладкій дорозі”. Гейрі Гилл, 12 лютого.

“На гладкій дорозі”. Ланюк, 14 лютого.

“На гладкій дорозі”. Плейн

Лейк, 15 лютого.

“Заколот”. Ту Гиллс, 15 лютого.

“На гладкій дорозі”. Стубно, 16 лютого.

“Батальйон мертвих”. Летбридж, 16 лютого.

“Вирок”. Форт-Вільям, 16 лютого.

“За правду і волю народа”. Транскона, 16 лютого.

“Земля горить”. Пойнт Доглес, 16 лютого.

“На гладкій дорозі”. Гилак, 18 лютого.

“На гладкій дорозі”. Нью Київ, 19 лютого.

“Соні”. Вегревилл, 19 лютого.

“Одружіння”. Вінніпег, 23 лютого.

“За батька”. Пойнт Доглес, 23 лютого.

“Соні”. Транскона, 2 березня.

“За батька”. Іст Килдонан, 2 березня.

“Чия дитина?”. Вінніпег, 5 березня.

“Соні”. Летбридж, 9 березня.

“Кам'яний острів”. Вінніпег, 9 березня.

“На перелазі”. Транскона, 9 березня.

“Соні”. Іст Килдонан, 23 березня.

“Новий світ”. Сейнт Боніфейс, 23 березня.

“Я не скажу”. Летбридж, 30 березня.

“Республіка на колесах”.
Пойнт Доглес, 30 березня.

“Напередодні”. Вінніпег, 6
квітня.

“Тарас Бульба”. Брентфорд,
6 квітня.

“Шахтарський гість”. Вен-
кувер, 13 квітня.

“Я вбив людину”. Едмон-
тон, 13 квітня.

“Одної ночі”. Вінніпег, 13
квітня.

“За правду і волю народа”.
Пойнт Доглес, 20 квітня.

“Блудні вогні”. Едмонтон,
20 і 21 квітня.

“Шахтарський гість”. Пойнт
Доглес, 25 квітня.

“Терновий куц”. Ту Гиллс,
29 квітня.

“Я вбив людину”. Ленюк,
29 квітня.

“Марат”. Вінніпег, 4 трав-
ня.

“Сусідочки з Виндзора”.
Вінніпег, 11 травня.

“Великий патріот”. Венку-
вер, 11 травня.

“Гуцульська правда”. Пойнт
Доглес, 11 травня.

“Сон весняної ночі”. Кирк-
ленд Лейк, 12 травня.

“Мефістофель в непевному
стані”. Іст Килдонан, 18 трав-
ня.

“Чужа дитина”. Вінніпег,
25 травня.

“Криваві перли”. Пойнт До-
глес, 25 травня.

“Як вони женихалися”. Вен-
кувер, 8 червня.

“Син проти батька”. Вінні-
пег, 8 червня.

“Я вбив людину”. Венку-
вер, 22 червня.

“Чорноморці”. Пойнт До-
глес, 6 липня.

“Одної ночі”. Венкувер, 20
липня.

“На руїнах минулого”. Він-
ніпег, 30 липня.

“Запорожський клад”. Кел-
гарі, 3 серпня.

“Селькорія”. Венкувер, 10
серпня.

“Брати”. Венкувер, 24 сер-
пня.

“В бабусиних обіймах”. Він-
ніпег, 31 серпня.

“В бабусиних обіймах”. Він-
ніпег, 7 вересня.

“Обзолотились”. Вінніпег,
16 вересня.

“Батраки”. Виндзор, 22 ве-
ресня.

“На гладкій дорозі”. Вен-
кувер, 28 вересня.

“Обзолотились”. Содборі, 6
жовтня.

“Гайвороння”. Виндзор, 13
жовтня.

“Герой” і “За що”. Лет-
бридж, 26 жовтня.

“Вояк Йосиф Швейк”. Вест
Торонто, 26 жовтня.

“На гладкій дорозі”. Іст
Килдонан, 26 жовтня.

“Майстри часу”. Вінніпег,
26 жовтня.

“Перша кінна”. Торонто, 26
жовтня.

“Як світ пішов догори ногами”. Вінніпег, 9 листопада.

“Глитай або ж павук”. Венкувер, 16 листопада.

“Хмара”. Транскона, 16 листопада.

“Єврейський розвод”. Виндзор, 16 листопада.

“Соні”. Брентфорд, 16 листопада.

“Соні”. Вінніпег, 23 листопада.

“Вибух”. Едмонтон, 23 і 24 листопада.

“Пісня Ізраїля”. Вінніпег, 30 листопада.

“Вирок”. Летбридж, 30 листопада.

“Один з нас мусить оженитися”. Сейнт Боніфейс, 30 листопада.

“Великий патріот”. Гилквест, 5 грудня.

“Великий патріот”. Колмен, 6 грудня.

“Любов і дим”. Едмонтон, 7 і 8 грудня.

“Обзолстились”. Виндзор, 8 грудня.

“Еспанська муха”. Іст Килдонан, 14 грудня.

“Скупар”. Виндзор, 15 грудня.

“Ой у полі жито”. Едмонтон, 21 грудня.

“Я вбив людину”. Брендон, 21 грудня.

“Кам'яний острів”. Вест Торонто, 21 грудня.

“Батькова казка”. Виндзор, 22 грудня.

“Гайдамаки”. Венкувер, 28 грудня.

“Украдене щастя”. Пойнт Доглес, 28 грудня.

“Старі грішники”. Сейнт Боніфейс, 28 грудня.

1936

“Пісня Ізраїля”. Вінніпег, 4 січня.

“Запорожець за Дунаєм”. Летбридж, 11 січня.

“Гріхи молодості”. Вінніпег, 13 січня.

“Голота”. Виндзор, 19 січня.

“За правду й волю народа”. Брендон, 19 січня.

“Ганьба”. Тиммінс, 26 січня.

“Ганьба”. Вінніпег, 26 січня.

“Невольник”. Пойнт Доглес, 25 січня.

“На більшовицькому фронті”. Венкувер, 1 лютого.

“Зигзаги”. Торонто, 1 лютого.

“Скупар”. Летбридж, 1 лютого.

“Невольник”. Іст Килдонан, 1 лютого.

“Депутати до Відня”. Пойнт Доглес, 15 лютого.

“Мати-наймичка”. Іст Килдонан, 15 лютого.

“Княжна Вікторія”. Вест Торонто, 21 лютого.

“Жених з міста”. Венкувер, 22 лютого.

“Батальйон мертвих”. Монреал, 23 лютого.

НАША СЦЕНА

- “За друзі своя”. Едмонтон, 29 лютого.
- “Я вбив людину”. Іст Килдонан, 29 лютого.
- “Я вбив людину”. Пойнт Доглес, 5 березня.
- “В бурливі дні”. Летбридж, 7 березня.
- “Перед зміною владарів”. Виндзор, 14 березня.
- “Чорноморці”. Виндзор, 21 березня.
- “Ганьба”. Торонто, 21 березня.
- “Обманщик”. Вотерфорд, 21 березня.
- “Дівочі мрії”. Порт-Артур, 21 березня.
- “Зигзаги”. Вінніпег, 21 березня.
- “В чужому таборі”. Саскатун, 27 березня.
- “Віч на віч”. Летбридж, 28 березня.
- “За друзі своя”. Вінніпег, 28 березня.
- “Як світ пішов догори ногами”. Пойнт Доглес, 28 березня.
- “Душогуби”. Іст Килдонан, 28 березня.
- “Тарас Бульба під Дубном”. Саскатун, 3 квітня.
- “Тітка”. Виндзор, 3 квітня.
- “Княжна Вікторія”. Едмонтон, 4 квітня.
- “Пророк”. Порт-Артур, 4 квітня.
- “Як світ пішов догори ногами”. Сейнт Беніфейс, 4 квітня.
- ня.
- “Два світи”. Вінніпег, 7 квітня.
- “За друзі своя”. Вінніпег, 11 квітня.
- “Недоросток”. Ватерфорд, 13 квітня.
- “Душогуби”. Пойнт Доглес, 13 квітня.
- “Юрко Довбуш”. Брендон, 13 квітня.
- “На більшовицькому фронті”. Келгарі, 18 квітня.
- “Рожеве павутиння”. Монреал, 25 квітня.
- “Мати - наймичка”. Летбридж, 25 квітня.
- “Як світ пішов догори ногами”. Пойнт Доглес, 25 квітня.
- “Хмара”. Венкувер, 2 травня.
- “Тарас Бульба”. Форт-Вільям, 2 травня.
- “Чорноморці”. Венкувер, 9 травня.
- “Таміла”. Вінніпег, 9 травня.
- “Княжна Вікторія”. Вінніпег, 12 травня.
- “Чия дитина?”. Іст Килдонан, 16 травня.
- “Клуб суфражисток”. Вінніпег, 16 травня.
- “На новий шлях”. Венкувер, 30 травня.
- “На шляхах”. Форт-Вільям, 14 червня.
- “Три шляхи”. Вінніпег, 15 червня.

"Розплата". Ванкувер, 25 липня.

"Панна штукарка". Вінніпег, 24 серпня.

"Пещена дитина". Виндзор, 5 вересня.

"Загибель ескадри". Вінніпег, 26 вересня.

"Недоросток". Ванкувер, 27 вересня.

"Своя людина". Виндзор, 12 жовтня.

"Останній буржуй". Форт-Вільям, 19 жовтня.

"Свекруха". Виндзор, 19 жовтня.

"Віч на віч". Форт-Вільям, 24 жовтня.

"Загибель ескадри". Вінніпег, 24 жовтня.

"Отець мудрий". Іст Килдонан, 24 жовтня.

"Душоґуби". Виндзор, 25 жовтня.

"Я вбив людину". Прудґем, 25 жовтня.

"До третіх півнів". Едмонтон, 7 листопада.

"Клуб суфражисток". Виндзор, 15 листопада.

"Перед зміною владарів". Киркленд Лейк, 15 листопада.

"Гуцульська правда". Вернон, 20 листопада.

"В чужому таборі". Летбридж, 21 листопада.

"Батальйон мертвих". Вінніпег, 28 листопада.

"Віз ламається, чумаки умибирається". Брукленд, 28 листопада.

"Недоросток". Іст Килдонан, 28 листопада.

"В бурливі дні". Киркленд Лейк, 6 грудня.

"Сигнал", "Стріляй на смерть", "На роздоріжжі", "Страйкер", "Мандрівник". Змагання. Ванкувер, 15 грудня.

"Отець мудрий". Сейнт Боніфейс, 15 грудня.

"Гайвороння". Вернон, 18 грудня.

"За батька". Летбридж, 19 грудня.

"Свідки". Сейнт Боніфейс, 19 грудня.

"Батальйон мертвих". Келґарі, 25 грудня.

"Наталка Полтавка". Ванкувер, 26 грудня.

"Брат проти брата". Вест Торонто, 26 грудня.

"Сорочинський ярмарок". Кровленд, 31 грудня.

1937

"Трьох до вибору". Монреал, 9 січня.

"Запорожський клад". Содборі, 10 січня.

"Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці". Вінніпег, 15 січня.

"Соколики". Летбридж, 16 січня.

"Наталка Полтавка", 16 січня.

"Як жінки морочили чоловіків". Транскона, 16 січня.

"Ой не ходи, Грицю, та й на

- вечерниці". Брентфорд, 17 січня.
- "Батраки". Розмавнт, 20 січня.
- "Діти Агасфера". Кенора, 20 січня.
- "Батраки". Летбридж, 22 січня.
- "Пісня Ізраїля". Келгарі, 30 січня.
- "Трьох до вибору". Сейнт Боніфейс, 30 січня.
- "Трьох до вибору". Пойнт Доглес, 30 січня.
- "Два світи". Іст Килдонан, 31 січня.
- "Сонячний ранок". Вінніпег, 2 лютого.
- "Пан майстер Копитко". Сейнт Боніфейс, 2 лютого.
- "Хмара". Вінніпег, 6 лютого.
- "Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці". Порт-Артур, 6 лютого.
- "Чесна халява". Венкувер, 7 лютого.
- "Нещасне кохання". Виндзор, 8 лютого.
- "Батраки". Пойнт Доглес, 12 лютого.
- "Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці". Едмонтон, 13 лютого.
- "Душоґуби". Іст Килдонан, 13 лютого.
- "Терновий кущ". Форт-Вільям, 21 лютого.
- "12 дочок на відданю". Фронтенак, 21 лютого.
- "Заколот". Велланд, 26 лютого.
- того.
- "Кандидат на мільйонера". Розмавнт, 27 лютого.
- "Дослужився". Брукленд, 27 лютого.
- "Загибель ескадри". Торонто, 27 лютого.
- "Дозорці". Киченер, 28 лютого.
- "Хмара". Саскатун, 5 березня.
- "Інженер Новак". Едмонтон, 6 березня.
- "Інженер Новак". Летбридж, 13 березня.
- "Невольник". Венкувер, 13 березня.
- "Запорожець за Дунаєм". Едмонтон, 13 березня.
- "Овеча криниця". Пойнт Доглес, 14 березня.
- "Жидівка-вихрестка". Порт-Артур, 20 березня.
- "Шахтарський гість". Ред Дір (Манітоба), 27 березня.
- "Ніч на Івана Купала". Торонто, 26 і 27 березня.
- "Наймичка". Вінніпег, 27 березня.
- "Сватання" і "Без жінки". Вінніпег, 29 березня.
- "Чия дитина?". Виндзор, 3 квітня.
- "Ніч під Івана Купала". Едмонтон, 3 квітня.
- "Американський робітник". Брукленд, 3 квітня.
- "Хмара". Вест Торонто, 10 квітня.
- "Дитина". Венкувер, 16 квітня.

"Безталанна". Саскатун, 16 квітня.

"Наталка Полтавка". Транскона, 17 квітня.

"Безталанна". Гемилтон, 17 квітня.

"Борці за мрії". Іст Килдонан, 17 квітня.

"Як жінки чоловіків морочать". Сейнт Боніфейс, 17 квітня.

"Панна штукарка". Летбридж, 17 квітня.

"Вихрест". Брентфорд, 25 квітня.

"Родина пацюків". Едмонтон 8 і 9 травня.

"Чар однострою". Виндзор, 9 травня.

"Катерина". Іст Киндонан, 15 травня.

"Мати-наймичка". Брукленд, 22 травня.

"Степовий гість". Вінніпег, 29 травня.

"Редактор фермера". Венкувер, 29 травня.

"Герої буднів". Вест Форт-Вільям, 5 червня.

"Наймит". Венкувер, 19 червня.

"Своя людина". Венкувер, 24 липня.

"Своя людина". Венкувер, 7 серпня.

"Безталанна". Вінніпег, 25 вересня.

"Мій ворог". Едмонтон, 2 жовтня.

"Безталанна". Вінніпег, 9 жовтня.

"Своя людина". Торонто, 16 жовтня.

"Інженер Новак". Вернон, 26 жовтня.

"За друзі своя". Дромгеллер, 30 жовтня.

"Таміла". Венкувер, 6 листопада.

"Своя людина". Вінніпег, 6 листопада.

"Сорочинський ярмарок". Торонто, 13 листопада.

"Діти Агасфера". Су Лукавт, 25 листопада.

"Я вбив людину". Венкувер, 27 листопада.

"Загигель ескадри". Велланд, 27 листопада.

"Свекруха". Іст Килдонан, 27 листопада.

"Мартин Боруля". Вінніпег, 4 грудня.

"Ось як воно буває". Венкувер, 13 грудня.

"Ніч під Івана Купала". Келгарі, 15 грудня.

"Циганка Аза". Торонто, 25 грудня.

"Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці". Савт Поркюпайн, 26 грудня.

1938

"Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці". Саскатун, 1 січня.

"Циганка Аза". Вінніпег, 1 січня.

"Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці". Порт-Артур, 7 січня.

“Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці”. Венкувер, 8 січня.

“Мартин Боруля”. Летбридж, 8 січня.

“Циганка Аза”. Вінніпег, 8 січня.

“Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці”. Венкувер, 9 січня.

“Дай серцю волю, заведе в неволю”. Пойнт Доглес, 15 січня.

“Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці”. Венкувер, 22 січня.

“Немає нашого дідуся”. Вінніпег, 22 січня.

“В третій годині”. Вернон, 27 січня.

“Трьох до вибору”. Мус Джо, 29 січня.

“Ружа”. Летбридж, 29 січня.

“Невольник”. Келгарі, 29 січня.

“Сон весняної ночі”. Едмонтон, 29 січня.

“За батька”. Медисин Гет, 30 січня.

“Герой”. Вінніпег, 31 січня.

“На світанку”. Вінніпег, 5 лютого.

“Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці”. Саскатун, 11 лютого.

“Дай серцю волю, заведе в неволю”. Іст Килдонан, 12 лютого.

“Своя людина”. Венкувер, 19 лютого.

“Пошились в дурні”. Торонто, 19 лютого.

“Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці”. Вінніпег, 19 лютого.

“Панна штукарка”. Іст Килдонан, 19 лютого.

“Убійники”. Форт-Вільям, 20 лютого.

“Мати-наймичка”. Венкувер, 27 лютого.

“Терновий вінок”. Вінніпег, 5 березня.

“Шахтарський гість”. Іст Килдонан, 5 березня.

“Ясні зорі”. Вінніпег, 19 березня.

“Верховинці”. Медисин Гет, 19 березня.

“Верховинці”. Саскатун, 25 березня.

“Верховинці”. Летбридж, 26 березня.

“На гладкій дорозі”. Порт-Артур, 26 березня.

“Верховинці”. Форт-Вільям, 26 березня.

“Сорочинський ярмарок”. Торонто, 2 квітня.

“Дай серцю волю, заведе в неволю”. Брукленд, 9 квітня.

“Верховинці”. Венкувер, 16 квітня.

“Верховинці”. Саскатун, 17 квітня.

“Таміла”. Вінніпег, 23 квітня.

“Циганка Аза”. Порт-Артур, 24 квітня.

“Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці”. Кемсак, 25 квітня.

“Діти Агасфера”. Вінніпег, 2 травня.

“Запорожець за Дунаєм”. Ді Пес, 8 і 15 травня.

“Майська ніч”. Вінніпег, 14 травня.

“Криваві перли”. Саскатун, 20 травня.

“Вуха пана директора”. “У мене батько”. Вінніпег, 21 травня.

“Заколот”. Вінніпег, 28 травня.

“Вантаж”. Бірдмор, 29 травня.

“Козак Глоґа”. Венкувер, 27 серпня.

“Верховинці”. Торонто, 24 вересня.

“Батькова казка”. Вінніпег, 22 жовтня.

“Юрко Довбуш”. Едмонтон, 22 жовтня.

“Убийники”. Венкувер, 28 жовтня.

“Наталка Полтавка”. Торонто, 29 жовтня.

“Сватання на Гончарівці”. Торонто, 12 листопада.

“Циганка Аза”. Вінніпег, 19 листопада.

“Продавці слави”. Венкувер, 2 грудня.

“Сава Чалий”. Вінніпег, 9 грудня.

“Терновий куц”. Торонто, 10 грудня.

“Мати-наймичка”. Вінніпег, 10 грудня.

“Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці”. Велланд, 24 грудня.

“Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці”. Торонто, 24 грудня.

“Про що тирса шелестіла”. Порт-Артур, 25 грудня.

“Чорноморці”. Едмонтон, 31 грудня.

“Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці”. Брентфорд, 31 грудня.

1939

“Сто тисяч”. Киркленд Лейк, 1 січня.

“Скупар”. Стівстон, 2 січня.

“Назар Стодоля”. Вінніпег, 7 січня.

“Ніч під Івана Купала”. Форт-Вільям, 8 січня.

“Невольник”. Пойнт Доглес, 13 січня.

“Батькова казка”. Транскона, 14 січня.

“Юрко Довбуш”. Вінніпег, 21 січня.

“Клуб суфражисток”. Пойнт Доглес, 27 січня.

“Назар Стодоля”. Вінніпег, 28 січня.

“Клуб суфражисток”. Іст Килдонан, 28 січня.

“Свекруха”. Нью Вестмінстер, 29 січня.

“Дезерці”. Тиммінс, 29 січня.

НАША СЦЕНА

"Дезерці". Венкувер, 3 лютого.

"Дезерці". Вінніпег, 4 лютого.

"Невольник". Вінніпег, 4 лютого.

"Мати-наймичка". Бірдмор, 12 лютого.

"Тітка". Вернон, 15 лютого.

"Діти Агасфера". Пойнт Долес, 17 лютого.

"Дезерці". Брендон, 18 лютого.

"Жертви царизму". Форт-Вільям, 18 лютого.

"Шпіонаж в Іспанії". Торонто, 18 лютого.

"Дезерці". Мус Джо, 24 лютого.

"Назар Стодоля". Вест Торонто, 25 лютого.

"Чорноморці". Торонто, 25 лютого.

"Заколот". Едмонтон, 25 лютого.

"Вирок". Тиммінс, 26 лютого.

"Украдене щастя". Пойнт Долес, 3 березня.

"Скупар". Нью Вестмінстер, 3 березня.

"Сватання на Гончарівці". Саскатун, 3 березня.

"Верховинці". Транскона, 4 березня.

"Циганка Аза". Ньюкестл, 4 березня.

"Діти Агасфера". Медисин Гет, 11 березня.

"Доктор Кречет". Вінніпег,

11 березня.

"Назар Стодоля". Едмонтон, 11 березня.

"Клуб суфражисток". Венкувер, 12 березня.

"Ох, не люби двох". Савт Поркюпайн, 21 березня.

"Маленький герой". Вінніпег, 25 березня.

"Одної ночі". Пойнт Долес, 31 березня.

"Гайдамаки". Саскатун, 31 березня.

"Гуцульська правда". Торонто, 1 квітня.

"Гріхи молодості". Вінніпег, 1 квітня.

"Скупар". Сейнт Боніфейс, 1 квітня.

"Украдене щастя". Венкувер, 7 квітня.

"Жертви царизму". Пойнт Сейнт Чарлс, 8 квітня.

"Воскресення". Вест Форт-Вільям, 10 квітня.

"Сон весняної ночі". Мус Джо, 14 квітня.

"Хмара". Торонто, 15 квітня.

"Жертви темноти". Брукленд, 22 квітня.

"Кадя". Вінніпег, 22 квітня.

"Назар Стодоля". Тиммінс, 23 квітня.

"Тітка Карла". Пойнт Долес, 27 квітня.

"Кадя". Торонто, 10 травня.

"Дай серцю волку, заведе в неволю". Пойнт Долес, 13 травня.

“Чудо біля криниці”. Келгарі, 20 травня.

“Гуцувська правда”. Тиммінс, 21 травня.

“Чия дитина?”. Транскона, 27 травня.

“Воскресення”. Киркленд Лейк, 4 червня.

“Одної ночі”. Вінніпег, 6 червня.

“Гріхи молодості”. Венкувер, 9 червня.

“Тітка”. Кемсак, 9 червня.

“Кадя”. Брендон, 11 червня.

“Поцілунок Юди”. Тиммінс, 18 червня.

“Пошились в дурні”. Венкувер, 8 липня.

“Гріхи молодості”. Венкувер, 30 липня.

“Зрадник”. Тиммінс, 20 серпня.

“Нахмарило”. Киркленд Лейк, 3 вересня.

“Куркулячі мрії”. Гримсбі, 10 вересня.

“Тітка Карла”. Вінніпег, 18 серпня.

“Закукурічені тітки”. Пойнт Доглес, 9 жовтня.

“Украдене щастя”. Вінніпег, 14 жовтня.

“Як кум кума лічив”. Вест Форт-Вільям, 14 лютого.

“Украдене щастя”. Едмонтон, 21 жовтня.

“Данило чарівник”. Венкувер, 22 жовтня.

“Рожеве павутиння”. Венкувер, 3 листопада.

“Маруся Богуславка”. Торонто, 4 листопада.

“Мати-наймичка”. Брентфорд, 5 листопада.

“Дівочі мрії”. Вінніпег, 18 листопада.

“Бондарівна”. Венкувер, 24 листопада.

“Гріхи молодості”. Колмен, 26 листопада.

“Чумаки”. Киркленд Лейк, 26 листопада.

“При битій дорозі”. Саскатун, 26 листопада.

“Закукурічені тітки”. Виндзор, 26 листопада.

“Мати-наймичка”. Веригін, 1 грудня.

“Бондарівна”. Тиммінс, 3 грудня.

“Чумаки”. Летбридж, 16 грудня.

“Закукурічені тітки”. Венкувер, 22 грудня.

“Душогуби”. Вінніпег, 23 грудня.

“Дівочі мрії”. Келгарі, 23 грудня.

“Назар Стодоля”. Торонто, 23 грудня.

“Борці за мрії”. Кенора, 24 грудня.

“Терновий вінок”. Саскатун, 29 грудня.

“Запорожець за Дунаєм”. Едмонтон, 30 грудня.

“Тітка”. Сейнт Боніфейс, 30 грудня.

“Наталка Полтавка”. Кроуленд, 31 грудня.

"Хотіла пана, втратила Івана". Форт-Вільям, 31 грудня.

"Наталка Полтавка". Велланд, 31 грудня.

1940

"Назар Стодоля". Венкувер, 5 січня.

"За батька". Вінніпег, 6 січня.

"Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці". Тиммінс, 7 січня.

"Три женихи". Трансксна, 13 січня.

"Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці". Порт-Артур, 14 січня.

"Сирітка Хася". Стівстон, 20 січня.

"А молодість не вернеться". Порт-Артур, 20 січня.

"Поцілунок Юди". Вінніпег, 20 січня.

"Душоґуби". Пойнт Доглес, 20 січня.

"Ох, не люби двох". Форт-Вільям, 21 січня.

"Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці". Ріджайна, 23 січня.

"Циганка Аза". Саскатун, 26 січня.

"Ох, не люби двох". Порт-Артур, 27 січня.

"Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці". Бінфейт, 27 січня.

"Борці за мрії". Едмонтон, 27 січня.

"Мати-наймичка". Педаквуд, 27 січня.

"Запсрожський клад". Киркленд Лейк, 28 січня.

"Катюзі по заслугі". Пойнт Доглес, 3 лютого.

"Верховинці". Вінніпег, 3 лютого.

"Убійники". Тиммінс, 3 лютого.

"Циганка Аза". Торонто, 10 лютого.

"Поцілунок Юди". Іст Килдонан, 10 лютого.

"Суєта". Вінніпег, 17 лютого.

"Безбатченко". Форт-Вільям, 17 лютого.

"Сирітка Хася". Венкувер, 18 лютого.

"Тітка Карла". Колмен, 18 лютого.

"Безталанна". Венкувер, 23 лютого.

"Ох, не люби двох". Едмонтон, 24 лютого.

"Верховинці". Вест Торонто, 24 листопада.

"Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці". Киркленд Лейк, 25 лютого.

"Скупар". Брендон, 25 лютого.

"Убійники". Тиммінс, 25 лютого.

"Гріхи молодості". Пойнт Доглес, 27 лютого.

"Катюзі по заслугі". Торонто, 2 березня.

"Клопа". Пойнт Доглес, 9 березня.

“Гріхи молодості” Лет-
бридж, 9 березня

“Гайдамаки”. Торонто, 9 бе-
резня

“Кохайтесь чорнобриві”.
“Сирота”. Едмонтон, 9 берез-
ня.

“За правду і волю нарсда”.
Вінніпег, 9 березня.

“Як жінки чоловіків моро-
чать”. Іст Килдонан, 9 берез-
ня.

“Убійники”. Джералдтон,
16 березня.

“На перші гулі”. (Іст Винд-
зор), “Тато на відпочинку”
(Виндзор), “Сватання в нець-
ках” (Лимінгтон), “Злодій”
(Сендвич). Змагання, 16 бе-
резня.

“Гайдамаки”. Келгарі, 16
березня.

“Сватання на Гончарівці”.
Вест Торонто, 23 березня.

“Суєта”. Пойнт Доглес, 23
березня.

“Родина пацюків”. Едмон-
тон, 23 і 24 березня.

“Поцілунок Юди”. Сейнт
Боніфейс, 23 березня.

“Батькова казка”. Пойнт
Сейнт Чарлс, 31 березня.

“Невольник”. Торонто, 3
квітня.

“За синім морем”. Вінніпег,
6 квітня.

“По ревізії”. Іст Килдонан,
6 квітня.

“Ясні зорі”. Венкувер, 7
квітня.

“Лимерівна”. Пойнт Дог-
лес, 8 квітня.

“Нечиста сила”. Торонто, 13
квітня.

“Кохайтесь чорнобриві”.
Пойнт Доглес, 13 квітня.

“Батраки”. Вінніпег, 13 кві-
тня.

“Запорожський скарб”. Ед-
монтон, 20 квітня.

“Клуб суфражисток”. Лет-
бридж, 20 квітня.

“Коза-дереза”. Вінніпег, 20
квітня.

“Сирітка Хася”. Вінніпег,
27 квітня.

“Лимерівна”. Іст Килдонан,
27 квітня.

“Батраки”. Пойнт Доглес,
27 квітня.

“Змагання”. Велланд, 28
квітня.

“Стріча під шибеницею”.
Ріджайна, 28 квітня.

“Сербин або Роман”. Ед-
монтон, 4 травня.

“Гайдамаки”. Кирклэнд
Лейк, 5 травня.

“Безбатченко”. Торонто, 18
травня.

“Трьох до вибору”. Пойнт
Доглес, 20 травня.

“Нечиста сила”. Гемилтон,
20 травня.

“Хазяїн”. Венкувер, 20
травня.

“Чорноморці”. Венкувер,
24 травня.

“Мандрівник” і “На посту”.
Кирклэнд Лейк, 31 травня.

1942

“Нахмарило”. Гемилтон, 29 січня.

“Украдене щастя”. Брентфорд, 1 березня.

“Орися”. Торонто, 15 березня.

“Мандрівник” і “Кімната до винайму”. Нью Вестмінстер, 15 листопада.

“Безталанна”. Вінніпег, 12 грудня.

“Запорожський клад”. Торонто, 13 грудня.

“Хмара”. Ванкувер, 19 грудня.

1943

“Безталанна”. Сейнт Кетеринс, 28 лютого.

“Мати”. Вест Торонто, 14 березня.

“Віч на віч”. “Товариш”. Вест Торонто, 14 листопада.

“Борці за мрії”. Торонто, 28 листопада.

“Сватання на Гончарівці”. Кровленд, 18 грудня.

“Різдвяна ніч”. Гемилтон, 26 грудня.

1944

“Обзолотились”. Гемилтон, 2 квітня.

“12 дочок на відданю”. Торонто, 2 квітня.

“Орися”. Гемилтон, 22 жовтня.

“Козак Голота”. Вест Торонто, 21 жовтня.

1945

“Сватання на Гончарівці”. Вест Торонто, 3 лютого.

“Ой не ходи, Грицю, та й на вечериці”. Виндзор, 11 лютого.

“Запорожський скарб”. Келгарі, 25 березня.

“Батькова казка”. Торонто, 2 травня.

“Ой у полі нивка”. Торонто, 26 травня.

“Сватання на Гончарівці”. Монреал, 11 листопада.

“Батькова казка”. Ошава, 2 грудня.

1946

“Мати-наймищка”. Вінніпег, 2 січня.

“Родинна тайна”. Вест Торонто, 17 січня.

“Партизани в степах України”. Вінніпег, 19 січня.

“Недоросток”. Вест Торонто, 20 січня.

“Мартин Боруля”. Іст Торонто, 27 січня.

“Ну, до побачення, я вже йду”. Вінніпег, 9 лютого.

“Родина щіткарів”. Пойнт Доглес, 9 лютого.

“Чия дитина?”. Ді Пес, 24 лютого.

“Степовий гість”. Торонто, 24 лютого.

“На перелазі”. Брентфорд, 24 лютого.

“Партизани в степах України”. Велланд, 1 березня.

“Ой у полі нивка”. Вінніпег, 2 березня.

“Як жінки чоловіків морочать”. Бінфейт, 9 березня.

“Родина пацюків”. Пойнт Доглес, 9 березня.

“Позичена жінка” і “Він не заздрісний”. Содборі, 10 березня.

“Гуцульська правда”. Венкувер, 17 березня.

“Наталка Полтавка”. Іст Віндзор, 31 березня.

“Военна заверюха”. Торолд, 7 квітня.

“Верховинці”. Пойнт Доглес, 13 квітня.

“Мартин Боруля”. Сейнт Кетеринс, 14 квітня.

“Верховинці”. Торонто, 19 і 20 квітня.

“Верховинці”. Пойнт Доглес, 20 квітня.

“Гайдамаки”. Торонто, 10 травня.

“Вихрест”. Венкувер, 30 червня.

“Чудо біля криниці”. Вест Торонто, 20 жовтня.

“Діти нужди”. Пойнт Доглес, 26 жовтня.

“Наталка Полтавка”. Торонто, 2 листопада.

“Пошились в дурні”. Іст Торонто, 17 листопада.

“Наймит”. Летбридж, 24 листопада.

“Мати”. Велланд, 1 грудня.

“Чар однострою”. Іст Торонто, 1 грудня.

“Безталанна”. Торонто, 1 грудня.

“Одної ночі”. Пойнт Доглес, 11 грудня.

“Мати-наймичка”. Іст Торонто, 15 грудня.

“Борці за мрії”. Вінніпег, 21 грудня.

“Мати”. Форт-Вільям, 29 грудня.

“Ой не ходи, Грицю, та й на вечериці”. Гемилтон, 25 грудня.

1947

“Борці за мрії”. Вінніпег, 8 січня.

“Назар Стодоля”. Саскатун, 19 січня.

“Мати”. Торонто, 25 січня.

“Мати”. Келгарі, 26 січня.

“Ілько Пащак”. Іст Торонто, 26 січня.

“Пошились в дурні”. Гемилтон, 9 лютого.

“Мати”. Торонто, 9 лютого.

“Терновий вінок”. Іст Торонто, 9 лютого.

“Верховинці”. Нью Торонто, 9 лютого.

“Ой у полі нивка”. Вінніпег, 15 лютого.

“Дай серцю волгу, заведе з неволю”. Пойнт Доглес, 26 лютого.

“Тітка Карла”. Торонто, 8 березня.

“На перелазі”. Летбридж, 15 березня.

“Мати”. Колмен, 23 березня.

“Чия дитина”. Порт-Аргур, 23 березня.

“Княжна Вікторія”. Вест Торонто, 23 березня.

“Інженер Новак”. Іст Торонто, 23 березня.

“Тарас Бульба”. Торонто, 29 березня.

“Княжна Вікторія”. Торонто, 4 квітня.

“Хмара”. Іст Торонто, 6 квітня.

“Пан Коцький”. Вест Торонто, 13 квітня.

“Океан”, “Заручини”, “Безіменні”. Торонто, 19 квітня.

“Мати”. Вінніпег, 19 квітня.

“Пан Коцький”. Іст Торонто, 20 квітня.

“За Немань іду”. Содборі, 20 квітня.

“Батраки”. Гемилтон, 27 квітня.

“Криваві перли”. Венкувер, 4 травня.

“Пан Коцький”. Торонто, 11 травня.

“Сирітка Хася”. Сейнт Кетеринс, 11 травня.

“На перелазі”. Порт-Аргур, 11 травня.

“Украдене щастя”. Вінніпег, 29 листопада.

“Майська ніч”. Торонто, 6 грудня.

“Таміла”. Велланд, 7 грудня.

“Діти Агасфера”. Торонто, 28 грудня.

1948

“Глитай або ж павук”. Едмонтон, 4 січня.

“Приїздить у Дзвонкове”. Вінніпег, 17 січня.

“Коза-дереза”. Торонто, 18 січня.

“Циганка Аза”. Торонто, 24 січня.

“Повернув із Сибіру”. Саскатун, 25 січня.

“Віч на віч”. Іст Торонто, 1 лютого.

“Верховинці”. Вінніпег, 7 лютого.

“Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці”. Содборі, 22 лютого.

“На перелазі”. Пойнт Доглес, 28 лютого.

“Чорноморці”. Іст Виндзор, 29 лютого.

“Мати-наймичка”. Монреал, 6 березня.

“Суета”. Сейнт Кетеринс, 21 березня.

“В третій годині”. Вест Торонто, 21 березня.

“Хоробрий вояк Швейк”. Торонто, 26 і 27 березня.

“На перелазі”. Торонто, 28 березня.

“Чорноморці”. Форт-Вільям, 4 квітня.

“Панна штукарка”. Вест Торонто, 4 квітня.

“Украдене щастя”. Виндзор, 11 квітня.

“Военна заверюха”. Содборі, 18 квітня.

“Сон весняної ночі”. Вест Торонто, 24 квітня.

“Пан Коцький”. Іст Торонто, 25 квітня.

“Сто тисяч”. Транскона, 1 травня.

“За Немань іду”. Вест Торонто, 2 травня.

“Єврейський розвод”. Венкувер, 3 жовтня.

“Нахмарило”. Гемилтон, 31 жовтня.

“Лікар з примусу”. Вест Торонто, 14 листопада.

“Вибух”. Кровленд, 14 листопада.

“За Немань іду”. Торонто, 28 листопада.

“Верховинці”. Вінніпег, 25 листопада.

“За Немань іду”. Сейнт Кетеринс, 5 грудня.

“Сто тисяч”. Венкувер, 26 грудня.

1949

“Заклятий яр”. Вест Торонто, 2 січня.

“Убийники”. Іст Торонто, 2 січня.

“Хмара”. Вінніпег, 8 січня.

“Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці”. Вінніпег, 8 січня.

“Украдене щастя”. Торонто, 22 січня.

“Нечиста сила”. Сейнт Кетеринс, 30 січня.

“Хмара”. Транскона, 5 лютого.

“Заклятий яр”. Іст Торонто, 6 лютого.

“Запорожський клад”. Гемилтон, 6 лютого.

“Гудзики” і “Дід Мороз”. Торонто, 6 лютого.

“Безталанна”. Монреал, 19 лютого.

“Віч на віч”. Іст Торонто, 20 лютого.

“Украдене щастя”. Вест Торонто, 20 лютого.

“Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці”. Вінніпег, 26 лютого.

“Пошились в дурні”. Келгарі, 27 лютого.

“Глибоке коріння”. Торонто, 4 березня.

“Запорожський клад”. Сейнт Кетеринс, 6 березня.

“Запорожський клад”. Брентфорд, 20 березня.

“Кроваві перли”. Гемилтон, 20 березня.

“Запорожський клад”. Торонто, 26 березня.

“Кроваві перли”. Торонто, 3 квітня.

“Глибоке коріння”. Гемилтон, 9 квітня.

“Нахмарило”. Тиммінс, 10 квітня.

“Лендлорд”. Венкувер, 10 квітня.

“Запорожець за Дунаєм”. Торонто, 15 квітня.

“Сигнал”. Венкувер, 17 квітня.

НАША СЦЕНА

“За синім морем”. Вінніпег, 24 квітня.

“Кроваві перли”. Велланд, 24 квітня.

“Лендлорд”. Гемилтон, 24 квітня.

“Глибске коріння”. Торонто, 8 травня.

“Лендлорд”. Гемилтон, 15 травня.

“Запорожський клад”. Венкувер, 4 червня.

“Запорожець за Дунаєм”. Торонто, 29 жовтня.

“Два світи”. Гемилтон, 30 жовтня.

“Назар Стодоля”. Вінніпег, 26 листопада.

“Чорноморці”. Едмонтон, 3 грудня.

“Лендлорд”. Вест Торонто, 4 грудня.

“Республіка на колесах”. Торонто, 17 грудня.

“Дай серцю волю, заведе в неволю”. Пойнт Доглес, 11 грудня.

“Чорноморці”. Едмонтон, 26 грудня.

1950

“Кроваві перли”. Іст Виндзор, 8 січня.

“Верховинці”. Венкувер, 8 січня.

“Дай серцю волю, заведе в неволю”. Вінніпег, 14 січня.

“Лендлорд”. Нестов, 14 січня.

“Лендлорд”. Торонто, 15 січня.

“Катерина”. Іст Торонто, 15 січня.

“Мартин Боруля”. Вінніпег, 18 січня.

“За другим фронтом”. Торонто, 19 січня.

“Мати”. Монтреал, 21 січня.

“Глибоке коріння”. Вінніпег, 21 січня.

“Мати”. Гемилтон, 29 січня.

“Глибоке коріння”. Вінніпег, 18 лютого.

“Повернув із Сибіру”. Вест Торонто, 19 лютого.

“Запорожський клад”. Сейнт Катеринс, 19 лютого.

“Одної ночі”. Гемилтон, 26 лютого.

“Лендлорд”. Вест Форт-Вільям, 10 березня.

“Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці”. Едмонтон, 11 березня.

“Лендлорд”. Форт-Вільям, 11 березня.

“Лендлорд”. Порт-Артур, 12 березня.

“Безталанна”. Іст Торонто, 19 березня.

“На шляхах”. Вест Торонто, 19 березня.

“Лендлорд”. Форт-Вільям, 19 березня.

“Трьох до вибору”. Вінніпег, 25 березня.

“Лендлорд”. Іст Виндзор, 2 квітня.

“Лендлорд”. Нью Вестмінстер, 2 квітня.

"Орися". Гемилтон, 16 квітня.

"Перелесник". Вінніпег, 22 квітня.

"Подорож містера Перкінса в країну більшовиків". Торонто, 29 квітня.

"Сватання на Гончарівці". Сейнт Кетеринс, 30 квітня.

"Сватання на Гончарівці". Гемилтон, 7 травня.

"Трьох до вибору". Вест Торонто, 14 травня.

"Будка ч. 27". Торонто, 28 травня.

"Ді Рейнмейкерс". Торонто, 21 жовтня.

"Козак Голота". Вінніпег, 21 жовтня.

"Наталка Полтавка". Торонто, 4 листопада.

"Наталка Полтавка". Торонто, 12 листопада.

"Сирітка Хася". Вінніпег, 25 листопада.

"Родина щіткарів". Пойнт Доглес, 2 грудня.

"Запорожський клад". Едмонтон, 23 грудня.

"Пан майстер Копитко". Нестов, 28 грудня.

"Лендлорд". Вест Торонто, 30 грудня.

1951

"Запорожський клад". Едмонтон, 13 січня.

"Гайвороння". Тиммінс, 21 січня.

"Запорожець за Дунаєм". Велланд, 27 січня.

"Тарас Бульба". Вінніпег, 27 січня.

"Наймичка". Пойнт Доглес, 3 лютого.

"Батькова казка". Едмонтон, 4 лютого.

"Хмара". Виндзор, 4 лютого.

"Терновий вінок". Вест Торонто, 4 лютого.

"Чумаки". Торонто, 12 лютого.

"Ой не ходи, Грицю, та й на вечериці". Велланд, 18 лютого.

"Чумаки". Вест Торонто, 18 лютого.

"Запорожець за Дунаєм". Брентфорд, 2 березня.

"Тітка". Венкувер, 4 березня.

"Наталка Полтавка". Велланд, 18 березня.

"Скупар". Вернон, 26 березня.

"Старі гріховодники". Вінніпег, 31 березня.

"Чумаки". Торонто, 1 квітня.

"Мартин Боруля". Торонто, 14 квітня.

"В кігтях розпусти". Вест Торонто, 15 квітня.

"Жонатий Мефістофель". Велланд, 22 квітня.

"Бондарівна". Вінніпег, 5 травня.

"Наталка Полтавка". Вінніпег, 22 червня.

"В кігтях розпусти". Едмонтон, 20 жовтня.

“Баграки”. Венкувер, 21 жовтня.

“Сто тисяч”. Торонто, 3 листопада.

“Наталка Полтавка”. Транскона, 3 листопада.

“Наталка Полтавка”. Форт-Вильям, 10 листопада.

“Наталка Полтавка”. Форт-Вильям, 10 листопада.

“Запорожський клад”. Велланд, 11 листопада.

“Криваві перли”. Нью Вестминстер, 25 листопада.

“Розумний і дурень”. Сейнт Кетеринс, 2 грудня.

“Чия дитина?”. Спрус Веллей, 8 грудня.

“Чия дитина?”. Нестов, 9 грудня.

“За правду й волю народу”. Едмонтон, 15 грудня.

“Безталанна”. Пойнт Доглес, 15 грудня.

“Свекруха”. Іст Торонто, 16 грудня.

“Мати-наймичка”. Велланд, 16 грудня.

“Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці”. Торонто, 22 грудня.

“Наталка Полтавка”. Венкувер, 30 грудня.

1952

“На відпуст до Києва”. Вінніпег, 12 січня.

“Трьох до вибору”. Венкувер, 13 січня.

“Глибоке коріння”. Вінніпег, 15 лютого.

“Борці за мрії”. Вінніпег, 1 березня.

“Три герби”. Пойнт Доглес, 3 березня.

“Таміла”. Едмонтон, 9 березня.

“Мати-наймичка”. Келгарі, 22 березня.

“Мати”. Венкувер, 22 березня.

“Свекруха”. Транскона, 29 березня.

“Кара за гріх”. Іннісфірі, 4 квітня.

“Назар Стодоля”. Саскатун, 7 червня.

“Дівчата”. Венкувер, 26 липня.

“Пан майстер Копитко”. Венкувер, 29 жовтня.

“Лендлорд”. Венкувер, 30 листопада.

“Калиновий гай”. Вінніпег, 6 грудня.

“На перелазі”. Пойнт Доглес, 13 грудня.

1952

“Чудо біля криниці”. Вест Торонто, 6 січня.

“Сто тисяч”. Гемилтон, 6 січня.

“Свекруха”. Іст Торонто, 12 січня.

“Сто тисяч”. Сейнт Кетеринс, 13 січня.

“Ясні зорі”. Торонто, 20 січня.

“Сто тисяч”. Вест Торонто, 27 січня.

“Чудо біля криниці”. Іст
Торонто, 24 лютого.

“Свекруха”. Вест Торонто,
2 березня.

“Пошились у дурні”. Тим-
мінс, 2 березня.

“Сто тисяч”. Ошава, 2 бе-
резня.

“Сто тисяч”. Іст Торонто,
9 березня.

“Мати-наймичка”. Келгарі,
22 березня.

“Скибині діти”. Торонто,
23 березня.

“Свекруха”. Ошава, 30 бе-
резня.

“Обзолотились”. Сейнт Ке-
теринс, 6 квітня.

“Мати-наймичка”. Велланд,
6 квітня.

“Пошились в дурні”. Савт
Поркюпайн, 13 квітня.

“Жонатий Мефістофель”.
Вест Торонто, 20 квітня.

“Чорноморці”. Гемилтон,
27 квітня.

“Калиновий гай”. Гемилтон,
26 квітня.

“Украдене щастя”. Торон-
то, 4 травня.

“Чорноморці”. Brentford,
18 травня.

“Верховинці”. Велланд, 22
листопада.

“Під золотим орлом”. Тс-
ронто, 30 листопада.

“Ой не ходи, Грицю, та й на
вечерниці”. Торонто, 20 гру-
дня.

“Верховинці”. Сейнт Кете-
ринс, 21 грудня.

1953

“Калиновий гай”. Вінніпег,
10 січня.

“Мартин Боруля”. Гемил-
тон, 11 січня.

“Назар Стодоля”. Велланд,
17 січня.

“Таміла”. Тиммінс, 25 січ-
ня.

“Галя”. Пойнт Доглес, 7
березня.

“30 срібняків”. Форт-Виль-
ям, 14 березня.

“Мартин Боруля”. Гримсбі,
14 березня.

“Украдене щастя”. Венку-
вер, 14 березня.

“Мартин Боруля”. Сейнт Ке-
теринс, 15 березня.

“Скупар”. Томагав, 24 бе-
резня.

“Скупар”. Іннісфрі, 28 бе-
резня.

“Калиновий гай”. Торонто,
28 березня.

“Скупар”. Едмонтон, 29 бе-
резня.

“Будка ч. 27”. Пойнт Дог-
лес, 29 березня.

“Скупар”. Мирнам, 11 квіт-
ня.

“Скупар”. Гейрі Гилл, 12
квітня.

“Одруження”. Пойнт Дог-
лес, 18 квітня.

“Суєта”. Вінніпег, 18 квіт-
ня.

“Любов на світанні”. Торон-
то, 3 травня.

“Верховинці”. Едмонтон, 3 травня.

“На сіножаті”. Келгарі, 17 травня.

“Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці”. Венкувер, 23 травня.

“На краю села”. Гемилтон, 31 травня.

“Чия дитина?”. Іннісфрі, 17 жовтня.

“Безталанна”. Вінніпег, 24 жовтня.

“На краю села”. Сейнт Кетеринс, 25 жовтня.

“Глитай або павук”. Велланд, 31 жовтня.

“Любов на світанні”. Вінніпег, 29 листопада.

“Реп'ях”. Сейнт Кетеринс, 5 грудня.

“Лендлорд”. Сейнт Кетеринс, 5 грудня.

“Любов на світанні”. Вінніпег, 12 грудня.

“Хазяїн”. Торонто, 13 грудня.

“Сватання на Гончарівці”. Пойнт Доглес, 19 грудня.

“Наталка Полтавка”. Венкувер, 20 грудня.

“На краю села”. Торонто, 27 грудня.

1954

“Наталка Полтавка”. Гайленд Парк, 8 січня.

“Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці”. Едмонтон, 9 січня.

“Сватання на Гончарівці”.

Пойнт Доглес, 16 січня.

“Дві жертви за вірну любов”. Келгарі, 31 січня.

“Під золотим орлом”. Торонто, 19 лютого.

“Сніжок”. Вінніпег, 27 лютого.

“Пан майстер Копитко”. Іннісфрі, 12 березня.

“Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці”. Іннісфрі, 27 березня.

“Верховинці”. Вінніпег, 27 березня.

“Убийники”. Венкувер, 4 квітня.

“Терновий кущ”. Едмонтон, 4 квітня.

“Одруження”. Торонто, 2 травня.

“Калиновий гай”. Вінніпег, 9 липня.

“Микола Джеря”. Вінніпег, 18 грудня.

“Клуб суфражисток”. Келгарі, 19 грудня.

1955

“Чия дитина?” Вінніпег, 15 січня.

“Сто тисяч”. Вінніпег, 29 січня.

“Сто тисяч”. Пойнт Доглес, 19 лютого.

“Батраки”. Спрус Веллей, 26 лютого.

“Батраки”. Дарлінг, 27 лютого.

“Бабський бунт”. Едмонтон, 27 лютого.

“Клуб суфражисток”. Нью-кестл, 27 лютого.

“Як жінки морочать чоловіків”. Летбридж, 13 березня.

“Лимерівна”. Вінніпег, 26 березня.

“Чорноморці”. Келгарі, 14 квітня.

“Сватання на Гончарівці”. Венкувер, 15 квітня.

“Нахмарило”. Пойнт Доглес, 22 квітня.

“До світла”. Вінніпег, 29 травня.

“Вовкулака”. Едмонтон, 5 червня.

“Заколот”. Вінніпег, 3 грудня.

“Батькова казка”. Пойнт Доглес, 17 грудня.

1956

“Батькова казка”. Пойнт Доглес, 21 січня.

“Учитель”. Вінніпег, 21 січня.

“Земля”. Торонто, 4 лютого.

“Кроваві перли”. Мирнам, 8 лютого.

“Кроваві перли”. Едмонтон, 12 лютого.

“Глитай або ж павук”. Гемилтон, 26 лютого.

“Пещена дитина”. Сейнт Кетеринс, 26 лютого.

“Чия дитина?”. Сейнт Кетеринс, 4 березня.

“Лимерівна”. Келгарі, 3 березня.

“Том Соєр”, “Ми будівни-

чі”, “Три капелюхи”. Едмонтон, 4 березня.

“Соколики”. Пойнт Доглес, 10 березня.

“Борислав сміється”. Вінніпег, 24 березня.

“До світла” і “Майстер Черняк”. Вінніпег, 19 травня.

“Олівець”, “До світла”, “Будка ч. 27”. Вінніпег, 6 липня.

“В кігтях розпусти”. Едмонтон, 9 грудня.

1955

“Доки сонце зійде, роса очі виїсть”. Гемилтон, 9 січня.

“На грані ночі і дня”. Торонто, 6 лютого.

“Доки сонце зійде, роса очі виїсть”. Сейнт Кетеринс, 13 лютого.

“Реп'ях”. Гемилтон, 27 лютого.

“Маленький Паул Буніон”. Гемилтон, 4 березня.

“Реп'ях”. Велланд, 20 березня.

“Доки сонце зійде, роса очі виїсть”. Торонто, 27 березня.

“Одруження”. Гемилтон, 17 квітня.

“Чорноморці”. Келгарі, 14 травня.

“Мені тринадцятий минав”. Торонто, 15 травня.

“Глитай або ж павук”. Торонто, 8 грудня.

“Пещена дитина”. Гемилтон, 18 грудня.

1957

“Земля”. Вінніпег, 2 березня.

“Родина шіткарів”. Пойнт Доглес, 7 грудня.

1958

“Дванадцять”. Вінніпег, 13 січня.

“Гроші”. Гемилтон, 2 березня.

“Дай серцю волку, заведе в неволю”. Вінніпег, 8 березня.

“Мати-наймичка”. Пойнт Доглес, 29 березня.

“Назар Стодоля”. Форт-Вільям, 5 квітня.

1959

“Запорожець за Дунаєм”. Торонто, 17 і 18 січня.

“Родина шіткарів”. Едмонтон, 1 лютого.

“Богдан Хмельницький”. Вінніпег, 7 лютого.

“Одної ночі”. Пойнт Доглес, 21 лютого.

“Повернув із Сибіру”. Пойнт Доглес, 18 квітня.

“Бориславська трагедія”. Вінніпег, 2 травня.

1960

“Родинна тайна”. Пойнт Доглес, 13 лютого.

“Під червоною калиною”. Вінніпег, 27 лютого.

“Трьох до вибору”. Інніс-фірі, 3 квітня.

“Незабутня лекція”. Венку-

вер, 10 квітня.

“В неділю рано зілля копа-ла”. Вінніпег, 15 травня.

“Поцілунок Юди”. Пойнт Доглес, 13 травня.

“В неділю рано зілля копа-ла”. Вінніпег, 2 листопада.

“День народження”. Едмон-тон, 11 грудня.

“Катерина”. Торонто, 16, 17 і 18 грудня.

1961

“Катерина”. Торонто, 22 січня.

“Лендлорд”. Едмонтон, 26 лютого.

“Бурлака”. Вінніпег, 25 ли-стопада.

1962

“Верховинці”. Едмонтон, 11 лютого.

“Чумаки”. Торонто, 4 бе-резня.

“Назар Стодоля”. Вінніпег, 31 березня.

“Дячиха”. Едмонтон, 4 ли-стопада.

“Ой не ходи Грицю, та й на вечериці”. Вінніпег, 8 груд-ня.

1963

“У неділю рано зілля копа-ла”. Торонто, 16 і 17 лютого.

“Розумний і дурень”. То-ронто, 23 лютого.

“Земля”. Вінніпег, 30 листо-пада.

1964

“Земля”. Летбридж, 15 березня.

“Багряна осінь”. Торонто, 8 листопада.

“Верховинці”. Вінніпег, 19 грудня.

1965

“Багряна осінь”. Тиммінс, 9 січня.

“Багряна осінь”. Ошава, 7 лютого.

“Кроваві перли”. Вінніпег, 20 лютого.

“Безталанна”. Вінніпег, 12 грудня.

1966

“Кроваві перли”. Едмонтон, 20 березня.

1973

“Лимерівна”. Вінніпег, 15 квітня.

КРАЙОВІ ФЕСТИВАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ, МУЗИКИ І ТАНЦЮ

Заходами Товариства Український робітничо-фермерський дім, Товариства канадських українців і Товариства об'єднаних українських канадців при активній участі Робітничого заповомого товариства відбулося десять Крайових фестивалів української пісні, музики і танцю. Вони відбулися в таких роках і містах:

1939

15 липня у Торонтонській Мючюал Аріна Гарденс відбувся перший Крайовий фестиваль української пісні, музики і танцю. Програму виконувало 1,500 митців. Присутніх було 10,000. Головував Михайло Король. Диригував Микола Гоцуляк.

1945

30 червня у Мейпл Ліф Гарденс, Торонто, фестиваль відбувся з приводу Перемоги у війні над фашизмом в Європі і на Честь України. Головував Джером Дейвис. Директором фестивалю був Михайло Муцак. Диригував Христофер Дафев. За підготовку танців відповідав Володимир Балай. Програму виконувало понад 1,000 митців. Присутніх було понад 15,000.

1946

27 липня в Едмонтоні відбувся Західноканадський фестиваль української пісні, музики і танцю. Програму виконували понад 1,000 митців. Головував Василь Тересью. Диригував Іван Москалик. За підготовку танців і спортивних вправ відповідав Антон Кобилянський.

1951

30 червня у Мейпл Ліф Гарденс у Торонто відбувся Ювілейний Крайовий фестиваль для відзначення 60-річчя життя і творчої праці українців у Канаді. Головував Михайло Король. Директором програми фестивалю був Іван Бойчук. За підготовку танців відповідав Володимир Балай. Директорами музичної частини програми були Олександр Вовчина і Іван Косс. Сценарій фестивалю приготував Іван Вивюрський. Програму виконували понад 1,500 митців. Присутніх було 10,000 осіб.

1956

7 липня у Вінніпег Аріна відбувся Крайовий фестиваль української пісні, музики і танцю з приводу 100-річчя з дня народження Івана Франка. Головував Микола Гринчишин. Диригував Євген Дольний. За підготовку танців відповідав Мирон Шаткульський. Іван Вивюрський приготував сценарій фестивалю. Норатором був Мич Сейго. Програму виконувало 1,000 митців. Присутніх було 8,000 осіб.

1958

12 липня у Ексибишн Форум у Ванкувері відбувся Крайовий фестиваль української пісні, музики і танцю для відзначення 100-річчя провінції Британська Колумбія. Головував Іван Хитренький. Диригував Карл Кобилянський. Танці підготувала Бітріс Безубяк. Сценарій фестивалю підготував Мич Сейго. Норатором був Василь Филипович. Програму виконувало 500 митців. Присутніх було 6,000 осіб.

1961

1 липня у Варситі Аріна в Торонто відбувся Крайовий фестиваль української пісні, музики і танцю для відзначення 100-річчя провінції Манітоба в Сентеніал Консерт Галл у Вінніпегу. Головував Михайло Мокрій. Диригував Василь Филипович. За танці відповідав Роман Мокрій. Норатором був Володимир Мирош. Сценарій фестивалю приготував Мич Сейго. Програму виконувало 370 митців. Присутніх було 2,400 осіб.

1971

23 травня відбувся "Фестиваль-80" — для відзначення 80-річчя перебування українців у Канаді в Джубілі Аудиторіумі в Едмонтоні. За постановку фестивалю відповідав Антон Мокрій. Художнім керівником був Василь Хомин. За музичну частину відповідав Володимир Росевич, за танцювальну частину — Бетті Кіселевич. Автором сценарію і норатором був Мич Сейго. Програму виконувало 500 митців. Зал був заповнений присутніми.

1974

19 травня відбувся Крайовий фестиваль української пісні, музики і танцю в Сентеніал Консерт Галл для відзначення 100-річчя міста Вінніпегу. За постановку фестивалю відповідав Мич Сейго. За музичну частину програми відповідали Василь Филипович, Василь Хомин і Володимир Росевич. Сценарій приготував Мич Сейго. Норатором був Джан Пірс. Програму виконували 550 митців. Присутніх було 2,400 осіб.

Крім десятих крайових фестивалів, відбулося цілий ряд провінціальних і окружних фестивалів — в Келгарі, Едмонтоні, Гемилтоні, Іннісфірі, Монтреалі, Порт Артурі, Ріджайні, Саскатуні, Венкувері, Виндзорі, Велланді, Вінніпегу, Піс Ривері, Тиммінсі.

З М І С Т

Визнання	6
Вступ	7
Дещо з історії театру	9
Початки в Канаді	15
Драмгурток ім. В. Винниченка	25
В інших містах країни	30
Тодішній репертуар	35
Консолідація діяльності	39
Мандолінові оркестри	43
Перші рецензії	47
Зв'язок з Україною	50
За п'ять років	55
Діяльність Мирослава Ірчана	59
Театральна робітнича студія	64
По Західній Канаді	68
По Східній Канаді	78
Українські народні танці	85
Друге п'ятиріччя	89
Між 1929—1935 роками	98
Поворотний рік	114
Творча дискусія	119
Значне зрушення	126
Знаменний рік	131
Перший український фестиваль	137
Підготовка до другого фестивалю	142
Новий період діяльності	153
Товариство канадських українців	157
Історичний 1946 рік	163
Гості з Радянської України	174
Тридцятиріччя ТОУК	182
Слов'янська солідарність	195
Між третім і четвертим з'їздами	198
Підготовка до великого ювілею	208
Славні роковини	216
За нові успіхи діяльності	224
П'ятиріччя Хору "Бандурист"	234

За канадську тематику	239
Ювілей Саскечевану і Алберти	246
Ювілей Великого Каменяра	252
Нове пожвавлення	262
За даліше розгортання праці	266
Десятиріччя пам'ятника Т. Г. Шевченку	275
Шевченківський 1961-й рік	288
Шевченківський фестиваль	297
На новому піднесенні	304
15-річчя Ансамблю "Бандурист"	310
150-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка	315
Відзначення 75-річчя поселення	321
Сторіччя канадської державності	327
Виступ на "Експо-67" в Монреалі	330
П'ятдесятиріччя ТОУК	334
Поїздка на Радянську Україну	338
15-річчя Хору "Барвінок"	343
Ювілей Лесі Українки і Василя Стефаника	347
Шевченківські концерти	351
Діяльність у Вінніпегу	357
Діяльність у Торонто	363
Діяльність у Едмонтоні	370
Діяльність у Венкувері	377
Діяльність у Келгарі	379
Ансамбль "Полтава" в Ріджайні	382
В інших місцевостях	385
Хто такі виконавці	388
Керівники художньої самодіяльності	394
Який був репертуар	399
Приміщення художньої самодіяльності	409
Мистецькі комітети	413
Невичерпне джерело натхнення	416
Післямова	420
Список театральних постановок	424
Крайові фестивалі	487
Слово упорядника	492

СЛОВО УПОРЯДНИКА

При підготовці книжки "Наша сцена" були використані в основному дописи, кореспонденції, репортажі, рецензії, об'яви, які були опубліковані в різних газетах і журналах різних років. Факти, назви вистав, назви канадських місцевостей, перекладені з англійської мови на українську, подані так, як вони були опубліковані оригінально в пресі.

Хочу звернути увагу на це, що в книжці подані різнопрізвища жінок, активісток художньої самодіяльності: їхні дівочі і по чоловіку; адже до одруження у них були одні прізвища, після одруження — інші. Навіть чоловічі прізвища не всюди подані однаково: раз через "і" або "е", інший раз — через "и" або "є". Особливо багато є прикладів, коли одна і та ж сама особа подана "Мирослав", інший раз — "Джері", "Елизабет", інший раз — "Бетті". Деякі аматори виступали під псевдонімами. Це, зокрема, відноситься до рецензентів, які писали свої огляди театральних вистав чи концертів, підписуючи їх не своїми прізвищами, але псевдонімами.

В книжці залишено писання назв місцевостей в різних відмінках, так, як вони були подані в дописах чи рецензіях, що були використані при упорядкуванні цієї праці.

Цих кілька пояснень необхідні для того, щоб читачі "Нашої сцени" не подумали, що Комітет старших громадян проекту "Нові горизонти" і упорядник, які приготувляли цю книжку, не були свідомі цієї справи. Ми вмисно вирішили залишити все так, як було подано в пресі, бо все це не можливо було точно звірити, бо багатьох людей, про яких мова мовиться в книжці, зараз немає в живих.

Але незважаючи на ці недоладності, книжка "Наша сцена" не втрачає, на нашу думку, свого значення як важливий довідник про художню самодіяльність канадських українців на протязі майже 80 років.

